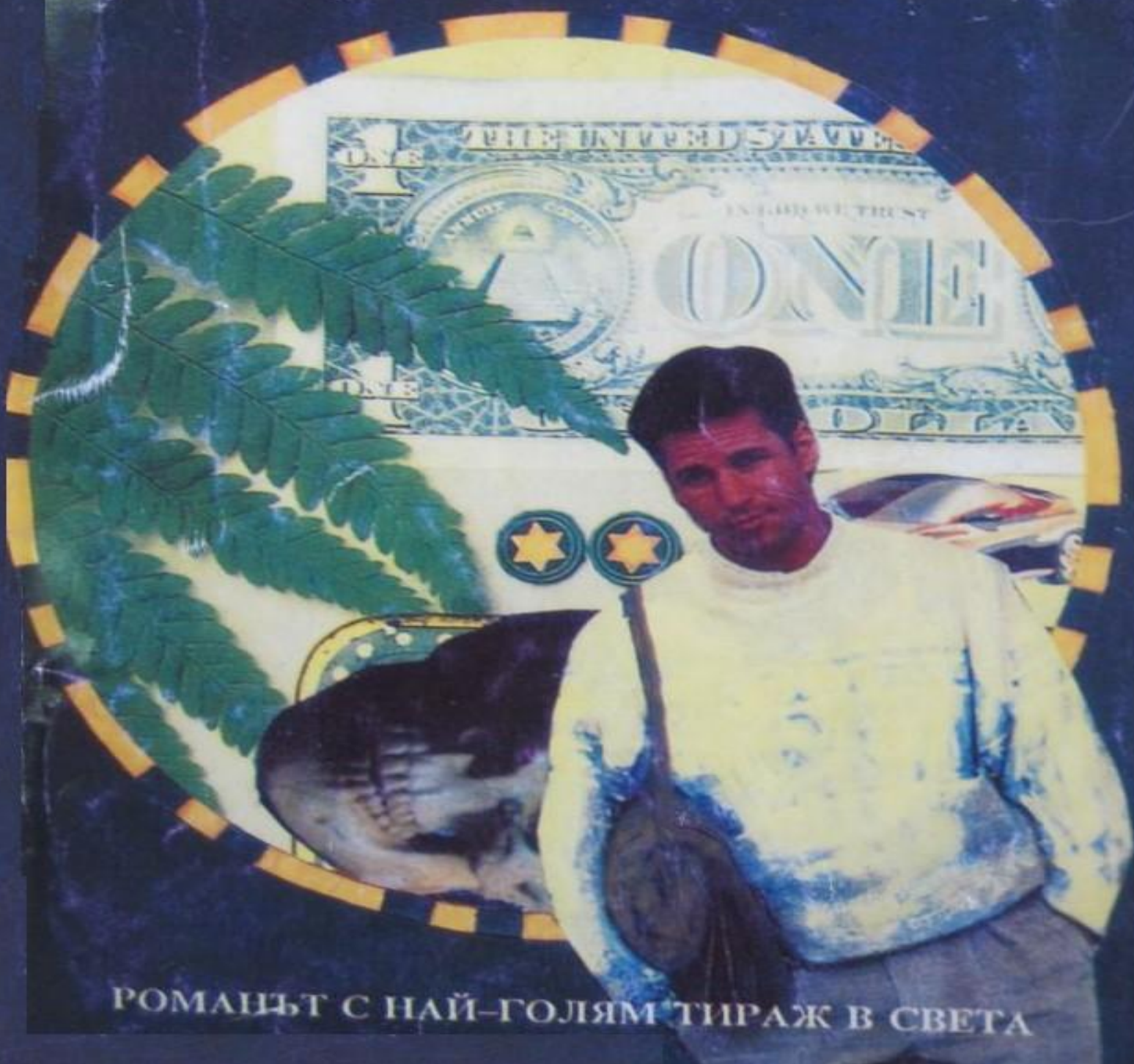

ПОЛ-ЛУ СЮЛИЦЕР
ЗЕЛЕНИЯТ
КРАЛ

ПОЛ-ЛУ СЮЛИЦЕР ЗЕЛЕНИЯТ КРАЛ

Превод: Александър Ганов

chitanka.info

На баща ми, на майка ми, на сестра ми Доминик, на дъщеря ми Оливия.

На Мили.

На приятелите ми Ж. Р. Хириш и Ж. П. Рен.

На чичо ми Пол, умрял в заточение.

„Говори се, че бил обезумял; но други — по-малко мразещи го — че горял от бясна доблест. Ала истината е, че не успява да удържи прекомерността на своите амбиции в границите на приетото.“^[1]

Шекспир, „Макбет“,
V, II.

В тази книга по разбираеми причини истинските имена на така наречените Хора на Краля са променени.

По азбучен ред:^[2]

- Тюдор Ангел
- Хенри Ченс
- Емерсон и Нелсън Коело
- Етел Корт
- Роджър Дън
- Ким Фойси
- Ърни Гошиниак
- Ханг
- Алоис Кнап
- Антъни и Николас Петридис
- Убалдо Роша
- Жаим Роша
- Франциско Сантана
- Несим Шахадзе
- Жорж Сократес

- Пол Субиз
- Тадеуш Тьопфлер
- Филин Ванденберг
- Жюбал Уайн

И поради още по-разбираеми причини имената на Дейвид Джеймс Сетиниак, Джордж Тарас и Диего Хаас също не са истинските имена.

Променени са и всички топографски обозначения, които имат връзка с Амазония, променени са гражданските мотиви на цитираните дружества, променени са имената на някои застъпници — Дейвид Филоуз например, и най-сетне променени са имената на така наречените Черни кучета.

[1] Превод на преводача ↑

[2] Според френската азбука по фамилно име. — Б.пр. ↑

ПРОЛОГ

Намирах се в Мюнхен само от един час, когато капитан Тарас ме осведоми, че напреднали части на VII армия току-що са открили нов лагер — в Горна Австрия, близо до Линц; мястото се наричаше Маутхаузен. Тарас настоя веднага да тръгна за там — беше ми осигурил три места във военен самолет. А той щял да се присъедини към нас след два или три дни. Съществуваха достатъчно сериозни причини, за да му се подчиня: беше капитан, а пък аз — младши лейтенант; до лятото на 1942 година професор Тарас ми преподаваше международно право в Харвардския университет; най-сетне той беше човекът, който, срещайки ме случайно преди две седмици в Париж, ме взе при себе си в Комисията за военни престъпления. Освен всичко това аз просто го обичах, въпреки че трудно възприемах в маслинозелената униформа нашия саркастичен и весел професор, който надълго и нашироко ни говореше под зеления листак на Харвард ярд.

И така, заминахме трима. Придружителите ми бяха Майк Риналди — сержант, и Рой Блексток — фотограф. Нямах нито с единия, нито с другия, както се казва, някакви допирни точки. Риналди беше от Литъл Итали, Манхатън, Ню Йорк; Блексток — от Вирджиния. Бяха абсолютно различни физически: единият — нисък, набит, с тънки черни и май боядисани мустаци, другият — мека и вече пълнееща двуметрова маса месо. Струваше ми се, че и двамата бяха цинично равнодушни, което сякаш бе доказателство за зрелост, за житейски опит, от който аз нямах и хабер.

Беше 5 май 1945 година. Знаех малко нещо за войната, която свършваше в Европа, освен новината, че руснаците са превзели Берлин преди три дни, а неизбежната капитулация на Третия райх е цялостна и официална. Войната приключваше и аз не бях убил никого, камо ли да съм участвал в някаква битка. Два месеца ме делеяха от двадесет и първата ми година и приличах на юноша, който за пръв път влиза в театъра точно навреме: да види падането на завесата. Когато дойдох в

Европа и по-точно в Париж след шест години, видях отново френската си баба и това, че бях станал американец, че бях се отказал от бащината националност в полза на майка ми, никак не я развълнува; всъщност тя подмина вестта с пълно безразличие, увлечена от описанието на Париж и родния ѝ Прованс по време на немската окупация...

Щом пристигнахме в Линц, Риналди успя да ни натовари в камион за Виена, където от 13 април се намираше Червената армия. Около два часа следобед преминахме Дунав при Епс. Тук Риналди спря един джип и убеди шофьора — италианоамериканец като него — да ни качи. Най-напред стигнахме до гарата в Маутхаузен и оттам с нов натиск, който беше чисто и просто шантаж, шофьорът измина шестте километра, които ни дележа от лагера.

По такъв начин съдбата ме срещна за пръв път с Реб Михаел Климрод.

Измежду невероятно ясните спомени, които съм запазил от този ден, най-напред се откроява лекият австрийски въздух, слънчев и нежен, наситен с уханията на една сякаш вечна пролет.

Чак след това дойде миризмата.

Достигна до носа ми, когато бяхме на двеста или триста метра от лагера. Голям обоз от покрити с брезент камиони ни принуди да спрем и случайният шофьор използва момента, за да заяви с бясна категоричност, че по-нататък няма да ни кара. Трябваше да слезем и продължим пеша. Миризмата ставаше все по-силна и стоеше във въздуха на множество неподвижни пластове. „Газови камери“ — рече Блексток с провлачения си южняшки акцент, а спокойният му тон (дори и акцентът) лишаваше думите от целия ужас, който съдържаша. Минахме през широко отворените врати. Бяха идвали танкове — по земята личаха пресните следи от веригите им. На тяхно място непрекъснато прииждаха камиони, от които разтоварваха храна, лекарства и завивки за вече издигнатите лазарети. Но щом преминеше през големия портал, потокът от камиони се изгубваше сред огромното и мълчаливо море от живи трупове, учудващо неподвижни, като някакво застинало благо. Идването на танковете, пет или шест часа по-рано, бе несъмнено развълнувало и оживило това море, но сега

треската бе преминала, радостта от свободата изглеждаше угаснала, а лицата приличаха на маски. Сякаш след първите мигове бе настъпила втора фаза — осъзната действителност за края на кошмара. В дъното на халюциниращите погледи, насочени към мен, Риналди и Блексток, който с килограмите си на добре хранен човек ни проправяше път, прочетох странна апатия и нещо като примирение, но също и омраза, злобен упрек: „Защо не дойдохте по-рано?“

„И миришат, рече Блексток, господи, колко миришат, направо не е за вярване.“

Гигантът грубо и стремително напредваше между плашилата в раирани парцали, отстраняваше ги от пътя ни с могъщо безразличие.

Американският офицер, който отговаряше за лагера, имаше на яката си златни кленови листа, означаващи, че е пехотинец. Беше нисък, червенокос, набит и се наричаше Стречън. Каза ми, че ако в момента има нещо, което би го занимавало по-малко от военните престъпления, той би бил любопитен да го научи. Засега искал само да постави в ред този отвратителен бордей, добави той. Бе започнал да разпределя лагеристите в три категории: неизлечимо болни, в критично състояние, извън опасност. Неизлечимо болните бяха цял легион: „През следващите дни ще ми умрат две или три хиляди и единственото успокоение е, че ще пукнат свободни.“ Гледаше ме втренчено с кестенявите си, почти жълти очи:

— Как казахте, че се наричате?

— Дейвид Сетиницац.

— Евреин?

— Не.

— Какво е името ви? По произход!

— Френско.

— Звучи ми като полско.

Вече се беше обърнал и раздаваше кратки заповеди. Риналди ми правеше знаци. Влязохме в сгради, които бяха служили за канцеларии на СС. „Тази стая ли? — попита Риналди. — Или тази?“ Избрах първата, в която имаше малка приемна с три-четири стола. Блексток не се виждаше никакъв, сигурно работеше някъде с фотографските си апарати. Риналди взе един картон и го постави на вратата. Върху него

написа, като грижливо повтори буквите, за да ги удебели: „Военни престъпления.“

Бях вцепенен, смазан от миризмите и странната вибрираща тишина на Маутхаузен, въпреки че имаше хиляди и хиляди оцелели. Бях притиснат от такова силно чувство на срам и отчаяние, че дори и след тридесет и седем години мога отново да усетя и изпитам повдигането и унижението.

В един момент трябваше да изляза. Виждам се как вървя сред гъстата тълпа, която едва се отдръпва пред мен. Влязох в една барака, после в друга — медицинските екипи все още не бяха стигнали дотам. Във втората цареше полумрак, тук-там позлатен от прашното пролетно слънце.

В нея имаше мъртъвци от два дни, положени върху греди, а до тях — неколцина оцелели, проснати върху кушетки. Скелетни форми, купчини от стари парцали и кости се размърдаха, надигнаха, когато минах покрай тях. Вонящата миризма се увеличи. Докосвах ме, вкопчвах се в мен. Уплаших се и избягах. Изскочих навън под слънцето, разтърсван от спазми за повръщане. Стигнах до тесен двор, натикан между солидни постройките. Бях съвсем сам или поне мислех, че е така. Повърнах и едва тогава, подобно на болка от изгаряне, почувствах погледа върху себе си...

Ямата беше на няколко крачки. С големина почти два на два метра. Изкопаната земя беше грижливо оформена като триъгълна могила, в която стърчеше забита лопата. Все пак няколко лопати пръст бяха небрежно хвърлени върху ямата, но предвидливо сложеният пласт от негасена вар вече разяждаше буците...

... а също и голите човешки тела, които са искали набързо да заровят. Досещах се какво се бе случило: осемте или десетте разсъблечени трупа бяха хвърлени в ямата, натъпкани с приклади или с крака, докато се слегнат. После — сода каустик, след това пръстта. Но мъртъвците незабележимо се изкачваха към повърхността. Виждах ръце, коремни, мъжки полови органи, овъглени и разядени от натриевия окис усти и ноздри, голи и вече изглозгани кости.

И сред цялото това преплитане на човешки крайници зърнах едно лице — ужасяващо изпито, изцапано с черни петна от засъхнала кръв, — от което блестяха със смущаваща острота две светли очи...

... и те проследиха движенията ми, когато се отделих от циментовата стена, на която се бях облегал. Спомням си, че се замислих за втренчения поглед, който беше вцепенен от смъртта. Приблжих се на две крачки до ямата. И чух гласа, говорещ на френски с едва доловим акцент, да рецитира Верлен: „Животът, боже, ей го тук — и прост, и лесен...“^[1]

Сякаш сънувах с отворени очи... „и от града се носи звук на глъч и песен...“ — следващият стих несъзнателно дойде на устата ми и, изглежда, съм го произнесъл.

Помня само, че се приблжих съвсем до ямата. Приклекнах на ръба, протегнах ръка и пръстите ми докоснаха голямата мършава ръка на седемнадесетгодишно момче, което някога щяха да наричат Краля.

[1] от стихосбирката „Мъдрост“, превод Пенчо Симов, изд. „Народна култура“, библи. „Световна класика“, С. 1978, с. 405. — Б.пр.

↑

ЗАЛЦБУРГСКИЯ ФОТОГРАФ

1.

По-късно Краля разказваше, че отворил очи и видял войника. Не разпознал униформата: тя не била на СС, нито пък на Фолкщурм, не приличала и на румънските, италианските или френските части, които през последната година се сражавали на страната на Вермахта. А най-малко можела да бъде на руснак. Вече бил виждал руснаци — или затворници, или убити от оберщурманфюрера^[1] Хошрайнер, готов по всяко време да подобри личния си рекорд от застреляни с куршум в тила мъже, жени или деца. (На 4 май 1945 оберщурманфюрерът бил отбелязал двеста осемдесет и третата си жертва, застреляна с куршум в тила, и искрена тъга се четяла по лицето му, когато съобщил на Реб, че той, Реб, трябвало да бъде неговата официално потвърдена двеста и осемдесет и четвърта жертва, колкото и голямо съжаление да изпитвали и двамата, след като толкова добре си живеели заедно през последните двадесет месеца.)

Кралят разказваше, че всъщност дошъл в съзнание доста време преди идването на войника. Няма представа колко време. Измъкването било бавно, постепенно и в първата секунда озарено от невероятното откритие, че все още е жив. Едва тогава се появили последователните спомени и го довели до пълно съзнание: най-напред последният ясен спомен, останал в паметта му — този на оберщурманфюрера, чукайки го за последен път в устата, преди да постави дулото на люгера върху тила му; после все още смътното откритие, че е погребан жив, с лице почти докосващо чистия въздух, от който обаче продължавало да го разделя тънък слой пръст. Едва след това се появили болките: в основата на черепа, но тя била тъпа за разлика от хилядите други по раменете, ръцете и дори по корема — навсякъде, докдето негасената вар го била докоснала. Установил, че може да помръдне само врата и лявата си ръка. Останалите части на тялото му били като зазидани от преплетените голи трупове. Напряко върху него, закривайки го по този начин почти изцяло, се намирал Захарий — четиринадесетгодишният литовец, когото

оберщурманфюрерът измъкнал от лагера Гросрозен, за да увеличи харема си от млади момчета.

Раздвижил глава: ръката на Захарий и малко пръст се свлекли, но това било достатъчно — той видял слънцето. Не чул стъпките на войника. В един момент го зърнал гърбом да повръща. Представата му за нещата не била съвсем ясна, нещо не му достигало, за да направи връзката между повръщания човек в униформа и своето неочаквано изпадане в безсъзнание предния ден (ако наистина е било предния ден) в лагера Маутхаузен от оберщурманфюрера на специалното подразделение. Не допускал, че войникът може да е американец. Просто имал чувството, че новодошлият е от по-различен свят. И само поради това сметнал за разумно да не говори на немски. Избрал сред езиците, които владеел, френския.

Заговорил и мъжът му отвърнал, всъщност продължил да рецитира стихотворението, което Реб несъзнателно започнал, и всичко заприличало на отдавна уговорен сигнал, на разменена парола между двама мъже, които дотогава никога не са се виждали, но били предопределени да се срещнат. Мъжът се приближил до ямата, клекнал, протегнал ръка и го докоснал. Произнесъл няколко неразбираеми думи, но веднага се върнал на френския:

— Ранен ли сте?

— Да — отговорил Реб.

Сега ясно различавал лицето на войника — бил много млад, рус и с големи сини очи. Нещо като златна звезда блестяла върху униформената му риза. Явно, не носел никакво оръжие. Той попитал:

— Французин ли сте?

— Австриец — казал Реб.

След това войникът се опитал да го измъкне, но безуспешно. Само слоят от пръст и сода леко се свлякъл и разкрил бялото тяло на Захарий, чийто гръб и задник били изцяло разядени от негасената вар. „О, God!“^[2]; възкликнал мъжът и отново започнал да повръща. Огромните сиви очи на Реб следели всяко негово движение. На свой ред попитал и той:

— А вие? От каква националност сте?

— Американец — отговорил младият войник.

Повдиганията му престанали. Успял да се изправи и дори да издържи изумителния сив поглед.

— Може би има и други оцелели като вас...

— Не вярвам — отвърнал Реб. — На всички ни изстреляха по един куршум в тила.

Гласът му бил невероятно бавен и спокоен. Лявата му ръка помръднала.

— Сам няма да успеете да ме измъкнете — продължил Реб. — Не съм легнал. Всъщност те ме заровиха почти прав. Има ли някой друг с вас?

— Армията на Съединените щати — казал Дейвид Сетиницац, без изобщо да си дава сметка за гротескния отговор и във всеки случай без никакво намерение за хумор. Спокойствието на събеседника му го смущавало и дори предизвиквало страх. Но колкото и невероятно да му изглеждало всичко това, сторило му се, че открива весела искрица в сивите зеници.

— В такъв случай бихте могли да потърсите помощ. Как се казвате?

— Сетиницац. Дейвид Сетиницац. Баща ми беше французин.

Мълчание. Младши лейтенантът се колебаел.

— Хайде — заповядал Реб Климрод с подчиняваща нежност. — Побързайте, моля ви. Много трудно дишам. Благодаря, че дойдохте. Няма да го забравя.

Сивият поглед притежавал фантастична острога.

[1] Подполковник. — Б.а. ↑

[2] О, господи (в оригинала на английски). — Б.пр. ↑

2.

Дейвид Сетиниак се върна с Блексток, един лекар и двама пехотинци. Блексток засне ямата такава, каквато бе в момента на откриването ѝ. Снимките никога не бяха публикувани, нито дори използвани в някое досие. За сметка на това тринадесет години по-късно Краля ги откупил от Рой Блексток и съпругата му.

Според Блексток оцеляването на момчето не е било в резултат от невероятни стечения на обстоятелствата. Самото положение на Реб Климрод, колкото повече го измъквали, показвало, че в първите секунди след зариваното, докато още е бил зашеметен, той сигурно е започнал жестоко да пълзи към повърхността. Проправял си е път сред трупове на осемте „спътници“ невероятно трудно, защото е бил един от първите, хвърлени в ямата, която била утъпкана от ботушите на есесовците, след като трупове били залети с негасена вар, а после пак покрити с пръст.

Така че в ямата е имало девет тела, момчета на възраст от дванадесет до седемнадесет години, а Реб Климрод е бил най-големият и единственият все още жив.

Когато накрая го изтръгнаха от ямата, той отново изпадна в безсъзнание. Сетиниак беше стъписан от ръста му, който прецени като шест стъпки, или метър и осемдесет, а поради мършавостта му реши, че тежи около стотина ливри^[1].

Но той двойно се лъжеше. На 5 май 1945 Реб Климрод беше на шестнадесет години и осем месеца, висок метър и осемдесет и четири и тежеше тридесет и девет килограма.

Бяха му изстреляли един куршум от пистолет в тила зад лявото ухо. Куршумът беше леко одраскал долната месеста част на ухото, пробил основата на тилната кост, разкъсал вратните мускули под тила и само докоснал прешлените. Така че останалите рани в крайна сметка бяха по-сериозни и несъмнено по-болезнени. В тялото на момчето имаше още два куршума, които извадиха — единият в дясното бедро, другият под ханша; а негасената вар го бе засегнала на около тридесетина места; най-сетне гърбът, бъбреците и долната част на

корема му носеха следи от стотици удари с камшик и изгаряния от цигари, а някои рани бяха отпреди година и повече. Единствено лицето му бе пощадено.

И това лице развълнува не само Сетиниаци, които го бе видял пръв, но и всички, които имаха случая да го видят. То не беше истински красиво, нямаше правилни черти, обаче изразяваше драматично и удивително вътрешно напрежение, съчетано с пълна мълчаливост. В нито един лагер, където маските на смъртта и безпомощното състояние бяха неизброими, такова лице за нищо на света не можеше да се примири. И особено тези очи — много светлосиви, изпъстрени със зелени точки в средата, — които наблюдаваха хората и нещата с респектираща вгльбеност.

През следващите няколко дни той спа почти непробудно. И без да иска, стана причина за една неприятна случка. Делегация от бивши лагерници дойде с оплакване при Стречън от името, както казваха, на своите другари: те отказваха да съжителстват с „момче на СС“. Използваната фраза бе много по-груба. Искането не трогна безчувствения нисък рижав майор, дошъл от Ню Мексико, който си имаше други проблеми: в Маутхаузен продължаваха да умират стотици хора на ден. И в случая с момчето той нареди да доведат Сетиниаци:

— Изглежда, че без вас момчето щеше да умре. Погрижете се за него.

— Не знам дори името му.

— Ваша работа — отвърна Стречън с високия си фалцет. — Започват от тази минута. Размърдайте си задника.

Това се случи сутринта на 7 май.

Сетиниаци накара да пренесат момчето в бараката, където бяха събрани оцелелите лагерници, сътрудничили на нацистите, чиято съдба все още не се знаеше. Беше го яд на себе си. Самата мисъл за някаква вина на младия непознат го караше да се бунтува. Посети го три пъти, завари го буден само веднъж, искаше да го разпита, но в отговор получи само строгия, странен и унесен поглед.

— Познахте ли ме? Аз ви измъкнах от ямата...

Никакъв отговор.

— Бих искал да знам поне името ви.

Никакъв отговор.

— Казахте ми, че сте австриец, сигурно имате семейство, което трябва да уведомя.

Никакъв отговор.

— Къде научихте френски?

Никакъв отговор.

— Искам само да ви помогна...

Момчето отново затвори очи и се обърна с лице към преградата.

На следващия ден, 8 май, капитан Тарас пристигна от Мюнхен заедно с новината за германската капитулация.

Джордж Тарас беше грузинец, роден не в американската Джорджия, а в съветската република. В Харвард уверяваха Сетиницац, че Тарас е руски аристократ, чието семейство емигрирало в Съединените щати през 1918 година. В 1945 той беше четиридесет и четири годишен и твърдо си бе поставил задачата да убеди максимален брой от обитателите на планетата Земя да не се вземат прекалено на сериозно. Притежаваше чувствителност, предизвикваща ужас, вродено безстрашие и възхитителна търпимост към най-крайните прояви на човешката глупост, която бе винаги готов да посрещне със сарказъм. Освен английски той свободно говореше още десетина езика, между които немски, френски, полски, руски, италиански и испански.

Първата му работа след поемане на функциите в Маутхаузен бе разпоредбата да облепят стените на кабинета с някои от най-ужасяващите снимки, направени от Блексток в Дахау и Маутхаузен: „Най-малкото, когато разпитваме тези господи, които ще ни разправят в рели-некипели, ще могат да видят със собствените си очи резултатите от техните палавости.“

Тарас унищожи с жестока радост няколкото досиета, които Сетиницац беше започнал да подготвя, и сам водеше разпитите...

— Дребна работа, ученико Сетиницац. Нещо друго?

Сетиницац му разказа за живо погребаното момче.

— И не знаете дори името му?

Това, което успяха да разберат за непознатото момче, се съвсем малко — не фигурираше в нито един германски списък, в нито един конвой, дошъл бе през последните месеци на 1944 и първите месеци на 1945 година, когато започнаха да докарват в Германия и Австрия

десетки милиони, задържани поради съветското напредване. И много свидетелства потвърждаваха че е бил в Маутхаузен от три, най-много от четири месеца. Тарас се усмихваше:

— Историята ми изглежда съвсем ясна: висши есесовски офицери — един офицер не би имал нужда от девет млади любовника, освен ако не е свръхчовек — са се оттеглили в Австрия, за да се отбраняват до смърт. Така са достигнали до Маутхаузен, където доброволно са подсилили гарнизона, а поради напредването на нашата Седма армия отново са се оттеглили, този път към планините, Сирия или Тропиците. Като преди това добре са подредили с няколко лопати негасена вар и пръст бившите избраници на сърцата си, станали вече твърде обременяващ товар — с характерната грижа за ред на тази възхитителна раса.

В Харвард Тарас бе получил от един читател на Гогол, общо взето, логичния прякор Булба. Но той не само че не се подразни, ами го превърна в своя гордост, като стигна дотам, че подписваше статиите си с прякора, дори и анотациите под някоя изпитна работа. Зад очилата със златни рамки живите му очи шареха по ужасите, залепени на стената.

— Разбира се, малки ми Дейвид, ние трябва преди всичко друго да се поинтересуваме от младото ви протеже. Най-сетне имаме само няколко стотици хиляди криминални престъпници, които трескаво очакват нашата загриженост. Нищо работа. Да не говорим за умрелите, умиращите и които ще умрат — милиони мъже, жени и деца.

Имаше вкус към подобни заключения на словото си и садистичната необходимост да забие на място чрез сарказъм събеседника си. Както и да е, но историята на младия австриец сякаш го заинтригува. Два дни по-късно, на 10 май, Тарас за пръв път посети момчето. С оцелелите, които съжителстваха с него, разговаряше на руски, полски, унгарски. Към непознатия нарочно хвърли само един поглед.

Който му бе достатъчен.

Изобщо изпита същото чувство като това на Дейвид Сетиницац. Но с голямата разлика, че ако беше също толкова впечатлен, то знаеше защо. Откри изключителна прилика между очите на по чудо излекувания и тези на един мъж, с когото бе разменил няколко думи в Принстън по време на закуска у Алберт Айнщайн — физика Юлиус

Робер Опенхаймер. Същите бледи зеници, същата непроницаема дълбочина, насочени към една вътрешна мечта, недостъпна за обикновените смъртни. Същата тайна, същият гений...

— Без да говорим за това, че момчето е най-много на осемнадесет-деветнадесет години...

През следващите дни Джордж Тарас и Дейвид Сетиниак се заеха със задачата, която ги бе довела в Маутхаузен. Повечето време това бе работа за полицаи, които водят разследване по доноси. Опитваха се да направят списък на всички, които по един или друг начин са били отговорни за функционирането на лагера. И след като го изготвят, да го приспособят за свидетелство, което по-късно ще бъде използвано от военния съд, занимаващ се изключително с военните престъпления в Дахау и Маутхаузен. С приближаването на американските части голям брой бивши лагерни пазачи в Горна Австрия се бяха задоволили да потърсят убежище в близките околности без особени предпазни мерки, под истинските си имена и криейки се зад добродетелта на подчинението — *Befehl ist Befehl*, заповедта си е заповед, а това за тях беше всичко. Поради липса на средства и хора Тарас нае бивши лагерници. Между които и един еврейски архитект, оцелял от много лагери — Симон Визентал.

След известно време по настояване на Дейвид Сетиниак (най-малко това бе претекст за пред самия него) Тарас отново се поинтересува от живо погребаното момче, чието име все още не знаеше. Малката делегация от лагерници, дошли да протестират по повод неговия случай пред майор Стречън повече не се появи, а и трима от нейните най-ярошни членове, френски евреи, бяха напуснали лагера и отпътували за Франция. Така че предявените обвинения отпаднаха от само себе си. И все пак бе направено досие, достатъчно за завеждане на дело.

Тарас бе решил сам да проведе разпита. Когато много години по-късно и при съвсем различни обстоятелства срещна отново погледа на Реб Климрод, той си спомни впечатлението, останало му от първата среща.

[1] Ливра — около половин килограм. — Б.пр. ↑

3.

Момчето вървеше и дори вече не куцаше. То бе ако не напълняло — думата би била гротескна, приложена към оцелял като него, — то поне възвърнало малко цвета и несъмнено няколко килограма. Тарас прецени, че сигурно тежи около стотина ливри.

— Можем да говорим на немски — каза Тарас.

Сивият поглед с много светъл ирис и определено по-тъмна и зелена зеница проникна в очите на американеца, а после с непринудена бавност огледа стаята.

— Това вашият кабинет ли е?

Говореше се на немски. Тарас кимна. Той изпитваше странно чувство, подобно на срамежливост, и това съвсем ново усещане го забавляваше.

— Преди — рече момчето — това беше кабинетът на есесовския комендант.

— И вие често сте идвали тук?

Момчето разглеждаше снимките по стените. Направи няколко крачки и се приближи до тях.

— Къде са правени другите?

— В Дахау — отговори Тарас. — В Бавария. Как се казвате?

Мълчание. Сега момчето се намираше зад него и продължаваше да разглежда снимките. „Прави го нарочно — помисли си Тарас с внезапна интуиция, — отказа да седне срещу мен и така ми дава да разбера, че е решил да води по свой начин разговора.“

Добре. Внимателно попита:

— Не отговорихте на въпроса ми?

— Климрод. Реб Михаел Климрод.

— В Австрия ли сте роден?

— Във Виена.

— Дата на раждане?

— 18 септември 1928 година.

— Доколкото знам, Климрод не е еврейско име.

— Майка ми се наричаше Ицкович.

— Значи halbjude^[1] — каза Тарас, който вече бе направил връзката между двете имена — едното християнско, а другото, Реб, много разпространено сред еврейските семейства, най-вече в Полша.

Мълчание. Момчето отново започна да се движи покрай стените, минавайки зад Тарас, когато най-сетне заобиколи и се появи в зрителното поле на американеца от лявата му страна. Движеше се много бавно, дълго се застояваше пред всяка снимка. Тарас си позволи да обърне леко глава и тогава видя, че краката на момчето трепереха. В следващия миг той бе обзет от разтърсващо чувство на състрадание: „Този сополанко едва стои прав!“ Той виждаше Реб Климрод в гръб, гледаше босите му крака във високи обувки без връзки, вероятно прекалено малки за него, както и смешно късите панталони и риза, които се вееха около това мършаво, непохватно, хиляди пъти измъчвано тяло, но по силата на волята си неизгубило и милиметър от достойния си ръст. Тарас забеляза също и дългите изящни ръце, покрити с кожа на петна, сега кафеникава от изгарянията с цигари и негасена вар; ръцете висяха отпуснати край тялото, без никакви спазми, а от опит Тарас знаеше, че тази на вид отпуснатост идва от самоконтрола — нещо, на което малцина възрастни мъже бяха способни.

В тази минута той още по-добре разбра какво до такава степен бе впечатлило младия Сетиниц: Реб Михаел Климрод излъчваше странна, необяснима аура.

Върна се към разговора като към убежище:

— Кога и как дойдохте в Маутхаузен?

— През февруари тази година. Не знам точната дата. В началото на февруари.

Гласът беше вече глух и много бавен.

— С конвой ли?

— Без конвой.

— Кой беше с вас?

— Другите погребани с мен момчета.

— Някой ви доведе тук, така ли?

— Офицери от СС.

— Всичко колко?

— Десетина.

— Командвани от кого?

— Един оберщурманфюрер.

— Който се казваше?...

Сега Реб Климрод се намираше в левия ъгъл на стаята. На височината на лицето си виждаше увеличена от Рой Блексток снимка — отворена врата на газова камера; жестоката светкавица на фотоапарата беше осветила почти овъглени трупове.

— Не знам имена — отговори Реб Климрод с много спокоен глас.

Едната от ръцете му се раздвижи и повдигна. Дългите пръсти докоснаха гланцираната хартия на снимката и сякаш почти я галеха. После той се обърна и се облегна на стената. Стоеше безучастно, с равнодушен поглед в празното. Отново покарващата му коса беше тъмнокестенява.

— С какво право ми задавате тези въпроси? Защото сте американец и спечелихте войната?

„Боже милостиви!“, помисли си объркан Тарас, за първи път неспособен да отговори.

— Не мисля, че съм бил победен от Съединените щати — продължи Реб Климрод със същия спокоен глас. — Всъщност не мисля, че съм бил победен от когото и да било...

Погледът му се насочи към малкия остъклен шкаф, в който наред с купищата досиета Тарас бе поставил и няколко книги.

„А той гледа книгите...“

— Когато пристигнахме тук, в началото на февруари, идвахме от Бухенвалд — каза Реб Климрод. — Преди Бухенвалд бяхме двадесет и три момчета, петима изгориха в Бухенвалд, а други две умряха между Бухенвалд и Маутхаузен. Офицерите, на които служехме за жени, ги убиха в камионите и аз ги погребях. Не можеха повече да вървят, плачеха през цялото време, нямаха зъби, което ги правеше по-малко привлекателни. Едното момче беше на девет години, а другото малко по-голямо, може би на единадесет. Офицерите пътуваха с кола, а ние с камион, но от време на време ни караха да слизаме и да вървим, понякога и да тичаме, но завързани е въжета около вратовете. За да ни изтощят и да не ни мине мисълта за бягство.

Отделяше се бавно от стената, на която се подпираше, помагайки си с лек тласък на ръцете. Гледаше книгите с почти хипнотична напрегнатост. Но не преставаше да говори като ученик, който разказва

урока си така, че да не изпуска от поглед врабчето отвън, със същата далечна и сякаш безразлична интонация — помисли си Тарас.

— Преди Бухенвалд, където пристигнахме около Коледа, останахме известно време в Шемниц. Преди Шемниц бяхме в лагера Гросрозен. Преди Гросрозен — в лагера Пласзов — това е в Полша, до Краков, беше през лятото.

Отдели се съвсем от стената и много бавно започна да се приближава към малкия шкаф.

— Но в Пласзов останахме само три месеца, където умряха някои от момчетата, почти всички — от глад. Шест. Не знам имената им. Преди Пласзов вървахме много дълго време през гори... Не, най-напред бяхме в Прсемизл... но и преди, и след това вървахме дълго. Идвахме от лагера Яновска. Два пъти съм бил в Яновска. През май миналата година и още веднъж — през 1941, когато бях на дванадесет и половина години.

Любопитен беше начинът му на разказване. Развиваше спомените си, започвайки от края, сякаш пренавиваше филм. Направи още три крачки и се озова точно срещу книгите, от които го разделяше само стъклото.

— Тези книги ваши ли са?

— Да — рече Тарас.

— При второто ми пребиваване в лагера Яновска идвах от Белзек. В Белзек майка ми Ханна Ицкович и сестра ми Мина умряха, на 17 юли 1942. Видях ги как умират. Изгориха ги живи. Мога ли да отворя шкафа и да докосна книгите? Моля ви.

— Да — притеснено отговори Тарас.

— Сестра ми Мина беше деветгодишна. Абсолютно съм сигурен, че беше жива, преди да я изгорят. Другата ми сестра, Катарина, е родена през 1926, с две години по-голяма от мен. Тя умря в един железопътен вагон, където и аз трябваше да се кача. Качи се във вагон с места за тридесет и шест души. А бяха наблъскани сто и двадесет или сто и четиридесет, последните легнали върху главите на първите. Върху пода на вагона бяха разхвърляли негасена вар. Сестра ми Катарина влезе с първите. После, когато вече не можеха да напъхат когото и да било, дори и дете, те затвориха вратите и ги заключиха, откараха вагона в глуха линия и го оставиха под слънцето в продължение на седем дни.

Прочете на висок глас:

— Уолт Уитман. Британец ли е или англичанин?

— Американец — каза Джордж Тарас.

— Поет е, нали?

— Като Верлен — отговори Тарас.

Сивият поглед докосна лицето му и отново се върна към дигата: „Auteumn Leaves“, очевидно оригиналното издание, тоест на английски. Тарас зададе въпроса и в един миг помисли, че трябва да го повтори — толкова много се забави отговорът. Но най-накрая момчето поклати глава:

— Още не, само няколко думи. Но ще го науча. Също и испанския. А може би и други езици. Руски например.

Тарас наведе глава и отново я вдигна. Чувстваше се съвсем объркан. Седнал зад бюрото, той не беше мръднал от влизането на Реб Климрод, освен да запише нещо. Внезапно каза:

— Задръжте книгата.

— Ще ми е необходимо време.

— Задръжте я, колкото ви е необходимо.

— Безкрайно ви благодаря — каза Реб Климрод с поглед, отново насочен към американския офицер.

Продължи:

— Преди Белзек бяхме в Яновска от 11 август 1941. А преди това е Лвов, при майката и бащата на майка ми Ханна Ицкович. Пристигнахме в Лвов в събота на 5 юли 1941. Майка ми искаше да види родителите си и получи от Виена паспорти за четирима ни. Напуснахме Виена на 3 юли, четвъртък, понеже Лвов вече не беше окупиран от руснаците, а от германците. Майка ми имаше голямо доверие в паспортите. Грешеше.

Започна отново да прелиства книгата, но жестът му бе очевидно машинален. Наклони леко глава встрани, така че да може да прочете заглавията и на останалите книги.

— Монтен. Знам го.

— Вземете и него — рече Тарас, трудно говорейки от вълнение.

Сред двадесетината книги, които бе взел със себе си, за да побеждава ужаса, ако трябваше да избере една от тях, това би било Монтен.

— Аз оживях — каза Реб Климрод.

Опитвайки се да се съвземе, Тарас препрочете бележките, които си беше водил. Прочете списъка на лагерите, но този път в хронологичен ред: „Яновска, Белзек, отново Яновска, Пласзов, Гросрозен, Бухенвалд, Маутхаузен...“ Тарас попита:

— Наистина ли сте минали през всичките тези места?

Момчето кимна с безразличие. Затвори стъклените вратички на шкафа, като притискаше с едната ръка към гърдите двете книги. Тарас:

— Кога се присъединихте към групата на младите момчета?

Реб Климрод се отдръпна от шкафа и направи две крачки към вратата.

— На 2 октомври 1943. В Белзек. Оберщурманфюрерът ни събра в Белзек.

— Същият оберщурманфюрер, чието име не знаете?

— Същият — отговори Реб Климрод и направи нова крачка към вратата.

„Лъже, разбира се“, помисли си Тарас, все повече и повече объркан. Ако приемеше, че всичко, което разказа Реб, е истина — а Тарас вярваше в това, — беше невероятно за неговата фантастична памет да не знае името на човека, с когото бе живял цели двадесет месеца — от октомври 1943 до май 1945. „Лъже и знае, че аз знам. И му е безразлично. Както и не се опитва поне малко да се оправдае или да обясни как е оцелял. Също така, сякаш не изпитва нито срам, нито омраза. А може би е просто в шоково състояние...“

За Джордж Тарас последното обяснение изглеждаше най-малко вероятно и той го отхвърли. Истината бе, че на тази първа среща с Реб Михаел Климрод, среща, продължила не повече от двадесет минути, Тарас разбираше, че това мършаво момче, едва събрало сили да се държи изправено на краката си, притежава чудовищна дарба да владее ситуацията, все едно каква е тя. Превъзходство — думата сама се наложи на Тарас. Така както и физически почувства смазващата тежест на интелигентността, която излъчваха бледите му и дълбоки очи.

Момчето пак направи крачка към вратата. В красивия му профил имаше известна жестокост. Беше готово да си върви. Така че последните въпроси, зададени от Тарас, имаха единствената цел: да продължат разговора.

— А кой ви би и гори с цигари?

— Знаете отговора — каза Реб.

— Същият офицер в продължение на двадесет месеца?

Мълчание. Още една крачка в посока към вратата.

— Казахте ми, че оберщурманфюрерът е сформирал групата в Блезек на...

— 2 октомври 1943.

— Колко деца имаше в нея?

— Сто четиридесет и две.

— С каква цел бяха събрани?

Леко поклащане с глава: не знае. „Този път не лъже.“ Тарас се учуди на собствената си увереност. Зададе новите въпроси почти неударжимо:

— Как стана тръгването от Белзек?

— С камиони.

— За Яновска?

— Само тридесет отидоха в Яновска.

— А останалите сто и двадесет?

— В Майданек.

Името бе съвсем непознато за Тарас. По-късно научи, че става дума за полски концентрационен лагер, също като Белзек, Собибор, Треблинка, Освиенцим и Челмно.

— И оберщурманфюрерът ли избра тридесетте момчета? Само момчета ли бяха?

— Да. — И на двата въпроса.

Реб Климрод направи последните две крачки, които все още го деляха от вратата, и застана на прага. Тарас го виждаше в профил.

— Ще ви ги върна — каза Реб. Леко помръдна положените върху Уитман и Монтен ръце.

— Книгите. Ще ви ги върна.

Усмихна се.

— Моля ви, не ми задавайте повече въпроси. Оберщурманфюрерът ни отведе в Яновска. От този момент започна да си служи с нас като с жени. После, когато руснаците много напреднаха, той и останалите офицери твърдяха пред немската армия, че им е възложена специална задача — да ни конвоират. Затова не ни убиха, освен някои, които не можеха вече да ходят.

— На нито един ли от тези хора не си спомняте името?

— На нито един.

„Лъже.“

— Колко деца дойдоха с вас в Маутхаузен?

— Шестнадесет.

— В ямата, където лейтенант Сетиницац ви откри, бяхте само девет.

— Когато пристигнахме в Маутхаузен, те убиха седем. Оставиха само любимците си.

Всичко това — казано със спокоен и далечен глас. Прекрачи прага и за последен път се спря.

— Мога ли да ви попитам за името ви, моля?

— Джордж Тарас.

— Т—а—р—а—с?

— Да.

След малко.

— Ще ви върна книгите.

Австрия бе разделена на четири военни зони. Маутхаузен се оказа в съветската зона. Голям брой от бившите лагерници бяха прехвърлени в лагер Леопдинг, близо до Линц, в американската зона, в сградите на колежа, на чиито банки бе седял Адолф Хитлер, и срещу малката къща, където бащата и майката на Адолф Хитлер дълго време бяха живели. Джордж Тарас, Дейвид Сетиницац и отделът им за военни престъпления се установиха в Линц. Преместването, естествено, ангажира двамата мъже, които междувременно не преставаха да се занимават с издирването на бивши есесовски пазачи, укриващи се в околностите.

Така че едва след много дни установиха изчезването на младия Климрод.

[1] Полуевреин по нацистката терминология. — Б.а. ↑

4.

Една сутрин президентството на Инерщат, вътрешния град на Виена, обграден от прочутия Ринг, бе дадено на американската армия със задачата да осигурява цял месец безопасността му. Така че на „Кертнерщрасе“, пред поста на военната полиция един американски войник, родом от Канзас, зае мястото до шофьора. Другите трима мъже от международния патрул — англичанин, французин и руснак — се настаниха отзад.

Колата потегли за четвъртата си нощна обиколка в посока на катедралата „Свети Етиен“, чиито две четириъгълни кули с малки зелени камбанарии вече се очертаваха сред първите лъчи на зората.

Джипът се движеше много бавно по средата на съвсем пустата улица. Беше 19 юни 1945, пет часът и петдесет минути сутринта.

Колата стигна до кея „Франц Йосиф“. На отсрещния дунавски бряг, зад полуразрушените Бани на Диана и все така тъмното море от срутени сгради, черният скелетен кръг на Голямото колело на Пратера се издигаше в розовото небе. Джипът зави наляво. Пресече площад „Морцин“, продължи по „Гонзагагасе“ и се спусна на юг към „Нотр Дам дю Риваж“. Появи се бароковото великолепие на Чешкото министерство на правосъдието.

Появи се и момчето.

Англичанинът пръв го видя и замълча. Беше ядосан. Изпитваше отвращение от острата миризма на опушения френски капрал; ненавиждаше американеца, който го изкарваше от нерви с безкрайните си истории за бейзболни мачове и женски завоевания по време на престоя му в Лондон преди юни 1944; най-сетне напълно мразеше и руснака, който впрочем не беше дори и руснак, понеже имаше дръпнати очи, ясно изразено монголоидно лице и интелектуална пъргавина на олигофрен. Колкото до австрийския шофьор, на всичкото отгоре кореняк виенчанин — постоянният му цинизъм и най-вече отказът му да се смята за победен враг — го правеха съвсем непоносим.

Англичанинът мълчеше, но в следващата секунда американецът вдигна глава и възкликна. Тогава погледите и на петимата мъже се насочиха към фасадата.

Тя беше на частна къща, неголяма, на два етажа и тавански помещения, с по шест прозореца на етаж, с балкони на двете първи нива; най-ниският и централният от тях се намираще над монументалната входна врата, кацнала върху мраморните стълби и обградена с две колони, на които се облягаха атланти; общият стил представляваше доста чист виенски барок; къщата беше построена от ученик на Йохан Лукас фон Хилдебрант — един от архитектите на Хофбург преди близо два века.

Предостатъчно забележителности, но петимата мъже в джипа останаха безразлични. Те гледаха само силуета от ръце и крака под формата на кръст върху фасадата, на височината на втория етаж, на десет-дванадесет метра над улицата и с лице към тях, подобно на разпятие. То се набиваше в очи. Всичко спомагаше за това — невероятната мършавост на високото, разпнато тяло, върху което се вееха панталон и риза, много дълги и много къси, босите крака, изпитото лице, а огромните очи направо пронизваха и бяха толкова светли, та чак изглеждаха бели в яркия сноп на подвижния прожектор, полуотворената в гримаса уста — всичко това издаваше едновременно пароксично усилие и страдание.

Всъщност сцената продължи само няколко секунди. Като си помагаше с ключовия камък на свода и клинообразния камък на един от прозорците и хващайки се за изпъкналостите на стената между два прозореца, силуетът се раздвижи. Прожекторният сноп го улови за последен път в момента, когато изкачваше парапета на балкона. Чу се шум от счупено стъкло, едва доловимото скърцане на френския прозорец, който се затвори. И отново настъпи тишина.

— Крадец — изрече флегматично виенският шофьор. — Но е малко момче въпреки ръста му.

Намекът беше ясен — международният патрул нямаше право да се бърка, щом не е намесен представител на окупационните сили. Обикновените нарушения бяха от компетентността на австрийската полиция. Щяха да предупредят централния комисариат.

Изминаха цели десет минути, преди да пристигне един инспектор с двама агенти.

За Реб Климрод срокът бе напълно достатъчен.

В продължение на двадесет, а може би и тридесет минути той възприемаше шумовете със странна свръхчувствителност.

Най-напред истинските шумове от влизащите в къщата полицаи, които я претърсваха от горе до долу, отваряха и затваряха врати, крачеха по мраморните плочи на партера или по паркета с унгарски фигури по етажите, някога тъй грижливо лъскан; после говора на техния приятен и небрежен немски с познати идиолекти. Както бе предвидил, те се подведоха по следата, която им бе оставил, влагайки в това последните си сили — най-сетне откриха отпечатъците от разкървавения му крак, следвайки ги, стигнаха до третия, таванския етаж, видяха отвореното прозорче, направиха, естествено, заключение, че е избягал през него по покривите, слязоха отново, като говореха по-силно, извършиха последен оглед и си отидоха...

... Тези шумове, а после и другите, въображаемите, изплуваха от паметта му с острота, която го разтрепера: топуркането на Мина, която тичаше или скачаше по коридорите, пианото на Катарина, която свиреше Шуберт, гласът на майка им Ханна, обагрен с полски акцент, който тя никога не изгуби напълно, спокойният глас на Ханна, успокоителният глас на Ханна, подобен на хвърлен в блато камък, който последователно разпространява концентрични кръгове; и този глас, който казва вечерта във вторник на 2 юли 1941: „Йохан, аз и децата отиваме в Лвов благодарение на паспортите, които получихме от Ерих. Ще бадем в Лвов утре вечер и ще останем до понеделник. И във вторник отново ще бъдем във Виена. Йохан, баща ми и майка ми никога не са виждали внучетата си...“

Реб Михаел Климрод имаше очите на майка си Ханна Ицкович-Климрод, родена през 1904 в Лвов, където баща ѝ беше лекар. И тя мечтаеше да го наследи, но имаше две препятствия — беше жена и еврейка. Записа филология в Прага, където квотата на еврейските студенти не беше толкова ограничена, и за да завърши, под мъглявия претекст за свой чичо, търговец във Виена, отиде там, за да започне право. Йохан Климрод — с петнадесет години по-възрастен от нея — ѝ беше преподавател в продължение на две години. Професорският му поглед не можеше да се откъсне от степните ѝ очи; а изключителната

интелектуална живост и хумор на галицийката довършиха останалото. Ожениха се през 1925, Катарина се роди през 1926, Реб в 1928, Мина в 1933...

Два етажа по-надолу се чу хлопването на тежката входна врата, която полицаите затвориха на излизане. После до него достигнаха неразбираемите думи, разменени между австрийците и международния патрул. След това — бученето на запалените мотори, чийто шум постепенно отслабна. В къщата отново настъпи тишина. Реб започна да се разгъва. Трябваше да се извива много бавно, сантиметър по сантиметър. Стотици пъти като дете се бе свивал по този начин в убежището си, извличайки тайнственото удоволствие от доброволното си затворничество; в началото бе принуден да се бори с непреодолимия страх, който не преставаше да усеща, докато не го победи, заставяйки се да се опре на стената от голи камъни, леко влажни и студени, по които пълзяха някакви белезникави неща. Най-малкото си ги представяше белезникави понеже си бе забранил всякаква светлина, за да съхрани тайнството и най-вече да не позволи то да го уплаши, следователно: да се владее.

Най-после дъската под пръстите му поддаде. Мушна единия си крак, след това рамото, плъзна се през отвора, озова се в гардероба и оттам в стаята, която някога бе негова, а сега изпразнена от всичките му мебели. Излезе в коридора. Вдясно — стаята на Мина, по-нататък — на Кати. Стаите бяха също така празни — не бе останало буквално нищо. Както и в стаята за игра, салона за музика и тази, която Ханна бе определила като негов, на Реб, кабинет.

... А също и трите стаи за гости, двете на френската гувернантка, откъдето бяха свалени дори гравюрите, изобразяващи Плас дьо Вож и Пон дез-Ар в Париж, изглед от Лоара в околностите на Вандом (където Мадмоазел бе родена), друга — на бретонска улица и накрая Пиренеите.

На следващия етаж само една от стаите, на прислужниците, подсказваше, че все още е обитавана или че доскоро е била обитавана. Откри две походни легла и грижливо подредено снаряжение. Във въздуха се носеше лек мирис на тютюн. Долно бельо цвят каки бе проснато да се суши на въже в банята.

Слезе на първия етаж.

Там винаги бяха живели родителите му. Широкият коридор с мраморни плочи означаваше издигнатата от Ханна граница, която деца и прислужници не се осмеляваха да прекосят без нейното изрично разрешение. На единия бряг — този, чиито прозорци гледаха към улицата — се намираха общите стаи: двата салона, трапезарията, удължена под прав ъгъл с голямо помещение, и кухнята, а от другата страна срещу служебните помещения се простираше библиотеката — толкова огромна, че стигаше и до двата бряга и като че ли ги обединяваше.

Отвори вратите отдясно. Тук беше личният апартамент на Ханна, забранена територия. А сега напълно празен. Дори стенната тапицерия бе грижливо изтръгната. Голямото легло на Ханна се намиреше там, между двата прозореца, които гледаха към вътрешния двор. В това легло беше роден Реб, както и сестрите му. Продължавайки успоредно на коридора, той влезе в будоара. Празен. После — в кабинета на Ханна, където между собственото му раждане през 1928 и това на Мина през 1933 Ханна подготвяше, очевидно успешно, докторат по философия. Също празен.

Следващата стая, след междинната баня, беше на баща му. Тя бе изцяло мебелирана. Но той не познаваше мебелите. Впрочем леглото не ставаше на баща му, то бе прекалено високо и недъгав човек не можеше да легне в него без чужда помощ.

Отвори едно чекмедже, после друго. В тях имаше много униформи, на всичките пришити звезди и ордени. Бельо и грижливо изгладени ризи бяха подредени на правилни купчини върху етажерките. Видя всякакви видове обувки, някои ниски и с връзки. Върху две закачалки за дрехи висяха и цивилни дрехи. Той ги докосна...

... но погледът му вече бе насочен към последната врата — на библиотеката.

Натисна дръжката, но не отвори веднага вратата. За пръв път, откакто бе влязъл в къщата, лицето му изразяваше нещо. Зениците му се разшириха, устните се полуотвориха, сякаш внезапно не му достигаше въздух. Долепи слепоочието, а после и бузата си на касата на вратата. Затвори очи, с лице, сгърчено от отчаяние. Чу, несъмнено много по-ясно, като че ли звукът бе действителен, познатия и мил шум от тихо съскащите каучукови колела на инвалидната количка —

краката на Йохан Климрод се бяха парализирали през пролетта на 1931 година — Реб Михаел бе тогава на три години. Чу гласа на баща си, който говореше по телефона или се обръщаше към съдружника си Ерих Щайер, или към един от четиримата си помощници, или към една от трите секретарки. Чу подрънкването на малкия асансьор, с който баща му изкачваше етажа от адвокатския си кабинет на партера до библиотеката или личния си апартамент.

... Чу баща си Йохан Климрод да казва на Ерих Щайер: „Ерих, страхувам се от това пътуване до Лвов. Въпреки паспортите, които си им осигурил...“

Отвори очи, бутна вратата и влезе. В стаята, дълга осемнадесет и широка осем метра, имаше всичко на всичко дълга лъсната дъбова маса, която той отдавна помнеше, стар килим и кривокрак стол. По облицованите с тъмночервена коприна стени над ламперията все още личаха следите от окачените върху тях картини. Дори бяха изтръгнати някои от рафтовете, които на места достигаха четири метра височина и се поддържаха от дъбови стълбчета. Нямаше нито една от петнадесетте или двадесетте хиляди книги, които Йохан Климрод в продължение на четиридесет години бе събирал, а преди него — четири или пет поколения Климродови, единият от които е бил висш служител при Йозеф II, император на Германия и Австрия, крал на Чехия и Унгария. Нищо не беше останало и от великолепната колекция мадони от многоцветно дърво — грациозни, усмихнати, облечени с брокат — отпреди четири века и половина...

В ограбената библиотека, където сега всеки звук кънтеше, денят започна да се процежда през спуснатите капаци на прозорците. Той отиде до малкия асансьор така, както се отива към последна опора...

За да стигне до Виена в това утро на 19 юни, Реб бе извървял пеша шестстотинте километра между Маутхаузен и столицата, като се придвижваше само нощем, а денем спеше, крадеше от фермите, за да яде, пресече Дунав при Сен Полтен и най-сетне прекоси виенската гора; последните тридесет и пет километра измина на един дъх и към два часа сутринта мина много близо до парка и замъка Шьонбрун. Години по-късно, когато Дейвид Сетиниак го попита какви са били причините за това бясно и самотно препускане — след като и Сетиниак, и Тарас със сигурност биха му помогнали да стигне до

Виена, — той съвсем просто отговори с обичайния си отсъстващ израз: „Исках да открия баща си и да го открия сам.“

Когато построиха асансьора, за да го прикрият, срещу решетка върху обикновено дървено пано сложиха крило от дарохранителница — schrein, — произхождащо от някоя енорийска тиролска или чешка черква; то датираше от XV век и тези, които са ограбвали къщата до последния ценен предмет, не са се излъгали — крилото бе изчезнало и бе останало само паното от ясен.

Той отвори асансьора. Металната клетка беше тясна, според размерите на инвалидната количка. А количката стоеше там. Празна.

Изведнъж Реб Климрод разбра, че баща му е мъртъв. Заплака пред празния стол.

5.

Книжарницата се намираше на „Шенкенгасе“, малка уличка под прав ъгъл в първи район на Виена, разположена между скулптурната група от конници на замъка Даун-Кински и Бургтеатър.

В книжарницата се влизаше, като слезеш по три стъпала — днес вече изчезнали. Състоеше се от три стаи, всяка осветявана от малко прозорче. Книжарят се наричаше Вагнер, вече над шейсетте, който в продължение на двадесет години бе работил в Националната библиотека в Хофбург, преди да отвори собствена книжарница. Не без основание му се носеше славата на един от тримата или четиримата най-добри специалисти във Виена по отношение на редки и старопечатни издания.

Не разпозна веднага Реб Михаел Климрод.

Това не беше учудващо — четири и повече години бяха изтекли, толкова неща се бяха случили от последното идване на детето, облечено в къси панталонки и с непокорни къдрици на високото чело, прекалено малко за възрастта си; посещаваше книжарницата почти всеки месец, винаги в четвъртък, през училищния период; движеше се мълчаливо покрай рафтовете, разглеждаше книгите, поставени във витрини, и най-често излизаше, без да произнесе нито дума. По-нарядко то заставаше неподвижно пред някое произведение, съвсем наскоро придобито от Вагнер, с такава непогрешимост, че с течение на времето тя престана да учудва дори книжаря. Тогава то поклащаше глава, сякаш казваше: „Ние вече го имаме.“

Или се осведомяваше за произхода на книгата, за годината на отпечатването ѝ, за цената. Въпроси, които неизменно завършваха с: „Ще говоря с баща си. Моля ви, бихте ли я запазили до следващия четвъртък?“ И след седем дни то отново бе тук, съобщаваше присъдата с приятния си, все още тънък, но интересно далечен глас и замечтани очи: метр Климрод ще купи книгата или няма да я купи. Когато беше решил да купува, на Вагнер не му оставаше нищо друго, освен да отиде при него, за да сключи сделката с инвалида, чиято невероятна библиотека го очароваше.

Силуетът, който се появи пред Вагнер, нямаше нищо общо с предишното момче. Той беше с цели тридесет сантиметра по-висок, облечен в сако от туид, очевидно английско, тухленочервени панталони — и двете дрехи малко къси — и обут във великолепно ниски обувки ала Ришелъ, каквито не се намираха във Виена от години. Вагнер го взе по-скоро за англичанин, отколкото за американец.

После Реб Климрод слезе от третото стъпало и престана да бъде срещу светлината. Очите му веднага напомниха за някого. След това начинът, по който новодошлият започна да се разхожда между книгите, засили впечатлението у Вагнер за нещо вече виждано. Той попита на английски:

— Търсите ли нещо определено?

— Книгите на баща ми — отговори Реб на немски.

В същия миг се спря пред тридесет и двата тома на Волтер, издание от 1918 година. Вагнер твърде неочаквано стана... а после застина неподвижно, сякаш осъзна прекалената забързаност на жеста си.

— Вие сте младият Климрод — каза той след дълги секунди мълчание. — Калев Климрод.

— Реб.

— Невероятно много сте пораснали. На колко години сте между другото?

Реб се откъсна от Волтер и продължи обиколката си.

Малко по-нататък той дори не се спря пред последователно наредените и подвързани със синя кожа издания на „Войнишки песни“ на Кастели, „Doolin de magenza“ на Фон Алксингер, „Опасни връзки“ на Дьо Лакло и изключително рядкото „Judas der erzschelm“ на Санта Клара. Гърбът на последната книга носеше гравирани от фино злато „К“, почти невидимо за някой, който не знае къде да го търси или ако не си послужи с лупа.

Той се отдалечи.

— Защо трябва да имам книги на баща ви? — попита Вагнер. — Винаги съм му продавал, но никога не съм купувал.

— А наскоро?

Въпросът бе зададен напълно естествено. Колебанието на книжаря бе ясно доловимо, макар че то не продължи повече от две-три

секунди.

— Наскоро не. Изобщо не. Като се замисля, има три или четири години, откакто не съм продавал на баща ви. И почти толкова време, откакто вие не сте идвали. Отсъствахте от Виена, така ли?

— Пътувах с майка ми и сестрите — отговори Реб.

И усмихнат се обърна:

— Много съм щастлив отново да ви видя, господин Вагнер. Имате все така хубави книги. Сега нямам време, но много ми се иска да намина пак, да си поговорим. Тази вечер?

— Затварям в седем часа.

Беше три следобед.

— Ще бъда тук преди седем — каза Реб. — Или утре сутринта. Но по-скоро тази вечер. Във всеки случай ще ми бъде неприятно, ако заради мен останете до по-късно. Моля ви, не ме чакайте, ако закъснея след седем.

Вагнер му отвърна с усмивка.

— Елате, когато ви е удобно. Тази вечер е чудесно. Никога няма да ме обезпокоите. И поднесете поздравите на господин баща ви.

Реб тръгна по „Шенкенгасе“ с широка, спокойна крачка. Нямаше нужда дори да се обърне — във витрината на един часовникар се отразяваше смътния образ на Вагнер, видим до кръста, излязъл на първото стъпало, за да го проследи. Реб вървя, докато се изгуби от погледа му, продължи дори чак до църквата „Фрер Миньор“, върна се по „Ловелгасе“ до Бургтеатър, откъдето имаше пряка видимост към входа на книжарницата. Почака тридесет или четиридесет минути, докато най-сетне мъжете се появиха. Бяха трима в черна кола, абсолютно непознати и по никакъв начин физиономиите им не бяха на хора, които се интересуват от редки или стари книги. Впрочем Вагнер, който сигурно бе гледал през прозорчето, излезе веднага щом се появиха, започна да разговаря, правеше най-различни движения, от които едното, дори и от разстояние, бе достатъчно красноречиво: на новодошлите които сигурно бе предупредил по телефона, Вагнер в момента описваше Реб Климрод. Двама от мъжете влязоха в книжарницата, а третият паркира колата и застана във входа на една къща срещу магазина. На пусия.

Виена от 1945 година определено вече не беше тази на Йохан Щраус и на кръчмите в Гринцинг, das goldene Wienerherz, прочутото златно виенско сърце вече не биеше във валсов ритъм; това беше полумъртъв град, наполовина разрушен, и дори под юнското слънце изглеждаше злокобен; паркът на Пратера се намираше в съветската част, разрушителните танкове тъкмо започваха да се движат из него, а самият парк бе отчасти потънал в бурени; от „Кертнерщрасе“, която беше равностойна на „Рю дьо ла Пе“ или 5-о авеню, не бе останало нищо освен няколко опожарени сгради, на които едва започваха да възстановяват първите етажи. И малко хора бяха останали по старите си места, повечето бяха пръснати из цяла Европа — или затворници, или ранени, или поели бавния път на завръщането.

Когато Реб се появи отново в къщата на Климродови, близо до чешкото министерство, намирайки я здрава и реквизирана от британски генерал, не можа да намери нито един старите прислужници. Той не ги познаваше отблизо, а само като хора, които живееха на третия етаж, и знаеше за тях толкова, колкото можеше да знае за прислугата на родителите си едно тринадесетгодишно момче — възрастта, на която потеглиха за Лвов през юли 1941 година.

Не се обърна към австрийската полиция (а още по-малко към окупационните власти). Нямаше никакви документи за самоличност, което в крайна сметка не беше голямо препятствие — въпреки че бе извършил кражба, като си присвои цивилните дрехи на британския генерал. Може би, мислеше си той, в самата полиция се намират други Вагнеровци.

Дейвид Сетиниак беше убеден, че Реб Климрод още от първата минута е знаел, че баща му е мъртъв и е имал представа за ролята на Ерих Щайер в тази смърт. Много вероятно беше през юни 1945 Щайер да се е намирал все още във Виена, подобно на други военни престъпници, които, след като войната официално приключи, съвсем спокойно се бяха прибрали у дома; такива, като Менгеле например, отваряха отново лекарските си кабинети отпреди войната в Гюнцбург. За Сетиниак посещението на Реб при Вагнер е било само с проучвателна цел. Момчето е избрало Вагнер и никого друго поради старите връзки отпреди 1940 година, които то е знаело, че съществуват между Щайер и Вагнер. Резултат потвърдил предположенията му, в

появата на тримата наемници в книжарницата той е видял опит на Щайер да го залови и премахне.

Но Реб все още нямаше друга цел, освен тази да намери Йохан Климрод. Прекара още два-три дни във Виена, укривайки се в старата им къща или в някоя разрушена сграда. На 23 юни намери жената от Рейшено...

Чрез която стигна до залцбургския фотограф...

И до ужаса.

6.

В Пайербах слезе от каруцата. Селянинът не отиваше по-нататък. Реб разтърси глава и се усмихна:

— Безкрайно ви благодаря. И се надявам, че внукът ви скоро ще се прибере. Сигурен съм, че ще се прибере.

— Дано Господ ви чуе, момчето ми — отговори старецът.

Пое по криволичещия път. Право срещу него от дясната му страна се издигаха на повече от две хиляди метра височина върховете на Ракс и Шнееберг. Реб вече не носеше дрехите и обувките на британския генерал; беше ги продал и освен, че се сдобил с малко пари, купи си панталон и синя риза, които долу-горе му ставаха, и груби високи обувки, макар че дясната бе разпрана два-три сантиметра над пръстите.

Пристигна в Рейшено късно сутринта на 23 юни. Тръгнал от Виена призори, той успя да намери място в един джип, който го свали на площада пред катедралата „Вейнер Нойстад“, където войната бе оставила осезателни следи. Един селянин с каруца го качи четири километра преди Нойнкирхен точно когато крачеше по тротоара с разранени до кръв крака.

Рейшено беше малко селце. Още в първата къща му посочиха къде може да намери Ема Дониц. Упъти се натам и след като прекоси малко пасище, стигна до колиба, направена от обелени борови дънери върху каменна настилка. Очевидно не беше малка, щом в нея живееха толкова хора; три деца между две и шест години, с руси коси и сини очи, застанали едно до друго, странно послушни и неподвижни, спуснали ръце до голите си колена край голямо каменно корито; и трите бяха отблъскващо мръсни. Във въздуха се усещаше мирис на влажна пролетна земя и пушек. Реб се усмихна и заговори на децата, но те мълчаха и го гледаха уплашено. Заобиколи фермата и откри жената — пълна и яка, със силни ръце, набраздени от дебели сини вени. Тя никак не реагира, когато ѝ каза, че е Реб Михаел Климрод от Виена, син на метр Йохан Климрод, адвоката. Дебелите ѝ, сплескани в края пръсти продължаваха да люцят царевичката, зърната падаха в

котлето, пълно с вода, няколко картофа и ряпа. Изправен над нея, Реб виждаше леко плешивия ѝ череп, върху който потта прилепваше няколкото сивожълтеникави кичура.

— Вие сте работели в къщата на баща ми — каза Реб. — Бих искал да знам какво му се е случило.

Тя го попита защо е дошъл точно при нея. Реб ѝ поясни, че е научил името ѝ от един търговец на дърва на „Шултергасе“, улицата зад чешкото министерство. Тя осмисляше информацията през цялото време, което ѝ бе необходимо, за да олющи двете царевици, да вземе котлето — отказвайки помощта на Реб, — да го занесе в колибата и окачи над огъня. Най-сетне рече:

— Никога не съм работила за някой си господин Климрод.

— Но в къщата му — да — каза Реб. — От септември 1941.

Тя за пръв път вдигна глава и втренчено го погледна:

— Идвате за трите деца, нали?

— Не.

— За тях идвате. Сигурно онази курва пак се е оплаквала. Спи във Виена с американците, дава ми децата си да ѝ ги гледам почти без пари, а иска да се отнасям с тях като с царе.

Лек шум от боси крака. Реб се обърна — трите момченца се бяха появили. Върху скулата на едното имаше синина, а по краката и на трите — белези от удари с камшик.

— Дошъл съм и за тях — рече Реб. — Тя ме помоли да видя как са. А сега моля да отговорите на въпросите ми.

Тя сведе очи и каза злобно:

— Мога да сложа малко сланина в супата.

— Точно за това щях да ви помоля — добави Реб, като се усмихваше и продължаваше да я гледа.

Започна да задава въпроси. Кой я бе наел през септември 1941 като прислужничка в къщата Климрод? Някакъв мъж, който се казва Енке, отговори тя. Този Енке бил ли е собственик на къщата? Не. В такъв случай кой е стоял над Енке и му е давал заповеди? Вече не си спомня името му. Реб се усмихна и поклати глава: „Хайде, хайде...“ Наистина не си спомня, каза тя. Името — не, мъжът — да. Шефът.

— Много висок и много красив мъж. Рус.

— В униформа?

— Есесовска — отговори жената. — Беше най-малкото генерал. Не идваше често.

А през септември 1941 в къщата имаше ли още прислужници, които са работели там от дълго време? От години? Например един старец с побелели коси, наречен Антон?

— Да.

А знае ли тя къде е сега Антон?

— Умря — отговори тя. — Малко преди Коледа миналата година. Сгази го военен камион.

И никой друг от стария персонал? Никой друг. Тя и останалите четирима прислужници били наети по едно и също време. От Енке?

— Да.

Тя откачи парче сланина от таванската греда, отрязва един резен и след кратко колебание още един.

— Още едно, моля — рече Реб. — По едно на дете. И струва ми се, че ще изядат още три-четири картофа...

А как е била обзаведена къщата на Климрод в деня, когато за пръв път е влязла в нея? Тя не разбира въпроса. „Обзаведена?“

— Естествено, че беше обзаведена — каза тя, искрено изненадана.

— Картофите, ако обичате — подсети я Реб. — И да не са прекалено малки.

А спомня ли си хилядите книги? Да. А картините? Да. Имаше картини, много, ако онези неща се наричаха картини; а също и разни работи от плат, закачени по стените, да, стенни килими. И статуи.

Реб се размърда. Последният преход между Пайербах и Рейшено бе изчерпал докрай силите му. Страхуваше се, че видимото изтощение може да отслаби позициите му пред жената. Застана на по-тъмно място и за да изглежда още по-висок, вдиша ръце и се хвана за гредата, на която бе окачено осоленото месо.

— В библиотеката, където се намираха всичките книги, имаше малък асансьор. Спомняте ли си?

Тя свърши с беленето на трите допълнителни картофа. Ръката ѝ, която държеше кривия нож с палец в основата на острието, замръзна. Повдигна вежди и се опита да си спомни:

— Онова нещо, което повдига ли? Скрито зад една дъска с разни рисунки отгоре?

„Дъската“ беше крилото на дарохранилницата.

— Да — отговори Реб.

Спомняше си. Дори веднъж случайно го била отворила и се изненадала от машината, за която никой никога не ѝ бил споменавал.

— Кога се случи това?

— Преди Коледа.

— На 1941 ли?

— Да.

— Кога по-точно? През декември?

— Преди.

— Ноември, октомври?

— Ноември.

Няколко седмици слея постъпването ѝ на работа. Пръстите на Реб се свиха около гредата.

— Имаше ли нещо в асансьора?

Тя веднага отговори:

— Кресло на колела.

Мълчание. Ако го беше погледнала в тази минута, сигурно щеше да разбере колко е безсилен, обезоръжен и отчаян. Но тя се мотаеше около котлето, разбутваше жаравата и слагаше дърва. Реб излезе.

След малко извика децата и когато те дойдоха послушно при него, накара ги да се съблекат голи пред коритото, в което течеше тънка струя чиста вода по наклонените издълбани дънери. Започна да ги къпе едно по едно.

— Имате ли сапун?

— А нещо друго не искате ли? — присмя се тя с глас, който показваше, че вече се съвзема.

Почисти раните на децата, доколкото можеше, после ги накара да се облекат. Върна се при жената.

— Кога напуснахте службата във Виена?

— През февруари. В края на месеца.

— А мебелите, книгите, картините бяха ли още там?

Били ги изнесли вечерта вреди заминаването ѝ, каза тя. Три военни камиона, карани от есесовци, пристигнали и взели всичко. Или почти всичко. Следния ден на свой ред дошли виенските вехтошари и взели останалото. Без една маса, прекалено голяма и тежка, за да мине през вратата.

— Енке беше ли там?

— Той даваше заповедите.

— Опишете ми го, ако обичате.

Тя го описа. Беше твърде вероятно това да е един от тримата мъже, които дойдоха в книжарницата на Вагнер, след като го посети.

— А този, когото наричате шефа? Високият и много красив мъж? Дошъл вечерта с кола със знамение. Казал на Енке: „Отнесете това и това“, наредил на Енке да им даде заплатите и да ги освободи.

— Къде е сега Енке?

Тя види рамене и лоша иронична светлинка проблесна в очите ѝ. Просто трябваше да я блъсне, когато се върна в къщата. Ръцете му се разтрепериха и той обви дините си пръсти около гредата.

— Ами че вие сте момченце — вметна тя. — Защо трябва да се страхувам?

Той се усмихна.

— Но се страхувате — спокойно отвърна Реб. — Погледнете лицето и очите ми и ще видите колко много се страхувате от мен. И с основание се страхувате.

Ръката му се отпусна — държеше крив градинарски нож.

— Ще дойда пак, Ема Дониц. След една седмица или два месеца. Ще се върна да видя как са децата. И ако имат само една следа от камшик, ще ви прережа гърлото и ръцете. Първо ръцете, после гърлото. Разговаряли ли сте с побелелия старец, който се наричаше Антон и бил смазан от военен камион?

Тя втренчено, с ужасени очи гледаше ножа и дори не толкова кривото острие, колкото голямата и протегната към нея ръка на Реб Климрод. Кимна. Прибави:

— Не често. Той не говореше много.

— Знам — съгласи се Реб. — Но може би ви е казал нещо — на вас или на някой от новите прислужници — за Йохан Климрод, баща ми.

Трите момченца влязоха и седнаха на масата с еднакво незабележимо движение, трите погледа се местеха последователно от ножа към уплашеното лице на жената, но сцената като че ли не ги интересуваше. Присъствието, държането, мълчанието, сериозните големи сини очи на малките момченца напомняха за някоя от приказките на германския фолклор, изпълнен с лами и феи.

— Един път — каза Ема Дониц — спомена нещо за някакъв санаториум.

— Където са отвели баща ми в периода между юни и септември 1941?

— Да.

Близо до Линц, добави тя; Антон бил казал друго название, но вече не си го спомняла. Реб извади изпод ризата си генералщабната карта, която бе откраднал от британския генерал. Отне му много време — прочете едно по едно всички названия на картата, включително Маутхаузен, в радиус шестдесет километра около Линц.

... До момента, в който тя каза „да“ — названието беше Хартхайм.

Замъкът Хартхайм.

7.

Върна се в Рейшено и прекара остатъка от деня и нощта в Пайербах, в дома на стареца с каруцата, чиято покана отначало Реб бе отклонил. И за пръв път от четири години, откакто потегли за Лвов с майка си и сестрите си, спа в истинско легло и се храни на маса, заобиколена от семейство. Старецът се казваше Донлер, трима от внуците му бяха взети в немската армия, двама съвсем официално вече бяха обявени за мъртви, а за третия нямаше никакво известие. Реб разказа на Донлер за децата при Ема Дониц и го помоли да ги наглежда.

Направи грешка, като пак мина през Виена. Не за да броди отново около чешкото министерство, нито пък да влезе още веднъж в къщата. Но зададе много въпроси за Енке.

Напразно. Името не говореше нищо на никого, сякаш Ема Дониц си го беше измислила.

Всъщност фактът, че бе научил името ѝ, показваше, че е постигнал напредък. А също и любопитството, което прояви за точните обстоятелства около смъртта на Антон Хинтерсеер (прегазения от военен камион старец с побелели коси), който бе служил на Климродови повече от петдесет години. За когото Реб Климрод мислеше, че чисто и просто е бил убит от Енке.

„Високият, рус и много красив“ мъж в униформа на висш офицер или генерал от СС, описан от Ема Дониц, очевидно беше Ерих Щайер.

А Щайер, както и Енке виждаха в разследването на Реб Климрод сигнал, че започва да се приближава до ужасяващата истина.

Замъкът Хартхайм се намира на пътя покрай Дунав, като се върви от Линц към Пасау в Германия. Мястото се нарича Алковен: малко и много спокойно селце, като стотици други в Горна Австрия. Разстоянието от Алковен до Линц е някакви си петнадесетина километра в югозападна посока, докато Маутхаузен се намира на изток от Линц.

Замъкът е голяма постройка в ренесансов стил, с множество слепи прозорци и точно в германския стил на император Максимилиан — тежка и злокобна. Обширният двор, заобиколен с доста красиви колони, не успява да смекчи зловещото впечатление от цялото място, над което се издигаха четири кули.

— Това е санаториум — каза със съжаление червенокосият мъж на Реб. — Нещо като болница, ако предпочитате. Ходил съм там два пъти — през 1942 и на следващата година. Имаха цялостно късо съединение и ме извикаха.

Ала вече бързаше да поклати отбранително глава:

— Но не съм видял нищо особено.

Червенокосият мъж държеше ремонтна електроработилница недалеч от „Колоната на Троицата“ в Линц. Той позна Реб Климрод в мига, когато измършавелият му силует се открие на прага. Спомни си за хлапето, което есесовските офицери постоянно мъкнеха след себе си, веднъж дори на каишка като куче, в Маутхаузен, където беше ходил много пъти, но винаги като електротехник. Подобно на всички хора, които са имали по един или друг повод връзка с лагерите, той знаеше, че разследванията вече навлизат в разгара си, ръководени от отдела „Военни престъпления“. (Но той се страхуваше много повече от създадения в Линц Еврейски комитет. Сега евреите бяха ужасно опасни. Вече два пъти бе срещал по улиците на Линц друг бивш лагерник от Маутхаузен, Симон Визентал който впрочем не живееше много далеч от него, на „Ландштрассе“^[1] № 40; с черните си, пронизващо втренчени очи Визентал понякога му внушаваше кошмари, макар и да се смяташе напълно невинен и незаангажиран — бил е само прост електротехник и нищо повече, в какво можеха да го упрекнат?)

А това момче, което влезе и започна да му задава въпроси за Хартхайм, беше евреин; червенокосият мъж отлично си спомняше раираното облекло, върху което жълтото „Е“ беше в центъра на двойния жълто-червен триъгълник.

Именно червенокосият мъж даде на Реб името на Залцбургския фотограф.

От Виена до Линц той пътува вкопчен за един от онези открити за всички въздушни течения и разнебитени до крайност вагони, които австрийските железници бяха успели да върнат в движение по някои линии. Пристигна в Линц на 30 юни и измина пеша или на военен джип (шофьорите на драго сърце взимаха цивилни стопаджи) петнадесетте километра до Алковен. Пред никого не спомена дали е ходил или не в замъка Хартхайм.

Нито Тарас, нито Сетиниак се осмелиха да му зададат този въпрос.

Реб Михаел Климрод бе първият човек — с изключение, разбира се, на работилите там, — който откри истинската дейност в замъка Хартхайм. И която официално бе разкрита през 1961 година, шестнадесет години по-късно, по една чиста случайност и благодарение намесата на Симон Визентал.

Пристигна в Залцбург на 2 юли през нощта или на 3-ти заранта. Беше изминал повече от шестстотин километра, две трети от които пеш, спеше съвсем малко и където завари (с изключение на престоя у Донлерови в Пайербах), ядеше все по-малко и пак с изключение при Донлер, без да разчита на никакво приятелско присъствие, потънал в отчаяние и убийствена самота, жертва на една-единствена натрапчива мисъл: да узнае къде и как е умрял баща му.

Залцбургския фотограф се казваше Лотар.

— Няма го — каза жената с късо подстригани посивели коси. — Живее тук, но работи другаде. Но можете да отидете в лабораторията му.

Склони я да му даде адреса — на „Дурхойзер“, покритата улица на Кайгасе, точно зад камбанарийната кула.

— Знаете ли къде е?

— Ще го намеря — отговори Реб.

Тръгна, като се стараеше да не личи, че накуцва. Пресече площада при Стария пазар, който се намираще почти до Хофапотеке, старата аптека със странната фасада на залцбургските принцове архиепископи, и за втори път видя линейката.

Първия път беше на другия бряг на Салзах, в момента, когато напускаше пътя от Линц — забеляза спрялата кола в началото на

„Стаатс Брюке“, с предницата към него, с двама мъже на предната седалка, неподвижни, с безизразните лица на подчинени, очакващи заповедта, която ще ги приведе в действие. Линейката беше боядисана в защитен цвят с червен кръст на бял фон и изглеждаше съвсем обикновена. А сега колата се намираше в сърцето на стария Залцбург и нямаше никой на волана. Номерът — същият, както и одрасканата предна броня.

Реб Климрод прекоси площада разсеяно, но изведнъж като че ли стана още по-непохватен, а куцукането му се усили.

Намираше се на двеста и петдесет метра от камбанарийната кула.

Стигна до нея след двадесет и пет минути.

„Дурхойзер“ беше мрачна и тясна улица; ако повдигнеш ръце над главата си и дори без да се протяга, Реб Климрод можеше да докосне свода ѝ. Продължи още десетина метра и подмина няколко невзрачни магазинчета, преди да забележи доста несръчно боядисаната в бяло с черни букви табела: „К. Х. Лотар — фотограф-художник“. При отварянето на стъклената врата се чу тънкият звън на камбанка. Озова се в ниска стая, със стени и таван от голи камъни. Отстрани се намираха два големи дървени тезгяха, каквито имат търговците на платове, но бяха празни, както и рафтовете отзад. От задната стая се чу глас:

— Тук съм.

В дъното имаше платнена завеса, която закриваше врата. Реб Климрод я повдигна и влезе в съседната стая. Оказа се лице в лице с четирима мъже, единият от които веднага притисна до лявото му слепоочие дулото на пистолет.

— Не мърдай и не викай.

Разпозна двама от мъжете — същите, които седяха на предната седалка във военната линейка. Третият идентифицира по описанието на Ема Дониц в Рейшено: Енке. Четвъртият никога не бе виждал. Попитаха го откъде е минал и защо му е било необходимо толкова време, за да дойде от площада на Стария пазар дотук, след като пеша и дори куцайки, човек можеше да го измине за две-три минути.

Лицето на Реб Климрод се промени невероятно много, както и цялото му държание. Изглеждаше още по-млад за възрастта си, по-крехък и още по-изтощен, ако това изобщо бе възможно. Очите му уплашено се разшириха.

— Бях гладен и се изгубих — отговори той с плачливия глас на дете, което вече не може да се справи с обстоятелствата. И е ужасено от тях.

Дейвид Сетиниак прие телефонното обаждане от кабинета и от името на Тарас, излязъл, по думите на последния, „да поразузнае“. Обаждането, разбира се, ставаше от някоя военна част, тъй като обществените телефони в Австрия все още не бяха напълно възстановени. По телефона мъжът говореше на някакъв неразбираем език, който Сетиниак предполагаше, че е английски. Но позна акцента и каза:

— Говорете на френски, майоре.

Обясни кой е и защо смята, че може да замести капитан Тарас във всички или почти всички неща. После замълча и започна да слуша с все по-нарастващо изумление това, което му съобщаваше от Залцбург офицерът от френските окупационни части. Всъщност той почти не се замисли и импулсивно изрече първата голяма лъжа в кариерата си, нещо, което щеше да му се случва много рядко в живота.

— Не се лъжете — каза той, — момчето е по-голямо и много по-опитно, отколкото изглежда. Доверете му се за всичко, то работи за ОСС^[2] и е един от техните най-добри агенти. Изпълнете всичко точно, което иска от вас, ако обичате.

И едва след като затвори, той си зададе наистина важните въпроси: за собствената си мотивировка, поради която извърши тази магария, за това, какво би могъл да каже на Тарас, за да оправдае огромната си лъжа, и за поредното необичайно — и опасно — положение, в което се намираше младият Климрод.

Четвъртият мъж беше просто Карл-Хайнц Лотар. Дебел червендалест човек, доста висок и както често се случва — с малки,

почти женски ръце. Въпреки хладината под каменния свод той се потеше обилно и потръпваше от страх.

От есента на 1940 до края на март 1945 година двама австрийски фотографи бяха работили в замъка Хартхайм. Единият все още е жив, сега живее в Линц, и Визентал в спомените си го нарича Бруно Брукнер.

Другият се казваше Карл-Хайнц Лотар. Неговата дейност започна в средата на октомври 1940. Беше на четиридесет и седем години. Gauleitung в Линц го извика и се осведоми дали може да извърши „известна специална фотографска работа“, като запази пълна дискретност. Предложиха му триста и четиридесет марки на месец. Той прие, закараха го с кола в замъка Хартхайм, по онова време вече наричан „санаториума“.

Тогава директор на болничното заведение беше капитан Вирт, който заради изключителната си работа в Хартхайм скоро пое цялостното управление на лагерите Белзек, Собибор и Треблинка в Полша. По-късно го наследи Франц Стангл — като директор на Хартхайм и Треблинка. Специалната медицинска администрация на „санаториума“ ръководеше доктор Рудолф Лохауер^[3] от Линц с помощника си доктор Георг Рено^[4].

Вирт обясни на Лотар какъв вид работа се изисква от него: да се направят възможно най-прецизни снимки на болните, върху които лекарите в Хартхайм извършваха по тридесет или четиридесет опита дневно. Опитите трябваше да установят най-ефикасните средства за убиване на хора и да създадат в тази област индустриална технология, като същевременно изготвят научна таблица за степените на мъчения, които може да понесе човешкото тяло, преди да издъхне.

От Лотар се искаше да фотографира и филмира мозъците на пациентите, мозъците, които щяха предварително да оголят, като премахнат горната част на черепа, за да може евентуално да се регистрират видимите изменения в момента на смъртта.

Това беше главната му задача в Хартхайм, но имаше и друга, не по-малко важна: замъкът всъщност беше училище и център за подготовка на „студенти“, които след приключване на стажа си можеха да бъдат назначени в различни концентрационни лагери, замислени от Хитлер по време на конференцията във Ванзее през януари 1941

година (но осъществени преди тази дата). Впрочем Хартхайм не бе единственото заведение от този род^[5].

Работата на Лотар се затрудняваше от факта, че трябваше често да снима през шпионката, когато се изпробваха газове, пък и в началото доста му пречеше миризмата от кремационните пещи. Общо той е трябвало да фотографира най-малко две трети от тридесетте хиляди души, убити в Хартхайм.

Може би само едно нещо го смущаваше — огромната част от тридесетте хиляди пациенти бяха християни, немци, австрийци или чехи, изпратени в Хартхайм било за да влязат в програмата „Vernichtung Leben sunwerten Lebens“ („Унищожаване-На-Живот-Който-Не-Е-Достоен-да-Бъде-Живян“), изработена по поръчка на Хитлер и контролирана от Мартин Борман и която програма предвиждаше изстребването на физически или умствено слаби елементи неизлечимо болни или просто старци, влизащи в категорията на излишните гърла. И нито един евреин между тях — да се умира в Хартхайм, Графенег, Хадамар или Сонещайн бе чест, оказвана единствено на арийци...^[6]

— Но не и баща ти — каза Енке на Реб Климрод. — Баща ти умря в Хартхайм. Това ли е, което толкова много искаше да узнаеш?

— Не ви вярвам — отговори Реб с глух и треперещ глас. — Той е жив.

Енке се усмихна. Може би истинското му име не беше Енке — много рус, дори и веждите му, които се сливаха със светлата кожа, и говореше немски с особената интонация на хората от прибалтийските страни: Естония, Литва или Латвия. Усмихна се и поклати съчувствено глава, подобно на учител, който не е получил очаквания отговор от добър ученик.

— Жив е — повтори Реб още по-убедено. — Вие лъжете.

Имаше вид на малко, обезумяло момче. Като че ли и на ръст се беше смалил. Стоеше полусвлячен до стената, с дулото на люгера, опряно в слепоочието му. Погледът му бързо се местеше от човек на човек, за миг се спря по-дълго върху Лотар, който беше плувнал в пот. Зад Лотар се намираще малко прозорче, зарешетено с две железни пръчки, и прашно стъкло, но все пак се виждаше през него.

— Да свършваме — каза Енке.

— В писмото, което е оставил баща ми...

Реб внезапно млъкна, сякаш разбра, че е казал прекалено много. Безизразните очи на Енке бързо се обърнаха към него.

— Какво писмо?

— Баща ми е жив, знам!

— Какво писмо?

През малкия полукръг на дясното прозорче се виждаха минувачите по улицата — от обувките до коленете, — но шумът от стъпките не се чуваше. Мъжът с високи обуца на парашутист вече бе минал веднъж, появи се отново и от самото положение на краката му се разбираше, че стои с лице ако не към прозорчето, то поне към къщата, където се намираха Реб и четиримата мъже. Реб малодушно наведе глава:

— Оставих го във Виена.

— Къде във Виена?

— Няма да ви кажа.

С тон на вироглаво момче. Енке го гледаше със съмнение. Без да вдига глава или да се обръща, каза на Лотар:

— Можеш ли да намериш снимките на баща му?

Дебелият мъж избърса челото и лицето си с малките женски ръце.

— Да, ако имам датите...

Енке се усмихна на Реб:

— Август 1941. Около двадесети.

Нова усмивка.

— А след това ще ми разкажеш за писмото, малкият.

Лотар клекна до един от шестте сандъка. Отвори го. Вътре грижливо бяха подредени негативи и снимки. Пръстите му пробягаха по етикираните редове. Реб продължаваше да стои с наведена глава. Мълчанието продължаваше.

— 21 август 1941 — каза Лотар.

Чу се шум от разгъване на хартия.

— Климрод ли?

Една твърда ръка сграбчи лицето на Реб и го принуди да вдигне глава. Той обаче не отвори очи, чертите на лицето му бяха ужасяващо свити, но този път без никаква игра.

— Отвори очите, малкият. Нали заради това ходи до Рейшено и дойде от Виена в Залцбург?

Реб протегна ръка и взе снимките. Бяха три, и трите пъти цялото тяло бе снимано през остъклената шпионка.

Видя баща си гол — как влачи атрофираните си крака по пода и с нокти търси опора в цимента. Трите снимки сигурно са били правени през интервал от шестнадесет или двадесет секунди. Демонстрираха прогресивното въздействие на задушаването. На третата, макар и черно-бяла, се виждаше кръвта, потекла от устата му, и парчето език, което изтезаваният сам си беше отхапал.

Ръката, която държеше Реб, се отдръпна. Той падна на колене с опряна на гърдите брада. Много бавно се обърна й опря бузата си о хладния камък на стената.

— Изгорете всичко това — чу се гласът на Енке.

Другите двама мъже — фалшивите санитарии — започнаха да разливат бензин върху сандъците, като преди това счупиха катинарите им.

— Скъпи Лотар — много внимателно каза Енке. — Скъпи мой Лотар, значи си искал да си направиш частна колекция?

Изстрелът проехтя почти веднага и улучи Лотар право в устата. Тласъкът, предизвикан от изстреляния в упор 9-милиметров куршум, изхвърли фотографа назад и Лотар падна върху един от вече горящите сандъци.

— Нека заедно изгорят — каза Енке. — А сега да се заемем с теб, малкия. Та разкажи ми за писмото.

Вдигна дулото на люгера и го притисна между очите на Реб. Без съмнение това движение му костваше живота. През стъклата на прозорците хората от военната полиция се заблудиха в намерението на Енке. Откриха огън с автоматични пистолети. Най-малко два залпа разкъсаха Енке в мига, в който жълто-сините пламъци на бензина ярко осветиха мазето. Той се свлече върху Реб, което обясни — освен предполагаемата точност на стрелците — защо Реб остана незасегнат; беше одраскано само дясното му рамо.

Единият от останалите двама мъже се опита да избяга, но бе застрелян на самия праг на остъклената врата с камбанка. Вторият оказа съпротива и хвърли към прозорчето бидона с бензин, който веднага пламна. Скрит от погледите сред гъстия пушек, бълващ от сандъците, той забави с няколко минути влизането на полицаите.

Но нищо не спечели. Приличаше на горяща факла, която полицаите милосърдно довършиха.

Грубо измъкнаха Реб на открито. Намесата на един френски офицер спомогна да му окажат по-голямо внимание. Беше покрит с кръв, обаче не със своята и всъщност — невредим. Но на всичките въпроси, зададени му от французина и неговия австрийски преводач, Реб отговаряше неясно, с почти лишени от смисъл думи, втренчил големите си сиви и отнесени очи.

Когато се представи в залцбургската жандармерия, за да поиска помощ (постъпката, предизвикала телефонното обаждане до Сетиниац), той бе твърдял, че действа по заповед на капитан Тарас от Линц, бе говорил за военнопръстъпниците, чиито следи бил успял да открие. Изборът му на френски офицер в никакъв случай не беше случаен — по това време от трите западни велики сили французите бяха най-ревностни в преследването на Bonzen — знаменити личности — от бившия Трети райх.

Тарас пристигна в Залцбург пет часа след престрелката, решен да прикрие лъжата на Сетиниац в оживен спор с капитан О'Мийра, командващ отдела на ОСС в Линц. Уреди въпроса с присъщото си артистично майсторство. Впрочем самите обстоятелства също му помогнаха — направеното в дома на Карл-Хайнц Лотар разследване показва, че фотографът, при когото не живееше никаква жена, рано сутринта бил отведен от трима непознати мъже, които освен това преровили основно къщата. Несъмнено търсили са съдържанието на изгорелите железни сандъци.

— От какво, по дяволите, се оплаквате? — попита Тарас военните и цивилни полицаи в Залцбург. — Работата е ясна — този Лотар е събрал документи, които милите нам нацисти са желаели, пък било то и само за да ги унищожат. Което Впрочем постигат с убиването на Лотар — за по-голяма сигурност. Какво по-просто от това? Дори полицаи, дори военни полицаи, Господи, би трябвало да го разберат. Колкото до младия ни агент, несъмнено е преувеличил указанията за обикновено разследване, които му бях дал. Но трябва да го разберем — майка му и сестрите му са загинали в полски концентрационен лагер, а самият той по чудо е оцелял. Усърдието му е обяснимо. А сега се намира в шоково състояние, това е естествено. Оставете го на мира, ако обичате...

Тарас отведе Реб Климрод в Линц, настани го в болница и реши лично да го разпита. Момчето обаче лежеше изтощено и съвсем затворено в себе си. Физическото му състояние беше тревожно, на границата на издръжливостта, и което беше най-лошото, очите му не излъчваха дивия пламък, впечатлил толкова много Тарас и Сетиницац. В неговото поведение сякаш имаше нещо закъсняло — сякаш бе заболял от лагерния синдром, обикновено засягащ по-голямата част от оцелелите лагерници, които — след първите часове и дни — се чувстваха смазани от безсмислието на един живот, спасен по такъв начин, и изпадаха в апатична депресия.

Дейвид Сетиницац също си спомняше, че два или три пъти бе посещавал младия Климрод в болницата след Залцбург, учуден от интереса, който бе проявявал. Реб продължаваше да мълчи. Сякаш не знаеше нищо за семейството си, за баща си, за хората, които за малко щяха да го убият. Разбира се, не каза нищо и за Ерих Щайер, и за отмъщението, което зрееше у него.

А когато на 7 август 1945 година Реб Климрод изчезна за втори път, двамата американци наистина помислиха, че вече никога няма да видят странното момче със сиви очи.

[1] В детството си Адолф Айхман е живеел на „Ландщрасе“ № 32. — Б.а. ↑

[2] Отдел стратегически служби. — Б.пр. ↑

[3] Самоубива се с жена си и децата си в края на април 1945. — Б.а. ↑

[4] Арестуван през 1963 година във Франкфурт. — Б.а. ↑

[5] Съществуват още три: замъкът Графенег, близо до Бранденбург, на около четиридесет километра от Потсдам, замъкът Хадамар, близо до Лимбург, между Коблене и Франкфурт, и замъкът Сонещайн в Саксония. — Б.а. ↑

[6] Бившият австрийски министър Алфонс Форбах като по чудо успява да се спаси, макар възрастен и почти инвалид; той обаче запазил красивия си калиграфски почерк и макар определен за Хартхайм, в последния момент не го изпратили там. Бил назначен за секретар в Дахау. Все пак е имало изключения. От началото на 1943 година френски военнопленници също били изпращани в Хартхайм поради липсата на достатъчно места в приюти и болници. — Б.а. ↑

8.

Капитан Елиезер Баразани дължеше званието си на англичаните, заедно, с които бе участвал като командос на САС в Либия. Той пристигна в Австрия към края на май 1945 с ясната и проста задача да набере и организира транспорт от оцелели лагерници, предимно млади мъже и жени, закалени в огъня на крематориумите и готови да се сражават в Палестина. Баразани — нисък, слаб мъж, изключително учтив — бе роден в Палестина.

Той видя Реб Климрод за пръв път на 5 юли 1945, но не му обърна почти никакво внимание. Фамилното име Климрод не беше еврейско и по-важното, момчето (Тарас бе довел Реб от Залцбург пет дни по-рано) се намираше в такова физическо и психическо състояние, че Баразани не можеше и да мисли за неговата емиграция, при това нелегална, в близките седмици, ако не и месеци.

В същия ден представителят на Еврейската бригада имаше предвид двама други кандидати; единият от тях съвсем случайно се казваше Реб, а по фамилия — Бениш. Реб Йоел Бениш — полски евреин, затворен в Маутхаузен през зимата на 1944–1945. Докаран с трите хиляди затворници през февруари от Бухенвалд в лагера на Горна Австрия (сред които са били Симон Визентал и един принц — Радживил), но само хиляда са стигнали живи до крайната цел. През 1945 Бениш е на деветнадесет години.

Беше съсед по легло на Реб Климрод. Той и Баразани дълго разговаряха на идиш. Баразани нищо не си спомняше за болния, който лежеше на метър от него, освен смътното чувство, че всичко, което е казал на Бениш, не е заинтересувало непознатия. Между другото той владееше отлично еврейски и английски, а Баразани имаше доста трудности с идиш и това бе достатъчно да привлече вниманието му.

Йоел Бениш веднага се съгласи с предложението на Баразани и се разбраха, че ще замине незабавно, щом физическото му състояние позволи (два дни преди да влязат танковете на Седма американска армия в Маутхаузен, един есесовец му бе счупил с приклад ханша и бедрената кост и го занесоха в стая, А, блок VI, „блока на смъртта“).

Баразани съобщи, че ще мине отново след две седмици.
Което и направи.

— Бих искал да говоря с вас.

Думите бяха казани на еврейски. Баразани се обърна и в началото не видя никого. Коридорът на болницата изглеждаше пуст. После забеляза дългия мършав силует, свит в ъгъла до колоната, на две крачки от вратата, през която влезе.

Лицето нищо не му говореше. Погледът обаче го удиви с изключителната си напрегнатост.

— Кой сте вие?

— Реб Михаел Климрод. Съседът по легло на Йоел Бениш.

Еврейският му беше кристалночист, но говореше много бавно и с трудно определим акцент, наподобяващ този на франкофоните. Освен това се колебаеше за някои думи, като човек, който проговаря почти забравен език. Реб като че ли прочете въпроса в очите на Баразани, защото добави:

— Майка ми беше еврейка, Ханна Ицкович от Лвов. Беше в Белзек със сестрите ми. От баща си научих френски, а от майка си — еврейски и идиш. Знам също италиански и малко испански. И уча английски.

Помръдна много бавно дългата си, мършава ръка, до този момент зад гърба му, показа се и корицата на книгата, която държеше: „Autumn Leaves“ от Уитман. Но погледът му не се отместваше, оставаше все така впит в палестинеца с доста обезпокояваща го втрепеност.

Първият въпрос, за който се сети малко обърканият Баразани, беше:

— На колко години сте?

— През септември навършвам седемнадесет. На 18-и.

Баразани изпита чувство, което в момента не можеше да определи:

— И какво искате от мен?

— Бих искал да замина с Бениш и другите, ако има такива.

Младостта на Климрод не притесняваше Баразани. За по-голямата част от борците на Eretz Israel — земята на Израел —

седемнадесет години бяха достатъчни, поне за нелегалните групи като Иргун или Щерн. Безпокоеше го друго. Имаше предвид опитите британското проникване да осуети масовото преселване; политиците в Лондон най-много се страхуваха от това.

— Бил си в Маутхаузен, така ли?

— Да.

— Ще проверя. Ще проверя и най-малката подробност от това, което казваш.

Сивите очи дори не трепнаха.

— Ще сбъркате, ако не го направите. И не е нужно веднага да ми отговорите. Не бих могъл да взема на сериозно хора, които ме наемат за няколко минути. Пък и аз сега физически не съм готов да замина.

— А кога ще бъдете?

— По същото време, когато и Йоел Бениш. След две седмици.

Баразани направи своето разследване. Срещна се и с хората от Еврейския комитет в Линц, чийто член бе Симон Визентал. Името Климрод не им беше познато. Един-единствен човек си спомняше, че го е виждал в лагера: „Натруфен като жена и придружаващ групата офицери от СС.“

Успя да открие около дузина мъже и жени, които бяха от Лвов и чакаха в Леондинг — никой не беше срещал в Лвов през юни 1941 година някоя си Ханна Ицкович-Климрод с три деца.

Около 20 юли Баразани представи доклада си на своя шеф, Ашер Бен Натан^[1], който отговаряше за събирането на австрийските евреи от американската зона. Сподели с него опасенията си:

— Нещо ме притеснява в това момче, а не мога да разбера какво.

— Интелигентен ли е?

— Дали е? Дори имам чувството, че когато разговарям с него, той е възрастният, а аз момче с тригодишно умствено развитие! Сигурно мисли три-четири пъти по-бързо от мен. Дори не успявам да довърша изреченията си. Отговаря, преди да съм задал въпроса.

— Сигурно това ви притеснява — отговори Бен Натан, като се смееше. — И мен би ме притеснило.

Двамата мъже се споразумяха Баразани да се доверява единствено на инстинкта си.

На 30 юли отново отиде при Йоел Бениш и Реб Климрод. Съобщи им решението си: ще заминат заедно през нощта на 6 срещу 7

август.

Всъщност Баразани беше намерил решение, което според него трябваше да уреди всичко. Първоначално Бениш щеше да държи Климрод под око — първата предпазна мярка. Втората — напълно сигурна, — прати известие в Тел Авив, с което специално препоръчваше Реб Климрод на Дов Лазарус.

Реб протегна ръка на Йоел Бениш, който все още изпитваше затруднение с десния крак и ставата на ханша. Помогна му да се качи в камиона, където вече имаше единадесет мъже и пет жени — от осемнадесет до двадесет и пет години. Цареше пълна тишина. Някой вдигна страничния капак на камиона и го затвори, изтегли брезента в защитен цвят, който веднага прекъсна притока на светлина. Отвън се дочу шептене, след което двигателят заработи и камионът потегли. Беше един часът сутринта, 7 август 1945 година.

За да стигнат до мястото на срещата, Реб и Йоел напуснаха хотела доста преди полунощ. Прекосиха Линц, като заобиколиха центъра, стигнаха до първото сборно място близо до един склад сред пристанищните съоръжения на Дунав. Двама мъже и едно момиче се присъединиха към тях, но уговорката беше да не се движат на групи. Вървяха в горния край на града, по пътя за Свети Флориан. През цялото време Реб Климрод нямаше никаква представа за сборните места, за уречения час, за самоличността на спътниците му, за условията, при които трябваше да се осъществи заминаването.

Не направи никакъв опит да узнае нещо друго и през следващата част на маршрута. От Линц нататък пътуваха повече от четири часа без прекъсване, една от жените тихо припяваше на идиш, но лицето ѝ не се виждаше. Първия път спряха за много малко, колкото да задоволят естествените си нужди. Слънцето изгръваше и освети планини, но Реб не разбра кои са, а камо ли Бениш, който почти нищо не знаеше за Австрия. Един от мъжете обаче каза на полски, че това е Па дьо ла Клам, на север от Бадгащайн. А Бениш тихо се засмя:

— Няма нужда да се напругате, той знае и полски...

Последваха нови два часа път, през които слънцето на австрийското лято хвърляше ярки петна през пролуките на брезента.

Целият следващ ден, 7 юли, прекараха в една изолирана ферма, недалеч от Игле, разположена по склоновете на Патхеркофел. Потеглиха към единадесет часа през нощта, прекосиха Инсбрук; тогава Реб чу двама души — сигурно войници — да говорят на френски, единият от които имаше силен и провлачен южняшки акцент. После Реб разпозна пътя, по който се движеха — железопътния тунел на Митенвалд и бученето на реката Ин, която много добре познаваше. През лятото на 1938 виенският колеж, където се учеше (с два класа напред от съучениците си), беше организирал екскурзия до Свети Антон.

Помисли, че крайната им цел е Швейцария, но при Ландек камионът зави наляво, остави зад себе си Воралберг и потегли към Пфундс, Наунедерс и Решен Пас. Един час по-късно камионът спря, изсипа човешкия товар, обърна и веднага започна да се спуска. Продължиха пеша под водачеството на младо момче, появило се внезапно от нощта, което им каза на немски да пазят пълна тишина. След може би три часа предпазливо катерене стигнаха до слабо осветена странноприемница. Не влязоха през главния вход, а се изкачиха по стълба, която водеше до широк тиролски балкон на първия етаж. Там вече се намираше друга група от около двадесетина емигранти, които до такава степен пазеха тишина, че дори се бяха събули, за да не ги чуят клиентите от партера...

Те бяха също изключително внимателни клиенти. Един час след пристигането на групата, Реб забеляза през прозореца петнадесетина мъже, някои доста възрастни: В походката на новодошлите и в начина по който се движеха имаше нещо военно въпреки скъпите им цивилни дрехи и куфари. Приближаваха съвсем мълчаливо, но влизането им в приземния етаж предизвика бурни викове — на немски, — които впрочем бързо заглъхнаха.

Персоналът на странноприемницата служеше за връзка две съвсем различни нива, но с великолепна непринуденост.

Йоел се примъкна до Реб:

— И ти ли мислиш това, което аз си мисля?

Реб кимна. Два метра по-надолу, през дъските, се чуваше как хората заемат местата си за нощуване. Ако легнеха по корем, двете момчета можеха да чуят водените шепнешком разговори. За няколко секунди чувство на омраза изкриви фините черти на Йоел Бениш,

оцелял с неколцина други от варшавското гето. „Бягащи нацисти!“ Заплака от яростен гняв.

Целият 8 юли премина в това странно и противоестественно съжителство.

И не беше изключено в странноприемницата в Решен Пас да се намират на няколко метра един от друг, хранени от едни и същи гостилничари и водени от едни и същи контрабандисти, хора, оцелели едновременно от Маутхаузен и други лагери, както и техните палачи.

Но не и Ерих Щайер. Дори и Сетиниац смята, че това е невъзможно. Датите не съвпадаха.

Но пътят, разбира се, съвпаднаше.

Следващата нощ преминаха италианската граница. През два часа. Първо есесовците, един подир друг, понеже имаха предимство.

В Италия обоз от камиони без никакво прикритие очакваше Реб Климрод и спътниците му, чийто брой — увеличен от много други групи, минали предишните нощи през Решен Пас и намерили убежище във ферми на италианския склон — сигурно вече надхвърляше стотина души.

Йоел Бениш имаше много весел нрав и удивителната дарба да се смее на всичко. В Маутхаузен хиляди пъти бе рискувал живота си, когато имитираше в двора походката или тиковете на този или онзи пазач. Докато се спускаха от Решен Пас, той не престана да пее или пък с неуважение, граничещо за някои с непристойност, да възкресява някой си Шлоймел, местно величие от родното му село Крешев, близо До Люблин в Полша, който бил равин или нещо подобно.

Но в мига, когато всички видяха камионите и униформите на войници, дори Йоел Бениш остана с отворена уста. Камионите и униформите на войниците несъмнено бяха английски. Разбраха, че това е 412-а кралска транспортна дружина на негово величество. Благодарение на което въпреки жестоката съпротива на Великобритания всички щяха да стигнат до Южна Италия и оттам да потеглят за Ерец Израел.

412-а кралска транспортна дружина не съществуваше. Тя бе плод на трескавото въображение на един мъж — Йехуда Арази, шеф на Мосад^[2] в Италия, където бе пристигнал (англичаните упорито го

търсеха в Палестина) веднага след съюзническите войски. Именно сред тези войски бяха британските части, в наличния състав на които се намираха разпръснати палестинските евреи.

Измежду които четирима сержанти; единият, Елиаху Коен, наречен Бен Хур, основателят на кибуците в „Палмах“, защитната единица на Хаганах и ядрото на бъдещата израелска армия.

Заедно с четиримата сержанти Арази бе изработил план, който предвиждаше внимателно да се използват материалните ресурси, като различни доставки и всякакви видове хранителни припаси от армията на негово величество. Освен това Арази бе организиран мрежа за непрекъснатото им прехвърляне от Неапол до Анвер през Париж, Марсилия и Атина. Предавателна станция (също открадната) бе инсталирана в един град близо до Мажента, на тридесет километра от Милано; чрез нея се поддържаше връзка с ръководителите на Хаганах в Тел Авив.

В Италия, окупирана, без всъщност да е, Арази имаше камиони, хора, говорещи отлично английски, съответно облечени в подходящата подофицерска униформа... Бе създадено напълно мнимо военно подразделение. С фалшива регистрация и реално място за квартиране — голям гараж в центъра на Милано, съвсем официално реквизиран по този повод от британската армия. Към всичко това — ателие за фалшифициране на заповеди, с които да заблудят Военната полиция и да се изготвят фалшиви документи за транзитните бегълци.

По такъв начин бе създадена 412-а^[3].

На 21 август 1945 година група от тридесет и пет нелегални емигранти се качи в Бари на двадесет и пет тонния риболовен кораб „Дален“ (а всъщност „Сириус“), чието истинско крайно пристанище бе Монополи, на около четиридесет километра по на юг от адриатическия бряг.

След седем дни в морето без каквото и да е произшествие първият нелегален следвоенен кораб пусна котва в Цезария^[4]. Климрод и Йоел Бениш се намираха на борда.

[1] Бъдещ посланик на Израел във Франция. — Б.а. ↑

[2] Мосад Алиах Бет — организация, създадена през 1937 г. в Тел Авив от Хаганах с цел самозащита на еврейските колонии в Палестина. Целта ѝ била да организира с всички средства

подсилването на колониите чрез емигранти. Алиях означава „изкачване“ в буквалния смисъл. — Б.а. ↑

[3] Измамата била разкрита от англичаните едва през април 1946 година и то по случайно стечение на обстоятелствата. — Б.а. ↑

[4] Античен римски град в Израел, на петдесетина километра от Тел Авив. — Б.пр. ↑

СВЕТИЛНИЦИТЕ ОТ БОГОТА

Реб държеше камата с протегнат палец върху нея, за да даде посоката на оръжието. Скочи на два метра, притисна десния си крак към колянната свивка на противника, в същото време лявата му ръка се стовари на височината на очите, а другата, с която държеше оръжието, нанесе удара от горе на долу. Щом почувства, че острието е потънало до дръжката в горната част на корема, направи въртеливо движение с камата. Заколване. Движенията бяха извършени с фантастична последователност и бързина.

Отстъпи на две крачки и ръцете му се отпуснаха покрай тялото. Фигурата беше обезглавена.

— Не е лошо — чу се леко дрезгавият глас на Дов Лазарус. — Не е много лошо. Особено ако часовоят не е съвсем глух и отгоре на това пиян. Ако пък и дълбоко спи — тогава ще е най-добре. При наличието на всички тези условия можеш наистина да имаш късмет да му прережеш гърлото, без ревът да вдигне под тревога цялата британска армия в радиус от четиристотин километра. Може да имаш късмет, но само веднъж. Не два пъти.

Под късия мустак, който носеше в онези дни (човек можеше да помисли, че си го е пуснал през нощта, а той го имаше не от вчера), широките му бели зъби усмихнато проблясваха. Дов Лазарус приближаваше петдесетте, тежеше около осемдесет и пет килограма и бе висок метър и седемдесет. Беше роден малко преди края на века в Петах Тиква — Вратата на надеждата, първата еврейска колония, основана в Палестина край брега на река Яркон от вярващи емигранти, които са се спасявали от руските погроми; родителите му принадлежаха към „Поклонниците на Цион“, носеха рубашки, ботуши до под коленете и бяха се установили там през 1882 година. Масивното и закръглено телосложение на Лазарус, добродушната му усмивка, нежният късоглед поглед зад очилата без рамки (когато не променяше физическия си вид, по природа с много светла кожа и светлорижава коса) лъжеха извънредно много. Той беше човек на насието и само на него, изгарян от тъмна и дива страст през целия си живот. Йеел

Бениш смята, че Лазарус е живял в Ирландия (където се е сражавал в ИРА на Колинс), в Съединените щати (доста години), в Южна Америка и дори в Далечния изток. Според Бениш много от събитията в живота на Реб Климрод се базират на установените през 1925 или 1930 година връзки на Дов Лазарус в Ню Йорк и Чикаго.

През 1933 Лазарус намира своя път към Дамаск по повод втората му среща с Давид Бен Гурион^[1].

Дов се обърна към Йоел:

— Твой ред е. И опитай се да го направиш по-добре. Сложи отново главата на фигурата и помни, че тя е човек, когото ти трябва да заколиш.

Съобразно желанието на Баразани Лазарус лично се зае с новите емигранти от Австрия. Впрочем такава бе основната му задача в Иргун — организирането на новодошлите и тяхната подготовка за бойци в сянка. През есента на 1945 ръководител на Иргун (движение, създадено през 1937 г. и по принцип нетерористично) от една година насам бе човекът, роден в Брест-Литовск — Белорусия, през 1913 година и пристигнал в Палестина едва през 1942 — Менахем Волфрович Бегин.

— Отчайващо — каза Лазарус. — Невероятно отчайващо. Единствената ти надежда е английският часовей наистина да има много силно развито чувство за хумор. В такъв случай веселото му настроение със сигурност ще го убие.

Надигна се така, като че ли изобщо не помръдна, и застана до фигурата.

— Опитай на мен, Йоел. Опитай се да ми прережеш гърлото. Започни, когато искаш. Събуй се бос. И опитай наистина да ме убиеш.

Бениш събу обувките си и се поколеба. Ножът в ръката му режеше като бръснач, а острието беше дълго двадесет и четири сантиметра.

— Имаш една минута, за да ме убиеш — каза Лазарус, обърна се гърбом, впери поглед в бялата стена на къщата, където живееше в Ерусалим, на тясна уличка, граничеща със старите еврейски и арменски квартали, над кулата на цар Давид. Йоел потърси с поглед Реб. Той кимна.

Йоел се хвърли...

Три или четири секунди по-късно острието се намираще опряно на собственото му гърло, леко разрязвайки кожата под адамовата ябълка, а в дясното си рамо и ръка чувстваше силна болка.

Тишина.

Реб Климрод каза:

— Мога ли аз да опитам?

Двата погледа се пресрещнаха. Бениш си спомня за настъпилото тогава мълчание. Мълчание, след което Дов Лазарус реши да се усмихне.

— Не — отвърна той.

Двамата младежи, излезли от Маутхаузен, участваха в първата си истинска операция на 28 септември 1945 година. Те бяха научили освен стотиците други неща да произвеждат нитроглицерин, като сипваха капка по капка — за предпочитане, без да им треперят ръцете — глицерин в смес от равни части сгъстена азотна и сярна киселина при най-малко седемдесет градуса по Боме, или класическия черен барут, изготвен от селитра, събирана по степите на конюшни и обори, та дори и в катакомби. Научиха се да боравят и с други експлозиви, този път военни, предимно плячкосани от командосите на английските лагери — тринитротолуол, езоген С-4, мелинит или друг пластичен динамит. По принцип Йоел Бениш прояви изключителни качества за изготвяне на експлозиви, като специалитетът му беше един запалителен експлозив, съставен от три части калиев хлорат, към който се прибавяха еднакви количества борова смола и пудра захар (последната съставка го разнежваше, тя придаваше нещо готварско на цялата работа и той за малко да забърка един сладкиш).

Но само по принцип. Когато се отнасяше до реално действие, Йоел предаваше щафетата на Реб Климрод. Още в първите дни веднага се забелязаха здравите нерви на Реб при всякакви обстоятелства. Във всички групи, обучени от Дов Лазарус, било то Иргун или групата Щерн, не липсваха смели мъже, някои от които проявяваха наистина безразсъдна смелост. Реб беше различен. Не само поради пълното си хладнокръвие към опасността. Много хора от Щурмовите сили на Бегин бяха оцелели в лагерите: смъртта не ги плашеше и всъщност борбата, която им предлагаша, понякога се оказваше единственият начин да не полудеят, даваше им някакъв смисъл в живота. По онова време Реб притежаваше всичко това. Но у него имаше и нещо друго —

никога не участваше в спор за бъдещата еврейска държава. По това приличаше на Дов Лазарус. За Лазарус всяка политика представляваше абстракция, а той живееше само за действието. Очевидно при Климрод случаят не беше такъв. Но още от самото начало между тях се зароди едно много странно съперничество и съучастничество.

Лазарус наближаваше петдесетте, а Реб беше само на седемнадесет. Но съперничеството и съучастничеството бяха истински.

Операцията на 28 септември 1945 година се състоеше в това да направят засада на малък английски отряд на едно шосе двадесетина километра северозападно от Аскалон. В нея взеха участие петнадесет души под командването на един мъж, на когото Бениш можа да научи само малкото име, доколкото и то беше истинско: Елиаху. Според заповедта трябваше да се постигне унищожението на материала, а не на английските войници, и то още при първия сигнал — целта беше една постоянна схватка, която, според израза на Бегин, трябваше да създаде у англичаните чувството, че са „седнали върху гнездо на скорпиони“.

Камионите бяха пет начело с един джип. Както се предвиждаше, автоматът на Елиаху първи откри огън срещу десния фланг на разположения в колона отряд. Възпламенителната хлорна граната, която нормално би трябвало да взриви джипа, само отскочи от капака без никакъв резултат. Тя бе саморъчно направена в бутилка от уиски, напълнена с хлорат, пудра захар и смола, запушена с парцал, а към бутилката имаше малък флакон от тънко стъкло, съдържащ сярна киселина. Преди да я хвърлиш, трябва да счупиш флакона така, че киселината да проникне през парцала. След това по-добре е да не губиш време...

Йоел Бениш видя как Реб Климрод се надига на десетина метра вдясно от него. И нито в един момент не изглеждаше да се е разбързал, движенията му сякаш бяха мудни, равнодушни. С четири широки крачки вече беше изминал разстоянието до черния път. Изкачи лекия наклон, зави под нрав ъгъл и пое към челото на колоната, срещу джипа. Автоматът продължаваше да стреля и снопът от куршуми сигурно минаваше съвсем близо до него. В лявата си ръка държеше за

гърлото четири-пет запалителни бутилки — така както келнерките от Гринзинг носеха виното. На няколко метра от джипа, който напредваше срещу него, Реб с рязко движение счупи флакона с киселината, отброи спокойно три-четири секунди и метна гранатата в средата на решетката между фаровете. Колата много бързо пламна. В следния миг Реб се втурна към първия камион и също го подпали. После втория, третия — и всичко това сред трясъка на автоматичните оръжия, стрелящи от всички страни.

Дори не беше ранен. Акцията продължи малко време. От първия изстрел на автомата до дадената от Елиаху заповед за прекратяване не бяха изминали повече от две минути. Отстъплението на командосите стана, както бе предвидено.

На четиристотин метра от пътя и горящите коли, откъдето англичаните продължаваха да стрелят напосоки, се извърши първото прегрупиране с единствената цел — дислокация на силите. Прибраха скъпите за Бениш и Климрод оръжия. Скоро двамата се озоваха сами, или по-точно станаха трима, и започнаха да копаят в пясъка *hamiga*, червения пясък. Третият мъж беше Елиаху, който не трябваше да ги придружава. Вървяха заедно в продължение на два часа, докато пред погледа им се появи Теласход. Елиаху спря.

— Тук се разделяме — рече той. — Сигурно са ви казали къде и как да отидете.

Колебаеше се. Значително по-нисък от Климрод и дори от Бениш (с цели десет сантиметра по-нисък от спътника си от Линц), Елиаху се опитваше в полумрака да разгледа Климрод — единствено него. Най-накрая разтърси глава:

— Можех десет пъти да те убия с автомата.

— Не го направи — отговори Реб.

— Две крачки надясно, наляво или напред, и щеше да попаднеш на мерната линия. Знаеше ли?

— Да.

Елиаху поклати глава:

— И ти вярвам, това ми е най-чудното. На колко си години?

— Сто — каза Реб. — Без няколко седмици.

— Кой те научи да си служиш така с гранатите? Дов Лазарус ли?

Много светлият в нощта сив поглед се спусна:

— Не познавам човек с такова име.

Елиаху се засмя:

— Добре.

Направи няколко крачки, спря и се обърна.

— Опитай се да не те убият веднага.

— Обещано — каза Реб. — Давам ти честна дума.

Климрод и Йоел Бениш продължиха заедно. Както беше предвидено, един камион на кибуц ги взе в четири часа сутринта от северния изход на Асход. В Тел Авив бяха преди изгрев-слънце, след като преминаха без затруднения многобройните постове и ядяха набраните през нощта плодове.

През октомври-ноември на същата 1945 година те взеха участие в десетина операции, едната от които ги отведе в пустинята и продължи шест дни, а целта им беше да взривят на колкото е възможно повече места един от английско-иранските петролопроводи.

Иначе те живееха в Тел Авив, Иргун им беше намерил жилище, както и официална работа за прикритие. Йоел Бениш продаваше разни дребни стоки в един магазин на „Алнбу Роуд“. А Реб Климрод стана сервитьор в едно от кафенета на „Бен Йехуда Стрийт“. Заведението се посещаваше предимно от адвокати. Напредъкът му в английския беше удивителен и изпълваше Бениш с възхищение, макар че на него не му липсваше дарба за учене на езици (освен идиш и еврейски той свободно говореше полски, немски и руски и също доста напредваше с английския). По онова време при възможност Реб Климрод ходеше на кино, когато прожектираха недублирани американски филми. Бениш си спомняше, че високият виенчанин е гледал най-малко дванадесет или петнадесет пъти „Гражданинът Кейн“, „Bataan Patrol“, „Objective Burma“ на Уолш, „На Запад“ на братята Маркс, „Моя скъпа Клемънтайн“ на Форд и можеше да имитира с рядко умение Богарт в „Малтийският сокол“ или аристократичния Кари Грант във „Филаделфийска история“. Или пък неописуемата гъгнивост на един Гручо. Все така продължаваше много да чете, но в повечето случаи на английски.

Несъмнено съществуваше връзка между този книжен глад — чрез адвокатите, които всеки ден обслужваше в кафенето на „Бен Йехуда Стрийт“, той имаше достъп до специализираните библиотеки

— и промяната, която настъпи в края на ноември. Разделиха екипа Климрод — Бениш. И двамата бяха станали великолепни специалисти по експлозиви, тоест би било истинско прахосничество да работят заедно. Впрочем Иргун на Бегин укрепи дейността на щурмовите си сили, като се организираше по подобие на френската Съпротива — пропагандните брошури от онова време сочат англичаните като „окупатори“, а членовете на Иргун вече не са терористи, както не са били и френските партизани... „Става дума за същата борба, водена от френските партизани срещу немските нашественици.“

Към края на ноември Реб Климрод получи нова задача. Преди всичко той смени името и работата си. Според документите беше някой си Пиер Юбрехт, роден през 1926 година в Париж; фалшиво име, което щеше да използва впоследствие най-малко два пъти. Създаденото за случая curriculum vitae^[2] „уточняваше“, че е роден от майка еврейка, изчезнала в Париж през 1942 година, а баща му, офицер от кариерата, избрал да се сражава на страната на Френските свободни сили, но бил убит в Сирия, където, през Испания, успял да доведе сина си. Биографичните детайли звучаха автентично, макар че нямаха нищо общо с Реб Климрод; но по такъв начин се обясняваше откъде владее отлично френския език и говоримия арабски...

Колкото до новата му работа, тя го отведе в една банка в най-деловия квартал на Тел Авив, банката на „Хаким & Сенешал“, чието седалище се намираше в Бейрут. Започна като момче за всичко. (Един от братята Хаким тайно фигурираше сред основните спомагатели на Иргун, но това не беше единствената причина за издигането на Климрод — той чисто и просто беше прекалено блестящ за „момче за всичко“.) Към средата на декември вече стана комисионер. Беше на седемнадесет години и три месеца, въпреки че според паспорта трябваше да е на двадесет.

И още едно обстоятелство ускори раздялата му с Бениш. Йоел напусна Тел Авив и отиде в Ерусалим като специалист по взривяване на железопътни линии и петролопроводни на „Ирак Петролеум Къмпъни“.

А Реб поради физическия си вид — кестеняви коси, много светла кожа и сиви очи, — както и поради работата си в „Хаким & Сенешал“, която му служеше за прикритие на честите пътувания и отсъствия, все

повече беше използван от Иргун за проникване в английските среди, а във военен план — изключително за градски тероризъм.

И главното — влезе в екип с Дов Лазарус.

[1] Първия път той среща Бен Гурион в Яфа през 1906 г. когато бъдещият ционистки ръководител пристига от Полша. Двамата се срещат отново във Франция по време на обиколката на Бен Гурион в Европа през 1933 година за изборната му кампания сред европейския юдаизъм. Тази „жива бомба“ (изразът е на самия Бен Гурион), каквато представлявал Дов Лазарус, най-сетне намерила поле за изява на кауза, която не била посредствена. До края на живота си Дов дълбоко уважавал Бен Гурион. — Б.а. ↑

[2] Кратко животоописание (лат.). — Б.пр. ↑

10.

Джипът се караше от някакъв човек на име Хармънд. Достатъчно бе да се замени „а“ с „е“ в истинското му име, за да се англицизира. Беше се сражавал на страната на английската армия в Африка и Италия; беше участвал и в отряда от четиристотинте мъже, които под командването на майор Либърман цели десет дни давали отпор на италианската дивизия „Ариет“ в близост със Свободните французи на Кьонинг Бир-Хакеим с цената на седемдесет и пет процента жертви. Униформата, която носеше, беше негова — на Шеста въздушна дивизия. За английските си началници официално беше в отпуск.

Дов Лазарус седеше до него с отличителни знаци на майор. Зад Дов се намираше Реб Климрод, също в униформа, но на капрал, а краката му стояха върху пълните с експлозивни платнени чанти. Един камион следваше джипа, натоварен с петнадесет мъже освен шофьора и офицера с прекрасните рижави мустаци. От петнадесетте мъже десет носеха белезници на ръцете и бяха облечени като араби; останалите петима, бойни униформи и каски, изпълняваха службата на пазачи.

На двеста метра от полицейския пост Лазарус даде знак и Хармънд намали и накрая спря. А камионът продължи пътя си.

Мястото се наричаше Ягур и се намираше почти по средата между Хайфа и Назарет; на юг се простираше равнината Есдрелон, от северозапад се издигаше планинската верига Мон-Карамел. Полицейския пост представляваше почти квадратна двуетажна постройка, заобиколена от двоен ред бодлива тел. Четирима часови стояха при входа, а други четирима — на покрива, защитени от натрупани един върху друг чували с пясък. Вътре би трябвало да се намират още около двадесетина войници, освен цивилните, но със сигурност и въоръжени полицаи. Беше три часът сутринта, 1 март 1946 година.

— Една минута — съобщи Лазарус.

От тъмното място, където беше спрял джипът, имаше пряка видимост към входа на поста. Видяха как камионът се приближи и спря. Седналият до шофьора мустакат офицер слезе и започна да

приказва с отговарящия за контрола сержант. Сигурно е бил достатъчно убедителен, защото той кимна с глава. Камионът влезе в отбранителната част на поста. Мнимите пазачи свалиха мнимите арабски затворници, които криеха под дрехите си картечни пистолети „Стен енд Брен“.

Цялата група влезе в сградата.

— Две минути — каза Лазарус.

Хармънд знаеше в общи линии какво трябва да се случи вътре в поста.

Командосите на Иргун, които току-що влязоха, сигурно вече бяха неутрализирали англичаните — най-напред тези в партера, после един по един и на другите етажи. И всичко това без никакъв шум, за да не вдигнат на крак някого и най-вече часовете на покрива с техните картечници и барабания им огън. После щяха да изпразнят оръжейния склад, да освободят затворниците, мнимият офицер с рижавите мустаци щеше да се появи на прага, да свали шапката си и той Хармънд, трябваше да застане с джипа до входа на поста съвсем спокойно и естествено, за да остави двамата мъже, които го придружаваха, и чиито имена не знаеше — научи ги по-късно; знаеше само, че носят достатъчно експлозив, за да вдигнат във въздуха половин град).

— Три минути. Закъсняват...

В гласа на Лазарус се долавяха весели нотки. С ръка върху лоста за скорости и готов да потегли при първия знак, Хармънд му хвърли бърз поглед. После потърси в огледалото мършавото и безизразно лице на другия зад него. Спомни си как се изненада от абсолютното им спокойствие, но също и пълното несходство на образувания от двамата пътници екип — единият нисък и набит, вече на възраст, другия много млад, много висок, със светли, вгълбени в някаква вътрешна мечта очи.

Предупреждението на Лазарус, изречено с учудващо бодър глас, прозвуча секунди преди да се случат двете събития, които щяха да объркат всичките им планове. Най-напред на стотина метра вдясно от тях, по пътя за Назарет, се появиха две бронирани коли и почти веднага от полицейския пост се чу вик, после рев на сирена, а след това и първите изстрели. Както винаги, всичко стана много бързо. Получените от Хармънд указания бяха ясни — в случай на сериозна

опасност веднага да отстъпва и да бяга. Включи на задна, готвейки се да завие...

— Чакай.

Твърдата, покрита с червеникави косми лапа на Дов Лазарус притисна китката му. Лазарус се усмихна.

— Погледни, пиленцето ми — рече той. — Колите ще ги блокират. Едва ли ще успеят да си тръгнат.

И наистина двете бронирани коли неочаквано бяха ускорили ход и заемаха позиция пред самия вход на поста, откъдето сега се чуваше ожесточена престрелка. Хармънд забеляза един от мнимите араби, който изскочи от постройката, но една от картечниците на покрива го закова на място с кратък откос.

— Напълно са блокирани — каза още веднъж Лазарус и щастливо се усмихваше. — Реб? Идваш ли с мен, момчето ми?

„Нямах ни най-малка представа какви им бяха намеренията — разказва Хармънд. — И дали, ако ги знаех, щях да имам смелостта да ги придружа. Но и единият, и другият бяха невероятно спокойни. Едва по-късно разбрах, че те един вид наддаваха срещу себе си. И че бяха луди.“

Хармънд спря джипа точно между двете бронирани коли.

— Много добре — каза Лазарус, слезе от колата и с доволен израз вдигна глава към мъжете в блиндираните коли, които изненадано го наблюдаваха и се питаха откъде, по дяволите, се появи пък тоя.

— Добра работа — рече Лазарус с лек ирландски акцент в гласа, — дяволски добре ги блокирахте тези мръсници. Дръжте на мушка вратата и не позволявайте никому да излезе. Ще се опитаме да ги хванем живи. Интересуват ме живи.

Като че ли чак сега видя в краката си един от външните часови, проснат на земята още при първите изстрели със зареден автомат в ръка.

— Сега ли намерихте да почивате, момчето ми? Събудете се и най-добре ще е да заемете позиция при онзи ъгъл. Доколкото си спомням, там има друг изход, през който тези копелета могат да се измъкнат. Прикривайте го. Кой е дежурният офицер тази нощ?

— Лейтенант Парнел — отговори младият войник, смазан от толкова саркастичната властност.

— Я виж ти — изкоментира Лазарус, — още един ирландец! Наистина се питам как империята щеше да се оправи без нас.

После се обърна леко настрана и докато махаше приятелски към часовете на покрива, каза на Реб Климрод:

— А вие, Барнес, какво чакате? Имайте любезността да си вдигнете задника от джипа и да дойдете при мен...

Съвсем спокоен, той премина първата дървена преграда с бодлива тел и се отправи към постройката, откъдето автоматичните оръжия продължаваха да трещят. Както често се случва, имаше затишие и Лазарус се възползва от него. Извика:

— Парнел! Тук сме ги блокирали, но ги искам живи! Чувате ли ме, Парнел?

Вместо отговор куршумен сноп разрови земята на по-малко от метър пред краката му, но без да го засегне. И Хармънд разбра две неща: първо — стреляха приятелите му от Иргун и, второ — бяха разпознали гласа и силуета на Лазарус.

После от първия етаж се показа нечия глава — това беше млад офицер по риза, с разчорлена коса, който държеше в ръката си пистолет. Лазарус приятелски му се усмихна:

— Лейтенант Парнел? Аз съм майор Конър. Бог да пази Ирландия. Държим ги копелетата. Сега трябва да ги накараме да го разберат. Ще поговоря с тях на шибания им език. Кажете на своите хора, ако обичате, да преустановят упражненията си по стрелба.

Веднага след това премина на еврейски, като продължаваше да вика със силен и звучен глас, белязан повече от всякога с ирландския акцент. Не пое никакъв риск, в случай че се намереше някой от английския гарнизон да го разбере. Обърна се към хората от Иргун и им предложи веднага да оставят оръжията си. Каза, че ще влезе и че те няма да имат никакъв шанс да излязат живи, освен ако не се предадат, в които случай лично им обещава статута на политически затворници.

Реб Климрод стоеше до него с двете тежки войнишки торби. Неочаквано, след един последен изстрел, настъпи тишина. И в тишината всички чува тътнежа на приближаващ се танк, следван от много камиони, натоварени с истински парашутисти. Подкреплението

се разпръсна и обкръжи постройката. Лазарус им хвърли един поглед и вдигна глава с още по-доволен израз на лицето си.

— Сега пък вече нямате абсолютно никакъв шанс — повтори той на английски, а после и на еврейски. — Влизам.

И Лазарус влезе — те влязоха — Климрод и той. Изуменият на волана Хармънд ги видя как изчезват в полицейския пост и „доста обезпокоен“, според собствения му израз, чувстваше зад гърба си херметически затворената верига на парашутистите, които завършваха обкръжението.

В сградата беше убит един англичанин, трима — ранени, докато загубите на Щурмовите сили от Иргун бяха двама убити и трима ранени, единият — в корема. По-късно Хармънд научи, че командосите изгубили време поради глупава причина — не могли да намерят ключа от оръжейния склад.

Една или две минути изминаха в странна, човек би казал тръпнеща неподвижност. А после отново се чу гласът на Лазарус:

— Парнел? Може да слезете, те се предават. И кажете на доблестните подкрепления, които ни се притекоха на помощ, че битката свърши.

Зад Хармънд колоната от войници се разтвори. Един капитан и двама цивилни, които бяха от страшното СИД^[1], тръгнаха. Подминаха Хармънд и влязоха в постройката...

Лазарус се усмихна на новодошлите и в същия миг усети, че най-малко единият от двамата мъже на секретните служби го е разпознал или това ще стане в следващата секунда. Хвана Парнел за ръка и се отправи насреща им. Много спокойно и без да се обръща, каза:

— Покажи им, малкият.

С лявата си ръка Реб Климрод отвори една след друга двете торби, пълни с паралелепипедни калъпи, увити в черна, напоена с масло хартия и стърчащите жици.

— Петнадесет килограма ТНТ^[2] във всяка торба — обясни Лазарус. — А това, което държи момчето под ръката си, е електрически детонатор под налягане. Забележете, ако обичате, колко плътно притиска към тялото си дясната ръка. Ако отдели ръката от тялото дори само за да кихне, всички ще се превърнем в топлина и въздух. Не мога да гарантирам за пълното разрушаване на полицейския ви пост...

Реб Климрод каза с безстрастен глас и отсъстващи очи:

— Намираме се в затворено пространство. Мощта на възпламеняването силно ще се увеличи.

— Точно така — потвърди Лазарус с радостен вид, подобно на учител, чийто любим ученик е дал очаквания отговор. Но зад очилата без рамка бледосините му очи проблясваха безмилостно, което не оставяше никакво съмнение в нечовешката жестокост, която го обладаваше. Той продължи:

— Така че бихме могли да се надяваме на четиридесет или петдесет убити. Залепи се за онзи тип със синята вратовръзка, малкият. Той е от СИД и ми се струва, че ме разпозна...

Чак след това им изложи непосредствените си планове.

Същият камион, който ги докара, извози командосите на Иргун, които оставиха двамата убити, но предварително бяха проверили дали нямат никакви документи или лични предмети за бързото им идентифициране. Камионът пое за Хайфа и според предварителния план на операцията след пет километра на северозапад настигнаха трима мъже; те трябваше да осигурят отстъплението им, ако имаше преследване, и държаха в готовност бидона с бензин, с който щяха да залеят пътя и да издигнат стена от пламъци.

Но преследване нямаше.

Колкото до Хармънд, той се възползва от обстоятелствата и няколко минути след влизането на хората от СИД незабележимо изчезна. Бързо се шмугна в малките улички на Ягур, замени униформата си за цивилни дрехи и още си спомняше за болезнения и изтощителен преход с колело, който извърши, за да стигне до Назарет, където официално се намираше в отпуск при семейството си. И успя съвсем навреме да се присъедини към частта в Порт Саид необезпокоен. Дълго време не знаеше края на историята, а имената на Дов Лазарус и Реб Климрод, тогава Пиер Юбрехт, научи едва след пет години, доста след независимостта на Израел.

Джеймс Парнел видя как редицата на парашутистите се разтвори и камионът с командосите на Иргун мина. Преди оттеглянето

терористите (за него те бяха терористи) се погрижиха да изгорят всички документи в канцелариите на полицейския пост. Но според уговорката не докоснаха оръжията в склада. Това бе единственото му удовлетворение. Останалите неща съвсем не го очароваха. Всъщност той заедно с двама представители на тайната полиция и още петима души, всичките полицаи и нито един войник, бяха посочени за заложници на мнимия майор Конърс и младия му придружител.

Парнел ни най-малко не се усъмни в истинността на експлозивите (съмненията дойдоха после, а отговорът безкрайно по-късно). При срещата си с по-възрастния, чийто ирландски акцент бе толкова сполучливо имитиран, той изпита още в първия миг силна антипатия, дори и страх. Но другият младото и високо момче със странни очи, по някакъв начин го безпокоеше повече — бездънният му поглед го плашеше.

Парнел, който по-късно щеше да стане журналист и често да се връща в Израел, бе принуден да се качи отзад в камиона и да легне с кръстосани под тила си ръце, както останалите заложници. Очилатият терорист седна до шофьора с пластична граната „Гамон“ в лявата ръка и със „Смит енд Уесън“ в дясната. С обезпокояваща психологическа точност той избра шофьора на камиона — около петдесетгодишен граждански полицаи, — последния човек, способен да замисли и предприеме някое отчаяно действие.

Младият му съучастник седна отзад, безпристрастен и мълчалив: дясната ръка стоеше притисната до гърдите му, а другата държеше картучен пистолет „Стен“.

Както веднъж бяха сторили по заповед на командира си, парашутистите отново освободиха пътя. Камионът доста бавно се отдалечи. „Искат да са сигурни, че не ги преследват“, помисли си Парнел, макар че нищо не виждаше. Потеглиха към Назарет. У Парнел се породила надежда — след няколко километра на юг имаше армейска преграда. Но три-четири минути по-късно камионът смени посоката и след половин час спря. Чу се гласът на мъжа с очилата:

— Да слизат, с изключение на двамата асове от СИД и любимия ми ирландец.

Продължиха пътя; освободените мъже бяха изоставени наред пустинята. Сега Парнел седеше зад кормилото, а двамата тайни полицаи лежах отзад с белезници на китките и завързани глезени. Пътуваха в продължение на един час по едва използваем път.

Ново спиране. Парнел бе завързан за предната броня. Мъжът с очилата отиде отзад. Парнел доста добре разбираше еврейски и можеше да следи разговора — спора, който се поведе между двамата терористи: по-възрастният искаше на всяка цена и на място да убие хората от СИД „После мен също ще ме убие. О! Господи, защо съм ирландец?“

Над Галилея се появи дъждовна зора. Парнел очакваше всеки момент да чуе изстрелите. Но към него се приближи високото мършаво момче, наведе се, отключи белезниците и му каза с учудващо приятен и спокоен глас:

— Моля ви да не предприемате нищо. Става ли? Иначе не отговарям за живота ви.

— Става — отговори Парнел, искрен и необикновено успокоен. — Благодаря. Благодаря ви от цялото си сърце.

Пристигнаха в Сен Жан д'Акр към шест и половина сутринта. В този момент Парнел се намираще сам в кабината на камиона. Двадесет минути преди това двамата му врагове отидоха отзад, като го помолиха (говореше по-младият) да не се обръща, и счупиха огледалото, за да не вижда какво става зад него.

И той наистина не виждаше. Едва около площад „Хайел Амадан“, срещу кръчмата „Колон“ — бяха му казали накъде да кара, — успокоен от тишината, той намали и спря.

Естествено задната платформа беше празна, освен двамата полицаи, побеснели, но живи.

[1] Отдел за борба с престъпленията. — Б.пр. ↑

[2] Тротил. — Б.пр. ↑

11.

Реб Михаел Климрод пристигна в Кайро през последните дни на март 1946 година. Сам. Лазарус и той пътуваха поотделно, но се срещнаха в египетската столица.

Според Йоел Бениш, който през онзи период от живота на Краля е максимално точният и постоянен свидетел, Реб Климрод и особено Лазарус са били сред най-търсените от англичаните терористи в Палестина. Случаят в Ягур допринесе много в това отношение; англичаните имаха достатъчно време да опознаят лицата им, включително двамата инспектори от Отдела за борба с престъпленията, а Климрод с високия си ръст бе лесно забележим.

Атаката срещу ягурския пост обаче представляваше само епизод от значително по-широката офанзива, ръководена колкото от Иргун, толкова и от групата Щерн. На 1 март бе проведена обща атака, в която ръководената от Лазарус операция се явяваше само брънка — бяха атакувани казармите в Хайфа, Реховот, Парадес Хана и пътищата за комуникация в квартали на Ерусалим, Тел Авив или Петах Тиква. Дори генералният щаб на Sixth Airborne — Шеста въздушна дивизия — бе хвърлен във въздуха.

За причините, които са накарали Климрод и Лазарус да отидат в Кайро (а после и в Европа), Йоел Бениш е категоричен, що се отнасяше до втората: смятайки се за определено военна, макар и нелегална организация, Иргун упрекуваше стария другар по оръжие на ирландците от ИРА и северноамериканските гангстери в неутолима жажда към безпричинно насилие, стигащо до границите на сблъсъка с преследваните от Иргун политически цели.

Колкото до Реб Климрод, в онзи момент Бениш не знаел нищо за мотивите му. Едно нещо е сигурно: Реб Климрод напуснал Палестина по собствено желание. „Дори в един момент си помислих, че е получил ново назначение, например в организацията на Мосад в Европа. Едва през август или септември научих, че няма нищо подобно и че е заминал по собствена воля. Бях разочарован и дори

разтревожен — това, че е в екип с Дов, не предвещавахе нищо добро. Времето показа, че съм се лъгал, но наполовина...“

В Кайро Надя Хаким живееше на остров Гизерех, в дипломатическия квартал, близо до авеню „Крал Фауд“. Бившата служителка в СЖКАА^[1] се бе омъжила за един от синовете на Хаким, от банката със същото име, в която Реб Климрод бе работил известно време. Въпреки новия си социален статус тя не бе прекъснала връзките си с нелегалните ционистки движения; бе уведомена за пристигането на двамата мъже — отначало за престоя им в египетската столица, после за прехвърлянето им в Европа. Подслони Лазарус и Климрод в стария си апартамент на „Шейх Рихан Стрийт“ зад посолството на Съединените щати и им осигури паспорти: ирландски за Лазарус и френски за Климрод-Юбрехт.

Намери им две места в кораба на френското морско транспортно дружество. Двамата мъже бяха в Марсилия на 30 март.

А Реб Климрод се озова в Нюрнберг на 8 април.

— Накам — каза Бюним Аниелевич и попита на немски: — Знаеш ли тази дума?

— Отмъщение на еврейски — отговори Реб.

Вървяха по улиците на Нюрнберг, в един от градските квартали, сред двойна редица от разрушени къщи, под ситен и студен дъжд. На височина бяха почти еднакви — с три или четири сантиметра в полза на Климрод. Аниелевич беше на около двадесет и осем години — с големи черни, дълбоки и тъжни очи, чийто блясък се смекчаваше от нещо като невидим воал.

— Хич не харесвам съдружника ти — каза той след кратко мълчание. — Първо, прекалено стар е. И най-възрастният сред нас не е на повече от тридесет години. А, второ, съществува и професионална страна на въпроса. Прилича на американски гангстер.

— Той е изключително ефикасен. Повече от мен. За момента.

— Ценя ефикасността. Нищо не ме изнервя повече от талмудическите^[2] спорове за сто двадесет и седемте причини да направиш или да не направиш нещо, било то само да отвориш или

затвориш една врата. Но за това, което ние искаме да направим, това, което вече сме започнали да правим, ефикасността отива на втори план сред нужните за нас качества. Реб, аз не искам професионални убийци. Искам най-вече... — поколеба се и произнесе думата малко срамежливо — чистота. Ще убиваме, като всеки миг ще изпитваме ужас от убийството. Казват, че отмъщението е оръжие на слабите, но какво да се прави? Не става дума толкова за наказанието на тези хора, колкото да се попречи да бъдат забравени техните престъпления. А те вече почват да се забравят. Дори тук сега има процес срещу неколцина — вестниците пишат за тях. Но за колко време? Целият свят трябва да знае, че подобен ужас не може да бъде забравен за две-три години. И поради това няма друг начин, освен да се убива. Наистина ли искаш да бъдеш един от нашите?

Реб небрежно кимна, а големите му кокалести ръце бяха пъхнати в протритите джобове на коженото сако.

— Осведомих се за теб — продължи Аниелевич. — Притежаваме напълно завършена организация, с агенти из цяла Европа. Освен това имам приятели, сигурни приятели във Варшава и Москва. Лични приятели, искам да кажа. В Тел Авив не одобряват нашата дейност, Хаганах би искала да ни контролира и може би дори да ни унищожи. Пак и пак Талмуд — да бръщолеваш в продължение на часове, вместо да действаш. Що се отнася до теб, всичко сме проверили. Един от нашите е бил в Белзек, спомня си майка ти, сестрите ти и гарантира за теб.

— Но не и за Дов Лазарус.

— Не и за Лазарус. Все пак ще го използваме. Ще имаме нужда от пари, от много пари, а нито един от добрите апостоли, като Хаганах, Иргун или Щерн, не иска да ни даде. Трябва сами да се справим. Имаме мрежа, която се занимава с контрабанда на злато и лекарства. Знам: съществува противоречие между чистотата, с която трябва да сме изпълнени, и подобен трафик. Но и тук пак нямаме избор. В краен случай, макар че съм против, Лазарус би могъл да работи в този сектор на организацията ни. Познавам досието му: в Съединените американски щати се е срещал с доста хора, които принадлежат към това, което там наричат мафия, сътрудничил е с еврейски гангстери от Ню Йорк и все още има много връзки сред тях и техните сицилиански приятели. Но да поговорим за теб. Прекалено късно е, за да участваш в

следващата ни операция. Най-малкото на първа линия. Но ти говориш френски и изглежда, че го говориш много добре. Веднага щом операцията приключи, е предвидено изпълнителите и да се оттеглят във Франция. Бих искал ти да се заемеш с изтеглянето, да отидеш във Франция и да осигуриш скривалищата им. Можеш ли да го направиш?

— Ще ми трябват пари.

— Ще ги имаш. Но погледни.

Бюним Аниелевич докосна с ръка Реб Климрод. Той вдигна очи и видя нещо като завод, пазен от полицаи, и ограда от бодлива тел. Но Аниелевич поклати глава:

— Не, това е индустриална хлебарница. Тук правят два вида хляб, които се доставят всяка сутрин и за щастие не могат да се сбъркат: белият хляб е предназначен за американците, английските и полските войници. Него, разбира се, няма да пипаме. За сметка на това черният войнишки хляб е само за затворниците. Тези затворници се намират в стария Сталач XIII. Те са тридесет и шест хиляди, всичките от СС, срещу които Военната полиция на съюзниците има доказателства за престъпления. Надяваме се да убием поне две трети. С арсеник.

Операцията се състоя на 13 срещу 14 април през нощта на 1946 година, а в тази нощ имаше силна буря, което бе причина за частичния краен неуспех. През предишните седмици обаче бяха взети всички необходими мерки: двама души от групата „Накам“ бяха успели — като не казаха, че са евреи — да бъдат наети в затворническия лагер, единият за шофьор другият за магазинер; едновременно с това химиците в организацията бяха приготвили смес на основата на арсеника, която, поставена върху войнишкия хляб, имаше точно същата гъстота и цвят като слоя брашно, с което немските хлебари поръсваха продуктите си; най-сетне други хора бяха успели да си намерят работа в самата хлебарница; тайно изкопаха под пода на склада скривалище, където държаха хляба преди експедирането му, отровата и инструментите. Отровата бе внесена в завода с гумени грейки, сложени под дрехите.

Следобед на 13-и трима мъже се укриха в скривалището и излязоха оттам с настъпването на нощта, след като персоналът си

отиде. С ръкавици и закрити лица те започнаха да мажат черния хляб в странната бурна нощ. Вятърът беше толкова силен, че счупи един от прозорците на склада. Предупредена, полицията пристигна. Не откриха никого и решиха, че е било опит за кражба на хляб, нещо обикновено през тези гладни времена. Обичайното им разследване на следващия ден обаче принуди „Накам“ да сложи край на операцията.

На 16-и нюрнбергските вестници писаха за откритото от полицията скривалище и отравянето на пет хиляди затворници от СС.

Четиристотин, от които умряха.

Заедно с един френски евреин на име Мейзел, епизодичен участник в „Накам“, с когото скоро се раздели, Реб Климрод успя да наеме голям апартамент в квартала „Кроа Рус“ в Лион. В него подслони за десетина дни четирима от изпълнителите на нюрнбергската акция, които не можеха да се примирят с неуспеха си, понеже бяха намазали с отрова само две хиляди вместо четиринадесет хиляди хляба.

Бюнним Аниелевич мина през Лион около 20-и, т.е. една седмица по-късно, и там се видя с Жак Мейзел и Реб Климрод. Помоли последния да му послужи за водач и най-вече за преводач по време на едно пътуване, което трябваше да ги отведе в Белгия и Германия. Мейзел ги видял да заминават призори на 26 април с кола, купена от него за сметка на организацията^[3]. Изминали почти пет месеца, преди Мейзел да види отново младия човек, който преди тръгването бил оставил в лионския апартамент цялото си земно имущество по онова време — две книги: „Опити“ от Монтен на френски и „Есенни листа“ на английски от Уолт Уитман.

Реб Климрод се появи в Лион към средата на септември заедно с Дов Лазарус.

Но преди това беше парижкият епизод.

Телефонът иззвъня два часа по-рано. Непознатият поиска да говори с Дейвид Сетиницац. Прислужницата каза, че той не е нито в Париж, нито във Франция, но тук е Сюзан Сетиницац. Тя се обади. Каза, че е бабата на Сетиницац, и попита:

— Вие сте приятел на внука ми, така ли?

— Не съвсем — отговори бавният и сериозен глас на Реб Климрод. — Запознахме се миналата година в Австрия и той ми направи голяма услуга. Бих се радвал да го срещна отново.

През 1946 година Сюзан Сетиниак беше надхвърлила шестдесетте. Вдовица повече от десет години, без друго дете освен бащата на Дейвид (който щеше да умре на следващата година) и без друг внук освен самия Дейвид. Богатството, оставено от съпруга ѝ, бе спестило паричните затруднения, но това не ѝ помагаше да преодолява чувството на самота. Изпитваше такава изключителна обич към Дейвид, че макар и да не знаеше нито дума английски, беше решила следващата пролет да отиде в Бостън. На 9 септември тя се прибра в Париж, след като прекара, както всеки път, лятото в Екс Ан Прованс, където имаше къща. Предложи на събеседника си да я посети, „щом е приятел на Дейвид“. Реб Климрод прие.

Огледа се и погледът му се спря на малка картина, окачена между двете страни на вградената махагонова библиотека, над един лежащ стол от Директората. Платното беше рисувано с маслени бои и la tempera вероятно между 20-а и 25-а година; представляваше различни предмети в неопределен ансамбъл, с изключение на две риби в тъмна охра върху синьо блюдо.

— Пол Калее — каза той. — Ние имахме почти същата.

— Ние?

— Баща ми и аз. Живеехме във Виена.

Усмихна се, но лицето му внезапно доби разстроено израз. До този момент то не беше безизразно, а по-скоро погълнато от вътрешно съзерцание — впечатление, което все повече се засилваше — и то по какъв начин — от светлите зеници, огромни и много дълбоки. Реб пак се усмихна и всичко се промени. Каза:

— Имате великолепен апартамент. А баща ми сигурно би казал „ковчеже, достойно за перлата, която съдържа“. Обичаше да прави подобни комплименти може би защото се чувстваше прекалено много виенчанин.

Говореше с лек акцент, поради което би могъл да мине за французин от източната част на страната. Както внукът ѝ, а и Джордж Тарас — Сюзан Сетиниак се почувства объркана. Тя също изпита особеното чувство на разминаване между физическата външност на

посетителя (даваше му двадесет и една години, докато той нямаше и осемнадесет) и износените му, дори бедняшки дрехи и същевременно чувството за необятност, излъчвана от очите, гласа и цялата фигура на Реб Климрод.

Задаваше му въпроси за внука си, попита го как са се запознали. Отговори, че Дейвид и той се срещнали „в околностите на Линц в Австрия“ малко след победоносното навлизане на съюзническите армии и че когато в един момент той Реб Михаел Климрод, се намирал „в затруднено положение“ (използва точно тези думи), Дейвид му помогнал. И че изпитвали взаимна симпатия.

Не спомена нищо за лагерите или за убитите. И на единствения ѝ въпрос за семейството му, който тя колебливо му зададе от страх да не бъде недискретна, той отговори, че вече няма — баща му бил „убит“ през войната. Така че Сюзан Сетиниац остана с впечатлението за една съвсем обикновена история. Помисли си, че бащата на нейния посетител, както всички австрийци, се е сражавал на страната на Третия райх, че е загинал на фронта; дори си помисли, че самият Реб Климрод е взел участие във войната под немска униформа (понеже се лъжеше относно възрастта му). Когато по-късно Дейвид ѝ разкри истинските обстоятелства около срещата си с Климрод, тя бе двойно ужасена: от самите факти, но може би още повече от собствената си преценка. И заплака.

Реб съвсем непринудено смени темата на разговора и си спомни за шестте или седемте си престоя във Франция, последния през април 1938. Каза, че е научил френски от гувернантката, родена в околностите на Вандом, а го бе усъвършенствал през едно лято в Париж, а и по време на други ваканции в Довил, Биариц и на Лазурния бряг. Да, познава Екс Ан Прованс; спомена името на улица „Мирабо“, на площад „Албертас“ и на кафенето „Дьо Гарсон“, както и музея „Праде“, „където има един Рембранд и два Кранах“. Познанията му за изкуството поразиха Сюзан Сетиниац, която знаеше името на Клее само поради това, че мъжът ѝ бе купил едно негово платно.

Тя му каза, че Дейвид бил демобилизиран и сега продължавал да следва право в Харвард. Даде му адреса на снаха си в Бостън, където по това време на годината Дейвид би трябвало да се намира, освен ако все още не е в лятната семейна къща в Кънектикът.

— Искате ли да ви запиша адреса и телефонните му номера?

Той поклати отрицателно глава и се усмихна:

— Няма нужда. Имам доста добра памет.

При тези думи той стана и се сбогува с много спокойна и приятна вежливост. Едва тогава Сюзан се сети, че вероятно той е сам в Париж и във Франция, може би без никакви средства, без приятели и без семейство. Не се осмели да му предложи пари, но бързо, почти паникьосана търсеше начин как да му помогне и под въздействието на мига го покани за следващия ден на закуска. Видя, че той се колебае, но накрая каза „да, с радост ще дойда“. Остана няколко минути на прага, като втренчено и сериозно я гледаше с удивителните си сиви очи. Внезапно и неочаквано Сюзан се почувства засрамена и се опита да отхвърли това чувство с шега:

— И се кълна, че няма да се опитам да ви съблазня.

— Твърде късно — рече той с весела светлина в очите. — Както би се изразил баща ми, вие вече срутихте стените на моята крепост...

Усмихна се, докосна с устни ръката на старата дама и си отиде. А на следния ден тя получи бележка, придружена от една роза. С дребен, стегнат почерк, с елегантни, но уверено изписани букви той я молеше да го извини за невъзможността да се отзове на поканата ѝ поради това, че трябва да напусне Париж още същия ден.

„Срещнах, написа тя седмица по-късно на Дейвид Сетиницац, най-объркващото, най-странното, но и най-невероятно интелигентното момче, което съм виждал за шестдесет и пет години. Ако можеш да направиш каквото и да е със или без моята помощ за Реб Михаел Климрод, направи го, Дейвид. Мисля, че в момента се намира в доста окаяно положение, макар че нищо не ми каза...“

Вестта за повторното появяване на Реб Климрод и най-вече това, че Климрод се е появил точно при френската му баба, смути Дейвид Сетиницац, който наистина се готвеше да се върне в Харвард, за да продължи прекъснатото си следване. И веднага отговори на Сюзан Сетиницац, че самият той е бил впечатлен от този човек и моли баба си, „ако случайно отново се появи“, да направи така, че да узнае къде може да го намери, понеже и той би искал да види „австрийския си приятел“.

[1] Спомагателен женски корпус към английската армия. — Б.пр.

[2] Талмудизъм — юдейската казуистика, която придава на библейските текстове от Петокнижието най-различен смисъл. — Б. пр. ↑

[3] „Накам“ не била единствената организация, която е предприемала подобен род наказателни операции. Хората от разкритата от англичаните в Палестина Еврейска бригада образували два екипа, които извършвали нападения, включително и в Австрия, използвайки за база малкото италианско градче Тарвизио. Но „Накам“ била най-активната и най-упоритата: трябвала е енергичната акция на полковник Нахум Шадми, командир на Хаганах в Европа, за да преустановят хайките си и последните отмъстителни.

Шадми стигнал дотам, че отвличал и насила изпращал в Израел най-непреклонните.

Близо хиляда нацисти били екзекутирани, между които Йозеф Белки, Гюнтер Хал и Алоис Гавенда — известни мъчители, които съответно оперирали в Ченстохова в Полша, във варшавското гето и Загреб. Най-невероятните проекти на „Накам“ не били доведени докрай: атака на затвора „Спандау“, за да убият Дьониц, Ширах, Нойраг, Спиир, Рейдър и Хег, които били задържани там, и най-вече отравянето на питейната вода на град Нюрнберг (където били издадени расистките закони). Последният проект, който щял да се превърне в истинска хекатомба, бил прекратен няколко часа преди самото начало.

Що се отнася до Бюним Аниелевич, той бил убит по-късно в Йордания. — Б.а. ↑

12.

Дов Лазарус се отпусна с въздишка на задоволство в едно тръстиково кресло в „Кафе дьо Пари“ на площад „Франция“ в Танжер.

— Мартини? — Реб поклати отрицателно глава.

Лазарус поръча мартини розе за себе си (отскоро бе започнал да го пие) и ментов чай за спътника си. Заговори на идиш за злато. Златото започва да вали в Танжер, каза той, идва от цяла Европа и дори от Швейцария — но руснаците са във Виена и кой може да каже дали ще се оставят да бъдат спрени от швейцарския неутралитет? Освен това пазарите за злато в Париж и Лондон бяха затворени и инфлацията...

— Знаеш ли какво е това инфлация, малкият?

— Да — каза Реб с безразличие.

Навърши осемнадесет години на кораба „Джене“ между Марсилия и Танжер. Щом пристигнаха на мароканското пристанище с международен статут, Лазарус ангажира две стаи е хотел „Минзах“ на улица „Статю“^[1]. След това Реб се поразходи сам по булевард „Пастьор“, докато спътникът му бе отишъл на някаква среща. Облегна се на терасата, откъдето гледката разкриваше великолепието на Гибралтарския проток и нос Малабата; разходи се из Гран Соко.

— Слушаш ли ме, малкият?

— Да.

— Май не ме слушаш. Реб, има пари за правене! В законодателното събрание на Международната зона има трима марокански евреи. Срегнах се с единия. Съвсем скоро те ще решат да увеличат златото в страната с цел печалба от фиктивното натрупване, тоест всеки, жител или не, би могъл да внесе каквото иска количество злато, без да плаща такса. Само във Франция има хиляди типове, които сънуват злато поради инфлацията. Знаеш ли разликата между кюлче злато в Цюрих и същото кюлче, да речем, в Лион? Двеста хиляди франка. От Танжер може да се доставя злато с малки самолети, като за писти ще ни послужат старите терени на френското съпротивително движение...

— Не знам да карам самолет...

Стар келнер, сигурно на повече от седемдесет и пет години, който се оказа, че говори осем или десет езика, им донесе поръчките и поискания от Лазарус пакет цигари. Малките, твърди и бляскави очи на Дов не се откъсваха от лицето на Реб.

— Не си ли в настроение, малкият?

Мълчанието продължи. Сивите очи се извърнаха и издържаха погледа на другия. Лазарус се усмихна:

— Нямах пукната пара, нямах семейство, няма къде да отидеш. Без мен може би ще умреш от глад. Дори ти доведох в леглото първата жена в живота ти. Така ли е?

— Така е.

— Убивал ли си хора с този Аниелевич?

Преди да се срещне с Дов, Реб Климрод беше бродил из суковете^[2], като се изкачи от началото на улица „Статю“ до входното преддверие на Мандубиа, изобилстващо с хибискуси^[3] и издигнато от дракони, за които казваха, че са на осемстотин години. Видя мъжа и веднага го разпозна въпреки цивилния костюм, мустаците и подългите му коси. С праметнато през ръката сако и като си бършеше тила с носна кърпа, мъжът усмихнат разговаряше с английски моряци, самите те в преговори с един сараф на открито пред вратата „Семарин“. Това не беше нито Ерих Щайер, нито Хошрайнер. Реб Климрод, който имаше „доста добра памет“, го беше виждал само веднъж преди четири години — в Белзек на 17 юли 1942. Този човек дойде с докараните от Лвов евреи и на почти отличен идиш поиска всичките да напишат писма до семействата си, за да ги успокоят и да им кажат, че не са изтезавани, че депортирането им в крайна сметка не е толкова ужасно...

— Не ми отговори — каза Дов Лазарус.

— Не.

— Никого ли не си убивал?

Реб се усмихна и леко поклати глава:

— Не ти отговорих.

Взе между пръстите пакета „Филип Морис“, донесен от стария келнер заедно с ментовия чай и двойното мартини.

— Разговарях с хора на сука. На италиански те наричат това u fumu, пушека. Казват, че с него също могат да се направят много пари.

Дов Лазарус финансира първата операция, която се проведе през втората половина на октомври. След това осъществиха още десет със същата дестинация — Испания. Техниката на тези операции беше проста, стига да разполагаш с кораб. Цигарите от САЩ официално минаваха направо през Танжер, пакетът струваше тридесет франка и за да ги занесеш легално, достатъчно бе да посочиш някое пристанище, където вносът на тютюн е законен, най-често — Малта. После в открито море, където търговията е свободна, се уговаряше среща с испанските купувачи от Валенсия извън териториални води, като иберийците поемаха риска от среща с митничарите на Франко. Рисковете бяха почти никакви, а печалбите все пак доста задоволителни — пакет, купен за тридесет, в Танжер можеше да се продаде между петдесет и шестдесет франка. И тъй понякога на едно пътуване се носеха петдесет сандъка, или двадесет и пет хиляди пакета, печалбите само за един курс можеха да достигнат пет или шестстотин хиляди франка; един долар тогава се сменяше за сто и двадесет франка, а това правеше между четири и пет хиляди долара. И никак не беше чудно, че хората почти се биеха, за да получат част от търговията, която все още не беше в ръцете на големите разбойници; бивши офицери от Кралския флот, един бъдещ френски министър, английски или италиански аристократи, дори един екипаж само от лесбийки, плаващи под розов флаг, бяха един до друг наред с останалите оперетни контрабандисти.

След първите шест пътувания Реб Климрод беше в състояние да възстанови на Лазарус първоначалното му инвестиране.

— Не трябваше да го правиш — забеляза Дов, — нищо не съм ти искал.

— Предпочитам — отговори просто Реб.

На размяната присъства и един французин на име Анри Ард, който мечтаеше за приключения и беше дошъл от Ница до Танжер само заради тях. Ард и Климрод се срещнаха случайно пред рафтовете на книжарница „Колон“ в долната част на булевард „Пастьор“. Французинът, преподавател по история в родината си, пръв започна разговор по повод прелистваната от младия и висок дангалак книга „Упадъкът на Запад“ от Спенглер, която самият той беше почти успял

да прочете. По време на дълго продължилите приказки на терасата в съседното кафене „Льо Клеридж“ въпреки разликата във възрастта (тогава Ард беше около тридесетте) откритието, че този млад читател на Спенглер е само на осемнадесет години, смая Ард, но признанието какво прави с „цигарата“ го запали. Той бездруго имаше нови идеи на тази тема и не след дълго време си представяше един „булевард на цигарите“, свързващ Танжер с Франция и Италия, където пакет „Филип Морис“ или „Честърфийлд“ можеше да се продаде дори за сто франка...

— Ами ако вместо петдесет сандъка на курс се превозват петстотин или хиляда, та дори и повече — това просто е въпрос на кораб, — много скоро печалбите ще бъдат баснословни. Тогава един милион долара за една година няма да звучи толкова невероятно...

Ард се чудеше на собствената си настойчивост, която проявяваше само за да убеди някакво хлапе да му стане съдружник. А хлапето очевидно се колебаеше. Сигурно не поради липса на смелост или амбиция — имаше нещо друго.

— Ирландският ти приятел ли? Заради него?

— Не точно.

— В краен случай — Ард стигна и дотам — бихме могли да станем съдружници и тримата. Въпреки че...

Не обичаше Дов Лазарус (когото той познаваше под името О'Ший, псевдоним, използван от Дов в Танжер през цялото време) и в действителност се страхуваше от него. На два или три пъти го беше виждал оживено да разговаря — и то на английски — с доста обезпокоителни италоамерикански типове и цитираше имена като Хайми Вайс, Майер Лански, Ленке Бухалтер или Лъки Лучиано по начин, по който бойни другари разговарят за старите си командири. Ард имаше свиреп вкус към авантюрата, но в границите на разумното. Един Лазарус — О'Ший му изглеждаше „off limits“^[4] също така, както му изглеждаше откровено противоестествена несъвместимост на тандема, който той образуваше с младия „Юбрехт“. Несъвместим и опасен.

В крайна сметка Ард се държеше като по-голям брат. И се питаше, по дяволите, защо?

Не участва с нищо в аферата Ланген. Беше просто свидетел, и то непряк.

— Холандци — рече Лазарус. — Единият се казва Ланген, другият Де Гроот или нещо такова. Единият има свидетелство на капитан за далечно плаване, а на вас ни е необходим истински капитан, нали? Този път трябва да прекосим Средиземно море, а не само отдалече да поздравяваме сеньоритите от испанския бряг. Де Гроот е човекът, който ни е нужен. Останалите от екипажа са един малтиец и трима сицилианци.

— И ние — добави Реб.

— И ние. Общо осем. Не сме кой знае колко за мъкненето на деветстотин сандъка. Но при пристигането ще ни помогнат...

— И къде отиваме?

— В Сицилия. В един залив на запад от Палермо. Имаш ли нещо против, малкият? Мислиш си, че още дълго време трябва да се занимаваме с детинщини? Сега вече ще се заемем със сериозни неща. Ела, ще те запозная с холандците...

Анри Ард вече седеше на една маса в „Кафе дьо Пари“ с корсикански митнически офицер, който щедро му даваше полезни съвети в качеството си на експерт за хилядите начини, по които да се използват най-добре така забавните разпоредби, породени от международния статут на Танжер. Видя как Климрод и Лазарус седнаха на няколко метра до двама мъже на около тридесет и пет години, които бяха с гръб към него. Реб Климрод и очилатият му спътник седнаха срещу Ард така, че той можеше да вижда лицата им. Успя да улови мимолетната, но зверска втренченост на сивите очи, които се разшириха за няколко секунди; забеляза любопитния жест, направен от Климрод, който се наведе и почти завря главата си под масата, за да оправи връзките на обувките си, които съвсем не се нуждаеха от това, а после се изправи с отново безразлично лице. Ард хвърли поглед към Лазарус-О'Ший и разбра, че той също е забелязал нещо. След двадесет-тридесет минути двамата непознати станаха и си тръгнаха...

Дов Лазарус полугласно каза на идиш:

— Не ми се прави на спящата красавица, малкият. Видях физиономията ти. Познаваш единия от тези типове, нали?

Реб протегна пръсти по бедрата си и като че ли изглеждаше очарован от тях. Най-последно рече:

— Единият най-малко не е холандец.

— Кой?

— Ланген.

Блясъкът в очите на Дов Лазарус зад очилата му имаше бледостудения цвят на сини диаманти. Хвърли една банкнота на масата и стана:

— Да се омитаме оттук.

Преди два месеца беше купил двуцветен открит „Пакард“. Седна зад волана, Реб се настани до него и пое към Малабата. Не размениха нито дума, но щом забеляза фара, Лазарус изключи двигателя, слезе и отиде на терасата, от която се виждаха Танжер, Атлантическият океан и Испания.

Движението му беше толкова бързо, сякаш не помръдна, в дясната му ръка, прихваната от лявата, вече се намираще „Колт 45“. Стреля само веднъж и на двадесет метра чайката полетя надолу, улучена в полет. Лазарус продължаваше да се усмихва.

— Когато пристигнахме в Танжер, аз ти зададох един въпрос. Исках да знам дали си убивал хора с този meshuggener (луд) Аниелевич. Тогава ти не ми отговори.

Със същата учудваща бързина, както при предишните движения, той взе позиция за стрелба и се прицели в друга чайка. Но не натисна спусъка.

— Реб, искаш ли да убиеш този Ланген?

— Не знам — отговори Реб с много голямо спокойствие.

Ръката на Лазарус помръдна — колът отново се озова под сакото, затъкнат в колана на десния хълбок.

— Да се прибираме, малкият. Ще направим тази разходка до бреговете на Сицилия с Де Гроот и твоя приятел Ланген. Дори не бих се учудил, ако и този Де Гроот се окаже, че не е холандец. Сигурно не е, Реб. Ланген може да разправя из Танжер, че е холандец, но мислиш ли, че един истински холандец ще се остави да го прекарат? Или пък участва в удара по друг начин; имали са есесовци дори и в Холандия...

За пръв път, откакто беше в екип с Реб Климрод, Дов докосна момчето, хвана го за врата и ръката и го поведе към пакарда.

— При всички положения в Танжер не можеш да го убиеш, малкият, повярвай ми. Видяха ни заедно с него, а Танжер не е чак толкова голям. Но пък в Сицилия хората лесно умират...

Включи мотора и се усмихна:

— Там ще го убиеш, Реб.

[1] Днес улица „Либерте“. — Б.а. ↑

[2] Сук — арабски пазар. — Б.пр. ↑

[3] Хибискус — тропично дърво с красиви цветове. — Б.пр. ↑

[4] Извън границите (англ.). — Б.пр. ↑

13.

Корабът се наричаше „The Wild Cat“ — „Дивата котка“; направен от дъб, с дължина двадесет и шест метра и брутен тонаж седемдесет тона. Дизеловият двигател беше от сто и осемдесет конски сили. Возеше шестстотин и шестдесет сандъка с „Филип Морис“, двеста с „Честърдфийлд“, шестдесет с „Кемъл“. Отплава от Танжер на 17 януари 1947 година и достигна нос Сан Вито — западната точка на залива Кастеламаре, на петдесетина километра от Палермо — през нощта на 23-и. Естествено най-малко на петдесет морски мили от мястото нямаше нито един катер на Finanza — италианската митница. Впрочем описът и товарителницата бяха редовни и в тях бе отбелязан точният товар и крайното пристанище Корфу.

Съобразно указанията Де Гроот умишлено повреди кораба и зачака. Към единадесет часа троен сигнал от жълт огън на брега показва, че пътят е свободен. „The Wild Cat“ се насочи към брега и отново спря при следващия сигнал. Скоро по гладката вода се чу плясък, който оповести пристигането на цяла флотилия. Показаха се около десетина големи лодки. Рибарите започнаха да прехвърлят стоката, придружени от двама-трима съучастници митничари, които получаваха хиляда лири на сандък. Две отивания и връщания бяха достатъчни и при последното лодките докараха бурета с почти гръцко вино, ако можеше да се вярва на печатите. Един от сицилианците на борда скъса предишния опис и товарителницата и написа нови, в които напълно искрено се удостоверяваше, че „The Wild Cat“ се връща от Корфу, където е станало натоварването му.

В седем часа на другата сутрин корабът влезе в пристанището на Палермо. Поискаха свободно разрешение, тоест възможност за престой без движение на стоки и товари. Плаваха осем дни без никаква спънка и работата беше свършена...

— Италианските клиенти са толкова доволни от нас, че ни поканиха всички на закуска — съобщи Дов Лазарус.

Острият му поглед срещна този на Реб, но не се задържа върху него. И, разбира се, Дов се усмихваше.

От Мондело, на дванадесетина километра от Палермо, те поеха по криволичето шосе към връх Пелегрино, но доста преди да достигнат до него, се отбиха по малък път, отстрани на който се появиха евкалипти и бяла къща. Бяха с две коли, и двете американски; в едната се намираха Дов Лазарус, Ланген и един италианец — Сол, който разказа тази част от историята, — а в другата — Реб Климрод, Де Гроот, двама сицилиански моряци от „Дивата котка“ и шофьорът.

Колите спряха пред стълбището. Шофьорите останаха зад волана, а моряците започнаха да разговарят на родния си диалект. Останалите се изкачиха на терасата, върху която голяма глициния хвърляше сянка и откъдето се откриваше най-прекрасната гледка към палермския залив чак до върха на Каталфано, където личаха останките на стария Салонте.

И със сигурност в този момент двамата тъй наречени холандци разбраха какво ги очаква.

В къщата нямаше приготвена никаква закуска, но пък се намираха двама мъже — безучастни, изцяло облечени в черно освен белите ризи без яка и вратовръзка, — но и двамата държаха сицилиански пушки за лов на вълци, lupara. Те всъщност не се намесваха, както и италианецът Сол, застанал настрана.

Колтът 45 като по чудо се озова в ръката на Дов Лазарус и той попита:

— Ланген? Откакто тръгнахме от Танжер, малкият и аз си задаваме един въпрос как се казваш, ама истинското ти име?

Тогава другият отговори, че Ланген е истинското му име, че е холандец и нищо друго и че не разбира какво става. Лазарус поклати глава:

— Хайде, хайде... Знам едно нещо за малкия — той има фантастична памет, направо фантастична. Никога нищо не забравя — име, лице, цифра или книга. Наистина е невероятен, Ланген — прочита веднъж една книга, само веднъж, чуваш ли, и край: тя е в паметта му завинаги. Същото е и с лицата. Така че щом казва, че те е видял в Треблинка...

— В Белзек — поправи го Реб с глух глас, свел глава.

— Извинявай, малкият. Добре, Белзек. Ланген, щом малкият казва, че те е видял в лагера Белзек с униформа на СС в момента, когато сте убивали майка му и сестрите му, щом той казва това, значи не се лъже... Невъзможно е и някой...

— Не е вярно — мога да се излъжа — изрече Реб на един дъх.

— ... И никой, дори самото момче не може да ме накара да повярвам. Застани на колене, Ланген. Застани на колене или ще ти пръсна малкия ти нацистки schlong^[1] с един куршум. И ми кажи как се превежда на идиш „Какво хубаво време днес“. Ланген? Наистина ли държиш да страдаш много, преди да пукнеш?

— Sara sheyu veter haynt — каза Ланген.

— Ами че той има и добър акцент, а, малкият? — възкликна Лазарус.

Протегна на Реб втори колт и в същото време забеляза движението, което другия измислен холандец се опита да направи зад него, защото без дори да се обърне, добродушно изрече:

— Още една крачка, Де Гроот, и ще получиш куршум в задника...

Усмихна се на Реб.

— Трябва да го убиеш. И, моля те, не са нужни часове, за да свършиш тази работа, не си заслужава. Вземи го, малкият. Вземи този 45. *Вземи го!*

Оръжието премина от едните ръце в другите.

— И не стреляй в тила му. А направо в мутрата. Трябва да види пръста ти върху спусъка, разбираш ли? Гледай ето така...

Насочи ръката на Реб Климрод и дулото на автоматичния пистолет потъна в устата на Ланген, а мушката се удари в зъбите му.

Неочаквано изкрещя на идиш:

— Направи го, Реб! Той е убил майка ти и сестрите ти! Какво им е направил, Реб? Изгорил ги е живи, нали? УБИЙ ГО! Мамка му стара, УБИЙ ГО!

Тишина.

— Добре, малкият, отдръпни се — много нежно каза Дов Лазарус, като отново премина на английски. — Просто се отдръпни и остави пистолета...

Няколко секунди по-късно:

— Смучи, Лангел... Смучи дулото, като че ли е дебел еврейски schlong... Така... Много добре, Лангел...

Детонацията се сля с последната дума. И веднага след това с другото оръжие, което държеше в лявата си ръка, той уби и Де Гроот с един куршум в главата, точно в слепоочието.

Дов Лазарус и Реб Климрод отидоха на улица „Ландщрасе“ 36 в Линц, Австрия, при Симон Визентал. На Анри Ард, който се безпокоеше за тях в Танжер, някой си Сол Манкузо, командващ вече „The Wild Cat“, му казал, че се скарали с холандците и се забавили в Италия.

Визентал попита Реб Климрод дали членува в някоя организация и той отговори: „Не, действам сам, за моя сметка.“

— А другият човек? — попита Визентал. — Този, който чака на улицата?

— Един приятел — просто отговори Реб Климрод.

... А хората, за които искаше да получи сведения, се наричаха Ерих Йоаким Щайер и Вилхелм Хошрайнер.

Нито едно от тези имена не беше познато на Визентал, а и не фигурираха в списъците му. Но в началото на 1947 година все още малко неща се знаеха ако не за концентрационните лагери, то за самоличността на голям брой от виновниците и за съдбата им след май 1945. През февруари 1947 Симон Визентал бе едва в началото на списъка от близки сътрудници на Адолф Айхман и не знаеше дали той е още жив. Колкото до мрежата „ОДЕСА“, грандиозния канал за бягство на нацистите, тя му бе неизвестна, понеже създаването и датираше точно от 1947 година.

— Имам няколко Щайер. Но нито един Ерих Йоаким, роден в Грац на...

— 14 април 1905 година — каза Реб. — Баща Йоаким Щайер също роден в Грац на 6 ноември 1879, и майка Марта Силвернагел, родена на 23 октомври 1883 в Клагенфурт. Сега е на четиридесет и две. Висок е метър осемдесет и два. Преди войната беше адвокат във Виена. Рус, със сини очи, много красив, звездовиден белег на дясната длан. Говори английски и малко френски. Голям любител на изкуството и най-вече на живописата. Любимите му художници...

Информацията се лееше с бавен, безизразен глас. Често се случваше и още по-често щеше да се случва на Симон Визентал да идват при него непознати хора, като това високо момче със замечтан израз на лицето, за да му разкажат някаква история. И често тези истории разкъсваха част от мрежата на забравата, която годините започваха да хвърлят върху тях. Тогава съвсем неочаквано се появяваха нови лица и факти. Той си записа имената на Ерих Щайер и Вилхелм Хошрайнер.

— Военни престъпници?

— Да — отговори Реб.

— Ще ми трябват факти. Ако се съгласите да свидетелствате и да...

— И какво ще стане, ако свидетелствам?

— Тези хора ще започнат да се търсят. И в случай че доказателствата са достатъчни и ако предположим, че ги открием, те ще бъдат арестувани и съдени.

Момчето се усмихна.

— Разбирам — рече то. — Ще помисля и може би отново ще дойда.

Стана. Визентал попита:

— Между тези хора и вас има нещо лично за уреждане, нали?

— В известен смисъл — отговори Реб Климрод с любопитната си и бавна усмивка.

— Не бихте ли желали да ми разкажете? Самият аз изгубих осемдесет и девет души от семейството си.

Момчето много вежливо поклати глава:

— Може би някой друг път. Безкрайно ви благодаря за вниманието.

Визентал го видя как излиза на „Ландщрасе“, мина покрай № 40, където тогава се помещаваха канцелариите на американското ОСС и тръгна към другия мъж, доста по-нисък от него, по-възрастен, но и по-могъщ, с много широки рамене и очила без рамки.

Повече никога не видя Реб Климрод.

... През 1932 г. Ерих Щайер бе в екипа юристи, ръководен от Йохан Климрод. Официално иззе директорските функции от април 1941, но де факто ги упражняваше вече от десет години въз основа на подписаните от Йохан Климрод попечителски документи; той не

можеше пълноценно да се занимава с работата поради получената през април 1931 година парализа и се придвижваше в инвалидна количка. В края на войната Ерих Щайер не се появи нито във Виена, нито къде другаде. И през февруари 1947 година жена му подаде в грацкия съд молба за Todeserklärung (официално признаване на смърт) за мъжа си, позовавайки се на един човек, който кълнеше, че е присъствал на смъртта на Ерих Щайер, убит от съветски автомат в Прага. Съдът без затруднения удовлетвори молбата, тъй като процедурата беше рутинна. Името на Щайер изчезна, сякаш никога не бе фигурирало в списъците на нацистките престъпници.

Политическата и военна кариера на Щайер също е малко позната. Участието му в неуспелия въоръжен бунт през 1934 година е установено от един полицейски рапорт, който отбелязва и намесата на Йохан Климрод в негова защита. Записването му в нацистката партия датира от февруари 1935 г. с карта 6330372. Оттам насетне става юридически специалист по „еврейския въпрос“^[2].

Това е официалната версия за Ерих Йоаким Щайер. За живота и делата на същия Щайер Дейвид Сетиниац представя по-завършено тълкуване.

Пазената в тайна кариера на Щайер в нацистка Германия бе разкрита. Щайер използвал историята за чисто лични цели с изключително цинична и впечатляваща резултатност. Целта му: присвояването, влизането във владение, кражбата на всички земни богатства на семейство Климрод, независимо дали те са на семейството, или поверени от клиенти на Йохан Климрод — недъгавия, но неподкупен адвокат — през онези вече смутни години 1938–1941. Измежду останалите цели Юайер си бе набелязал и Ханна Климрод (като последица от едно разследване, състояло се през 1982 година, Дейвид Сетиниац открил снимка на Ханна Климрод от 7 август 1937 на плажа на Лидо^[3] във Венеция; младата жена е заобиколена от трите си деца; гледа в обектива с невероятните си светли очи, които Реб Климрод е наследил от нея; дъхът ти секва — спокойна и сериозна, но въпреки това лъчезарво красива, — а Щайер е на два метра от нея, не го е грижа, че е пред обектива и я гледа...), но не успява да си присвои това най-ценно от всички останали богатства. Съвсем съзнателно изпраща нея и трите ѝ деца в Лвов с осигурените

от него паспорти и с всичките гаранции, които може да им даде в качеството си на висш нацистки служител...

... също и с увереността, че ги изпраща на смърт, несъмнено подготвена от самия него.

Сетиниац смята, че толкова дискретното арестуване на Йохан Климрод и изпращането му в замъка Хархайм, за да служи като опитно свинче и субект за експериментиране на бъдещите палачи от концентрационните лагери, са лично дело на Щайер, завършващ личния си Anschluss^[4] с уволняването на старите прислужници и убийството на Антон Хинтерсеер, възрастния метрдотел.

Що се отнася до това какво е правил Ерих Щайер след април 1945 година... На първо време намира сигурно убежище в американски затворнически лагер под фалшиво име, изчаквайки момента за официално появяване. Но Реб Климрод се появява отново — и този път безкрайно по-опасен, отколкото преди две години — и Щайер разбира, че сигурността му сериозно е застрашена...

Откъдето следва молбата за Todeserklärung, подадена от Фрау Щайер...

... случилото се в Щири^[5].

... бягството на Щайер към Южна Америка през март 1947.

И за Сетиниац няма никакво съмнение: от всички възможни канали Щайер е използвал тъй наречения „Пътят на манастирите“.

[1] Буквално: член. — Б.а. ↑

[2] Назначен за юридически съветник в Централното бюро на Еврейската емиграция, той участва при арестуването, интернирането и изгонването от страната срещу откуп от милиони долари на барон Луи дьо Ротшилд. През 1940 година работи в Реферат IV В 4 по юридическите въпроси на проекта „Мадагаскар“, предвиждащ депортирането в Тананарив на всички евреи от Европа, където за пръв път се използва изразът „окончателно решение на еврейския въпрос“. На следващата година по заповед на Рейнхард Хейдрих често пътува до Холандия; там той е един от основателите на администрацията за имуществото и пенсиите на 140 хиляди холандски евреи, от които оцеляват само пет хиляди...

Едновременно с това продължава да управлява по свой си начин кантората на Климрод.

През 1943 е мобилизиран във Вафен СС и заминава за Източния фронт (ноември). Връща се през март 1944 и е хоспитализиран в Бад Ишл, където остава до есента и не може много често да ходи до Виена, за да ръководи кантората. От октомври 1944 официалната му дейност започва все повече да се ограничава, все по-малко неща се знаят за него, до окончателното му изчезване през април 1945 година. — Б.а. ↑

[3] Остров близо до Венеция. — Б.пр. ↑

[4] Насилствено присъединяване (нем.). — Б.пр. ↑

[5] Провинция в Ююизточна Австрия. — Б.пр. ↑

14.

Към осем и десет високият, доста пълен, но все още с прилична фигура мъж излезе от къщата на „Цепелинщрасе“ в Мюнхен, край Исар. Повдигна лисичата яка на палтото, нагласи хубавите си ръкавици, подплатени с еленова кожа, и отвори вратата на гаража. Тук гордостта му беше чисто новият мерцедес. Седна зад волана и нежният шум на мотора беше истинско удоволствие за него. Включи на първа...

— Не мърдайте, ако обичате...

Гласът беше толкова приятен и вежлив, че за момент той не изпита никакъв страх. После се обърна, разпозна очите и усети пламтящ ужас.

— Това е невъзможно!

— Много се страхувам, че е — отговори Реб. — Знам, че децата ви ще пристигнат всеки момент и че трябва да ги заведете на училище. Няма да има никаква промяна в програмата. По-добре ще е да няма. Иначе ще трябва да убия и децата ви, а не искам да го правя. Засега карайте нормално, ако обичате.

— Михаел...

— Карайте, моля.

Мерцедесът излезе от гаража и бавно спря пред входа на къщата. Двете деца излязоха, увити в дебели вълнени шалове в червено и синьо. Малко се изненадаха, като видяха непознатия до баща им, но Реб им се усмихна и каза:

— Баща ви и аз се познаваме от години. В продължение на двадесет месеца той почти бащински се грижеше за мен. Качвайте се, ще ви закараме до училището.

Децата му се усмигнаха и го заразпитваха. Той каза, че се нарича Михаел, или най-малкото баща им имал навика така да се обръща към него, понеже не обичал малкото му име! А как е малкото му име? — рече той, — много странно и чудновато, достатъчно е да попитат баща си.

Стигнаха до училището и Реб се усмихна на шофьора:

— Целунете децата. Очарователни са.

Двете момченца влязоха в училището и колата отново потегли.

— Господи, Михаел...

— Отиваме в Дахау — каза Реб. — Ако обичате. Маутхаузен е прекалено далече, а ще трябва и да пресичаме границата. Дахау също ще свърши добра работа.

— Михаел...

— Името ми е Реб — вметна Реб и се усмихна. — Намалете малко, ако обичате. Не искам да катастрофираме. И предпочитам да млъкнете. Само като ви чуя гласа... и гневът ми нараства още повече. Разбирате ли?

Движеха се мълчаливо. Появи се лагерът, непокътнат след 23 месеца.

— Безсмислено е да влизаме. Просто продължете покрай стената, докато видим газовите камери.

Две минути.

— Така. Спрете, ако обичате. И слезте.

Реб също слезе. В лявата си ръка държеше тубата, а в десния юмрук — оръжието. Бившият оберщурманфюрер глухо попита:

— Наистина ли щяхте да убиете децата ми?

— Да — отговори Реб. — Макар че не съм напълно сигурен. Много съм ядосан, но не знам дали щях да ги убия.

Протегна тубата.

— Отворете я и я изпийте, ако обичате.

Бившият оберщурманфюрер развинти капачката и веднага разпозна миризмата. Приглушено каза:

— Това е бензин.

— Да — отговори Реб усмихнат. — Спомням си за младия французин, когото накарахте да пие преди три години и четири дни, горе-долу в същия този час. Само че при него беше очистително. Сигурно защото нямате достатъчно бензин. Той беше десетгодишен. Роден на 23 юли в Бордо, много добре си го спомням. Трябваша десет часа, за да умре. Мисля, че ще изпие бензина, защото до последния момент ще се надявате, че няма да ви убия. И наистина имате някакъв шанс. Немного голям, но все пак имате. Но преди да го изпие...

От джоба на самото извади някакъв предмет, увит в хартия.

— Подарък — рече той.

Мъжът разви хартията. Червило.

— Много бих искал да си намажете лицето и най-вече устните...
След малко.

— Така. Бузите също, ако обичате... Много добре. Сега изпийте бензина... Тубата е ваша, ако забелязвате. И писмото, което ще намерите в джоба си. Написано е от един млад литовец, който се казваше Захарий. Ще ми кажете, че е мъртъв. Но нима това е достатъчен довод? В него описва какво сте сторили на тези деца, измежду които и аз... Изпийте още малко, ако обичате...

Стреля от много близо, под дясната скула. После постави оръжието във все още топлата ръка на бившия оберщурманфюрер Вилхелм Хошрайнер и натисна спуська с пръстите на мъртвия още веднъж, като вторият куршум се заби в един насип.

Отдалечи се и едва тогава повърна. Всъщност Дов Лазарус трябваше на два пъти да спира колата, за да повръща.

— Внимание — прошепна Дов.

Жената отново се появи, този път придружена от двама мъже.

— Не познаваш ли някого от тях, малкият?

Реб кимна. По-ниският от двамата мъже беше немец и три седмици преди това, точно след екзекуцията на Хошрайнер срещу газовите камери на Дахау, Дов и той го видяха зад волана на един от камионите, които между Залцбург и Мюнхен осигуряваха доставянето на „Stars and Stripes“^[1], вестника на американската армия. Военната полиция никога не претърсваше тези камиони, най-много на шега да вземе един или два броя, така че почти на всеки курс нацистки бегълци пътуваха транзит, скрити зад купчините вестници. Колкото до жената със сивеещи къси коси и студено лице, именно тя на 3 юли 1945 година в Залцбург обясни на Реб, че фотографът Лотар се намирал в лабораторията си, близо до Кулата с камбаните, и по този начин го бе изпратила в подготвения от Енке капан. Жената беше първият етап от гонката, която започна Реб Климрод (с Хошрайнер нещата бяха много лесни, понеже бившият оберщурманфюрер в началото на 1946 г. съвсем спокойно пое отново ръководството на текстилния си завод). Откри жената за по-малко от сто часа след завръщането си от Мюнхен в Австрия и сега — 23 март 1947 — той и Лазарус, заедно или поотделно, я следяха от четиридесет и три дни.

— Има и други хора в хижата, малкият. Най-малко трима души.

— Четирима — каза Реб.

Беше малко след десет часа вечерта и нощта се очертаваше мразовита. Под тях, долу в горичката, където се бяха скрили, се виждаха светлините на Алтаусее. За да се стигне до Алтаусее, трябва да тръгнеш от Бад Ишл, където император Франц-Йозеф е ходел на курорт, и се намира на 55 километра източно от Залцбург. Тръгваш по пътя за Льобен и при Бад Ауусее свиваш наляво по друг път, който много скоро са раздвоява: десният води към селата Грюндлее и Гъосл, другият към Алтаусее. И в двата случая човек се намира в сърцето на Мъртвите планини, сред черни и дълбоки езера, заобиколени от високи, често пъти отвесни скали.

— Четирима мъже и още една жена — каза Реб Климрод.

Жената от Залцбург се наричаше Герда Хюбер. За да я открие, Реб тръгна от хипотезата, че след като е работела с Енке, тя може би по един или друг начин е живяла в къщата до чешкото министерство. Отгатна — само по описанието, което Реб направи на Герда Хюбер, двама търговци от квартала я разпознаха и казаха името и произхода ѝ: идвала от Грац, родния град на Ерих Щайер. Останалото беше лесно: жената работела в австрийския Червен кръст и помагала на евакуираните. С тази работа тя имаше възможност да притежава всякакви пропуски.

— Нещо се размърдаха.

Третият мъж на свой ред излезе от хижата и както Лазарус, така и Реб го разпознаха.

— Арни Шайде — каза Дов, — моят стар приятел Арни, който толкова много обича да посещава францисканските манастири отук до Рим.

Вече на два пъти Дов бе проследил Шайде и всеки път той го беше отвеждал в Рим пред самите врати на Ватикана. Откъдето Шайде излизаше сам, очевидно поверил на римската курия беглеца, когото придружаваше. Шайде също работеше за Червения кръст.

— Дов?

От известно време Реб бе насочил бинокъла надолу, към първите извивки на малкия път, който водеше към хижата.

— Две коли, Дов. Но и двете спряха и угасиха фаровете. На около триста метра са.

Потърсиха се с поглед в тъмнината.

— Ченгета?

— Не вярвам — отговори Реб.

Двата големи мерцедеса със сигурност не принадлежаха на австрийската полиция, нито пък на някоя служба от окупационните власти. Не, беше нещо друго, и тази мисъл проникваше все по-дълбоко в Дов, който изостави наблюдателния си пост с пряка видимост към хижата, смъкна се назад и също насочи бинокъла. След половин минута:

— Преди десет дни, когато за втори път се върнах от Италия по петите на Арни, видях абсолютно същия мерцедес. Дръжката на лявата задна врата също беше счупена. Видях то в Инсбрук. Трима души вътре, с физиономии на професионални стрелци. Арни се качи при тях. Спомням си номера... Малкият, чуваш ли ме?

Спусна се по склона. Изчезна. Реб остана сам и след една минута от хижата се разнесе звън на телефон, който бързо прекъсна. Изминаха още три минути, след които около хижата започна някакво раздвижване. Реб видя мъжете, които до този момент доста спокойно разговаряха шепнешком. Единият бързо влезе в хижата, другите двама се разделиха с оръжие в ръка. „Предупредили са ги.“

Нова пауза. Чу се почти недоловимо шумолене. Реб се скри зад един ствол с пръст върху спусъка. Шепот: „Малкия? Да не ме гръмнеш, моля те.“ Задъхан, Дов се появи на пет метра от него.

— Същата кола и същите типове. С единствената разлика, че сега са осем или десет. Пристигат и други. Мирише ми на втори Сталинград. И се базирам на един рабин срещу ябълкова баничка, че тези хора са се втурнали за нас.

Усмихна се.

— И се питам, кой е в тази шибана хижа? Сигурен си, че не е Адолф Хитлер?

Четвърт час по-късно те наистина се убедиха, че става дума за хайка: почти от всички страни светнаха електрически фенерчета, образуващи полукръг, а те двамата се намираха почти точно в центъра му.

— Но в крайна сметка загубиха при Сталинград — каза Дов.

В този момент те вървяха по брега на малкото езеро Алтаусее^[2] и вече се намираха на хиляда и нещо метра от хижата. Все още не тичаха. Напредваха под дърветата, но без да бъдат истински разтревожени. Намерението им беше стигнат до другото селце, малко по на изток — Грюндлее — и оттам или да се доберат до Бад Аусее, или да потърсят помощ, дори да се обърнат към полицията. Но Реб, който вървеше пръв, внезапно спря — вдясно от тях се появи втора линия от фенери. Кръгът почти се затваряше.

Нямаха друг избор, освен да продължат по права линия, спъвайки се по склона, който ставаше все по-стръмен.

Ускориха крачка и в ясната нощ пред тях се извисиха заснежените върхове на Мъртвите планини.

— Никога няма да можем да ги преинем — каза Дов. — Във всеки случай не и аз. Нямам кози крака, малкият.

Спряха и известно време спореха — Лазарус, както винаги, готов да отвърне на удара с удар, а Реб настояваш да продължат. Концентричната линия на електрическите фенери беше само на сто метра от тях, когато отново потеглиха. Трябваше да преминат северозападно от Грюндлее, и внезапно забелязаха много коли, всички, със запалени фарове спрели на малкия път, който свършваше на четири-пет километра от Грюндлее. В светлината на фаровете се виждаха още мъже, всичките въоръжени, някои с пушки, обърнати тяхна посока.

— Всички оцелели от Третия райх са тук — отбеляза Дов и се разсмя.

Дов два пъти вече падаше и беше изгубил очилата си. В тъмното почти не виждаше и Реб Климрод трябваше да му помага. Хората с фенерите бяха по петите им и все повече се приближаваха.

Отдясно се появиха светлини — Гъсл. Бягаха цели два часа. Стигнаха до езерото Топлиц. Дов повече не искаше да продължава. Изкрещя към преследвачите, че той е самият Дов Лазарус и че е готов да се бие с тях...

Но вместо отговор проехтяха шест-седем изстрела, сухи и леки, от „Маузер 22“, които през войната получаваха елитните стрелци на Вермахта. Нито Дов, нито Реб бяха засегнати. Отново се заизкачваха по стръмния склон, печелейки във височина, но скоро Дов категорично отказа да върви по-далече и по-високо. Езерото се намираше почти

отвесно под тях. Дов каза, че остава тук, във вдлъбнатината на една скала, върху нещо като платформа, „откъдето се открива великолепна гледка“; спокойно поклати глава и несъмнено се усмихваше в тъмнината. Оставал тук, каза той, и се наемал да попречи на тази нацистка армия да се приближи прекалено много.

— Помисли, малкият. Впрочем ти сигурно си се сетил преди мен с тази твоя глава — че можем да се измъкнем с тичане. Те тичат по-бързо от нас. Така че запази спокойствие и бъди разумен. И се вслушай в невероятния си шибан мозък, който имаш и който ти казва, че това е нашият единствен шанс...

Той щял да остане достатъчно дълго време, за да може Реб с краката си на дива коза да изкачи Мъртвите планини, а може би и да намери помощ.

— Повече няма да мръдна, Реб. Какво ще правиш? Ще ме носиш ли? Тежа цели деветдесет кила, с всичката бира. Изчезвай, малкият, моля те. Намери човека, когото търсиш, и ме пиши в неговата сметка.

... И естествено, когато Реб Климрод най-сетне прие да го остави и да започне изкачването, няколко минути след това се чуха първите изстрели. Чу също как Дов пееше с цяло гърло: „Mi Bonnie is over the ocean, my Bonnie is over the see...“^[3].

След бясното изкачване в нощта се озова двеста метра по-високо, когато долови лекия шум на свличащо се по склона тяло, преди да потъне в черните и студени води на Теплиц. Помисли си, че Дов вече е мъртъв. Малко след това два изстрела от колта му пак изляяха и оцветеният с ирландски акцент глас отново запя.

Но след една поредна престрелка най-накрая спря.

Към три часа сутринта същата нощ той се върна около хижата. Не се виждаше никакъв часови, но забеляза светлина. Качи се на балкона и при шума на стъпките му някой попита на немски:

— Хванахте ли ги?

— Само един — отговори Реб Климрод.

Часовият се появи на прага с ловна двуцевка под ръка. Видя Реб и понечи да стреля. Куршумът на Реб проби гърлото му.

Влезе в хижата, където имаше един невъоръжен мъж и жена, която обаче не беше Герда Хюбер.

— Не мърдайте, ако обичате — каза той на вцепенената от страх двойка.

С насочен към пода пистолет Реб се увери, че другите стаи са празни. Мъжът втренчено го гледаше с тъмните си очи — беше с изпито лице, орлов нос и леко оплешивяващо теме. Попита:

— Кого търсите?

— Ерих Щайер.

— Познавах един Ерих Щайер, който беше адвокат във Виена.

— Същият.

— Нямам представа къде е. Може би е мъртъв.

Черните и блестящи очи му придаваха нещо еврейско.

— Вие кой сте? — попита Реб.

И в същия момент дочу през нарочно оставената полуоткрехната врата шума от двигателите на най-малко две коли.

— Кой сте вие и защо ви пазят толкова добре?

— Лъжете се — отговори мъжът. — Този, когото пазят, замина през нощта. Аз съм само собственикът на хижата. И никога не узнах името на човека, който се криеше тук.

Климрод взе документите на мъжа. По онова време никога не беше чувал името Адолф Айхман.

Йоел Бениш видя Реб Климрод в Рим около 10 април 1947 година. Случайността нямаше нищо общо със срещата на двамата млади мъже, които не се бяха виждали почти осемнадесет месеца. Бениш се намираше в Италия, изпратен от Хаганах, и работеше в емигрантската мрежа. Три месеца по-късно щеше да вземе активно участие в прехвърлянето на 4515 души на бившия американски товарен кораб „Президентът Гарфийлд“, който вече щеше да се нарича „Изходът“^[4].

Той и Климрод се срещнаха късно сутринта в замъка „Светият ангел“.

— Как, по дяволите, разбра, че съм в Италия? Намерих бележката ти при Бертчик точно навреме. Утре напускам Рим.

Климрод обясни, че е отишъл при Бертчик, за да поговори с някого за Мосад или Хаганах, и поради необходимостта да се легитимира споменал имена на хора, способни да се застъпят за него.

— Между които и твоето. Така научих от Бертчик, че си в Рим. Имаш ли два свободни часа? Бих искал да ти покажа нещо.

Заведе Бениш на една малка уличка, която водеше към Виа Кресченцио, на две крачки от „Свети Петър“, и му показва плоча на италиански и немски.

— Каналът свършва тук. Напускат Германия от Ландау и Брегенц през езерото Констанс или през прохода Решен, откъдето ти и аз минахме преди две години. Пътуват с кола, понякога и с автобус и нощуват във францисканските манастири. Направил съм ти списък. Единият от хората, който ги придружава, се казва Арни Шайде. Има и една жена — Герда Хюбер. И тя е в списъка. В Рим ги поема немският монсеньор Хайдеман, който официално ръководи някакъв сектор във Ватикана. Хайдеман им доставя паспорти на Червения кръст. Някои получават дори расо и фалшиви документи на йезуити. Напускат Италия през Бари и най-вече през Генуа. Някои отиват в Испания, Сирия или Етиопия, но най-много отплават за Южна Америка. Вече стотици са избягали по този начин.

Бениш стоеше учуден.

— Защо е цялата тази лавина от информация?

— Получих я, докато търсех нещо друго — отговори Реб Климрод. — Трябва да я предам на някого.

Последното изречение означаваше, че той няма нито шеф, нито организация, пред която да се отчита. Бениш (кариерата му вървеше нагоре: най-сетне прецениха, че е прекалено интелигентен за бомбаджия, и започнаха да му доверяват по-трудни задачи) знаеше, че стария му съратник беше прекъснал всякакви връзки с ционистките организации. Някой му беше говорил за Климрод, че работел с „лудите от Накам“. Попита:

— Още ли си с тях, Реб?

— Не. Отдавна.

— А Лазарус?

— Умря.

Без никакъв друг коментар. Сега вървяха по брега на Тибър. Бениш разглеждаше Климрод и го намираше променен. Не физически, макар че бе пораснал с няколко сантиметра и качил няколко килограма. Продължаваше да има същия сърдит силует, същата очевидна бавност в походката, същия бездънен поглед. Промяната беше другаде: по-

голяма твърдост и предимно нещо като сигурност в предопределената съдба.

— Намери ли това, което търсеше, Реб?

— Почти.

Мълчание. После Бениш неочаквано каза:

— Винаги съм те имал за приятел. За голям приятел. Ако мога нещо да...

— Нищо, благодаря...

И отново мълчание. За да го запълни, Бениш започна да говори за страната, която в момента се раждаше край бреговете на Тибернад и Йордан, където те най-после ще имат свое място — и Реб, и той, и още много други; все повече се запалваше, припомни голямото приключение, което им предстоеше да изживеят, макар и в пустинята Негев, чието превземане бяха започнали.

Отговорът дойде много спокоен, но окончателен:

— Без мен.

— Ти си евреин почти толкова, колкото и аз. Да си евреин също може да е въпрос на избор.

— Аз съм нищо. Нищо.

Йоел Бениш преписа двадесетте страници с дребния почерк на Реб — имена, манастири, сборни пунктове, цялата информация, която той беше събрал, докато „търсеше нещо друго“. Бениш се засмя, понеже, странно и за самия него, не се чувстваше удобно.

— Човек би казал, че ни правиш прощален подарък...

— В известен смисъл — каза Реб.

А след това приятелска, много топла светлина се появи в дъното на светлите зеници, усмивката бавно затрептя. Голямата ръка прегърна Бениш през раменете:

— Благодаря, благодаря за всичко.

Тръгна си и пресече Тибър по моста, който се намираще срещу Пиаца де ла Ровере.

Анри Ард също срещна Климрод в Танжер, но малко по-късно, някъде към „средата на април, мисля“.

„Дойде при мен, като че ли бяхме се разделили вчера, и ме попита дали съм съгласен да направя няколко курса с него. Имаше

пари, около шест хиляди американски долара, и искаше всичко да вложи в едно-единствено пътуване — нещо като: или всичко, или нищо.“

Изглеждаше ми на двадесет и две или двадесет и три години. Вторият му престой в Танжер продължи четири месеца и през това време направихме четири пътувания заедно, всичките успешни. Като приспаднем разходите, печалбата ни беше почти петдесет долара от сандък. В първия курс сто и двадесет сандъка бяха негови, а после — всеки път по двеста. Сметката е проста — прибрав около тридесет и пет хиляди долара.

Колкото до заминаването му от Танжер, то бе също толкова просто, колкото и пристигането му: само ми съобщи, че сътрудничеството ни било „едновременно изключително приятно и забавно“ — той наистина говореше така с бавния си и приятен глас и с почти старомодна вежливост, — но че е дошъл моментът да си върви. Изказах съжаление, признах си, че също изпитвам приятелски чувства, почти обич към него и че двамата наистина бихме могли да натрупаме пари. Усмихна ми се и отговори, че това не го интересува.

Не знам откъде се беше сдобил с малка неопакована картина, показва ми я и попита дали ми харесва. Никога не съм бил голям познавач на живописата и виждах само цветни петна. Признах му и той се разсмя, но смехът не докосна очите му, а само се разшириха в празното. „Подписът е на един човек, който се нарича Кандински и е починал преди три години. Много голям художник. Човек може да убие заради живописата, Анри, но може и да умре заради нея...“

На булевард „Пастьор“ купи платнен калъф с точните размери на картината. И доколкото знам, това бе единственият му багаж, когато напусна Танжер в началото на август 1947 неизвестно къде. Картината и онези две книги, които навсякъде мъкнеше със себе си...

[1] „Звезди и нашивки“. — Б.пр. ↑

[2] Алтаусее е в подножието на Мъртвите планини, Todes gebirge, в тази част на Австрия, наречена Аусерланд и прекръстена от Гьобелс Alpenfestui — Алпийската крепост, където се предполага, че последните нацистки герои са се сражавали до смърт срещу вражеските атаки и където пет американски войници, дъвчейки дъвка, небрежно приели капитулацията им. Шестдесет хиляди цивилни от

цяла Европа дошли тук през последните месеци на войната, да търсят убежище. — Б.а. ↑

[3] Популярна американска песен. — Б.пр. ↑

[4] Книга от Стария завет. — Б.пр. ↑

15.

Аркадио Алмейрас тогава беше на петдесет и шест години. Бе мечтал да стане художник, бе такъв в продължение на пет или шест години в началото на двадесетте години с Емилио Петоруги; беше ходил в Берлин, за да се срещне с Клее; колкото до Кандински, отлично си спомняше трите или четирите посещения, които му беше направил във Ваймар. Но това беше по времето, когато малко, съвсем малко се надяваше, че има талант. „Нямах дори и съвсем малко. Пустинята Гоби.“

Попита:

— А от кого е според вас?

Високият млад човек повдигна рамене.

— Нещо като Кандински. Но сигурен съм, че струва доста скъпо. Най-малко хиляда долара.

Испанският му беше съвсем правилен, макар и леко колеблив.

— Французин?

— Белгиец — отговори младежът.

Алмейрас взе малкото платно и го поднесе към бледата дневна светлина на входната врата. Аржентинската зима беше тъжна. Разгледа картината. Както често се случваше, името на Кадински бе надраскано от художника като „j“. Усмихна се на много красива млада жена, която в този момент минаваше пред галерията му на кале Флорида в Буенос Айрес.

Обърна се и каза:

— Това е Кандински, руски художник, който почина наскоро в Париж. И имате право, платното струва скъпо. Във всеки случай повече от хиляда долара. Наистина ли искате да го продадете?

— Имам нужда от пари. И не съм го откраднал.

Показа документи, които впрочем не струваха кой знае колко, удостоверяващи, че платното законно е купено преди една година в Мадрид от някакъв човек на име Маурер и също така законно е пренесено от Мадрид в Буенос Айрес. Алмейрас забеляза:

— Ставаше дума за друга картини...

— Четири — каза младежът. Извади малък бележник от джоба, отвори го и показа страницата на Алмейрас, който прочете: „3 юли 1946 г. Мадрид. Пет картини, купени от Гюнтер Маурер от Берлин. Клее, Ф. Марк, Кандински, Ф. Марк, О. Маке. Щатски долари: 1200.“

— Наистина ли сте платили хиляда и двеста долара тези пет платна?

— Искаше пет хиляди, но бързаше...

Алмейрас затвори очи. „Хиляда и двеста долара за един Клее, два Марк, един Кадински, един Огюст Маке! Тези европейци наистина са полудели.“

— И смятате да ги продадете всичките, така ли?

— Не мисля — отговори младежът. — Може би по-късно...

— Или ако получите интересно предложение.

Изпитото лице на младежа, доста впечатляващо със светлите си очи, които сякаш го пронизваха, неочаквано се смекчи, щом той се усмихна:

— В известен смисъл...

Споразумяха се Алмейрас да задържи за няколко дни Кандински. Алмейрас искаше да види и останалите четири платна просто от лична страст, но младият човек каза, че те не са у него, че не се намират в Буенос Айрес и дори не са в Аржентина. Оставил ги при брат си в Богота. Да имал семейство — баща, майка и трима братя в Богота. И не след дълго щял да отиде отново при тях.

— Говорите ли немски? — попита Алмейрас.

— Само няколко всекидневни думи — каза той. — „Yawhol“, „kommen Sie mit mir“ и разни такива. — Смехът му беше приятен.

— Der Blane Renner — рече Алмейрас. — Синият рицар. Това е името на група художници преди световната война от 1914. Кадински, Марк, Маке и Клее — всичките участваха в нея. Някой любител със сигурност много би се заинтересувал от съвременната покупка на петте ви платна. Това само по себе си е вече цяла колекция, разбирате ли?... Особено за аржентинците от германски произход. Имаме много немци в Аржентина, повечето отскоро (Алмейрас се усмихна). И двамата — Франц Марк и Огюст Маке — умират във войната през 1914–1918. Картините им са много търсени от колекционерите.

Не са имали много време да рисуват, умрели са. И за хората от германски произход купуването на тези платна е почти... как да

кажа... почти патриотично дело...

— Разбирам — повтори младият човек, като се усмихне — Съгласен съм за обща продажба, ако поръчката е интересна. И благодаря за честността ви. Няма да я забравя.

Не, не може да даде адрес в Буенос Айрес, но ще намине отново към галерията. Нарича се Анри Ард, каза той в отговор на въпроса, който Алмейрас му бе задал.

На седемнадесетия ден от чакането му Ерих Щейер се появи.

Диего Хаас беше аржентинец, роден в Аржентина. Баща му се казваше Каринти, а майка му — Де Карбаял плюс още десетина имена, показващи благородническия ѝ произход, който тя никога не пропускаше да подчертае. Диего беше бузест, рус младеж, нисък на ръст, обратнопропорционален на невероятно големия му цинизъм и безочлива веселост, граничеща с чиста лудост. Говореше немски и английски, освен, естествено испански; беше следвал право, без да го завърши, и наскоро бе нает като секретар от един много богат немски емигрант на име Ерих Щайер. След септември и петте месеца работа той завинаги се убеди в няколко важни факта, отнасящи се до шефа му: Щайер Ерих Йоахим е много богат, много интелигентен, много красив, много образован, много елегантен и изтънчен, но ако не е (и това си личи, Диего) най-отвратителния мръсник, то със сигурност не е далеч от първенство в тази област. Диего много любезно се усмихна на Щайер:

— Никога не съм чувал за този Кадински, сеньор. Обаче напълно съм готов да го намеря за възхитителен.

Хвърли небрежен поглед на картината и възкликна:

— Възхитително.

След това излезе от галерията и нахално заоглежда жените. Много близо се намираше колата на Щайер с шофьора на Щайер и телохранителите на Щайер. Щайер не живееше в Буенос Айрес. Още с пристигането си в Аржентина той се сдоби — впрочем чрез посредничеството на Диего — с великолепна estancia в околностите на Кордоба и по-малко от седмица след покупката пристигнаха сандъците — неизброими, съдържащи съкровищата на Голконд^[1]. Дори Диего Хаас, който се гордееше със своето невежество, изпадна в захлас пред

толкова чудеса. В същото време Щайер положи основите на аржентинското си или по-скоро южноамериканско бъдеще — стана съветник по инвестициите, включително и на онези прогонени от международното еврейство нещастни съотечественици. „Yawohl“, невъзмутимо каза Диего, малко развълнуван от екзалтацията, която смяташе за преиграване. (Щайер обаче е прекалено интелигентен, за да приеме на сериозно подобни празни приказки — той беше боклук и толкоз.) Иначе наистина обиколиха Аржентина и съседните страни чак до Венецуела, Чили и Богота в Колумбия.

Всъщност — и той самият го призна, когато се довери на Джордж Тарас — Диего Хаас не си спомняше нищо особено от онзи септемврийски ден на 1947 година. Още от началото знаеше за страстта на Щайер към изкуствата и особено към живописата. Галерията Алмейрас представляваше почти задължителен етап, понеже бе най-добрата в Аржентина, и ето защо посещението „у Кандински“ с нищо не привлече вниманието му. Впоследствие на Диего Хаас бяха нужни личната му и истинска среща с Краля и особено изумителната сцена в Богота два месеца по-късно, за да направи връзката...

Защото всъщност изтекоха много седмици, докато „делото Каидински“ придоби истинските си размери. През това време Щайер много пъти посети Алмейрас и очевидно водеше доста бавно пазарлъците с него...

На 5 ноември 1947 година Щайер научи от Алдмейрас, че собственикът на петте платна, които той искаше да купи, най-сетне се решил и казал „да“.

Замина с Диего Хаас за Колумбия, предлогът беше делови срещи, но разчиташе да направи двоен удар.

В Богота пристигнаха на 6 ноември 1947 година.

— Изпитвам ужас от Богота — рече Диего Хаас. — Впрочем мразя също и Сантяго де Чили. И Каракас. И Лима. И Ла Пас и Кито. Едва понасям Буенос Айрес. Да не говорим за Асунсион, който ме отвращава, и за Каракас, който ме ужасява. Изключение прави Рио, макар че там не говорят испански...

— Имайте любезността да затворите за малко голямата си уста — каза Щайер спокойно и както винаги, без да повишава глас.

Разположил се на задната седалка в колата, Щайер съсредоточено четеше няколко делови преписки. Колумбийският шофьор, с профил на пъстърва, седеше зад волана, а отдясно се мъдреше телохранителят, някой си Грубер, когото Диего преценяваше за малко по-умен от крава (а той нямаше високо мнение за кравите), Хаас седеше отзад до адвокатата.

— Не познавам много добре Европа — продължи Диего, без да се смущава от забележката. — Освен няколко фуститук-тамек. Почти бях убедил Мамита — моята майка — да ми предложи да прекарам година-две в Париж, когато вие с нашите нацисти започнахте да правите туристически обиколки. Аз по свой начин съм жертва на Третия райх.

Преди един час самолетът от Каракас свали тримата мъже на летището Елдорато де Санта Фе в Богота, където...

— Хаас, още една тъпа шега, и ще накарам Грубер да ви размаже физиономията. А той с радост ще го направи.

... Наближаваха центъра на града. Навлязоха в него около четири часа следобед на 6 ноември. Над Богота валеше ситен и много студен дъжд, който сигурно се дължеше на надморското равнище — повече от две хиляди и шестстотин метра. Отидоха направо в хотела, близо до двореца „Сан Карлос“, където живея Боливар. На рецепцията имаше бележка за Щайер — написана на испански и подписана от някой си Енрике Ард. Диего я преведе:

— Пише, че ако все още желаете да купите картините, може да го намерите всеки ден след шест часа *de la tarde*^[2] на „Карера де Баката“ № 8, квартал Шапинеро. Оле. „Оле“-то е от мен.

Първоначално Щайер мислеше да отложи нещата за следващия ден, но после, подтикван според Диего от трескавото нетърпение найсетне да види платната, които чакаше от два месеца, той реши да отиде още същия ден. Хаас определя осемнадесет часа и петнадесет минути, когато пристигнали на „Карера де Баката“ 8. Озовали се пред съвсем нова сграда, която дори не изглеждаше още обитаема, но едва стигнали до вратата, се появил човек, който им казал, че наистина един апартамент на петия етаж бил вече нает. Именно от el señor Енрике Ард и el señor Ард току-що се бил прибрал, така че си е вкъщи.

Човек трябва да си представи мястото, за да възстанови какво после се е случило.

Щом влезеш в сградата, се озоваваш в тясно преддверие, откъдето се стига до мазето и жилището на портиера; преддверието продължава с право стълбище, чиято първа част свършва на площадка. Отляво на площадката пет-шест допълнителни стъпала водят до второ преддверие, на което се намират двете асансьорни кабинни и аварийното стълбище, допълващо предохранителните мерки.

Както винаги, Грубер вървеше начело и стигна пръв до асансьорите. Беше на два-три метра пред Щайер и на повече, пред Диего Хаас, който се позабави да размени няколко думи с пазача, намирайки го за „странен“...

Хаас чу три изстрела, но отначало не знаеше кой стреля. Тъкмо бе изкачил първата част от стълбището и се готвеше да сложи крак на междинната площадка. Поколеба се, не знаейки какво да направи: да види какво става или, обратното — „бързо-бързо да изчезва, а после да кажа, че съм отишъл за помощ“. Събитията не му предоставяха избор — над него се появи много висок силует, който спокойно му заповяда на испански:

— Извикайте портиера. Случи се нещастие.

Хаас нямаше нужда да го вика — пазачът също бе чул изстрелите (но не и колумбийският шофьор в колата, който бе докарал Щайер и двамата му спътници, тъй като вратата към улицата междуременно бе затворена). Хаас, успокоен до известна степен от спокойствието на непознатия, изкачи последните стъпала.

Стигна до втората площадка. Грубер се намираше на пода, свит до металната врата на един от асансьорите, създаващ странното впечатление, че слуша някакъв подозрителен шум със залепената си до метала буза. Но кръвта започваше да се стича по тила му.

Ерих Щайер беше на няколко крачки от него, невредим, с вдигнати над главата ръце и уплашено изражение на лицето.

— По корем — чу заповедта Диего Хаас.

Подчини се веднага, както и запъхтияният пазач, появил се в същия момент. Голяма костелива ръка навлезе в зрителното поле на Диего и започна да го пребърква.

— Без гъделичкане, моля ви. Изпитвам ужас от него. И, слава богу, не съм въоръжен. Какъвто съм си сръчен, мога да се осакатя и с

пила за нокти.

— Нямам работа с вас — изрече сериозният глас на непознатия.
— Ако стоите спокойно, нищо няма да ви се случи.

— Ще съм послушен като бебе — отговори Диего с цялата искрена убеденост, на която бе способен. — Тъй и тъй си бях решил да прекарам вечерта по корем.

Мъжът пребърка и пазача, но безрезултатно. Настъпи мълчание и непознатият заговори на немски:

— Позна ли ме, Ерих?

— Реб Климрод — каза Щайер. — Много си пораснал.

Тишина.

— Тя умря в Белзек, Ерих. Както Мина и Кати. Ти ли поиска Белзек, или остани избора на СС от Лвов?

— Не съм предвиждал специален лагер. Реб, русият младеж, когото накара да легне по корем, разбира всичко, което говорим. Иначе казано, ще трябва да убиеш и него.

— Ходих също и до замъка Хартхайм.

— Помолих Енке, ако намери снимките, да ти ги покажа преди да те убие. Направи ли го?

— Да.

Отново тишина. После отново гласът на Щайер:

— Не се страхувам, Реб. Каквото и да ми направиш...

— Много добре.

— Как ме откри?

— Чрез пощенската картичка, която си изпратил от Буенос Айрес на жена си, за да й съобщиш, че си пристигнал благополучно. Една нощ ходих у вас и претърсих къщата. За малко нямаше да й обърна внимание. Но после си спомних пиесата, която написа — тази, чието действие се развива във Венеция. Един от твоите герои също се казваше Тарантело, както подписаният на картичката.

— Ето неприятните последици от литературните амбиции — рече Щайер. — Наистина ли имаш един Клее, един Марк и един Маке?

— Не. Във всеки случай не оттогава, откогато ни окраде. Влизай в асансьора, Ерих. В десния.

— Всичко е в Кордоба, Реб. Абсолютно всичко. Ако имам време, бих направил така, че всичко законно да ти бъде върнато.

— Влизай.

— Ако умра, ще загубиш всичко, Реб. Всичко, което принадлежеше на баща ти и което ти толкова много обичаше.

Четвъртият изстрел накара Диего Хаас да повдигне глава. Видя Щайер, който все още стоеше прав на левия си крак, но с изкривено от болка лице, понеже куршумът бе раздробил дясното му коляно.

— Не ме принуждавай да те убивам по този начин, Ерих, няма да успееш. Влизай в асансьора.

Щайер започна да се придвижва, като подскачаше на здравия си крак и се подпираше о стената.

— Наистина ли говорите немски?

В продължение на няколко секунди Диего Хаас дори не разбра, че зададеният на немски въпрос се отнасяше до него. Не се опита да лъже.

— Свободно — отговори той. — Но никога не съм ходил в Европа, за да гледам под полите на дамите.

За пръв път видя лицето на този, когото Щайер нарече Реб Климрод: чертите му бяха сгърчени от ужасяваща гримаса на омраза и отвращение. Но гласът оставаше все така фантастично спокоен:

— Станете, ако обичате, и елате да видите.

Хаас се подчини. Видя асансьорна кабина, която отначало му се стори съвсем обикновена. Но после забеляза, че стените бяха направени от стоманени нагорещени листове, сякаш бяха забравили да ги облицоват.

И три снимки на височината на очите — и на трите имаше един и същ човек, който се влачеше по пода на нещо като мазе, с отворена уста, в пароксизма на страданието.

— Баща ми, Йохан Климрод. Разгледай го добре, Ерих. Имаш достатъчно време.

Щайер се бе свлякъл в единия ъгъл на кабината. Опита се да каже нещо, но стоманената врата се плъзна и шумът от катинарите заглуши гласа му. На вратата имаше стъклена шпионка, доста по-голяма от две длани, поставени една друга. Много скоро на прозорчето се появи лицето на Ерих Щайер. Хаас видя как устните му мърдаха, но без да произвеждат някакъв звук.

— Как се казвате?

— Хаас. Диего Хаас.

— Отдръпнете се. Не искам да ви причиня зло. Седнете в другия край заедно с пазача. Той не е пазач и не е отговорен за каквото и да било. Не знаеше нищо за това, което щях да правя. Не мърдайте — нито вие, нито той.

После Климрод започна работа. От помещението на аварийното стълбище той измъкна платнена чанта и цял сноп кабели. За секунда сякаш се поколеба, с разширени бледи очи и треперещи устни, като че ли всеки момент щеше да се разплаче. Но свърза кабелите и едва тогава Хаас забеляза кръвта, която течеше по горната част на дясната му длан, а после окървавеното разкъсано сако над лакътя: „Сигурно Грубер го е ранил.“

От свързването като че ли нищо не се получи. Нямаше искри, нито каквото и да е видим резултат. Климрод отстъпи една крачка и погледна прозорчето. След малко обаче докосна стоманената врата на асансьора. През следващите минути повтори движението още няколко пъти в абсолютна тишина. До момента, когато извика Хаас на немски, без дори да се обърне:

— Елате да пипнете.

За пореден път Хаас се подчини. Протегна трепереща ръка и веднага я отдръпна — стоманата беше нагорещена.

— Това все още не е нищо — каза Климрод с тих, сякаш замечтан глас. — След минута металът ще започне да червенее...

Едва тогава натисна бутона. Чу се глух шум, характерен за асансьор, който се пуска в движение, но стоманената кабина започна да се издига безкрайно, почти незабележимо бавно, може би с два-три сантиметра в минута.

После Климрод извади от платнената торба осем сребърни свещника и също толкова свещи. Нареди ги пред кабината, чиято стомана наистина започваше слабо да червенее. Диего Хаас не смееше повече да гледа към прозорчето.

— Осем свещника, осем пламъка — изрече Климрод. — По два за всеки член от семейството ми...

Постави свещите и ги запали една по една. През прозорчето очите на Щайер — с вече стопено от болката лице — сякаш на свой ред също започваха да горят. На Диего му се стори, че в този момент иска да каже нещо. Климрод отстъпи още една крачка и на език, който отначало Диего Хаас не разпозна, започна да приказва.

Когато свърши, над жълтите пламъци на свещите и под нажежената до червено кабина се появи празна дупка. Асансьорът се издигаше, а стоманата му се нагорещяваше все повече. Диего Хаас потрепери от ужас и наведе глава.

— Бихте ли станали, ако обичате. И двамата.

Заповедта бе издадена на испански.

Накара ги да слязат по правото стълбище. Намираха се по средата му, когато колумбийският шофьор ги забеляза.

Двата куршума, изстреляни от Реб Климрод преминаха високо над главата му, но мъжът бързо изчезна през вратата към улицата.

— Оттук.

Влязоха в жилището на пазача, което се състоеше от две последователно разположени стаи.

— Влезте тук, ако обичате — заповяда Климрод на пазача.

Затвори зад него вратата на шкафа и превъртя ключа. Побутна Диего Хаас пред себе си. Стигнаха до врата, от която Климрод имаше ключ, и се озоваха на малка уличка с паркиран на нея фолксваген.

— Седнете зад волана, ако обичате. Раната ми пречи. Надявам се, че можете да шофирате.

Зад тях се чу шум от тичащи крака и шофьорът се появи. Единият от куршумите му мина през задното стъкло и докосна предното. Климрод стреля два пъти, но очевидно не искаше да засегне мъжа.

— Тръгвайте, ако обичате.

Колата бе улучена от патрони още два пъти, но взетият от Хаас светкавичен завой ги измъкна от опасността. Много скоро стигнаха до авенида „Каракас“. Хаас попита:

— И къде отиваме?

— На летището.

— Шофьорът ще предупреди полицията. А тук сеньор Щайер имаше много могъщи приятели.

— Карайте на летището.

— Значи съвсем направо и газ до дупка — каза Диего.

Започваше да се съвзема и да си възвръща живостта, макар че все още се чувстваше ужасен от сцената, на която бе свидетел. Отново

запита:

- Какво приказвахте над свещниците?
- Кадиш, еврейската молитва за мъртвите.
- Защото сте евреин?
- Сега вече не, но преди бях малко — отговори Климрод...
- ... И неочаквано извика:
- Сирете!

Фолксвагенът току-що бе излязъл на широкия площад „Шан Еукаристик“, когато две полицейски коли се устремиха към него.

- Обръщайте. Бързо, ако обичате.
- Наричайте ме Нуволари — каза Диего.

И направи такъв бесен завой, сякаш животът му зависеше от него. „А може би наистина зависи, говедо такова! Ако този висок тип със заплашително спокоен глас и светли очи не те убие лично, policia militer няма да се лиши от удоволствието да те напълни с олово, те гърмят по всичко, що се движи...“ Отправи се с пълна скорост към хиподрума „Теко“. Изживяваше най-възбуждащите часове в живота си.

Защото отляво, отдясно и отзад се появиха други коли и увлечен от играта, с непонятна ловкост той правеше всичко възможно да им избяга с цената на обезумяла сарабанда...

... до мига, когато по заповед на Климрод закова колата на място. Дори нямаше време да разбере. („Всичко е готово, успокойте се“, каза му Климрод със спокойния си глас). Озова се зад волана на някакъв камион и подкара на запад, като по пътя се разминаваха с полицейски коли, втурнали се да преследват фолксвагена...

Много скоро пътят започна стремглаво да се спуска, превърна се в истинска писта, от най-хлъзгавите, която едва се виждаше през изливащия се като из ведро дъжд; при всеки завой фаровете осветяваха ту склона на покрита с гори планина, ту адската празнота на някоя пропаст. Десетина пъти, след като несръчно бе натискал спирачките, Диего Хаас усети, че камионът се плъзга в жълтата кал право към пропастта, понесен от огромната сила на инерцията. И всеки път като по чудо успяваше да го овладее. „Не бих могъл да го спра дори и да искам. Това е финалното ти спускане, Диегито!“

Чак след дълги часове на лудешко каране излязоха на малък ранен участък от пътя. Хаас рязко извъртя волана, прав върху педала

на спирачките, но това не попречи на камиона здравата да се удари в скалата.

Но най-после спря.

Стъпиха едновременно на земята. В единия край на скалата имаше ниша с фигура на Богородица, боядисана в небесносиньо и златно, и до нозете ѝ бяха поставени няколко стръка цветя в консервени кутии, както и текст, благодарящ на Мадоната, че е помогнала на шофьорите да излязат живи и здрави от адското спускане.

— Всяко нещо си има своето обяснение — весело рече Диего Хаас. — Всъщност аз не съм чак толкова лош шофьор...

Обърна се и видя Реб Климрод да плаче с лице, опряно на скалата.

След това спиране направиха още едно, за да заредят с бензин камиона. Бяха им необходими още четири часа до малкото градче Вилавиченцио, което — на височина, а не на разстояние — се намираще два километра по-ниско от Богота. По време на пътуването между Климрод и Хаас се установи доста странно разбирателство. Напуснаха Вилавиченцио, движейки се право на изток, и Реб Климрод попита Диего къде се намират и какво има пред тях. Диего Хаас избухна в смях:

— Никога не съм бил много добър по геофазия. Както впрочем и по история, испански, чужди езици, физика, химия и математика. И винаги съм бил освобождаван от физическо благодарение на Мамита. И това, че вече почти привършвам следването си по право, без съмнение представлява един от най-съмнителните гафове в световната университетска история. Така. С една дума — наядсно няма нищо. Наляво е абсолютно празно. А право пред нас е още по-зле.

— Тоест?

Диего Хаас протегна ръка и си помисли: „Това, което правиш сега, малки ми пухкавичък Диего, струва ми се, че е с историческо значение.“ Каза:

— Вървите направо около две-три хиляди километра и в един момент завивате наядсно. Там е Амазонка. Започвате да гребете и теоретически след още хиляда километра — след около месец — ще

стигнете до Атлантическия океан. Оттам ви остава само да се приберете в Австрия.

Вдиша поглед и отново потръпна при вида на мършавото лице, разкъсвано от невероятно вътрешно напрежение.

— Ще ви преследват — каза той, като съжаляваше за предишното си държание. — Само у нас, в Аржентина, те са инвестирали повече от сто милиона долара. Хора като Щайер има навсякъде, по целия континент, и съм чувал да се говори за канал, по който ще дойдат още. Те няма да оставят безнаказано това, което сторихте с Щайер, защото подобни мисли биха се породили и в други глави. Пазачът на жилището...

— Той не беше истинският пазач. Платих му да изпълнява ролята, но нищо друго не знаеше. Предполагаше, че е някаква шега. Не мислете, че е виновен, моля ви.

— Говори ли немски?

Не.

— Значи нищо не е разбрал от това, което си казахте с Щайер...

Усмихна се и жълтите му очи проблеснаха:

— Така че аз съм единственият свидетел, единственият който знае името ви...

Хвана ръката на Реб Климрод, взе 45-сантиметровия пистолет от пояса му и насочи дулото към слепоочието си:

— Бум! — весело каза той. — Но няма да крия, че би ми било неприятно.

Минаха през място, наречено Пуерто Лопес, и понеже един малък самолет на два пъти прелетя над тях, те внезапно смениха посоката в тревния океан на Лано сред оглушителната тишина на горещината. Поеха на юг само защото откриха едва забележим стар път. Бяха напуснали Богота преди повече от четиридесет часа, оставиха зад себе си Сан Карлос де Гуароа и пристигнаха в Хато де Шафърей сутринта — девет часа по-късно. След него имаше само едно ранчо — Хоркета, — до което се добраха след четиринадесетчасово пътуване. Там пътят свършваше.

Диего се опита да продължи с камиона, но капитулира пред една река, която не се пресичаше никъде от мост, и въпреки усилените

претърсвания не откриха и никакъв брод.

— Ами това е — рече Диего, вече напълно съсипан.

Изключи мотора и тишината отново ги смаза. И още нещо — неочаквано изпита чувство на непоправима лудост, готов да я извърши. В безразсъдното им пътуване след Богота часове наред по криволичещия път, когато двадесет пъти щеше да се пребие, нямаше нищо предварително обмислено, а беше само продължение на бягството от Чапинеиро. После спускането им на изток, което с всеки изминат час ги въвличаше в един все по-нечовешки свят, наподобяваше игра, сякаш сантиметър по сантиметър те приближава към ръба на бездънна пропаст... „Но сега достигнахме крайната точка...“

Спусна се по стъпалото и се качи върху покрива на камиона. Нямаше кой знае какво за гледане — по цялото протежение на жълтата река се виждаше джунгла, която на места поглъщаше реката, и той си представяше какво следва по-нататък: абсолютна, непозната, синкаво-зелена и лепкава безбрежност, простираща се на стотици хиляди квадратни километра, гъмжаща — да ти настръхне кожата — от животни и от...

— Слушайте — внезапно каза Диего със сериозност, от която се учуди и самият той. — Това е безумие. Невъзможно е да си въобразявате, че можете да продължите сам, ей така, напосоки...

... Има едно нещо, което бих желал да свършите — много учтиво рече Реб Кдимрод. — Камиона, който използвахме го наех от един човек; той няма представа с каква цел го наемам. Човекът, чието име и адрес ще намерите в кабината, може да си има неприятности по моя вина. Заради него, моля, опитайте се да убедите полицията в невинността му. И го възнаградете, ако обичате...

Реб имаше на себе си само ботушите, панталона и платнената риза, купени преди пет дни във Вилавиченцио. Извади колта 45 от колана си и го постави на капака.

— Вземете и това и го хвърлете. Колкото до парите...

Изсипа отново върху капака съдържанието на платнената чанта, от която в Богота бе извадил свещниците и свещите. Изпаднаха две книги, три паспорта и банкноти в безпорядък. Взе само книгите, които сложи отново в чантата и я праметна през рамо.

— И благодаря. Ще си спомни за вас, Диего.

В следващата секунда вече беше тръгнал.

Диего Хаас си спомня, че на два-три пъти изкрещял, молейки го да се върне, разкъсван от необяснимо отчаяние. Но Климрод като че ли не го чул нито веднъж. Навлязъл в джунглата, която много бързо и лакомо го погълнала.

Два дни по-късно, на 13 ноември 1947 година, завръщайки се към цивилизацията, Диего бе задържан от войници, които му нанесоха няколко удара по главата, а впрочем и по други части на тялото. Отведоха го във Вилавиченцио и оттам в Богота, където го разпитаха с упоритост, напълно достойна за уважение. Той се придържаше към собствената си версия с не по-малко упорство: бил невинна жертва, принуден под заплахата на огромен пистолет и дузина гранати на един луд да кара колата и камиона чак до края на Лано, където на самия него със сигурност не би хрумнала глупавата мисъл да ходи там. Не, лудият не казал името си, нито причините, които го накарали да изгори жив el señor Ерих Щайер, „моя многообичан шеф, чиято трагична смърт ме съкрушава. Оле“. (Последното „оле“ бе изказано мислено.) От el señor Щайер била останала доста отблъскваща купчина овъглено месо, след като стоманената кутия на асансьора била отворена с горелка.

... Как изглеждаше лудият?

— На около тридесет и пет години — каза Диего Хаас. — Според мен висок около метър и седемдесет, с много черни коси и очи и белег на лявата буза. И му липсваше първата става на лявото кутре. А! Щях да забравя — куца. Да, говори немски, но с много силен руски акцент. Не, не, не полски, а руски. Все пак аз познавам руснаците! Невъзможно е да бъде истински немец. По едно време ми говореше за Каракас и Венецуела. Но според мен се отправи към екватора, право на юг.

Понабиха го още малко под лъжливия претекст, че описанието му на лудия не съвпадало с това на пазача, който дори не бил истинският пазач, а случаен заместник. Диего отговори, че няма нищо чудно, понеже заместникът на пазача видимо бил късоглед и алкохолик (което на всичкото отгоре беше вярно).

Освободиха го, след като Мамита от Буенос Айрес, която имаше връзки с високопоставени лица и огромни средства, се намеси и обясни, че единственият ѝ кретенски син е всичко друго и най-вече кутсузлия, но не и престъпник, нито пък съучастник на „полски евреин или руски комунист“. Веднага щом бе освободен, Диего възнагради собственика на камиона, който не изглеждаше прекалено обезпокоен {бяха му счупили само няколко зъба), и го обезщети за неприятностите му с част от дванадесетте хиляди шестстотин двадесет и пет долара, които му бе оставил Реб Климрод. Останалото даде на пазача, който не беше истинският пазач и който излезе от затвора благодарение на него без други щети, освен трите липсващи пръста.

Задействани от един текстилен индустриалец в Медлини, предложили двадесет хиляди долара награда за залавянето на лудия, разследванията продължиха четири седмици в район от хиляда километра, започващ от север от Нупчия и стигаше на юг до екватора.

На изток две войнишки колони и три самолета взеха участие в хайката. Дори откриха крайната точка, достигната от камиона, и овършаха ляносите^[3] на десетки километри околоръст. Без особен резултат — колкото и луд да беше лудият, не можеше да е чак пък толкова, че да тръгне направо през джунглата.

Междувременно Краля беше на път към бъдещото кралство.

[1] Староиндийски град, разрушен през 1687 г. В него били събрани несметни богатства. — Б.пр. ↑

[2] Следобед. — Б.пр. ↑

[3] Обширни тревисти равнини в Южна Америка. — Б.пр. ↑

ГУАХАРИБОС

16.

Един ден Краля каза на Дейвид Сетиниац, че е неспособен да начертае маршрута, който бе извървял. Всъщност, ако Сетиниац не настояваше, Реб никога не би си направил труда да се върнат по старите му следи. Не беше човек, който да се вълнува от такива неща. Сетиниац обаче настоя и успя да го склони — през март 1969 на борда на гигантски хеликоптер двамата облетяха района, снабдени с всички възможни карти.

Реката, пред която Диего Хаас бе принуден да спре камиона, е Рио Манакациас, или един от най-пълноводните ѝ притоци. След голяма извивка изток — югоизток Манакациас всъщност тече на север; влива се в Мета, която пък е приток на Ориноко. Но Краля не следваше течението. Задоволи се да го пресече и тръгна обратно на юг-югоизток. Стигна до Рио Ариари. Веднъж разказа на Сетиниац за един път, погълнат частично от джунглата; според Сетиниац това е прокараният през 1942 година път от американската компания „Рубер“, добиваща каучук в колумбийския район на Гуавиаре.^[1]

Краля посочи една самотна колиба в селото Пуерто ла Конкордиа, където се сливат Гуайабери и Ариари, образуващи по този начин Гуавиаре — друг голям приток на Ориноко, дълъг осемстотин километра.

Краля не даде повече други обяснения за фантастичния си рейд. Следваше горе-долу течението на Гуавиаре и стигна малкото селище Сан Фернандо де Атабопо на венецуелска територия през февруари 1948 година след стодневно ходене.

От Сан Фернандо младият мъж би могъл без особени трудности да се спусне по течението на Ориноко и да стигне до Гвиана или до Карибско море и Каракас.

Но той продължи право на изток, навлизайки в същинската Амазония, и все в тази посока към непознатата Горно Ориноко, издълбала коритото си между Капитал де Форм на Сиера Парима — с главозамайващи и загадъчни конуси, извиращи от влажната джунгла

подобно тръби на чудовищен орган, някои от които достигат две хиляди и петстотин метра височина.

След обиколката си с Краля Дейвид Сетиниац прелетя на следващата година сам района. Около Сан Фернандо де Атабопо на Ориноко той откри малко градче с може би две-три хиляди жители, с ниски къщи, струпани около неизменния площад „Боливар“, град почти забравен от петдесет години насам, макар преди време да е бил столица на Territory de las Amazonas и отправната база на Seringueros, мъчещи се да поддържат живо голямото каучуково приключение.^[2] Излетя с хеликоптер от Пуерто Айакудо, издигна се над Ориноко първоначално до Ла Есмемалда Изумруда (когато деветнадесетгодишният Реб Климрод преминава оттам, тя е най-предният пост на венецуелската администрация). След това Сетиниац навлезе в забранената зона, подмина три наскоро създадени католически мисии, най-старата от които датираше от 1951 година^[3]. Спря се на третата и последна — Платанал, — където един салезиански^[4] мисионер, италианец на име Бартоли, приветливо го посрещна.

Сетиниац продължи въздушното си изкачване над Ориноко. Подмина това, което Хумболт бе нарекъл Херкулесовите колони на Южна Америка — всъщност бързей, широк двеста-триста метра според сезона, *gandal de los Guaharibos*, — и накара доста разтревоженият пилот да поеме сред тясната долина, откъдето официално започват изворите на Голямо Ориноко, между Сиера Парима и Сиера Курунира. Видяха клисурата и границата с Бразилия. Дори и днес това е едно от най-дивите и тайнствени места в света; Сетиниац си го представяше като гъмжило от милиарди пълзящи и летящи животни. И не остана разочарован сред милионите на квадратен метър комари; за да заздравеят раните от ухапването на „jejeñes“ — мушички, — бе нужна цяла седмица; стотици видове насекоми, засмукващи и най-малката драскотинка; „niguas“ — вид паразити, които снасяха яйцата си под кожата на човека; увиснали надолу с главата си прилепи-кръвопийци, които обикновено нападаха само нощем; ужасно отровни паяци, правещи скокове от двадесет сантиметра върху жертвата си; мравки, червени или с някакъв друг цвят; термити, способни да унищожат дървен сандък за една нощ; и,

разбира се, змии — Амазония е предпочитаното от тях място за летуване; и ягуарите, крокодилите, електрическите риби...

... И индианците.

В Каракас — и то през 1970 година, двадесет и две години след като Реб Климрод минава по тези места — Сетиниац е предупреден: мястото, към което отива, за щастие с хеликоптер, е територия на яномамите, които само преди двадесет години все още наричаха гуахарибос: хора — маймуни. „Миу peligrosus, senor...“ Много опасни. Яномамите бяха последното голямо амазонско племе, отказало всякакъв допир с цивилизацията.

Именно при тях пристигна Краля през април 1948 след една самотна одисея от две хиляди и петстотин километра.

Все по-често срещаше индианци. Преди да стигне до стръмните брегове на Ориноко, в Сан Фернандо де Атабопо и след това, докато изкачваше течението на огромната река. Много пъти успяваше да се качи на някоя от техните пироги, понякога за цели дни. Индианците изричаха по някоя испанска дума и присъствието на един бял, изглежда, не ги изненадваше.

Освен това имаше изгладнели Scringueros, с които вървя цяла седмица. Seringueros го бяха предупредили: племето макиритарес, общо взето, е миролюбиво, падаха си малко крадливи, но нищо повече. Докато гуахарибос... „Ще те убият, muchacho, няма да разбереш как ще те убият...“ И се впускаха в ужасяващи истории, за да подчертаят жестокостта на хората — маймуни, установили се между Венецуела и Бразилия, между Горно Ориноко и разклонението на реките Бранко и Негро на бразилска територия.

Останал без всякакви документи и дори без паспорт, Реб Климрод прекоси с плуване или на сал колумбийско-венецуелската граница, сиреч Ориноко, при Сан Фернандо. Не се показа в малкото градче, нито в някое ранчо, край които впоследствие преминаваше. При мисията „Ла Есмералда“ той изчака нощта, за да мине покрай старите постройки. И стигна до владенията на гуахарибос към края на март.

За първи път ги срещна двайсетина дни по-късно.

Наближаваше обед и въпреки това светлината беше като на здрачаване — и най-малкият слънчев лъч безмилостно биваше посичан от дървета, листа и лиани с дебелина няколко десетки метра. Някои лиани имаха почти еднометров диаметър и й синкаво-зелената подводна светлина приличаха на чудовищни змии. А понякога змиите се оказваха и истински. Върху почвата се трупаха зловонен и дебел хумус от гниеци листа, гъмжащи от обезпокояващ ларвен живот. Сякаш вървиш в утробата на легендарно животно с тъмен и пулсиращ зелен цвят.

Застана неподвижно — по-скоро за да си поеме дъх, отколкото от страх. В дясната си ръка държеше мачете, сменено някъде по пътя срещу часовника. И Диего Хаас сигурно не би го познал — отслабнал, физически променен. Юношата завинаги беше изчезнал. Придоби окончателните си размери — метър осемдесет и седем височина и силует, който Дейвид Сетиница винаги и навсякъде щеше да разпознава. Загорялото му лице с цвят на старо злато толкова особено контрастираше със светлите зеници и не особено гъстата брада, че му придаваше мистичен вид на мексикански Христос. Преди да стигне до индианския лагер, след шест часа път в жегата от петдесет-петдесет и пет градуса по Целзий и невероятна влажност, той седем дни практически не бе престанал да се изкачва.

След като възстанови нормалния си ритъм на дишане, отново продължи пътя. Промуши се през растителната стена, без да разклати нито едно листо, и след няколко крачки се озова на обработваемо парче земя, дълго шейсетина метра.

На изкуствено направената поляна имаше три колиби; триъгълни, такива, каквито серингуеросите ги бяха описали; палмовите стебла, послужили за направата им, не бяха рязани с каквото и да е метално сечиво, а изтръгнати и чупени чрез навиване, по техниката на гуахарибос. Никакъв признак на живот, освен тънка струйка дим, която се извиваше във влажния въздух.

Дълго време остана неподвижен в края на празното пространство, приело тъмнозеления цвят на гората чрез ефекта на разпръснатата светлина, която неочаквано пожълтяваше и задържайки се по върховете на дърветата, избледняваше до заслепяващо киселинно бяло. После бавно тръгна. Стигна до малкото огнище, остави

платнената чанта и започна да се съблича, дори свали и ботушите. От всичко това грижливо спретна малка купчинка точно до огнището, чийто пушек се излагаше право нагоре в абсолютно неподвижния въздух, и върху купчината сложи мачетето, като насочи върха към себе си.

След това се отдръпна на три-четири крачки и отново застана неподвижно, чисто гол, с леко наклонена назад глава и, съзерцаващ малката дупчица в покрива от листа, която позволяваше все още да се вярва в слънцето. Цялото му тяло имаше същия бронзов цвят, както лицето и ръцете му, а потта сякаш извайваше фините му и дълги мускули. Зачака и му бяха необходими дълги минути, докато отново се чуят онези неуловими шумове, които Реб бе доловил сред дишането на гората.

Появиха се изведнъж петима мъже, измъквайки се със змийска лекота и безшумно от убежището, в което се бяха скрили при неговото приближаване. Най-високият измежду тях достигаше метър и шейсет, но всички бяха млади, атлетично сложени и с като че ли полирана голота; върху нея бяха изрисували с червени и черни бои, но без да бие на очи, квадрати и ромбове, а в дясната си ръка носеха малко снопче от разноцветни пера, изненадващо красиви. На двама ушите бяха пробити с парче бамбук. Всички имаха около кръста си тънко изплетено въженце, което поддържаше члена вертикален посредством един възел под главичката му. Косите им биха обръснати на темето като на католически монаси.

Но най-важното нещо в момента бяха опънатите големи лъкове, с огромни стрели, насочени в Реб Климрод. Пълната му неподвижност обаче постигна желания резултат. Приблжиха се, като бавно го заобиколиха и с потопените в кураре върхове на бойните стрели докоснаха голата му кожа. После един от тях вдигна мачетето, изпробва го на пръста си, както се изпробва здравината на метала, и се опита да го счупи. Неочаквано замахна и палмовото стъбло падна, разрязано на две. Мъжът избухна в смях и този смях послужи като сигнал: едва тогава цялата група — мъже, жени и деца — излезе от гората като безмълвни голи сенки. Колкото повече намаляваше тяхната срамежливост, толкова повече нарастваше кръгът около все още неподвижния гигант. Мъжът с мачетето, първият, докосна Климрод и смехът му отново избухна, когато тънка струйка кръв се появи на

мястото, откъдето бе преминало острието. Приблжиха се и други мъже, като някои от тях го одраскваха с ноктите си, за да се уверят, че цветът на кожата му не се дължи на някаква боя (една от историите, разказвана от серингуеросите, беше за заловен от гуахарибите негър, който те, учудени от странния цвят на кожата му, бяха направо обелили, докато най-сетне разберат, че той си е черен по рождение).

Накрая всичките, включително и жените, го заобиколиха, като го опипваха и дърпаха косите му. Като че ли най-много ги привличаха очите му. Но разликата в ръста беше толкова голяма, че за да срещнат погледа му, трябваше да отстъпят доста назад — Гъливер в страната на лилипутите — и да вдигнат главите си нагоре. Все още не бе произнесена нито дума и първият, който заговори, бе възрастен мъж, с буза, издута чак до окото му от нещо, което имаше в устата си, а от нея пък се стичаше зеленикав сок. Изречението звучеше като заплаха. Същевременно няколко мъже взеха дрехите, ботушите и чантата. Едни навлякоха ризата и панталона, а други се заеха с ботушите, като се опитваха да ги задържат прави върху оголеното си теме и по този начин предизвикваха всеобщ смях.

— Атчика (приятел) — каза Реб усмихнато.

По неизвестна за него причина приятелското му поведение не предизвика никакъв отзвук. Съвсем неочаквано цялата група се пръсна и за няколко секунди поляната се опразни с чудноватата мигновеност на сънищата. На два пъти Реб Климрод извика:

— Атчика!

Единственият отговор, който получи, бе под формата на три бойни стрели, забили се в земята пред краката му, без дори да разбере кои са стрелците...

Краля каза, че оттогава започнал да върви след тях, че ги следвал „повече от осем или десет дни“ на разстояние стотина метра, а самият той напълно гол — взели му всичко с изключение на двете книги, които бил скрил, преди да пристъпи на поляната. Краля разказа, че те много пъти се опитвали да го разубедят да върви по следите им, като ту се връщали назад и крещели заплахи, ту направо мятали малките си ловни стрели и на два пъти леко го ранили, но очевидно, не искали да го убият.

След този период от осем или десет дни, за който Краля признава, че може да е бил и по-дълъг, той усетил, че физическите му сили били изчерпани. Цялото му тяло било нахапано от милионите насекоми, краката му кървели, изгрязани от паразити или от онези ужасии животни, които в блатистите райони се вмъкват под кожата и отварят рани, подобни на миди без черупка, отвратителни и ужасно болезнени.

Освен това в натрапчивата си лудост да не изгуби следите на гуахарибосите той не търсел храна въпреки опита си от предишното невероятно изкачване, започнало в подножието на Кордилерите.

Краля само добави:

— В един момент не можех повече да се движа и когато дойдох на себе си, всичките бяха около мен и ми се усмихваха. Следващите месеци прекарах с тях, преди да се спусна по на юг, към Рио Негро...

Търговската агенция^[5], създадена от зловещата Служба за защита на индианците северно от Моура и Рио Каманау, се ръководеше от един човек на име Рамос. През 1948 той беше на трийсет и четири години; пристигна с жена си и преди седем месеца беше назначен за управител на станцията. Измежду всички служители на СЗИ, намиращи се в Амазонията и Мато Гросо, той със сигурност не бе от най-лошите. За седем месеца не бе убил нито един индианец, дори сложи край на една дотогавашна практика — да се извършват опити върху местното население с няколко зародиша, като се започнеше от хремата, безобидно заболяване за белите, но почти смъртоносно за туземците. Продажбата на пушки на garimpieros^[6] (търсачи на злато и диаманти) беше впрочем нормална дейност, не го интересуваше употребата на тези оръжия. И дори не знаеше, че „Уинчестър 73“ бяха не само идентични, но и същите, които преди това се използваша в Съединените щати и Мексико по време на индианските войни — едно дружество от Ню Йорк имаше находчивата идея да закупи повторно ненужните вече карабини, за да ги изнася и продава от 1939 година насам ла бразилските заселници.

Първите признаци на изнервеност сред индианските посетители на станцията, управлявана от Рамос, се появиха през октомври 1948. До този момент размените винаги бяха приключвали благополучно —

разменяха се дрънкулки или метални кухненски съдове срещу злато, малки диаманти, лъкове и стрели, като всяка размяна представляваше определен финансов интерес, понеже индианските оръжия се препродаваха чак в Рио. На всичкото отгоре това имаше и стратегическо предимство — уинчестърите на гаримпейросите бяха още по-ефикасни, когато собствениците им трябваше да се защитават срещу невъоръжени диваци. Но от октомври индианците започнаха да недоволстват, и то най-вече заради лъковете, които те отказваха да разменят срещу каквото и да било.

Белият човек се появи през ноември. Нито един от шестнадесетте подчинени на Рамос, както и самият Рамос не можеха да бъдат излъгани — ставаше дума за бял с много висок ръст, светли очи, дълга коса, завързала със зелено парче плат, и с доста рядка брада. Дойде три-четири пъти, но никога не се приближи до станцията — стоеше на разстояние. Обръщаха се към него на португалски и испански — той дори не трепваше и сякаш не чуваше. Обратното — придружителите му ваймири го обграждаха с подчертано внимание и не приемаха никаква сделка, без първо да се допитат до него. И той се изразяваше на техния език с нисък и бавен глас. Рамос си спомни забележката, която направи един от неговите чиновници, някой си Роша, че между ваймирите се намираха и трима-четирима гуахарибос от севера — нещо твърде странно, като се вземе предвид враждебността, която цареше между племената от Парима и тези от Негро. Рамос беше сигурен и в още едно нещо — най-малко веднъж тайнственият бял бе идвал в станцията, придружен от много млада и с великолепна снага дванадесет или четирнадесетгодишна индианка.

В началото на декември на тридесетина километра северозападно от Рио Жауанипери стана инцидент, окачествен от Рамос като „достоеен за съжаление“: гаримпейросите изклаха едно цяло село, включително и пеленачетата. В доклада си до Белем Рамос безпристрастно разпредели отговорността за убийството между двата лагера. А по-нататък отбеляза: „Трябва да разберем гаримпейросите — животът им е изключително суров и труден, а често пъти индианците безпричинно проявяват враждебност към тях...“

На 29 декември група от доста изнервени индианци дойде в станцията и изрази неприемливи искания: десет лъка срещу един уинчестър. Или един уинчестър срещу диаманти. Рамос ги отхвърли с

възмущение. Беше странно, но отказът му като че ли не засегна много индианците. От което Рамос заключи, че „достойният за съжаление инцидент“ е забравен. Но Роша — младеж, роден в Моура, чието малко име бе Убалдо и говореше на много индиански диалекти — обърна внимание, че индианците вече идват в станцията без жените и децата си, противно на техните навици; и че толкова сензационната промяна в държането на ваймирите, преминало от агресивност към добродушие, се дължи на няколкото думи, подхвърлени от белия човек, който продължаваше да стои надалеч от станцията. Рамос повдигна рамене и се засмя:

— Това чисто и просто доказва, че макар и да е станал маймуна като тях, той си остава бял, един от нашите...

Два дни по-късно, на 31 декември, Клаудиа Рамос, бременна в седмия месец и страдаща ужасно от горещината, се мокреше с вода от един голям леген, когато през прозореца без стъкла, покрит само с мрежа против комари, забеляза десетина неподвижни ваймири в края на гората, на петнайсет-двайсет метра от нея. Уплашена да не я видят гола, тя бързо навлече блуза и пола, когато мрежата бе неочаквано разкъсана от мачете. Изкрещя и затруднена както от бременността, така и от не дотам добре нахлузената пола, тя се втурна към кабинета на мъжа си. Първата бойна стрела, дълга повече от метър и двајсет, прониза дясното ѝ бедро, втората се заби в гърба ѝ, между плешката и ключицата. Успя да изпъззи до верандата и там откри девер си, Жоао Рамос — петнайсет-двайсет стрели буквално го бяха заковали към дървената стена на постройката, шест от тях бяха разкъсали гърлото му, а друга, изстреляна от упор, беше влязла през широко отворената уста на смъртника и излязла двајсетина сантиметра от тила.

Клаудиа Рамос падна и едва бе докоснала земята, когато точно пред лицето ѝ се появи индианец. Видя го да размахва боздуган, но мъжът не довърши движението си — един вик го закова на място, белият човек се появи и заповяда нещо. Ваймирът се поколеба, промърмори, но после тичешком се отдалечи.

— О, Господи! — възкликна младата жена.

Белият човек със светли очи и зелена лента на челото се наведе над нея. Протегна ръка и с края на пръстите си я погали по бузата и устните, после на свой ред се отдалечи, без дума да произнесе.

Убалдо Роша се връщаше от реката, когато на трийсетина крачки пред себе си видя един от служителите на станцията да се свлича с пронизано от стрела гърло. Веднага разбра какво става и се втурна към малък магазин съвсем наблизо, за щастие с капаци на прозорците, които залости, както и единствената врата. Нападателят го забеляза, но твърде късно и се задоволиха в продължение на няколко минути яростно да блъскат по гредите на постройката. После, изглежда, се отказаха и се отдалечиха. През процепите на дъските Роша присъства на по-голямата част от убийствата и неговото свидетелстване бе в пълно противоречие с това на Рамос (чийто по-млад брат бе убит несъмнено поради приликата си с началника на станцията). Според Роша белият мъж с лента на челото не само че не ръководел атаката, а, обратното — той правел всичко възможно, за да успокои убийствения гняв на индианците, тичал от човек на човек и им говорел на техния език.

Именно той се намесил, когато нападателите се върнали и отново се заели с колибата, в която Убалдо Роша намерил убежище. Те я запалили и ако не бил белият мъж, появил се за пореден път, Роша със сигурност щял да загине — да бъде изгорен или убит — при опит за отчаяно бягство. Но белият отдалечил индианците и извикал на испански:

— Излезте оттам и бягайте към реката!

С изгорели ръце и опърлена коса Роша се втурнал навън малко преди постройката да се срути (в нея имало също така бензин и алкохол), и се хвърлил в реката.

В крайна сметка измежду служителите на станцията имало девет убити, включително братът на Рамос, и само четирима ранени, от които Клаудиа Рамос оцеляла и все още живее в Сантарем.

През април 1949 година Убалдо Роша, който по онова време се намирал в Манаос, дали би се съгласил да завърже приятелски контакт с ваймирите нагоре по течението на Жауапери. От декемврийския случай насам индианците бяха почти изчезнали — оттеглили се на север и може би са стигнали до териториите на яномами. Човекът, който отправи тази молба към Роша, се наричаше

Барбоса. Той беше един от най-добрите, както ги наричаха в Бразилия, специалисти по sertao, амазонската гора. За голяма изненада на Роша Барбоса се оказа искрен приятел на индианците, въпреки че принадлежеше към СЗИ^[7]. От 1943 той работеше в Мато Гросо с истински „индианисти“ — братята Орландо и Клаудио Вилас Боас. Барбоса каза на Роша, че няма никакъв опит с индианците на север от Амазонка, макар и да познава малко тези на юг от нея, и че търси доверени хора, които да му помогнат. Придружаваха го двама антрополози, но нито един войник. Роша бе напуснал СЗИ и работеше в Буут Лайн, която почти от началото на века осигуряваше връзката между Ливърпул и Икитос с цената на четири хиляди километра пътуване по Амазонка.

Прие предложението на Барбоса от любов към гората.

Малкият отряд напусна Манаос на 9 май, изкачи се по Рио Negro и многобройните ѝ острови, стигна до Моура и оттам, вместо да тръгне по Жауапери, избра — по предложение на самия Роша — да поемат по Рио Бранко, която е насочена почти право на север и достига най-северната точка на Бразилия, Венецуела и басейна на Ориноко отляво, а отдясно — британската колония на Гвиана. Роша бе разказвал на Барбоса за високия бял човек с лента на челото и му бе обяснил идеята си: ако можеха да открият този човек, който очевидно имаше голямо влияние, та дори и власт над индианците, щом се движеше сред тях без никакви опасения и даже бе успял да обедини две толкова различни етнически групи, каквито бяха ваймирите и яномамите; та ако можеха да открият този човек, той навярно би се съгласил да им помогне в умиротворителната мисия.

Плаваха по Бранко, на места широка с километри, и след три седмици започнаха да забелязват в далечината високите масиви, покрити с безкрайни, непознати и обезпокояващи гори на serra^[8] Пакарайма. Роша и преводачът, покръстен ваймири, на име Себастиао слязоха на едно място, наречено Каракараи, на десния бряг на Бранко. Според сведенията, които бяха получили до този момент, белият се намирал някъде в района.

През целия юни Роша напразно обикаляше района, окуражен от държанието на индианците — при приближаването си към покрайнините на всяко село той намирал на пътеката към него забита стрела, украсена с две преплетени бели пера, символ на мира.

Задаваше безброй въпроси, но никога не получи отговор — лицата оставаха безизразни от незнание или от нежелание да отговорят.

В края на юни Роша отново прекоси Бранко, пак придружен от Барбоса, етнологата Нелсон де Андраде и индианеца Себастиао, и се отправи нагоре по течението на Рио Аяарани, на около петдесетина километра, право към Сера Мукажай. На 6 юли стигнала до едно село, където по всичко личеше, че ги очакват. Предложиха им плодове и печено пекари^[9] без сол и подправки, точно както го приготвяха яномамите, които обичаха само безвкусната храна, с мирис на дъждовна гора, и ядяха пръст, като по този начин инстинктивно компенсираха недостига на желязо и друга минерали. На Роша му се стори, че разпозна някои лица.

— Кълна се, че някои от тях са идвали при Рамос — каза той на Барбоса. — Няма съмнение — това са яномами. Вижте рисунките. Макар че все още не сме на тяхна територия.

Чрез Себастиао (езикът му яномами едва започваше да става задоволителен) той поиска разрешение да посети селото. Позволиха на Роша и Барбоса да влязат във всички колиби. С изключение на една. И щом двамата бразилци се приближиха, трима мъже застанаха пред тях, препречиха входа без никакви обяснения и не отговаряха на въпросите на Себастиао.

— Това може да не означава кой знае какво — каза Роша. — Често забраняват влизането в някоя malosa на чужденци, та дори и на жените си поради религиозни или други причини. Може би са оставили нещо вътре...

Или някого.

Роша веднага си помисли за белия. Направи опит: бързо и с висок глас заговори на португалски:

— Казвам се Убалдо Роша. Преди шест месеца ми спасихте живота при Рамос. Бях се затворил в магазина и ако не бяхте вие, щяха да ме убият. Бихме искали просто да поговорим с вас...

Никаква реакция. Но в следващата минута се появи млада индианка и Роша веднага я разпозна — беше момичето, което веднъж придружаваше белия човек. Държеше в ръцете си детенце на около два месеца с учудващо светла кожа. Беше напълно гола, с изключение на малка ресна, боядисана в червено с уруру, която ѝ закриваше пубиса; имаше великолепно тяло и лице — без никакви татуировки или

рисулки, както и никакви бамбукови пръчици, с които жените яномами си пробиваха ноздрите, устните или меката част на ушите, хвърли поглед към белите хора, в който не се четеше никакъв срам — всъщност тя почти се забавляваше, — и отново влезе в забранената колиба.

Роша предположи, че белият човек с лента на челото си може би не разбира португалски; по време на декемврийското клане той се бе обърнал към него на испански. Де Андраде преведе изречението на Роша на испански, но резултатът бе същият.

Да настояват повече бе опасно. Впрочем Себастиао кратко им извика, за да ги предупреди: яномамите (тоя ги наричаше гуахарибос) започнаха да се вълнуват и заплашително да размахват бойните си лъкове, по-големи от самите тях, докато тримата бели не бяха въоръжени, освен с мачете. Но Барбоса, който не споделяше мнението на Роша, реши да останат няколко дни в околностите на селото...

— Silencio...^[10]

Заспалият Роша почувства върху рамото си съвсем лек натиск. Отвори очи. Не различи лицето, но разпозна силуета, огромен и много слаб, който се очертаваше на лунната светлина:

— Silencio, por favor.^[11]

Думите бяха пошушнати. За момент обезпокоен, Роша се спусна от хамака. Последва мъжа по брега на реката, разкъсван между боязън и истински страх, огромно любопитство и някаква екзалтираност. След стотина метра белият човек с лентата на чело се обърна и застана с лице към него. Тогава две неща удивиха Роша — ръстът и очите.

— Говорите ли испански?

— Малко — отговори Роша. — Но го разбирам добре.

— Наблюдавах ви, докато работехте при Рамос. Вие бяхте един от малкото служители, които се отнасяхте добре с индианците... Разбирате ли какво говоря?

— Да.

— А сега сте в джунглата без оръжие. Защо?

Роша обясни мисията на Барбоса и изрази доверието, което самият той имаше в етнолога. Дори се осмели да прибави:

— Трябва да поговорите с него. Той е човек... — потърси думите на испански — *muу sincere, de Buena fe...*

— Не. Кажете му да си върви, той и хората с него. Тук не е зоологическа градина. Утре да ги няма.

Гласът беше бавен, сякаш безразличен. Този напълно гол мъж, с изключение лентата на челото, излъчваше необикновена тайнственост, и невероятна *духовна енергия*. Това до известна степен оправда наивността на въпроса, който младият бразилец тогава зададе:

— Вие ли сте главатарят на индианците?

Върху мършавото лице чертите рязко се очертаваха на бялата лунна светлина и се появи нещо като усмивка.

— Не. И никога няма да бъда. Те само ме приеха. Убалдо Роша, нали това е името ви? На колко сте години?

— Двайсет и три.

— Познавате ли Манаос?

Роша отговори, че е роден в Моура, но, разбира се, познава Манаос, където живее. Белият човек с лентата продължи:

— Утре заминавате заедно с другите. Но бих искал отново да се върнете. Сам или в краен случай с този ваймири, когото наричате Себастиао. Не рискувате нищо и никой няма да ви стори зло, при условие че дойдете само вие и ваймири. Бих искал да донесете лекарства — всичко, каквото можете да купите в Манаос или някъде другаде. Сулфамид, пеницилин и стрептомицин. Знаете ли какво представляват?

— Да, що се отнася до пеницилина.

— Ще запомните ли наименованията им?

— Да. Но нямам пари.

Голямата кокалеста ръка се протегна и дланта се разтвори — появиха се диаманти. На Роша му секна дъхът — с тях можеше да се купи цял квартал в Манаос, включително и операта.

На един дъх каза:

— Бих могъл да взема диамантите и никога повече да не се върна.

Този път върху мършавото лице усмивката наистина се появи омагьосващо бавно.

— Но няма да го направите — много спокойно рече човекът с лентата. — Имам ви доверие. Елате веднага щом можете. Изкачете се

по течението на Негро до водопада, който е след Каракараи. Насред реката има голям остров. Слезте на него и чакайте. Ще дойдат двама души един след друг. Първият се нарича Жауа — той е яномами, поточно шаматари^[12]; вторият е Мадуарага — той е ваймири и вие го познавате, ръководеше нападението срещу Рамос. Всички лекарства, които може да купите, моля ви. Ще ги предадете на тях.

— А вие? Вие къде ще бъдете?

— Това няма значение.

Имаше нещо магическо в начина, по който изчезна за няколко секунди.

Всъщност Убадло Роша извърши общо единайсет пътувания между Манаос и Каракараи през следващите два месеца, като почти винаги, особено в началото, бе придружаван от Себастиао, чието присъствие го успокояваше. Но колкото повече познанията му по яномами ставаха по-пълни, както впрочем и по всички диалекти, които се използваха на територията на Ронаима, толкова по-често той пътуваше сам.

От продажбата на диамантите, разпродавани един по един, за да не породят завист, той си отпусна точно същата заплата (доста скромна), която получаваше в Буут Лайн, преди да си подаде оставката. Освен покупката на една лодка и неща от първа необходимост цялата останала част отиваше за лекарства.

Заслужаваше още по-голямо уважение, понеже нито веднъж за тези два месеца не видя белия човек с лентата на челото.

А се случиха доста необикновени неща.

Още при първото слизване на острова, северно от Каракараи, Роша се запозна с Жауа, шаматари, чието име вече знаеше. Озова се пред индианец на около два месеца години, с изваяно, атлетическо телосложение, видимо много интелигентен и със забележителен ръст — надхвърляше метър и седемдесет.

Черните диамантени очи на Жауа дори не трепнаха, когато Себастиао, предавайки въпроса на Роша, го попита за белия мъж. Човек можеше да си помисли, че никога не е чувал за него. И така продължи при следващите срещи, когато Роша на всичко отгоре трябваше да се срещне и с Мадуарага, индианския вожд на ваймирите,

същия онзи, който предишната година в станцията уби най-малко четирима души и за една бройка да пръсне главата на Клаудиа Рамос.

Всъщност на Убалдо Роша му бяха необходими единайсет месеца и осем срещи с Жауа, за да го накара да излезе от непроницаемата си безчувственост. По онова време Роша владееше почти отлично яномами и посредничеството на Себастиао вече не му бе нужно. Така че сам зададе въпроса във връзка с белия човек, каза, че любопитството му няма друга причина освен приятелските чувства, които изпитва към него, дори нещо повече; от уважение.

— Изпълнявал съм всичко, каквото е поискал от мен, Жауа.

И си помисли, че или доводите му, или отсъствието на преводач между тях освободиха шаматари. Но от това, което каза Жауа, разбра, че греши и че индианецът, невъзмутим до този момент, е силно развълнуван.

И наистина Жауа изведнъж му разкри, че неговата сестра е била жена на Караиб — очевидно с това име той наричаше белия човек, — че преди няколко седмици тя и детето ѝ били убити, както и двайсетина души от племето му от банда силно въоръжени гаримпейроси.

— А Караиб? — попита Роша, искрено развълнуван от тази нова фаза на индиански геноцид, чийто безпомощен свидетел бе и той.

— Замина — отговори Жауа.

— Закъде?

— Извън джунглата. — И шаматари посочи на югоизток. — Много далече.

— А ще се върне ли?

— Той е шаматари — протичко отговори Жауа, изпълнен с непоколебима убеденост. — И мястото на шаматари е в джунглата. Ще се върне.

Реб Климрод напусна Горно Бранко към края на май 1950 година.

Или хиляда дни и трийсет и два месеца след неговото дълбоко навлизане в Зеления свят след тръгването си от Богота. Това толкова дълго потапяне, белязано от множество страдания, но и от вътрешен мир, какъвто със сигурност никъде другаде нямаше да намери, дълбоко го бе променило.

Пристигна в Манаос. Не потърси Убадло Роша, а се спусна по Амазонка до Белем.

Там се качи на един товарен кораб. Като юнга или помощник-готвач — нямаше нито цент в джоба си, а и не бе взел никакъв диамант, тъй като смяташе, че няма право.

На 12 юли пристигна в Нови Орлеан.

Който напусна същия ден.

[1] Разработването на каучуковите дървета от американците бе изоставено след падането на Япония, което освободи азиатските каучукови плантации. — Б.пр. ↑

[2] Завършило в първите години на ХХ век, когато англичаните тайно успели да изнесат от Бразилия каучукови семена и да създадат плантации в Югоизточна Азия. — Б.а. ↑

[3] Годината, през която официално бяха открити изворите на Ориноко от френско-венецуелска експедиция. — Б.а. ↑

[4] Орден на свети Франсоа дьо Сал, архиепископ на Женева (1567–1622). — Б.пр. ↑

[5] Четири години по-рано, през 1944, група търсачи, дошли от САЩ, напуснали Манаос и тръгнали нагоре по Рио Негро, чак до малкото селище Моура, двеста километра на запад. Селцето било създадено след едно клане, извършено през 1855 година от военен отряд, изгорил живи, включително жените и децата (точно по същото време в Северна Америка чейените и арапахосите били подложени на същото цивилизаторско приобщение), няколкостотин индианци, като селцето продължило да служи за база на други, също толкова кървави експедиции. Моура се намира на устието на Негро и Рио Жауапери. Малко по-нагоре по течението могъщата Бранко влива вадите си в Рио Негро, която пък е един от главните притоци на Амазонка. Американски антрополози и етнологзи започнали изкачването на Рио Алалалу... и повече никога не се появили. Тази търговска агенция е последната, отбелязала тяхното преминаване. — Б.а. ↑

[6] Правописът е португалски. — Б.а. ↑

[7] Служба за защита на индианците. — Б.пр. ↑

[8] Португалски правопис на „sierra“. — Б.а. ↑

[9] Американско диво прасе. — Б.пр. ↑

[10] Тихо (исп.). — Б.пр. ↑

[11] Тихо, моля ви (исп.). — Б.пр. ↑

[12] Яномами е името, с което самите индианци от тази етническа група се наричат, а всъщност тя се състои от няколко племена: ширишанос, вайкас и шаматари. — Б.а. ↑

ЧЕРНИТЕ КУЧЕТА

17.

— Един господин — каза метрдотелът на Дейвид Сетиниац — желае да говори с господина.

Дори в гласа на прислугата се долавяше малката буква при първата и голямата при втората дума „господин“. На 16 юли 1950 година Дейвид Сетиниац се готвеше да отпразнува две големи събития в живота си — двайсет и седмия си рожден ден и най-вече сватбата си, чествана същия ден. Беше девет часът сутринта и той привършваше тоалета си. Вчера бе пристигнал при тъщата и тъста си в Ню Йорк. Петнадесет дни по-рано блестящо защити докторската си диплома в Харвардския бизнесуниверситет.

— И как се казва?

— Господинът не пожела да съобщи името си — отговори метрдотелът.

— Помолете го да ме изчака няколко минути, ако обичате.

Телефонът извън за стотен път и сега беше Кристофър Пейдж, шестнадесетгодишният му бъдещ шурей, когото тази първа сватба на една от сестрите му го вълнуваше извънредно много, а на всичкото отгоре трябваше на следващия ден да замине за Прованс, Франция, заедно със Сюзън Сетиниац, бабата на Дейвид, която щеше да се прибере вкъщи след приключването на сватбената церемония.

— Да — рече Сетиниац, — наистина баба ми има басейн в Екс. Да, можеш да яздиш. Не, съвсем не ме притесняваш. Доскоро виждане, Крис.

Имаше още телефонни обаждания, още посещения — голямата къща на тъста му жужеше като кошер. Най-после Сетиниац успя да облече проклетата жилетка и се добра до превърнатия в цветна изложба партер. Друг прислужник си спомни, че „господинът, който не-иска-да-си-каже-името“ сигурно се намира в библиотеката, във всеки случай преди четвърт час е бил там. Сетиниац превъзмогна новата вълна от нападатели, състояща се този път от шаферки и шафери. Влезе в библиотеката, в първия момент не видя никого, но

почувства някакво присъствие, един поглед върху себе си и в следващата секунда разпозна момчето от Маутхаузен.

— Съвсем очевидно е, че пристигам в много неподходящ момент и ви моля да ме извините — каза Реб Климрод със спокойния си глас.

За единствения си внук Сюзан Сетиниац имаше навика да казва, че той притежава напълно задоволителна интелигентност, безукорна вежливост, безгранична любезност, че беше привързан, нежен и предан дори повече на приятелите си, отколкото на семейството, и че в крайна сметка той е идеалният внук, но с две уговорки: почти изцяло бе лишен от чувство за хумор и освен това му липсваше агресивността, да не кажем жестокостта, които водят към големите успехи. Всъщност Сюзан Сетиниац не се безпокоеше кой знае колко от липсата му на жестокост — от баща си, майка си, дядо си и баба си Дейвид Сетиниац вече притежаваше или щеше да притежава едно доста солидно богатство; а и Дайна Пейдж, за която той се ожени през юли 1950, му донесе десет милиона зестра и възможности за унаследяване на още богатства. Що се отнасяше обаче до липса на чувство за хумор, Сюзан Сетиниац никога не успя напълно да се утеши.

— Обадох се в Бостън — рече Реб Климрод — на номера, който баба ви ми беше дала. Оттам ми казаха, че бих могъл да ви намеря тук, на Парк Авеню, и нищо повече не ми обясниха. Щях да си тръгна, но една млада жена настоя да ви изчакам. Наистина съжалявам.

Сетиниац го гледаше изненадан и дори смяян. Пет години бяха изминати от Маутхаузен, от Линц, от войната и откакто момчето, което в крайна сметка съвсем бегло познаваше, бе излязло на сцената.

— Не знаех, че сте в Ню Йорк — най-сетне успя да изрече. — Нито дори че сте в Съединените щати.

— Тук съм съвсем отскоро. Просто дойдох да ви благодаря за това, което сторихте за мен. Сега си тръгвам. Ще ми разрешите ли да ви поднеса искрените си пожелания за щастие?

Беше облечен със синя, но избеляла платнена риза, каквато носят моряците, платнен панталон и сандали. Косата му беше късо и небрежно подстригана, а през челото му минаваше странна, по-светла от останалия цвят на кожата му черта. Но силуетът си бе съвсем същият, макар че изглеждаше по-висок: измършавял, кокалест, истинска върлина, от която обаче се излъчваше нещо заплашително.

— Все пак — каза той — имам един въпрос, по който вие вероятно бихте могли да ме осведомите — известно ми е само името: Джордж Тарас. Знаете ли къде бих могъл да го намеря?

— Сега са университетските ваканции, значи не е в Харвард и вероятно е в Мейн, където има къща. Ще ви запиша адреса и телефонния му номер...

След почти четири години и на същото предложение Реб пак така усмихнат отговори:

— Не е нужно. Ще го запомня, благодаря.

С три крачки само, и вече беше до вратата.

— Вижте — бързо изрече Сетиниац, — не си тръгвайте така. Когато научих от баба ми за посещението ви при нея, много съжалявах, че не се е сетила да вземе адреса ви.

— Нямах — каза Реб и се усмихна.

— А в Ню Йорк?

— Все още нямам.

— Има ли нещо, което бих могъл да направя за вас?

— Наистина не. Но ви благодаря още веднъж.

— Бих могъл да ви заема... — започна Сетиниац притеснено.

Климрод поклати глава. Дори очите му се смееха.

— Трябва да замина на сватбено пътешествие — каза смело Сетиниац. — Ще отсъствам петнадесетина дни. После сигурно ще прекарам известно време в Бостън при майка ми. Но от първи септември започвам работа в кантората „Уитейкър & Коб“ на Медисън. Ако по това време все още се намирате в Ню Йорк, ще бъда много щастлив да се срещнем отново. Не го нравя просто от учтивост. Ще дойдете ли?

Климрод кимна, като в дъното на очите му продължаваше да проблясва весела искрица. Хвана с пръсти медната дръжка на вратата и точно в този момент тя се отвори. Дейвид Сетиниац видя бъдещата си балдъза. Младата жена влезе и се озова лице в лице с Реб Климрод, като почти го докосваше.

— Михаел Климрод, мой австрийски приятел. Чармиан Пейдж — моя балдъза след няколко часа.

— Вече сме се срещали — каза Чармиан, а очите ѝ не се отделяха нито за миг от тези на Реб.

— Госпожицата направо ме затвори тук, за да не избягам —
прибави Реб и също не преставаше да я гледа.

Ръцете им се докоснаха. Дори Сетиниаци почувства, че нещо се
случи.

18.

Зби повдигна глава и каза на високия мъж:

— И ти си бил поляк?

— Никога не съм казвал подобно нещо — равнодушно отговори високият мъж на полски.

— Но говориш полски.

— И аз имам абсолютно същото чувство — рече високият мъж.

Зби се изплю на земята и поклати глава:

— Никой не говори полски, ако не е поляк. На никой и света няма да му хрумне мисълта да учи полски, освен ако не е принуден.

Мълчание.

— И седни най-послед, по дяволите! Там, на стълбите. Човек не може да разговаря с теб, когато очите ти са на такава височина. Как викаш, че се казваш?

— Реб.

— Реб кой?

— Реб.

Трима мъже и една жена последователно се спряха пред сергията на открито и купиха вестници и списание. Единият от мъжете попита Зби какво му се е случило и той отговори, че метрото минало през него, но че това е нищо и че той трябва да отиде да вади метрото, което било още по-зле. Зби наистина страдаше ужасно, дори само като стоеше, от време на време се задъхваше, а небесносините му полски очи се разширяваха.

— Съгласен, Реб — рече той. — Гошиниак ми каза, че с теб всичко е наред, а той няма навика да говори такива неща за когото и да е. Продавал ли си някога вестници?

— Никога.

— Въобще нещо продавал ли си?

— Цигари.

Отново клиенти и отново болки, които обзеха Зби. Не толкова от ударите, които бе получил по лицето — те придаваха страховито изражение на физиономията му, но с тях можеше да се свикне. Гърдите

го боляха така, че му идеше да закрепци, също и гърбът, и лявата ръка, върху която ония трима веселяци дълго време бяха скачали трупешката. Изобщо не можеше да си служи с лявата ръка дори само за да връща рестото. Продължи:

— Добре. Ще трябва да се оправиш някак си. Аз ще отсъствам ден или два, не повече. Знаеш ли да четеш?

— Доста добре. — И понеже отгатна следващия въпрос, предварително отговори: — Да, и на английски също.

— Откъде познаваш Гошиниак?

— Брат му кара камион и пътувахме заедно от Мемфис, Тенеси, до Ню Йорк. Мога ли да те наричам Зби? Не знам името ти.

Зби произнесе името си, истинското и официалното, което подлудяваше имиграционните агенти преди доста години. Високият мъж повдигна вежди и се усмихна:

— И как се пише?

— Както се произнася — отговори Зби. — Слушай, момчето ми...

Спря и замижа няколко секунди, понеже гърдите му се разкъсваха от болка. После отново отвори очи.

— Надявам се, че Гошиниак не се е излъгал в теб. Много бих искал отново да видя сергията си, когато изляза от болницата...

Заби поглед в светлосивите очи, издържа няколко секунди, но после обърна глава, уж заради една млада жена, която искаше „New Yorker“.

— Добре — рече той. — Добре, Реб.

Въпреки подутите устни, отеклата буза, избитите зъби той се усмихна — не на младата жена, която впрочем си беше отишла, нито на високия мъж, а сякаш на себе си. Но бързо се предаде, предаде се на изтощението (очевидно цяла нощ не бе могъл да затвори очи), на натрупаната болка, на нервното напрежение от ужасния побой, който му бе нанесен. Нечии пръсти докоснаха лявата ръка, после гърдите му.

Високият мъж каза с бавния си и спокоен глас:

— Ръката ти е счупена и ще трябва да се гипсира. Със сигурност имаш счупени ребра и отпред, и отзад. Плюс избита кост на бузата. Да не говорим за зъбите. Оттука трябва да заправиш направо към болницата.

— За да ми свият мястото, така ли?

Но протестът на Зби издаваше последната му съпротива. Тресеше се и дори за малко да изгуби съзнание.

— Ще те заведе в болницата — чу далечния глас на високия.

— И да оставя сергията без човек?

— Синът на Гошиниак ще ме замести, докато отида и се върна от болницата. Хайде, тръгвай.

— Тези малки мръсници, които разбиха физиономията ми, ще се върнат утре или след няколко дни. Казаха ми го.

— Ще се заема и с това — отговори високият мъж на много чист, академичен английски. — Ще се заема много внимателно.

Точно тридесет и две години по-късно, през пролетта на 1982 година, Дейвид Сетиниак поиска от информационната си служба пълен списък на всички дружества и предприятия, във всички области и под каквато и да е форма, които принадлежаха на Краля, независимо дали е пълновластният им собственик, или участва с капитал от петдесет и един до сто процента. Компютърът започна да работи и часове наред бълваше изброяване, което направо можеше да слиса човек. Списъкът като цяло сигурно беше по-дълъг от шест километра. Имаше точно хиляда шестстотин осемдесет и седем дружества.

Измежду стотиците мъже и жени, чиито услуга Краля в един или друг момент беше използвал като доверени собственици, комисионери или подставени лица, едно име се появи десетина-петнадесет пъти, цитирано от компютъра за годините 1950–1960, и естествено привлече вниманието на Сетиниак.

Първо, защото името беше напълно непознато...

... После, защото самото име бе доста екстравагантно.

Въпросното име се изписваше ЗБИНВ ЦЗБЛЗУСК. Напълно непроизносимо и сякаш измислено. Според сведенията, получени от един преводач в Обединените нации, първата група от букви би трябвало да означава името Збигаев, а втората Цибулски — доста често срещано полско фамилно име.

— Остава един долар и осемдесет и три цента.

Високият мъж положи парите върху леглото на Зби.

— Взех един долар за себе си, както се бяхме разбрали.

— Благодаря — каза Зби с неочаквано свито гърло.

Бивш миньор от Силезия, емигрирал в Америка, той беше набивал нюйоркските павета, без да очаква помощ от никого; придобиването му на собственост — правото му да използва будка за вестници, която всъщност нямаше никаква конструкция освен платнения навес, предпазващ го от лошото време — бележеше върха на социалното му издигане.

— Разкажи ми за хората, които те биха — рече Реб.

— Няма да се занимаваш с тях, момчето ми. Ако дойдат отново, кажи им, че само ме замествах и че нищо не знаеш. Аз ще се заема с тях, след като изляза от тази курвенска болница.

Усмивка.

— Разкажи ми за тях, моля те.

— Бяха трима — започна Зби. — Жабари, дошли от Мълбъри или „Елизабет Стрийт“. Млади. Двадесет-двадесет и две годишни. С ножове, с разните му железарии, с шипове, които се надяват на ръцете. За първи път дойдоха преди две или три седмици. И аз не съм първият поляк, продавач на вестници, когото са посетили. Гошиниак също. И Ковалски, който е на Пето. И братята Алтман на „Юниън Скуеър“.

Зби изброи още доста имена.

— Искат на ден по долар от всеки като мен. По два — от едрите риби като Гошиниак. Мама му стара, та ние сме повече от двеста! Само в Южен Манхатън. Това прави най-малко триста долара дневно за тези лайнари!

Някои продавачи се съгласили да плащат.

— Има и такива, които правят по осем-десет долара на ден! Лесно е, когато си на „Таймс Скуеър“ или пред „Грейнд Сентръл“. Ама ние, ако кихнем по един долар, потъваме, остава ни само да пукнем. С този долар и петдесет, който ни взема Ирландеца...

— Какъв Ирландец?

— Хората, които ни доставят вестниците. Хората на Финеган.

Три от най-големите нюйоркски всекидневници бяха групирани системите си за разпространение и точно ирландците стояха начело на изнудването.

— И нямаме избор, Реб. Или плащаш, или няма доставки. Всички плашат. И заради тона не можем да се съгласим да плащаме

още. Ще станат два долара и половина на ден...

Беше 17 юли 1950 година. Младият Ърни Гошиниак, а после и самият стар Зби, щом излезе от болницата, бяха привилегированите свидетели на това, което се случи по-късно.

— Не се нрави на шмекер. Поляк ли си?

— Не съвсем — отговори Реб. — Всъщност съм патагонец. От Севера.

Двамата юначаги го гледаха с едва забележима нерешителност в черните си очи. След това по-дребният каза:

— Какво си мислиш? Да шмекеруваш? Ако шмекеруваш, скоро ще ти избием това желание от главата. Може да ти се случи нещо. Поляк ли си, или не си поляк?

— Точно в момента съм поляк — отстъпи Реб. Обърна глава и се усмихна на младия Ърни, който тогава беше на четиринадесет години и седеше на стъпалото до него. Лицето му отново се обърна към двамата млади мъже и много приятелски им се усмихна. — В момента съм стопроцентов поляк — прибави той.

— Ама хич не обичаме типове, които си правят майтап с нас — каза по-дребният. — На последния, който се будалкаше, му се случиха неприятности. А също така не обичаме и поляците. Ти си продавач на вестници, нали?

— Аз съм продавач на вестници и абсолютно истински поляк — отговори Реб с възхитителна пленителност.

— Тогава ще плащаш по един долар, за да те защитаваме. За да не идват други хора и да те търсят. Ще плащаш по долар на ден, всеки ден. И по долар и двадесет в неделя, понеже неделното издание е по-скъпо и вие вземате повече от продажбата му. Плащаш и си защитен, никой повече няма да те търси. Ако не плащаш, ще ти се случи нещастие, разбираш ли? Всеки ден плащаш само по един долар и по долар и двадесет в неделя, ясно ли е? Дори един поляк може да го разбере.

— Струпа ми се, че почвам да разбирам — каза Реб. — Макар и да съм поляк. Трябва да ви плащам шест долара, плюс долар и двадесет. (Замисли се.) Това общо прави седем долара и двадесет. Поне така мисля.

Двамата мъже са захлиха: точно така. В крайна сметка за един поляк не е чак толкова глупав. Прави точно седем долара и двадесет. Плаща ги и е защитен, няма да идват други типове, които да му досаждат, ще бъде защитен и ще е един добър, спокоен поляк.

— Много би ми се искало — рече Реб. — Винаги съм си мечтал да бъда един добър, спокоен поляк. Само че има един проблем...

— Какъв проблем? — попитаха тогава те.

— Не ме е страх от вас — каза той. — Ама никак не ме е страх. Двама сте, но дори и да приложите сила, пак не ще мога да се изплаша. Не е моя вината. Може би защото сте само двама. Може би ще станете трима. Тогава — да, може би ще се изплаша. Но от двама, не.

Ножът се появи в ръката на един от двамата мъже. Реб поклати глава със съжаление:

— Не става и не става! — рече той. — Дори и така не мога да изпитам страх. А се опитвам. Ей богу, наистина се опитвам.

Дългата му костелива ръка се стрелна с невероятна бързина. Пръстите му обхванаха въоръжената китка, дръпнаха я и приближиха към себе си върха на острието. Дръпна още и острието навлезе в плътта му, като се заби на два сантиметра между делтовидния и големия гръден мускул. Чертите на лицето му не трепнаха, а бледите му очи имаха същия замечтан израз. Изрече със забит в гърдите си нож:

— Дори и така изобщо не изпитвам страх. Станете ли трима, това вече ще промени всичко.

Отблъсна китката. Острието излезе, кръвта потече и образува ореол върху избелялата синя риза.

— Трима, да. Сигурно ще ме изплашите. Върнете се, когато ви е удобно.

Върнаха се. Час и половина по-късно, точно когато минаваше камионетката и събираше непродадените вестници и списания и когато Реб и младият Ърни затваряха будката, около осем часа вечерта. И бяха трима.

Реб повдигна глава. Каза:

— Така, сега вече е добре! Виждате ли? Нали ви казах. Трима променят всичко. Сега вече ме е страх.

Тримата мъже се спогледаха. Единият каза на италиански:

— Този е луд. Този тип е напълно побъркан.

— И мисля, че ще платя един долар — добави Реб. — Сега, когато ме е страх, ще платя. Но все пак е жалко. Някакъв си нещастен долар на ден — вие наистина се задоволявате с малко, а така богатство не се трупа. Но от момента, в който казвате, че ви е достатъчен, оттук нататък проблемът си е ваш. Жалко е да се задоволявате с взимането само на един мизерен долар от тези кретени, поляците, които добре ви праметнаха, макар че можехте да им вземате много повече. Но няма да ви се бъркам в работата. Ето, дръжте си долара.

И естествено те надуто го попитаха какво иска да каже с това, че е жалко, и в крайна сметка какво искате да каже? Че са глупаци? Той ги взима за глупаци, така ли? Какво иска? Да го претрепят като старото поляче, което държеше будката преди него?

— Ако това искаш, кажи си го. А между другото, какъв е този твой бизнес да се взема повече от поляците?

Реб и малкият Ърни свършиха с товаренето на списанията в камионетката, която потегли, изкачи „Уест Стрийт“ на север и продължи по Хъдзън и кейовете. Реб тръгна с голямата си крачка. Момчето го последва, а по силата на обстоятелствата и другите трима.

— Какво става, ей? Наистина ли искаш някой да те претрепе? Това ли искаш?

Излязоха на „Мъроу Стрийт“, стигнаха до един склад, Реб влезе първи и се отправи към дъното. Складът бе почти празен освен няколко счупени щайги и торби, от които бяха изтекли три-четири ливри зърно, може би пшеница. Чуваше се топуркането на мишки, а някои от тях дори се показваха, без изобщо да се плашат, като предизвикваха мъжете и оголваха остриите си зъби.

— Гледайте — каза Реб. — Гледайте и всичко ще разберете.

Лявата му ръка като че ли опипа раната, която преди час и половина самият той си бе направил, забивайки ножа в гърдите си; пъкна ръка под ризата и извади нещо много дълго, почти петдесет сантиметра, подобно на тръбичка. Поднесе я към устните си, като преди това промърмори:

— Третата от ляво на дясно.

Веднага след това се чу много лек шум, почти като дъх. Улучена от малката стреличка, мишката направи две бързи, после две бавни крачки, после падна, превивайки се, а малките ѝ ужасени очички вече бяха застинали от смъртта. Реб каза:

— Така. Това се нарича кураре и е смъртоносно. В Амазония с нея, ние, индианците, убиваме всичко. И сме много ловки. И много бързи. Ако някой от вас тримата направи само една крачка, в следващите две секунди ще бъде мъртъв...

Вдигна тръбата и я насочи към тримата мъже.

— Не знам кого първи да убия — изрече той със смразяваща благодост. — Още не съм решил. Ще ви се стори смешно, но аз още не съм решил дали да ви убия и тримата или само двама от вас. Очевидно, ако помръднете, ако един от вас започне да тича например, това много би ме улеснило. Тогава вече няма да има нужда да избирам.

Усмихна се:

— Никой от вас ли не иска да се затича?

Мълчание. После най-дребният преглътна и успя да каже:

— Ти наистина си луд. Ти наистина си един луд поляк.

— Сега вече не съм поляк — отговори Реб. — Преди малко бях поляк, но вече не. Сега съм индианец от племето гуахарибо шаматари и съм много жесток.

Бавно обикаляше около тримата мъже и по този начин им отрязваше всякакъв път за бягство.

— Не се обръщайте, ако обичате. Видяхте ли? Сложих три нови стрелички. Три. И мога да изстрелям и трите за по-малко от четири секунди.

Върхът на тръбичката докосна тила на най-ниския от тримата мъже и той сподавено изкрещя.

— Но в крайна сметка може би няма да ви убия. Само че в замяна на това трябва да легнете на земята. Така... НЕ!... Ако обичате, да не пипате ножа...

Той се наведе, голямата му ръка изтръгна оръжието, като мимоходом смачка китката, и го прибра.

— По корем, ако обичате. С разтворени ръце и крака, ако нямате нещо против... Реших да не ви убивам. Но следващия път, когато ви видя, разбира се, със сигурност ще го направя. Аз съм шаматари, разбирате ли? Ако не ви убия следващия път, моят брат Жауа и цялото ми семейство ще се срамуват от мене, всички ще бъдем опозорени и ще дойдат да ви убият вместо мен...

Постави върха на ножа върху горната част на ръката — понеже дланта му бе обърната към пода — на най-дребния от тримата мъже.

— Следващия път, когато застанете пред мен дори само за да си купите вестник, аз пръв ще ви забележа и вие ще сте мъртви преди още да сте видели лицето ми...

Натисна дръжката. Острието прободде ръката между двете стави на показалеца и средния пръст. Изправи се, постави крак върху дръжката и внезапно натисна. Острието прободде цялата ръка и се заби в земята. Ревът отекна звънко в големия склад.

С една дъска успя да залости вратата на склада, където тримата мъже все още лежаха по корем и не смееха да помръднат.

Навън той се усмихна на Ърни:

— Ърни, гладен ли си? При всички положения вече трябваше да си се прибрал. Майка ти ще се притеснява.

Момчето го гледаше със сините си очи. Попита:

— Наистина ли могат да се сложат три стрелички наведнъж?

Реб се засмя:

— Не, Ърни, естествено, че не може. Ти си интелигентно момче, Ърни. Наистина те обичам. Може би един ден ще работим заедно, ако искаш...

И прокара ръка през русите коси на момчето.

Малко по-далече Реб захвърли бамбуковата тръбичка, която бе отрязал предишната нощ в Сентръл Парк. А дървената клечка за зъби, която втория път бе пъхнал в тръбичката, и тури в устата си и започна да я дъвче.

Но кибритената кутийка, в която беше увитото листо кураре, внимателно постави в платнената си чаша при двете книги, проядени от влагата и почти неизползваеми.

19.

Според Зби имаше нещо чудодейно в начина, по който Реб се приближи, заговори и спечели младата жена.

Тя се казваше Хестер Коули, около тридесетгодишна — не беше голяма красавица, но с приятно лице, сексапилно тяло и по-важното — от тези нийоркски жени, които Зби понякога виждаше да минават покрай него, но никога не беше се осмелявал и да мечтае, така както не си представяше, че може да купи Емпайър Стейт Билдинг и да си направи от него апартамент. Първата вечер видя как Реб на двайсетина крачки от будката се отправи към нея и съвсем непринудено я блъсна, така че книжната торба, която носеше в ръцете си на излизане от „Гимбъл“, се скъса и по-голямата част от съдържанието ѝ се разпръсна по 39-а улица. Отначало жената побесня, но много бързо се успокои, а Реб се щуреше около нея и събираше всичко с ужасна несръчност. Дойде и моментът, когато тя се усмихна, а после избухна в смях. Тръгнаха заедно, Реб носеше това, което бе останало от торбата, и докато тя чакаше влака си на Пен Стейшън, Зби отдалече ги видя, че не престават да се смеят.

Втората вечер той се качи във влака заедно с нея.

На третата не се прибра през нощта и се появи чак след десет часа сутринта, а около него се носеше лекото ухание на изящен женски парфюм. И същия ден следобед на 22 юли 1950 година Реб и Зби отидоха заедно в редакцията на един от големите вестници, които Зби от години продаваше на Източна 42-а улица. Изкачиха се с асансьора до директорския етаж.

— Чакай ме тук — каза Реб на Зби.

— Не мога да оставя сергията си на малкия Ърни. Това не ми харесва. Представи си, че ония три боклука отново се върнат...

— Няма да се върнат.

В лошо настроение, Зби седна сред елегантно облечените секретарки. Реб се придвижи сред тях и повечето вдишаха глава, привлечени от високия силует, бавната и почти императорска походка — и от очите му. Реб стигна до бюрото в дъното, където седеше Хестер

Коули, близо до голяма тапицирана врата, зад която се намираше светая светих. Започна да уговаря младата жена, но тя отначало енергично поклати глава. Отказваше в продължение на безкрайни минути, постоянно прекъсвана от влизания и излизания, които контролираше, и от неспиращите телефонни обаждания. След всяко прекъсване подновяваше спора с Реб, а той не преставаше да се усмихва, очарователен като дявол, и повтаряше аргументите си. И дойде моментът, когато тя отстъпи: както пред „Гимбъл“. Хестер и Реб се усмигнаха един на друг, а тя недоверчиво поклати глава, сякаш искаше да каже: „Как успя да ме накараш да го сторя...“ Тогава Реб се върна, седна до Зби и му каза на полски:

— Уредено е. Ще ни вкара между две срещи. Макар че можем да изгубим доста време.

— Къде ще ни вкара?

— При големия шеф.

— Господи, какво ще правим при него? — попита Зби обезумял.

— Обясних ти вече.

— Ти ми обясни, но аз нищо не разбрах.

Реб се разсмя:

— Ще ме оставиш аз да говоря. Имаш ли ми доверие, Зби?

— Да! — отговори Зби напълно искрено. — О, да! Имам ти доверие!

Всъщност трябваше да чакат близо два часа; през това време много мъже и жени минаха покрай тях, някои озадачено поглеждаха двата екземпляра в сини ризи, седнали в преддверието на един от най-големите вестникарски собственици в света. Най-сетне Хестер Коули им направи знак. Те станаха, приближиха се до тапицираната врата, на чийто праг младата жена за последен път прошепна на Реб:

— Направо съм се побъркала. Как успя да ме накараш да го направя, мръсник такъв?

Но му се усмигна с обич и дори успя да го погали по ръката.

22 юли 1950 година, около пет и половина часа следобед според Збигнев Цибулски. Денят и часът, когато Реб Михаел Климрод предприе най-мълниеносното си и фантастично издигане.

— Знам — каза Реб на седналия срещу него и Зби човек. — Знам, че имате много малко време. Моята работа се състои в следното — имам една идея. Тя ще ви позволи да икономисате пет процента от себестойността за разпространението на вашите вестници, да подобрите до петнадесет процента бързината на доставките на тези вестници и ще ви гарантира увеличаване на продажбите от осемнадесет до двадесет процента във всички пунктове за продажба в Южен Манхатън, тоест в триста и дванадесет пункта. Като очаквам и по-големи проценти. Идеята ми може да се разпространи във всички ваши пунктове за продажба. Свърших. Ако искате, сега можете да ме изхвърлите.

Но сивите му очи продължаваха да блестят с предишната си острота.

Мъжът попита за каква идея става дума и Реб му обясни. Мъжът попита още:

— А кой, по дяволите, сте вие?

— Казвам се Антон Бек — отговори Реб.

— Немец ли сте по произход?

— Швейцарец.

— С вас ли ще трябва да преговарям, в случай че се съглася?

— Не лично с мен. С дружеството, на което тук присъстващият господин Цибулски е основател и президент.

И Реб веднага каза на полски:

— Зби, моля те да си мълчиш. Казвай само „да“, когато помръдна дясната си ръка, и „не“ — лявата.

Мъжът погледна Зби.

— И вашето дружество обхваща триста и дванадесетте продавачи в Южен Манхатън?

— Да — отговори Зби, като отчаяно си повтаряше: „да“, когато е дясната, „не“, когато е лявата. Дясна „да“, лява „не“, дясна „да“, лява „не“...

— Наистина ли зад вас стоят всичките продавачи?

— Да — каза Зби.

— Разпространението на нашите вестници понастоящем е поверено на отдел, създаден от самите нас и ръководен от човек на име Финеган. Познавате ли Финеган?

— Да — отговори Зби.

— Наистина ли смятате, че дружеството ви би могло да бъде по-ефикасно, по-евтино и по-сигурно от отдела на Финеган?

— Да — каза Зби, съвсем обезумял и едва разбиращ въпросите.

— Финеган не е човек, който ще се остави да му отнемат работата. А също и ирландците му. Мислите ли, че сте в състояние да уредите проблема, който сигурно ще имате с Финеган, без да се налага моята намеса?

— Да — рече Зби.

— И кога смятате, че дружеството ви ще може да започне работа?

— След девет дни — каза Реб. — На първи август. Заранта.

Едва след като излезе от голямото фоайе, където имате огромен глобус, и се озова на Източна 42-а улица, Зби най-сетне се осмели да отвори уста. Попита тихо и на полски:

— Кой е този Финеган, за когото стана дума?

— Човекът, който взема от всеки един от вас по долар и петдесет на ден, за да ви доставя вестниците, които бездруго трябва да ви доставя, понеже му плащат за това. А триста и дванадесет продавачи, умножени по долар и половина на ден, това прави четиристотин шестдесет и осем долара месечно, сто шестдесет и осем хиляди четиристотин и осемдесет долара на година. Твоите трима малки ножоиграчи са дечица в сравнение с него.

Реб се усмихна:

— И Финеган също ще се опита да ни смаже бъбреците от бой — на теб и на мен. Най-вероятно с железен прът. Такъв е стилът му.

— И ще успее ли?

— Не ми се вярва — отговори Реб. — Във всеки случай би ме учудило.

Всъщност само двеста седемдесет и осем продавачи от триста и дванадесет приеха поканата, която им отправиха Зби, Симон Гошиниак и няколко други. Първото общо събрание на бъдещите акционери на бъдещото първо дружество, създадено някога от Реб Климрод, се

състоя вечерта на същия ден, 22 юли 1950, в един хангар близо до днешния Световен търговски център.

По сведения на Зби и Сетиниац тогава за пръв път започнали работа двама адвокати от румънски произход, евреите Лернер и Берковичи, които несъмнено са били и първите две от знаменитите Черни кучета на Краля.

Имаше нещо страховито и обаятелно, нещо главозамайващо в начина, по който Реб Климрод за няколко дни — тогава беше на двадесет и една години и десет месеца — изгради първото стъпало на своята фантастична пирамида.

Реб, под името Антон Бек, обясни предимствата на операцията, която им предлага. Ставаше дума да образуват дружества, на които те и той ще бъдат основните акционери. Основните, но не единствените — ясно подчерта Реб. Дружеството ще закупи камиони и мотоциклети, които да осигуряват доставката на всеки вестник, продаван от тях. Дружеството ще оперира чрез договор, подписан от трите най-големи нийоркски всекидневника, които ще се съгласят да им предоставят разпространението на съответните заглавия в района на Южен Манхатън. Збигаев Цибулски, предложен от Реб за президент, получи още същия ден съгласието на големия шеф на вестника от 42-а улица, когото те, разбира се, много добре познават.

Необходимите капитали щяха да дойдат от една банка.

Каза, че двамата със Зби се наемат да убедят банката, както и да намерят превозните средства и шофьори.

И че всичко ще бъде готово до нощта на 31 юли срещу първи август.

На веднага зададените му въпроси за ирландците на Финеган, които едва ли ще приемат без борба да им се отнеме работата, Реб отговори, че той и Зби лично се ангажират с въпросните ирландци и с Финеган и че всичко, което се иска от тях, продавачите, е да отпращат споменатите ирландци към него — Антон Бек.

Обясни им как ще функционира дружеството, и което те щяха да имат тридесет процента участие; че за да станат акционери, е нужно от първи август да дават ежедневния долар и петдесет не на хората на Финеган, а на Зби. Не, това не е обирджийство ала Финеган, защото този долар и половина не само че няма да бъде изгубен за тях, а тъй

като ще ги направи акционери, много скоро ще започне да им носи пари.

Обясни как Зби и той ще развият така създаденото дружество, че след около два месеца редовно внасяният от тях долар и половина постепенно ще се възвърне от печалбите. Дори смяташе, че в срок от три месеца печалбите им ще бъдат по-високи от този долар и половина, който ще внасят.

Тези обяснения Реб направи на английски, но понеже знаеше, че голяма част от слушателите му са съвсем скорошни емигранти, той ги повтори на полски, немски, испански, италиански и френски. И на идиш.

Говореше им, като бавно вървеше между редиците, обръщаше се към тях с бавния си, приятен, спокоен и успокояващ глас, с невероятна мощ на убеждението, сграбчваше ги постепенно и шепата си — в преносния смисъл на думата...

От неговата убедителност Зби изпита неизмерима гордост, че е приятел и доверен човек на този мъж, когото — по онова време от живота на Краля в Ню Йорк — бе подслонил.

И какво рискуват, ако приемат, попита Реб, като внасят този долар и половина за себе си, а не да го дават, както е от години, на ирландците? И че ако финеганската гръмотевица заплашва да се стовари върху тях, бе достатъчно да се обърнат към него, Антон Бек, като гръмоотвод.

Цибулски още не бе чувал името на Дов Лазарус. Но през юли 1950 Реб Климрод трябваше да използва именно това име, за да си отвори някои врати. Може би вратите на такива важни личности, като Майер Лански или Ленке Бухалтер, Менди Вайс, Аб Ландау, Бо Вайнберг, Абнер Зуилмън, Бъгси Сигъл и „Дъч“ Шулц Лудия Холандец, чието истинско име бе Артур Флегенхаймер.

През юли 1950 голяма част от тези мъже бяха умрели или в затвора, но все пак бяха останали достатъчно, за да открие Климрод сред тях хора, които са познавали Дов и бяха готови да изслушат всеки идващ от негово име.

Това е единственото обяснение за случилото се на 23 юли — още на другия ден след събранието на акционерите.

— Как ти беше името?

— Убрехт. Или Бек. Или Климрод. По избор.

Срещу него седеше Аби Левин. Той бе заел мястото на Ленке Бухалтер, екзекутиран през 1944 година за едно банално убийство, и оглавил синдикатите и предприятията за превоз, свързани по принцип с дрехите. За няколко секунди погледът му се отклони от Реб и се спря на Зби.

— А този кой е?

— Официално той те ръководи дружеството.

— Но всъщност ти ще стоиш зад него.

Реб кимна с весело пламъче в очите.

— Да.

— С колко процента участие?

— Шестдесет.

— Нещо като тръст и този — той посочи Зби — ще бъде твой синдик, така ли?

— Да.

— И колко трябва да платя, за да вляза в твоя бизнес?

— Нищо — отговори Реб. — Аз ще платя на шофьорите и за разходите, ако има такива, при размърдането на ирландците. Няма нужда да внасяте дори и цент.

— Десет процента, за да се знае официално, че и аз съм вътре, така ли? И мислиш, че Финеган ще зареже всичко, щом разбере какъв съдружник имаш?

— Точно така — каза Реб.

Левин му върна усмивката:

— Откъде изскочи, момчето ми?

— От Танжер — отговори Реб. — Бях със Сол Манкузо и други. Могат да отговарят за мен.

Отново мълчание. После Левин каза:

— Четиридесет за мен, тридесет за теб и тридесет за хората ти.

— Дванадесет за вас — рече Реб. — Няма да вложите нито цент, а след два месеца постоянно ще капят между хиляда и петстотин и две хиляди долара на месец. Обясних ви само част от проекта. Имам и други идеи. Ще поговорим пак след няколко дни.

— Ако Финеган се окаже труден за убеждаване? Човек никога не може да е сигурен с тези ирландци. Двадесет и пет.

— Петнадесет — каза Реб.

Усмивнаха се взаимно. Аби Девин бе започнал през двадесетте години като таксиметров шофьор, после телохранител, а с течение на времето се бе озовал в непосредственото обкръжение на Луис (Лепке) Бухалтер и Джакоб (Джак) Шапиро. През 1942 бе осъден на една година затвор в Томб за изнудване, но престоят му там бе един от най-приятните (ползваше се с правото да се прибира вкъщи, когато му се прииска).

— Да речем двадесет и повече да не говорим.

— Деветнадесет. Последна цена.

— Остават ти петдесет и един процента. Ще ти трябва и застраховка за всичките тези камиони.

— Вече е предвидено. „Алкор“.

Левин одобри. „Алкор“ беше застрахователна компания, управлявана тогава от двама души на име Левис и Пизо. Пизо беше предизборен агент на кмета на Ню Йорк, Винсент Импелитери, и отговаряше за конните надбягвания в Йонкърс. Всъщност „Алкор“ представляваше част от цяла група застрахователни синдикални компании, управлявани именно от Джеймс (Джими) Р. Хоуфа, вицепрезидент на Международния синдикат на шофьорите на камиони.

— Двойно осигуряване, а? — отбеляза Левин. — От една страна, моите приятели и аз, от друга, Джими и Синдиката на шофьорите. Хитро — Финеган сигурно ще емигрира в Аляска.

— Човек никога не е достатъчно предпазлив — отговори Реб.

Направи знак на адвоката Лернер, който веднага извади предварително изготвените договори — с процентите, за които току-що се споразумяха! — и ги предложи за подпис. Някакъв човек на име Хинц от страна на Левин и Зби се подписаха. После Реб каза на Левин:

— Още нещо, ако обичате. Да предположим, че приятелят ми Зби и аз или аз и друг мой приятел поискаме да повторим същата операция в други градове освен в Ню Йорк?

— Кой градове?

— Филадельфия, Балтимор, Вашингтон, Бостън, Питсбърг, Синсинати, Детройт, Чикаго, Кливлънд, Монреал. Като начало, разбира се.

Усмивка:

— Може би и в други, но не веднага.

Черните очи на Левин примижаха. Зби изпита страх, съвсем малко, но страх. Левин дообясни със спокоен глас:

— И всеки път със същото дружество? Не гледаш ли прекалено нашироко?

— С различни дружества. Изцяло. По едно на град. Ще ми помогнете ли?

— Петнадесет за приятелите ми на съответното място, десет за мен.

— Единадесет и седем — каза Реб. — Имате достатъчно време да помислите, аз ще дойда чак след няколко дни. Доста неща имам за отхвърляне.

Следващата стъпка беше към една банка в Нюарк, Ню Джърси, придружени от другото Черно куче, Бени Берковичи. Стъпка, която се осъществи същия ден след срещата им с Аби Левин. Там Зби пак подписа договор, този път за заем от тридесет хиляди долара, уреден от Берковичи, който трябваше да вземе съгласието на вестникарския директор от 42-а улица, а може би също и участието, макар и чрез подставено лице, на Левин.

Щом излязоха от банката, Берковичи замина за Ню Йорк, където заедно със Симон Гошиниак и други се обърна към вестникопродавачите, така че по-голямата част от тях станаха акционери на дружеството (само девет от триста и дванадесет отказаха). Реб, Лернер и Зби се качиха на влака за Балтимор.

На следващия ден, 24 юли, в Балтимор — *шест дни след пристигането на Реб Климрод в Ню Йорк!* — Зби подписа договор с армията на Съединените щати за изкупуване на тридесет и четири камиона ЖМС, наскоро върнати от Европа и станали излишни след войната, както и шейсет и шест мотоциклета от същата марка.

Зби отдавна нямаше хабер какво става и седеше, опулил очи. Рядко се обезпокояваше, а и тогава кризите му бяха съвсем краткотрайни от слисващата го серия операции, които той слабо или пък никак не успяваше да свърже една с друга. „Но аз бих подписал и Декларацията за независимост, ако Реб го поискаше от мен. Имах доверие в него. И бях дяволски прав. Не съм ли бил прав? Погледнете

ме — милиардер под слънцето на Флорида! А започнах десетгодишен в мините на Нова Хута!“

Все пак той се спря върху една точка.

— И всичките тези камиони така ли ще ги оставим, боядисани в защитен цвят?

— Ще ги пребоядисаме, естествено. Още тази нощ. Надявам се, че нямаш нищо против зеления цвят, а, Зби? — и, съвсем естествено, след това събитията започнаха да се развиват малко по-бързо.

Щом се завърнаха в Ню Йорк и вследствие на една среща, уредена междувременно от екипа на Берковичи, Реб Климрод и Зби посетиха три завода — два в Бронкс и един в Бруклин, — които произвеждаха съответно наденички, хлебчета и сладкиши. Договорите бяха подписани още същия ден. В тях се предвиждаше първите доставки да бъдат осигурени за първи август; предвиждаше се също покупките да бъдат прекъснати във всеки един момент с предизвестие от две седмици.

В този ден, 25 юли, Зби откри, че освен предишните си задължения като президент на Синдиката на вестникопродавачите от Южен Манхатън и генерален директор на Oneself News Distribution Incorporated той бе и „chairman of the board“^[1] на нещо си, наречено „Жауа Фууд Организейшън“^[2].

— Какво е това „Жауа“?

— Спомен — отговори Реб.

— По дяволите, какво ще правим с всичките тези милиони наденици?

— Ще ги продаваме, Зби. Заедно е вестниците и списанията ви. Кметството даде съгласието си. Ти и твоите триста съдружници сте вече собственици на камиони. Тези камиони ще работят предимно сутрин и в ранния следобед. Плюс специалните издания. А през останалото време, Зби? Смяташ ли, че е нормално твоите камиони и шофьори да не правят нищо през останалото време? Сам виждаш. Впрочем това е само въпрос на организация. Камионите могат да превозват едновременно вестници и наденички. Колкото до содата и плодовите сокове...

— Каква сода?

— Помисли, Зби, няма на тези хора ще им даваш да ядат, без да им предложиш нещо за пиене?

Заради напитките отидоха отново в Ню Джърси. Достатъчно бе да прекосят Хъдзън на едно от корабчетата, които сновяха непрекъснато между двата бряга. Само за един ден, 26-и — *Реб Климрод се намираше в Съединените щати от четиринадесет дни*, — те установиха връзка с шестима фабриканти, трима от които приеха интересните условия на „Жауа Фууд“: нямаше да има никакви доставки — същите ще бъдат осигурявани от самата „Жауа Фууд“, която притежава собствени камиони и сама ще зарежда със стока през нощта между полунощ и четири часа сутринта. („Помисли, Зби: това е единствената част от деня, когато ще сме сигурни, че няма да има специални издания за доставка. Ще трябва да удвоим шофьорите. Самите камиони могат да работят по двадесет часа в денонощието. Въпрос на поддръжка...“)

Проблем, уреден на 26-и вечерта чрез закупуване на кредит (средствата бяха отпуснати от една бруклинска банка) огромен гараж и склад с единствената цел: поддръжка на камионите и мотоциклетите.

Зби си спомняше, че по време на сделката с доставчиците на напитки от Ню Джърси Реб (или по-точно Лернер) изиска всички договори да бъдат само за един месец, първо, и, второ — да се възобновяват всеки две седмици, а при прекъсване — с предизвестие от петнадесет дни.

Същата клауза бе наложена и на заводите в Бронкс и Бруклин, които трябваше да доставят хляба, надениците и сладкишите.

Още в първия момент Климрод имаше намерение да бъде собствен доставчик на всяко нещо.

Бизнесът с вестника, или по-точно казано, с вестниците, започна по същото време.

Печатницата се намираше в квартала Флейтбуш в Бруклин. Преди двадесетина години доста процъфтяваща, когато била собственост на двамата братя Монаган; освен всичко друго тя печатала и вестника на италиански език „Ил Мартело“, издаван от човек на име Треска — анархист, антифашист и до известна степен антикомунист^[3].

Единият от братята Монаган бе починал, а другият се беше оттеглил. Роджър Дън откупи печатницата в началото на 1946 година, малко след службата си във Военноморските сили в Тихия океан с чин

лейтенант. Дън отбелязва 26 юли вечерта като дата на първата си среща с Реб Климрод. Последният бил сам. Обяснил причината за посещението си. Дън се учудил:

— Няколко вестника? Искате да създадете едновременно няколко вестника? Как казахте, че се наричате?

— Бек. Впрочем не става дума за няколко различни вестника. Мисля страниците за съобщения да бъдат едни и същи. А и другите страници, освен че в някои случаи ще сменяме езика — едно издание на немски, едно на италиански, едно на полски, едно на идиш и т.н.

— Няма значение, че текстът е един и същ — противопостави се Дън. — Аз ще трябва да прередактирам. А следователно и да фактурирам всяка нова редакция за всеки различен език.

Голямото помещение пустееше. Беше около седем и половина вечерта и последните двама работници си бяха тръгнали преди половин час. По онова време печатницата на Роджър Дън едва креташе, и то благодарение на афиши и търговски справочници.

— Никога не съм виждал печатница — каза Бек с интересния си и приятен глас, белязан от неопределим акцент. — Може би вие ще ми обясните функционирането и. Ако имате време. Знам, че е късно.

Роджър Дън посрещна сивия поглед. Самият той беше висок метър и осемдесет и пет. Отговори, че нищо особено не го задържа тази вечер. В следващия час те извършиха цялостна обиколка, като той обясняваше действието и на най-дребния детайл. Със съжаление, което не успя да прикрие, Дън се спря пред голямата ротативка, която не работеше вече от четири години. Попита посетителя си как е стигнал до него...

— Един печатар от „Бруклин Ийгъл“ ми каза за вас. Млад, готов да поеме рискове и в трудно финансово положение... Не, чакайте — моят бизнес е законен във всяко отношение. Това е въпросът, който щяхте да ми зададете, нали?

— Да.

— Имате отговора. Петдесет хиляди екземпляра като начало. От мен са: идеята, редакторите на четирите езика, разпространението, рекламата, данъците по рекламата, средното и дългосрочно финансиране. Нашите вестници...

— „Нашите“ вестници?

— Вие и аз, ако приемете нашето съдружие. Нашите вестници ще се раздават безплатно в продължение на десет дни. Разполагам с няколко десетки камиона и също толкова мотоциклета, които ще товарят направо от ротативката ни. Ще разполагаме с триста и три пункта за разпродажба в Южен Манхатън, при същите условия както „Таймс“, „Мирър“, „Уорд Телеграм“, „Поуст“ и „Джърнъл Америкън“, и с две хиляди и шестстотин пункта в целия нюйоркски район. Вестникопродавачите от Южен Манхатън ще бъдат наши съдружници, без да удържат процента си през първия месец. Освен това те се наемат да правят реклама на заглавието пред клиентите си, понеже знаят от какво могат да бъдат заинтересувани в един вестник на немски, идиш, полски или италиански. Принципът на една асоциация с Limited-partnership^[4] по-късно ще бъде приложен към всички вестникопродавачи в Ню Йорк, които ще приемат принципа в рамките на съвсем скоро създаденото дружество — „New York Migrant New Inc“.

— Споменахте за...

— ... безплатно разпространение. Знам. Един от моите адвокати със своя екип в момента изготвя списък на търговците, които са едновременно и потенциални рекламни агенти, скорошни емигранти, говорещи един от споменатите вече четири езика и сред чиято клиентела има голям процент потенциални читатели на нашите вестници. Всичките тези търговии ще бъдат абонирани безплатно. Ще послужат като основа за проучване на агенцията за рекламно управление, която скоро ще бъде създадена. Всички обществени или частни учреждения, в които под каквато и да е форма се намират скорошни емигранти или такива, които все още говорят на родния си език, също ще бъдат абонирани безплатно. По този начин бъдещите ни агенти ще имат гаранция, че за три седмици ще могат да разпространят четиридесет и пет хиляди екземпляра, което пък означава най-малко двеста хиляди читатели, избрани още при първото издание. Това е, което рекламните агенти наричат предмет на особено внимание.

Роджър Дън отвори уста...

— Само още няколко думи, ако обичате — каза Бек. — Бих могъл да осъществя тази работа с по-голяма печатница от вашата, с помощта на банка или със сътрудничеството на някой вече съществуващ вестник. Предпочитам да не го правя. Държа да запазя

контрола върху предприятието. Вестниците ни ще имат наполовина по-малък формат от този на обикновените всекидневници...

— Таблоид — успя да каже Роджър Дън.

— Таблоид. Защото е по-лесен за четене в метрото, защото една цяла рекламна страница в този формат е за предпочитане пред половин страница със същата повърхност в двойно по-голям формат, защото можем да твърдим, че предлагаме дванадесет страници, а всъщност ще имаме само шест. Така че тези вестници ще бъдат от дванадесет страници с формат таблоид, шест за съобщения, които няма да се променят при различните издания и ще бъдат печатани, на който и да е от четирите езика. Нещо като общо стъбло. Малките съобщения ще бъдат събирани именно от нашите съдружници — вестникопродавачите. Така те, като акционери на „New York Migrant News“, имат интерес вестниците на дружеството да започнат да носят печалба по най-бързия начин. Четирима мотоциклетисти постоянно ще сноват между тези хора, за да събират текстовете — докато намерим офиси, а аз имам две места предвид — едното в Манхатън, другото тук, в Бруклин. Утре ще се заема с Бронкс и Стейтън Айленд. След като приключат с обиколките си, текстовете ще бъдат при вас най-късно в девет и половина, часа на затваряне, и всяко съобщение, донесено преди този час, задължително трябва да излезе на следващата сутрин, освен ако клиентът предяви друго изискване. Колко време ще ви е необходимо, за да наберете и сложите във вестника шест страници със съобщения? Осем колони на страница? Снощи началникът на производството на „Мирър“ ми каза, че това би му отнело един час. Вие нямате същата мощ на набиране като „Мирър“. Да речем, три часа. Дори да приемем четири, като вземем предвид, че ще трябва да оставите два линотипа за другите страници — в случай на статия в последната минута. Това означава, че страницата ще бъде готова към един и половина. Казахте ми половин час за отпечатките и колажа — можете да въртите докъм два часа и следователно да започнете доставките от четири нататък. Транспортната ни служба ще бъде тук в четири и четиридесет и пет. Продавачите в цял Ню Йорк ще бъдат снабдени със стока най-късно в шест часа. Всъщност не смятам, че продуктът на продажбата ще играе голяма роля за финансовото равновесие на операцията. Рекламата и малките съобщения — да. Трябва да преминем прага на

рентабилността към петия брой. Целта ни е да бъдем свързващият орган между всички американци от немски, италиански, полски или еврейски произход. Едновременно с агенцията за рекламно управление в момента създавам и информационна служба за правни и социални съвети, която ще работи безплатно за всеки абонат на вестника. А докато аз се занимавам с това, не се притеснявайте за текстовете, печатани на идиш, полски или немски, макар че те изискват особена типографска техника. Намерил съм ви три линотипа на кредит, с буквите, които вие сигурно нямате. Имате ли ги? Не, ето, сам виждате. Що се отнася до линотипните работници и коректорите, за тях също съм се погрижил. Успокойте се, стана дума за професионалисти, които работят в печатниците, включени към „Сън“ и „Таймс“. Срегнах се с тях и те приеха да работят допълнително през свободното си време. Въпроси?

Мълчание.

— Всемогъщи боже! — възкликна Роджър Дън и се отпусна на един стол.

Тъй нареченият Антон Бек (Роджър Дън научи истинското му име по-късно, когато самият той стана в най-висока степен Човек на Краля) се усмихна и леко поклати глава:

— Вашето единствено вложение ще бъде хартията и мастилото.

— И заплатата на моите хора. И моята собствена. И електричеството. И не знам още какво...

— Най-много в протежение на една седмица.

— Без да говорим за работите, които не бих могъл да направя. Нямам средствата, технически или човешки, да върша едновременно всичко. Ще изгубя клиентите си.

— При всички положения вече почти нямате такива. След три месеца ще бъдете принуден да ударите ключа.

— Това засяга само мен.

Тъй нареченият Бек носеше през рамо платнената си чанта. Постапи я върху изцапания с мастило мрамор, като предварително подложи една коректура, за да не я изцапа. Отвори я и извади пачки банкноти, някои от които още носеха лентата на банката в Нюоарк.

— Три хиляди сто четиридесет и три долара — каза той. — Това е всичко, което имам в момента. Мога да ви платя първите издания. Изцяло.

— И две повече — отговори Дън. — А после и още.

— Мога да ви ги платя. Вие ще печатате вестниците ми, а аз ще ви ги плащам при всяко тяхно излизане като на обикновен печатар. Ще намеря пари. Но веднага щом вестниците ми започнат да печелят, ще отида другаде, или по-скоро ще купя собствена печатница. А вие ще трябва да затворите своята и отново да се върнете на служба във флотата.

Стоеше абсолютно неподвижен, очите му бяха вперени в Роджър Дън и на всичкото отгоре като че ли се забавляваше.

— Не виждам нищо смешно — с огорчение изрече Дън.

— Вие, разбира се, ще приемете. Само взаимно разиграваме комедия. Затова се смея.

Роджър Дън стана, закрачи по мрамора, мина покрай линотипните машини и влезе в залата, където ротативката стоеше спряна вече от четири години. И ядосан на себе си, но в същото време изпаднал в необяснима екзалтираност, с първите наченки на див смях си помисли: „Аз съм напълно луд.“ Попита:

— И ако тръгна с вас?

— Щом започнем да печелим, ще ви бъдат възстановени разходите плюс двадесет и пет процента от печалбата, плюс пет процента участие в „New York Migrant News Incorporated“.

— Десет — каза Дън.

— Съгласен — отговори Бек с приятния си глас, в който все още се долавяше известно забавление.

Без никакъв шум и с чантата през рамо, той застана до Роджър Дън на прага на залата. За момент двамата мъже съзерцаваха огромната машина. После Дън силно ритна бетонния цокъл на ротативката.

— Давайте ли си сметка — от четири години мечтая да видя как тая мръсница ще заработи, за да се почувствам истински печатар.

Усмивка — много сърдечна и приятелска:

— Е, добре, ето че и това стана. Роджър, истинското ми име е Реб.

В стратегията на Реб Климрод по онова време се чувстваше несломимата му воля да се обръща само към сравнително наскоро емигрирали мъже и жени. Такъв беше случаят с Лернер и Берковичи, макар че бяха дошли в Съединените щати в началото на 30-те години и горе-долу на една и съща възраст — петнадесетгодишни.

Те имаха и други общи неща: румънския си и еврейски произход, дивото преследване на дипломата по право, най-вече чрез вечерни курсове, същия късен успех при взимането на тази диплома след хаотична борба, изпълнена с временна работа тук и там единствено за да припечелят за хляба — единият в шивачеството (Лернер), другият в зъболекарството (Берковичи). И след като най-сетне получиха дипломите и вече се надяваха да събират дивиденди, отново иронията на съдбата изпрати единия в Коралово море да гребе във Военноморския флот на Съединените щати сред антипатични японци, а другия — в Тунис, Сицилия, Италия и Франция да преследва хитлеристката армия. Освободени от служба и измъкнали се здрави (с изключение на Лернер, който все още продължаваше да накуцва), без да се познават, и двамата се връщат в Ню Йорк, за да започнат всичко оттам, откъдето бяха тръгнали преди три години.

С една и съща мрачна ярост — да изиграят съдбата, да я преследват ден след ден, под каквато и форма да се превъплъщава. Дейвид Сетиницац, който никога не бе изпитвал особена симпатия към тях, един ден ги кръсти „Черните кучета на Краля“.

Лернер и Берковичи не бяха единствените Черни кучета; впоследствие имаше и други, и то много, истинска глутница — във всички страни. Но двамата румънски емигранти от Ню Йорк бяха първите и несъмнено най-добрите.

Има една стара и известна nursery rhyme^[5], от която впрочем Робърт Пен Уорън бе взел заглавието на една от най-хубавите си книги... „all the King's horses and all the King's men...“ Именно такива бяха всичките Хора на Краля, неговите Рицари и неговото Войнство, неговите Топове и Пионки, които местеше по собствено усмотрение върху собствената си шахматна дъска.

Лернер беше висок и слаб, с дълбоко хлътнали очи. Говореше малко, но когато говореше, гласът му бе глух и леко припрян, между две неочаквани паузи, сякаш се намираше под въздействието на вътрешна омраза, която трудно можеше да изрази. От старата си

професия на продавач на платове и дрехи на 7-о Авеню той бе запазил странен тик — бавно и безкрайно прокарваше пръсти по повърхността на масата или папките, така че почти хипнотизираше събеседника си (впрочем не беше съвсем сигурно дали не го прави нарочно). За пръв път се появи до Реб Климрод на „Събранието на акционерите“, тоест вестникопродавачите от Южен Манхатън. Той придружи Реб и Зби при Аби Левин и подписа съставените от самия него договори. Доколкото по-късно Сетиниак успя да установи, той участвал и във вестникарския бизнес, и във всички операции, свързани с него.

Разбира се, и в сделката с корабчетата.

— Три кораба — каза Фергюсън. — Плюс два хангара, местата за разтоварване, дока и канцелариите.

Той изгледа тримата мъже с триумфален вид, след като приключи изброяването на земните си богатства. Продължи:

— Така че правя около хиляда долара на месец. Дванадесет хиляди на година. А съм на петдесет и четири. И понеже смятам да работя още единадесет години, сметнете сами: единайсет пъти по дванайсет, това прави сто дващсет и две хиляди долара. Да речем, сто и дващсет, ако това повече ви харесва.

— Ха-ха — много спокойно каза Реб.

Фергюсън го погледна. Във всеки случай от тримата му събеседници този най-много привличаше погледа — беше най-младият, най-високият и имаше дяволски поглед, с който можеше да пробие врата.

— И какво означава това „ха-ха“?

Реб му се усмихна:

— Вие не сте на петдесет и четири години, а на шестдесет и две. Сградата, в която се помещават тъй наречените ваши канцеларии, скоро ще бъде отчуждена, вие вече сте получили обезщетение и след четири-пет месеца тя вече няма да съществува. Не струва и колкото един хамбургер без лук. Едно от корабчетата ви се държи над водата само поради някаква божествена намеса, и то всекидневно подновявана. В банковата си сметка имате само три хиляди двеста и петдесет долара, които впрочем са ипотекирани от текущ кредит от триста и дващсет долара месечно за къщата, която сте купили на 14

октомври в Албукверке в Ново Мексико, и за нея ви остава да платите още шест хиляди сто седемдесет и пет долара. Единствената ви кола е „Форд“, модел 1938 година, с която сте изминали повече от седемдесет хиляди мили. Имате син, който е инженер в завод за хранителни продукти именно в Албукверке, и жена ви поне шест пъти на ден ви повтаря, че ѝ е писнало от Ню Йорк и от студа и че вижда сина и внучетата си веднъж на две години. Колкото до истинските ви доходи, смятаме, че са между осемстотин и петдесет и деветстотин долара на месец.

— Кой сте вие, по дяволите? Да не би от ФБР?

— Правя ви следното предложение — продължи Реб — и или го приемате, или си тръгваме: получавате десет процента дялов капитал в „Жауа Фууд Организейшън“, чийто помощник генерален директор ставате вие. Като такъв...

— Какво е това?

— Съвсем наскоро създадено дружество, което се занимава с производството, доставянето, а в много случаи и с продажбата на хранителни продукти. Като помощник генерален директор ще получавате двеста долара на седмица, или десет хиляди и четиристотин долара годишно. И гарантирано повишаване на заплатата с десет процента на година. До живот. При едно-единствено, но много важно условие — в дружеството няма да проявявате никаква лична активност под каквато и да е форма. Което е идеално за вас — като знаете, че получавате заплата без работа. Впрочем възнаграждението ви може всеки месец да се превежда в Албукверке в банка по ваш избор. Ако проявите и най-малкото доказателство за нелоялност към работата на дружеството или ако превеждането на заплатата ви не се извърши в рамките на току-що споменатия от мен срок, споразумението ни веднага ще бъде анулирано. Цялото ви движимо и недвижимо имущество ще ви бъде върнато отново. Ще ми кажете, че в такъв случай бихте могли да намерите целия си бизнес напълно дезорганизиран. Отговарям ви, че заедно ще определим стойността на имуществото ви към днешна дата и че въз основа на тази стойност с годишното ѝ нарастване от десет процента ние ще ви обезщетим в невероятния случай, ако не спазим поетите от нас ангажименти.

Едно от трите корабчета на Фергюсън, свързващо Хоубоукън в Манхатън с Ню Джърси по река Хъдзън, спря на пристана и започна да разтоварва пътниците си.

— Фергюсън — каза Реб, — отговорете с „да“ или „не“. Всички банкови сведения, отнасящи се до „Жауа Фууд“, ще ви бъдат доставени от банката „Неш и Уърб“ в Нюарк, Ню Джърси. В случай на съгласие от ваша страна не виждам никаква причина след три дни вие и жена ви да не вземете влака за Албукверке.

Push-pull, буташ-дърпаш. Всяко създадено предприятие е побутвано от предишното, а то на свой ред издърпва новото. Такава е била винаги стратегията на Реб Климрод. Той винаги е свързвал операциите с мълниеносна скорост, без никаква материална инфраструктура, без канцеларии, без секретариат — и така в продължение на години.

Дейвид Сетиниаци подчертава изключителния ритъм при сключването на договорите между 21 юли 1950 година — датата, на която е създадена „Oneself News Distribution Incorporated“ (за Ню Йорк) по документи — и 24 август същата година.

През този период Реб Климрод създаде не по-малко от *петдесет и девет различни дружества!*

Що се отнасяше до „Oneself“, тоест компаниите, които се занимаваха с транспортирането на пресата и обединяваха толкова различни акционери, като вестникопродавачите, синдикатите от шивашката промишленост, международния синдикат на шофьорите на камиони (Реб Климрод бе първият, който официализира връзката между дружество и синдикална организация), самият Климрод в този отрязък от време беше създал дванадесет дружества. Дванадесет юридически независими едно от друго дружества, изградени по модела на Ню Йорк в различни градове на Съединените щати: Филадельфия, Балтимор, Вашингтон, Бостън, Питсбърг, Синсинати, Детройт, Кливлънд, Индианополис и Чикаго, или в Канада: Торонто и Монреал. Като всички спазваха принципа на участие в синдикатите както в Ню Йорк, но без да е задължително синдикатите да бъдат същите — в Чикаго например Сетиниаци смаян откри, че синдикатът на

работниците от кланиците е влязъл в бизнеса със седем и половина процента участие!

Но между дванадесетте дружества имаше нещо общо и непроменливо: всеки път Реб Климрод притежаваше най-малко петдесет и един процента от дяловете, каквито и да бяха съдружниците му.

И той никога не ги държеше официално, а винаги чрез подставени лица благодарение принципа на тръста.

Дванадесетте „Oneself“ бяха създадени за деветнадесет дни с помощта на Аби Левин или на някой от приятелите му. При всеки един случай Черните кучета Лернер и Берковичи се намесваха — било единият, било другият, било трети от тяхната гилдия, които започваха да се появяват горе-долу по това време. Но методите им на работа бяха до такава степен еднакви (макар че те не се познаваха), или по-скоро указанията на Реб Климрод бяха до такава степен точни и строги, че бе невъзможно да се определи кой каква работа точно е свършил.

Втора поредица от дружества: „Жауа“.

Първото от този род видя бял свят в Ню Йорк на 25 Юли 1950 година. Второто — в Чикаго на 6 август. Последва истински залп (действаше Берковичи): за четири дни, от 8 до 12, в други градове се появиха седем нови „Жауа“.^[6]

Случаят с „Жауа“ от Ню Йорк е особен, дори уникален: Климрод не купува бизнеса с корабчетата на Фергюсън, а го *разменя* срещу дялове в току-що създаденото от него дружество. Не вади никакви пари, в което няма нищо чудно, понеже такива няма. Единствените капитали, които минават през ръцете му между 21 юли и 24 август, са онези тридесет хиляди долара, предоставени му от банката в Нюарк, използвани за покупката на излезли от употреба в армията камиони и мотоциклети, и от същите пари — на 26 юли — показва остатъка на Роджър Дън — три хиляди и няколко долара.

През тези трийсет и три дни от лятото на 1950 година Реб Климрод действа без нито един личен цент. Той пристига в Ню Йорк на 16 юли с празни джобове на автостоп с камион, каран от брата на Симон Гошиниак, и през първите седмици квартирува у Цибулски, преживявайки, като помага на същия този Цибулски или на Гошиниак

в продажбата на вестници. Емигрант без багаж, освен малката платнена торба, в която има две книги и малко кураре, Реб се намираше в Съединените щати за пръв път в живота си.

Три серии от операции за този период от време: „Migrant“. И преди всичко сделките с вестниците.

Двата първи вестника — на идиш и на немски — излязоха на 2 август. Италианското издание бе от 5-и, на полски се появи малко по-късно, поне в Ню Йорк, защото в Чикаго и Детройт полското издание излезе първо, дори преди това в Ню Йорк — някъде към 18 август. Във всеки случай създадената от него рекламна агенция почти веднага даде фантастични резултати. Климрод нареди да подготвят за Дън „нулев“ брой, който търговците използваха за привличане на хората, които щяха да дават съобщения. По онова време тази идея бе нова. Още с петото издание приходите от рекламата покриха над седемдесет процента от разходите. След това започнаха да ваят и кратките съобщения. Като начало Реб беше поискал четири страници със съобщения — още от 16 август страниците станаха шест, а в края на месеца — десет, което увеличи номерацията с една допълнителна кола^[8]. Заглавията имаха невероятен успех в средите от неанглофилски произход — повечето хора не знаеха добре английски, търсеха работа, роднини, стари съотечественици, емигрирали като тях, или просто чувстваха нужда да запазят връзката с родната си култура. По-късно Реб създаде Информационен център, в който абонатите на вестниците можеха да получат информация във всяка област, която ги интересува. Започна също да наема за уикенда автобуси, които обикновено превозваха пътници само през седмицата в работните часове. Организира развлекателни пътувания на много скромна цена и така заведе стотици семейства по плажовете на Ню Джърси или другаде.

По този начин на организация той по-късно създаде ваканционните си центрове и двете хотелски вериги, без да говорим за транспортния му бизнес.

Границата от сто хиляди екземпляра бе премината на двайсет и четвъртото издание. Един и същи вестник трябваше да излиза по едно и също време в десет, двадесет, тридесет различни града. Дън изпращаше общите матрици с мотоциклет или самолет и съответният

печатар в Чикаго набираше единствено страниците, отнасящи се до района му. Само „Migrant News“ стигна до осемдесет и шест издания, по принцип различни (всъщност шестдесет-осемдесет процента от тях бяха еднакви) и с общ тираж над един милион екземпляра.

Четвъртият залп избухна през същия този период — юли-август на 1950 година. Макар и толкова много на брой, предприятията, които се появиха тогава, започнаха да дават резултати едва през следващите седмици или месеци.

Сделката с корабчетата на Фергюсън е показателна. Договорите с него са от 16 август. Още на следващия ден — 17-и — на корабчетата бяха направени бюфети и първият резултат бе, че чиновникът, който живееше в Хоубоукън, Джърси Сити или Нюарк, а работеше в Манхатън, можеше да закуси, докато пресича Хъдзън. Вероятно в същия ден екип от Черните кучета начело с една жена — Лилиан Морис — започна да издирва други собственици на корабчета или фериботи по Хъдзън, Ийст Ривър и Ню Йорк Бей, като предлагаше да инсталира подобни бюфети. (И цялостната доставка на храна и напитки естествено бе монопол на „Жауа Фууд“, чийто търговски директор бе Лилиан Морис в продължение на двадесет и четири години.^[9])

Но това беше само първото стъпало, тъй като впоследствие „Жауа“ разшири дейността си върху всичко, което плаваше по Големите езера и водните басейни на Северна Америка, преди да започне сключването на договори с корабни и самолетни компании.

Второто стъпало за разширяване на дейността бе разработването на складовете и местата, които представляваха част от бившата собственост на Фергюсън. Заводът за производство на сладоледи официално бе открит на 20 август, но реално започна да работи едва четири седмици по-късно с петдесетина служители. Филиал на „Жауа“ обезпечи юридически сделката, като самата „Жауа“ си запази разпространението...

... Докато договорите за вземане под наем на местата в Бронкс, Бруклин и Ню Джърси бяха от 22 август, четиридесет и осем часа по-късно. Фабриците за наденички, хлебчета, горчица и други необходими продукти към сандвичите, както и тези за сладки неща започнаха да

работят между 10 и 30 октомври 1950 година. И тук се крие обяснението на любопитните клаузи, с които Климрод ограничава първите си доставчици: още от първия ден е искал всичко да прави сам.

Сетинианец дори откри договори за взимане под наем, минали през друг филиал на „Жауа“, отнасящи се до места на Източна 86-а улица^[10] в Манхатън, в Гринуич Вилидж и на 7-о Авеню. Три адреса, поставили основите на веригите от еврейски и немски „delikatesen“ и на ресторантите „fast-food“^[11], които щяха да се развият по такъв сензационен начин.

Реб Климрод пристига в Ню Йорк на 16 юли. За четиридесет дни той е създал петдесет и девет дружества, като в нито един момент не е инвестирал лични пари просто защото е нямал.

Но не това е важното.

[1] Председател на управителния съвет. — Б.пр. ↑

[2] През 1958 г. Ърни Гошиниак наследява на този пост Збигнев Цибулски. И Гошиниак наистина си вършеше работата в името на Краля. — Б.а. ↑

[3] Мистериозното му убийство през 1943 г. предизвиква сензация в САЩ. — Б.а. ↑

[4] Ограничено партньорство (англ.). — Б.пр. ↑

[5] Детска песничка — „Всичките коне на Краля и всичките хора на Краля“. Френското заглавие на романа на Р. П. Уорън е: „Лудите на Краля“ (изд. „Сток“). — Б.а. На български заглавието е: „Цялото кралско войнство“. — Б.пр. ↑

[6] Пак на принципа на „непробиваемите дружества“ — пълна юридическа независимост между тях и преобладаващо участие на Климрод. Участие, което в някои градове да Реб достига до сто процента (Бостън, Торонто, Балтимор) или деветдесет (Филадельфия и Вашингтон). В случай на наличие на съдружници най-често става дума за синдиката на Джими Хоуфа, но невинаги е той — в Кливлънд teamsters^[7] разделят двадесет и осем процента от акциите със синдиката на металургичните работници... — Б.а. ↑

[7] Шофьор на товарен камион — термин, употребяван предимно в САЩ — Б.пр. ↑

[8] И друга кола в края на септември при създаването на испанското издание. — Б.а. ↑

[9] Инсталирането можеше да бъде под две форми — обикновена такса: самият собственик на корабчето експлоатира бюфета, като дава определен процент на „Жауа“, доставяща му продуктите; или даване под наем чрез договор — същият този собственик дава място на корабчето си под наем на „Жауа“, която извършва цялостната експлоатация из бюфета. — Б.а. ↑

[10] Източна 86-а улица е сърцето на квартала Йорквил, населен изключително с немци и австрийци. — Б.а. ↑

[11] Бърза закуска (англ.). — Б.пр. ↑

20.

Вечерта на 5 август Зби и Реб отидоха ла кино. Зби си спомня името на филма — „Казабланка“ с Хъмфри Богарт и Ингрид Бергман, „Аз го бях гледал, а и Реб, също, но той беше луд по киното и по онази шведка и както винаги, отстъпих.“ Излязоха от залата към единайсет и половина и се отправиха към „Бедфорд Стрийт“, където Зби делеше жилището си с Реб Климрод-Бек.

Колата се появи на „Кристофър Стрийт“, двајсетина метра преди входа на театър „Дьо Лис“. Спря до тротоара и двама мъже слязоха от нея, единият от които очевидно въоръжен. Не обърнаха никакво внимание на Зби, а направо казаха на приятеля му:

— Ти ли си Бек? Шефът иска да говори с теб.

— Финегън?

— Качвай се. И полякът също.

Реб бавно каза:

— Върви си, Зби. Те няма да стрелят.

Група от пет-шест души, мъже и жени пуерториканци, се появи на улицата. Реб ги извика на испански. Те се усмихнаха и приближиха.

— Хайде, качвайте се — каза мъжът с пистолета.

Реб продължаваше да говори на испански. Пуерториканците избухнаха в смях, а и самият Реб се усмихна. Изрече на английски:

— Хайде, Зби. Всичко ще бъде наред.

Наведе се към колата.

— Какво мислиш, Финегън? Ще слезеш ли, или аз да те измъкна оттам?

В колата някой се размърда. Зби видя мъж на около четиридесет години, немного висок, но едър и с червена коса, която направо те заслепяваше.

— Всичко е много просто, Финегън — каза Реб със спокойния си глас. — Ако приятелят ти зад мен стреля, ще трябва да убие и поляка, и всичките ми пуерторикански приятели. Мисля, че на английски му казват хекатомба. Не можеш да си го позволиш. Не можеш да си позволиш също каквото и да е, за да възстановиш... Знаеш ли думата

„възстановявам“, Финегън? Като те гледам, май не я знаеш... щом искаш да върнеш стария ход на нещата. Да взимаш отново твоите сто шестдесет и осем хиляди четиристотин и осемдесет долара на година. Свършено е, Финегън. Така че избирай от двете неща — или се оттегляш в пенсия, или продължаваш да упорстваш за твоя долар и половина от вестникопродавачите в Южен Манхатън. Казвам се Реб. Правиш избора си и ако продължаваш да държиш на твоето, слизай от колата и се опитай да ме удариш. А аз ще те убия. Само ти и аз. Хайде да те видим, Финегън.

Реб се отдръпна и като продължаваше да се усмихна, отново заговори на испански на пуерториканците, които пак избухнаха в смях. В един момент каза на полски:

— Зби, той ще се нахвърли върху мен. Не се бъркай, ако обичаш. Всичко ще бъде наред.

В следващите секунди се случиха доста неща — всичките невероятно свързани едно с друго, бързи и кратки. Голямата костелива ръка на Реб замахва във въздуха и се стовари върху адамовата ябълка на мъжа с пистолета. Той се сви на две и престана да се интересува от ситуацията. Финегън се нахвърли там, където Реб се намираще допреди малко. Опитвайки се да премине, получи режещ удар по тила от другата ръка на Реб и ритник в слабините. Блъсна се в стената, отскочи от нея точно навреме, за да посрещне серия ляв-десен в лицето, още два удара в гърлото, които той се опита да предотврати, а това бе грешка, нов ритник в слабините и като завършек четири-пет крошета в лицето.

Свлече се на земята.

Реб се усмихна на третия мъж и го попита какво смята да прави.

— Нищо — отговори човекът. — Това е достатъчно.

— И аз така мисля — рече Реб. — Във всеки случай трябва да остане някой, който да ги събере. Надявам се, че умееете да шофирате.

Стоеше съвсем изправен, а на лицето му бе изписано пълно безразличие. Но третият мъж не се подлъга, както и Зби, както и пуерториканците, които внезапно бяха преставали да се смеят — от Реб се излъчваше някаква безмилостна жестокост.

Гошиниак-баща произхождаше от малко градче, наречено Вагровиец, в Северозападна Полша, над Познан. Пристигнал в Съединените щати през 1924 година, той се възползвал, за да англицизира името си от Зигмунд на Симон. Започнал да продава първите си вестници по-малко от две седмици след като минал през Емиграционната служба. През 1950 беше на четирийсет и четири години, с неоспоримата собственост върху три пункта за продажба на вестници, единият от които се намираше на великолепно място — при входа на Грейнд Сентръл, централната гара на Манхатън. Сред малкия свят на вестникопродавачите в Манхатън той бе достигнал върха на стълбицата. През 1927 година вече имал достатъчно пари, за да финансира емигрирането на двама от братята си; единият от тях — шофьор по професия, наполовина собственик на камиона заедно със Симон — именно бе качил Реб Климрод в Мемфис и го бе откарал до Ню Йорк.

И пак Гошиниак отправи Реб към Цибулски и изигра решаваща роля за приетото с болшинство от вестникопродавачите предложение на Реб през юли 1950 година.

На 6 август 1950, около пет часа следобед, Симон Гошиниак тръгна пеша от будката си за вестници на ъгъла Парк Авеню и Източна 36-а улица към главната си щаб-квартира на Грейнд Сентръл. Един свидетел го видял около църквата „Нашият Спасител“ в разговор с двама мъже, слезли от син шевролет. Гошиниак накрая се качил в колата, която поела на север.

Намериха го едва на следващия ден в една работилница на открито, където се изграждаше бъдещата сграда на Обединените нации. Бяха се постарали да му счупят всичките кости на тялото с миньорска щанга и изключителна жестокост. Непокътното бяха оставили единствено лицето му, сякаш за да го идентифицират, а в устата му, чак до гърлото, бяха напъхали вестник, отчасти преведен на полски, немски, италиански и идиш.

Финегън умря два дни по-късно — на 8 август. Следствието установи, че от една седмица не е ходил на работа като началник на експедиторите в службата за транспорт на вестници и че е прекарал предишните нощи в Атлантик Сити под чуждо име в компанията на

двама мъже, които трябва да са били от охраната му. Тях откриха с куршум в тила. А Финегън намери обесен, но не с въже — беше използвана желязната кука, с която докерите си служеха да издърпват касите. Стоманеното острие бе натикано в устата му и бе пробило небцето и мозъка. Смъртта не изглеждаше да е била от най-приятните.

От 20 до 25 август времето се промени. Отначало дъждът, измамен и малко лукав, се изля над нова Англия. Океанът започна да възвръща виолетовия си цвят, въздухът стана значително по-свеж и дори Адолф и Бенито, двата глупави корморана^[1], кацнали на края на понтона, като че ли решиха да излязат от обичайната си кома. Накратко, лятото бе свършило.

Но този факт не можеше да доведе семейство Тарас до отчаяние. При всички положения и двамата изпитваха висцерална омраза към горещината. Ако зависеше само от тях, биха си купили лятната къща в Гренландия. Но все пак трябваше да разполагат с място, където да получават книгите си и откъдето да изпращат всяка седмица статията на Шърли в „Ню Йоркър“. Така че те бяха доволни от Мейн, с рядко помрачаваната им щастлива надежда за гнили, влажни и леденостудени лета.

През 1950 година, на петдесет и една годишна възраст, Джордж Тарас привършваше редактирането на третата си книга, в която по безапелационен начин доказваше, че конституцията на Съединените щати е била почти дума по дума преписала от конституцията на Паскал Паоли за остров Корсика. И много се надяваше чрез това си произведение да предизвика гнева на всички специалисти. На 8 септември му оставаха да допише само петдесетина страници. По стар навик той стана много рано, към пет часа, закуси и се залови за работа. Шърли се появи към седем часа заедно с дъжда, като двете събития нямаха нищо общо едно с друго. Тя имаше да работи върху литературната си рубрика. Женени от двадесет и три години, без деца, те с нежност споделяха изключително саркастичния си поглед върху човечеството като цяло.

Към единадесет часа Шърли вдигна глава и посочвайки един от големите остъклени прозорци, каза:

— Имаме посещение.

Джордж Тарас на свой ред погледна навън и сякаш пет години от живота му се изтриха; споменът се върна невероятно ясен чак до детайлите — гласа, жестовете или липсата на жестове, особената фраза на Реб Михаел Климрод.

Къщата на Тарасови в Мейн беше направена от дърво върху каменен цокъл. Почти от всичките ѝ страни се виждаше морето, а понякога водният прах на Атлантика я прекосяваше от край до край, при условие че прозорците бяха отворени. Намираше се на висок нос между заливите Пиноубскоут и Блу Хил, разположени във великолепния национален парк Акадия. Най-близката къща до тях се намираше на три километра.

— Дойдох, за да ви върна книгите — каза Реб Климрод.

Извади от платнената торба Уитман и Монтен и ги подаде на Тарас.

— Не беше спешно — отговори той. — Ако не сте ги дочели, може да ги задържите. Чай или кафе?

— Нищо, благодаря. Много ми харесва къщата ви. И наистина свърших с книгите.

Дъждът беше спрял, но с мълчаливото обещание скоро отново да завали. Все пак двамата мъже излязоха. Поеха по малкия път, който водеше към брега на океана.

— Как ме намерихте?

— Чрез Дейвид Сетиницац.

— Отдавна ли сте в Съединените щати?

— По-малко от два месеца.

— Говорехте ли английски навремето?

— Не.

Джордж Тарас седна на любимата си скала, при която ходеше повече от двадесет години. Малкото заливче, в което се намираха, гледаше на югоизток и срещу него духаха всичките ветрове на океана. Разглеждаше и изучаваше Климрод — „или Кимрод? — Не, започваше с Клим...“ — и го намираше съвсем малко променен. Внезапно го поразил абсурдността на сцената: „Господи, вероятно в Европа съм срещнал двадесет хиляди мъже и жени, излезли също от лагерите и разказващи ужасяващи истории, като голям брой измежду тях бяха

изключителни хора. А сигурно няма и десет, чиито имена да си спомням, и ако ги срещна, вероятно няма да ги позная. Тогава — защо него?“

— Надявам се, че не сте дошли в Америка само за да ми върнете книгите.

— Не, не само заради това — отговори Реб и се усмихна.

Беше обут с възжени сандали, облечен с платнени дрехи, а през рамото си носеше торба. Любопитството разкъсваше Тарас, но в същото време изпитваше отдавнашното странно чувство на срамежливост — „Аз, Джордж Тарас, срамежливец! Боже господи!“ — усетено още в Маутхаузен, за което той пазеше толкова ясен спомен.

— Та не дойдох чак до Мейн само поради тази причина — вметна Климрод.

Тогава започна да разказва за себе си: как, напускаяки за втори път Горна Австрия, отишъл в Израел, а после пообиколил света, без обаче да се впуска в големи подробности.

— Сега говорите отлично английски — забеляза Тарас.

— Благодаря.

Сивите му очи съзерцаваха океана. После наведе глава и погледна Тарас.

— Четох една от книгите ви — каза Климрод. — Тази за правните аспекти на пиратството в открито море. Все още ли преподавате в Харвард?

— Все още не са ме изгонили. Макар че направих доста в това отношение.

— Имам нужда от помощ в точно определена област — рече Климрод. — Бихте ли ми отделили един час?

— Разбира се. Но ще останете на закуска с нас. Това е условието ми.

Усмихнаха се.

— Съгласен.

Климрод седна на близката скала и протегна дългите си крака.

— В последно време — каза той с бавния си и сякаш безразличен глас — създадох няколко дружества. Всъщност няколко десетки.

— Аз преподавам международно обществено право — по навик бързо отговори Тарас — и не съм много добре запознат с търговското

право.

— Знам. Виждам разликата. Имам адвокати, които работят за мен и се занимават с изготвянето на договори и друга такива неща. Проблемът ми е съвсем друг.

Едва в този момент думите му достигнаха до съзнанието на Тарас, въпреки че обикновено той беше по-бърз.

— Казахте, че сте създали няколко десетки дружества?

— Около осемдесет^[2].

— Все пак не всички са в Съединените щати?

— В Съединените щати и Канада.

— На колко години сте впрочем?

— След десет дни ще стана на двадесет и две.

Реб Климрод се засмя:

— Да, наистина няма и два месеца, откакто съм във вашата страна. Но нещата се развиха доста бързо. Дори малко по-бързо, отколкото очаквах. Нямах време да се организирам така, както трябва.

Тарас го наблюдаваше с отворена уста и слисан до крайност.

— И точно това е причината за посещението ми. Всички тези дружества бяха създадени на един и същ принцип — чрез подставено лице, което ме замества за всяко нещо и се явява като официален собственик. Мисля, че специалист като нас разбира, че става дума за нещо като тръст.

Изумен, Тарас едва успя да кимне. Климрод продължи съвсем спокойно:

— Дейността на дружествата се разпростира в най-различни клонове: хранителна промишленост, транспорт, доставки, издания, недвижима собственост, реклама, ресторанти. Мисля, че те имат съвсем разумни шансове за успех. Дори някои от тях носят вече по малко нари. Искате ли да знаете колко, в случай че се притеснявате за хонорара си?

Тарас разтърка очи, подпрял брадичка на ръцете си.

— Момент — рече той. — Сигурно все още не съм се събудил, но трудно следя мисълта ви. Халюцинирам ли, или наистина ми казахте, че за по-малко от два месеца сте създали осемдесет дружества, въпреки че току-що сте пристигнали в страната?

— Осемдесет и едно — уточни Климрод с весело пламъче в очите.

— И никога преди не сте идвали в Америка?

— Не и през този си живот.

— И сте сам?

— В смисъла, който вие влагате — да.

— Нямате вид на милиардер. Не искам да ви обидя. Какво се е случило след Линц? Да не би да сте сложили ръка върху някое нацистко военно съкровище?

— Дойдох без пари — спокойно отговори Реб. — Това, разбира се, малко усложни нещата...

Тарас наведе глава:

— Подигравате се с мен, нали? Предполагам, че това е австрийски хумор или balbjude?

За секунда сивите очи се замъглиха:

— Вече не съм нито австриец, нито евреин.

И веднага добави:

— А колкото до сегашните ми приходи, мисля, че за септември можем да ги изчислим на трийсет и пет хиляди долара. Но те доста бързо би трябвало да нараснат. Така че бъдете спокоен за хонорара си. Имайки предвид...

— Махнете ми се от главата с вашите хонорари!

— ... Имайки предвид всичко това, проблемът, който ме доведе тук, е следният: всичките документи са на истинското ми име Климрод. Реб Михаел Климрод. К. Л. И. Забелязах, че се колебаете на „Л“-то във фамилното ми име.

— И къде е проблемът? — попита Тарас, готов да свали оръжие.

— Аз не съществувам — каза Реб. — Влязох нелегално. Нямам никакъв документ — какъвто и да е. Нямам паспорт, нямам дори шофьорска книжка.

Взе в шепата си малко пясък.

— След време това може да се окаже неприятно.

Закусиха печени на скара омари, което не беше нещо изключително за Мейн. По време на храненето Шърли и младият им посетител разговаряха за живопис — нещо, от което Тарас нищичко не разбираше — и дори се скараха, много любезно обаче, във връзка с някой си Полък.

После Шърли отиде да пусне статията си в пощата в Бар Харбор, те останаха сами и Климрод изказа молбата си.

— Какъв искате да станете?

— Безотечествен. Не искам да бъда поданик на никоя страна.

— Вие сте австриец. По дяволите, какво толкова лошо има да си австриец?

— Бихте ли отговорили на въпроса, който ви зададох?

— Ще ви отговоря, но няма да напреднете кой знае колко. Безотечественост не съществува, или почти. Наистина ли искате да навлизам в подробности? Книгите ми не са тук, а в Бостън, където ще бъда след седмица за откриването на университетската учебна година.

— На първо време бих желал най-общ отговор, господин Тарас. С риск да го задълбочим впоследствие.

— Първите безотечественици в наше време идват от декретите за денационализация, приети в Съветския съюз в началото на 20-те години и насочени срещу напускащите страната противници на комунистическия режим, или в Хитлерова Германия и в Италия по време на Мусолини. Това вас не ви засяга. Различните мирни договори, подписани преди три години — през 1947, — съдържат, ако паметта не ме лъже, някои постановления във връзка с безотечествениците. Съжалявам, но не мога да си ги спомня. Но едно нещо е сигурно: статутът на безотечественик е неблагоприятен — няма защита от страна на държавата...

Тарас спря и погледна високия слаб младеж с привидно безгрижие:

— Но вие смятате, че може да минете и без държавна защита. Или се лъжа?

Усмивка:

— Не.

— Все пак винаги и по цял свят ще имате трудности, когато решите например да минавате граница. По принцип законите на международното право се прилагат към личност от определена националност. Ако се откажете от такава, вие се лишавате от предимствата, произтичащи от реципрочността... Следите ли мисълта ми?

— Да.

— Идиотски въпрос, Климрод. Добре. Вие, като австриец, пристигащ в Съединените щати, се ползвате от предимствата на всеки американец, който отива в Австрия. Безотечествен, вие сте нищо и нямате нищо, което да предложите в замяна на предимствата, които искате...

— Като да създавам дружества.

— Точно така.

— Може ли да се стигне до анулиране и обявяване за невалидни сделките, които съм сключил?

— Да. Но това не е всичко. Ако някой, който малко или повече ви мрази, си направи труда...

Реб Климрод стана. Къщата на Тарас в Мейн беше стогодишна и една от най-старите в страната; ниските дървени тавани бяха боядисани в зависимост от стаите в цялата червена гама. Реб почти ги докосваше с глава. Застана до един прозорец и като че ли се вгълби в съзерцание на стотиците острови и островчета — мрачни, разкъсани, диви, — които въздаваха великолепието на националния парк Акадия.

Реб Климрод попита:

— Мислите ли, че ще настъпи време, когато човек няма да има нужда от паспорт, от печат върху рамото?

— Бих бил много изненадан — отговори Тарас. — Нямам много високо мнение за хората, но по кретенизъм държавите далеч ги превъзхождат. Би трябвало да прочетете Прудон. Изключително интересен французин.

— И какво е решението?

— Да си останете австриец или да станете американец.

— Нито едното, нито другото.

— Или паспорт за услужливост.

— Тоест?

— Казвали са ми, че се купува. На ваше място, понеже явно сте скаран с Австрия, Съединените щати, Франция и още няколко държави, бих станал кубинец или аржентинец. Хвърлете ези или тура.

— Но не и папуанец.

— Не и папуанец, поне засега — рече Тарас. — Но знае ли човек?

Той избухна в смях:

— Папуанец!

Гледаше Реб Климрод право в сивите очи, заобиколени от дълги, тъмни мигли — тези толкова впечатляващи, сериозни, излъчващи фантастична интелигентност очи. И чудото стана — Реб Климрод също избухна в смях.

Всъщност той направо се тресеше от луд смях.

Който Тарас сподели, изпитвайки пълно чувство на щастие, което никога нямаше да забрави.

[1] Черно-зелена водна птица, обитава моретата в Южна Европа и Азия. — Б.р. ↑

[2] Установената от Дейвид Сетиниак цифра от 59 дружества е резултат от проучване, приключило на 24 август 1950 г. Между 24 август и 8 септември — деня на посещението му при Тарас — Климрод създава още двадесет и две. — Б.а. ↑

21.

Диего Хаас весело се плискаше в басейна, когато метрдотелът му съобщи, че го търсят по телефона от Съединените щати. Мамита отбеляза:

— Не знаех, че имаш приятели в Съединените щати.

— Трябва да е Хари — отговори Диего.

— Кой Хари?

— Труман. Кой друг?

Диего погали ръката на Концепсион Еди-Коя си (а дали не беше Инкарнасион?), чийто баща притежаваше трийсет хиляди хектара, а самата тя бе дори и красива. Пое слушалката от метрдотела, като продължаваше да се усмихва на Концепсион-Инкарнасион Еди-Коя си, за която нямаше никакво намерение да се ожени въпреки храненията от майка му надежди в това отношение, „но за сметка на това пък много ми се ще да я попритисна в някои тъмен ъгъл, за да видя какво има под полата ѝ“.

— Ало! Ало! — весело изрева. — Тук е Диего Хаас. Самият-Той-Лично-в-Цялото-Си-Великолепие...

В следващите секунди почувства тръпки по целия си гръб.

— Вилавиченцио — говореше далечният и спокоен глас.

— Един камион и една мадона. И река сред невъзможна за прекосяване джунгла. Спомняте ли си за мен?

— Да — отговори Диего със свито гърло.

— Спомняте ли си разговора, който имахме с вас?

— Дума по дума.

— Имам нужда от вас.

— Това ме интересува — каза Диего. — Страшно много ме интересува.

Неочаквано го обзе дива възбуда. През широко отворения френски прозорец имаше пряк изглед към аржентинското си бъдеще, неизбежно и неподлежащо на някое небесно чудо: Концепсион Еди-Коя си с трийсетте хиляди хектара, с бащините консервни заводи и фабрики, с тежките си гърди и леност, за която един ден той щеше да

се окаже оженен, без дори да си даде сметка, след някоя по-лукава от предишните офанзиви на Мамита. „И ще станеш дебел и мазен, Диегито, и ще крачиш из заводите на любимия тъст или сред горските му плантации, пушейки пура и тъпчейки се с препечено месо под жестоко разнежените погледи на тези отпуснати жени, подрънкващи с диаманти и с устни на октоподи...“ Каза в слушалката:

— Всичко, което искате, когато го поискате и където го поискате.

После дълго слуша спокойния глас, а жълтите му очи проблясваха във влажния полумрак.

— Три дни ще ми са достатъчни — каза той.

Затвори телефона целият разтреперан. Майка му се отдели от стадото матрони и се отправи към него за новини, неумолима в обичта си.

— Познаваш ли Хари Труман, *guerido mio*^[1]? Президента на Америка?

— Познавам само него — отговори Диего. — Обажда ми се всеки път, когато има някакъв проблем. Забравих да ти кажа за него, Мамита.

Същия ден, поради малкото пари, които Мамита му отпускаше с надежда за скорошната му и пълна капитулация, той продаде платинения си часовник и украсената с брилянти табакера, подарена за двайсет и деветия му рожден ден. С получените пари осигури паспорт на името на Михаел Климрод, роден в Буенос Айрес на 18 септември 1923 г.(или три години по-рано от истинската му рождена дата). Два дни по-късно, на 11 септември, под предлог да посети един свой чичо, banker в Бахиа Бланка, той взе самолета за Ню Йорк.

И естествено не си даваше ясна сметка, че започва едно приключение, което щеше да продължи най-малко — поне в неговия случай — трийсет и две години.

Но това, че беше един от първите, който е получил повик от Краля, и че му е отговорил на минутата, за странния Диего Хаас нямаше по-голяма гордост.

Човекът се наричаше Сюзмън и беше шивач. Като такъв той работеше с двамата си синове, дъщеря си, жена си, брат ѝ и четирима членове от семейството му, сестра ѝ и шестте човека — нейни

роднини. Семейно предприятие. Всичко седемнайсет души, натъпкани като сардели в две стаи с обща площ по-малка от десет квадратни метра. Двете стаи служеха също и за спални, кухня, баня, всекидневна, библиотека, будоар и дори за гардероб между полунощ и пет часа сутринта. Той погледна едновременно над очилата си Реб и шевната машина „Сингер“.

— Как казахте, че се наричате?

— Саперщайн — отговори Реб. — И това, което ви предлагам, е съвсем просто.

— Много добре разбрах какво ми предлагате. Това, което не разбирам съвсем добре, е каква полза ще имате вие. И впрочем говорите идиш с доста странен акцент.

— Защото го научих чрез кореспонденция. Много шумове имаше по линията.

— В деня, когато успеят да ме убедят, че някой прави нещо за нищо, ще бъде дяволски по-топло, отколкото днес — каза Сюзмън. — Какво печелите при тази размяна?

— Да почнем пак отначало — каза Реб спокойно. — Вие работите и живеете в Бруклин. Вие сте надомен шивач. Вие не разполагате с много място. Може да се каже, че ако някой от ателието ви протегне ръка, за да измери парче плат, то ще е принуден да отвори прозореца.

— Така се проветрява — отговори Сюзмън насмешливо.

— И продавате ушитите от вас рокли на търговци на едро от „Орчард Стрийт“ в квартала Йонкърс. Два часа на отиване и още толкова на връщане. Ще разполагате с повече стаи, ще се намирате по-близо до мястото ви на продажба, ще имате възможност да увеличите производството си; колкото по-добре се настаните, толкова по-добре...

— И така нататък — продължи Сюзмън.

— Вие го казвате. От друга страна, познавам на „Виниярд Авеню“ — съвсем близо до „Орчард Плейс“ — човек, който притежава хангар и над него четиристаен апартамент. Хангарът не му служи за нищо, а апартаментът е прекалено голям за него. И работи в Бруклин, в квартала Бушуик. Той се настаняла във вашия апартамент, а вие отивате в неговия в Йонкърс. Той плаща вашето жилище, вие плащате неговото. Разполагате ателието си в едната половина на хангара, а аз плащам наема за другата половина. Разбира се, ще се охарчите повече

за новото си жилище — трийсет и два долара, — но това напълно ще бъде възстановено от увеличаването на сделките ви.

— И какво смятате да правите с другата половина от хангара?

— Еврейски ресторант — отговори Реб. — Дори няма да има нужда да готвите.

Десетина минути по-късно Диего Хаас попита:

— И за какво е цялото това чудо?

— Размяна. Или учредителна сделка. В известен смисъл.

— Много по-бързо можеш да го направиш, ако наемеш от сегашния собственик половината от хангара му, не е ли така?

— А къде отива удоволствието? — отговори Реб.

Качиха се отново на метрото за Манхатън.

— А освен това — продължи Климрод — аз се упражнявам. Представи си, че през последните дни ми е хрумнала една доста забавна мисъл.

„Доста забавна мисъл“ беше „баснословната и невероятна сделка на Уол Стрийт“, която щеше да донесе на Реб Климрод три и половина милиона за два дни и сто милиона за десет месеца.

Диего Хаас пристигна в Ню Йорк вечерта на 11 септември. Естествено това не беше първото му пътуване в Съединените щати — тук за малко дори да се ожени вследствие на една макиавелистическа комбинация на Мамита. „Обсебена от параноичната мисъл да ме ожени за някоя, която има най-малкото толкова пари, колкото нея, тя ми бе приготвила ужасен капан: ни повече, ни по-малко от дъщерята на аржентинския посланик при янките. Отървах се с твърдението, че съм станал хомосексуалист. Но почувствах свиренето на куршумите. «Прекарал два месеца в апартамент в „Уолдорф Астория“, после отишъл във Флорида и Калифорния, придружен от две-три танцьорки.» И накрая Мамита ми прекъсна доходите.“

През септември 1950 година той не отседна в „Уолдорф“. Настани се в миниатюрна стаичка в Гринуич Вилидж на Източна 11-а улица, където живееше и Реб. Десет долара на седмица и не по-зле от нощен приют.

Оттогава насетне пътуваше по заповед на Климрод, като във всички точки на света изпълняваше най-неочаквани поръчения.

Идваше и си отиваше от живота на Климрод, когато той, поставил основите на първия си истински удар, се опитваше да разшири и в други щати театъра на военните си операции.

Хаас определя датата 14 октомври, когато Климрод се бе забавлявал с жилищната размяна: на еврейски шивач от Бруклин и на застрахователен агент от Йонкърс, печелейки мимоходом място за четиринайсетия си ресторант.

А 17 същия месец — три дни по-късно — определя като истинското начало на операцията „Уол Стрийт“.

— Погледни — каза Реб.

Диего вдигна глава и пред него се разкриха прочутите колони на Нюйоркската фондова борса.

— Много с красиво — отвърна той. — Ще я купуваш ли, или просто ще я наемеш?

— Гледай по-ниско. Под корниза.

Диего сведе поглед, но не видя нищо друго освен една амбулантна сергия, където продаваха хот-дог, сандвичи и сода. Тълпа от мъже, облечени в тъмно, с шапки и вратовръзки, се трупаше около нея, като ядяха и пиеха прави. Попита:

— За теб?

— В известен смисъл — усмихна се Реб. — Но все още не съм пуснал акциите на пазара. Аз също съм работил тук в продължение на няколко дни. Човек чува какви ли не интересни неща. Хайде.

Стигнаха до „Пайн Стрийт“ — успоредна на „Уол Стрийт“ — двете улици се намираха в най-южния край на полуостров Манхатън, в „downtown“^[2]. Спряха пред сграда номер 18.

— А какво виждаш тук?

Диего отново навири глава към небето.

— Чумата да ме порази! — небрежно възкликна той. — Исусе Христе, ама че съм изненадан — това е банка! И на всичкото отгоре в Ню Йорк, където никога не е имало повече от петдесет или шейсет хиляди. Направо ще падна.

И заби нос като слепец в огромната медна плоча: „Hunt Manhattan“^[3].

— На практика в света на банките няма по-голяма от тази. Май не се лишаваш от нищо?

— Обърни се — каза Реб.

От другата страна на улицата се намираше необработено, но заградено място.

— Разбираш ли, Диего?

— Абсолютно нищо.

— Тръгвай.

Отидоха на трета улица в същия квартал на „Уол Стрийт“ — „Губернатор Лийн“. Трийсетгодишен човек ги очакваше на тротоара пред сграда с кантори. Климрод ги представи един на друг. Мъжът се наричаше Даниел Хазендорф — комисионер от доста висока класа в агенцията „Уебстер, Райън енд Кейлъб“, специализирана по сделки с недвижими имоти. Тримата мъже влязоха в сградата и се качиха с асансьора на петия етаж. Беше 17 октомври 1950 година, девет часът и петнайсет минути сутринта.

Човекът се казваше Нормън. Усмихна се приятелски на Хазендорф, когото познаваше, но огледа бавно Диего Хаас и особено Реб Климрод, все така облечен в платнени панталони и риза. Попита:

— И вие сте този, който иска да купи терена?

Реб кимна.

— Цената е четири милиона петстотин и петдесет хиляди долара — каза Нормън с тон, който не бе лишен от ирония. Лицето му имаше вид на главен интендант в Бъкингхамския дворец, готов да поведе американски туристи, интересувачи се от стая за нощувка.

— Предлагам четири милиона и седемстотин хиляди — изрече Реб с невероятно спокойния си глас. — Бих искал опция.

— Вече имаме един купувач.

— Сега имате втори. И съм готов да преговарям още днес. В следващите два часа и половина. Със заверен чек.

— И колко?

— Обикновенният депозит: пет процента от четири милиона и седемстотин хиляди — двеста трийсет и пет хиляди.

Нормън погледна Хазендорф. Той кимна.

— Да или не, ако обичате — каза Реб.

Навън Хазендорф поклати глава:

— Като си помисля, че в родния ми Мисури човек цяла седмица се пазари за една крава!

— Аз също бих се пазарил цяла седмица за една крава — каза Реб. — А срещата?

— Говорих с него по телефона и пак трябва да му се обадя. Разбрахме се да ви приеме в един часа. Доста трябваше да настоявам. Наистина доста.

— Не се преуморявайте чак толкова — тъй или иначе няма да получите повече от десет процента. До скоро виждане.

Реб набута Диего в едно такси.

— Такси? Прахосваме значи, така ли? А кога ще купим кадилак?

Диего никога не бе виждал Реб — в Ню Йорк или в който и да е град — да се придвижва по друг начин освен с метро, автобус или пеша. Стигнаха до Нюарк през тунела „Холънд“.

— И какво ще правим из тези далечни краища?

— Ще търсим двеста трийсет и пет хиляди долара. Откъде искаш иначе да ги взема?

Получи ги в следващия един час, след като банкерът от Нюарк хвърли последен поглед върху цялата купчина от договори, които Климрод му подаде, вадейки ги от вечната си платнена чанта. А Диего достатъчно разбираше от право, за да разбере, че Реб преговаря за заема от 235 000 долара, залагайки като гаранция почти всичките дружества, които бе създал.

Постигнаха съгласие.

— Връщаме се — каза Реб.

Отново на „Уол Стрийт“. И „Губернатор Лейн“. Този път на тротоара не ги чакаше Хазендорф, а Бени Берковичи, с когото Диего вече беше работил, включително в Чикаго и Балтимор. „Но никога не сме изпитвали симпатия един към друг, и то с основание — Бени беше по-темпераментен от мида, но в никакъв случай повече.“

Отново се срещнаха с Нормън, който им съобщи, че се с консултирал с клиентите си и те наистина приемат да им предоставят опция за срок от три месеца. Малко поспориха, понеже Нормън се опитваше да получи десет вместо пет процента. Но по всичко личеше, че и самият той не вярва в успеха си.

Излязоха половин час по-късно. Върнаха се на „Пайн Стрийт“ 18 пред сградата на „Хънт Манхатън“.

— Имам среща — каза Реб — с господин Дейвид Филоус точно в един часа.

Диего и той прекосиха мрачни, тържествени кантори, където хората бяха доста наблъскани. „Имаме вид на водопроводчици, дошли да поправят тоалетната, помисли си Диего, докато напредваха от едно препятствие към друго. Поне да беше разкарал тази шибана торба!“ Полк от секретарки ги прецеди за последен път и ги пропусна. Най-накрая се намериха пред Дейвид Филоус.

— Десет минути — каза Филоус. — И само защото това животно Хазендорф настояваше толкова много.

„Животното“ беше там с много притеснен израз на лицето.

— Много е просто — каза Реб. — Живеем и, по-важното, ще продължим да живеем в период на експанзия и по всичко личи, че тя дори ще се усилва. От нея банките — повече от всеки друг — ще извлекат най-много печалба. Вие управлявате... извинете: вие участвате в административния съвет на една от най-големите банки в света. Намирате се в пълен разцвет. Но имате един проблем: понастоящем службите ви са разпръснати в осем различни сгради, някои доста отдалечени една от друга. Мислите за групирането им...

— Откъде ви хрумна тази мисъл?

„Докато продаваше сандвичи и безалкохолни на подчинените ти“, отговори му мълчешком Диего, обладан от грандиозен пристъп на луд смях. Той изживяваше период на еуфория и операцията на Реб, чиято цел смътно започваше да разбира, едновременно го очароваше и удивляваше.

— Вие мислите за групиране. Дори в съвета вие сте най-пламенният му защитник — продължи Реб с приятния си глас.

— И групирането го предвиждате в Манхатън „midtown“^[4]. Впрочем и други банки мислят по същия въпрос, но те не са толкова мощни, колкото вашата. Никой не смее да направи първата крачка и да се озове сам на километри оттук. Това е дилемата. Защото да се напусне „Уол Стрийт“ и да се отиде на 5-о Авеню или „Медисън“, означава да се предизвика прилив на кръв в „midtown“ и сриването на всички инвестиции за недвижими имоти в „downtown“. Включително и вашите. А притежавате седем важни постройки в квартала. На стойност трийсет милиона долара.

— Четиридесет — поправи го Филоус с лукава усмивка.

— Трийсет и пет — по навик отговори Реб. И също се усмихна.

— Страшно много се забавлявам с вас — каза Филоус.

— А ще видите какъв смях ще падне, когато ме опознаете по-добре. Имате само един изход: да съберете всичките си служби в една и съща сграда.

— Която се намира?

— Никъде. Все още не съществува. Но вие ще я построите. Работа за около стотина милиона долара.

— Защо само една при тази цена? — попита Филоус, като се смееше. — Нека да са дузина. И къде ще я построя?

— Втория прозорец отляво на вас. От другата страна на улицата. Ниско долу.

Филоус трябваше да стане. Но той не се помръдна. Очите му примижаха.

— Естествено, че познавам терена. В скоро време един от помощниците ми трябва да получи сведения за него.

— Няма да има нужда.

— Купен ли е?

— Да.

— От вас?

— Да. Купен от мен — отговори Реб. — И ви го продавам за осем милиона долара. Днес. Today is the day.^[5]

Този път Филоус стана. Заобиколи бюрото си. Не отиде все пак чак до втория прозорец, откъдето можеше да види пустеещия терен. Но очевидно много му се искаше да го стори.

— Знам — каза Реб. — Ще ми възразите, че се страхувате да не би всички други банки да напуснат „Уол Стрийт“ и тук да се окажете сам. Това наистина би било идиотско. Но те няма да напуснат.

— Защо?

— Защото вие оставате. И поради още една причина, която е не по-малко важна: почти всичките имат същите проблеми като вас — недостиг на местата, с които разполагат.

— И вие сте купили терени за всяка една от тях?

— Не е необходимо. Вашата банка е най-могъщата по източния бряг на Съединените щати. Другите имат нужда от по-малко място, отколкото вие. Да предположим, че продам на друга банка сградата, в която се намираме сега — „Пайн Стрийт“ 18...

— Коя банка?

— Голяма банка, достатъчно богата, за да купи това, което ще й продадете. Кой е вече на „Уол Стрийт“? И кой, купувайки от вас „Пайн Стрийт“ 18, пак ще си остане?

Филоус отново седна.

— А след това какво и на кого смятате да продавате?

— Вие какво искате да продадете?

— Всичко.

— И седемте сгради?

— Ако купим вашия терен и построим небостъргач, да речем, от шейсет етажа, не виждам защо трябва да запазим старите си сгради. А дори и една банка няма нищо против от време на време да получава малко налични пари.

Мълчание.

Очите на Реб се замъглиха, сякаш обвити от сив дим.

— Дадено, приемам — рече той. — Ще продам сградите ви. И седемте. На банки, разбира се. Или на финансови учреждения, от какъвто и вид да са те.

Отново мълчание. После Филоус каза:

— Ще трябва да се консултирам и с останалите членове на административния съвет. При всеки случай не мога сам да взема едно такова решение.

— Можете — отговори Реб с много любезна усмивка.

— Всеки член от управителния съвет на „Хънт Манхатън“ може да ангажира банката в рамките на петдесет милиона. Цената ми днес за предлагания терен е осем милиона. Утре ще стане девет, в понеделник десет. Построяването на шейсететажна сграда ще ви струва около сто и двадесет милиона. Предлагам ви следното: точно след два часа и трийсет и четири минути отново ще бъда тук. Ще ви представя писмо от banker, когото лично познавате. Чрез писмото той ще се обвърже да купи от вас сградата на „Пайн Стрийт“ 18, разбира се, при същите условия, при които вие ще купите от мен терена и ще строите на него. В такъв случай ще купите ли терена ми?

— Всичко разбрах — каза Диего. — Продаваш на този тип място за осем милиона, за което преди два часа си платил четири милиона и седемстотин хиляди. Дори не платил 4,7 милиона, а само 235 хиляди, предоставени ти впрочем от една банка^[6]. Печалба: 3,3 милиона. Като

извадим 235 000 и разходите: три милиона. Нека да сме ларж. Освен това вземаш комисиона за продажбата на „Пайн Стрийт“ 18. Без да извадиш нито цент. Забавлявам се и възклицавам.

— Нищо не си разбрал — отговори му Реб.

Следващата среща беше на „Бродуей“ 165. Десет минути път пеша. Срещата беше четвъртата за деня и както предишните, бе уредена от Хазендорф (с изключение на тази в банката в Нюарк) и беше уговорена за два и половина.

„Charmian of the Board“^[7] от „Комершъл енд Индъстриъл Банк ъф Ню Йорк“, Харни Бар беше едър, червендалест и търпелив човек. Остави Реб Климрод да говори, без нито веднъж да го прекъсне, а после, сякаш да се убеди, че самият той добре е разбрал, каза сред най-сетне настъпилата след монолога на Реб тишина:

— Първо, вие твърдите, че „Хънт Манхатън“ няма да напусне „Уол Стрийт“; второ, твърдите дори обратното — че ще се установи на „Пайн Стрийт“ срещу сегашното си седалище в сграда, която банката ще построи; трето, че от вас ще купи мястото; четвърто, че самите ние имаме интерес да купим или най-малкото да поемем ангажимента за покупката на „Пайн Стрийт“ 18 и да се настаним там веднага щом „Хънт Манхатън“ напусне; пето, че преместването ще бъде възможно след около шест години, когато в най-добрия случай бъдещият небостъргач ще стане използваем; шесто, че следователно трябва да се откажем — каквото намерение имахме — от преместването ни в midtown поради двойната причина, че много рискуваме да не се окажем там сами като кретени и че преместването ни ще понижи стойността на инвестициите за недвижими имоти, които на „Уол Стрийт“ са предимно наши; седмо, че, напротив — новината, че оставаме тук, ще увеличи стойността на същите тези недвижими имоти; осмо, че разполагате със седем сгради за продажба, смяна или размяна, така че шест или седем други банки и финансови учреждения със сигурност ще последват действията, предприети от „Хънт Манхатън“ и нас; девето, и последно, че трябва да ви дам писмо, чрез което се обвързвам от името на моята банка да купя „Пайн Стрийт“ 18 веднага щом се освободи след шест или седем години, при условие обаче, че самите ние получим уверенията на „Хънт Манхатън“, че

няма да отпраши в midtown, че наистина ще купи терена ви и че на него ще построи сграда най-малко за сто милиона долара, където ще се настанят службите ѝ и ще бъде нейно седалище...

— С две думи, точно това е — каза Реб.

... Докато Диего Хаас водеше жестока борба с втория си пристъп на лудешки смях за деня.

— Пура? — предложи Бар.

— Благодаря, не пуша.

— Може би уиски?

— Не, наистина благодаря.

Бар поклати глава:

— Трябва да ви съобщя лоша за вас новина. Сградата на „Бродуей“ 165, където се намираме в момента, не е собственост на нашата банка. Ние сме само наематели. Договорът ни важи за още три години. Изтича на 30 юни 1953 година. Опитавме всичко, за да го продължим. Без никакъв резултат. Собственикът категорично не е съгласен. Иначе казано, не можем да чакаме шест години, да не говорим за седем или осем, „Хънт Манхатън“ да ни освободи мястото на „Пайн Стрийт“ 18. Трябва да напуснем преди 30 юни 1953. Мислите ли, че „Хънт Манхатън“ ще завърши строежа на сградата дотогава?

— Не.

— Мислите ли, че сме такива идиоти, та да се преместим веднъж през юни 1953 и втори път — три или четири години по-късно?

— Разбира се, че няма никакъв смисъл.

— Вие го казахте. Сделката ви е неосъществима, Климрод.

— К. Л. И. М. Климрод. Мога ли да ви покажа нещо, Господин Бар?

Кимна към Берковичи — той извади и разположи документите върху бюрото.

— Вашият собственик, господин Бар, се казва Чърчил. Джеймз Андрю Чърчил. Вчера се срещнах с него. Съгласи се да ми продаде сградата. Ще го намерите пред вас в документа за обещание за продажба. При тези условия ще приемете ли да се ангажирате с покупката на „Пайн Стрийт“ 18 при допълнителната и изрична уговорка най-късно до една година да ви представя доказателство, че аз съм вашият собственик и като такъв да продължа договора ви до

датата, когато ще можете да преместите канцелариите си в тези на „Хънт Манхатън“?

На следващия ден, 18 октомври, „Хънт Манхатън“, представела от човека, който щеше да стане основният акционер и най-влиятелният администратор, Дейвид Филоус, взе опция върху терена, разположен срещу седалището ѝ на „Пайн Стрийт“ 18. Посредством внасянето на депозит, еквивалентен на десет процента от стойността на терена, или осемстотин хиляди долара.

Още същия ден Реб Климрод депозира сумата в банката в Нюарк — същата, съгласила се да му отпусне заем от 30 хиляди долара за купуването на камиони и мотоциклети и втори заем от 250 хиляди долара.

Благодарение на влога и въз основа на опцията, взета от „Хънт Манхатън“, той успя да се титулува, тоест да вдигне собствената си опция върху терена, и следователно реално да го купи посредством краткосрочен заем от четири милиона и петстотин хиляди долара, отпуснат му от същата банка в Нюарк.

После вече можеше реално да продаде мястото на Дейвид Филоус — сделка, осъществена на 26 октомври — и по този начин да изплати всичките си заеми към банката в Нюарк.

Чистата печалба за Реб Климрод от тази първа сделка възлизаше на два милиона деветстотин и двайсет хиляди долара и Реб я осъществи не за четиридесет и осем часа, както твърди аржентинецът, подведен от благоговението си към Краля, а за девет дни.

И тогава, едва тогава започна истинското безумие.

[1] Скъпи мой (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Център — Б.пр. ↑

[3] Всички имена на банки, финансови учреждения и застрахователни компании, които реално са съществували в операцията „Уол Стрийт“, тук са променени. Както и тяхната специфика. — Б.а. ↑

[4] Манхатън е разделен на три зони: downtown — от най-южната точка на полуострова до 14-а улица; midtown — между 14-а и

79-а улица, и uptown — от 79-а нагоре. „Уол Стрийт“ е едновременно и улица, и квартал. — Б.а. ↑

[5] Днес е денят (англ.). — Б.пр. ↑

[6] Подобни операции са напълно законни в САЩ. — Б.пр. ↑

[7] Председател на управителния съвет (англ.). — Б.пр. ↑

22.

Добре беше да се запомнят четири точки, за да се разбере сделката от „Уол Стрийт“:

— Цялата операция се извърши за десет месеца;

— Реб Климрод я осъществи, ръководейки едновременно десет, двайсет, трийсет други предприятия, твърде различни едно от друго, не само в Ню Йорк и не само в Съединените щати. Това беше една от десетките шахматни партии, които Климрод играеше едновременно; — по стар навик Реб Климрод действаше сам, доверявайки се единствено на паметта си. Създаде дружества (общо двайсет и девет), много от които преустановяваха своята дейност веднага щом изпълнеха задачата си. И използва много хора, като на преден план винаги бе Даниел Хазендорф; но никога никой от тях нямаше цялостен поглед върху нещата; — групирането на „Уол Стрийт“, което всъщност реши бъдещето на финансовия квартал, обхвана шейсет и седем банки и различни финансови учреждения и застрахователни компании. Общата сума, влязла в обращение, достигна и вероятно надхвърли един милиард долара.

Дейвид Филоус каза:

— Най-сетне получих съгласието и на останалите членове от административния съвет. Преди всичко, що се отнася до терена, който купих от вас, ние наистина възнамеряваме да построим шейсететажен небостъргач, в който да групираме всичките си служби. След това, що се отнася до седемте други сгради...

— Вече уредих първия проблем — „Пайн Стрийт“ 18.

— Която приятелят ми Харви Бар се е ангажирал да купи. Писмото му е като образец от антология — мисля, че ще си го сложа в рамка. Но както и да е. Остават още седем сгради.

— Заявих, че съм готов да ги продам от ваше име.

— Харви Бар ми каза, че сте поели същия ангажимент и с него по отношение на две сгради, които принадлежат на банката му —

едната на „Уилиам Стрийт“, другата в Бруклин, Вярно ли е?

— В известна степен.

— Шест за нас, две за Бар. Общо осем. Докъде, по дяволите, искате да стигнете? Да купите или да продадете целия „Уол Стрийт“?

— Не виждам кой би могъл да си представи подобна налудничава мисъл — спокойно отговори Реб Климрод. — Упълномощавате ли ме да продам останалите шест сгради от ваше име?

— Да.

— Бих искал да ми издадете официално пълномощно, осигуряващо ми правоспособността да преговарям при продажбите. Това, което адвокатите ми наричат „exclusive sell agreement“^[1], съответстващо на „power of attorney“^[2]. Възможно ли е?

Филоус хвърли поглед към един от присъстващите юристи. Той кимна.

— Имате го — каза Филоус. — Адвокатите ви ще уточнят подробностите.

— Сега цената. На колко изчислявате стойността на всичките сгради?

— Заедно с „Пайн Стрийт“ 18 ли? Харви Бар не споменава никаква цифра в писмото си. Наистина се ангажира със закупуването на „Пайн Стрийт“ 18 след шест години, но този стар мръсник не казва никаква цифра...

Весела светлинка трепна в очите на Филоус.

— Предполагам, че това е ваша идея?

— Да.

— Мислите за „packged deal“^[3], цялостна продажба на седемте сгради, включително тази на „Пайн Стрийт“, така ли?

— Да.

— Струва ми се, че вече споменах една сума за всичките сгради.

— Четирийсет милиона. А аз ви отговорих трийсет и пет. Какво ще кажете за трийсет и седем?

— Разумна цифра, която може би ще бъде приета и от останалите членове на административния съвет. Климрод?

— Да?

— Лъжа ли се, или вече имате предвид някои купувачи?

Реб наведе глава, вдигна я и се усмихна:

— Аз — каза той. — Аз бих искал да купя тези сгради.

Филоус избухна в смях.

— И като си помисля, че за малко щях да пропусна да се запозная с вас! Цял живот щях да съжалявам! Вашето предложение?

— Искам опция за една година, като срокът започва да тече от утре. Цената на всяка сграда няма да бъде посочена, но специална клауза ще указва във всеки случай сумата от продажбата на шестте сгради, включително и на „Пайн Стрийт“ 18, която сума трябва да бъде трийсет и седем милиона долара.

— Климрод?

— Да?

— Не искате ли да работите при нас?

— Нямам намерение да купувам банка, поне за момента. Благодаря все пак.

Това стана на 26 октомври, деня, в който официално бяха изработени договорите — от дружество, за което Диего Хаас без особено учудване откри, че е негов президент — за прехвърлянето на терена на „Пайн Стрийт“ на „Хънт Манхатън“.

На следващия ден, 27-и, притежавайки два милиона и шестстотин хиляди долара (след приспадане комисионата на Даниел Хазендорф) и чрез посредничеството на дружество, представяно пак от същия Диего Хаас, Реб Климрод взе опция върху седемте сгради на „Хънт Манхатън“.

Посредством изплащането на депозит от един милион триста и петдесет хиляди долара — или пет процента от крайната цена; трийсет и седем милиона долара.

След още един ден, 28-и, пак на принципа на „Leverage“ (лоста), позволяващ да се продаде на „Б“ това, което още не си купил от „А“, с депозит от пет до десет процента от цената на покупката и едва след това, след като „Б“ ти е платил, ти на свой ред да платиш на „А“, Реб Климрод се оказа собственик на още две сгради, принадлежащи на „Комершъл енд Индъстриъл Банк“ на Харви Бар.

За случая си послужи с трето дружество и отново с Даниел Хазендорф като знаменосец. Взе опция за осем месеца, като в замяна

изплати петте процента от цената, която искаше Бар (шест и половина милиона), или триста дващсет и пет хиляди долара.

Това означаваше, че ЕДИНАЙСЕТ дни след като започна атаката си на „Уол Стрийт“ и след като бе върнал на банката в Нюарк отпуснатите му заеми, Реб Климрод — започнал без цент, но също не дължащ нито цент комуто и да е — беше законен собственик (или поне имащ правото да ги продава на каквато си иска цена) на ДЕВЕТ сгради.

И му оставаха деветстотин дващсет и пет хиляди долара налични пари.

И то не каквито и да е сгради.

— „Musical chairs“ — каза Хазендорф, чието добро настроение се дължеше на получените от Реб комисиони.

Изразът изненада Диего. Комисионерът му обясни, че това е метафора, използвана най-вече в недвижимата собственост, което означава добри места, нещо като първите кресла в концертната зала.

И тъкмо с тези първи „концертни кресла“ започна симфонията.

Решението, взето от „Хънт Манхатън“ и последвано от „Комершъл енд Индъстриъл“ на Бар, предизвика голямо оживление. Изведнъж всички се успокоиха: все пак „Уол Стрийт“ си оставаше мястото, което трябваше да се „стабилизира“, според използвания тогава израз...

„Бродуей“ 165 бе купена за дващсет и един милиона долара и половина от банката Дж. П. Флинт. Размяната се извърши за три дни, след един първи отказ на Александър Хейнс, който изтъкна като причина, че няма нужда от допълнително място. Но Хейнс бързо отстъпи, когато на прост език му обясниха намеренията на „Мютюъл Гуарънти Корпорейшън“ да се слее с Флинт. Аргументът бе използван от Хазендорф, несъмнено манипулиран от Реб Климрод, но той беше достатъчно интелигентен, за да го открие сам: „Когато «Мютюъл» пристигне с предложение за сливане, положението ви ще бъде много по-добро и, по-важното, ще имате нужда от място...“

Диего Хаас записа в собствената си сметка дващсет и един милиона и петстотин хиляди долара. Въпреки всичките си странности той бе започнал с една цифра: трийсет и седем милиона. Сумата, която Реб се бе наел да изплати на „Хънт“ за седемте сгради...

— А два̀сет един и половина, извадени от трийсет и седем, прави... петнайсет и половина. Но имаме още шест сгради за продаване. Мадре де Диос, Реб, само приятелчето ти Бар да направи малко усилие, и последните пет сгради могат да бъдат чиста печалба!

Диего срещна сивия и развеселен поглед. Попита:

— Все още нищо не съм разбрал, така ли?

— В известен смисъл.

Харви Бар се съгласи да плати седемнайсет и половина милиона за „Пайн Стрийт“ 18. Даниел Хазендорф получи двойна комисиона заради качествените си услуги и се сдоби с допълнителни четиристотин хиляди долара за продажбата на първите две сгради от имуществото на „Хънт Манхатън“.

Сграда номер три се намираше на „Бивър Стрийт“ 32. Климрод не я продаде. Размени я. Срещу две по-малки постройки — на „Бродуей“ 34 и „Насау Стрийт“ 56, — предложени му от „Ню Йорк Сивик Банк“. Банката размени при условие, че ще ѝ бъде предоставена възможността да построи втора сграда до тази на „Бивър Стрийт“ 32.

Номер 34 на същата улица се заемаше частично от службите на „Уошингтън Тръст Къмпъни“.

Реб Климрод предложи на „Уошингтън“ да се групира — както постъпи „Хънт Манхатън“ — върху три парцела на „Уилиам Стрийт“, които той се захвана да получи, понеже настанените там „Инлънд Комершъл Тръст“ и „Ню Йорк Сити Файнейишъл Корпорейшън“ приеха предложението му да се преместят на „Бродуей“ 132 и 95...

... А сградите на 132 и 95 трябваше да се освободят, понеже „Лайф Атлантик Секюрити“ беше съгласна да ги напусне и да се премести на „Уол Стрийт“ 42, която пък бе освободена от „Континентал Ню Йоркър Банк“, отивайки на „Насау Стрийт“ 56 — една от двете сгради, за които Климрод (какво щастливо съвпадение) бе получил опция за покупка в рамките на сделката с „Ню Йоркър Сивик Банк“, а другата сграда...

— Нещо да не ти е ясно? — Реб попита Диего.

— Само едно — отговори Диего с пълна уста. — На колко дружества съм президент?

— Девет.

Двамата се намираха пред Нюйоркската фондова борса и ядяха прави сандвичите на „Жауа Фууд“.

— Девет? Миналата седмица бяха десет. Акциите ли ми спадат или какво? Май съм в упадък, а?

— Вчера и завчера разпусна три.

— Значи остават седем.

— Но тази сутрин създаде две нови.

— Все пак не стоя със скръстени ръце! — възкликна аржентинецът.

[1] Изключително споразумение за продажба. — Б.пр. ↑

[2] Сила на довереника. — Б.пр. ↑

[3] Пакетна сделка. — Б.пр. ↑

23.

За да се възстанови главозамайващата плетеница от опции, размени, трансфери и сделки от всякакъв вид, изтъкана по онова време от Климрод, при преброяването опциите им се оказаха не по-малко от трийсет и осем — някои вдигнати твърде бързо, за броени дни, други оставени висящи в продължение на месеци. Сетиниац никога не успя да определи точната сума на използваните капитали; преплитането на банки, финансови учреждения и дружества бе такова, че бе необходима цяла армия от експерти, които да работят една година, за да може да се разбере нещо. И още. Осемдесет процента от дружествата, които бе създал, за да му служат като щифета за предаване, били разпуснати, активът им изтекъл към банки „off-shore“^[1] и изчезнал в меандрите на номерирани „панамски сделки“. Едно нещо е сигурно: Реб Климрод бе започнал само с двеста трийсет и петте хиляди долара, отпуснати му от банката в Ню Джърси, която отворила касите си за него след намесата на Аби Левин. През цялото останало време той действаше, като непрекъснато реинвестираше собствените си печалби. Нямаше никакви налични пари от другите си сделки, въпреки че те започнаха да носят с пълни шепи. Може би това бе кокетирание от негова страна или непреклонна воля да поддържа непропускаеми прегради между тази великолепа спекулация и останалите му сделки...

Широко използваше банковия кредит. Положението, което заемаше, бе благоприятно за това: сделките му го поставяха в непрекъснат контакт с ключовите ръководители на най-добрите банки по Източния бряг. С някои от които често установяваше лични приятелски връзки, като Дейвид Филоус например, останал негов верен приятел чак до края.

В много случаи, за да купи нещо от една банка, той използваше нейните собствени пари, които действащите дружества му предоставяха.

Цялостните операции бяха напълно легални. През 1952 година Министерството на финансите направи много строга проверка на Диего Хаас — не откри нищо осъдително, всичко бе в ред. Самият Реб

никога не е бил подлаган и на най-малък контрол. Поради една причина: името и подписът му не фигурираха никъде.

Сделката с „Уол Стрийт“ 40 бе малко по-сложна, поне в крайната си фаза. Климрод доста лесно придоби опция върху част от терена, който принадлежеше на „Хънт Манхатън“.

Получи и втория парцел, който притежаваха двама далечни и свадливи племенници на семейство Икабот, посредством кантората на Ник Петридис — един от бъдещите Хора на Краля.

Оставаше третият парцел от терена.

Той беше собственост на дружеството, построило сградата през 1920 година.

„Котирано дружество“ „over-the counter“^[2], допълнително към официалния пазар, обясни Хазендорф. Сградата и парцелът в момента бяха единствената му наличност. Но отказваше да продава. Имаше сериозна причина: според законите на щата Ню Йорк подобна продажба може да се извърши само ако две трети от акционерите са я одобрили.

Даниел Хазендорф беше всичко друго, но не и глупак. Улови мисълта в очите на Климрод в момента, когато тя започна да се заражда...

— О, не — извика той, — това не!

— Какво не? — попита Диего.

Хазендорф наблюдаваше замечтаното лице на Реб. Обясни:

— Ако добре разбирам какво има в главата си, той иска да предизвика продажба на търг, „актоин“^[3], в резултат на който се надява да купи най-малко шейсет и седем процента от акциите на „Брю“. И в такъв случай благодарение на собствеността си върху две трети от дружеството той ще може да ликвидира наличността по свое желание. Този човек е напълно луд.

Жълтите очи на Диего проблеснаха с дива жестокост:

— Мери си думите, Даниел.

Трепереше от ярост. Хазендорф поклати глава и разтвори ръце:

— Добре, добре.

— Диего?

— Да, Реб?

— Всичко е наред.

Действието се развиваше в стаичката на Климрод — той бе неин наемател повече от десет години, — в невзрачна и овехтяла сграда на Западна 11-а улица в Гринуич Вилидж. Диего Хаас заемаше съседната стая. След малко Диего попита:

— Наистина ли искаш да направиш това, Реб?

— Да.

Климрод се обърна към Хазендорф:

— Колко са акциите?

— Двеста хиляди.

— Кой ги държат?

— Наследниците на Брюбейкър и Неш, по около петнайсет процента за всеки от тях. Останалите са дребни притежатели.

— Котирането?

— Петдесет и три и три четвърти вчера.

— Тенденцията?

— Нещата се пораздвижиха в последните седмици. Към покачване. Качи се с два пункта, падна с половин, после пак малко се качи. Сигурно ще продължава да нараства.

— Шейсет?

Несъмнено това, което най-много учудваше, дори шокираше Даниел Хазендорф (освен страха, който му вдъхваше), бе пълната апатия на Реб — без никакъв намек да се извини, че е престорено — към обстановката, дрехите, храната и въобще към всичко, което за самия Хазендорф и за милиони човешки същества представляваше солта на живота. Хазендорф наскоро бе купил великолепен апартамент-тераса към Парк Авеню. А Климрод лежеше на леглото със скръстени под главата ръце в тази кочина, където нямаше нищо друго освен около двеста книги, струпани направо на пода.

— Бих се изненадал, ако се покачат до шейсет — каза Хазендорф. — По дяволите, това прави дванайсет милиона долара! А...

Внезапно спря. Щеше да каже: „А вие със сигурност нямате дванайсет милиона долара.“ Но очите на Климрод бяха вперени в неговите и той изпита чувство на притеснение.

— Даниел? — кротко попита Климрод. — Даниел, колко получихте като комисиона, откакто работите с мен?

— Немалко — призна Хазендорф.

— Не мога да ти кажа точната цифра сега — продължи Климрод със същата обезпокояваща кротост. — Но ако реша, бих могъл да я намеря. Според мен трябва да е някъде около три милиона седемстотин хиляди деветстотин и дванайсет долара, плюс-минус един долар. Така ли е, Даниел?

— Да. Сигурно е така.

Диего Хаас бе преизпълнен с гордост. Никак не обичаше Хазендорф: „Това копеле ще се разхожда из целия «Уол Стрийт», та чак до 5-о Авеню и навсякъде ще разправя, че е спасил «Уол Стрийт» и цялата Нюйоркска борса чрез дяволската си хитрост. Но пред Реб е само едно куче с подвита опашка — точно както и аз впрочем, но аз съм щастлив от това, — което напълва гащите...“

— Дан, според вас какво ще стане, ако реша да ви разоря? — попита Климрод.

— Аз нищо не съм казал.

— Дан, искате да преустановите работата си с мен?

— Не.

— Мислите ли, че имате и най-малкия шанс да работите за своя сметка (да не говорим срещу мен), без веднага да забележа?

— Не.

— Напълно ли сте сигурен?

— Да. Напълно.

Мълчание. Реб поклати глава:

— Към коя посредническа агенция ще ме посъветвате да се обърна за тази сделка?

— „Акуавива“. Те са най-добрите в тази област. И са свързани със семейство Брюбейкър. Хари Брюбейкър се ожени за една от дъщерите на Акуавива.

Климрод се усмихна:

— По едно щастливо стечение на обстоятелствата сутринта им телефонирах в качеството си на ваш секретар. Днес в четири часа имате среща с Тони Акуавива. Ще му предложите седемдесет и пет долара за всяка от трийсетте хиляди акции Брюбейкър. Сигурен съм, че ще го убедите да приеме. Ще го натоварите да организира продажба на търг за всичките останали акции на „Брю Инкорпорейтид“. На същата цена, като може да стигнете до сто трийсет и пет хиляди, или

до две трети от всички акции. Знаете ли, че Джордж Неш, който също държи трийсет хиляди, е започнал преговори с „Фърст Нешънъл“ за цялостна продажба на сградата на „Уол Стрийт“ 40?

— Не.

— Не е лошо от време на време да продавате сандвичи. Много по-поучително е, отколкото четенето на „Уол Стрийт Джърнъл“. Дан, направете така, че Акуавива да си мълчи, и не ходете при Неш, аз ще се заема с него. Дан?

— Да?

— Разбира се, вие сте този, който официално ще купи акциите посредством обичайния механизъм. Съдружници сте с тук присъстващия Диего Хаас в дружество, което бе създадено вчера. Обърнете се към Лернер за подробностите. Докато мислех по въпроса, стори ми се, че прекалено се увлякохте по риболова — корабът, който купихте миналата неделя в Кей Уест, не струва чак толкова, можехте да го получите за петстотин долара по-малко. Но видях снимки — наистина е хубав. Надявам се, че с него ще хванете много риба. Въпроси, Дан?

— Всичко е напълно ясно — отговори Хазендорф.

— И аз имам същото чувство — промърмори Реб и се прозя.

— Всичко е много просто — каза Реб на хората от „Хънт Манхатън“. — Искате да продадете парцела си от терена на „Уол Стрийт“ за десет милиона долара. Дадохте ми опция, която ще освободя веднага щом се сдобия с парите, за да го направя. Така че ние сме нещо като съдружници. Вече купих парцела на Икабот. Остава частта на „Брю“. Предприех закупуването на сто трийсет и пет хиляди нейни акции. По седемдесет и пет долара всяка. Ще ми струва между дванайсет и тринайсет милиона долара заедно с разходите и комисионите. Бих могъл да намеря тези пари и от друга банка, но не искам да ви лишавам от моя милост като клиент. Винаги съм бил доволен от услугите ви.

Хората си помислиха, че е дяволски нагъл. Не му го казаха. Попитаха го колко му трябва и той отговори, че може да събере три милиона, но не повече. Усмихна се:

— Остават десет. Които ще ми предоставите вие, не наведнъж, а в течение на закупуването от мен акции.

И с какво исканият от него заем ще бъде гарантиран? Той обясни:

— Задължавам се да освободя във ваша полза всяка от акциите „Брю“, която успея да купя. И, разбира се, пак при вас ще депозирам трите милиона акции, които вече съм купил или ще купя в следващите дни. Гарантирам.

Вдигна мършавата си голяма ръка, сякаш за да предотврати някаква забележка:

— Знам: ще ми кажете, че ако не успея да се сдобия с контролния пакет акции на „Брю“, тоест ако не достигна квотата от две трети, тези акции, за които съм платил седемдесет и пет долара, веднага ще паднат на петдесет и няколко. Но вие не поемате никакъв риск. Един пример: да предположим, че получа само сто и десет хиляди от сто трийсет и петте хиляди акции, които са ми необходими. Ще проваля сделката. Акциите ще паднат до петдесет и няколко. Но какво ще остане в касите ви? Вие ще финансирате закупуването само на осемдесет хиляди от тези акции. Тоест шест милиона. Акциите вече ще струват — да предположим, което е вероятно, че те ще паднат до петдесет и пет — само четири милиона сто двама и пет хиляди. Но моите три милиона останат у вас, нали така? И напълно покриват разликата. Вие не рискувате нищо. Освен това...

От платнената си торба извади копие на някакво писмо.

— Освен това вече имам купувач за сградата на „Уол Стрийт“ 40. „Юрбейн Инсюрънс Лайф“. Ето писмото, в кое то потвърждават намерението си да купят сградата веднага щом стана неин собственик. Бих желал бърз отговор, ако обичате. Дружеството, управлявано от господата Хазендорф и Хаас, вече е закупило малко повече от два милиона акции. Всъщност трийсет хиляди от тях. А търгът приближава, няма време.

През целия си живот Диего Хаас бе абсолютно сигурен само в две неща. Първото, че Краля е безспорен гений, второто, че самият той, Диего, няма дарба към аритметиката.

Все пак, след като два̀сет пъти последователно сметна ДЕСЕТ милиона (платени за парцела на „Хънт Манхатън“), ЧЕТИРИ И ПОЛОВИНА (за парцела на Икабот) и ДВАНАЙСЕТ И ПОЛОВИНА (за купуването на седемдесет и един процента от акциите на „Брюбейкър Инкорпорейтид“), с право стигна до заключението, че всичко това прави два̀сет и седем милиона.

— Заедно с разходите. Имаше разходи, нали, Реб?

— Да.

— Много ли разходи? И комисиони?

— Диего, остави Дан Хазендорф на мира.

— По дяволите, този тип навсякъде крещи, че е създателят на *твое*то прегрупирване на „Уол Стрийт“. Дори е давал интервюта за „Дейли Нюз“ и „Фортун“!

— Това няма значение. Не държа да давам интервюта.

Известно време Реб се усмихваше:

— Ясно ли е, Диего?

— Ясно. Мога ли да ти задам един въпрос?

— Да.

— Какво искаш да постигнеш? Да бъдеш най-богатият или най-неизвестният човек в света?

— В известен смисъл... Тази вечер хамбургерите са от мен. А после може да отидем на кино. Но ти ще купиш билетите.

Разбира се, Хазендорф си го отнесе по време на търга за акциите на „Брюбейкър енд Неш Инкорпорейтид“.

Според Сетиниаци цялостната печалба е сто два̀сет и четири милиона долара, придобита от различните дружества на Климрод при операцията „Уол Стрийт“. Даниел Хазендорф получи за работата си трина̀сет милиона комисиони.

Сетиниаци смята, че само сградата на „Уол Стрийт“ 40 — единствена сграда в началото! — наистина придружена с други сделки, е оставила два̀сет и седем милиона на Краля. И макар че тази сделка бе новина номер едно във вестниците (името на Климрод не бе цитирано никъде, говореше се само за Хазендорф), тя не беше най-важната, въпреки че си остава най-впечатляващата. Печалбите му дойдоха не толкова от големите сгради, а от закупуването на по-

скромни и по-невзрачни места за строеж, чиято стойност за няколко месеца, поради „повторното стабилизиране“ на „Уол Стрийт“, стремглаво се повиши. Най-обикновен ресторант, бар, какъвто и да е магазин или апартамент утроиха и учетвориха цената си само поради съживяването на квартала и окончателното съседство на всички тези банки.

Реб удвои дейността си на „Уол Стрийт“ начело с Хазендорф, Хаас и други подставени лица — имената е безпредметно да цитираме тук — с невероятна серия от операции под ръководството на други два екипа, чието съществуване знаеше може би единствено Хаас.

Фактът, че на преден план стоеше Даниел Хазендорф (който след раздялата си с Реб не бе чак толкова щастлив), а Климрод — в сянка, се дължеше на съгласието, постигнато между двамата мъже още в началото. Реб Климрод вече изпитваше истинска омраза към лична реклама.

Операцията на „Уол Стрийт“ започна през октомври 1950 година и приключи през юни 1951.

Но преди операцията се състоя пътуването до Лондон и европейския континент.

И най-главното — преди, по време и след нея — това бе Чармиан Пейдж.

[1] Чуждестранни банки. — Б.пр. ↑

[2] Чрез посредник (англ.). — Б.пр. ↑

[3] Търг, наддаване (англ.). — Б.пр. ↑

ВОДОПАДИТЕ НА КАРАКАРАИ

— Дейвид Сетиниац.

Гласът, произнесъл името му, бе спокоен и бавен и без да бъде висок, ясно се открояват сред многослойната глъчка на тълпата. Сетиниац излизаше от асансьора, обърна се и го видя — облечен със синя риза, с платнена торба в краката, спокойно облегат на мраморната облицовка на стената. Беше 18 септември. Сетиниац каза на двамата мъже, които го придружаваха:

— Извинете ме. Ще ви се обадя утре.

Приблужи се до Реб Климрод. Разглеждаше го и не знаеше какво точно да му каже. Климрод се усмихна:

— Добре ли мина сватбеното пътешествие?

— Великолепно. Какво стана с вас? Джордж Тарас се обади миналата седмица и ми каза, че сте ходили у тях и сте му върнали книгите.

Сетиниац се чувстваше малко нервен без ясна причина. Като при ненадейна среща със стар приятел от казармата, когото малко или повече си забравил... Почти без да си дава сметка, той закрачи през залата с прекалено изострено чувство за присъствието на странния младеж до себе си, облечен смешно и с глупавата си платнена торба. Излязоха на Медисън Авеню. Времето беше много хубаво и топло. Покрай тях премина цял ескадрон секретарки, които се усмихваха на Сетиниац, но хвърлиха и любопитни погледи към спътника му.

— Мен ли чакахте?

— Да.

— Защо не се качихте в кантората ми?

— Какво ви каза Джордж Тарас?

Отговаряше на въпроса с въпрос.

— Само, че сте били у тях, в Мейн, и че сте му върнали книгите. И че сте спечелили съпругата му.

Сетиниац все пак успя да заговори с лек тон въпреки непонятното притеснение, което изпитваше.

— Изглежда, че по отношение на живописиста имате познания доста над средните...

— Нищо друго ли?

Сетиниаци се замисли, напъвайки паметта си.

— Не — отговори той искрено. — Толкова ли е важно?

— Не чак толкова — каза Климрод. — Бих искал да поговоря с вас. Можете ли да ми отделите половин час, или предпочитате да си уговорим среща за друг път?

За онази вечер Сетиниаци си спомня, че не е имал други намерения, освен да се прибере вкъщи, във великолепния апартамент, който майка му и родителите на жена му се бяха постарали да обзаведат близо до Парк Авеню. След като се завърнаха от сватбеното пътешествие, Дайана и той бяха прекарвали насаме само няколко нещастни часа, носени от вихъра на светския живот както в Ню Йорк, така и в Бостън, в крайморското имение на семейство Пейдж в Кънектикът или в огромното ранчо, което собствената му майка притежаваше в Кентъки. А от първи септември, датата, на която започна работа в „Уитейкър енд Коб“, нямаше вечер, в която младата двойка да не приема гости или да не ходи на гости. „Но ако трябва да бъда напълно искрен, това не бе единствената, нито дори истинската причина за колебанието ми: мисълта да поканя Климрод у дома, да го въведа в своята социална среда — тази мисъл ми изглеждаше абсурдна. Беше 1950 година и по онова време хората много повече държаха на външното благоприличие, отколкото днес. Естествено, след случилото се по-късно...“ Сетиниаци каза много колебливо:

— Знаете ли, аз...

Голямата ръка на Климрод го хвана за лакътя — жест, който още повече смути Сетиниаци.

— Мога ли да ви наричам Дейвид?

— Разбира се.

Климрод се засмя:

— Така или иначе не бих могъл да приема поканата ви за вечеря. Съжалявам, не съм свободен. Може би някой друг път.

В дъното на очите му потрепваше весело пламъче. „Аз съм пълен кретен“, мрачно си помисли Сетиниаци с присъщата си откровеност. Но Климрод вече продължаваше:

— Да речем, че след около пет-шест месеца ще имам нужда от адвокат като вас. Не, не искам нито с Уитейкър, нито с Коб, нито с някой друг от техните помощници да си имам работа. Осведомих се за вас...

Усмивка. Тази негова толкова странна усмивка.

— Не ми се сърдете, моля ви. Не открих нищо, което — как да кажа? — да не ви прави чест. Ще имам нужда от вас като адвокат през пролетта. Дали ще приемете или не — вие ще решите. Но преди това, през този период от няколко месеца, имам предложение към вас. Бих искал да се срещаме по за три-четири часа седмично. Разбира се, ако това спомогне за уреждане на нещата, готов съм официално да вляза във връзка с Коб или Уитейкър и в известен смисъл да наема услугите ви. Вашите, а не тези на който и да е друг от толкова известните им юристи. Ще платя каквото трябва. Бих желал да се срещаме по три-четири часа всяка седмица, не непременно в един и същи ден от седмицата, а в зависимост от вашето и моето свободно време, и аз ще ви задавам въпроси, най-вече теоретични...

Сетиниац го гледаше смаяно.

— Искате да ви преподавам право? По три часа седмично?

— В известен смисъл. Но не е точно така. Искам да науча основното, това, от което аз имам нужда. А много добре знам от какво имам и от какво нямам нужда.

— Който и да е вечерен курс ще направи същ...

Климрод усмихнато поклати глава:

— Не. Опитах.

Весело се разсмя и младостта му (по-късно Сетиниац откри, че в същия ден той навършваше двайсет и две години) още по-ясно пролича.

— Не върви достатъчно бързо, губят време за незначителни неща и най-важното — часовете невинаги са ми удобни. Дълго мислих, Дейвид. За пари ли става дума?

Бръкна в торбата и извади няколко пачки от по хиляда долара.

— Извинете ме, в никакъв случай не искам да ви обидя. Посочете ми пътя и аз ще уредя всички финансови проблеми. Всичко, свързано с Уитейкър и Коб или което засяга вас.

— Господи! — възкликна Сетиниац, почувствал се понесен от огромна разбиваща се вълна. — Услугите ми не струват кой знае колко,

работя истински едва от осемнайсет дни!

— Приемете, моля ви. В края на краищата вие ми спасихте живота и ми дължите нещо.

Сивите му очи весело проблясваха. Но същевременно излъчваше почти потискаща сила на убедителност и чувство за предлагано сърдечно приятелство — разкрило се неочаквано, сякаш осветена врата, внезапно отворела в мрака.

— Дейвид?

— Съгласен съм — отговори Сетиниаци, като оттук нататък се остави на вълната, която изцяло щеше да разтърси живота му.

И още в първите минути на следващата им среща (тя се състоя четири дни по-късно, но не в адвокатската кантора на „Медисън“, а в хотелския салон на Източна 44-а улица) Сетиниаци осъзна нещо безспорно: интелигентността на Климрод бе най-мълниеносната и най-завършената от всички, с които някога се бе сблъсквал. „Понякога е направо страшно. Притежава дарбата да върви директно към същността на нещата, дарба, която те смущава и още по-лошо — слисва те. Разбира се, тази интелигентност си я долавял и преди това, дори само в погледа му, но съвсем друго е да я видиш в действие без никакви задръжки, гола, освободена от всякакви, макар и непринудени маскировки, като обичайната безпристрастност на лицето, замечтания израз на очите, бавните му, спокойни жестове и реч. Тогава тя се разкрива със своята необхватност, дори чудовищност — думата съвсем не е силна; естествена, ослепителна, но в моменти дразнеща. Мисля, че в Харвард бях от онези студенти, дето ги наричат блестящи. По онова време «Уитейкър енд Коб» бяха най-добрата адвокатска кантора по сделки в Ню Йорк и дори в Съединените щати. Върхът. За един млад юрист да бъде нает от тях означаваше, не знам... все едно че дебютиращ актьор е ангажиран във филм вместо Гари Купър. Наеха ме заради личните ми качества, а не поради някакво семейно ходатайство и аз ликувах от гордост. А бях изучавал право и икономика в продължение на шест години... В края на първите часове, прекарани с Климрод, аз излизах смазан, чувствах се като четиригодишно дете, за което са настоявали да взема уроци по ядрена физика. До такава степен, че бях готов да откажа следващата среща...

На която, разбира се, отивах. Човек не би могъл да разбере Краля и невероятното влияние, което упражняваше върху всички нас, ако

няма предвид съблазнителната му сила. Различните маски на Реб Климрод — физиономия, глас, вежливост, мекота — не са били нищо друго освен отстъпки, които правеше с дяволска вещина, за да ни накара да го приемем, да му простим, че е толкова високо над нас. След като разбереш това, малко или повече се нагласяш към него.

До 20 ноември 1950 година се срещнахме петнайсетина пъти. Но много често си задавах въпроса, кой на кого преподава право?

Също така си признавам, че нито за момент не съм и помислял дали предварително е планирал как да използва срещите ни не само за да придобие знания, които са му липсвали, не само за да ме прецени и претегли, преди окончателно да ми се довери, но най-вече за да види отново Чармиан...“

— Отиваме твърде далече — каза Сетиница, леко раздражен. — Както винаги с вас, скачаме от една мисъл на друга, така че...

Той намираще убежище в английския, за да избегне възможното обръщение на „ти“, както е във френския език.

— Но бих могъл да го намеря някъде, нали? — кротко попита Реб.

— В таблиците на Голдънвейзер. Освен ако Чандлър не го споменава в своята „Economics of Money and Banking“^[1], Имам книгата, но не е тук. Вкъщи е. Бих могъл да ви я донеса следващия път.

— Или аз бих могъл да ви придружа до вас и вие да ми я дадете още тази вечер. Можете ли да го направите?

Заедно напуснаха салона на хотел „Алгонкуин“. Таксито ги остави на Парк Авеню. По пътя продължиха спора за долара, курсовете и международната финансова система. Сетиница упорстваше и до такава степен бе погълнат от темата, че не си даде сметка кога се озоваха в хола на собствения му апартамент, подавайки на хавайския метрдотел шапката и чантата си...

... и намирайки в големия салон жена си и балдъзата си, които отправиха въпросителни погледи към невероятно спокойния Реб Климрод.

На 20 ноември 1950 година Чармиан Пейдж караше двайсет и четвъртата си година. Макар и безумно влюбен в жена си, Дейвид Сетиниац винаги бе признавал, че от двете сестри по-малката беше изключително красива. Но въпреки това дори с нож на гърлото не би се оженил за нея — тя винаги бе притежавала дарбата да го смуцава и почти да го довежда до ужас. Смеййки се, Дайана обясняваше държането и с това, което тя наричаше „малко особеното чувство за хумор на Чармиан“. Цели петнайсет години — като се започне със собствената му френска баба Сюзан Сетиниац — грижливо и дълбоко подчертаваха на Дейвид Сетиниац, че притежава толкова чувство за хумор, колкото и гъбата за тоалетната чиния. С течение на времето най-сетне успяха да го убедят.

И в крайна сметка, присъединявайки се към общото и почти свещено мнение на останалите, той се принуди да приеме странностите на балдъзата си за нормални.

Тя имаше пълна финансова независимост. Парите на семейство Пейдж датираха отпреди четири поколения — така да се каже, от времето на кръстоносните походи според северноамериканските разбирания. Когато стана пълнолетна, тя придобива десет милиона долара. Презрително отхвърля предложенията за услуги от обичайните довереници, натоварени от семейството да бдят над богатството. Твърдеше, че може сама да се погрижи за него. Бяха я видели пред вратите на Нюйоркската фондова борса и даже се бе опитала да разбие преградите. За всеобща изненада тя неоспоримо доказваше, че не ѝ липсва усетът, присъщ на големите финансисти. Един ден нахлула побесняла при Уитейкър и Коб — преди Сетиниац да бъде назначен там на работа — и почнала да сипе огън и жупел заради една сделка, която не била водена както трябва, или поне не според указанията, дадени от нея. На Джонас Уитейкър, който отиваше към седемдесетте с мъдрата бавност, присъща за всички неща, които правеше, му трябваха доста дни, за да се съвземе; огорчен според него от несправедливите упреци и най-вече разтърсен от факта, че му ги отправя една жена — животински вид, който е срещал само под формата на един-единствен екземпляр (собствената му жена), за който бе твърдо убеден, че е способен само да фабрикува деца, да забърква пудинги, да шие със ситен или кръстат бод, ако ставаше дума за умствени дебили.

По едно време се разхождаше на кон по Парк Авеню и Пето Авеню и връзваше юздата на животинчето си за оградата на частни къщи или във фоайето на „Уолдорф“; пет пъти се била сгодявала и всеки път — със злорадо постоянство — изоставяла годеника си на стъпалата пред църквата; пътувала чак до Индия с амбицията — впрочем неосъществена — да стане брамин; по едно време приела предложението на холивудски продуцент, който мечтаел да направи от нея нова Ава Гарднър (на която доста приличала), и дори се стигнало до сценарий, но на третия ден от снимките тя отпътувала за южните морета; на сватбата на по-голямата ѝ сестра с Дейвид Сетиниаци (тя го тероризирала с навика си да седи на ваната, когато чисто гол се сапунисвал) Чармиан под претекст, че младоженецът имал савойски корени, вместо подарък бе докарала от Франция със специален самолет дванайсет пити швейцарско сирене — и шест фолклорни ансамбъла, които — играейки заедно — вдигали адска връва. „Но, Дейвид, не е ли смешно?“, питаше Дайана. „Страхотно“, отговаряше Сетиниаци, злобен и смазан.

Беше смешно или поне можеше да мине за такова. Но имаше нещо друго, което Дейвид Сетиниаци смяташе, че е единственият, който го забелязва, но не се осмеляваше да говори с никого от семейство Пейдж: понякога във възхитителните, леко продълговати, с аметистов цвят очи на Чармиан той съзираше странна и трескава втрещеност, която го безпокоеше.

Чармиан Пейдж напрегнато разглеждаше Реб Климрод.

Каза:

— Вече сме се срещали, нали?

До този момент тя седеше на едно от големите канапета, но сега стана, дойде и бавно се завъртя около него.

— Немец ли сте?

— Австриец.

— Тиролец може би?

— Виенчанин.

Колкото и висока да бе Чармиан, тя едва стигаше до рамото му.

— Но с американска националност?

— Имам аржентински паспорт.

Погледът на Климрод се плъзна по Дайана и Дейвид Сетиниаци. Очите му бяха замечтани и сякаш отправени навътре в него.

Чармиан опипа с два пръста тъканта на платнената риза около врата, под коженото сако. Попита:

— Сделки?

— В известен смисъл.

— „Уол Стрийт“.

— Точно така.

Обърна се с лице към него.

— Ще отида да потърся книгата ви — каза Дейвид Сетиниаци, чиято изнервеност леко пролича в гласа му.

Направи няколко крачки към кабинета си, но се спря, когато чу Климрод да произнесе със спокойния си глас:

— На ваше място със сигурност не бих купил тези двайсет хиляди акции на „Континентал Електрик“.

Сетиниаци изненадан се обърна. В петнайсетте им срещи Реб и дума не беше обелил за своите дейности или просто за начина, по който живее и изкарва прехраната си. Всъщност, като съдеше по облеклото му, Сетиниаци си го представяше на някоя нисша длъжност по кейовете или в магазин. Дори си мислеше, че австриецът (не знаеше историята с аржентинския паспорт) малко или повече се е компрометирал в нечисти сделки. И каза:

— Не знаех, че се интересувате от борсата, Реб.

— Дейвид?

Чармиан стоеше с гръб към зет си и продължаваше да гледа Климрод.

— Дейвид, оставете ни на мира, ако обичате.

След малко:

— Бих сбъркала с „Континентал Електрик“, така ли?

— Да — отговори Реб и се усмихна. — Мога ли да получа книгата, Дейвид?

— На борсата ли работите, господин Климрод?

— Не.

— В някоя посредническа агенция?

— Не.

— Може би в банка?

— Не.

Той се засмя:

— Продавам сандвичи на открито. Пред Нюйоркската фондова борса. Вдясно, като идваш.

— И върви ли работата?

— Не мога да се оплача — между трийсет и пет и четирийсет долара на ден, пет дни в седмицата. Като броим и напитките, разбира се. И бакшишите.

— И докато продавахте сандвичи, ли научихте, че съм купила двайсет хиляди акции на „Континентал Електрик“?

Климрод проследи с поглед объркания Дейвид, който изчезна в кабинета си...

... и излезе с Чандлър в ръка.

— О, не! — отговори Климрод. — Такъв тип сведения не стигат до сандвичите, там се научават само важни неща, от общ интерес. Накарах да направят проучване за вас, мис Пейдж. Вашето нареждане тази сутрин е добро, но само наполовина. По принцип то не е лишено от смисъл, но вие малко закъсняхте. Завчера беше по-добре. За сметка на това обаче „Уестърн“ представляваше една добра идея преди пет седмици. Макар че сбъркахте, като отменихте своето нареждане за каледонийците. Трябваше да продължите да следвате вашето предчувствие и нюх. Благодаря, Дейвид. Що се отнася до Сан Джасенто — нека не се страхуваме от силни думи, — това си беше пълна глупост. Дейвид, ще ви върна книгата следващата седмица.

И съвсем спокойно пусна Чандлър в платнената торба.

За първи път от дълго време погледите им се срещнаха.

— Ако бях на ваше място, щях да се откажа от гулдена. С риск да се върна отново към него след три седмици. Бих се заел по-скоро с швейцарския франк.

Усмихна се, направи лек поклон на двете жени и си тръгна. Последва мълчание. След което Чармиан Пейдж избухна в смях:

— Проучване за мен!

Дейвид Сетиниак зърна в очите ѝ странния трескав блясък, който толкова го безпокоеше.

Количката за сандвичи пред Нюйоркската фондова борса обикновено държаха двама много весели и със забележителна

сръчност италиоамериканци. Реб Климрод и Диего Хаас пристигнаха към десет часа. Реб каза на двамата мъже да отидат да пият кафе или каквото и да е, но при всеки случай някъде другаде. И да се върнат отново едва когато той им даде знак.

— Аз не умея да правя сандвичи — каза Диего. — Ние, гордите идалго от пампата, не одобряваме ръчния труд. Недей разчита на мен.

— Поне можеш да отваряш капачките на шишетата, нали?

Можеше. Правеше го, нахлупил като Реб смешна шапка от бял и зелен цвят, и си мислеше: „Ако Мамита ме види, ще падне възник и ще умре пред очите ми. Трябваше да си сложа изкуствена брада.“ И весело крещеше:

— И две лимонади! Две!

Тя пристигна в единайсет часа. Най-красивата жена, която Диего някога бе виждал, и тълпата от секретарки и чиновници съвсем естествено се отдръпна, за да й направи път.

— Мога ли да получа един сандвич, моля? — попита тя.

— С горчица ли? — осведоми се Реб.

— А тя силна ли с?

— Вие бихте могли да понесете каквото и да е — отговори Реб.

— Включително и вас, бъдете спокоен.

— Изобщо не се притеснявам — отвърна Реб.

Вдигна ръка. Двата италиоамериканци пресякоха улицата и заеха отново местата си. Реб избърса ръцете си, свали престилката и шапката. Предложи на младата жена:

— Кафе?

— Казвам се Диего — представи се аржентинецът. — Аз съм много мил и много симпатичен.

— Дори не съм закусувала — каза тя. — Мисля, че едно кафе няма да ми се отрази зле.

Тя и Реб стояха един срещу друг и погледите им сякаш се бяха слели.

— Идваш ли, Диего? — изрече Реб, но това не бе въпрос, а заповед.

Хаас тръгна след двойката. До „Насау Стрийт“ стигнаха пеша. Там се намираще ресторант, чиято табела бе изписана на френски.

— Затворено — каза тя.

Той щракна с пръсти и му отвори ха. Вътре имаше великолепно подредена маса, една-единствена, но огромна, в средата на помещението, а целият персонал се бе подредил в пълна униформа.

— Препечени филийки с кафето? — попита Реб.

— С удоволствие.

Очите ѝ не се отделяха от Реб. Седнаха и тримата.

— Както казах само преди малко — продължи Диего, — казвам се Диего и съм изключително интересна личност. Именно разговорът с мен, да не говорим за останалите неща, е направо очарователен. Нищо не мога да направя срещу това — то си е дарба.

— Проучване за мен? — попита тя.

— Да.

— Във всяко едно отношение?

— Само в банков и финансов план.

— А в други области?

— Запазен периметър — рече той. — Предпочитам лично да се заема с другите области.

— Достатъчно ли съм богата за вас?

— Предполагам, че ще трябва да се задоволя с положението такова, каквото е.

Донесоха им кафе, чай, шоколад, препечени филийки с масло, трийсет или четирийсет вида конфитюр, яйца, приготвени по всевъзможни начини, и сладки картофи, бекон, наденички, бъбреци... Сребърните подноси се трупаха в невероятно изобилие. Тя попита:

— А физически допадам ли ви?

— Много — спокойно отговори той. — Напълно. Нямам забележки.

— Да ви напея ли кафе?

— Да, ако обичате. Благодаря.

— Аз също бих пийнал кафе — намеси се Диего. — Съвсем малко, понеже настоявате. И може би едно-две яйца. Но без наденички. От известно време изпитвам ужас от наденичките.

— Да ви представя Диего — рече Реб. — Този тип, отдясно на вас и отляво на мен, се нарича Диего.

— Приятно ми е — каза Чармиан, без да обръща глава. — Здравей, Диего. Как трябва да ви наричам? Реб?

— Реб.

Тя отпи глътка кафе и гризна от препечената филийка; Реб също отпи.

— Разбира се, ресторантът е ваш.

— Разбира се.

— Какво друго?

— Още няколко дреболии тук-там. Едва започвам.

— Доста вече сте напреднали.

— Струва ми се, да.

— Постигането на целта понякога води до разочарования.

Той се усмихна:

— Оставете ми изненадата от тях.

Мълчание. После тя каза:

— Приятелят ви Диего е много мил и симпатичен. И именно разговорът с него, да не говорим за останалите неща, направо е очарователен.

— Това си е дарба — изрече Диего с пълна уста.

Ново мълчание. Реб Климрод помръдна показалеца си и служителите в ресторанта се прибраха, изчезнаха, бяха погълнати от задните помещения. Тя отпусна глава, повдигна я и отново го погледна много сериозно.

— Колко странно, нали?

— Да — отговори Реб. — Много странно. И съвсем неочаквано, особено до такава степен.

Изправи се и ѝ подаде ръка. Тя положи своята в неговата. Излязоха на „Насау Стрийт“.

— Да идвам ли? — попита Диего.

— Защо не? — отвърна Реб.

Той продължавате да държи ръката ѝ.

Тримата се качиха на корабчето, на което нямате жива душа, освен моряка, който го управляваше. Корабчето промени обичайния си маршрут и потегли към Ню Йорк Бей надолу по Хъдзън.

Диего Хаас седна съвсем отзад, сам, запали една от малките си черни и дълги пури, които единствено той намираше за ароматни, а жълтите му очи съзерцаваха, но не виждаха бетонните брегове на реката. Те се намираха някъде отпред, извън погледа му. Диего си

мислеше: „Спускаме се по Хъдзън, както бихме се спускали по Амазонка, и може би скоро ще заплаваме в Атлантическия океан, Диегато, в продължение на години, хранейки се с хот-дог и лимонада, продавайки тук-там три-четири дузини сгради, цели авенюта, аристократично, вече без никаква лудост, живеейки на Парк Авеню или на някое друго, не по-малко злокобно място. Ще си направят деца, чийто кръстник ще бъда аз, и ще ги разхождам в колички, специално изработени от «Ролс-Ройс» или в краен случай от «Дженерал Мотърс», които Реб със сигурност междувременно ще купи. А приключението, Мадре де Диос, вече съвсем няма да е същото. Сто пъти по-добре ще е да се върна при Мамита и да се ожена за първата Концепсион...“

Той изпитваше силна тъга, истинска мъка, че едно безумно, ново и изумително надбягване сега има опасност внезапно да бъде прекратено. Изпитваше също — беше достатъчно прозорлив, за да не разпознае признаците — и ревност.

Която, разбира се, бе напълно безсмислена.

Подминаха Губернаторския остров и вече почти в открито море корабчето направи завой и отново се отправи към Манхатън, плавайки покрай фериботските докове на Стейтън Айлънд. Плуването приключваше още в началото си.

Диего вече предчувстваше, че между Чармиан Пейдж и Реб Климрод нещата нямаше да бъдат толкова прости.

Двамата се разделиха без нито една дума, без нито един поглед дори. Тя се качи в такси и си отиде. Реб закрачи право към Бруклинския мост, като с два пръста държеше прехвърленото през рамо кожено сако с подплатена яка. А обърканият Диего почти трябваше да тича, за да е в крак с него.

За момента аржентинецът се задоволи да крачи до Реб, като за пореден път проклинаше навика му да кръстосва Ню Йорк или който и да било друг град с широка стъпка — „Ами аз, който винаги съм имал съвсем малки крачета?“ — забивайки лети в земята, сякаш искаше да остави отпечатъка си за вечни времена.

Едва около Бруклинския мост Диего се осмели да попита:

— Проблеми?

Без отговор.

— Ще я видиш ли пак? — дори се пристраши да попита.

— Не знам, Диего. Да не говорим за това, ако обичаш.

Всъщност единственото нещо, което тогава имаше значение за Диего, бе, че „безумното, ново и изумително надбягване“ нямаше да престане, а това му стигаше, за да бъде щастлив.

[1] „Икономика на монетарното и банковото дело“. — Б.пр. ↑

25.

Операцията по групирането на „Уол Стрийт“ бе в ход. Беше достатъчна за ангажирането на много обикновени хора. Но представляваше само част от десетките други сделки, които Климрод водеше едновременно.

Точно както сделката в Лондон — първата, която Реб извърши извън пределите на северноамериканския континент.

Но сделката в Лондон бе логически предшествана от тази с двеста четиридесет и осемте магазина „Роърк“.

В началото бе баналният факт, че едно от местата, избрано за поредния ресторант „delikatessen“, се намираше до магазин за обувки, който трябваше да се пренаеме. Човек от екипа на Берковичи направи първите постъпки за уреждането на договора за наема. Получи отказ. Докладва за него. Реб попита Бени Берковичи:

— А причината, която изтъкват?

— Миризмата от кухнята щяла да отблъсква клиентите им.

— Твоите хора намериха ли други места?

— Това е най-доброто.

Черните и тъжни, но пронизващи очи на Бени срещнаха очите на Реб. Бени поклати глава:

— Добре. Ще получите всички сведения, които искате.

На следващия ден съобщи: първо, че магазинът е част от верига, разпростираща се из целия щат Ню Йорк; второ, че тази верига принадлежи на анонимно дружество, което се нарича „Роърк Шуз Инкорпорейтид“ и произвежда обувки в два завода в Ню Рошел и Бъфало; трето, „Роърк“ е дружество, чиято стойност на акциите се определя от годишните баланси; четвърто, че основните му акционери са самото семейство Роърк, а останалите са доста дребни, между които и доставчиците на кожи; пето, че работата им върви на зле...

— Обувките им са демодирани, произвеждат същите или почти същите модели още от 20-те години. Не са могли да се модернизират. С

всеки изминат месец конкуренцията ги притиска все повече и повече. Следващият баланс ще предизвика общо спадане на акциите им.

Бени Берковичи не говореше, той хриптеше. С висок, почти стенещ глас. Изражението на лицето му бе постоянно тъжно и човек би казал, че ден и нощ е преследван от някаква злокобна орисия. Докато говореше, той непрекъснато се оглеждаше, сякаш дебнеше невидим враг. Но можеше да работи по осемнайсет часа на ден в продължение на седмици.

— Реб, всичко ли ви интересува или само този магазин?

— Всичко.

— Същото си помислих и аз. Осведомих се за семейство Роърк. Двама братя са. Смъртно скарани и не си говорят от двацет години. Контактуват с бележки. Притежават по двацет процента всеки — Еверет и Харолд. Еверет е по-големият. И по-глупавият. С Харолд ще бъде по-трудно — смята, че мисията му на тази земя е да продължи традицията на Роъркови като производители на обувки; според него обувките „Роърк“ са част от американското национално богатство. По петдесет пъти на ден споменава, че човек си купува обувки „Роърк“ за цял живот. Две слаби места: гордостта му на Роърк — производителя на обувки — и любовница, която се казва...

— Не — прекъсна го Реб...

— Вие решавате. Двацет за Еверет, двацет за Харолд. Сестра им Хонър държи петнайсет. Братовчеди и чичовци — около дванайсет общо. Четирийсет плюс петнайсет плюс дванайсет: шейсет и седем, значи по-голямата част. Доставчиците на кожи имат осемнайсет. Угрижени са. Ще ни посрещнат с отворени обятия. Останалите петнайсет са дребни риби. Доставчиците се наричат Лъндън и Алистер. Трябва да се говори с Алистер. Той е по-младият и по-енергичният. Лъндън ще го последва.

— Сестрата?

— Омъжена за някой си Тълет. Пет деца, две от които в университета, а останалите три скоро ще ги последват. Нужда от налични пари, вече е сключила банков заем. Мога да се заема с нея. Всичко ли искате да купите?

— Поне две трети. Бени, заемете се със сестрата, Алистер и Еверет. При първия личен контакт да няма и сянка от съмнение, че поддържате връзка и с останалите.

— А Харолд?

Реб се усмихна. Обърна се към Диего и настойчиво се загледа в краката му. Диего вдиша ръце:

— Ясно. Ще трябва да си купя обувки за цял живот.

Диего имаше миниатюрни крачета — шест и четвърт по американските номера. Обувките, които му продадоха от Роърк на Ъпер-Бродуей, бяха достатъчно широки, за да плува прав и без никакви проблеми по Ийст Ривър.

Приблужи се към Харолд Роърк:

— Така преливам от чувства, та чак ще се удавя — започна той. — Представете си, че кравата, тази крава, част от чиято кожа е увита около малките ми крачета, е моя лична приятелка от ранно детство. Нея си я обичах най-много. При вестта за смъртта ѝ плаках като дете.

Харолд Роърк беше дългуч, някъде около двата метра, с гъсти вежди и глава на фанатичен квакер^[1]. Попита Диего кой, до дяволите, е той.

— Името ми — каза Диего — е Естебан Гомес — Гомес и Гомес. Сигурно ви е познато.

— Изобщо не ми е познато — отговори Роърк с явна студенина.

— Учудвате ме. Но както и да е. Има-няма няколко месена, продадохме четири-пет хиляди от нашите крави на една търговска фирма за кожа — „Лъндън и Алистер“.

— Познавам ги — каза Роърк.

Диего добави, че именно чрез тях — Лъндън и Алистер — са открили и проследили следите на Концепсион, така се казвала кравата от Тексас, до един магазин на Ъпер-Бродуей. И там той се влюбил от пръв поглед.

— В обувките. Изработката е възхитителна. Впрочем да се ходи така просташки в тези произведения на изкуството направо ме разстройва. Щом се прибера в хотела, веднага ще накарам да ги поставят в сейф.

Перспектива, която накара да се повдигнат още повече и без това щръкналите вежди на Харолд Роърк, който заяви, че обувките „Роърк“ са предназначени за цял живот и за да се върви с тях. Цитира множество примери в подкрепа на думите си: неотдавна бил на

погребението на някой си Хорн, който носел „Роърк“ от 1893 година — „същите, господин Гомес-Гомес, същите!“ — и бил погребан с тях, макар че все още можели да се използват. Диего отговори, че подобно нещо е достойно за антика.

— И тъкмо поради това се учудвам — продължи Диего — от величието на душата ви и от равнодушието пред катастрофата, която ви грози. Каква смелост! Миу hombre^[2], както казваме ние в Шихуахуа. Апропо, аз не съм истински Гомес-Гомес, малко преувеличих. Истинското ми име е Гомес. От Гомес-Гомес първото Гомес е на баща ми, второто е на чичо ми Крестобал, а аз съм само „и Гомес“, нищо повече. Можете да ме наричате Гомес.

— Каква катастрофа? — за пети път повтори Харолд Роърк.

— Аз ли трябва да ви кажа? Нима е възможно нищо да не знаете? Баща ви, сестра ви, братовчедите и чичовците ви, доставчиците ви — да не продължавам по-нататък — в момента разпродават дяловете си от „Роърк Инкорпорейтид“. Тази вечер, утре, най-късно догодина в същия час заводите ви в Ню Рошел и Бъфало няма да произвеждат вече нито една от легендарните обувки „Роърк“, а вековните ви клиенти ще влачат след себе си босоногите си дечица, търсейки напразно магазините ви из щата Ню Йорк и плачейки по загубеното си щастие в един свят, завинаги лишен от „Роърк“...

— Нави се, сделката е сключена — каза той на Реб Климрод. — Подписахме всички документи. Той и аз създадохме дружество за производство и експлоатация на „Харолд-Роърк“ някъде до около 2050 година точно по обяд. Гарантирах му, че всички от семейство Гомес ще му запазят сектор във всички магазини, които ще купят под името Хаас. Така че той ми отстъпи четирийсет и девет процента от собствения си дял, тоест около девет процента от акциите на „Роърк“. Достатъчно ли ти е, или пак да се връщам?

Реб искрено се смееше. Поклати глава:

— Гомес-Гомес и Гомес! Диего, ти си луд.

В жълтите му очи припламна необуздан смях:

— Напълно. Но не колкото теб.

Още през следващите дни Реб започна обезкостяването на „Роърк Шуз Инкорпорейтид“. Кредит, отпуснат от „Хънт Манхатън“, финансира обзавеждането на сто шейсет и три нови ресторанта, най-северните, с изглед към Ниагарския водопад, в северната част на щата Ню Йорк, всичките снабдявани от „Жауа Фууд“, чийто баланс през пролетта на 1951 година надхвърли трийсет милиона долара.

От двеста четирийсет и осемте първоначални магазина само двайсет и девет продължиха да продават обувките „Роърк“. Между които традиционните „Роърк“, точно според дадените и добросъвестно изпълнени към Харолд Роърк обещания; така че за тези „Роърк“ — но не само те — през февруари 1951 година Диего Хаас от името на Климрод сключи договор с италианска група от Милано, която изпрати в Съединените щати технически екип със задачата да поднови и разнообрази продукцията на заводите в Ню Рошел и Бъфало. Впрочем същите тези заводи бяха оборудвани с техника за производството на чанти, а после (но това стана всъщност две години по-късно) представляваха просто първото звено от верига за спортни стоки.

Оставаха петдесет и шест терена, по-голямата част в квартали от крайградската зона на Ню Йорк. Още през декември 1950 те бяха заменени срещу двайсет и осем процента от дяловете на едно предприятие за индустриално почистване^[3], които на първо време той размени за акции на пътнотранспортно дружество и на свой ред заменени срещу фабрика за хартия в Бруклин (където Климрод чрез посредничеството на Роджър Дън притежаваше голям дял и се възползва от повечето от две трети на гласовете, за да осъществи и друга сделка официално под името на Дън). Всичките операции бяха извършени с почти магическа бързина и в крайна сметка доведоха до закупуването на товарния кораб „Блу Жава Роуз“ в ранната пролет на 1951 година.

Дата, на която Дейвид Сетиниаци се озова пред най-важното решение в живота си.

Писмото бе подписано от Дейвид Филоус от „Хънт Манхатън“. То определяше „credit — line“^[4], чиято сума се предоставяше на Реб Михаел Климрод и бе на стойност петдесет милиона долара.

— През септември миналата година ви казах, че един ден ще имам нужда от вас като адвокат. Този момент настъпи, Дейвид.

Сетиниаци не разбираше.

— Но аз съм адвокат. Какво ви пречи да сте мой клиент?

— Вие сте адвокат, който работи при „Уитейкър енд Коб“. От днес бих искал да отворите собствена кантора, за която ще отговаряте само вие. Пред мен.

— Реб, аз съм само на двацет и седем години.

— А пък аз само на двацет и три. Чакайте, искам да ви покажа нещо...

От вечната си платнена торба (само видът на която караше Сетиниаци да настръхва, макар по природа да беше спокоен човек) Реб извади едно писмо.

— Четете.

— Господи! — възкликна Сетиниаци и сякаш дъхът му спря.

— Това не е всичко, Дейвид. Със сигурност мога да получа подобен договор от Харви Бар. Или от двама-трима други банкери, макар и по-дребни. Дейвид, бих искал да работите сам — имам предвид отговорността да бъде изцяло ваша. Ще се ползвате с пълна свобода при наемането на опитни хора, чието присъствие до вас прецените за необходимо. Но вие и само вие ще знаете името ми и ще бъдете осведомяван за присъствието ми във всички дружества, под прикритието на които действам. Разбира се, аз съм готов да ви финансирам.

— Нямам подобен род проблеми и вие го знаете.

Сетиниаци отпи от изстиналия чай. Попита:

— И вие ще сте единственият ми клиент? Единственият?

— Не е необходимо да съм единственият. Но трябва да имам предимство пред всички останали. Без никакво изключение. Впрочем имам намерение да ви създавам достатъчно работа, така че и през ум да не ви минава да приемете друг клиент.

— И ще продължавате да работите в пълна анонимност? Господи, та аз дори не знам каква е вашата сфера на дейност, нито как и защо човек като Дейвид Филоус ви оказва толкова огромно доверие! Съвсем спокойно бихте могли да сте от мафията!

Усмивката на Реб:

— Подобна мисъл често ви е спохождала, нали?

— Да — призна Сетиниаци.

— Приемете предложението ми и ще ви поставя в течение на всичките ми настоящи и бъдещи дейности.

— Толкова ли голямо доверие ми имате?

— Доколкото един човек може да има доверие на друг, От месеци се виждаме всяка седмица по три часа на ден.

Нова усмивка:

— Наредих да се направи и ново проучване за вас.

— До такава степен?

— До такава степен.

Сивите очи станаха изключително пронизващи.

— Дейвид, финансово не съм подложен на никакъв риск, който да не мога да не избягна. А вие не сте чак толкова голям риск. Ще приемете ли?

— Нямам представа — съвсем искрено отговори Сетиниаци.

Изведнъж си спомни:

— Защо такава пълна анонимност? И това облекло? Мразя шибаната ви торба!

— А аз си я обичам — отговори Реб и се усмихна. — И нямам никакво намерение да видя снимката си във вестниците. Както не искам да имам къща или нещо друго в този смисъл на думата.

— Вие струвате не знам колко си милиона долара. На двацет и три години!

— Приемате ли предложението ми?

Сетиниаци стана, направи няколко крачки из салона на хотел „Алгонкуин“ и отново седна.

— Вие сте невероятен!

— Виждали ли сте наскоро Джордж Тарас?

— Не съм го виждал от сто години. Но два-три пъти разговарях с него по телефона.

— И въпреки това нищо не ви е казал?

— Какво да ми каже? Вече ми зададохте този въпрос, а аз все още не знам за какво става дума.

Климрод извади паспорта си.

— Фалшив е. Изготвен е в Аржентина и ми струва хиляда долара.

— Сега разбирам страха ви от всяка публичност — отбеляза Сетиниаци с всичкия сарказъм, на който бе способен.

— Това не е единствената, нито дори истинската причина. Мога да приведа всичко в изправност само за няколко дни. Става дума за

нещо друго, Дейвид, и вие го знаете!

— Вървете по дяволите!

— Дейвид, има друга тема, която изгаряте от желание да подхванете с мен. От седмици. Даже от месеци. Вашата балдъза.

Мълчание. Климрод съзерцаваше тавана.

— Предполагам, че жена ви също е разкъсвана от любопитство. Несъмнено много повече от вас. Така че ще отговоря на въпроса, който не ми зададохте: много често се виждах с Чармиан, дори много често пътувахме заедно. Но няма да живеем заедно.

— Тя дори не е в Съединените щати.

— Много добре знам къде е. Без друга въпроси, Дейвид, няма да отговарям на тях. Както и самата тя е направила, когато е била разпитвана от жена ви и цялата фамилия Пейдж. А сега трябва да побързате, да се приберете у вас и да си приготвите куфара.

— Куфара ли?

Сетиниан се почувства объркан.

— Тази нощ заминаваме за Лондон, Дейвид. Понеже отсега нататък вече работите за мен. Успокойте се, взел съм билети първа класа.

А Дейвид Сетиниан запази един от най-ясните си спомени за часовете, прекарани един до друг, прелитайки Атлантическия океан — първото от неизброимите пътувания, извършили впоследствие заедно.

Спомняше си за безкрайното, ужасяващо изброяване, което Климрод напрани с бавния си и спокоен глас, леко уморен, в продължение на часове; тогава Сетиниан разбра, че двамата мъже, които той бе кръстил Черните кучета, Лернер и Берковичи, бяха свършили огромна работа — действайки паралелно, без да се познават — но които съвсем не бяха единствените юристи на Климрод.

Спомняше си чувството за нереалност, което го обземаше в някои моменти и го караше да отхвърля като измислено, абсурдно изброяването на имена, компании, предприятия, дружества в най-различни сфери на дейност в Ню Йорк Сити, в щата Ню Йорк и по-надалеч — в Чикаго, Бостън, Канада — порой от имена, което при други обстоятелства бе му изглеждало като бълнуване.

Реб Климрод всеки път споменаваше имената на хората, с които си бе послужил или свързал, или им се бе доверил в известна степен. За всяка сделка, а по онова време те бяха над стотина, той посочваше точната сума — плюс-минус един долар, — инвестираните пари, особеностите на условията, финансовото състояние; казваше каква печалба би получил от деветте дружества в Балтимор, четиринайсетте в Бостън, двама и трите в Чикаго...

Говореше с категоричност, която не допускаше уточнения или пропуски, защото нищо не забравяше — всичко му беше фантастично ясно, фантастично класифицирано в паметта, фантастично разбираемо във всеки един момент — и го ползваше с изключителна бързина и точност...

Дългите часове, прекарани в полумрака на самолета, когато всички пътници спяха, с изключение на Сетиницац и Реб, адвокатът вече не знаеше на кое по напред да се учудва: на великолепно създадената организация, на инвестираните огромни суми или на поразителните му интелектуални способности. Каквито и да бяха признаците, те имаха едно име: гений.

Половин час преди кацането на констелейшъна в Лондон една ръка докосна Сетиницац. Отвори очи и видя стюардесата да му предлага кафе.

— Пристигаме, Дейвид — каза Реб. — Добре ли спяхте?

— Почти два часа — отговори Сетиницац с горчивина.

Изпи отвратителното кафе. Климрод заемаше креслото отдясно до него. Сетиницац се обърна и точно зад Реб разпозна дребния рус аржентинец, малък, със странни жълти очи, за когото знаеше само две неща: че се нарича Диего Хаас и по-важното, че Климрод му беше казал: „Спокойно можем да разговаряме пред Диего.“

Хаас му се усмихна:

— Били ли сте в Лондон?

— Да — отговори Сетиницац.

В устата си чувстваше горчивия вкус, който човек изпитва, когато неочаквано е изтръгнат от кратък сън. Разтри очните си ябълки, после лицето и най-сетне окончателно се разсъни. От прозорчето разпозна бреговете на Корнуел, Слънцето бе изгряло.

— Часът е почти два следобед местно време — каза Реб, предварително отговаряйки на въпроса, който Сетиниациц наистина се готвеше да му зададе.

„Какво, по дяволите, правя тук? — мислеше си Сетиниациц с горчивина, граничеца с чисто униние. — Само до вчера бях млад адвокат при «Уитейкър енд Коб», животът ми беше подреден, праволинеен и, слана богу, без изненади. А ето че сега се намирам в самолет за Англия в компанията на тези двама мъже, най-малко единият от които ме безпокои е физиономията си на наемен убиец; оставих всичко зад себе си начело с жена ми, която вчера ме взе за луд. По дяволите, има ли един момент, поне един, когато да съм казал «да»?“ Попита:

— Нали не съм сънувал през нощта? Вие ми говорихте за сделките са?

Реб се разсмя:

— Не сте сънували.

— Точно от това се безпокоях — мрачно каза Сетиниациц.

Внезапно изпита нещо като страх при спомена за необятността, за лавината, чиито очертания Реб Климрод му бе описвал часове наред. Сетиниациц язвително отбеляза:

— Все пак не се надявате, че непременно си спомням всичко, което ми казахте?

— Веднага, щом имаме малко свободно време, ще ви дам ведомостите, за да се запознаете с тях.

— Един главен счетоводител ще ви свърши по-добра работа.

— На френски на това му се вика да станеш със задника нагоре — каза Реб, като се смееше. — Не, имам нужда от съвсем друго нещо, а не от експерт-счетоводител. Сам ще се убедите. Настъпи времето.

— Все пак някъде трябва да има документи? Актове, договори? Всичките тези сделки не сте ги извършили само с едно ръкостискане на стотици мъже и жени?

— В банковите сейфове и у различни адвокати, чиито услуги съм използвал. Вие всичко ще централизирате, Дейвид. Не се безпокойте, всичко ще е наред.

Сега под тях се разстилаше слънчевият и мек английски пейзаж.

— Казах ви също и какво ще правим в Лондон — тук ще купим един-два кораба.

— Кораби?

— Петролоносачи, Дейвид.

[1] Член на протестантска секта, създадена през XVII век в Англия и Америка. — Б.пр. ↑

[2] Човече (исп.). — Б.пр. ↑

[3] За отбелязване е присъствието в управителния съвет на някой си Арни Хинц, подставено лице, привлечено от Аби Ленин, човека от синдикатите. За пръв път Реб Климрод участва в дружество, в което не притежава поне петдесет и един процента от акциите. — Б.а. ↑

[4] Кредитен лимит (англ.). — Б.пр. ↑

26.

В Лондон ги очакваше човек на име Петридис, Ник Петридис, който се оказа американец, нийоркчанин, очеводно от гръцки произход. По-късно Дейвид откри, че това е същият Петридис, който изигра важна роля в групирането на „Уол Стрийт“.

За момента се задоволи да изслуша докладването му в колата, която ги взе всичките — Климрод, Хаас и него, Сетиниак — от лондонското летище.

Петридис каза на Климрод:

— Нещата стоят така, както ви ги описах. Няма да се връщам на...

— Напротив — прекъсна го Климрод, — върнете се. От самото начало. Дейвид? Слушайте, моля ви. Все още не сте в течение.

— Около шейсет плавателни съда — започна Петридис. — Търговски. От които шестнайсет петролоносача. Продажбата им на търг ще се състои тук, в Лондон, след три дни. Още отсега се знае, че всички големи западни притежатели на кораби ще бъдат също тук: Онасис, Ливанос, Ниаркос, Гуландрис, Даниел Лудвиг, Гети. Плюс норвежците, англичаните, представители на американски компании, като например „Гълф“. Продължавам нататък. Продажбата ще се базира на принципа „по взаимно съгласие за най-високо плащане“ в Министерството по корабоплаване. Всеки прави предложението си в запечатан плик при възможност за наддаване до десет процента от най-високата оферта.

— Следите ли, Дейвид? — попита Климрод.

— Да — отговори Сетиниак раздражено, но същевременно заинтригуван и дори започващ да изпитва нещо като притегателно любопитство.

— Мога ли да задам един въпрос?

— Всякакви въпроси, Дейвид.

— Ще участвате ли в разпродажбата?

— Да.

Сивите очи весело проблясваха.

— И да, и не, Дейвид. Самият аз няма да участвам, а чрез подставено лице.

— Аз — каза Сетиниак, внезапно просветлен.

— Вие. Освен ако откажете да го направите. Не съм ви довел в Лондон за това. Да речем, че просто искам да се възползвам от присъствието ви.

— А ако не бях тук?

— Щеше да отиде Ник. Впрочем нищо не пречи да отидете заедно. Ник, може да продължите, ако обичате...

— Сега за собствениците на разпродаваната флота — каза Ник Петридис. — Собствениците са едно семейство, по националност англичани, но от румънски произход, Майор — английският вариант на истинското му име Майореску. Трябва да се знае историята им, която съвсем не е обикновена. Част от клана е напуснала Румъния през 1907 година, по време на селски бунт; дошла е във Великобритания и е получила английско поданство. Другата част от фамилията Майореску останала в Букурещ и Констанца. Тъкмо там нещата се усложняват. През август 1944 руснаците навлизат в Румъния. В румънските пристанища се намират четиридесет кораба, които принадлежат на клана и чийто неоспорим шеф е Косташ Майореску и двамата му братя Йон и Никифор. Щом усетили накъде духа вятърът, цялата флота вдига котва в посока Лондон, Ротердам, Марсилия. Но руснаците са там. Косташ и братята му са блокирани. Те успяват да измъкнат не само и последните си кораби, но и всичките членове на семейство Майореску, жени и деца, намиращи се все още на румънска територия, сякаш нищо не е било, а самите те останали зложници, маневрирайки из административните учреждения, колкото да отклонят вниманието на Вишински и румънските комунисти. Но ги разкриват, Косташ и братята му са хвърлени в затвора. Все още са там. Дори не се знае точно къде. Може би в Съветския съюз.

Черният „Даймлер“ наближи Хайд Парк. Реб Климрод сякаш не слушаше Петридис. Беше разтворил на коленете си някаква книга и отгръщаше страниците с изумителна бързина. Сетиниак разпозна книгата: „Десет дни, които разтърсиха света“ от Джон Рийд.

— Семейство Майореску, извинете, семейство Майор от Лондон, от шест години използват всякакви начини, за да освободят шефа на клана и двамата му братя. Букурещ дори не си направил труда да

отговори. С едно изключение, когато казали: „Върнете всички кораби в Черно море и тогава ще говорим.“

Даймлерът пое по Парк Лейн.

— Информационният бюлетин завърши — съобщи Ник Петридис, като се усмихваше под черния си мустак на радостен пират.

Даймлерът спря пред хотел „Дорчестър“. Реб Климрод също се усмихваше:

— Какво очаквахте, Дейвид? Да наема стая за нас четиримата в „Уайтчейпъл“? Ще се наредите сред милиардерите с перспектива да спечелите флота от шейсет плавателни съда. Необходим ви е достоен адрес.

Влязоха в хотела. Двата апартамента бяха наети на името Дейвид Джеймс Сетиниак и Николас Х. Петридис, и двамата от Ню Йорк. И нищо на името Климрод или дори Хаас (впрочем последният беше напуснал групата и заминал по някаква задача). Невъзмутими и леко измършавели прислужници, сякаш слезли от стените като призраците на Оскар Уайлд, пренесоха с набожна сериозност куфарите. Сетиниак се озова в салона на апартамента си сам с Климрод, който съзерцаваше зеленеещия листак на Хайд Парк под прозореца. Климрод бавно каза:

— За пръв път дойдох в Лондон през 1937 година. Бях деветгодишен. Много обичам този град. Хайде, Дейвид, питайте...

— Нямате намерение да купувате наистина всичките тези кораби, нали?

— Естествено, че не. Срещу гръцките притежатели, всичките повече или по-малко свързани един с друг — девери, племенници или чичовци, — срещу един Лудвиг или един Пол Гети не мога да застана. Все още.

— Каква е целта на операцията?

— Моля да ме извините, Дейвид, но ще ни отговоря по-късно. Не от липса на доверие, но не съм сигурен в нищо.

— А ролята ми?

— Наистина ще се опитате да се сдобие с тези кораби. От името на дружеството, което си позволих да нарека „Дайана Марин Къмпъни“. Надявам се, че не виждате нищо обидно в името. При създаването на толкова много дружества някой път ми е трудно да измислям имена. Ник ще ви даде всички документи. А колкото до Ник — препоръчвам ви дискретност. Знае, че съм извършил някои сделки с

недвижими имоти на „Уол Стрийт“, но повечето от тях не са му известни. Няма никаква представа какво мога да направя другаде. Дори си мисля, че той ме смята за представител на някого, на група, а защо не и на мафията, както самият вие смятахте. Бих искал нещата да си останат така. Отсега нататък вие знаете сто пъти повече неща, които той никога няма да узнае, а ще дойде и денят, когато отношението ще бъде едно към един милион отново във ваша полза. Вие стоите над него, Дейвид, и винаги ще продължава да бъде така.

— Трябва ли да го шпионирам? — язвително попита Сетиниаци.

Сивият поглед остана непроницаем.

— А защо не, Дейвид? Нямам и никога няма да имам в един Ник Петридис или който и да било друг толкова доверие, колкото имам или ще имам във вас. Така стоят нещата.

— Вие живеете в една по-скоро безчувствена вселена.

Мълчание. После Реб поклати глава:

— Може би никога не съм имал избор. Или може би такъв съм си по рождение.

И неочаквано се усмихна:

— Хайде да поговорим за това, което ни доведе в Лондон.

— Значи аз ще направя оферта в запечатан плик?

— Точно така. Освен ако оставите Ник да действа сам. Още веднъж ви казвам, че не ви помолих да ме придружите, за да ви използвам като подставено лице. Впрочем никога няма да искам такова нещо от вас.

— Тогава защо дойдох? За да наблюдавам Петридис?

— Това може да е първата причина. Но не и основната. В „Алгонкуин“ ви направих едно предложение. Ако го приемате, на което се надявам, а все още не сте го направили, вие ще бъдете единственият човек в света — нито Джордж Тарас, нито Диего Хаас някога ще знаят толкова, колкото вие, който ще знае всичко или почти всичко за моите сделки. Ето истинската причина за идването ви в Лондон, Дейвид. В бъдеще, при условие че ми отговорите положително, вие ще бъдете постепенно изтеглен назад, почти в сянка. Знам, че това отговаря на вашата природа, на вкусовете ви, на качествата ви, които са безкрайно по-големи, отколкото самият вие си представяте. Но бих искал само веднъж да бъдете на първа линия, на фронта. Мисля, че бях ясен, Дейвид.

Реб се усмихна със същата необикновено топла усмивка, която вече се появи веднъж.

Сетиниац седна в един фотьойл. За сетен път се почувства объркан, нещастен, понесен от някакъв поток и същевременно разтърсен от странна възбуда, която за малко да напълни очите му със сълзи и която всъщност го хвърляше в крайно притеснение. Не беше свикнал с подобни изблици.

Най-сетне каза:

— Веднага ли трябва да дам отговор?

— Разбира се, че не. Нищо не ни притеснява. Ще чакам колкото е необходимо.

Мълчание. Сетиниац попита:

— А вие, какво ще правите вие, докато аз се преструвам, че наистина искам да купя тези кораби?

— Ще пътувам с Диего.

— По други сделки или по тази?

— По тази.

Засмя се:

— И по други. Обичам да правя много неща едновременно.

— Сигурен съм, че въпросът ми е ужасно наивен, но все пак ще го задам: това, което ще предприемете, което несъмнено вече сте предприели, е или ще бъде ли незаконно?

— По никакъв начин. И не знам дали ще успея или не. Това е... доста особена операция. Но със сигурност не е незаконна или неморална.

Отново мълчание. Дейвид Сетиниац го гледаше напълно объркан по отношение на собствените си чувства.

— Вие сте абсолютно сигурен, че ще приема, нали?

— В известен смисъл — отговори Реб, като все повече и повече се усмихваше.

— Дявол да го вземе — каза на френски Дейвид Сетиниац, — понякога ме довеждате до отчаяние по един невероятен начин! Добре, докъде мога да стигна при наддаването?

— Една лира и шест пенса. На кораб, разбира се.

Светлосивите зеници, обрамчени от дълги тъмни мигли, излъчваха — поне в очите на Дейвид Сетиниац — дяволска светлина. Но бяха изключително развеселени.

27.

Същата нощ Реб Климрод и Диего Хаас кацнаха на летището в Париж.

Както се бяха разбрали, двамата мъже се разделиха — Реб не каза къде отива, а Диего се отправи натам, където Реб му бе наредил да отиде. В хотел „Джордж V“. Представи се на рецепцията и много бързо се озова в присъствието на две същества от несъмнено женски пол, вероятно с френска националност и неоспоримо с леки нрави.

— Кого още си поканил, хулиган такъв? — попита човекът, седнал между двете създания.

— Пазете се от русата — отговори Диего на испански. — Това е травестит.

В очите на събеседника му се появи безпокойство.

— Сигурен ли си?

— Казах го на шега — рече Диего и целуна русата го устните. — Здравей, чичо Осуалдо. Как е Мамита?

— Майка ти, или иначе казано, сестра ми, е полудяла от мъка, ярост, отчаяние и срам. В продължение на седмици тя те мислеше за мъртъв, докато не се реши да ѝ изпратиш онази пощенска картичка от Квебек.

— Монреал — уточни Диего с приглушен глас (главата му се намираще под полата на блондинката, за да избегне всякаква изненада).

— Какво нравеше в Канада? Там има само сняг и мечки.

— Работех — отговори Диего успокоен (русата не беше мъж). — Тъй като стана дума за работа, уредихте ли ми среща за утре сутринта?

— *Clavo qui si*^[1] — отговори чичо Осуалдо.

Той беше мъж на петдесетина години, със същия орлов нос, същите очи и същата уста като на по-голямата си сестра, но докато чертите на Мамита излъчваха повелителна и решителна воля, то неговите бяха омекнали с течение на времето. Макар и много богат — богатството му идваше главно по наследство, — според Диего той

беше почти интелигентен. Погледна племенника си и напрани всичко възможно, за да изглежда властен:

— Какво, по дяволите, ще правиш с всички тези удивителни неща?

Диего се усмихна, а пламтящото слънце на аржентинските очи правеше усмивката му още по-чаровна:

— Аз питам ли ви какво ще правите с тези синьорити? Кога пристигнахте в Париж?

— Завчера — отговори чичо Осуалдо.

— Срецнахте ли се с нея, преди да напуснете Буенос Айрес?

— С майка ти ли?

— Не — търпеливо отговори Диего. — Не, не е Мамите. С нея.

Ева Дуарте, известна повече като Ева Перон, преди години чичо Осуалдо бе уредил да наемат като журналистка в Радио Белграно, тъй като имаше известни интереси там.

— Да — каза чичо Осуалдо. — Видях я. Повторих й всичко, което ми поръча да й кажа, и тя е съгласна.

— Оставаше да каже и „не“ след всичко това, което й платихте за шибаните й тъй наречени социални деяния. А писмото? Палячото подписа ли го?

— Диего, говориш за нашия многообичан Президент и за най-възхитителната жена на века.

— Тия ги разправяй на задника ми — отговори Диего, чийто нос понастоящем се намираще в корсажа на блондинката.

— Подписа. Но ако майка ти узнае, че ти помагам или че просто разговарям с теб, ще ми избодат очите.

Главата на Диего — и останалото — си проправяше път през шумящите дантели. Гласът му отново бе приглушен:

— Ако пък леля Мерседес узнае какво правите с тази тъмнокоса хубавица — друго нещо ще ви откъсне.

На следващия ден към обяд отново се срещна с Реб Климрод.

С Реб беше и един човек, висок почти колкото Климрод, с дълбоко разположени черни и тъжни очи, чийто постоянен блясък бе прикрит от нещо като воал, очевидно за да скрие отчасти невероятното си вътрешно напрежение, впрочем доста обезпокоително.

— Приятелят ти има вид на бомбаджия-анархист — каза Диего на испански. — Дрехите му изглеждат като купени от вехтошарски магазин.

— Разбирам какво говорите — обади се мъжът. — Разбирам и говоря испански.

— И английски ли? — попита Диего без следа от смущение.

— И английски.

— А лапландски? Говорите ли лапландски?

— Диего, млъкни, ако обичаш... Диего Хаас. Буним Аниелевич — представи ги Реб един на друг. — Всичко ли е уредено, Диего?

— Да. И млъквам.

Диего Хаас никога не узна кой всъщност е Аниелевич, какъв пост заема в полското посолство в Париж — ако наистина работеше там, — нито пък как, къде и кога Реб и полякът са се запознали. Всъщност Тарас беше първият, който установи връзката между парижкия Аниелевич от 1950 година и този от Нюрнберг от април 1946, с когото младият Климрод действал заедно в групата „Накам“.

— Сядай, Диего. След малко свършваме.

Двамата мъже продължиха да разговарят на полски или идиш (за Диего нямаше голяма разлика, тъй като не знаеше и двата езика, макар че разбираше някоя и друга дума от идиш поради приликата му с немския). Хаас се срещна с Климрод в малко кафене около Площада на нациите, XII район на Париж — квартал, в който никога не бе стъпвал дотогава. Слънчевото и ясно небе, което ги посрещна в Лондон, в Париж се оказа мрачно и сиво, при това беше доста студено. След двайсетина минути, в които Диего с усилие разчиташе един френски вестник, информиращ за войната в Корея и Индокитай, Реб каза:

— Тръгваме, Диего.

— Гладен съм. Продължавам да мълча, но съм гладен.

— Ще хапнем нещо на летището.

Реб го повлече навън и извика такси. Преди да се качи в колата, Диего Хаас се обърна — мъжът, наречен Аниелевич, продължаваше да седи и ги наблюдаваше с обезпокоителни черни очи. Най-неочаквано и без някаква видима причина Диего потръпна, но това нямаше нищо общо със студа.

Самолетът, който Реб и Диего взеха и ранния следобед на 29 декември 1950 година, ги отведе в Копенхаген и след кратък престой

— в Хелзинки, Финландия. Аржентинските им паспорти предизвикваха само усмивки — в Северна Европа не се срещаха чак толкова аржентинци.

Диего главно си спомняше ужасното треперене от студа, докато влязат в хотела, който се намираше до нещо като бяла катедрала със зелени куполи. А после нямаше никаква възможност да се занимава с нещо друго освен с това, което правеше или казваше Реб Климрод.

Защото в Хелзинки, очевидно в резултат на много подробен план, ги очакваха трима души. Първият се наричаше Харлън, беше около седемдесетгодишен и се оказа ирландец (от републиката); вторият, високопоставен руснак, с много бледи и просто ледени очи — той по принцип се казваше Фьодоров; третият, когото Диего срещаше за пръв път, беше Джордж Тарас.

— Събличате се чисто гол и се шибате — обясни Джордж Тарас на Диего.

Избухна в смях при вида на слисания дребен аржентинец.

— Никога ли не сте ходили на сауна?

— У нас, в Аржентина, дори всяка крава си има по една. Стига да поостанеш на слънце.

Съблече се и пристъпи в колибата. Залитна от душната горещина. Седна на пейката и се размисли: „Малко олио, сол, пипер, подправки и след три минути ще съм направо опечен. Надявам се, че тези типове обичат кърваво месо.“ Погледна човека до себе си.

— Американец?

— Да — усмихна се Тарас. — Нищо не разбирате от това, което Реб прави в момента, пали?

— При всички положения никога нищо не разбирам от това, което прави Реб. И се шибате с тези неща?

— Това са брезови клонки. Давайте смело. Мога ли да ви наричам Диего? Реб ми е говорил за вас.

Диего чакаше. Човекът, способен да го разпитва, да го накара да говори за Реб, все още не беше се родил и никога нямаше да се роди. Той се затвори в себе си.

Тарас продължи:

— Успокойте се, няма да ви задавам никакви въпроси. Напротив, Реб ме помоли да ви поставя в течение на нещата, докато той разговаря с Харлън и руснака. Знаете ли кой е Харлън?

— Не знам нищо — отговори Диего. — Абсолютно нищо. Истинско чудо.

— Харлън е, да речем, революционер по професия. Участвал е и в Ирландската републиканска армия заедно с един човек на име Лазарус... или О'Ший, според обстоятелствата. Познати ли ви са тези имена?

— Не — рече Диего. — Никого не познавам.

— Харлън е правил революции и другаде освен в Ирландия. Накратко: бил е много близък с някой си Улянов, известен повече под името Ленин. Чували ли сте за Ленин?

— ХА-ХА — каза Диего.

— Харлън е също стар мой приятел. Чисто съвпадение. Свързах Харлън с Реб и Харлън ще помогне на Реб да опита една операция, замислена от самия него, но за която аз не бих се обзаложил...

Тарас спря да приказва и енергично зашиба гърдите и раменете на Диего.

— ... не се страхувайте от шибането, приятелю!... За която не бих се обзаложил и за десет цента. Диего, знаете ля какво иска да постигне Реб?

— Не.

— Много добре знаете. Реб иска да се сдобие с петролоносачите — шестнайсетте от флотата на Майор, или Майореску. Ако следва нормалния път — търга в Лондон, — няма да успее. Дори и да разполага в момента с милиони долари, а той ги няма, всеки един от гърците или Лудвиг, или Гети, или някоя норвежка или английска група ще даде десет процента повече. Няма никакъв шанс.

— А! — рече Диего, твърдо решен да не казва нищо за каквото и да било. В състоянието, в което се намираше, ако сега го попитаха дали е мъж или жена, той доста би се поколебал с отговора.

— Реб се опита да купи петролоносачи. През последните месеци от негово име обиколих света. Имаше време непосредствено след войната, когато човек можеше да си купи петролоносачи на цената на един „Ролс-Ройс“. Дори не струваше колкото теглото на цялата му железария. Гърците, Лудвиг и други по такъв начин изпонакупиха със

стоотици. Тези щастливи времена отминаха, млади ми Диего. Днес единственият начин да се сдобиеш с петролоносач, е да го направиш. Реб опита и това. Ходих в Швеция, Норвегия и Германия, посетих корабостроителници. Не стана, отказаха. Знаете ли защо?

— Сега ще узная — рече Диего.

— Защото гърците са минали преди нас. Корабостроителниците „Блоем“ и „Ховалдверк“ в Кил работят само за Онасис. Защото построяването на един петролоносач е дългосрочна инвестиция, която Реб в сегашното положение не може да си позволи. Защото нито една банка не се съгласи да предостави пари на Реб. Банкерите на драго сърце биха му дали милиони долари на дузини, но не и за петролоносачи. Рисковете са прекалено големи според bankerите. Диего, знайте едно нещо: bankerът е готов да ви даде пари само когато нямате нужда от тях. Ако наистина имате нужда от пари, това означава, че сте в отчаяно положение. А щом сте в отчаяно положение, нито един banker няма да се интересува от вас. Или само някоя национализирана банка. Диего, искам здравата да ме пошибате, но хванете клона от другата страна, ако обичате.

— Извинявайте — ласкаво изрече Диего.

— Реб смята, че светът ще има нужда от петролоносачи. Включително и Европа. Понастоящем Европа консумира седемдесет милиона тона петрол годишно. Реб мисли, че консумацията ще се увеличава, че цената на петрола ще се увеличава и следователно цените по транспорта на петрола ще се увеличат. Ще ми кажете... не, ако трябва да съм откровен, вие не приказвате кой знае колко... ще ми кажете, че той не е единственият, който си е помислил, че петролните компании си мислят същото. Ще ме попитате — сред мъглата и парите прочитам въпроса в жълтите ви очи, да, да, любопитството очевидно ви разкъсва, — ще ме попитате защо петролните компании сами не построят флотите си, от които знаят, че ще имат нужда, а предпочитат да подпомагат развиването на частните флоти. Ще ме попитате ли, Диего.

— За нищо на света.

— Ще ви отговоря, като ви кажа, че петролните компании предпочитат да оставят тази грижа на гърците, норвежците или на който и да е друг, защото инвестирането в една флота все пак е риск, няма нищо по-скъпо от кораб, който стои на док, и защото те самите са

ангажирани в огромни национални програми за проучване и пречистване. Една рафинерия, скъпи ми Диего, сега струва колкото пет петролоносача Т2. Разбира се, вие знаете какво е един Т2?

— Този, дето има гребла и от двете страни.

— Шестнайсетхилядотонен кораб като този, който Американската флота използва по време на войната. Прекратете с шибането, ако обичате. Сега излизаме на снега и се търкулваме в него.

— Неееее! — изрева Диего Хаас обезумял.

Но нищо не можеше да стори, защото се появиха двама огромни финландци и ефективно го изхвърлиха върху ледения сняг.

— Така утре в Москва — ухили се Тарас, седнал с гол задник в снега — почти ще бъдете аклиматизиран, приятелю.

— На 16 ноември 1917 година към седем часа видях на булевард „Загородни“ да минават две хиляди червеноармейци, които пееха „Марсилезата“. Кървавочервените им знамена се развяваха от черния вятър на ледената нощ.

— Много добре — каза Реб Климрод.

Харлън го изгледа свирепо:

— Чели ли сте книгата на Рийд „Десет дни, които разтърсиха света“?

— Не — отговори Реб.

Харлън диво разтърси глава:

— Ако бяхте ми казали, че сте я чели, щях да напусна още сега — вас и вашата идиотска сделка.

— Размина ми се — отговори Реб с огромно спокойствие.

— Джон Рийд беше просто един любител, интригант. И американец! Какво можеше да разбере? Само като си помисля, че го погребяха в кремълската стена! А фактически този идиот заболя от тифус! Ако беше прихванал заушка, щеше да си умре в леглото във Фергюс Фолс, Минесота, благославяйки акциите си в „Дженеръл Мотърс“. Да не говорим за някакво сравнение с това, което направих аз!

На няколко крачки зад останалите Фьодоров вгълбено се усмихваше. Леденият му поглед бе непрестанно вперен в Климрод и Диего Хаас, сякаш се страхувате, че внезапно ще изчезнат. Трима мъже

ги следваха малко по-отдалеч с фалшиво безразличие, съвсем характерно за полицаите преследвачи. Групата вървеше по улица „Горки“ в Москва. Два часа по-рано копираният от ДЦ 4 „Илюшин“, пристигащ от Хелзинки, кацна на московското летище. Студът бе режещ, но не и неприятен, имаше следи от сняг, небето беше синьо и под него блестяха куполите на „Василий Блажени“. Пред мавзолея на Ленин се извиваше послушна опашка. Харлън вървеше, както той си знаеше, водеше групата и приказваше по същия начин.

— Срещнах Йосиф^[2] — продължаваше той, — когато беше още народен комисар по въпросите на националностите в Петроград. Преди това беше един от директорите на „Правда“ заедно с Лео Каменев. Не сте познавали Лео, нали?

— Не, разбира се — отговори Реб.

Две черни победи бавно се приближаваха. Харлън продължаваше да каканиже спомените си. Колите спряха до тротоара, шофьорите слязоха и отвориха вратите. В същото време хората от МГБ — министерството на държавната сигурност — внезапно се приближиха. „О, Мамина, мислеше си Диего, само ако можеше да видиш сина си при червените!“ Харлън и Фьодоров се качиха в първата кола, а Диего и Реб — във втората. Прозорците бяха закрити с перденца. Диего прошепна на испански:

— Ще се измъкнем ли от тази страна, Реб?

Щеше да продължи, но срещна погледа на един от качилите се с тях полицаи.

— Говори на английски — каза Реб.

Петнайсет-двайсет минути се движиха много бавно. Първото спиране беше и първата проверка в нещо като преддверие. Отново потеглиха, но само след няколко десетки метра пак спряха. Този път се появи Фьодоров и на бавен, но добър английски ги покани да слязат. Диего видя, че се намират в обширен и леден вътрешен двор, заобиколен от сгради и почти целият пълен с цивилни полицаи. Нова проверка, този път вътре, в някаква зала, откъдето започваше широко стълбище. Тогава избухна спор, който Диего не можеше да проследи — започна на руски между Фьодоров и Харлън, но незнайно защо продължи на полски с участието на Реб.

Който накрая каза:

— Диего, само един от нас е упълномощен да се срещне с министъра. Оставаш тук и ме чакаш.

— Не се мотай много.

С болка в корема от страх той видя Реб, Харлън и Фьодоров да тръгват, последвани от четвърти човек. Изкачиха стълбището и изчезнаха. Диего седна на предложението му стол и единствения път, когато понечи да стане, за да се поразтъпче, недвусмислено му показаха, че е по-добре да остане там, където е.

След може би около час горе настъпи голяма бъркотия, хората се раздвижиха на всички страни, очевидно напрегнати. В горния край на стълбището се появи пълен мъж с очила и заслиза. Преди да се изравни с Хаас, трима мъже застанаха между аржентинеца и непознатия. Той мина, хвърли му бърз поглед и излезе сред вкаменена тълпа. Качи се в една голяма кола и си отиде.

Изминаха още два часа и Диего вече се виждаше в Сибир с вериги на краката или изгорени с нагорещено желязо очи като Мишел Строгоф^[3]. Най-много се притесняваше за фалшивия паспорт на Реб, който самият Диего бе изфабрикувал.

... Най-сетне Реб, Харлън и Фьодоров се появиха. Лицето на Реб беше безизразно. Веднага каза на Диего:

— Не сега, мълчи.

Московската нощ бе тъмна, с оскъдни светлини. Най-сетне настъпи моментът, когато Диего остана насаме с Реб в една от стаите на „Метропол“. Диего щеше да попита...

— Още не — каза Реб. — Мълчи.

И така — до безкрайност. Прекараха вечерта с Харлън и Фьодоров — и двамата пиеха яко и никак не изглеждаха притеснени. Вечеряха на улица „Горки“ в ресторант, който се наричаше „Арагви“. Върнаха се в „Метропол“.

— Разкажи ми за чичо си Осуалдо и за всичките му владения, които притежава у нас, в Аржентина — изрече Реб.

Което означаваше „и не ми говори за нищо друго“.

На следващия ден — същата комедия: коли с перденца, ескорт, безкрайни сутрешни и следобедни чакания по преддверията за Диего Хаас, докато Реб Климрод и Харлън, постоянно придружавани от Фьодоров, продължаваха да посещават един по един като че ли всички министри в Москва...

Следващият ден беше 31 декември. Вечерта взеха самолета за Хелзинки. И едва там, далеч от всякакви любопитни уши и вървейки по широкия и изпълнен с трамваи площад „Раутатиори“, Реб се усмихна и каза:

— Ти нищо не разбра естествено.

— Какво чудно има в това? — горчиво попита Диего. — Направо съм сърдит... Реб? Наистина ли ходихме при червените? Това е някакъв кошмар, който съм сънувал, нали?

— Ходихме.

— Кой беше онзи тип с очилата и ужасните очи?

— Лаврентий Берия.

— Мадре де Диос — възкликна Диего. — Берия?

— Да.

— И ти говори с него?

— Да. И не само с него, Диего. Със Сталин и дори получих това, което исках.

Той хвана ръката на аржентинския си приятел.

— А всичко е много просто, Диего. Най-напред е житото, за износа на което чичо ти Осуалдо е получил съгласие от президента чрез посредничеството на твоята приятелка Евита. Ник Петридис, или по-точно брат му Тони, ще го натовари на товарния кораб, който е мой, а и на други кораби. Следиш ли мисълта ми?

— Криво-ляво.

— Житото ще пристигне в Съветския съюз на едно черноморско пристанище. В замяна срещу житото: картини от Лапонов, няколко от Малевич, Татлин, Лисицки, Родченко, Янкилевски, две Наталия Гончарова, три Кандински, три Шагал, два Рабин и от Соболов. И други. Дори ми предложиха безплатно няколко Сезан и Матис, без да говорим за два-три Пикасо, купени от двама търговци на картини — Сухин и Морозов, за които сигурно си чувал; преди Ленин, подпомогнат от Харлън, да предприеме стъпки към Голямата нощ. Но той няма да удържи последното си обещание, Диего.

— Не?

— Не. Може наистина да изпитва дълбоко отвращение към декадентско-гниещо-западно-капиталистическо-империалистическата живопис, но той не е идиот и вероятно ще се намери някой, който да му каже — макар че не е толкова сигурно, понеже всички се ужасяват

от този болен старец, — че за нас, кретените от Запад, един Сезан или един Пикасо струват чисто злато. Диего, все пак той ми даде, даде ми лично един Нико Пиросманашвили — художник, грузинец като него и като Джордж Тарас впрочем...

Диего гледаше Реб. Не беше чувал нито едно от тези имена, изброени като в скоропоговорка. С изключение на Шагал или Кандински и, разбира се, Сезан, Матие и Пикасо. И още нещо. Диего нямаше никаква представа от живопис и тя безкрайно го отегчаваше. Но той познаваше своя Реб Климрод и мълчанията му, дори пълната му немота в продължение на седмици, ако не и месеци; също така знаеше и внезапно трескавите му пламъци на страстта — като тази и момента, — когато някаква тема неочаквано го събужда и го кара да говори в продължение на часове. Диего по никакъв начин не искаше да го прекъсва. В крайна сметка тъкмо в такива моменти, чрез откровението на силното му вълнение, таено в него под спокойната му, невъзмутима външност, Реб отново ставаше човешко същество от плът и кръв. Така че Реб говореше, а Диего мълчеше, докато вървяха безкрайно по заледените и правоъгълни улици на Хелзинки, очертани като шахматна дъска с градския си геометричен център, подобен на руските градове.

Реб завърши с усмивка:

— Диего?

— Да, Реб.

— Отегчавам те, нали?

— Ама че приказки! — възкликна Диего с точно толкова сарказъм, колкото бе необходимо. Попита: — И какво ще правим с всичките тези картини? Галерия ли ще отворим? Можем да го направим — ще ги изложим на Пето Авеню, на „Реджън Стрийт“, под аркадите на улица „Риволи“ или в Буенос Айрес, на улица „Жуниин“ пред „Космополитен“, а и на Таманрасет или в Улан Батор и ще ги продаваме на минувачите. Благодарение на което ще можем да платим житото на чичо Осуалдо, при условие че той се съгласи на полици, изплатими след седемдесет и пет години.

— Не.

— Няма ли да го направим?

— Не. Вече имам купувач, Диего. В Съединените щати. В замяна на картините, самите те заменени срещу житото, този купувач ще достави съвсем готов текстилен завод заедно с техниците. И ще бъде

построен в Аржентина. А на нас ни остава само да вземем ключа... А срещу завода правителството на твоята страна ще поеме споразумение със Съветския съюз за редовни доставки на жито.

— Дали е просто? Ами че то всичко е ясно — мрачно изрече Диего. — И предполагам, че вместо комисионата за тези сделки, чийто загадъчен подбудител си ти, ще получиш шестнайсет кутии с боя, червена, разбира се, с която да боядисаш комините на петролоносачите, които така или иначе няма да можеш да купиш на търга.

Реб избухна в смях, което беше нещо изключително и показваше до каква степен, макар и само веднъж, се отдаде на опиянението от триумфа.

— Диего, наистина за тази и за другите сделки ще вземем комисиона от аржентинците дори ако доставките на жито от Аржентина се проточат трийсет или четирийсет години за Съветския съюз. Но аз поисках друго нещо и го получих. Това е и причината за получените в хотела съобщения, когато пристигнахме в Хелзинки — преди два часа Косташ, Йон и Никифор Майореску са кацнали в Цюрих. Утре ще бъдат в Лондон сред семейството си. И Косташ е съгласен, и семейството в Лондон е съгласно — на търга няма да бъде сразен от някой грък или който и да било друг поради простата причина, че шестнайсетте петролоносача ще бъдат изтеглени от дела, предлаган от семейство Майореску, от продажбата по взаимно съгласие. Преди започването на самата продажба. Петролоносачите ще ми бъдат продадени отделно. А аз ще ги платя с парите, дадени ми от човека, на когото ще доставя всичките тези картини, понеже той е фанатичен колекционер, но и защото е един от главните акционери на „Урбан Лайф“ — застрахователната компания, на която продадох сградата на „Уол Стрийт“ 40. Хайде на вечеря, Диего — Джордж Тарас ни е поканил, за да отпразнуваме деветата година. И освен това няма да боядисваме комините на петролоносачите в червено — това е запазена марка на Ниаркос. Нито пък в зелено. Зелените палуби са на Онасис. Много съм гладен, Диего, наистина много.

Джордж Тарас беше завинаги напуснал Харвард и катедрата. Щеше да прекарва по-голямата част от времето си в ровене из книгите

и в писане, вместо година след година да срича почти една и съща лекция. Дори Шърли го бе подтикнала да каже „да“, но не само защото той откриваше в тази промяна голяма финансова изгода (Климрод му бе предложил пет пъти по-голямо възнаграждение от професорската заплата и като доказателство за платежоспособността си му бе предложил предварително изплащане за десет години напред), а и защото Шърли изпитваше към Реб, както тя казваше, майчински чувства.

По време на скандинавските и германските си странствания, към които трябва да се прибавят и проучванията му по американския атлантически бряг с цел да намери петролоносачи за купуване, Джордж Тарас изпита голямо удоволствие. Петдесет и една годишен, той беше преподавал почти четвърт век и освен по време на войната, прекарана в Австрия, и на Нюрнбергския процес не беше пътувал много; движеше се единствено между книгите, които четеше, и тези, които пишеше, нямащи впрочем никакъв успех, но това беше последното нещо на света, което би го притеснило.

От всички хора, които познаваха Реб Климрод, Тарас бе най-прозорливият; той беше човекът, който изпитваше към него най-естествената обич — бащинската — и никога не успя да се съвземе от сърдечния шок в Маутхаузен през май 1945 година при вида на възкръсналото от мъртъвците момче.

[1] Разбира се, че да (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Сталин, Йосиф Висарионович Джугашвили. — Б.а. ↑

[3] Герой на Жюл Верн от едноименния роман. — Б.пр. ↑

28.

След Москва Климрод, Тарас и Диего прекараха само една нощ в Хелзинки и веднага отпътуваха за Лондон. Пристигнаха навреме за закуска, „макар че заради нея не си заслужаваше трудът да тичаме като луди чак от Финландия“, отбелязва Диего. Следобед на същия ден, 1 януари, те се срещнаха с Косташ Майореску, нисък мършав човек, който отначало безмълвно и дълго стиска ръката на Реб Климрод, а после изрази, на малко нескопосан английски, признателността си, а също и убедеността, че всички ангажименти, поети от клана, ще бъдат изпълнени. Неговото пленничество, за което не желаше да говори, беше го белязало физически, но нямаше никакво съмнение, че едва излязъл на свобода, той бе поел нещата в свои ръце. Майореску разтърси глава, когато Климрод му обясни, че двайсет и деветте милиона и шестстотин хиляди долара — уточнената цена за шестнайсетте петролоносача — все още не са деблокирани от застрахователната компания. В първия ден на всяка Нова година нито една банка не работи.

— Всичко това са подробности. Петролоносачите са ваши. Бог знае, че не сте ги откраднали! Човек, способен да ни измъкне, мен и братята ми, оттам, където бяхме, несъмнено е способен да намери трийсет милиона долара. Климрод?

— Да?

— Нарочно ли ни изпратихте, искам да кажа, при семейството ми в Лондон, нарочно ли изпратихте тези Лернер и Берковичи с предложенията за това необикновено споразумение?

— Те редовно работят с мен.

— Но по произход са румънци, както и ние. Това сигурно не е случайно.

Климрод се усмихна:

— Главно защото те са най-добрите.

Реб вдигна ръка с лукав вид:

— И приемам поканата ви за обяд, която щяхте да ми предложите за утре. Много добре разбирам, че тази вечер

предпочитате да празнувате заедно с отново намереното семейство. Любимото ми румънско ястие е toscana de vitel заедно с mititei. А за края — dulceata^[1].

Тарас и Сетиницац се учудиха не толкова от гастрономическите познания на Климрод по отношение на румънската кухня. А най-вече от обхвата на операцията, която, освен че щеше да отмъкне под носа на най-големите съвременни корабопритежатели шестнайсет петролоносача, но и само за няколко дни щеше да мобилизира Тарас и Сетиницац, и братята Петридис, и Диего Хаас, и Харлън, и съветски министри и висши служители, чийто брой бе известен може би само на Маркс, на Берия и Сталин, и Евита, и Хуан Перон, и вероятно един таен агент зад Желязната завеса, и аржентинския милиардер — чичо на Диего, — и още един милиардер, американец, запален колекционер по руското изкуство и акционер в едно от най-важните застрахователни дружества в Съединените щати. И едва сега узнаха, че Климрод бе извършил още ходове на шахматната си дъска, пускайки две от най-добрите си Черни кучета.

Реб бе обяснил на Дейвид Сетиницац защо го е накарал да дойде в Лондон дори и по начин, който приличаше на отвличане: „Бих искал поне веднъж да се намирате на първа линия, на самия фронт.“ Показните бойни действия бяха демонстрирани пред очите на Сетиницац.

Последваха странни седмици и месеци. Или най-малкото изглеждаха такива за хората, които — с изключение, разбира се, на Диего Хаас — не бяха свикнали да виждат Климрод в действие със своя маниер: захващаше се направо с петдесет и повече предприятия, най-често с различни екипи, напълно непознати помежду си; хората, които използваше, несъмнено първи биха се учудили, ако узнаеха, че работят всъщност за един и същи човек. Освен това идеите, издаваните заповеди, пуснатите в оборот средства, които понякога напълно изчезваха за доста време и се появяваха неочаквано точно в момента, когато се чувстваше нужда от тяхната наличност — наподобяваха шампион по шахмат, който играеше на сто дъски едновременно.

От средата на юли 1950 до пролетта на 1955 година, след като купи петролоносачите (а същевременно се занимаваше със сделката на

„Уол Стрийт“, работеше с Лилиан Морис за разширяване на „Жауа“, за развитието на вестникарските сделки с Роджър Дън, за откриването на ресторантските вериги и още много други неща), Реб Климрод потъваше във все по-херметична анонимност. Никога не действаше под истинското си име, но ако му се случеше лично да се намеси в някои преговори, то това ставаше най-често под друга самоличност или прикривайки истинското си положение. Разшири тръстовите си действия до границите на истинската лудост. Допусна невероятно малко грешки по отношение на хората, които подбираще да работят за него, под негово име или заедно с него. Когато ставаше дума за американски синдици, изборът му обикновено се спираше на скорошни емигранти с американско поданство, най-вече поляци.

Той беше и първият, който използва до дъно дружествата от типа на Панама, а по-късно и Кюрасао.

Сетиниациц нарече този период **Пробива**. Практически той се състоеше в увеличаване на хората, кръстени от него Черните кучета. Наименованието може би изглеждаше презрително и дори обидно. Но в съзнанието му нещата не стояха така. То изразяваше фанатичната преданост на тези адвокати и невероятната им свирепост, когато защитаваха интересите на Краля. След Лернер и Берковичи с течение на годините те ставаха все повече и повече — пристигаха от целия свят, тайнствени и самотни, в кабинетите на 58-а улица.

През първите дни на януари 1951 година в Лондон — а това беше един от малкото случаи — се бяха събрали повечето от членовете на бъдещия Генерален щаб на Краля: Тарас, Сетиниациц, братята Петридис, Лернер и Берковичи. Те образуваха само първоначалното ядро, което впоследствие щеше значително да се разрасне.

Тони Петридис замина за Аржентина. Брат му Ник се зае с операцията по наемането на още товарни кораби, предназначени да подпомагат „Жауа Блу Роуз“ — търговския кораб на Климрод, придобит благодарение сделката „Роърк“.

Тарас на първо време отлетя за Съединените щати, за да проучи корабостроителниците по Източния бряг, както и в Мериленд и Масачузетс. После отиде в Либерия и Япония, за да подготви японската сделка.

А Сетиниац пое направо за Ню Йорк. Подаде оставката си при „Уитейкър енд Коб“ и се зае с преместването на кантората си на Източна 58-а улица, където е все още, недалеч от Карнеги Хол, и с подбирането на екипа си, за който Климрод му бе дал пълна свобода на действие.

Един февруарски ден Реб Климрод за първи път посети новата му кантора. Въпреки ледения студ в Ню Йорк той беше само по платнен панталон, риза и вечното му кожено сако с подплатена яка. Едва го пуснаха да влезе. Всъщност трябваше да чака около трийсет минути във фоайето, като през това време любезно разговаряше с телефонистката. Сетиниац случайно излезе от кабинета си и така разбра за присъствието му.

— Защо, по дяволите, не казахте кой сте? Съобщиха ми за някой си Антон Бек.

— Това момиче, което имате тук, е много интересно — отговори Климрод толкова невинно, че дори и с глава на дръвника Сетиниац не би могъл да каже дали е искрен. А после Реб добави: — Дейвид, спомняте ли си онази нощ, когато пътувахме за Лондон? Тогава ви изброих всичките си сделки. Разбира се, вие нямахте възможност да си водите бележки. Но мисля, че сега вече можете. Това ще ви отнеме известно време и ако имате друга ангажименти, по-добре ще е да ги отмените, освен ако не са наистина належащи. Започваме ли?

След което работиха осемнайсет часа непрекъснато. Осемнайсет часа без никакъв отдых, освен няколко кратки прекъсвания, колкото да им донесат сандвичи и кафе. Реб Климрод ту седнаше срещу Сетиниац с протегнати крака, с разширени, съзерцаващи тавана очи и с ръце в джобовете на сако, ту крачеше из стаята с дразнещия му навик постоянно да наглася уж накриво поставените рамки на картини и дипломи, а всъщност ги изкривяваше още повече с някакво лукаво усърдие.

Говорейки.

Говорейки непрекъснато, много спокойно, като не използваше никакъв бележник, никакъв наръчник или пък някакъв мнемотехнически метод^[2]:

— „... Чикаго, 11 октомври 1950, граждански мотив на дружеството: «Шаматари Фууд Систем Инкорпорейтид». Синдик: Анатоли Паревски, роден на 23 март 1909 година в Брест-Литовск.

Американски гражданин. Женен, с две деца; професия: електротехнически предприемач. Адрес: «Норт Кингсбърг Стрийт» 1096; телефон: 225 6784. Капитал на дружеството: десет хиляди долара. Печалба до миналия 31 декември: 623 567 долара. Движимо и недвижимо имущество: 3150 долара. Заемодавец: «Нейвъл Феърфакс Банк». Стойност на кредита: 50 000 долара. Изплащане заедно с лихвите: 916 долара на месец. Адвокат: споменатият вече Мос Абрамович от Чикаго. Отговорен мениджър: Херберт Миевски, който може да се намери на работния му адрес: «Рузвелт Драйв» 106; телефон; А 2 3856, или на домашния му: «Елм Драйв Уест» 985, телефон: 27 86123. Акционен влог, печат и регистър във вече споменатата банка «Мичиган Стейт», номер на сейфа 45219 хс, код...“

И пак:

— Детройт, 9 ноември 1950, граждански мотив на дружеството...

И така нататък. Дори в един момент на недоверчивия Дейвид Сетиниац му се стори, че е допуснал грешка:

— Извинете, но не мога да си разчета... какъв е точният адрес на Бепърд, синдика на „Рейшено“ в Балтимор?

— Той не живее в Балтимор, а във Фредерик, пак в Мериленд. А адресът му е „Линкълн Плейс“ 67; телефон: 65 789. Дейвид, не ми губете времето, ако обичате...

Двеста и осемнайсет дружества, управлявани от сто трийсет и един синдиката — хора като Збигнев Цибулски или Диего Хаас (от всичките имена само техните две бяха познати на Сетиниац). Мъже, но също и жени — и без съмнение това, което най-много изненада Сетиниац, бе изобилието на жени синдици...

— Човек може да си помисли, че сте ги набирали от някой девически колеж...

— Общо взето, са минали вече ученическата възраст. И обичам да работя с жени, често пъти на тях можеш повече да се довериш, отколкото на мъжете.

Само Диего Хаас представляваше близо двайсет и пет различни дружества.

— Реб, това е лудост. Рано или късно Министерството на финансите ще направи връзката.

— И какво от това? Всичките дружества си плащат редовно данъците. А ваша работа е да проучите положението, създадено от наслояването на всичките тези дружества, и да направите юридически и данъчни заключения. Готов съм да платя всички данъци, които нормално трябва да изплащам, при условие че вашият екип и самият вие или който и да е друг данъчен юрист — стига да прецените намесата му за уместна — ми каже, че аз наистина трябва да платя. Страхувахте се да не изпълнявате само работата на най-обикновен счетоводител; сега виждате, че от вас очаквам много повече от едно просто сравняване на сделките ми. Вашата работа е да централизирате всичко, да проучите сметките на всички дружества, да ми сигнализирате и за най-малката аномалия, от какъвто и род да е тя. Освен това трябва да направите така, че нито за миг и по никакъв повод да не се споменава името ми. Не искам да се появявам и вие знаете това. Можете ли да го направите, Дейвид?

— Във всеки случай ще се опитам — отговори Сетиниаци, леко съкрушен.

— Ще го направите, Дейвид.

— Ще основавате ли още дружества?

— Твърде вероятно. Равносметката: оттук насетне адвокатите ще ви съобщават за новите дружества и необходимата информация за тях. Разбира се, вие ще ги ръководите. Не се доверявайте на никого, моля ви.

— Дори и на Джордж Тарас?

— Дори и на него. За всяко ново начинание ще научавате от два различни източника: от юрист като Бени Берковичи, Лернер или Абрамович, който ще е изготвил договорите, и от официалния ми агент. За всичко, което е свързано с морското оборудване например, ще работите с братята Петридис и Тарас. В другите области ще има други Петридис. Продължаваме ли, Дейвид? Монреал, 29 септември 1950 година, граждански мотив на дружеството...

Черните кучета наистина започнаха да посещават Сетиниаци — те си приличаха невероятно много, повечето бяха евреи от румънски произход (особено в началото на 50-те години) — за операции, извършвани както в Европа, така и в Съединените щати; след това те

станаха по-разнообразни, не толкова физически, колкото със своята незабележимост, с навика си да казват само най-необходимото, с малко мафиотския си вид, с убийствената си сериозност и безмилостната преданост към Климрод. С нито един от тях Сетиниак нямаше възможността (впрочем и желанието) да установи някакви други контакти освен професионални. За един Берковичи например, с когото се виждаше много често и в продължение на повече от четвърт век, той много по-късно и съвсем случайно разбра, че е женен, баща на четири деца, много срамежлив и приятен човек, колекционер на порцеланови съдове и поклонник на литературата. Но всичко това беше извън работата и Бени Берковичи — особено в първите години на служба при Краля — посвещаваше на нея повече от шейсет часа седмично.

Двамата братя Петридис, Ник и Тони, много си приличаха. Те управляваха — и най-важното официално! — всичките панамски или либерийски тръстове и дружества. Що се отнасяше до дискретността, те струваха колкото едни Лернер или един Берковичи, а по отношение на работоспособността си — почти колкото тях. Все пак начинът им да избягват въпроси, които не би трябвало да получат отговор, се различаваше: вместо да изпадат в гробно мълчание, те се усмихваха под еднаквите си мустаци и се впускаха в чудновати обяснения, нямащи нищо общо с въпросите. В крайна сметка резултатът бе абсолютно същият — разкриваха само най-необходимото. В създадената от Реб Климрод организация през декември 1950 и януари 1951 година те много бързо се специализираха: занимаваха се единствено с „морските сделки“ на Краля, работеха и със световни специалисти, между които двама шотландци, но упражняваха цялостен контрол върху тях. Те не бяха просто Черни кучета, а нещо като министри или барони, на които Реб Климрод бе предоставил феодално владение.

С течение на годините се появиха и други хора, със същата власт и отговорност като тяхната, но в други области или в други райони на света.

Като французина Пол Субиз, с когото — навярно поради някакви общи допирни точки, та дори и само езика — Сетиниак много бързо завърза приятелство, продължаващо и до днес.

Или пък Тюдор Ангел, калифорниец, въпреки румънския произход на името му, от обикновено Черно куче се издигна в

йерархията; изпълняваше все по-важни функции чак до смъртта си през 1970 година. Той стана основната движеща сила в многобройни операции на Климрод в американския запад.

Щеше да се появи също и мексиканецът Франциско Сантана — впоследствие друг личен приятел на Сетиниак, — специалист, и то от каква величина, по данъчните такси.

В Ню Йорк за всичките предприятия, които имаха нужда от фасада на почтеност, достатъчна да вдъхне доверие на традиционни „establishment“ на WASP, Климрод най-често се обръщаше — чрез посредничеството на Тарас, който сред тези хора имаше много студенти от Харвард — към вече съществуващи адвокатски кантори, чиито съдружници се наричаха само за пример Соумс, Метсън или Ванденберг.

Роджър Дън и Ърни Гошиниак — единият отговарящ за аудио-визуалния и вестникарския бизнес, а другият за ресторантските вериги „Жауа Фууд“ — заеха място сред бароните на северноамериканската територия.

Извън нея се появиха още няколко имена, които станаха истински Хора на Краля само защото умееха да се държат на разстояние. Такъв беше случаят с швейцареца Алоис Кнап (и със заместника му Тадеуш Тьопфлер), с китаеца Ханг, с ливанеца Несим Шахадзе — невероятен специалист по валутния пазар, но отговарящ също и за връзките със страните от Изтока.

Що се отнасяше до хотелските вериги, баронът всъщност бе баронеса — англичанката Етел Корт.

И, разбира се, цялата южноамериканска армия — аржентинецът Жаим Роша (не трябва да се бърка с бразилеца Убалдо Роша, който бе почти като Диего Хаас, съвсем особен случай), двамата бразилски адвокати, единият от Рио, другият от Сан Пауло, Жорж Сократес и Емерсон Коело.

Сетиниак откри съществуването на южноамериканците доста по-късно. Ставаше дума за паралелен генерален щаб. Всички тези хора можеха съвсем спокойно да не се познават помежду си. За братята Петридис например Реб представляваше само един корабоприжател и нищо повече. За Сантана — петролен магнат, влагащ в недвижима собственост, и нищо повече. И така нататък. Впрочем същото разделяне се използваше и при Черните кучета. Така че в кантората на

Сетиниаци се случваше по едно и също време да се намират две-три Черни кучета, и Ник Петридис, и Тюдор Ангел, които се срещаха, но не се познаваха, нямаха и най-беглата представа, че са били изпратени от един и същи човек.

И най-сетне — Джордж Тарас, заемащ изключителна длъжност, както и Сетиниаци, със сигурност знаещ за Краля също толкова неща, колкото и Дейвид, но в съвсем различни области, и работеше чак до края като един вид „личен и частен съветник“.

Тарас пристигна някъде около 20 април и обиколи всичките помещения (заемащи два стажа, третият бе оборудван през 1964 година), преди да се затвори в личния кабинет на Сетиниаци. Поклати глава и отбеляза:

— Какво ни се случи, Дейвид? Преди близо шест години и един месец се запознахме при обстоятелства, които бих нарекъл изключителни, с едно странно момче, което навремето впечатли еднакво и двамата ни... Познахте ли го, когато се появи отново при вас? Впрочем кога стана това?

Сетиниаци се поколеба и почти засрамен от своята недоверчивост, отговори:

— Миналия 16 юли. На рождения ми ден и на сватбата ми. Да, познах го още в първия миг.

— А аз през септември, мисля, че на 8 или 10. Също веднага го познах. Нещо повече: веднага си спомних и малкото, и фамилието му име. Спомних си отново за срещата в кабинета ми в Маутхаузен, когато той разглеждаше онези ужасни снимки, които така глупаво бях наредил да закачат по стените, и ми каза със спокойния си глас: „Аз не смятам, че съм победен от Съединените американски щати... С какво право ми задавате всичките тези въпроси?“ А сополанкото му със сополанко едва се държеше на краката си!

Тарас погледна Сетиниаци, замълча за момент и неочаквано избухна в смях:

— А ето ни сега, шест години по-късно, вие и аз, които се познаваме от дванайсет или тринайсет години, не се осмеляваме да отворим уста от страх да не издадем някоя от ужасните тайни на

Негово величество Реб Михаел Климрод! Ние ли полудяхме, Дейвид, или той ни внуши собствената си лудост?

— И аз мисля така — рече Сетиниаци, който също се смееше. — Сигурно е така. Радвам се да ви видя. Джордж.

— И аз, млади ми Дейвид. Винаги сте били любимият ми ученик въпреки липсата ви на чувство за хумор. Впрочем — казвам „впрочем“, макар че няма никаква връзка, — Впрочем връщам се от Япония. Но не ходих там, за да зяпам като турист. Той ме изпрати и пак той ме помоли да се върна и да поговоря с вас. Упълномощен съм да ви кажа всичко. И аз ще ви кажа всичко. Ученико Сетиниаци, пишете, ако обичате: Четиринадесети Урок, или Как Се Създава Най-голямата в Света Флота от Петролоносачи, Без да Извадиш Една Стотинка От джоба си.

През следващия час той говореше със същия тон, както едно време в Харвард, когато обясняваше, че правото никога не е било нито друго освен „сбор от хитри и определено противоречиви правила, имащи за цел единствено да придадат благоприличен външен вид на основанията за най-побърканите споразумения“; той разказа за последното начинание на Реб Климрод и ползата, която можеше да се извлече от него.

— Именно на Онасис, а и на останалите гърци, му е хрумнала идеята да претършува останките от немските корабостроителници в Хамбург, Бремен, Кил и другаде. И съвсем естествено тевтонците, които опипват и се опитват да си стъпят на краката, са направили великолепно посрещане на Онасис: те ще построят и в момента строят купища кораби за вече споменатите гърци. Реб каза, че и друга страна, забъркала се в кашата на последната война, може да прояви същото гостоприемство. Япония, ученико Сетиниаци. Мястото се нарича Кюре. Като излизате от Хиросима, където Впрочем няма никакъв смисъл да ходите, направо вдясно. Млади ми Дейвид, във войната им срещу нас в Пасифика японците хвърлиха най-големите си броненосци, виждани някога из моретата, „Ямато“ и „Мусаши“ — седемдесет и два и не знам колко хиляди тонни. Потопихме ги, това между другото, но те знаят какво означава да се построи кораб. И се съгласиха да го направят за Реб, който им поръча шест петролоносача, два от които, дръжте се да не паднете, два от които по петдесет хиляди тона. Те ще

бъдат най-големите в света. За сравнение — дори гъркът Гуландрис бледнее пред тях.

— А парите? — попита Сетиниац с неизлечимото си практическо чувство.

— Ник Петридис ще дойде при вас и ще ви предаде всички договори. Без да навлизам в подробности, работата се състои в следното: Ник е получил от „Шел“ или „Гълф“, или може би и от двете дългосрочни договори за наемане на кораби. За петнайсет години — шестнайсетте петролоносача, бивша собственост на семейство Майореску. Доста тлъстички суми. И най-важното, гарантирани приходи, въз основа на които Реб е сключил нови допълнителни кредити, които ще финансират работата с японците. И понеже преди това е подписал други договори — не толкова дългосрочни, от три до пет години в зависимост от случая, за три от шестте кораба, които се строят, — благодарение на този нов куп договори той можа да откопчи куп заеми... с които или ще купува отново, или... Не правете такава физиономия, ученико Сетиниац...

— Това е лудост.

— По дяволите, нещо друго ли очаквахте от него? Та продължавам: значи, или да купува отново, или да построи други, но този път у пас, в Америка. Става дума за корабостроителниците в Спейроу Пойнт и във Витлеем Стийл, ако добре съм разбрал. Всичко това за около триста милиона долара. Поема безразсъдни рискове.

— Знам — каза просто Сетиниац.

Когато Тарас свърши, на езика му беше да каже, че „А вие все още не знаете всичко, Джордж“ или „Ако поемаше рискове само в тази област, нямаше да чувствам ледени тръпки при всяко поднасяне на ново досие“. Колкото повече се запознаваше с мащаба на управляваната от него империя и с начина на нейното раждане — почти изцяло основаващо се на кредит, — безпокойството на Сетиниац нарастваше, каквото и доверие да имаше в невероятните качества на Реб Климрод и въпреки точното прилагане на „непропускаемите дружества“.

Но не каза нищо, замълча, удържайки обещанието да не се доверява никому, „дори и на Джордж Тарас“.

А Джордж Тарас се усмихна:

— Съгласен, Дейвид. Съдът се умолява да не обръща внимание на въпроса, който за малко щях да задам. Ще обядвате ли с мен?

— Съжалявам, но...

Тарас стана. Продължаваше да се усмихва, но лицето му изглеждаше леко помрачено.

— До скоро виждане.

Разделиха се и двамата с чувството за една първа пукнатина в досега отличното им приятелство, пукнатина, която не се увеличи, но и която не се запълни през следващите четири години.

През тези четири години Сетиниац рядко виждаше Реб, често пъти през интервали от няколко седмици, понякога и три месеца. В началото се учудваше и дори се безпокоеше от тези отсъствия въпреки оказаното му доверие, но след време започна да ги смята ако не за нормални, то поне за обичайни.

Сетиниац привежда цифри. Единствено той е в състояние да го направи. И уточнява, че тези цифри не обхващат сумарно сделките на Климрод, с които той е трябвало да се занимава, както не е сигурен, че и той самият е бил запознат с всички сделки, извършени от Краля. През пролетта на 1982 година, опитвайки се да направи пълна равносметка, Сетиниац открива цифрата хиляда шестстотин осемдесет и седем дружества и в нито едно от тях не се появява името на Климрод. В нито едно.^[3] Тарас отбелязва пред Сетиниац, че в някоя друга част на света, в Швейцария, Франция или бог знае къде, може да съществува друг Дейвид Сетиниац, който да върши абсолютно същата работа като него и в същия момент да стои изумен пред собствения си списък!

През май 1955 година Сетиниац изготви (без да уточни предназначението му) кратък доклад, който обхващаше различните сектори на действие на Краля.

„Жауа Фууд“ и трийсет и седемте дружества, свързани с нея, струват деветстотин и шейсет милиона долара.

Вестникарския бизнес го оценявам някъде около сто и двайсет милиона долара. Тук включвам:

- агенциите за рекламно посредничество;
- двете седмични телевизионни издания (създадени: 1953);
- туристическите организации;
- агенциите SOS Migrants — преселници;
- 19 радиостанции, излъчващи на девет езика (есента на 1952 година);
- собствена телевизия (лятото на 1954 година), втора в проект.

Роджър Дън е официалният собственик на целия този бизнес (от шейсет до осемдесет процента). Всъщност по договора, който го свързва с Реб, той получава десет процента (не е чак толкова зле).

Бизнесът с транспортните дружества на пресата се е развивал добре в географска (Калифорния: зимата на 1951 г.) и вертикална посока — с необходимите юридически предпазни мерки, целящи да се избегне законът „Антитръст“. Гаражи за поддържане на колите, договори с друга чуждестранни компании, частично или цялостно купуване на тези компании.

Прикрепени към транспортните дружества:

- предприятия за превози с камиони и складово;
- предприятия за доставки;
- дружества за промишлено поддържане и ремонт (септември 1953).

Приблизителна стойност на сектора: триста и осемдесет милиона долара.

Четири ресторантски вериги. Географско разположение: от Канада до мексиканската граница. Организирана конкуренция. Снабдяване: „Жауа“ или филиали. Експлоатация на Западния бряг започната през 56-а; контакти с английска групировка за завоюване позиции на европейския пазар.

Верига от супермаркети (привидна независимост с ресторантите). Синдик и на двата сектора: Лилиан Морис.

Цялостна оценка: четиристотин милиона. Шестстотин и трийсет заедно със заводите и фермерските кооперативи (1953).

Актив недвижима собственост: сто и петдесет милиона долара. Операцията „Уол Стрийт“ не е приключена. Проекти (?) за 1957 година.

Флота. Двайсет и девет различни компании. Тонаж: три милиона шестстотин дваайсет и осем хиляди тона, от които два милиона и седемстотин хиляди в петролоносачи, останалото в търговски кораби класически тип (първоизточник: Ник Петридис). Петролоносач от дваайсет и осем хиляди тона — около два милиона. Обща приблизителна стойност: триста осемдесет и пет милиона (30 април 1955 година).

Ликвидност (спекулации): сто и девет милиона дваайсет и четири хиляди (30 април 1955 година).

Обща оценка? Кредитна стойност, скъпо струваща организация за защита на Реб, висок брой на съдружниците...

Сетиниац стигна до заключението, че през 1955 година, почти точно десет години след Маутхаузен, по-малко от пет години след появяването му в Ню Йорк в една вестникарска будка, Реб Михаел Климрод нямаше още дваайсет и седем години, но със сигурност „струваше“ повече от един милиард долара.

И по-малко от пет човека знаеха това.

В началото на май 1955 година Джордж Тарас отново се прибра в Ню Йорк, върнал се от поредното си пътуване. „Да, Дейвид, пак за негова сметка. Спомняте ли си, преди три или четири години отхвърлихте поканата ми за обяд? А днес?“

Отидоха в „Кенетън“ на „Уол Стрийт“. Докато си пиеше обичайното мартини, Сетиниац разпозна на съседните маси поне петима от хората на Климрод и отговори на поздравите им с кимване и усмивка. Острото око на Тарас улови размяната на поздрави:

— Скрито чувство на могъщество, а, Дейвид? Така ли е?

— В известен смисъл — отговори Сетиниац, притеснен и дори леко раздразнен от справедливата забележка. Наистина при срещата си с тези мъже, за които той знаеше всичко, а те съвсем малко, Сетиниац изпитваше истинско скрито чувство на могъщество...

— И вие придобивате същите езикови тикове: „В известен смисъл...“

— Нека да говорим за нещо друго.

Поръчаха си и след оттеглянето на метрдотела Тарас неочаквано каза:

— Имам да споделя някои неща, Дейвид. Да поговорим например за балдъзата ви.

Сетиниац изненадано го погледна.

— Вижте — продължи Тарас, — имам вид на човек, който несъмнено се бърка там, дето не му е работата. Но не се хващайте за привидните неща. Какво мислят родителите на жена ви за Чармиан?

— Не ви разбирам.

— Кога за последен път сте видели Чармиан? И не говоря само за вас, Дейвид. Искам да кажа — Дайана, тъщата и тъста ви.

— Прекара Коледа заедно с нас в Ню Йорк. Както всяка година.

— А вие нищо ли не забелязахте?

Дейвид Сетиниац беше спокоен и миролюбив човек, лишен от всякаква агресивност. За негова собствена изненада през последните години, докато изграждаше и уреждаше генералния щаб за операциите на Реб Климрод, той бе открил у себе си неочаквани организаторски качества измежду многото други. „Дейвид, у вас съществуват качества, които и самият вие не подозирате“, нещо подобно му бе казал Реб в един хотел в Лондон и събитията потвърдиха това.

Но въпросът, който му зададе днес Джордж Тарас, породил у него цяла вълна от бурни и противоречиви чувства, почти зашеметяващи го, макар да бе стъпил толкова здраво на земята: почувства раздразнение от неделикатността на Тарас, безпокойство от потвърждаването на собствените му страхове относно Чармиан, най-сетне тежестта от мълчаливата война, която отдавна водеха срещу него жена му и майка ѝ, обвинявайки го, че не е съумял „да държи Климрод настрана“.

— Какво да съм забелязал? — язвително попита Сетиниац, което бе съвсем непривично за него.

— Чармиан е неуравновесена. Вероятно тя е най-красивата жена, която някога съм виждал под слънцето, но семейството ѝ отдавна трябваше да се погрижи за нея.

Тарас допи мартинито си, но очите му оставаха вперени в Сетиниац.

— Дейвид, не се сърдете, моля ви. Оказва се, че знам повече неща, отколкото би трябвало или бих желал да знам. Кога сте видели Реб за последен път? Дейвид, моля ви, не ми се сърдете.

— Миналия 12 февруари и на 13. Работихме през цялата нощ.

— А след това?

— Не.

— Дейвид, той ми каза, че е уредил всичките си сделки, макар че аз сигурно познавам само една скромна част и че те могат да се развиват и без него. Вярно ли е?

— Да.

— Толкова добре, че вие не смятате за ненормално да останете примерно доста месеци без никаква връзка с Реб?

Сетиниац смръщи вежди:

— Какво искате да кажете?

— Това е едно от нещата, което съм натоварен да ви предам, Дейвид. Той ще изчезне за известно време. Не ме питайте къде и защо — нямам представа. Просто съм натоварен да ви предупредя, макар че той сам би трябвало да свърши тази работа.

— За колко време?

— Не знам. Аз му зададох същия въпрос, но безрезултатно. Мисля, че ще пийна още едно мартини.

— А другите неща, които трябва да ми предадете?

— Те се отнасят до Чармиан. Вероятно знаете, че Реб и тя... — Не довърши изречението. И го направи непринудено. Нямаме представа какво знае Дейвид за странните отношения между Чармиан Пейдж и Реб Климрод.

— Знам — рече Сетиниац, — че Реб и тя от години се срещат доста често. Но никога не ми е говорила за него и те никога не са се показвали заедно.

Улови острия поглед на Тарас зад очилата му.

— Случило ли се е нещо на Чармиан?

— Наистина мисля, че имаме нужда от още две мартини. И вие, и аз.

[1] Телешко рагу. Mititei представляват силно подлютени наденички. Dulceata е плодова салата с ароматизиран оцет. — Б.а. ↑

[2] Изкуствено запомняне. — Б.пр. ↑

[3] Грешка „Сетиниац“ (или компютърът му не е получил информацията). Едно дружество е на името на Р. М. Климрод. — Б.а. ↑

29.

Това се случи три седмици по-рано.

Джордж Тарас напусна Лондон, където заедно с Тони Петридис и един от шотландските юристи работеха по сделките с морското оборудване, и през Париж замина за Марсилия. Там, на летище „Маринян“ и езерото Бер, го очакваше хидроплан, както му бяха съобщили по телефона. След около час и половина полет самолетът кацна на сред морето, на няколкостотин метра от неравен, с червеникава почва и възхитителен бряг. Доста почака, докато се появи една моторница между скалите и стигне до хидроплана. На борда зад уредите за управление се намираше Диего Хаас — сам.

— Навреме идвате — отбеляза Тарас. — Тъкмо мислех да си поиграя на Монте Кристо.

— Островът на Монте Кристо не се намира от тази страна на Корсика, а от другата — отговори Диего. — А и какво щяхте да правите със съкровището?

— Много уместен въпрос. На път, моряко.

Противно на Сетиниац, Джордж Тарас изпитваше симпатия към Диего. „Човек, който притежава толкова силно чувство за хумор и толкова много ненавижда целия свят, не може да е съвсем лош.“

А доколкото Реб намираше за нужно навсякъде да бъде придружаван от интересния аржентинец, това засягаше само него.

— Диего, известна ли ви е фазата на У.С. Фийлдс: „Човек, който ненавижда децата и кучетата, не може да бъде чак толкова лош.“

— Нищо не ми е известно — засмя се Диего.

— Къде е Реб?

— В Аячо. Ще бъде там за закуска.

— И къде, по дяволите, отиваме?

Вместо отговор Диего форсира двигателя докрай. Беше единайсет часът сутринта и пролетното корсиканско агънце вече напичаше. Тарас погледна назад — хидропланът излиташе с неочаквана грациозност. Когато отново се обърна напред, бързата моторница вече заобикаляше висок нос. Тогава се появи големият и

невероятно красив залив на Пиана, назъбен от разпръснатите върхове и островърхите кули на черквите...

... И яхтата — боядисана в бяло и черно.

— На Реб ли е? Не знаех, че си е купил кораб за удоволствие.

Не получи отговор. Но имаше нещо странно в жълтите очи на Диего Хаас. Тарас почти трябваше да крещи, за да заглуши рева на мотора. Изкрещя:

— Нищо не разбирам: Реб спешно ме извика от Лондон, а вие ми казвате, че той даже не е на борда.

— Яхтата не е негова — отговори Диего с нормален глас, като преди това намали режима на двигателите. — И не той ви изпрати хидроплана.

Диего ловко приближи яхтата до външната стълба.

— Не той. Тя. Тя иска да говори с вас.

Веднага щом стъпиха на палубата, млада и много красива негърка — всъщност доста светла за негърка — се появи усмихната пред него. Без да каже нито дума, тя му даде знак накъде да се отпрати. Там се намираще Чармиан Пейдж, седнала на масата със закуска, а около нея стояха две други млади негърки, облечени с надиплени воали, които оставиха открити само изящните им лица.

Тя протегна ръка на Тарас, предложи му кафе, което той отказа, после чай — и той прие една чаша.

— Последния път, когато се видяхме, беше на вечерята, която Дейвид даваше на няколко свои стари приятели от Харвард. Вие бяхте почетният гост — наистина блестящ.

— В такъв случай днешната ни среща рискува да се превърне в ужасен провал — отговори Тарас. — Никога не съм успявал да бъда два пъти последователно блестящ, колкото и да се старая. Макар че се опитвам.

Погледът му почти неволно се спираше с любопитство върху младите жени със сини воали.

— Данакил — обясни Чармиан Пейдж. — Данакили в единствено число, Данакил в множествено. Познавате ли Етиопия? Не? Трябва да отидете, това е една великолепна страна с хилядолетна история. Моите момичета от Асмара са християнки и говорят френски. Вие също говорите френски, нали? Реб ми каза, че знаете невероятно много езици...

— Най-много пет или шест. И всичките възможно най-лошо.

Чувстваше се леко, изнервен. Всъщност за Чармиан Пейдж знаеше доста малко неща — беше я виждал два-три пъти и веднъж Дейвид Сетиниак му бе говорил за нея. Знаеше, че е богата, много богата, изключително независима, интелигентна и, пак според Сетиниак, „ексцентрична“.

И, разбира се, красива, невероятно красива, това просто се набиваше в очи. „Защото тя е, о, колко е красива, дори и сред тези великолепни етиопки с изящни профили...“

Чармиан продължаваше да говори — за Червено море, където прекарала последните месеци, плавайки от единия до другия му бряг — Йемен, Аден и Арабия, Етиопия, Джибути и Египет. Преди две седмици черно-бялата ѝ яхта поела по Суецкия канал. След това — Александрия, Крит, Малта, протока Месина и накрая протока Бонифацио.

— После не знам. Може би Швейцария? Или Париж. Какво ще кажете?

Тя гледаше втренчено Тарас с виолетовите си очи и той трябваше да страда от кретенизъм, за да не забележи необикновената треска в тях. Притеснението на Джордж Тарас нарасна. Тя само веднъж произнесе името на Реб Климрод. „Какво очаква от мен? Аз даже не знам какво точно има между тях.“

— А защо не Каламазо или Манчестър? — подхвърли Тарас, като се опиташе да изглежда непринуден. И вече чувстваше какво ще се случи...

— Вие и очарователната ви жена бихте могли един ден да бъдете мои гости.

— Шърли ще полудее от радост. От трийсет години иска да купя яхта.

И настъпи тишина, точно такава, от каквата Тарас се страхуваше. Чармиан Пейдж се обърна на френски към етиопките:

— Сега ни оставете...

Момичетата се оттеглиха. Горещината се увеличаваше и от близкия бряг се носеше упойващият мирис на корсиканската гора.

— Бих искала да поговоря с вас. За Реб, разбира се.

Запали нова цигара от фасата на предишната.

— Откога го познавате?

Той се поколеба, не знаеше какво да ѝ отговори и тя веднага разтълкува колебанието му:

— О, Господи! — възкликна Чармиан. — Зададох същия въпрос на Дейвид и той млъкна точно като вас. Смотолевя нещо, сякаш би трябвало да се срамувам от любопитството си. Господин Тарас, аз съм любовница на Реб от... от повече от четири години. Дори отидох при него в ужасната му стая в Гринуич Вилидж. Живях с него там, макар че имам възможност да купя целия квартал. Изобщо не мога да разбера живота му, нямам представа какво прави, какво иска да направи, какво иска да постигне. Той никога нищо не казва. Чакам го и понякога минават много седмици, преди да се появи бог знае откъде... Парите... парите като че ли нямат никаква стойност за него. Макар че всъщност имат. Прави ми екстравагантни подаръци и съм сигурна, че ако поискам да ми купи може би замък във Франция, остров или каквото и да е, той ще го направи. Кой е той, господин Тарас?

„И какво мога да ѝ отговоря?“ — помисли си Тарас.

Тя смачка наполовина изпушената цигара и по навик запали друга.

— Доколкото мога да преценя — продължи Чармиан, — трима души би трябвало да знаят доста повече неща, отколкото самата аз. Първо, този Диего, който вероятно е готов да убие човек, ако Реб му заповяда, и когото би било глупаво и безрезултатно да разпитвам, а и малко ме е страх от него... След това Дейвид, собственият ми зет, който се изчервява и пелтечи като пъпчив ученик... И вие.

Тя напрегнато го гледаше и Тарас прочете в разширените и зеници такова отчаяние, че наведе глава, засрамен от себе си.

Мълчанието се проточи.

— Разбирам — промълви най-сетне тя с безкрайна тъга.

Не смееше да я погледне. Чармиан продължи с много нежен глас, който леко трепереше:

— Аз съм млада, струва ми се, доста хубава, богата и обичам Реб така, както никога не съм предполагала, че е възможно да обичам някой човек. Но очевидно това все още не е достатъчно. Помолих го да се ожени за мен или просто да живее постоянно с него, без значение. Умолявах го. Искам да имам деца от него. Много ли искам?

— Поставете ме в ужасно трудно положение — каза Тарас приглушено.

— Знам и съжалявам за това. Един от малкото пъти, когато Реб се съгласи да говори за собствения си живот, той произнесе името ви и ми каза, че вие сте единственият човек на света, към когото изпитва най-голяма обич.

— Моля ви — измъчено произнесе Джордж Тарас.

И внезапно, неподвижна, тя се разплака, като дори не се опитваше да избърше сълзите си.

— Господин Тарас, всеки път, когато се връща, той е невероятно, невъобразимо нежен. Много внимателен...

Сега тя вече хлипаше, но все така неподвижна, с ръце, отпуснати върху облегалките на фотьойла. Тарас скочи, развълнуван както никога досега, разтърсван от гняв, и си помисли: „По дяволите Климрод и чудовищният му егоцентризъм на гений!“ Отиде до парапета, яростно се вкопчи в него, готов най-сетне да заговори, когато почувства нечие друго присъствие. Обърна глава: на няколко метра видя мълчаливо появилия се Диего Хаас, който се усмихваше с дяволита светлина в очите си:

— Реб скоро ще бъде тук — съобщи Диего.

Обядваха на задната палуба — тримата мъже и младата жена, — обслужвани и обкръжени от грациозните силуети на етиопките, които по-скоро танцуваха, отколкото ходеха. Най-много говореше Реб, поне в началото на обяда, наистина с много голямо внимание към Чармиан, с искрено дълбока и успокояваща нежност. Доколкото Джордж Тарас си спомняше, книгите и живописиста бяха основните теми на разговор, който Реб поддържаше с лекота, но успя да накара бившия харвардски професор да „яхне“ един от предпочитаните си бойни коне: пиратството в открито море, за което по онова време Тарас вече бе написал втора книга, въпреки че толкова нищожен читателски кръг, че това граничеше с мания. И на Тарас му бяха необходими цели два часа, увлечен от манията си, за да разбере до каква степен се бе хванал в клопката на Климрод, който го хвърли по следите на берберите на Кеир Ед Дип и пиратите от Сале^[1].

— Ужасно съм бърбърив! — възкликна Тарас, когато най-сетне съобрази, че чува само собствения си глас.

— Но увлекателен — каза Чармиан.

Сълзите отдавна се бяха изтрили от лицето ѝ и вече изглеждаше пълна господарка на чувствата си. Морето беше хладно въпреки сезона. Младата жена и Реб се изкъпаха, а също и етиопките, облечени само в къси полички, които, прилепнали до кожата им, разкриваха повече, отколкото скриваха телата им. Впрочем доста приятни според вкуса на Джордж Тарас. Диего Хаас заяви, че се къпе само когато температурата на въздуха надхвърли трийсет и пет градуса по Целзий — „и най-малко трийсет на водата“, — настани се в едно от големите тръстикови кресла, боядисани в яркозелено, и запуши от миризливите си цигари, за които само той твърдеше, че са ароматни.

И тогава едно нещо удиви Тарас: „Всеки път, когато се завръща, той е невероятно нежен...“, бе казала младата жена за Реб. И наистина беше така, наистина: Реб Климрод се отнасяше към Чармиан с изумителна нежност — на два-три пъти Тарас улови един жест, който не оставяше никакво съмнение — ръката или само пръстите докосваха рамото или врата на Чармиан, — но също и почти трагичната напрегнатост в сивия му поглед, когато се спираше на нея. Тарас си помисли: „За всеки друг, но не и за Реб бих повярвал, че е лудо, отчаяно влюбен в тази жена...“

Следобедът премина в плуване и както бе нормално за сезона, нощта и хладината неочаквано се спуснаха. Тарас отиде в каютата си, за да се преоблече за вечеря, но яхтата — с впечатляващо внимателния си екипаж, гърци, доколкото си спомняше — потегли. Тарас току-що бе взел душ и обличаше ризата си, когато на вратата се почука. Появи се високият силует на Реб Климрод.

— Няма ли да ви е скучно цяла нощ в морето?

— Ни най-малко.

— Утре сутринта ще бъдем в Марсилия.

Мълчание. Сивият поглед бавно оглеждаше мебелите в каютата. „А той знае, разбира се. Този дяволски човек вероятно е способен да възпроизведе дума по дума всичко, което ми каза Чармиан, та чак до най-незабележимото ми колебание. Но без помощта на Диего, който може би е подслушвал разговора ни...“

— Джордж, наистина имам да ви кажа нещо и заради това в известен смисъл ви накарах да дойдете от Лондон. Ще изчезна за известно време.

— Ще изчезнете?

— Има едно място в света, което изпитам нужда да посещавам от време на време. Този момент настъпи.

Усмихна се:

— Сега може да си затворите устата, понеже слияния ви израз съвсем не подхожда на бивш професор от Харвард, чиято интелектуална мощ и пъргавина на езика напълно основателно са широко известни. Джордж, в това няма нищо драматично: просто отивам да видя хора, които са ми приятели, които не съм виждал от доста време и които ми липсват.

— В Европа ли?

— Не — отговори Климрод и продължи да се усмихва.

„Смятай, че ти е казал, тъпако! Той няма да ти отговори.“

— И колко време ще отсъствате?

— Няколко месеца, може и повече. Още не знам.

— Можем ли да се свържем с вас по някакъв начин?

— И да, и не. Само в краен случай. Дейвид ще знае. Но на вас много добре ви е известно, че няколкото сделки, с които съм се захванал, съвсем спокойно могат да се осъществяват и без мен. Самият аз го исках така.

— Дейвид в течение ли е?

— Вие ще му кажете. Нека не се притеснява. Това е единственият му истински недостатък: понякога е прекалено старателен. Джордж, моля ви, не ми казвайте това, което искате да ми кажете.

Объркан за момент, Тарас ядосано поклати глава:

— Мога да скоча в морето и да се прибера с плуване. Но ще ви кажа, каквото имам да ви казвам, Реб — предупредихте ли Чармиан, че ще отсъствате? Подготвихте ли я?

— Не мисля, че трябва да се притеснявате за това, Джордж.

— Може би тя също тръгва с вас?

Но Джордж със сигурност знаеше, че отговорът щеше да бъде „не“.

— Не — рече Реб.

Светлият поглед на Климрод беше изпълнен със страхотна, ужасяваща жестокост. Тарас потръпна. И въпреки това каза:

— Поговорете с нея, Реб. Моля ви. Моля ви... Или я вземете със себе си...

Мълчание. Сивият поглед отново бе станал замечтан и значи — непроницаем. Вратата към коридора се затвори. Тарас седна на леглото. Беше съвсем разстроен, изпълнен с невероятна тъга.

Освен изстрелите, които той не чу, шумът от тичащи крака по коридора го изтръгна от съня му. Погледна по навик часовника си: един и четиридесет и три сутринта. Навлече халата и излезе. В същия миг покрай него мина една от етиопките с петно от кръв върху дългата бяла туника, с която бе облечена.

— Господинът трябва да дойде — каза тя на френски.

Последва я и мина пред нея, когато тя се отдръпна на прага на първия салон в коридора. Влезе в голяма и хубава кабина над задната палуба. Най-напред видя Чармиан Пейдж, права, с очи разширени и втречени в празното, дългата ѝ коса беше в безпорядък, а в дясната си ръка все още стискаше малък никелиран револвер, чието дуло сочеше към черния килим. Беше облечена с лека, почти прозрачна нощница — все едно че бе гола.

Реб Климрод се намираще на три-четири метра от нея, сякаш седнал на пода, левият му крак — подвит под него, а раменете и вратът му облежани на канапето от бяла кожа. Гърдите му бяха оголени и макар че кръвта продължаваше обилно да тече, двете дупки от куршумите много добре се виждаха. Една от етиопките се наведе над него и се опита ако не да го изправи, то поне да го сложи легнал на капането. Реб се обърна към Тарас много спокоен:

— Джордж, помогнете ми, ако обичате.

Тарас направи три крачки и в същия миг много точно си спомни чувството, което логически произтичаше от яда и гнева му към Климрод: „Заслужаваше си го, Климрод...“

Повече нямаше време да мисли — някакъв беснеещ луд нахлу в кабината, за секунда прецени положението и се нахвърли върху Чармиан с див, животински рев на ярост...

— ДИЕГО!

Гласът на Реб изплющя.

— Диего, остави я! *Не я докосвай!* Диего! Отдръпни се от нея, Диего!

Кратко мълчание. После Реб отново каза:

— Моля ви, Джордж — внимателно вземете оръжието й. Много внимателно. Диего, ти ела да ми помогнеш...

Първият пристъп на кашлица разтреса Климрод и в края на устните му се появи розова пяна. Но той веднага отвори очи.

— Чармиан? Дай револвера на Джордж, ако обичан... Дай му го, любов моя...

Тарас застана пред младата жена. Тя сякаш не го виждаше и леко се задъхваше. Тарас обви китката й, освободи оръжието и го пусна в джоба на халата си. Когато се обърна, Диего горко плачеше и се опитваше да положи дългото тяло на Реб върху бялото канапе. Говореше много забързано и тихо на испански, с обезумяло лице, а Реб едносрично му отговаряше на същия език. Тарас се върна при ранения: и двата куршума бяха засегнали гръдния кош — единият доста високо, на равнището на сърцето, но много вляво, за да го засегне, другият — по-ниско и както после се оказа, за малко да улучи панкреаса.

— Джордж?

— Не говорете, Реб.

— Джордж, погрижете се много внимателно за нея, моля ви. Поверявам я на вас. И правете... — От нов пристъп на кашлица лицето му пребледня... — И правете всичко, каквото ви каже Диего.

Няколко минути по-късно режимът на двигателите неочаквано се промени и стана ясно, че корабът се отправя с максимална скорост към континенталния бряг на Франция. Етиопките вдигнаха Чармиан на ръце, поставиха я легнала и вероятно й бяха дали някакъв наркотик, защото при влизането си Тарас я завари спокойно заспала.

Излезе от кабината на младата жена и се озова очи в очи с Диего.

— Нека да изясним всичко — каза Диего. — Аз съм стрелял в Реб, очевидно случайно. Що се отнася до вас, вие нищо не сте видели. Спали сте, когато това се е случило, и тя също е спала. Нито вие, нито тя сте били там. Реб и аз сме се напили и сме се забавлявали, като сме стреляли през прозорчето по хвърчащи риби, както сме смятали. В един момент съм изгубил равновесие и за зла участ два куршума са улучили Реб в гърдите. Това е всичко, което вие знаете.

— А етиопките?

— Те също са спали и няма да кажат нищо повече. Още по-малко пък моряците, всичко е уредено. Господин Тарас, това е, което иска

Реб, и това е, което ние всички ще направим, без изключение. Сега ми дайте оръжието, ако обичате.

Настаниха го в морската болница в Тулон. Лекарите от флотата казаха, че животът му е въвн от опасност, че е достатъчно як за едно такова нещо и че впрочем малкият калибър на куршумите и слабата мощ на проникването не са причинили много увреждания.

Полицейското разследване прие същите банални привидности, като френските инспектори се задоволиха с основното, но и нямаха кой знае какъв избор за версията на Климрод и Диего Хаас. Джордж Тарас се придържаше към вече казаното му.

Питаше се за държанието, което Чармиан щеше да има пред полицаите, а и пред Реб. Но през следващите часове и дни след акостирането им в Тулон той не можа да види младата жена. Яхтата беше закарана в малкото пристанище на Мурийон, Чармиан остана затворена в нея и само на етиопките бе разрешено да я посещават. Наистина двама полицаи се качиха на борда, но се оттеглиха само след двайсетина минути, вежливи и впечатлени от богатия кораб, а следователно и от собственичката и привидно доволни от получените отговори.

Тарас посети Климрод, преместен след първите два дни в частна клиника в Мурийон. Завари го на телефона да говори на испански, като едновременно приемаше и предаваше цифри, а бледите му очи оставаха вперени в Тарас. След едно последно нареждане той затвори телефона, положи глава върху натрупаните възглавници, но вече седнал в леглото, а не легнал.

— Джордж, съжалявам, че се оказахте забъркан в история, която изобщо не ви засяга и още по-малко вълнува.

После продължи съвсем естествено, като че ли всичко това нямаше значение. Искаше Тарас да се върне в Съединените щати по най-бързия начин.

— Преди час говорих по телефона с Ник, той има малки проблеми, които би искал да сподели с вас...

Продължи, осланяйки се на своята изумителна или анормална памет: помнеше всяка една подробност от всяка една сделка,

включително имената на главните отговорници за различните корабостроителници както в Съединените щати, така и в Япония.

— Джордж, бъдете добър, и предайте на Ник, че желая много подробен сравнителен доклад за всичко, което има връзка със сделката за цистерните. Японците са променили цената в някои пунктове и ми е интересно да знам защо. Нумата и Камейширо ни предложиха...

Бавният и сериозен глас бълваше екзотични имена, цифри със смущаваща и тревожеща точност. Тарас стана от стола, на който седеше. От прозорците се виждаше гола скала, подобна на бяла планина под яркото синьо небе.

— Джордж?

Тарас обузда порива, заради който щеше да се обърне. Нямахше никакво желание да срещне погледа на Климрод. Но повече не можеше да мълчи.

— Измежду другите неща, които ми каза Чармиан — поде той, — е, изглежда, и приятелството, с което вие ме удостоявате. Аз съм бил единственият човек в света, към когото сте изпитвали най-голяма обич.

Мълчание.

Но все пак трябваше да се обърне. И естествено да получи право в очите си, като изгаряне, сивия му поглед. Тарас го издържа. Тогава се случи необяснимото — Климрод наведе очи.

— Обичам тази жена, Джордж. Не, оставете ме да свърша, моля ви... Не съм свикнал много на подобни изповеди. Каза ли ви от колко време ние... ние се виждаме?

— От почти четири години.

Климрод кимна с глава. Сега той също гледаше бялата планина.

— Каза ли ви, че иска да се ожения за нея и да живее с мен?

— Да.

— Да има деца от мен?

— Да.

— И мислите, че знаете причината, поради която аз толкова упорито ѝ отказвам това, което желая? Мислите, че стана дума за безразличие от моя страна или по-скоро за чист егоизъм, погълнат — наред с всички останали неща — от преследването на собствената си мечта? Това ли е вашият отговор, Джордж?

— Да.

Кратко мълчание, после Климрод продължи с далечния си глас:

— Джордж, вече четири пъти тя е постъпвала в клиника. Ще ви дам адресите на лечебните заведения и имената на психиатрите, които са я лекували. В случай че не се доверявате на думата ми. Преди две години ни се роди дете. И тя го уби месец и половина след раждането му. Удуши го, дойката е била в съседната стая и нищо не е чула, нищо не е могла да направи, въпреки че я бяхме предупреждавали. След това тя отново бе затворена в клиника и при изписването ѝ лекарите казаха, че е излекувана; тя се оперира — пак мога да ви дам всички имена и адреси, — оперира се и никога вече не може да има дете. Три пъти направи опит да се самоубие и отново трябваше да я хоспитализираме, отново да се опитваме да я излекуваме... Да продължавам ли?

— Ще проверя всеки един факт — изрече Тарас с пресипнал глас, удивен от собствената си решимост, но от този момент нататък вътрешно разкъсван.

— Направете го.

На вратата се почука. Диего отпори и застина на прага.

— След малко свършваме, Диего — нежно изрече Реб, — няма много да продължим.

Малкият аржентинец излезе. Отново мълчание. Тарас, който беше смазан, вдигна поглед и видя, че Реб Климрод отново бе положил глава на възглавниците, очите му — затворени, лицето измършавяло, издълбано и много бледо. И съвсем неочаквано разтърсващо чувство на състрадание, на срам и на тъга изпълни Тарас, а погледът му се замъгли.

— И още нещо, Джордж. Ние с Чармиан сме женени. Оженихме се на 19 януари 1951 година в Рено, Невада. Това също може да проверите. И бих искал да го проверите, както и всичко останало. Бих искал...

Спря, пое дълбоко въздух и това бе единственият видим знак на огромното вълнение, което го раздираше.

— Джордж, бих искал да се уверя, че не съм преживял просто един кошмар.

Тарас, преди отново да се върне в Бостън и във викторианската си къща на „Малборо Стрийт“, където живееха с Шърли, когато не

бяха в Мейн, отиде, разбира се, в Ню Йорк, за да се срещне с Ник Петридис; но преди това посети Лозана и Цюрих, Лондон и Сан Франциско.

Както и Филадельфия и Рено.

А всъщност още преди първата проверка изпитваше чувство на срам и абсолютна сигурност, че Реб му бе казал чистата истина.

Както, разбира се, се и оказа.

През април 1955 година Чармиан Пейдж-Климрод отново бе изпратена в лечебно заведение в Швейцария, както и двата пъти преди това, но настаняването ѝ там бе предвидено пет седмици по-рано вследствие страхотна криза, която направила в Кайро; Тарас не можеше да каже — когато тя го попита къде би могла да отиде в края на пътешествието си из Червено и Средиземно море — дали е съзнавала истинската цел, която въпреки всичко е знаела.

Когато Джордж Тарас я видя, тя не го позна — беше забравила името му, беше забравила всичко, всичко, дори и Реб. Иначе изглеждаше съвсем нормална, говореше за ново пътуване към Целебско море и Нова Зеландия, много весела, забавна и безумно красива.

[1] Град в Мароко. — Б.пр. ↑

30.

Диего шляпна голите задници на двете мулатки, които беше взел заедно с багажа си, за да има какво да прави през нощите и следобедните си почивки, както бе взел и трийсет и шест бутилки от най-доброто уиски. Хвърли една усмивка и въздушна целувка към пожълтялата снимка на Бети Грейбъл, закачена на стената от някой предишен наемател, излезе в коридора, почука на съседната каюта и влезе.

Завари Реб, както винаги, да чете.

— Ще се качиш ли?

— Не.

— Както се казва, на един поглед от земята сме.

— Много добре — отговори Реб, без дори да вдигне глава.

Диего се изкачи на палубата, претъпкана от шумна и весела тълпа, предимно черна, сред която доста импровизирани оркестри вдигаха невероятна врява. „Човек не може да чуе дори и бомбардировач“, помисли си Диего. Изкачи се по една стълба и отиде при о Саритао^[1], господар на борда след Бога, но не бразилец, а ирландец.

— Повреда ли има?

— Чакаме.

Горещината беше непоносима, ламарините на палубата направо изгаряха подметките, а облягането на перилата трябваше да се извършва много предпазливо. Диего все пак го стори. Наведе се. Точно срещу вълнореза на кораба видя истинска стена, висока почти два метра, която се простираше, докдето очите стигат. Стената беше сиво-кафеникава, подвижна, гъвкава и с позлатена пяна по гребена си, която се въргалаше, вихреше и често цапаше с кафяви петна тъмносинята повърхност на Атлантически океан.

Хипнотизиран, Диего се наведе още повече, тласкан от прекомерния си и почти болезнен вкус към всякакви явления, които надхвърлят обикновеното. И тази среща, този мълчалив, гърчещ се, див сблъсък, чрез който се противопоставяха Атлантически океан и

най-могъщата река в света и чиято борба бе безсмислена, откакто свят светува, го изпълваше със задоволство.

Повдигна глава и установи, че битката не се заключава само в простото съпоставяне на водите. Почти на вертикалната линия на кафявата водна стена небето също се разделяше. Откъм потъналата в мъгла земя то бе покрито е виолетови облаци, които напредваха в плътен фронт, като стражи, опрели рамо до рамо, за да защитават входа. Затова пък слънцето осветяваше океана и го караше да избухва в светлина.

— И какво чакаме?

— Шибания му лоцман.

Който безгрижно пристигна шест часа по-късно. Едва тогава параходът можа да навлезе в гигантското устие на река Амазонка.

В Белем ги чакаше Убадло Роша, когото Диего прецени като напълно антипатичен поради мрачния му вид, непрекъснатата му мълчаливост и това, което Диего нарече „израза му на човек-от-гората-който-знае“. Но много скоро, след като се убеди, че Роша изпитва към Реб същата дива привързаност, както и той, Диего започна да го гледа с други очи.

Всъщност от този момент двамата мъже много добре се разбираха.

Роша имаше огромна лодка и трима души, които да я управляват. Започнаха да изкачват Амазонка. Стигнаха до Манаос при изгрев-слънце на 14 май 1955 година, без нито веднъж по време на пътуването Реб Климрод да стане от кушетката, на която бе легнал още при тръгването им от Белем. Минавайки през Сантарем, Убадло Роша, изпаднал в безумно словесно излияние, започна да им разказва историята за опита и пълния провал на Хенри Форд през периода от 1927 до 1946 година, когато американският милиардер инвестирал двайсетина милиона долара отпреди войната, за да създаде в Амазония каучукови плантации, и засял близо четири милиона дървета, като използвал внесени семена от владенията „Гудиър“ във Филипините. Форд дори бил създал град, Фордландия (съвсем скромно), с три хиляди жители, училища, черкви, болници, стадиони, тенис кортове, басейни, игрища за голф и магазини, зареждани със специални

самолети. Но местонахожденията били лошо подбрани и когато поредният опит бил направен другаде, като се има предвид, че на едно каучуково дърво са му необходими осем години, за да започне да пуска латекс, човекът от Детройт, мечтаещ да стане производител на гуми, открил, че амазонският каучук му струвал по-скъпо суров, отколкото доставяните му у дома гуми франко вратата. И обезкураженият Форд продал за четвърт милион долара това, което му струвало в най-добрия случай четиридесет пъти повече.

— Златна сделка — отбеляза Диего.

Той изслуша разказа на Роша с безпокойство, което граничеше с тревога, и тази тревога се увеличаваше с всеки изминат ден по безкрайната река. Потъвайки в един непознат свят, Диего се чувстваше потиснат и преоткри след осем години същото чувство на отчаяние и трагична безпомощност, които бе изпитал след бягството им от Богота, когато видя Реб Климрод да тръгва напосоки пред себе си, крачейки по самотния път в продължение на сто дни и най-малко две хиляди километра.

В Манаос въпреки всичко Диего настоя да продължи по-нататък. От Роша знаеше, че лодката трябва да стигне до Моура (родното място на Роша), а после да изкачи течението на Рио Бранко.

— Няма смисъл, Диего. А ти имаш работа, за която разчитам на теб. Разбрахме се.

— Две-три седмици няма да объркат нещата.

Почти го удари на молба, понеже добре разбираше, че нещо — необяснимо за него — става с Реб. Ставаше някаква промяна. Реб говореше все по-малко, зениците му се разшириха и промяната беше физически видима. В някои моменти той буквално потъваше в себе си. На два-три пъти и в Манаос, където прекараха общо три дни (Роша се занимаваше с неразбираеми приготовления), Реб започна да разговаря със срещаните индианци на непознати езици. Постепенно се отдалечаваше до такава степен, че — обикновено внимателен и вежлив към всички и всичко — сега вече дори не чуваше какво му говорят. Никога не е бил разсеян, колкото и голям мечтател да изглеждаше. А ето че сега беше разсеян, дяволски разсеян.

— Оставете ме дойда с вас. Възможно най-далече.

— Добре — до Каракараи. Но в никакъв случай по-нататък.
Каракараи.

Въпреки че за ушите на Диего думата звучеше малко като варварска музика, тя не му говореше абсолютно нищо. Той дори не си направи труда да погледне в някоя карта, каквато впрочем никой и не му предложи. Лодката потегли от Манаос. Стигнаха до Моура — малко, напълно безинтересно селище, поне в очите на Хаас.

После дойде изкачването по Рио Бранко, с мътни и почти без комари води. „Намирам се в сърцето на джунглата, учуден и доста обезпокоен си мислеше Диего. Аз, Диегито Хаас, най-любимият син на Мамита (тя няма други), свикнал на луксозни хотели, обожаван от дамите и ужас за метротделите по цял свят, вече навлизам в гъмжащия и тайнствен Зелен ад, а от двата бряга ме съзерцават индианци, със сигурност канибали, и лакомо се облизват при вида на дебелия ми задник...“

Всъщност той нямаше друг избор, освен да потърси убежище в хумора и да го поддържа единствено със себе си. Реб, клекнал отпред, повече не отваряше уста най-малкото за да каже нещо на цивилизован език. Няколко пъти, наблюдавайки без видима причина завесата на джунглата, той отправяше странни викове и веднага се появяваха голи индианци със страховити физиономии и лъкове, широки по два-три метра.

Убалдо Роша ставаше за разговор не повече от Реб. Прилагаше едносричното говорене с виртуозността на един Гари Купър в най-добрите му роли. Моряците не бяха тези от Белем. В Манаос екипажът се беше сменил и автентични индианци поеха щафетата. Самата мисъл, че те ще бъдат единствените му спътници и по обратния път, още отсега изпълваше Диего с безпокойство.

— Тук.

Слънцето току-що се беше показало. Диего стори същото и се измъкна от хамака. През цялата нощ валя, но сега дъждът бе спрял и набъбналата река заливаше със спокойните си води цели хектари от джунглата, като по този начин се образуваше съвършено лъскаво огледало, което отразяваше и най-малките промени на небето с такава точност, че Диего се питаше, къде е реалността и къде отражението?

Погледна в посоката, която му показва Роша, и видя опожарено стърнище, направо погълнато от новата растителност, което по нищо

не се различаваше от милионите други. Сигурно вече не се намираха на Бранко, понеже сега реката беше много тясна и доста изядена от дърветата и листака. Движената от дълги пръти огромна лодка акостира на нещо като подвижен мост — обикновен гниещ дънер, чийто гъмжащ от червеи хумус служеше за корени на друго величествено дърво. Отзад и около него — непроницаема стена от растителност.

Реб бе вече скочил на земята. За голям ужас на Диего той свали платнените си обувки, които носеше от Рио, захвърли ги надалече, зашляпа с боси крака и с видимо наслаждение из тинестата вода, която бъкеше от обезпокоителен живот.

Роша си поигра на еквилибрист върху легналия дънер, преди да стъпи на твърда земя, „ако въобще нещо може да бъде твърдо в този аквариум“. Диего се чувстваше угнетен.

Той изкрещя: „Реб!“, точно както бе сторил осем години по-рано.

Реб дори не се обърна. Съблече се и остана съвсем гол. Говореше, като се обръщаше към растителната стена, зад която наистина се чувстваха едва доловими движения.

— Сега се отдалечете — обърна се Роша към Диего. — Иначе те няма да се покажат. Възможно е след пет години да не разпознаят веднага Реб. Няма смисъл да поемаме прекалено големи рискове.

За по-голяма сигурност той отправи кратка заповед към Индианските моряци, които веднага избутаха лодката с дългите си пръти и я закараха в средата на течението. Диего седна на фалшборда, докато разстоянието между него и Реб се увеличаваше. И едва когато то стана около стотина метра, от стената с мокри, блещукащи от дъждовната вода листа излязоха фигури.

— Гуахарибос — изрече един от моряците с нисък и изпълнен с уважение глас.

Около Реб, огромен и гол, фигурите се умножаваха, подобно на насекоми, които се нахвърлят върху голямо ранено животно. Точно преди един завой окончателно да скрие картината, на Диего му се стори да улавя жест на Реб, с който сякаш искаше да му каже, че всичко е наред. Най-малкото Диего искаше жестът да е означавал това и да е бил отправен към него. И веднага отново легна в хамака, сви се на кълбо, нещастен, както никога през живота си.

В Манаос от няколко дни го очакваха двамата бразилски адвокати, с които — според указанията на Реб — имаше толкова работа за вършене.

И която той свърши заедно с тях.

[1] Капитана. — Б.пр. ↑

ХОРАТА НА КРАЛЯ

31.

Тюдор Ангел напусна Лос Анжелис призори на 14 септември 1957 година. Мина през Барстоу към девет часа, където успя да изпие едно кафе с парче ябълкова торта. Ангел беше едър мъж, с яка четвъртита челюст; на младини участвал в трийсетина боксьорски мача за любители и в подходящ случай споменаваше, че все пак единайсет от тях е спечелил с нокаут. Румънският му произход се откриваше лесно — по чертите, много живи и блестящи очи, южняшката бърбровост и съвършеното му изкуство да говори, без да казва нищо, особено когато наистина не искаше да каже нищо.

Около осемдесет километра след Барстоу, като спазваше получените в писмото указания, той се отклони от националното шосе 15 и пое наляво по обикновен път, който на изток минаваше край Долината на смъртта.

В писмото буквално пишеше: „Достатъчно е да бъдете в Тонона около четири часа. На шест мили от Тонона източно от шосе 6 завивате вляво по 8 А. След тринайсет мили има път — 82, който е по-скоро писта“...

Също като игра по ориентировка.

Пое от Калифорния за Невада към един часа следобед, хапна един хамбургер с много подправки в „Дяволската дупка“ и продължи на север, без да влиза във Вегас: „Моля ви, не минавайте през Вегас“, се казваше в писмото.

Беше четири часът без три минути, когато мина през Тонона. Прекоси го, без да спира. После — по 8 А, който отиваше към Батъл Маунтън и Елко. След това — по 82-и, а значи и пистата...

Тя навлизаше и широко криволичеше по едва забележими следи между двойните, обрасли с гори масиви на Монитор и Токима, които далеч надхвърляха три хиляди метра. Двайсет и седем мили и половина по пистата. Вдясно има поток и по-малък път, обозначен с „Mud Uells“^[1].

Ангел пое по него. „Карате две мили. Отляво има колиба.“ Откри колибата — дървена, порутена, самотна, кацнала на малка скалиста

издатина точно до една пещера.

„Ако обичате, чакайте там.“

Изключи мотора и в следващия миг го потисна смазваща тишина. Самото отваряне на вратата му се стори като невероятен трясък. Стигна до колибата — празна и вероятно изоставена. Но забеляза, че наскоро с бил пален огън. Излезе от колибата и тръгна към пещерата, от чиито камъни се стичаше малко вода. Седна отново зад волана, пусна радиото, но веднага го спря — звуците му се сториха кощунствени сред тази тишина.

Едва след половин час внезапно изпита чувството за нечие присъствие. Слезе пак от колата, погледна нагоре и пулсът му слабо се увеличи. Висок и мършав силует се спускаше по пътеката с леката стъпка на ловец, без да се претърколи нито едно камъче.

Той позна Реб Климрод.

— Мините най-напред — каза Реб.

Разтвори върху капака на автомобила щабна карта и Тюдор Ангел веднага забеляза неизброимите кръстчета, кръгчета, чертички и триъгълници, които бяха нанесени върху нея.

— Гледайте по-внимателно, Тюдор.

Той се наведе и видя, че освен предишните обозначения имаше и други подчертани квадратчета и букви.

— Тюдор, кръстчетата са за Лавлок, кръгчетата — за Съркъл, трите чертички — за Три Фингърс, триъгълниците са естествено за Трайангъл Уест, квадратчетата — за „Чес & Уилсън“... Останалото е просто — „Н“ — за „Хай Хил & Уестърн“, „G“ — за „Голдман“ и така нататък.

Ангел знаеше имената на дружествата, но смътно. След малко си спомни:

— Това са същите, които ме помолихте да създам преди пет години.

— Те и още осем. Записвайте, ако обичате.

Започна да диктува гражданските мотиви, имената, адресите и телефонните номера на пълномощниците, използваните при всеки различен случай адвокати, банките, които са ги обслужвали — като при последните веднага даваше името на действащия banker, адреса и домашния му телефон. Приключи диктуването и попита:

— Записахте ли всичко?

— Да.

— Бих искал с помощта на тази карта да изготвите списък за мините и залежите на всяко дружество. Да извършите всичко необходимо: първо, контрол на пълномощниците и тръстовите актове от първа степен, второ — да сверите тръстовите актове от втора степен на ваше име. Внимавайте, моля ви, при регистрирането на актовете за собственост. След като приключите с тази работа, бъдете така добър да предадете всичко на Сетиниак, както винаги.

— Лично.

— Лично.

Ангел гледаше картата едновременно очарован и слиян.

— Дявол да го вземе, колко мини сте купили?

— Триста петдесет и три. Липсва ми още една.

— И всичките за добив на злато?

— Да. Когато свършите с картата, ще ви помоля да я изгорите.

— Няма проблеми — отговори Ангел.

Той оглеждаше Реб Климрод, който беше пуснал брада и дълга коса, а около челото си бе завързал лепта от зелена змийска кожа. Ако не бяха светлите му очи, които осветяваха слабо и силно загоряло лице, човек можеше да го вземе за някой избягал от резервата апах. Тюдор бързо размишляваше. Каза:

— Преди пет години купихте златни мини из целите Скалисти планини. Общият показател за всичките беше, че са недоходоносни. Тогава една унция добито злато струваше трийсет, хайде, четирийсет долара спрямо официалния курс, впрочем непроменен и до днес — трийсет и пет долара. Надявате ли се на нещо?

Срещна неочаквано ледения поглед на Реб и моментално успя да се усмихне:

— Оттеглям си въпроса.

— Не го чух — отвърна Реб. — Сега парцелите. Пишете ли?

Започна да се смрачава. Ангел взе от жабката електрическото фенерче...

— Аз ще го държа — каза Реб.

... И продължи да записва диктуваното, като с всяка измината минута изумлението му нарастваше.

— Край — изрече най-сетне Климрод.

Върна фенерчето на Ангел и закрачи по скалистата издатина пред старата колиба, в някои моменти почти невидим, което придаваше нереалност на сцената.

Ангел прегледа набързо бележките си и направи първата преценка:

— Най-общо казано, четиринадесет хиляди хектара...

— Тринайсет хиляди осемстотин и девет.

— Плюс това, което сте купили от 1951 допреди две години.

— Плюс шестнайсет хиляди шестстотин петдесет и три. Общо трийсет хиляди четиристотин шейсет и два. Разпределени върху хиляда четиристотин и дванайсет парцела и шейсет и четири дружества.

— Всемогъщи Боже! — възкликна Ангел.

Във вече плътния мрак се чу спокойният, бавен и развеселен глас на Реб Климрод:

— Не мисля, че Той има кой знае какво участие във всичко това. Тюдор, след като приключите със сверките и другите операции по контрола, естествено всичко предавате на Сетиниац. Тюдор?

— Да, Реб.

„Къде, по дяволите, отиде?“, питаше се Ангел, който нищо не виждаше.

— Благодаря ви, че дойдохте. Благодаря ви за помощта, която ми оказвате от шест години. Преди известно време минах покрай къщата, която сте купили сред хълмовете на Санта Моника. Много е красива и напълно си заслужава сто двацет и двете хиляди долара, които сте платили за нея. Видях също и децата ви, с които имате пълно право да се гордеете. Струва ми се, че на 2 октомври ще празнувате двайсетгодишнината от сватбата ви. Или се лъжа?

— Не — отговори Ангел, разкъсан от противоречиви чувства: от безграничното възхищение, уважение и приятелство, но и от страх пред неизречената заплаха, че Реб имате толкова точни сведения за него.

— Още ли обичате румънската живопис, Тюдор?

— Тя беше причината да се запознаем.

— Случаят ме направи собственик на много красива картина на Теодор Палади, която може да се сравни с Матис или почти. Ще бъда много щастлив, ако я приемете. Ще пристигне у вас след петнайсетина

дни — на 2 октомври сутринта, ако не се лъжа. А сега, Тюдор, ви моля да тръгвате.

— Това място е накрай света. Искате ли да ви закарам донякъде?

— Не, благодаря, Тюдор. Отивате във Вегас, както се разбрахме. Апартаментът във „Фламинго“ е на ваше име. Предполагам, че екипът ви е вече там, на място?

— Както ми бяхте казали.

Мълчание. И неочаквано, с безшумно приближаване апахът със светли очи се появи до отворената врата на колата и приятелски изрече:

— Разкарайте се, Тюдор, моля ви. Поканен съм на боб от един златотърсач в околностите, който се нарича Фергюс Мак Тавиш. Ако ме види да слизам от кола като вашата, ще ме вземе за някой милионер и ще поиска за мината си сто долара повече, отколкото струва.

От Черно куче Тюдор Ангел стана Човек на Краля — заради добрата работа, интелигентност и абсолютна преданост към Реб Климрод.

Сделката със златните мини бе изградена по изпитан модел — всяко малко дружество, притежаващо една или няколко мини, бе ръководено от пълномощник. Като явен и официален собственик този пълномощник всъщност отговаряше пред един доверен собственик, подчинен на определен Човек на Краля, в случая — на Тюдор Ангел. Който единствен познаваше Реб и контролираше дейността на всички доверени лица в определена област.

Всеки Човек на Краля до края вярваше, че е единствен, и познаваше Климрод предимно като ексцентричен милиардер, който иска да запази анонимност поради лични причини (някои смятаха, че самият Реб е представител на някой друг, на група или на цяла държава). Братята Петридис например мислеха, че Реб е само един корабопритежател; Ангел го смяташе за ловък бизнесмен по недвижими терени и златни мини; Сантана го виждаше като собственик на петрол; Несим дълго време смяташе, че е просто много богат човек, който няма голямо желание да участва в борсови спекулации.

Сделката със златните мини в Невада, Колорадо и другите щати от района на Скалистите планини несъмнено бе най-простата, която Краля някога бе осъществявал.

От 1951 до 1957 година чрез последователни закупувания и при пълна дискретност Реб Климрод вложи три милиона двеста деветдесет и шест хиляди долара. В наистина недоходоносни мини и постепенно почти всичките изоставени през последните четиридесет години; извлечаното от тях злато дори не покриваше разходите по експлоатацията им, като се има предвид официалната цена на метала: трийсет и пет долара за унция.

Цифрата триста петдесет и четири златни мини, която Реб Климрод даде на Тюдор Ангел, фиксираше точно и концесиите, на които Ангел регистрира актовете за продажба, или по-точно, чиито покупки той ръководеше. Но успоредно с екипа на Тюдор действаше втори екип и тези 354 мини бяха само част от гигантската покупателна вълна, която Реб Климрод предприе между 1951 и 1957 година... и която го направи притежател на 2211 залежа.^[2]

На 21 януари 1980 година вследствие последователните покачвания златото, което през 50-те години струпаше тридесет и пет долара за унция, достигна астрономическа цена — осемстотин и петдесет долара за унция.

Две години по-рано, през февруари 1978, всичките мини бяха отново отворени и пуснати в действие.

Същевременно Несим Шахадзе от името на Реб купуваше редовно всяка година злато на стойност (в зависимост годините) между двеста хиляди и един милион и половина долара — отначало за трийсет и пет долара за унция, а от декември 1974, когато операциите със злато станаха свободни в Съединените щати — за сто и осемдесет долара.

Реализираната от Краля печалба през януари 1980 година можеше с точност да се изчисли — четири милиарда триста петдесет и пет милиона долара...

[1] „Калните кладенци“ (англ.). — Б.а. ↑

[2] Любопитно е да се отбележи, че седемстотин от тези мини през 1969 година били продадени на един човек, чието име е

достатъчно известно: Хауард Хю. От 1956 до 1964 година три екипа от геолози и различни експерти, действайки независимо един от друг, извършили проучвания за всяка една от покупките на Климрод. Електролитни анализи при много висока температура позволяват да се получат изключително чисти метали от залежи, от които миньорите в началото на века едва успявали да извлекат толкова, колкото да преживеят. Миньорите от епохата на „goldrushes“^[3] търсели злато и сребро, докато много често отпадъците съдържали и други метали, понякога редки и скъпи. Седемстотинте мини, продадени през 1969 година, не били най-добрите. — Б.а. ↑

[3] Златната треска. — Б.пр. ↑

32.

Съвсем гол, Диего Хаас радостно шляпаше в триметровата кръгла вана, от чиято повърхност изскачаха малки мехурчета, в компанията на три госпожици, които имаха за облекло целомъдрието и обещите си. Телефонът извъня. Диего заплува, изкатери се по море от гърди и закръглени задници (той ги обичаше много закръглени) и успя да вдигне слушалката едва при третото позвъняване. Заговори с обичайната си веселост:

— Тук е шейх Абдул Бен Диего, слушам.

После каза седем пъти поред „да“ и накрая, колкото за промяна, рече „Uawhol“^[1]. Затвори. Шест седмици бяха изминали от пристигането му в Лас Вегас и вече започваше страшно да му доскучава въпреки госпожиците, които консумираше в изумителни количества. Към хазарта се отнасяше с пълно безразличие. Разбира се, беше залагал, използвайки двайсет и петте хиляди долара, които Реб му бе оставил единствено за тази цел, но малшансът го преследваше със злорадо упорство — непрекъснато печелеше. — „Невъзможно ми е да се отърва от тези скапани пари. Крупиетата започват да се подхилват още като ме видят, че се задавам. Станах за посмешище на всички. Нито един път, ама нито един, не успях да изтегля нещо друго освен седем и единайсет. Направо да се разплаче човек.“ И тутакси изгради теория, според която, за да спечелиш със сигурност пари в едно казино, е достатъчно упорито да ги губиш, с пълна сила, молейки се високо и съвсем искрено на Nuestra Senora de Guadalupe^[2].

... Но изчакването най-сетне свърши. Погледна госпожиците. И в позлатените му зеници блесна славният саркастичен пламък — безумен и обезпокоителен.

— Всички на палубата — изкрещя той. — Готови за действие, товарете всичко, че даже и останалото, вдигай котва, големите марсали^[3] и какадута^[4], дебелите въжета на платната, на държавата и кливерите^[5], всички на десен борд. Или с други думи, разкарайте се, госпожици. И по-живо.

Изхвърли ги навън, неуспели да се облекат, за велико удоволствие на пиколото от етаж. И в следващите три часа се залови за работа.

През тези три часа Диего прегледа точка по точка всички операции, за които отговаряше. Завъртя най-малко четиридесет телефона, повечето във Вегас, но и в доста други градове на Съединените щати.

Като в разговорите си не произнасяше дума повече от най-необходимото.

Приключи с тази работа и напусна апартамента си във „Фламинго“, след като се увери, че Тюдор Ангел е разположил щаба си според уговорката, както и петимата юристи от екипа му, пристигнали от Лос Анжелос; излезе, без да го е грижа за горещината като в пещ, която се стелеше по „Стрин“, и пое към „Сандс“. Там също всичко беше наред — двамата адвокати от Ню Йорк, Харисън Куин и Томас Макгрийди, бяха пристигнали през нощта с готови досиета.

Същото и в „Дезърт Ин“ — за да стигне дотам, Диего взе такси; ако горещината го оставяше леденостуден, то той мразеше физическите упражнения освен тези с дамите, — в „Дезърт Ин“, където Стив Пуласки от Детройт беше отседнал с двама от сътрудниците си и готов с досиетата.

Завърши обиколката си от посещения в „Дюнс“ — там чакаха адвокатите от Чикаго, Моузис Бърн и Луи Бенети — и накрая в „Сахара“, където се бе подслонила групата от Филадельфия начело с Ким Фойси.

На всекиго повтори указанията и потвърди часовете за среща.

Диего бе изпълнен с огромно задоволство, защото всичко това му изглеждаше до такава степен безумно, че нищо повече не можеше да го очарова. Пък и дори да изпитваше чувство, подобно на онова, което Сетиниац таеше, Диего в момента бе единственият човек в целия Вегас (с малки изключения), който знаеше какво щеше да се случи, как и защо. Тази увереност и новината, че най-сетне Реб се завръща, бяха достатъчни, за да бъде екзалтиран.

И наистина, нито едни от дошлите във Вегас юридически екипи нямаше и най-малката представа, че не е единствен в операцията. Не се познаваха един друг.

Диего приключи в пет часа следобед. „Точно навреме“. Прибра се във „Фламенго“ с такси. Взетата преди една седмица кола под наем го чакаше. Седна зад волана, запали, изкачи „Стрип“ до кръстовището с „Мейн Стрийт“ и „Оуки Булевард“, зави наляво по „Чарлстън“, после надясно. Така стигна до „Джоунс Булевард“ и продължи на север сред парцели, от които — това също го знаеше — по-голямата част принадлежаха на Реб.

Настъпи момент, когато пред него се разкри само прав път, продължаващ по леките възвишения на север до безкрайност — като отляво, отдясно и, разбира се, отпред се простираше изгарящата пустиня, а зад него — легендарните светлини на Вегас. Изключи мотора и запя свирепо, с пълно гърло „Рамона“.

Камионът спря на десет метра от другата страна на шосето. Реб слезе с праметната през рамо торба. Стисна усмихнат ръката на шофьора. Когато камионът потегли, Диего разпозна по него надписите на едно пътнотранспортно предприятие, чийто генерален директор по едно време беше самият той. „После го продадох. Не знам нито на кого, нито защо, нито за колко, но го продадох. Съвсем точно си спомням деня, когато Реб ми каза да подпиша.“

Пееше толкова силно, колкото му позволяваха дробовете.

Реб отвори вратата и седна.

— Да намалиш малко звука, а? Чуваш се чак в Аляска.

Не бяха се виждали четиридесет и три дни и щастието на Диего нямаше мяра.

— Как си?

— Добре. Почти. Докъде стигна?

— Всичко е готово. Утре сутринта в осем и трийсет е първият залп.

Апартаментът на Диего във „Фламинго“ не беше на името на Хаас, а на Луис де Карбаял — самоличност, според Сетиниаци, използвана от него много пъти и която, пак Сетиниаци, дълго време смяташе, че е заимствана, за да му служи, когато се представя в някой град или хотел по заповед на Реб, където не се изисква паспорт. На Дейвид Сетиниаци му бе необходим повече от четвърт век, за да

разбере, че истинското име на Диего беше Луис Диего Хаас де Карбаял. По майчина линия почти истински гранд на Испания...

— Коя стая избираш?

Сви рамене — „все му е тая“. Голямата загоряла ръка на Реб вдигна телефонната слушалка и избра някакъв номер.

Заговори на френски. „Сигурно със Сетиниац“, реши Диего, който разбираше една на двацет думи. Наблюдаваше Климрод с голямо разочарование. Диего се надяваше, че при завръщането им в Съединените щати, където и двамата се намираха от четири месеца и които той кръстосваше надлъж и нашир, щеше да завари един Климрод по-близък от този, който винаги бе познавал. Но не беше така. „Чувствам го далечен, както никога досега.“ Десет месеца бяха изменили, откакто Реб потъна в амазонската джунгла близо до водопадите на Каракараи и от онзи благословен ден, когато в Рио — Диего се намираше там заедно със Сократес — телефонът иззвъня и най-накрая се чу толкова характерният глас: „Диего, имам нужда от теб.“ Потъването в Зеления свят още повече бе променило Климрод. Продължаваше да проявява същото любезно внимание към всеки, с когото разговаряше. Но „неговите отсъствия“, както Диего ги наричаше, ставаха все почести и продължителни...

Телефонният разговор завърши с едно „До скоро“, което дори и Диего разбра.

— Реб, защо „почти“? Попитах те как си и ти ми отговори: „Добре. Почти.“

Сивият поглед бавно се обърна и спря на аржентинеца. Реб неочаквано се усмихна.

— Някой си Фергюс Мак Тавиш. Бобът му със сланина бе великолепен, но уискито му е отвратително. И ми каза „не“.

Диего нямаше никаква представа кой е този Фергюс Мак Тавиш. Разбира се, не зададе въпроси.

— Но аз все още не съм приключил с него — продължи Реб.

На лицето му бе изписан лукав и весел израз. Съблече се и взе един душ. Диего попита:

— Гладен ли си?

— Да.

— Хамбургери и яйца?

— Да.

„Все му е тая.“

— Диего, сети ли се за бръснар?

— Ще бъде тук след трийсет и три минути, двајсет и четири секунди и седем десети. И костюмът ти е готов. Купих ти три чифта различни по номер обувки, за всеки случай. Докато се правеше на индианец, може би краката ти са се разширили. Що се отнася до вратовръзките... Dios mio, вратовръзките!... Взех дванайсет. Тази?

— Прекалено ярка.

— Ама е зелена. Впрочем всичките са зелени. Тази е почти невидима.

— Много добре.

Четвърт час по-късно сервитьорът им донесе хамбургерите и яйцата. Диего се огледа за Климрод — намираше се в една от стаите и отново говореше по телефона. Този път на немски и с поредния неизвестен събеседник. После пристигна бръснарят и без дума да промълви, се нахвърли върху косата и брадата — той бе от мексикански произход — и без никакво съмнение повярва на това, което двамата мъже твърдяха: че са пийнали южноамериканци във Вегас. Щом бръснарят си отиде, Реб пак започна да телефонира, но беше до такава степен физически променен, че и на Диего му бе трудно да го познае — с късо подстригана коса, избръснат, очила с тъмни стъкла в метални рамки, той изглеждаше по-млад (беше на двајсет и девет години без три дни) и точно така, както несъмнено искаше да изглежда: млад служител, излязъл от някой първокласен университет. Очилата го променяха най-много, понеже изцяло скриваха характерните му очи и омекотяваха необикновената им острота.

Точно в седем часа и трийсет минути на вратата се почука в резултат на едно телефонно обаждане от хотела. Влязоха двама мъже — единият беше Лернер, когото Диего познаваше много добре, а другият някой си Абрамович, когото не познаваше чак толкова добре. Докато Диего пазеше, тримата се затвориха в продължение на повече от час, а после си отидоха. Реб отново започна да телефонира и в едно от редките затишия Диего запита:

— Искаш ли момиче за тази нощ?

Реб безразлично вдигна рамене с унесен поглед.

— За всеки случай — продължи Диего — взел съм две. Дълги, кестеняви, четат Олдъс Хъксли и Рабиндранат Тагор — точно както ти ги обичаш. По дяволите, това ще те разтовари! Линда или Тери? Или и двете?

Телефонът иззвъня, Диего вдигна слушалката и позна гласа на Аби Левин, който всъщност не си каза името. Диего предаде връзката в другата стая и от дискретност излезе в коридора, където си поигра с апарата за произвеждане на лед. И оттам видя, няколко секунди преди девет часа, човека — той носеше кожена чанта, — който завинаги си остана най-загадъчният от всички Хора на Краля.

Беше среден на ръст, със среден вид, средно облечен, с обикновено лице — неподаващ се на описание.

Мъжът спря пред вратата на апартамента, без да почука, и погледна Диего. Южноамериканецът направи крачка, вече готов да разкара натрапника. Мъжът се усмихна зад очилата си.

— Господин Хаас? Бихте ли ми казали, че Джетро е тук?

— Джетро?

— Просто Джетро. Той ме очаква.

Диего влезе в апартамента и предаде съобщението. Реб мълчаливо кимна.

— И знае името ми — добави Диего.

— Да.

Зараян поглед.

— Покани го, Диего, и от тази минута нататък, моля те, никой да не ме безпокои. Никакви телефони. Ще свърша след два часа. В крайна сметка избирам Линда. В единайсет и половина. Ако дотогава иска да чака.

Усмихна се.

Джетро влезе и се затвори с Реб. Диего стори необходимото нито едно телефонно обаждане да не бъде предавано в апартамента през следващите два часа. После включи телевизора и попадна на стар филм с Джеймс Кагни — „Кърваво слънце“. Би предпочел Шели Уинтърс. Много обичаше Шели Уинтърс — руса и закръглена, с дяволски палава уста. Филмът свърши и понеже от стаята на Реб не се чуваше никакъв шум, той взе вана и душ, избръсна се, изми си главата с шампоан и си оскуба космите от носа.

Чу, но не видя как Джетро си отиде. Реб се появи, а в очите му се забелязваше нещо като голямо задоволство, ако не и триумф.

— Та какво викаш за Линда? Висока и кестенява, така ли?

— И знае Тагор и Ги л'Еклер наизуст — точно както ти ги обичаш.

— Само нея не съм отметнал в списъка.

Явно беше във великолепно настроение.

— Всъщност — продължи Диего — освен Фергюс Мак не знам кой си всичко е наред, а?

Всичко е наред, освен Фергюс.

Диего излезе от апартамента по халат, за да покани въпросната Линда, която чакаше в една стая два етажа по-долу. Отправи същата покана и към другото момиче, Тери, макар че тя не беше нито руса, нито закръглена. Но веднъж можеше да наруши навиците си.

— А и освен това, какъвто съм си хубав и съвсем чистичък, кой знае колко работа ще отхвърля!

По една случайност забеляза четирите досиета точно вреди Реб да ги прибере. Със сигурност бяха донесени от Джетро. Те бяха съвсем обикновени, прости картонени папки, които не се различаваха една от друга...

... Освен по цвета: черна, червена, зелена и бяла.

Джетро работи за Краля най-малко трийсет години.

До 1976 той редовно бе заплащан от Реб Климрод по панамска сметка. После превежданията се осъществяваха от бахамска банка.

Прехвърлянията никога и по никакъв начин не се документираха и Реб Климрод — по изключение — лично даваше указания на Дейвид Сетиницац как да действа.

Сумите, внасяни на всеки шест месеца, почти не се различаваха и никога не бяха по-малко от триста хиляди долара, но имаше и изключения. Така например през 1957 година вноската надхвърляше един милион долара.

Джетро беше шефът на забележителната мрежа за осведомяване и шпионаж единствено в служба на Краля. Тарас смята, че Йоел Бениш е участвал в основаването на мрежата.

Колкото до присъствието на Джетро във Вегас по онова време и поетия от него риск да се покаже пред Диего, това означаваше колко е важна предприетата от Краля операция на 16 и 17 септември 1957 година — един „финансов Свети Валънтайн“^[6].

[1] Разбрано (нем.). — Б.пр. ↑

[2] Гваделупската света богородица (исп.). — Б.пр. ↑

[3] Горно четвъртито платно на кораб. — Б.пр. ↑

[4] Вид папагал. — Б.пр. ↑

[5] Триъгълно платно. — Б.пр. ↑

[6] Клането на Свети Валънтайн в Чикаго на 1 февруари 1929 г. (Ал Капоне тогава убива седем човека). — Б.а. ↑

33.

Черната папка се намираше в ръцете на Харисън Куин, адвоката, дошъл от Ню Йорк и отседнал заедно със съдружника си Том Макгрийди в апартаментите на „Сандс“.

Нито Куин, нито Макгрийди познаваха Лас Вегас. Идваха тук за пръв път. Не бяха свикнали да преговарят със скитници, но това не ги плашеше кой знае колко. И двамата бяха адвокати, специалисти по въпросите, свързани със сделки, ползваха се с изключително уважение, изпитваха еднакво удоволствие от добре изготвените досиета и в случай на нужда с еднаква неукротимост защитаваха доверените им интереси.

Досието, което бяха изготвили, напълно ги удовлетворяваше. Намираха го за великолепно.

Бяха работили усърдно върху него и не откриваха никакъв пропуск. Този Лернер наистина си разбираше от работата, макар че никак не беше привлекателен със забързания си и сякаш печален говор, с облекло на момче за поръчки, пременило се за погребение. Първия път, когато Лернер дойде, за да наеме услугите им, той не им направи кой знае какво впечатление. За малко щяха да отхвърлят предложението му въпреки значителните хонорари. Тогава Лернер им каза: „Хората, които представлявам, не са някаква сбирщина. Те са уважавани граждани. Сами можете да се убедите — телефонирайте на Дейвид Филоус от «Хънт Манхатън». Направете го, ако обичате. Още сега.“ Направиха го. Филоус бе избухнал в смях: да, познавал „клиентите“ на Лернер; да, отговарял за тях, за всичко; не, не можел да каже имената им; да, Куин и Макгрийди с цялата си достопочтеност и без опасения могат се заемат с Лернер и неговите „клиенти“...

Харисън Куин разтвори черната папка. Тя съдържаше два напечатани листа без подпис или адрес. Куин ги прочете и изтръпна. Без да промълви нито дума, той подаде текста на Макгрийди. После се обърна и много внимателно погледна младия човек с тъмни очила в метални рамки, седнал зад него между двамата асистенти от фирмата „Куин & Макгрийди“. За младия човек с металните очила Куин знаеше

всичко на всичко три неща: „Казва се Бек; той е един от моите помощници и ме представлява. Спазвайте съвсем точно всички указания, които ще ви предаде от мое име.“

И само преди няколко минути именно младият човек внимателно му бе подал черната папка.

Макгрийди я прочете на свой ред и я затвори. Лицето му остана безизразно, но Куин забеляза как ръцете му леко трепереха. Беше осем часът и двацет и девет минути сутринта на 16 септември 1957 година. Погледът на Куин бавно обиколи салона на осмия етаж в „Санд“, където се бяха събрали, и с висок глас каза:

— Мисля, че всички са тук...

Шепот и поклащане на глави в потвърждение. Общо бяха четиринадесет. Отляво на Куин седеше Макгрийди. Зад него се намираха асистентите му и младият Бек; отдясно — обезпокоителната личност на Аби Левин, заобиколен от двама още по-обезпокоителни типове, някой си Мофет, сам представляващ множество синдикати, и един юрист на име О'Конърс; и най-накрая точно срещу него — петима мъже: Мани Моргън и Сол Майер, официални собственици на две казина и притежатели на разрешителни за използването им, придружени от генералния директор по игрите Джо Манакачи и юридическите им съветници с англосаксонски фамилии.

Куин потърси погледа на Левин.

— Господин Левин?

— Вие правите предложението — отговори Левин. — Вие започнете.

Очите му бяха черни, леко продълговати — колкото убедителни, толкова и непроницаеми. Куин бе чувал името му няколко пъти; дори някой твърдеше пред него, че Левин е пълномощен представител на Кримските синдикати, ако такива, разбира се, съществуваха при американските синдикати. Според същия информатор Левин успял да стане едновременно шеф на „старите“, като Дженовезе, и новият човек за всичко на младото поколение, състоящо се от Гало, Персико и Профани. Без да преустановява стабилното си приятелство с някой си Майер Ленски. И въпреки тези интересни връзки от двацет години никога не е бил призоваван пред съда.

Куин гледаше Моргън и Майер — очите му се местеха от единия на другия,

— Вие притежавате две казина — едното на „Стрип“, другото малко по-настрана. Приходите на първото се изчисляват средно на четиристотин и двайсет хиляди долара. За вас, господин Моргън, цифрата е значително по-малка: триста хиляди и четиридесет. На ден.

— Откъде имате сведенията? — попита Моргън, неочаквано засегнат.

— Съвсем точни са — спокойно отговори Макгрийди.

— А и въпросът не е в това.

— А в какво?

— В проблемите, които имате в този момент — отговори Куин.
— И в проблемите, които скоро ще имате.

— Съвсем скоро — додаде Макгрийди, като приветливо се усмихваше.

— И които ще ви принудят да продавате — продължи Куин.

— Да продадете на нашия клиент — уточни Макгрийди.

— Никога не е станало дума да продавам на когото и да било — отговори Майер.

Но той, за разлика от Моргън, не гледаше толкова двамата нюйоркски адвокати, колкото Аби Левин. „Ясно, помисли си Куин, Майер вече разбра. По-умен е от другия.“

— Господин Майер — каза Куин, — вие имате проблеми във вашето заведение. С Комисията по хазарта. През последните четири месеца седем пъти са установявали нарушения в казиното ви и вече сте осъден на една първа глоба от сто и двайсет хиляди долара. Утре или във всеки случай съвсем скоро ще трябва да изплатите още две, ако не и три, на стойност може би около петстотин хиляди долара.

— Ще платим — отговори Майер.

— Отново ще се върнем на този въпрос, господин Майер — каза Макгрийди още по-широко усмихнат. — Колкото до вас, господин Моргън, положението ви хич не е по-добро от това на съдружника ви... о, извинете, на колегата ви...

— Несъмнено и вие имате дребни проблеми с Комисията по хазарта... — добави Куин.

— ... но във вашия случай те не са толкова сериозни — продължи Макгрийди и като че ли искаше да каже: „Само не се притеснявайте.“

— Във вашия случай по-скоро ще си имате сериозни проблеми с Министерството на финансите — вметна Куин.

— Министерството на финансите има доказателства, че декларираните от вас приходи към държавната хазна не отговарят съвсем точно на истинските...

— Укриване на приходи — добави Куин.

— И освен това — продължи Макгрийди — в щата Невада...

— ... чрез посредничеството на Комисията по хазарта — продължаваше Куин...

— ... за систематично премахване от игралните маси — каза Макгрийди.

— На не толкова достопочтени хора — довърши Куин.

— По дяволите, какъв е този цирк! — възкликна Моргън. — В какво точно ни обвинявате? Впрочем, кои сте вие, та да ни обвинявате в каквото и да било? Дойдохме тук, понеже Аби Левин, който е наш приятел, ни помоли да дойдем...

Продължи да протестира. И точно в този момент някой докосна лакътя на Куин. Без да обръща глава, той взе сгънатата на две бележка. Отвори я на коленете си и прочете трите думи, написани е дребен и много гъст почерк: „Faster. Kill Them“^[1].

— Да не губим време — обади се Куин. — Казахте, че сте щели да платите глобите, господин Майер? С какви пари? Тези, които са в касата ви? Страхувам се, че имам лоша новина за вас, господин Майер. Господин Левин?

— Уви! — произнесе безизразно Левин.

— Господин Майер — каза Макгрийди, — вие построихте и оборудвахте казиното си с...

— Както и господин Моргън — намеси се Куин.

— ... именно със заемите, отпуснати от финансовите служби на някои синдикати, представлявани тук от господата Левин и Мофат. Така ли е, господин Левин?

— Точно така — отговори Левин.

— Следователно самите ви заемодатели имат проблеми — добави Куин.

— Вноските постъпват нередовно — каза Левин. — Криза.

— Освен това федералното правителство се бои, с право или не, синдикални организации да финансират заведения, където се играе

хазарт...

— ... особено управлявани от хора, които те считат...

— ... с право или не — добави Куин.

— ... като не дотам достойни за уважение — завърши Макгрийди.

— Накратко — заключи Куин, — нашите заемодатели много скоро ще ви представят сметките си^[2], господин Майер и господин Моргън. За нас, господин Моргън, сумата, която ще трябва да платите, най-общо казано, е един милион четиристотин осемдесет и три хиляди шестстотин двайсет и два долара и петдесет и три цента заедно с лихвите. Господин Майер? За вас цифрата е около два милиона деветдесет и четири хиляди петстотин седемдесет и един долара кръгло, включително лихвите.

— Ние имаме приятели — изрече Моргън, а погледът му пръскаше ярост и омраза.

— Да поговорим именно за тези приятели — каза Макгрийди усмихнат.

Той извади едната страница от черната папка, а Куин — другата.

— „Фредерик Моргън, роден на 14 март 1912 година в Ню Йорк. Осъден на две години затвор през 1936 за въоръжено нападение. На 11 август 1939 година убива човек на име Чарли Базил. Осъден на дванайсет години...“

— Аз не съм Фредерик Моргън.

— Но сте му брат. И преди седем години комисията „Кефаувер“ ви обвини, че сте получили пари не само от брат си, но и от други двама души, за които споменатата по-горе комисия формално установила, че основните им приходи идват от проституция.

— Няма доказателства. Срещу мен не беше възбудено съдебно преследване. Никога не съм бил осъждан.

— В противен случай не бихте получили разрешително за ръководене на казино. Но ние притежаваме доказателствата, които комисията „Кефаувер“ не е могла да представи, господин Моргън. Сметка 165 746 X на името на Франк Грабенер в банка „Ройъл Британия“. Искате ли да чуete датите на вноските и размера им? Сигурен съм, че следователите от Сената на Съединените щати ще бъдат много щастливи да ги научат...

— Господин Майер? — намеси се Куин. — Струва ми се, че сега е ваш ред.

— Мога да продължа — каза Макгрийди. — Имам още толкова много неща, които бих споделил с господин Моргън. Например за някоя си Лесли Мюро, намерена мъртва на...

— Мисля, че господин Моргън вече разбра — добродушно го прекъсна Куин. — Господин Майер?

Куин започна да чете втората страница:

— Господин Майер, установено е тясното ви сътрудничество с някой си Джон Мандрис от Лос Анжелос. А също и с Джо Багиа и Майк Леви. За малко сте щели да бъдете обвинен в убийство, господин Майер. Без свидетелските показания на именувания Еди Сейдж калифорнийската полиция сигурно повече би се заинтересувала от това какво сте правили, когато е умирал Бъгси Сийгъл, толкова уважаван в Лас Вегас като създател на хотела — казино „Фламинго“. Да продължавам ли, господин Майер?

— Мога ли да видя написаното?

— Разбира се.

Майер прочете отнасящата се до него машинописна страница. Остана невъзмутим. Сложи я пред Куин и отново седна. Спокойно попита:

— Кой е нашият клиент?

— Елин човек, който се казва Хенри Ченс — отговори Куин. — Човек, чиято почтеност е по-сигурна от тази на покойния господин Сийгъл и който освен това има голям опит с казината. И естествено Комисията по хазарта вече му е дала разрешително за съответната експлоатация.

— И той предлага?...

— Да уреди глобите, кредиторите ви и да плати шест милиона деветстотин седемдесет и пет хиляди долара. В брой.

— Господин Моргън — добави Макгрийди, — що се отнася до вас, по едно съвпадение предложението е същото — изчистване на всички сметки, включително дълговете, и изплащането на пет милиона двеста и десет хиляди.

— В брой — намеси се Куин.

— Това са разумни предложения — отбеляза Макгрийди.

— И вие го знаете — прибави Куин.

— Разбира се, разполагате с известно време, за да проучите предложенията ни.

— И да поговорите примерно с вашите приятели от Лос Анжелос — додаде Куин.

— Чиито имена, адреси и брой на дяловете, които държат в съответните ви заведения, фигурират на страниците тук пред нас. Трябва ли да ги четем?

— Няма нужда — каза Майер.

— Срокът е точно два часа — завърши Куин.

В десет часа и четиридесет и четири минути, с малко закъснение от програмата, понеже Моргън позабави нещата, като представи контрапредложение за пет милиона и петстотин хиляди, впрочем отхвърлено, първите документи бяха подписани. Майер и Моргън си тръгнаха с малкия си генерален щаб, който дори не успя да каже и дума.

— Сега е наш ред, господин Левин — каза Куин.

Макгрийди взе документите, които му подаде един от асистентите. Започна да ги чете: протоколът по споразумението предвиждаше синдикатите, представлявани официално от Мофат, да получат цялостно изплащане на „полиците“ за двата хотела — казина, бивша собственост на Мени Моргън и Сол Майер.

За сметка на това в съдружничество с Хенри Ченс същите тези синдикати създаваха инженерингово дружество (съвет), което да ръководи двете заведения. А самото дружество поемаше задължението за доставката на всякакъв вид материал — технически, по обзавеждането или хранителен — за казината.

Изготвиха се договори, чиито текстове бяха предварително готови, с различни компании и дружества — по-голямата част от които се представляваха от някое си „Жауа Фууд“.

Договорите бяха подписани. На свой ред Левин, Мофат и О'Конърс си отидоха.

Тогава Куин се обърна към младия човек с металните очила, чиито тъмни стъкла скриваха очите му.

— Наистина ли беше нужно да ме торможите с тази бележка?

— Съжалявам, много съжалявам — доста срамежливо отговори младежът. — Просто изпълнявах заповедите на господин Лернер.

В четиринайсет часа на 16 ноември Стив Пуласки, настанен в хотел „Дезърт Ин“, вече притежаваше червената папка.

Съдържанието ѝ никак не изненада адвоката от полски произход. Още през първите минути, когато в кабинета си в Детройт чу Мое Абрамович да обяснява какво очакват „клиентите му“ от него, той получи някаква представа за операцията, която започваше да се привежда в действие — битка между две фракции от голямата сбирщина. Не обикновената сбирщина, а другата, невидимата, които купува сенатори и дори политици във Вашингтон или извън страната. [3]

Прочете съдържанието на червената папка и от единствения лист научи, че седналият срещу него човек, когото трябваше за два часа да убеди да продаде казиното си, бе с доста обременено минало. Но нищо официално; никога срещу него не е имало и най-малкото обвинение. Ала краткото досие разкриваше участие в рекети, посочваха имена, дати, цифри; предостатъчно, за да го приберат за двацет години.

И това, което в крайна сметка несъмнено изненада Пуласки: в самия начин, по който обвинителното досие бе изградено, той разпозна метода на големите престъпници. По-скоро си помисли за някоя разузнавателна служба от типа на ОСС в която самият той бе служил по време на войната. „Или ФБР.“

В краен случай голяма частна детективска агенция под ръководството на някои бивши от разузнаването.

Колкото до „купувача“, който се наричаше Андрю С. Коул, Пуласки нямаше никакви съмнения — ставаше дума за подставено лице от голямата игра.

Така че имаше само една личност, на която той не зададе въпроси и от която впрочем не се интересуваше — високия млад мъж с очила в метални рамки (същия, който му предаде червената папка). Поне за този нещата бяха ясни: изпратено от Абрамович второстепенно лице, което нямаше вид на човек, изобретил колелото.

А и крайният резултат, придружен с много задоволителния хонорар, допринесе доста за пълното успокоение на Пуласки. Сделката

бе сключена и казиното смени собственика си. Без никакви трудности. Притиснат между заплахата от страшната Комисия по хазарта и Федералната полиция, изгубил неочаквано подкрепата на синдикатите (представлявани от Левин и един профсъюзен ръководител на име Маджио), предишният собственик на въпросното казино много бързо отстъпи, когато — придържайки се към указанията на Абрамович — Пуласки му тикна под носа червената папка.

Тя свърши отлично работата си.

Както и зелената папка.

С нея трябваше да действа един филаделфийски юрист на име Ким Фойси. Оригиналноста на Фойси се състоеше в това, че самият той бе първокласен играч, включително и на покер. Имаше навика и влечението към цялостните екзекуции — в преносния смисъл — около игралните маси, когато някой играч надхвърли възможностите си и сам си изкопае гроба. Най-малкото в това отношение Фойси не можеше да се нарече милозлив човек. „Щом губиш, плащаш. Или не играеш.“

Два и половина месеца по-рано, в началото на юли, с него се беше свързал един от нюйоркските му колега, познат още от Харвард — Филип Ванденберг. Фойси не изпитваше кой знае какви симпатии към Ванденберг, сърдечен като айсберг през ледников период, но ценеше способността на бившия си състудент. Фойси анализира своята игра, както би го сторил на партия покер. На първо време откри три печеливши карти: опасността, надвиснала над „Потенциалния продавач“ от неминуемото съвместно разследване на Министерството на финансите, ФБР и Отдела за наркотици, и трите служби убедени, че парите от наркотиците се „перат“ в касите на въпросното казино-хотел, разположено на „Стрип“; поведението на синдикатите, внезапно решили да се оттеглят от бизнеса (с намерение да продължат интересите си, но под друга форма — дружество за различни доставки съвместно с други дружества, ръководени от член на семейство Гошиниак); най-сетне цената, прекалено умерена за заведение от такъв мащаб; осем милиона шестстотин шейсет и пет хиляди долара, цена окончателна и бетонирана.

А вече на място, във Вегас, лице в лице с Потенциалния продавач, който дори и не подозираше, че е продавач, Фойси установи,

че държи още два коза:

— Заплахата, прикрита, но съвсем реална и ясно изразена от някой си Аби Левин (представляващ синдикатите заедно с един човек на име Крамер), заплахата от стачка на персонала в казиното щеше да принуди собственика му да го затвори за доста седмици, а можете и да го доведе до ръба на фалита. Дирекцията на казиното не получаваше приходи, но бе принудена да продължава изплащането на ажио по заемите, взети за покупката и подновяването на интериора.

— ... и зелената папка.

В нея имаше доказателства или най-малкото убедителни предположения за някои манипулации и странни банкови действия.

Достатъчно, за да им духне под опашката. И Потенциалният купувач — Мариан Гошиниак — да стане реален собственик.

Ким Фойси беше единственият, който изпита някакви съмнения към „младежа с металните очила“.

С око на професионален покерджия Фойси внимателно разгледа високия, слаб и мълчалив млад човек. През цялото време той не свали тъмните си очила; присъстваше на преговорите като съветник на Аби Левин под името Беркович. Не произнесе нито дума.

Но той даде зелената папка на Фойси. И филаделфиецът инстинктивно изпита необяснимото чувство за някаква измама. Довери се на Филип Ванденберг, който студено повдигна вежди:

— Не познавам никакъв Беркович.

— Беше от екипа на Левин и се кълна, че не е просто един от многото помощници на този Левин. Изглеждаше ми много повече от такъв.

— Тогава попитайте самия Левин.

— Много забавно — отговори Фойси.

За петте деца на Симон Гошиниак (убит от Финеган през 1950 година) се погрижи изцяло Реб Климрод: финансира обучението на най-малкото — Ърни — и му предостави поста официален директор на „Жауа“. Ако Реб Климрод имаше приятели, то това бяха хората от семейство Гошиниак, които винаги му засвидетелстваха безгранична вярност, макар и никога да не са били в истинския смисъл на думата Хора на Краля, с изключение на Ърни естествено.

Реб никога не забравяше да се отблагодари на всеки, който му бе направил услуга.

В сделката с казината Мариан Гошиниак изигра роля на подставено лице за Хенри Ченс — Човек на Краля — и за всичко, свързано с хазарта. Точно както Анди Коул и Роджър Дън (намесил се в четвъртия етап на операцията: бялата папка), които обединиха силите си с Ченс.

Последната от четирите папки, които Диего Хаас видя — бялата.

Двамата адвокати, които щяха да я използват, Моузис Бърн и Луис Бенети, имаха преимуществото пред Куин, Макгрийди и Пуласки (те, разбира се, не знаеха за съществуването на другите екипи) да познават посредника, дошъл два месеца по-рано да ги ангажира в сделката — един евреин от румънски произход на име Бени Берковичи.

Бърн и Бенети по-лесно се съгласиха да излязат на сцената, защото освен Берковичи те познаваха и Аби Левин, за когото вече бяха работили на два-три пъти в сделки за почистване на дрехи. И знаеха например, че Левин притежава дялове в транспортните предприятия.

Името на човека, чиито интереси те трябваше да защитават във Вегас — иначе казано, купувача на двете казина, — дори им беше познато. Ставаше дума за някой си Роджър Дън, нюйоркски издател и печатар, който вече шест или седем години правеше много добри пари от камарите вестници на различни езици, предназначени за наскоро дошлите емигранти. От известно време същият този Дън бе разнообразил дейността си, като изкупи радио и телевизионни канали и започна да издава седмичници. А това, че Дън сега искаше да инвестира в хазарта, като закупи едновременно две казина, не беше изненада. Особено с подкрепата на Аби Левин, който по време на преговорите с „продавача-против-собствена-воля“ определено наклони везните в негова полза (той бе придружаван от двама профсъюзни ръководители — Гуарда и Бауер).

Нямаше нищо необикновено и в присъствието на по-младия брат на Дън, Джек Хенри — висок, нехаен и нескопосан тип, с еднакво руси мустаци и коса и с дебели очила. „Бих искал младият ми брат да присъства — малко притеснен беше обяснил Роджър Дън. — Трябва само да го представите като някой от вашите помощници. Той е много

добро момче, но досега не успявам да събудя интерес у него към сделките ми. Освен коли и момичета нищо не го интересува. Може би присъствието му на едни такива преговори ще налее малко мозък в главата му. Човек не избира роднините си. А освен това той лично ще ви предаде една бяла папка, която ви препоръчвам много внимателно да прочетете, понеже ще ви улесни да убедите събеседника си.“

Сделката, доведена от Бенети и Бърн до успешен край се състоя в хотел „Дюнс“ в апартамент, нает от Роджър Дън. Само часът изненада адвокатите от Чикаго: три сутринта на 17 септември 1957 година. „Но аз не съм виновен, беше казал Роджър Дън, имам среща в Ню Йорк, която не мога да отложам, и бих могъл да бъда във Вегас най-рано към края на вечерта. Ако дотогава не дойда, започнете без мен. В края на краищата тихият ми брат ще присъства!“

Маловажна подробност за Бърн и Бенети: като имаха предвид хонорара, те бяха готови да работят в който и да е час от денонощието със или без „натрапения“ им брат. За тази цена те биха се съгласили да присъства и кучето на Дън, ако вестникарският бос бе настоявал.

Освен това имаха бялата папка. Всъщност, когато я прочете на човека, наречен от Дън „мой събеседник“, Моузис имаше чувството, че е извършил убийство — толкова смазан изглеждаше другият.

— Нямахме да свършим по-добра работа дори с пистолет в ръка — каза по-късно на Дън.

Точно както бяха сторили преди тях (сутринта на 16, следобед на 16, вечерта на 16) Куин и Макгрийди от Ню Йорк, Стив Пуласки от Детройт и Ким Фойси от Филадельфия, постъпиха и Бърн и Бенети: приключиха светкавичната си операция с подписа за съгласие на представителите на „съюзите“, според което се предвиждаше създаването на четири инженерингови дружества и още четири за доставка на стоки за току-що закупените казина, а синдикатите получиха гаранция за пет процента от brutните доходи на заведенията в продължение на трийсет години.

Така че всеки един от четирите адвокатски екипа беше напълно убеден, че е единственият в Лас Вегас, осъществил подобен вид сделка.

Във втората фаза на всеки един от случаите Аби Левин вземаше участие. Но за двайсет и един часа той четири пъти смени хотелите и четири пъти партньорите, като водеше със себе си винаги различни профсъюзни ръководители.

Следователно само Левин знаеше, че младежът с очилата присъстваше на всяка среща, но не отправи нито дума към него, освен когато се наричаше Беркович в ролята си на съветник. Помоли го да му купи цигари и „Беркович“ усърдно се завтече да изпълни молбата.

Така че Аби Левин бе първият, заедно с Реб естествено, който можа да оцени необикновенния обхват на цялата операция: за двайсет и един часа — от осем и половина на 16 септември докъм пет и половина сутринта на 17 — шест казина смениха собствениците си.^[5]

Всичките казина разполагаха с хотели, като най-малкият от тях имаше четиристотин и двайсет стаи и три ресторанта.

Цялостната инвестиция на Реб Климрод във вегаската „нощ на Свети Валънтайн“ възлизаше на трийсет и шест милиона двеста и четиридесет хиляди долара.

Към доходите на ръководените от Хенри Ченс казина бихме могли да прибавим и двете казина-хотели в Порто Рико, двете на Бахамските острови и още две, но по-късно, в Атлантик Сити.

Тук не включваме двете хотелски вериги и трите вериги от мотели — отдавна ръководени от Етел Корт, — пръснати из Съединените щати и Канада, Карибските острови, Латинска Америка, Европа и останалия свят, тъй като все пак трябва да спрем някъде. Ако се ограничим само с владението на Хенри Ченс, можем да приемем цифрата, без данъците, от осемстотин хиляди до два милиона долара.

На ден.

[1] По-бързо. Убийте ги. — Б.а. ↑

[2] Полици за джиросване. — Б.а. ↑

[3] Пуласки знаеше нещо по този въпрос. Веднага след края на войната той беше работил в тайните американски служби и с АФЛ-ЦРУ — голямата американска синдикална организация — като чрез подкупи срещу дребни суми из марсилското пристанище караше френските работници да се ориентират по-скоро към СФИО, отколкото към Комунистическата партия, или да предпочетат Работническа сила пред ОКТ^[4]. — Б.а. ↑

[4] Обща конфедерация на труда — най-големият френски синдикат. — Б.пр. ↑

[5] Може би по-добре ще разберем атмосферата във Вегас по онова време, а следователно и улесненията за Реб при оперирането, ако разкажем следния многозначителен анекдот: певецът Франк Синатра в един момент притежавал девет процента от дяловете на едно от най-големите казина на „Стрип“ — „Сендс“. Комисията по хазарта на щата Невада го принудила да продава за кокетната сума от триста деветдесет и един хиляди долара. Причината за отстраняването му било гостоприемството, предложено от певеца, в един от хотелите му, „Кел Нью Лоудж“ на брега на езерото Тахое в северната част на щата, на някой си Сам Дж. — гангстер, който фигурирал в изготвения от комисията известен списък на „Нежелателните“. Та същият този Сам Дж. бил единият от двамата убийци, наети няколко години по-късно от най-близките сътрудници на Хауард Хю (действайки или не в качеството си на такъв или от свое име) с цел убийството на Фидел Кастро при дебаркирането, организирано от ЦРУ в Залива на прасетата (установено от Сенатската анкетна комисия) — Б.а. ↑

34.

— Честит рожден ден — каза Диего, като влизаше в стаята.

— Двайсет и девет години, та това си е жива старческа немощ, amigo^[1].

— Само за момент, Диего, моля те — внимателно и усмихнато изрече Реб. — И благодаря за поздравленията.

Държеше телефонната слушалка.

Диего понечи да излезе.

— Диего? Погрижи се за нея, ако обичаш. Внимателно. Много е добра. Само дето смята, че Рабиндрапат Тагор е играч по бейзбол.

Говореше на испански. Диего се наведе над заспалото момиче, чиято очарователна гола гръд беше открита. Целуна я по устните и ѝ направи знак. Събра разпръснатите дрехи и ги изнесе от стаята в салона.

— Оттука е изходът, guerida mia^[2].

Умислено я гледаше как се облича. „Внимателно“, беше казал Реб. Колко точно „внимателно“? Спря се на хиляда долара — с пълно безразличие към парите, безразличие, граничецо почти с омраза. Спокойно би могъл да даде и сто хиляди.

— Има някаква грешка — каза изуменото момиче. — Това е банкнота от хиляда долара.

„И честна на всичкото отгоре, помисли си Диего, може би ще трябва да се оженя за нея. Мамита ще остане доволна.“

Направи се, че разглежда банкнотата.

— Дявол да го вземе, така си е! — възкликна той. — Хиляди извинения, seniorita.

Прибави още една банкнота от хиляда долара и този път внимателно я изхвърли навън. Все пак не трябва да се злоупотребява. „Някой ден, ей така, само за майтап, ще събера закуп двеста-триста милиона и ще ги подпаля. Само за майтап.“

През затворената врата на стаята долиташе неразбираемият глас на Реб, който говореше на немски или идиш, или френски, или

италиански, испански, еврейски, полски, арабски, та дори — и защо не? — на английски.

Поръча закуска.

Тюдор Ангел пристигна в същия момент, когато донесоха яйцата с бекон.

— Малко познат закон — каза Ангел, — но на моите момчета им изтекоха очите и обърнаха текста с хастара навън, така че той е напълно приложим.

— Кой ще действа?

— Тома Пери, Дел Мортън, Текс Хейнес, Джеймс Оливеро.

— Но Пери е номер едно, така ли?

— Да.

— Подпомаган от?...

— Кантората „Кинкърд & Нелсън“ от самия Вегас. Добри са, работил съм с тях...

— Преди три години и десет месеца — каза Реб — и сделката от Солт Лейк Сити. Петдесет и две хиляди шестстотин и петдесет долара хонорар по онова време за четири часа истинска работа. Този път би ми се искало да не са толкова алчни.

Изяде яйцата с доста добър апетит. Според изчисленията на Диего през последните три дни той бе спал по шест часа на денонощие — „и в тези шест часа турям лудориите с Линда, която е толкова честна“, — но лицето му бе до такава степен измършавяло и хлътнало, че умората, ако въобще изпитваше умора, не можеше да го надвие. Той се усмихна на Ангел:

— Тюдор, това не е упрек. Аз се съгласих на този хонорар по онова време. Обяснете ми закона, ако обичате.

— Той позволява да се разменят в определени норми значителни парцели пустеещи земи за други по-малки, но с по-добро разположение.

— А в конкретния случай?

— Том Пери, свързан с мен чрез договор, е официалният собственик на дванайсет хиляди и шестстотин хектара в графство Най. През 1952, впрочем... вие го знаете, той плати по долар на хектар. Което прави...

— Шестнайсет хиляди седемстотин петдесет и осем долара.

— Доверявам се на думата ви. Така че според този закон ние можем да разменим парцела срещу друг — става дума за един терен в Хюсай^[3] от шейсет квадратни километра.

— Евентуални трудности?

— Няма да има. Законът ще бъде приложен и губернаторът на щата Невада няма да се противопостави. Имат си съображения в Капитолия на Карсън Сити — Американските военновъздушни сили искат да разширят територията си за ядрени опити в базата Нелис. Тези единайсет хиляди и шестстотин хектара, които ще получат, им дават възможност да вземат пари за летците, и то сега, а не след няколко години, когато парцелът в Хюсай ще струва чисто злато. След няколко години може би ще има друго правителство и друг екип.

— Колко струва сега парцелът в Хюсай?

— Триста хиляди. Но след десет години ще струва десет или петнайсет пъти повече.

Сивите очи на Реб сякаш бяха покрити с пелена. Той каза:

— Диего, повикай Ник от Ню Йорк, ако обичаш. Тюдор? Моля ви да си водите бележки: сметка 62395 АТ 17 при Шеридан и агенцията им в Уестууд. Сметката е на наше име. Парите са вече там. Ще платите на Том Пери предвидените два̀сет и пет хиляди долара и възнаграждението за нашите хора, както прецените. Що се отнася до вас, имате две възможности: получавате си вашите седемдесет и четири хиляди долара сега или вземате пет процента от бъдещите печалби след продажбата на парцела в Хюсай. Избирайте.

Той схруска резен препечен бекон. Ангел стоеше със зяпнала уста.

— Реб, вие ми правите кралски подарък! Предпочитам да платя на момчетата от собствения си джоб и да получа петте процента. Иначе трябва да съм луд.

— Ню Йорк на телефона — съобщи Диего.

— Добре, Тюдор, изборът е ваш. Сделките на Морън Хайнис и Оливеро същите ли са като тази на Пери?

— На същия принцип. Но парцелите са по-малки.

— Сключете сделките и да приключим. Уредете подробностите. Ще бъда в Лос Анжелос следващия вторник, осем и половина сутринта в „Панамекс Мотел“ под името Бек. Благодаря ви, че дойдохте.

Ангел излезе, все още замаян: „Пет процента! Това са двеста хиляди долара!“

— Днес е рожденият му ден — обясни му Диего. — С годините започва да се вдетинява.

Вратата се затвори след калифорнийския адвокат, който продължаваше да клати глава.

Диего чу зад себе си гласа на Реб:

— Ник? Да, благодаря ти за поздравленията. Каква е тази история с наемането на кораби в Абадан?

Парцелът в Хюсай, купен за шестнайсет хиляди седемстотин петдесет и осем долара, или общо с всички разходи, хонорари и комисиони — за шейсет и две хиляди, бе продаден през 1977 година за двайсет и четири милиона и петстотин хиляди долара.

На същия този 18 септември те напуснаха Вегас към шест часа вечерта.

— И за какво е всичко това, питам аз? Колко спяхме? Три часа? Ами другото? Тази Тери имаше триметрови бедра. Истинска боа. Направо изтръпвам. Ако сме спали два часа и четирийсет и три минути, пак добре. И какво правим сега? Отново на път. Шест часът вечерта е, слънцето залязва от изтощение, скоро ще настане тъмна нощ, не знаем къде ще спим, нито впрочем дали въобще ще ядем, ще си умрем в пустинята и избелелите ни скелети ще плашат невръстните дечица след ядрената война...

— Диего.

— Знам: затваряй си-устата-Диего. Но бунтът тътне.

— Спри, моля те. Искам да кажа спри колата.

Диего спря. Намираха се сред пустинята, беше величествено и прочие, особено с невероятните светлини на Вегас, които започнаха да блещукат в отиващия си ден. Но Диего се чувстваше премазан от умора.

— Аз ще карам — каза Реб. — Легни и спи. Отзад има одеяло.

Диего избухна в остър и възможно най-саркастичен смях.

— Да не съм чак толкова луд? Ти си най-лошият шофьор от тази страна на Рио Гранде. Както и от другата му страна. И не искам да те

видя как умираш като последния глупак само защото си пропуснал някой завой. Реб, ти караш отвратително.

— Така е — призна си Реб. — Но все пак ми отстъпи волана и поспи малко. Ще карам много бавно.

— Заклевах ли се?

Наистина зад волана на кола — може би защото късно се бе научил да шофира — Реб представляваше обществена опасност. Понякога допускаше обезпокоителни грешки. Обикновено шофираше Диего.

— Заклевам се — изрече Реб и вдигна дясната си ръка. — В Сетиниац.

— Ще си умра от смях. Много добре знаеш, че не мога да го понасям.

— Заспивай.

Колата всъщност беше джип, който според Диего идваше от корейската война, след като е участвал във Втората световна; после цяла армия от обезумели механици сигурно са я разглобявали и сглобявали десетина-петнайсет пъти, преди да я довършат с миньорски железни пръти. Колата вдъхваше страх. Реб беше казал на Диего: „Намери ми нещо, което да не бие на очи...“

„И несъмнено тя не бие на очи. Пък и кой ли ще я погледне!“
Беше я купил за петдесет и един долара от някакъв отчаян златотърсач пред входа на малкото казино „Дъ Ласт Ченс“ в южната част на Вегас. „Петдесет и един долара: от които петдесет за почти новите гуми и за инкрустирания с пирит волан — истинска мечта за лудите. И един долар за останалото...“

Безспорно бяха спали малко. Последният етап от вегаския „Сент Валънтайн“ приключи в малките часове. Реб прекара следобеда в телефонни разговори из целия свят, като понякога говореше на два телефона едновременно. После, някъде към осем и половина, Аби Левин незабележимо се появи. Затвори се с Реб в продължение на два часа, почти до полунощ. След това Левин си тръгна. Реб отново награби телефона, свърза се с Европа, където поради часовата разлика денят вече бе започнал. И така най-малко до два часа сутринта.

После Диего измъкна от собствените им легла снощните момичета — Линда и Тери...

... В шест часа трябваше да става, за да телефонира отново, а и Ангел беше дошъл по негово нареждане.

През останалата част от деня — телефонни разговори без нито миг почивка...

... И сега пак на път.

Диего заспа под звездите.

Събуди го друсането от джипа. Отвори очи, но не видя почти нищо освен скали и дървета в снопа светлина на единствения фар, който още работеше.

Пък беше и студено.

— Всичко разбрах — както винаги, си се разсеял, излезли сме от пътя и сме мъртви. В този момент пътуваме към рая. Впрочем бая стръмничко е. Можеха все пак малко да го асфалтират този път при движението, което сигурно имат...

— Има почти топло кафе. И сандвич със сирене.

Реб му обясни, че преди два часа е спрял на едно място, наречено Тонона, и напразно се опитвал да го събуди.

— Непрекъснато ревеше: „Тери, престани да ме душиш с шибаните си крака!“

Диего изпи кафето — шварц, студено и без захар. „Това определено е кучешки живот.“

Отново се настани на предната седалка и целият трепереше.

— Да карам ли аз?

— Няма нужда, стигнахме.

Но продължиха още почти цял час по издълбания планински път...

... и изстрелът разкъса нощната тишина, а куршумът се заби в близкия бор.

Диего отпори уста, но не успя да отрони пито дума — още два куршума изсвириха покрай ушите му, като единият със сигурност профуча между него и Реб.

— Спокойно, Диего — каза Реб с безразличие. — Ако не мърдаш, няма начин да те убие.

Още три изстрела един след други, и предното стъкло хвъркна на парчета. Но джипът продължаваше да изкачва планината.

— Надявам се — рече Реб, — че е намерил очилата си. Без тях стреля малко по-лошо.

Седмият куршум разби арматурата, осмият уцели колата отзад и рикошира в насипа край пътя.

— Пристигнахме — оповести Реб. — Мисля, че вече ти казах: той прави боб със сланина както никой друг. Между другото, прави само това.

— Упорити, а? — отбеляза Мак Тавиш високомерно.

— В известен смисъл — отговори Реб. — Виждам, че сте си намерили очилата.

— Със или без очила, мога да уцеля едно от двете си очи, по ваш избор, от четиристотин метра. Дори от горе на долу и през нощта. Можем да опитаме, когато пожелаете.

— Да, но някой друг път. Фергюс, много мислих за контрапредложението, което не ми направихте, и ми се струва, че не бих могъл да го приема. Две хиляди осемстотин двацет и пет долара — това е прекалено много.

— Три хиляди — каза Мак Тавиш. — Не се опитвайте да ме минете. Може да съм на седемдесет и три години...

— Седемдесет и седем — изрече Реб. — Имате ли още от боба?

— Естествено — ухили се Мак Тавиш. — Противното би ви учудило, след като вчера получих от вас осемстотин кила. За шестте печки и дванайсетте мулета напразно сте си губили времето. Имам си печка и муле. Кой, мамка му стара, има нужда от седем печки? Мога да ви стопля една чиния, ако искате. И още не съм изкуфял, нищо, че съм роден през 1884 година...

— 1880 — коригира го Реб. — На 2 септември 1880 в девет и половина сутринта. Името на баща ви е Енгъс Мак Тавиш, роден на 6 януари 1851 година в Карсън Сити, появил се като следствие от постъпките на Фергюс Атол Мак Тавиш, роден на 23 август 1825 в Чиликот, Охайо, и на Мери Мак Мъртри, родена на 13 юни 1830 в Кливлънд, Охайо. Името на майка ви е Катлийн Мак Интайър, родена е на 14 март 1862 година, а родителите ѝ — Джон Мак Интайър, роден на... Сложете много сланина, моля ви. Ако имате достатъчно, разбира се. Не искам да разхищавам запасите ви...

— Запасите ми са повече от два тона — отговори Мак Тавиш. — Трите кила, които имах аз, плюс двата тона, които ми доставихте от Пенсилвания със специален самолет. Сигурно ще ми стигнат за известно време. Та къде е роден дядо ми Мак Айвър?

— Мак Интайър, не Мак Айвър. Роден е в Нийна Менаска, Уискънсин, на 30 април 1831 година. Съпруг на Мийва Мак Алистър, родена на 8 февруари 1840 в Макинау, Мичиган... И подправки, ако обичате, не забравяйте подправките...

— Май се опитвате да ме учите как се готви боб със сланина, а? Както по сонетите на всички тези курвенски радиоапарати и телевизори, които наредихте да ми донесат. И тази идиотска огромна антена, дето монтираха. Разваля пейзажа. А хладилниците ми пречат да спя. Бръмчат. Освен това ми се струва, че вие дори не знаете кога първият Мак Тавиш е стъпил на тази земя.

— Калъм Фергюс Мак Тавиш, роден на 22 март 1612 година в Кинлок Раноч, Шотландия. Пристигнал е в Бостън на 9 октомври 1629 година. С „Енгъс Стюард“ и капитан Мак Илрой. Отначало дърводелец, а от 1636 портиер в Харвардския университет. Две хиляди шестстотин и трийсет — последна цена.

— Вижте какво, млади човече — каза Мак Тавиш. — Колко пъти идвахте при мен в последните седмици. Шест?

— Пет. Днес е шестият.

— И всеки път ви казвах три хиляди. Каквото съм казал, това е. А, таман се сетих: прерязах шибаните ви телефонни жици, които наредихте да ми прокарат. Идиотската ми дъщеря и тъпият ми зет не престават да ми звънят. Много са доволни от бензиностанцията и мотела, който им подарихте заедно с гаража. Но, дявол ги взел, това не е причина да ми се обаждат всеки ден и да ми го казват. Боже господи, онова чудо не преставаше да звъни! Само вчера ми се обадиха два пъти. Единият беше банкерът, който искаше да ми говори за рентата от хиляда долара на месец, които някакъв тъпанар ми оставил. Кой е този глупак с жълти очи до вас, дето не престава да се хили така идиотски?

— Казва се Слим Запата — отговори Реб. — Тъкмо мислех да ви предложа нещо във връзка с него. За мен ще е неразумно, ако отида над две хиляди шестстотин и трийсет, а вие отказвате да свалите под три хиляди. Ами ако разиграем златната ви мина на покер? Слим

Запата ще играе вместо мен. Един човек на име Мак Кейб от Тонона твърди, че сте най-добрият покерджия от Скалистите планини.

— Преди или след боба? Той е почти готов. И по-добре ще е да го изядем. Иначе ще изстине. Тук е така — между полунощ и един часа сутринта времето захладнява. Все пак намираме се на почти три хиляди метра.

— След боба — каза Реб. — За какво си мислите, че съм дошъл?

— Още от началото си знаех, че ще го бия — рече Диего. — Дори когато имаше печалба от един милион осемстотин двайсет и три хиляди долара. Но загубата му беше неизбежна. Макар че никога не са ми били необходими четиринадесет часа. В крайна сметка най-гадното беше този дяволски боб.

Отговор не последва. Диего се обърна и видя, че Реб е заспал отзад в джипа; те бяха изтръгнали всички пробити от куршумите части, включително и последната оцеляла броня. За голяма изненада на Диего джипът храбро продължаваше да се движи. Минаваха сред великолепен пейзаж, сред задушна горещина и игра на остра светлина, която се променяше от червено и охра до ослепително бяло. Диего изпадна в неописуема екзалтация.

— Слим Запата! — избухна в смях той.

... Но в следващата секунда попита:

— Реб? Представа нямам накъде да карам.

Отговор не последва. Стисна кормилото с една ръка, а с другата разтърси крака на заспалия:

— Реб, къде отиваме?

— Летище „Рено“, Самолета за Ню Йорк.

Диего направи пълен ляв завой. Джинът се завъртя почти на място, във всеки случай на две гуми. Остави зад себе си връх Монтесума и пое на север към Монте Кристо.

— Нищо не разбрах — рече Диего след доста време. — Що не споделиш, а?

— Отегчително би било да напуснеш Невада след неуспех — продума Реб сънен. — Дори и заради боба.

[1] Приятелю (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Скъпа моя (исп.). — Б.пр. ↑

[3] Северно веднага след Лас Вегас. Карсън Сити е столицата на Невада. — Б.а. ↑

35.

Третото дете на Дайана и Дейвид Сетиниац се роди през 1957 година — след две момичета те най-сетне се сдобиха и със син (третото от шестте им деца), когото нарекоха Михаел Дейвид.

Реб Климрод излезе от амазонската джунгла през лятото на 1956. Сетиниац намери, че се е променил. На пръв поглед като че ли немного. Винаги си е бил невероятно, ненормално, нечовешки спокоен и изключително, почти прекомерно вежлив към всекиго. Сетиниац: „Никога не съм го чувал да повиши глас или да проявява някакво раздражение. И все пак не беше светец; всъщност ние бяхме неколцина, които често искахме да бъде малко... да заприлича малко повече на нас. Самоконтролът, който притежаваше, винаги ме е карал да се чувствам неудобно; Джордж Тарас смяташе, че това е вид параноя, но той, разбира се, преувеличава.“

Натрупа първоначалното си богатство с магическа бързина. Фактът, че си позволи да се оттегли напълно от сделките в продължение на тринайсет месеца, говореше за стабилността на създадената от него организация.

„След завръщането си — продължава Сетиниац — той беше още по-невероятен. Върна се при нас с хладна и трескава свирепост, която никога дотогава не бе показвал. Наближаваше трийсетте, изглеждаше помъдрял. Във всеки случай продължи още по-енергично във всички области. Агресивност — в цялото й величие.“

Климрод се появи при Сетиниац на 30 юни 1956 година. Каза, че е дошъл да види „докъде са стигнали нещата“, Сетиниац му обясни отбелязването на най-малката операция и мерките за опазване на пълна тайна.

— Дейвид, бих искал да се запозная с досиетата ви за три-четири дни. Дайте почивка на персонала. 4 юли^[1] е националният празник на Съединените щати, нали така? Обяснете, че работите вървят много

добре, поради което давате по три дни допълнителна отпуската на всички.

— Не желаете ли да ви помагам?

Климрод поклати глава.

— Безкрайно много пи благодаря, Дейвид, но не искам да ви лиша от присъствието на малкия ви син. Някой ми каза, че сте го кръстили Михаел? — Сивите очи гледаха Сетиниак с весела и приятелска светлина.

Дейвид се почувства като последния глупак. Дълго време трябваше да воюва с жена си, докато наложи името Михаел. „Реб Сетиниак“ щеше да изглежда прекалено чудновато и Дайана сигурно щеше да се разведе, ако бе предложил името Реб. Климрод просто каза:

— Весели празници, Дейвид.

Сетиниак, жена му и децата заминаха за Кънектикът. На 2 юли позвъни в кабинета, но без резултат. На 5 сутринта Сетиниак намери всичко в идеален ред. Ключовете стояха на секретната каса заедно с кратка бележка: „Дейвид: благодаря и поздравления. Отсега нататък един процент.“ И вместо подпис — уверено изписано „Р“. Процентът на собствените му печалби беше удвоен, а това означаваше десетки милиони долари.

Два месеца по-късно галерията „Сотби“ в Лондон изпрати на Дейвид Сетиниак един великолепен Гоген. „За Михаел. Именно“, гласеше картичката без подпис.

Ник Петридис се срещна с Реб Климрод на 5 юли 1956 година следобед. Шест часа по-рано, към девет и половина, имаше телефонно обаждане — някой си „майор Бек“ иска да говори с него. Едно от кодовите имена, заедно с още три. Петридис освободи всички от кабинета си и взе слушалката: „Ник? Можете ли да отсъствате от Ню Йорк за няколко дни?

— Никакъв проблем, ако Тони остане да ме замести. — Имам нужда само от вас. Най-добре ще е, ако дойдете днес към три и половина в хотел «Алгонкуин», стая 314, на името на Де Карбаял. Заедно с нещата, които сметнете за необходимо, че трябва да ми покажете. Погрижете се за човек, който към пет и половина да върне

досиетата обратно в кабинета ви. Ще отидем заедно на летището. Самолетът за Париж е в седем и петдесет.“

За един час (той винаги беше готов да се отзове в подобни случаи) Ник Петридис събра „всичко, което смяташе за необходимо да покаже“, тоест пълния баланс от последните тринадесет месеца на флота, който тогава беше малко над три милиона тона.

На Реб му бе необходим един час, за да прегледа огромното досие, и още един, за да направи заключенията и да даде нови разпореждания.

Петридис лично слезе във фойето и предаде документите на двама свои помощници, които да ги поставят на сигурно място.

Скоро заедно с Реб беше в самолета, летящ над Атлантическия океан.

„И всичко стана неочаквано, разказва Петридис. Внезапно той започна да говори за миналото си или поне за една съвсем малка част от него. Спомена за двата си престоая в Танжер непосредствено след войната, каза също, че известно време е бил в Кайро, Франция, Сицилия и Континентална Италия. Бях доста изненадан: познавах го от седем години, често бяхме пътували заедно и никога нищичко не бе разказвал за младините си. Продължавах да го смятам за аржентинец. Когато отивахме някъде, никога не казваше дали вече е бил тук или не. Стремехът му към анонимност се дължеше не толкова на безразличие към мъртвите неща от миналото, колкото на някаква мания иди страх от нещо. С изключение на сделките. В тази област нямаше никакво място за съмнение — плащаше ми се далеч повече, отколкото очаквах, за да запазя неговата анонимност, и винаги съм постъпвал така. Отначало с брат ми се питахме: този човек притежава повече кораби, отколкото Онасис и Ниаркос, взети заедно, повече, отколкото Лудвиг, и с изключение на Сетиниац само ние, Петридис, знаехме колко е богат. Беше любопитно чувство...“

А пък да се опиташ да извлечеш някаква облага от положението — би трябвало да си луд. Особено след сделката Харпър...“

— Джон Патрик Харпър — много спокойно започна Реб — е бил препоръчан като пълномощник от брат ви Тони.

— И аз бих го препоръчал.

— Извършеното по онова време проучване потвърди, че може да му се гласува разумно доверие. Доколкото изобщо може да се гласува

доверие на някой човек.

— Реб, той допусна само една нищожна грешка, която аз поправих.

— Но за която не ми съобщихте, Ник.

Нощта отдавна се бе спуснала над Атлантическия океан, ала Реб продължаваше да гледа през прозорчето. Но при последната си забележка той бавно обърна глава и погледът му се спря върху адвокатата от гръцки произход; той потръпна — мечтателността, която обикновено се четеше в очите на Краля, бе изчезнала и зениците му излъчваха свирепост.

— Харпър е способен човек, но направи една глупост — изрече Петридис, макар че не се чувстваше много удобно.

— Той е злоупотребил с двайсет и шест хиляди и триста долара.

— Не може да се говори за истинска злоупотреба. Възстанови всичко два дни по-късно. Реб, какво очаквате да направя? Да го убия ли?

— Поговорих с него тази сутрин, Ник. Всичко е уредено.

Петридис слисано го погледна:

— Вие сте?...

— Харпър е жив. И ще остане, доколкото това зависи от мен. Но един механизъм, предвиден отдавна за подобни случаи, тази сутрин беше задействан. Разбива се, от днес Харпър престава да съществува за вас и за мен. За съжаление, това не е всичко, поне за него. Финансовото му състояние ще стане изключително тежко и това няма да е единственият му проблем. Много трудно ще му бъде да намери някоя работа, достойна за името му. А следователно и да ни върне двайсетте хиляди долара, които сте му заели на 26 май по време на обяда в ресторант „Севън Сийз“, маса 18. Дори и да продаде къщата си в Мериън, близо до Филадельфия. Тя е ипотеккирана, а подобна история е винаги неприятна, особено в неговото положение, и дава поводи за главоболия. Но поне не губите нищо от това, че сте платили сметката за обяда, понеже май ще се окаже, че въпросният ресторант, както впрочем и цялата сграда, ви принадлежи, макар официално да е на името на ваш братовчед. Ник, по отношение на Харпър сте действали правилно и аз не ви упреквам в нищо, освен че не сте намерили за необходимо да ме предупредите. Моля ви да не повтаряте тази грешка. Но достатъчни сме говорили за Харпър.

Усмивка. Очите му отново станаха замечтани.

— Ник, да поговорим за нещо друго. Например за французина и онзи човек, с когото ще работим...

Французинът се наричаше Пол Субиз. Две години бе учил при Джордж Тарас в Харвард, преди последният да изостави преподаването.

За пръв път името му се появи в досиетата, които получаваше Сетиниац, през есента на 1953 година, а това беше времето, когато Субиз вече заемаше важни длъжности в управителния съвет на голяма френска компания по корабоплаване. Начинът, по който стана един от Хората на Краля, бе съвсем характерен за използваните от Климрод методи. Като се изключи пряката намеса на Реб (а от 1955 година насетне подобни намеси бяха нещо много рядко), новите имена, които можеха да се нарекат „висши кадри“ — общо три хиляди и четиристотин мъже и жени с годишен доход по-висок от петдесет хиляди долара в онези години, — новите имена бяха предмет на особена процедура. Обикновено същия ден, но понякога два, дори три дни предварително анонимен пратеник донасяше на Дейвид Сетиниац досие: *„Строго поверително — да се предаде лично!“* Ако Сетиниац отсъстваше, пратеникът си заминаваше, без да остави досието.

Неминуемо имаше връзка между „строго поверителното“ досие и новото име. Пликът съдържаше най-подробно живото описание на новодошлия или новодошлата.

Подобни досиета съществуваха, разбира се, и за самите Черни кучета.

И те непрекъснато биваха обогатявани чрез допълнителни сведения, които уточняваха например някоя придобивка на Лернер или Абрамович. Или просто някаква промяна при развод.

Колкото повече „зъбчатото колелце“ на организацията се намираще по-високо в йерархията, толкова повече набъбваше досието му.

И в извънредни случаи черпеният надпис **„СПЕЦИАЛНО“** се появяваше в горния ляв ъгъл на първата страница знак, че въпросната личност отсега нататък е или ще стане „Човек на Краля“, че има директна връзка с Реб и получава заповеди и указания лично от него. Например в случая с Тюдор Ангел — за него бе изготвено едно първо досие „Черно куче“ още през 1951 година. Червеният надпис се появи

четири години по-късно, символизирайки изкачването му в йерархията.

Никога не бе имало повече от осемнадесет червени надписа.

В досието на Субиз надписът се появи още първия ден. И наистина в първия доклад се подчертаваше, че въпросният човек притежава, освен впечатляваща колекция от дипломи, и „забележителна интелигентност, политически, обществени и семейни връзки, които рано или късно ще му позволят да заеме един от първите постове в страната си“. Последната забележка, направена още през 1953 година от службите на Джетро, излезе знаменателна: през 60-те години Субиз взе участие във френското правителство.

Пасив за Субиз: доста нескопосана сделка през 1950 — явно поради липса на опит, — не съвсем безупречен семеен живот и някои лудории, свързани с укриване на доходи чрез две банкови сметки в Швейцария.

— Ник Петридис, Пол Субиз — представи ги Реб.

Срещата се състоя в Кан в един от големите хотели „Кроазет“ на 6 юли 1956 година. Започна следобедът.

Това беше третата среща на Реб Климрод със Субиз. За него Климрод очевидно бе много богат аржентинец, който се опитваше да заеме подобаващо място в световното корабостроене въпреки конкуренцията на безбройните гърци, и с всичко се справяше блестящо.

— Намислил съм няколко промени — каза Реб. — Но преди да пристъпим към въпроса, смятам, че ще е по-добре Пол да бъде поставен в течение на нещата. Ник?

Като се придържаше стриктно към получените в самолета указания, Ник веднага започна да изписва цифри върху листове за писма със знака на хотела — листове, които впоследствие щяха да бъдат изгорени. И колкото повече изброяваше невъобразимото количество от дружества и тонажи, толкова повече изпитваше закачливо и почти горделиво удоволствие пред списания израз на французина...

— Та това е — завърши най-после Петридис.

Настъпи мълчание. После Субиз свали очилата си и открито разтърка очи. Засмя се:

— А „Лойд“^[2]? Сигурен ли сте, че не сте собственик на „Лойд“?

— Вероятно съм я пропуснал — отговори Реб. — Ник, собственик ли съм на „Лойд“?

— Не, доколкото знам — отвърна Петридис. — Но това не означава нищо. Може би сте я купили, без да ми кажете.

Усмихна се на Субиз:

— Той е способен на такова нещо.

Субиз взе листовете, прегледа ги отново и направи приблизително изчисление:

— Близо три милиона и половина тона.

— Три милиона шестстотин двайсет и осем хиляди — спокойно уточни Реб. — От които два милиона седемстотин петдесет и три хиляди в петролоносачи. За седемдесет и четири дружества. Тъкмо във връзка с тези петролоносачи бих искал да направя някои промени...

А това, според собствените му думи, е „невероятно просто“. Беше в началото на юли, така че оставаха шест месеца...

— Най-много. Добре би било, ако операцията не е приключила, то поне — напреднала... да речем, на 15 ноември.

Въпросната операция представляваше гигантско разгръщане на цялата петролна флота под прикритието на седемдесет и четирите дружества, чиито акции притежаваше Реб Климрод чрез посредничеството на братя Петридис, Субиз и Тарас, като пък самите те контролираха седемдесет и четирите пълномощници, официални собственици.

— Ник, ще проучите кораб по кораб и точно ще определите кои ще са свободни от всякакви договори за наемане на 15 ноември. Това като начало. Бих искал за всеки кораб да бъде ясно посочено дали ще се използва *на рейс*.^[3]

— Има доста дългосрочни договори, които е невъзможно да бъдат прекратени.

— Знам, Ник — отговори Реб. — И затова искам подробен доклад, кораб по кораб. Дори след 15 ноември.

— Така че да се осъществи рейс от 15 ноември нататък.

— Точно така.

— За колко време след 15 ноември?

— Една година.

Един и същ въпрос изгаряше и Субиз, и Петридис — какво щеше да се случи на 15 ноември?

Нито един от двамата не го зададе.

По две причини. Първо, ако Климрод искаше те да знаят отговора, досега щеше да им го е казал...

... Второ, и двамата разбираха, че във всеки случай Реб не би говорил „в присъствието на трети“. По-късното преразказване на тази сцена от двамата мъже разкрива забавната двойственост, абсолютно еднаквите умозаклучения, достигнати поотделно от нийоркчанина и французина.

— Друго нещо — продължи Реб, — и най-добре ще бъде Пол да се заеме с това: бих искал също и доклад за всички петролоносачи, които понастоящем са на път, в строеж или са поръчани в корабостроителниците.

— Включително и Япония?

— Да. Включително корабите, които нашите дружества ще построят — в такъв случай ще трябва да се направи всичко, за да се ускори работата, — и корабите, които другите ще построят...

— В такъв случай трябва да се направи всичко, за да бъдат забавени — вметна Субиз и се засмя.

Реб се усмихна.

— Пол, не ми предлагайте кораби-пирати, ако обичате... Включително всички петролоносачи, които в момента са на вода, независимо кой е притежателят или под какъв флаг плават, независимо дали в момента са наети, или ще бъдат, на коя дата и на каква цена. Това за следващите дванайсет месеца. Можете ли да го свършите, Пол?

— Това е огромна по обем работа.

— Преди шестнайсет месеца, точно на 25 март 1955 година, ви попитах дали бихте приели да работите за мен двама и четири часа в денонощието, когато му дойде времето. Вие ми отговорихте, „да“. Помолих ви добре да премислите решението си. Отново го потвърдихте при следващата ни среща на 11 април. Пол, времето дойде. Включете се в играта заедно с нас.

— Съгласен — каза Субиз, неочаквано възбуден. — За кога искате всичко това?

— За вчера — отговори Реб усмихнат. — От днес създавате свой собствен екип. Заедно ще уточним финансовите и юридическите подробности. При този вид сделки ще действате с Ник и брат му Тони, които се ползват с доверието ми и ще продължат да изтъняват ръководната роля в тази област. С тях и с още един човек, който ще се присъедини към нас довечера. Много бих искал да не пушите, Пол, освен ако наистина не можете да издържите.

— Ще почакам — каза Субиз и прибра цигарата в кутията „Монте Кристо“.

— Още нещо — продължи Реб. — Бих искал доклад за всички петролоносачи в света, които е възможно да наемем от днес до 31 декември следващата година. Бих искал също, макар че едва ли е нужно да го казвам, операцията да се проведе по възможно най-дискретния начин, чрез използването на всички дружества, с които разполагаме, и ако е необходимо, чрез създаването на нови дружества според обстоятелствата.

— Като сключваме договори за наемането им, така ли?

— Да. Без никакво ограничение освен дискретност. Не искам да възбудя бдителността на когото и да било.

— Наемането на петролоносачи от месец юли, като истинското им използване ще започне на 15 ноември, ще изисква изумителни инвестиции, блокирани в продължение на месеци — отбеляза Субиз.

— Не съм го пропуснал, Пол — отговори Реб. — Ще проучим поотделно всеки нает кораб, като се опитаме да ограничим до минимум непродуктивните периоди. Има цяла система от възможности, които вие познавате също толкова добре, колкото и аз. А в краен случай съм готов да понеса известни загуби.

Операцията погълна около петдесет милиона долара. Пари, които дойдоха от множество банки, но главно от една застрахователна компания; освен това от други три банки, едната „Хънт Манхатън“; от едно учреждение в Хонконг и група финансисти, които събра Несим.

Още в началото на август 1951 година Дейвид Сетиниац и Реб Климрод създадоха помежду си много особена връзка — спешни обаждания.

Честите и понякога доста дълги отсъствия на Климрод, като това от май 1955 до юни 1956, оправдаваха необходимостта ѝ. За трийсет години тази връзка бе много рядко използвана. А първият път, когато си послужиха с нея, беше в началото на май 1956. Кодовите думи: „Бразилия“, последвана в същото изречение от „Хавай“ и „Сан Франциско“.

Сетиниац пое международния разговор от Рим веднага щом прочете известието, оставено на бюрото от секретарките му, в което фигурираха трите кодови думи.

— Бих искал да говоря с него — каза, без да съобщи името си, мъж, непознат на Сетиниац и чийто английски бе с доста силен акцент.

— Трябва да се обадите в Рио на господин Диего Хаас. „Х“, две „А“, „С“. Номерът е...

— Моля ви — веднага го прекъсна гласът, предпочитам да не го нравя. Искате ли да приемете едно съобщение?

— Несъмнено.

— Само две думи: „Шенкен-Дов.“ Ще го повторя буква по буква...

— И нищо друго?

— Нищо. Благодаря ви.

Мъжът затвори. Сетиниац лично се обади в Рио и се свърза с Диего Хаас. Каза му двете думи. Никакъв коментар от страна на малкия аржентинец, който се задоволи само с няколко саркастични забележки относно шибаното време в Ню Йорк и покани Сетиниац да прекара една-две седмици в къщата му в Ипанема. Сетиниац, който не беше далеч от състоянието съвсем открито да мрази Хаас, отговори, че с радост приема поканата веднага щом намери свободно време. Положи слушалката, без нито веднъж да произнесе името на Реб.

А това тайнствено телефонно обаждане от Рим беше всъщност знак, който го караше да смята, че информаторът на Климрод в цялата тая работа е един израелец на име Йоел Бениш.

Израелската атака в Синай се състоя на 29 октомври 1956 година в седемнадесет часа. Френско-английските летци разтвориха парашутите си на 5 ноември в седем часа и петнайсет минути сутринта. Осем дни по-късно събралите се в Бейрут ръководители на арабските държави потвърдиха решението си да държат затворен Суецкия канал, впрочем задръстен от останките на кораби, потопени по заповед на Насър, и да преустановят изнасянето на петрол за Франция и Великобритания. Снабдяването на тези страни от Средния изток, техния основен доставчик, спадна с осемдесет процента, а наличните им запаси можеха да стигнат за два-три месеца. На 27 ноември, когато съобщиха за жалкото оттегляне на френско-английските войски, влезе в действие спасителният петролен план, осигуряващ на Европа петстотин хиляди барела дневно от американски кладенци, от Карибите и Венецуела.

Каналът остана затворен шест месеца. За да се стигне от Персийския залив до Европа, трябваше задължително да се заобиколи нос Добра Надежда. Това можеха да осъществят само петролоносачи с огромен тонаж — разстоянието беше единайсет хиляди и триста морски мили, близо двайсет и един хиляди километра.

Реб Климрод беше първият, заедно с Гуландрис, който предвиди това, което по-късно щяха да нарекат супертанкери. Затварянето на Суецкия канал обогати по-голямата част от гърците — Ливанос, Кулукундис, Ембирикос, Гуландрис, Верготис, Онасис и Ниаркос, — които организираха луда празнична вечер в кафе „Роял“ в Лондон. Даниел Лудвиг реализира чиста печалба от сто милиона долара.

Що се отнасяше до Реб Климрод, който от 20 ноември 1956 година и през следващите години, всъщност чак до 1968, пушна под осемдесет и едно различни имена повече от четири милиона тона само петролоносачи, печалбата му надхвърли половин милиард долара за по-малко от година.

Йоел Бениш разказва, че е участвал от първата фаза на операцията „Кадеш“ с двойката й цел да стеснява палестинската ивица Газа и да превземе Шарм ел Шейх — крайната точка на Синай. Много трябвало да настоява, за да получи достъп до един от шестнайсетте „Дакота“, предназначени за парашутните части над пролива Митла,

отстоящ само на четирийсет километра от Суецкия канал. След като се приземил благополучно, трябвало да върви близо два часа, за да стигне до гроба на полковник Паркър — английски губернатор в Синай от 1910 до 1923 година. На следващия ден вечерта, 30 октомври, видял пристигането на 202-а бригада, която била изминала за двайсет и осем часа тристате километра, разделящи Митла от официалната израелска граница.

Върнал се в Тел Авив на 6 ноември, понеже отпуската му свършвала (за тази екскурзия в Синай той си бе взел годишната отпуска).

През 1956 Бениш е на трийсет и една години, с чин капитан, но има реално влияние в апарата на израелското правителство и тайните служби.

В Тел Авив той научава следващата си задача: Адолф Айхман.

Тръгва за Рим на 25 или 26 ноември. В италианската столица среща Реб Климрод през декември и според него ставало дума за среща „след известно време на раздяла“. Бениш не уточнява кога, защо и как се срещат с Климрод, преди той да отпътува за Южна Америка и преди езекутирането на Ерих Щайер.

През целия си живот Сетиниаци познава Йоел Бениш само по име.

Тарас посещава няколко пъти Средния изток и два пъти вижда израелеца. Бениш дори му гостува през лятото на 1978 година по повод визитата на израелска парламентарна делегация в Съединените щати. Прекарва един уикенд в къщата в Мейн. Бяха изминали години от историята със Суецкия канал, Бениш може би знаеше колко голямо доверие има Реб Климрод в Тарас и му отговори на няколко въпроса.

Сподели, че винаги е бил „в постоянна връзка“ с Реб. От около 1950 година. „Изпитвам голямо приятелско чувство към него и мисля, че то е взаимно.“

Тарас не го попита за историята със Суецкия канал.

Както не го попита и за Джетро; Тарас смята, че неговата изключителна тайна организация е могла да бъде създадена само с помощта на специалист от разузнавателните служби.

За сметка на това пък попита дали Реб Климрод е играл някаква роля в залавянето на Айхман.

Отначало Бениш поклати глава, но после каза:

— Косвено.

Човекът, когото Реб Климрод искаше да свърже с Ник Петридис и Пол Субиз — единствено заради деликатната операция с петролоносачите, — беше един ливанец, по онова време на двајсет и девет години, Несим Шахадзе.

Що се отнасяше до нюйоркския адвокат, той веднага бе впечатлен от почти надменната интелигентност на Субиз, но сега си помисли, че поне веднъж Климрод се е излъгал в избора на новия си лейтенант.

Несим Шахадзе беше безгрижен до пародийност млад човек; пълен, с тънък, почти женски глас, с обноски на синче от ливанско семейство и очевидно се интересуваше повече от жените и сладкишите, отколкото от финансите; изобщо бе от типа хора, за които от най-ранна възраст можеше да се каже как ще изглеждат на петдесет — дебели и плешиви.

Ник Петридис имаше още едно съображение, за да не харесва кой знае колко появяването на ливанеца на сцената — Ник и брат му Тони от самото начало бяха доверените хора на Климрод в корабостроенето. Те не без основание смятаха, че са свършили много добра работа. За невероятно кратко време бяха преминали от обикновен товарен кораб към шестнайсет петролоносача, после към флота, която надхвърляше по тонаж тази на един Даниел Лудвиг, макар че той бе започнал още през 30-те години; а и приближаваше моментът, когато дори и Лудвиг щеше да бъде надминат. Ник и Тони смятаха, че заслугата за такова величествено процъфтяване отчасти се дължи и на тях. А вече самото присъединяване на Субиз, макар и с по-малки прерогативи, подразни Петридис. Все пак блестящите качества на французина и очевидните му способности допринесоха за успокояване на нараненото му самолюбие.

Впрочем разкритите от Реб огромни проекти напълно оправдаваха укрепването на генералния щаб.

„Но чак пък да ни натресе този лепкав рахат локум!“

Несим пристигна в Кан привечер. По една случайност Субиз стоеше до прозореца в подходящ момент. Колоната от четирите ролса вече бе привлякла вниманието му. Батальонът от изрусени, но с

изваяни тела блондинки, изскочили от колите с бързината на командоси, нападащи Порт Саид, още повече го заинтригува. Субиз избухна в смях и подвикна:

— Елате да видите!

Реб и Ник застанаха до него. Тогава се появи Несим — величествен, безгрижен, но и мъничко начумерен. Влезе в хотела с вид на човек, който наскоро го е купил. Субиз попита, тъй като долови в очите на Климрод хитри пламъчета;

— Не ни ли споменахте за някакъв ливанец?

— Точно така, това е той — отговори Реб, който очевидно много се забавляваше. — Сигурно няма да се забави, скоро ще бъде тук.

Все пак той се забави цели трийсет минути, но най-сетне внимателно почука на апартамента, където срещата продължаваше вече пет часа. Субиз отиде да отвори. Несим влезе — дебело бузесто момче, с няколкокаратов брилянт на левия си показалец. Поздрави Субиз на френски без акцент, Ник Петридис — на английски (с предвзетия тон на колежанин от Хароу и все още с мутиращ глас), а към Реб се обърна на немски. Седна и през следващите два часа не отрони нито дума, като само понякога притваряше очи, сякаш изпаднал в унес и напълно безразличен спрямо смаяните погледи, които от време на време му оправяха американецът и французинът. Реб невъзмутимо продължи деловия разговор. Разви една от основните си идеи за транспорта на петрол: оборудването на възможно най-голям брой кораби, но така, че освен петрол да превозват и други стоки с цел да се избягнат нерентабилните рейсове на връщане от Европа към Персийския залив и други местодобиви на петрол (съвсем нова идея за онова време).

Стигна се до ужасяващо сложни изчисления, с участието на цял куп параметри, с преминаването от една валута в друга. С тях се зае Субиз, тъй като измежду многото учебни заведения бе завършил и политехниката.

Тогава Несим се обади с тънкия си и малко писклив глас:

— Моля ви, не си губете времето. Точните цифри са...

И избита смайваща поредица от изчисления, които правеше в същата секунда.

От Хората на Краля Несим сигурно бе най-оригиналният, а зад толкова очебийното му нехайство се криеше дяволски мозък. „Той

беше единственият човек, който се обръщаше към Реб на «ти» — с изключение на Диего; Диего обаче не беше само Човек на Краля, а неговата сянка — също и единственият, който пресмяташе по-бързо от Реб, а това вече граничеше с чиста гениалност. Несим притежаваше и други дарби — прикрити, както и първата: във връзка с петрола двама мъже се опитаха да заобиколят прекомерния монопол на големите компании, преговаряйки направо с емирите производители. Единият бе Лудвиг и макар че отчасти успя, имаше много неприятности, включително общ бойкот, нанесъл му доста щети. Другият беше Реб, но в неговия случай всичко премина без стълкновения, с хармонията на камерен оркестър, състоящ се от Петридис, Субиз и Несим Шахадзе. А виолончелото беше в ръцете на един швейцарски банкер — Алоис Кнап.

Кнап, когото Реб Климрод може би никога нямаше да срещне, ако не беше необикновената и трагична история в Цюрих.“

[1] Празник на американската независимост. — Б.а. ↑

[2] Най-голямата застрахователна компания в света. — Б.пр. ↑

[3] При наемането на петролоносачи съществуват три вида договори, а именно: дългосрочен, тоест собственикът на кораба го предоставя за петнайсет или дваайсет години на определена цена, подлежаща на промяна, но в предварително определени граници, като по този начин получаваният приход не е много висок, но пък предоставя всички гаранции за сигурността на вложените капитали; средносрочен — договор от три до пет години (приходите са големи, но съществува риск след изтичането на този срок корабът да остане на док, следователно да бъде непродуктивен); най-сетне — на рейс — цената се определя от конюнктурата, с всичките огромни рискове, които един такъв договор съдържа. — Б.а. ↑

36.

Двойката влезе точно в десет часа сутринта. Банката се намираше, и до днес се намира, на „Банхофщрасе“ — главната градска артерия, започваща от гарата и стигаща до Бюркли Плац край Цюрихското езеро.

Банката представляваше величествена, но строга постройка, в която винаги се говореше с приглушен глас сред украсени със скъпи картини стени, бял мрамор в изобилие, огромни саксии със здравец и каси, в които бяха изложени като реликви цялата гама от сечени златни монети и различните цветове на чуждестранни банкноти, някои от които много екзотични. Само звукът от изпуснатата на пода запалка вероятно би предизвикал истински катаклизъм или обща тревога.

Двойката беше изключително красива.

Но — неподходяща.

Жената бе облечена в бял костюм от Кристиан Диор, с великолепно колие от изумруди и диаманти около шията си; тя беше най-красивата жена, чиито крака, обувки от Шарл Журден, бяха някога стъпвали в швейцарска банка. Видът ѝ спря дъха на Тадеуш Тьопфлер — тогава на двайсет и шест години и половина и изпълняващ длъжността служител към дирекцията.

Също, но по доста необясним начин, Тьопфлер бе изненадан и от придружителя на младата жена — бе много висок и много слаб, жестовете му излъчваха самообладание, имаше странни, много светли и много дълбоки очи. Но никак не хармонираше с изумителната красота на младата жена: беше облечен в платнена риза в избеляло синьо, с пагони и джобове с капаци, в панталон от същия плат и цвят; с мокасини от черна кожа, грижливо лъснати, но овехтели. И носеше праметната през рамо платнена торба в защитен цвят.

Тьопфлер си спомняше, че младата жена първа се приближи до касата. Облегна се и отпрати очарователна усмивка на чиновника.

— Говорите ли *шаматари*?

— Не, госпожо — отговори служителят. — Много съжалявам.

Никога не беше чувал тази дума.

— Макар и само няколко най-обикновени думи?

— Наистина много съжалявам, госпожо, но не говоря — каза чиновникът.

Нова усмивка, може би по-очарователна от първата, ако въобще беше възможно.

— Няма значение — рече младата жена. — Просто исках да знам.

Мъжът на свой ред се приближи с леко повдигнати в ням въпрос вежди.

— Нито дума — каза му младата жена. — Много учудващо, но е така.

Мъжът също се облегна на касата, постави платнената торба до себе си и попита служителя:

— Но може би говорите английски?

Разговорът се водеше именно на английски.

— Да, господине — отговори чиновникът с първите признаци на известна изнервеност.

— И немски?

— Говоря и немски — рече служителят, който се казваше Волфганг Рудолф Мюлер.

— Френски?

— Да, господине. Френски също.

— Може би италиански?

— Малко италиански, да, господине.

— Но не и испански? Нито идиш? Нито еврейски? Нито португалски? Нито арабски? Нито полски?

— Няма физиономия на човек, който говори полски — обади се младата жена. — Просто си личи.

Трета усмивка, отправена към чиновника.

— Не се обиждайте, моля ви. Всъщност намирам лицето ви за много привлекателно. Просто ми се струва малко вероятно да знаете полски.

— Не, господине — отговори служителят. — Не знам нито един от тези езици. Повярвайте ми, много съжалявам.

Тадеуш Тьопфлер улови разтревожения поглед на подчинения си и реши, че е дошло време да се намеси. Направи няколко крачки към

касата. Стигна точно в момента, когато мъжът доброжелателно казваше на чиновника:

— Въпреки тези няколко празноти като начало все пак смятам, че ще можем да порботим заедно.

— Мога ли да направя нещо за вас — госпожо, господине? — осведоми се притеклият се на помощ Тьопфлер. — Господин?...

— Слим Запата — отговори мъжът невъзмутимо и дори вежливо. Но веднага след това насочи десетсантиметровия си показалец към Тьопфлер, направи знак да се приближи и му прошепна в ухото: — Но това не е истинското ми име. Тук съм инкогнито. Ще ви бъда много признателен, ако запазите анонимността ми.

„Луд, помисли си Тьопфлер. Или кубинец.“ От няколко месеца насам в Швейцария се срещаха много кубинци, които след смъртта на Батиста и заелия мястото му някой си Фидел Кастро донасяха капитали, към които новите господари в Хавана хвърляха похотливи погледи.

— Искам само да осребря чек — продължи мъжът. — Да изтегля пари в известен смисъл.

— Нищо по-лесно от това, господине — отговори Тьопфлер с увереност, която дълго време щеше да го измъчва през безсънните му нощи. — Веднага щом ни удостоите с честата да си откриете сметка при нас...

— Точно такъв е случаят — рече мъжът. — Но нямам чекова книжка в себе си. Мога ли да се възползвам от чек от касата?

Тьопфлер му посочи необходимите документи за попълване. След което той, целият персонал на банката, ако не и цялата Швейцарска конфедерация в своята съвкупност щели да бъдат изцяло на разположение на господин Запата. Особено ако ставало дума за номерирана сметка. Такъв ли е случаят?

— Да — отговори мъжът.

Отидоха в съседен, по-дискретен кабинет. Извършиха формалностите. „Слим Запата“ благосклонно даде отпечатъци от пръстите си, посочи секретния код и не по-малко секретния номер на сметката, инициалите си Р.М.К. и дори се съгласи да покаже паспорта си.

РЕБ МИХАЕЛ КЛИМРОД.

Името беше напълно непознато за Тадеуш Тьопфлер. Отиде да вземе касовия чек, като преди това бързо се допита до шефа на отдела си.

— Всичко е наред — каза той, като се върна. — Просто напишете сумата, която искате да изтеглите.

— Нямам нищо за писане — отбеляза Запата-Климрод с приятен глас.

Едва тогава Тьопфлер със смущение забеляза особената поза на младата жена — беше се настанила на ниско и меко канапе с очевидното намерение за кратка следобедна почивка. Вече бе свалила обувките и чорапите си и сега събличаше костюма на Диор.

Остана по сутиен и малки дантелени бикини.

— Някакъв проблем ли? — попита Запата-Климрод.

Тьопфлер преглътна и се вторачи в масата...

— Никакъв — изрече той. — Абсолютно никакъв, господине.

... в масата, върху която се намираще само касовият чек. Виждаше го обърнат наопаки, но естествено можеше да разчете цифрите. Видя голямата загоряла ръка да изписва дребно „1“, после една не по-голяма първа нула...

— Като пиша по-дребно — сериозно обясни Запата-Климрод, — имам чувството, че ще ми остане повече място.

... Втора нула, после трета...

— Искам одеяло — обади се младата жена. — Малко ми е студено.

Без да иска, Тьопфлер вдигна глава и веднага се прокле.

Сега тя беше напълно гола, излегнала се с ръце под тила, а петата на десния ѝ крак се намираще върху пръстите на левия.

— Господинът ще занесе чека ни и след това ще бъде така добър да ти донесе одеяло, скъпа — каза Запата-Климрод. — Нали, господине?

— Естествено — отговори Тьопфлер. — Естествено, естествено.

Започваше да губи почва под краката си. Съсредоточи се отново в чека — пета нула, шеста, седма...

„Mein Gott!^[1], помисли си Тьопфлер, наистина си имам работа с луди!“

... осма нула, после цифрата три, после запетая, после цифрата

45.

— Готово — рече Запата-Климрод и обърна чека към Тадеуш.

Сивите очи гледаха Тьопфлер и не изразяваха абсолютно нищо. Тьопфлер се изкашля:

— Извинете — промълви той, — пропуснали сте да напишете сумата с букви. И сте забравили да сложите запетаята.

Запата-Климрод много учуден взе чека.

— Не — каза той, — запетаята си е на мястото. Три — запетая — четиридесет и пет. Няма грешка. На мястото си е. Скъпа? Би ли дошла за секунда, ако обичаш?

Тьопфлер се наклони напред и със заслепение започна да съзерцава собствените си колена.

— Много красива запетая — чу се гласът на младата жена. — Наистина не виждам в какво може да я упрекне човек. Тези банкери са невероятно заядливи. Всичките са едни и същи: само гледат да ти приберат парите, но когато стане дума за връщане...

Тьопфлер, все така наклонен напред в съзерцаване на колената си, рече с малко приглушен глас:

— Извинете, господине, но ако оставите запетаята там, където сте я сложили, това прави един милиард швейцарски франка.

— Не става дума за швейцарски франкове, а за долари — отговори Запата-Климрод. — И сумата е точно един милиард, три долара и четиридесет и пет цента. Почти съм сигурен, че трите долара и четиридесет и пет цента фигурират в сметката ми. За останалото наистина се питам. Ще трябва да се осведомите, господине. И не забравяйте на връщане да донесете одеяло, ако обичате.

Тогава с Тадеуш Тьопфлер се случи нещо много странно.

Той беше швейцарец, син, внук, правнук, праправнук на банкери. Тьопфлерови се занимаваха с банково дело от почти триста години. „Когато дядо ми заговореше за банката, обикновено след това се пазеше минута мълчание.“

Веднага щом излезе от кабинета, в който остави двойката, Тадеуш Тьопфлер избухна в луд смях. Естествено нервен, но в същото време неудържим луд смях.

И второто странно нещо, което направи в същия ден бе влизането му, без да почука, в кабинета на човека, когото мразеше най-

много на света: Отомар Брокман, шефа на отдел „Кредит“.

— Долу има човек по еспадрили, който ни представи чек за един милиард долара.

След което отново избухна в луд смях и за малко да падне на земята. Тъкмо еспадрилите го довеждаха до това състояние. „Защо, по дяволите, казах «по еспадрили»?“

— Тъопфлер, вие сте пиян — рече Брокман.

Тъопфлер успя да сложи чека върху бюрото. Искаше да каже нещо от рода на: „Вижте сам“, но смехът не му позволи да произнесе нито дума.

Брокман хвърли поглед на чека и повдигна рамене:

— Луд. Предупредете внимателно полицията.

И после като че ли нещо му просветна. Придърпа отново чека към себе си и го зараглежда. Стана. Отвори малката стенна каса, извади от нея бележник и го разлисти.

Върна се на бюрото и вдиша телефона.

Същия ден, в десет часа и двацет и пет минути сутринта, Алоис Кнап се намираше в голямата зала на болницата „Долдер“, „Кюрхауцрасе“ 65, Цюрих. Участваше като вицепрезидент на месечното събрание на Асоциацията на швейцарските банкери, чийто президент по традиция бе частен банкер от Базел. Първоначално се подразни, че го търсят по телефона. Но се овладя — като човек, а и като банкер по-леден от смъртта. През 1960 беше точно на петдесет години.

— Какво ви прихваща, Брокман?

Заслуша се, попита:

— Всички проверки ли бяха извършени?

После добави:

— Идвам.

Пристигна в банката преди единайсет часа. Брокман и младият Тъопфлер дискретно го чакаха встрани.

— Къде е той?

Заведоха го в кабинета на партера.

— Може би ще е по-добре, ако почукаме, преди да влезем — срамежливо подхвърли Тъопфлер, който ако вече не се смееше, то поне

се бе овладял достатъчно, за да не избухне в присъствието на своя Олимп Алоис Кнап.

Кнап почука, получи отговор, влезе и затвори вратата след себе си. Постоя десетина-петнайсет минути, а когато излезе — малко пребледнял, на дясната му буза личеше твърде характерната и твърде лесно разгадаема следа от червилото на две женски устни. Погледна към Тьопфлер.

— Иска с вас да си има работа. Само с вас. Вие сте Тьопфлер, нали? Хайде тогава. Влизайте.

Тьопфлер влезе в кабинета, вече окончателно потресен. Чу въпроса на Брокман и отговора на Кнап. Брокман попита:

— Един милиард долара! Това е лудост. Какво ще правим?

— Плащаме — отговори Кнап.

В кабинета Тьопфлер завари младата жена права на канапето, увита с одеялото, което ѝ бе донесъл. Мъжът беше гол до кръста, а лицето му — изпоклепано с червило, подобно на сиукс, отиващ на война. Мъжът приятелски се усмихна:

— Как се казвате?

— Тадеуш Тьопфлер.

— Обожавам Тадеуш — каза младата жена. — Наистина е много мил.

— Мога ли да ви наричам Тадеуш? — попита мъжът.

— А вие ме наричайте Реб, ако желаете. А, още нещо, Тадеуш: бих искал милиардът да бъде в банкноти най-много по сто долара. Не повече, моля ви. Просто трябва някъде да ги струпате.

— За трите долара и четиридесет и петте цента — намеси се младата жена — избора го предоставяме на нас: или една банкнота от три долара и четиридесет и пет, или в монети. Не, почакайте, по-добре в монети — тези германски тоалетни, където трябва да пуснеш монета, когато си дама, но не и когато си мъж — ако разбирате какво искам да кажа, — наистина са отчайващи.

Едва в този момент и за пръв път Тьопфлер схвана, че нещо не е както трябва. Беше невероятно, изключително да представиш такъв чек. Добре. Но реакцията на Кнап го беше показала: този мъж със сиви очи може наистина да влезе в някоя швейцарска банка, в най-голямата или почти такава, и да поиска астрономическата сума от един милиард американски долара. Това говореше за невероятно богатство. Да, по

света има богати колкото този човек хора, вярно, една шепа, но те съществуват. Но тук ставаше въпрос за нещо друго.

Например фактът, че този мъж е непознат. Тъпфлер се бе научил да чете финансовата преса под строгия надзор на ужасния си дядо. Познаваше имената и лицата на Хоуард Хю, на Хънт, Гети, Гулбенкиан, Онасис и разни Ниаркоси — последните двама мултимилардери от втора ръка. Дори знаеше, че има един Даниел Лудвиг, когото много малко хора познаваха. Но Климрод? Кой, по дяволите, някога беше чувал да се говори за Климрод?

Попита:

— Има ли нещо друго, което бих могъл да сторя за вас?

— Голямо мартини с много лед — отговори младата жена. — После шампанско и хайвер. За хайвера се обадете от мое име на иранския шах — той има няколко кутии с добро качество. Кажете му, че се обаждате от името на Чармиан, ще се изправи на задните си лапи.

— Някакви предпочитания към марката шампанско? — осведоми се Тъпфлер.

— Дом Периньон, 1945, розе, ако обичате. Три-четири бутилки от по два литра като начало. Но нищо повече: никакви ерусалимбаобабии и в никакъв случай, ама в никакъв матусалем. Изветрява. Реб?

— Да, скъпа.

— Трябва да дадеш десет-петнайсет милиона долара на младежа. Наистина е много мил.

— Ще помисля по въпроса — нежно отговори мъжът. — Веднага щом ми изплатят чека. Изглежда, изплащането ще отнеме известно време. Тадеуш?

— Да, господине?

— Много бих искал един хамбургер, ако това не ви притеснява. Чудесни са във Франкфурт, където ги правят за американските войници в Германия. Бихте ли се погрижили за хамбургера, Тадеуш?

— Но разбира се, господине — отговори Тъпфлер. — С удоволствие.

Опита се да издържи искрящия сив поглед, но накрая извърна очи. Испита първоначалното впечатление, което впоследствие щеше да се потвърди: „Този човек не е луд, поне не в истинския смисъл на думата. Може би се забавлява. Докато тя...“

Защото макар и необикновено красива, нямаше място за съмнение — тя е ненормална, луда. В изгарящата я веселост Тъопфлер откриваше трескаво и отчаяно безумие.

Когато в онзи ден Тадеуш Тъопфлер влезе за пръв път в кабинета на Алоис Кнап, това, което завари там, твърде много приличаше на военен съвет. Генералният щаб — в пълен състав и нещо повече — на следния ден дойде като подкрепление старият и много уважаван Якоб Фюсли; той беше седемдесет и осем годишен и едва преди три години се примири да излезе в пенсия, заместен от Алоис Кнап.

— Новините, Тъопфлер. Без да споменавах името му.

— Искат шампанско, но не какво да е, хайвер — не какъвто и да е, а също и хамбургери, но не каквито и да са...

— Не се правете на шут, ако обичате — каза Кнап. — Тъопфлер, седнете. Чуйте ме. Нашият клиент иска да работи само с вас. От тази минута нататък вие сте освободен от всякакво друго задължение или отговорност. Ще бъдете в постоянен контакт с вашия клиент, от една страна, и с господин Фюсли и мен, от друга. Указанията към нас са прости: приемате всички поръчки на клиента ви до сто хиляди франка. За всеки разход, надвишаващ този лимит, ще се обръщате към господин Фюсли или към мен. Женен ли сте?

Тъопфлер беше само сгоден. Кнап кимна, като че ли поне тази новина беше добра. Продължи:

— Ще ни трябва известно време, докато съберем сумата...

— Иска банкноти най-много от по сто долара — изрече Тъопфлер, като се осмели да прекъсне Великия Маниту.

Кнап затвори очи. Отвори ги.

— В такъв случай ще са ни необходими два дни повече. Общо три дни. През тези три дни, Тъопфлер, ще осигурявате непрекъснато обслужване. Ако клиентът ни, вашият клиент, настоява, както впрочем прави, да остане в нашата банка, докато изплатим чека му, вие ще бъдете с него. С тях. Опипайте почвата, Тъопфлер, опитайте се да разберете намеренията им. Ако искат да спят тук, ще обзаведем зала „Вилхелм Тел“ в апартамент, а за вас ще доставим походно легло.

Тъопфлер погледна Кнап с безгранично удивление. Стори му се, че Кнап също е полудял, и Уважаемият Фюсли, и всички членове на

генералния щаб, целият свят, с изключение на него.

— Да спя тук? В банката?

Леденият поглед на Кнап го прониза, след което се обърна към обкръжението:

— Господин Фюсли и аз бихме желали да останем насаме с Тьопфлер.

Обкръжението напусна залата. Тьопфлер остана сам срещу Великите Маниту.

— Тьопфлер... — започнаха едновременно Уважаемият Фюсли и Алоис Кнап. Кнап учтиво каза:

— Моля ви, господин Фюсли...

— В-никакъв-случай-Алоис — отговори Уважаемият. — Сега вие управлявате. — А след няколко секунди прибави: — И слава богу.

— Тьопфлер — започна отново Кнап. — Много добре разбирате, че се намираме в изключително положение в анализите на швейцарската банка...

— И по всяка вероятност в световната — добави Уважаемият.

— Ще излезем от положението и всичките последствия, произтичащи от него — продължи Кнап, — безпогрешно, ефикасно, бързо и дискретно — дискретно, Тьопфлер, — с характерната за нас дискретност, която изгради славата, богатството и гордостта на нашата банка.

Тьопфлер с уважение вдигна ръка.

— Мога ли да задам един въпрос, господине?

— Да, момчето ми.

— Наистина ли клиентът ни има един милиард долара в сметката си?

„Не трябваше да задавам този въпрос“, помисли си в следващата секунда. Двата Велики Маниту го пронизаха с поглед.

— Тьопфлер, не ни карайте да се съмняваме в умственото ви състояние. Нещо повече — не ни карайте да се страхуваме за последствията от избора на клиента ни, който изисква вие да сте единствената му връзка с нас. Никой човек в света не притежава един милиард долара в банкова сметка, Тьопфлер. Просто се оказва, че клиентът ни се ползва с кредит, надхвърлящ тази сума, и поради особените ни отношения с него ние сме задължени да удовлетворим желанието му.

Кнап пое дълбоко въздух и продължи:

— Тъопфлер, ще затворим банката за посетители в петък в петнайсет часа под предлог, че предстои вътрешно преоборудване. Дотогава банката ще работи нормално, или поне се надяваме да е така. А седемдесет мъже и жени ще работят денонощно, за да събират банкнотите. Ние нямаме един милиард долара в банкноти по сто, Тъопфлер, безнадеждно далеч сме от тази сума; ще трябва да се обърнем към всички банки в страната, към други европейски държави и по всяка вероятност към американския емисионен институт. Ще трябва да задвижим гигантски механизъм в световен мащаб, със самолети и специална охрана. И ако успеем да постигнем целта си за три дни, ще трябва да се търси в това чудо намесата на божията ръка. И вие ще бъдете последната свързваща брънка от веригата, Тъопфлер, последната с клиента ни. Наистина ли малкото ви име е Тадеуш?

— Да, господине.

— Тадеуш, още едно, последно нещо, което бихме искали да подчертаем господин Фюсли и аз: преди няколко минути в този кабинет освен господин Фюсли, вие и аз се намираха още пет човека, които представляват управителният съвет на банката. Те не знаят името на клиента ни. Така че оставаме четирима, заедно с Брокман, на който то е известно. А сега слушайте ме внимателно, Тадеуш: ако някой от тази банка, а още повече извън нея, по ваша вина, макар и говорейки насън, узнае за сполетялата ни катастрофа и най-вече името на човека, на когото я дължим, кълна се в Библията, че ще направя всичко, за да не намерите никога никаква работа дори и като кантонер. И лично аз ще се заема с вас, Тадеуш, дори ако трябва да посветя остатъка от живота си на тази задача. Ясен ли съм, Тадеуш?

— Да, господине. Съвсем ясен.

— А сега вървете, момчето ми. И направете всичко, което е по силите ви.

Те наистина се настаняха в зала „Вилхелм Тел“. В нея разположиха пълното обзавеждане на две стаи, предоставено от грандхотел „Долдер“. Трябваше да се пробие врата в една от стените, така че достъпът до апартамента да се осъществява, без да се привлича

вниманието, през съседната сграда и най-вече през задния вход на банката.

Истината обаче беше друга: в следващите часове се наблюдаваше голямо струпване на хора от различни професии. Трябваше баня например. И кухня — от една страна, да се затоплят поръчаните отвън ястия, от друга — да се настани специалистът по хамбургери, който още същия ден бе докаран със самолет от Франкфурт заедно с продуктите и оборудването си.

И телефони — общо пет.

— Ще трябва да завъртя няколко телефона — обясни мъжът на Тьопфлер. — За нищо на света не искам да запретвам телефонните линии на банката. Ще изпитвам угризения. И в тоя ред на мисли, ако не прекалявам с желанията си, можем ли да разполагаме с някоя малка кинозала? Госпожа Запата обожава киното, особено филмите с Хъмфри Богарт. Можете ли да се заемете с това, Тадеуш? Наистина много любезно от ваша страна.

Всъщност мъжът телефонираше почти непрекъснато и на няколко пъти Тьопфлер дочу част от разговорите, водени на множество езици. Мъжът говореше най-малко на десет и преминаваше от един на друг език със смайваща лекота.

Колкото до съдържанието на репликите, Тьопфлер нищо не разбра и много бързо се увери, че мъжът за пореден път се забавлява или по-точно прави всичко това, за да забавлява жена си, ако тя наистина му беше жена.

Младият швейцарец отказваше да изглежда като глупак — иначе трябваше да приеме съществуването на един човек, който по телефона управлява стотици и стотици предприятия в целия свят, във всички области на човешката дейност без изключение, като използваше кодове, абсолютно неразбираеми цифрови езици, без да произнесе нито едно собствено име.

Всичко това бе лишено от смисъл. „Прави го само за да развлича младата жена...“

А що се отнася до нея, първоначалното впечатление на Тьопфлер с всеки изминат час се затвърждаваше: „Тя е луда за връзване.“ На Тьопфлер отдавна не му беше до смях. Напротив, изпитваше странна тъга. И човек не можеше да не я изпитва, след като виждаше огромната

любов и нежност, която Той изпитваше към Нея. И това безкрайно търпение...

Първият ден беше доста натоварен с разните ходения насам-натам, без обаче да се привлича вниманието на идващите в банката посетители и дори това на служителите, които не бяха в течение на нещата.

Но с настъпването на вечерта и затварянето на банката отново настъпи спокойствие. Зала „Вилхелм Тел“ се намираше на първия етаж и обикновено служеше за приеми. За случая тя бе изолирана от останалата част на сградата; поставиха двама допълнителни нощни пазачи (но те пито за миг не видяха двойката и дори не знаеха за съществуването ѝ). Получените разпоредби от Кнап не даваха никаква възможност на Тьопфлер да попита нещо. „Тадеуш, оставате с тях. Моля ви, като за лична услуга. После може да вземете всичките си отпуски и заедно ще поговорим за бъдещето ви в банката. Но, Тадеуш, останете с тях и проявете най-голямата любезност, на която сте способен. При нужда им сервирайте вечерята, бъдете изцяло на тяхно разположение. Тадеуш? Доверете се във всичко на клиента ни, той има някаква причина, за да действа така.“

Тьопфлер смята, че Кнап още в първите минути е знаел, че младата жена е луда и че цялата тази тридневна невероятна комедия има за цел единствено да позволи на „мъжа под името Климрод — но тогава аз си мислех, че то е лъжливо, дори смятах, че това може да е Даниел Лудвиг, чието лице никога не бях виждал, макар да ми изглеждаше прекадено млад за Лудвиг, — да му позволи, как да кажа, да представи една пантомима на жената, в която беше безнадеждно влюбен. И може би да навлезе изцяло в нейната лудост, макар и за няколко часа...

Но мъжът код името Климрод знаеше много добре всеки един момент какво прави...“

Вторият ден бе по-спокоен. Всеки зае мястото си в безумието. Целият първи етаж на банката бе забранен за когото и да било с изключение на Кнап и Тьопфлер. Предишната вечер Тадеуш, изпълнявайки желанието на младата жена, телефонира в Техеран. За голяма негова изненада, когато произнесе името „Чармиан“, го

изслушаха повече от сърдечно. Изненадата му премина в смайване, когато се обади самият шах и внимателно попита за новини.

— Мисля, че тя е много по-добре... ъ-ъ Величество — отговори изуменият Тьопфлер. — Просто искаше малко хайвер и ме помоли да...

Тогава Негово Величество каза по телефона, че Те много добре разбират положението, че Те ще дадат необходимите разпореждания и че Те ще бъдат благодарни на Тьопфлер, ако предаде на мис Пейдж най-сърдечните им поздрави.

И наистина хайверът пристигна със специален самолет и доставен в самата банка — през служебния вход — от двама тържествени и изключително мълчаливи иранци, очевидно дипломати или тайни агенти.

„Изживях някакъв кошмарен сън“, отбелязва Тьопфлер двайсет и две години по-късно.

Кризата връхлетя привечер на втория ден. Както беше предвидено, за Тьопфлер поставиха походно легло в малък кабинет през две стаи от зала „Вилхелм Тел“. Чу вика към девет часа, предшестван от шум на счупена чаша и последван от тъпи удари.

Поколеба се, но после се втурна. Почука и мъжът му каза да влезе. Завари го да държи китките на младата жена зад гърба ѝ, а тя дишаше тежко, с обърнати очи, с пяна на уста и яростно се бореше.

— Помогнете ми, ако обичате — каза мъжът. — Трябва да я сложим в леглото.

Тогава Тьопфлер попита дали не е по-добре да извикат лекар, но мъжът отговори:

— Не. Това е най-обикновена нервна криза, в която понякога жена ми изпада. Знам какво трябва да направя.

Беше свръхестествено спокоен. Тьопфлер му помота да задържат младата жена на леглото и мъжът ѝ направи инжекция. Не след дълго лекарството започна да действа.

— Сега ще заспи.

Неочаквано бледите сиви очи станаха безкрайно, покъртително тъжни и Тадеуш Тьопфлер за момент си помисли, че мъжът ще се разплаче. Обърна се...

— Тадеуш?

— Да, господине.

— Благодаря.

Тьопфлер поклати глава. Не знаеше какво точно да каже или да направи. Мъжът изрече много внимателно:

— Разкажете ми нещо за себе си. Имате ли братя и сестри? Женен ли сте?

Говореха или по-точно Тьопфлер говори в продължение на трийсетина минути сред пълната тишина на пустата банка, говори за много неща, включително и за страшния си дядо Антон Густав. Мъжът като че ли едва го слушаше, изразът му беше унесен, очите разширени в празното, но въпросите му показваха, че всъщност слуша с много голямо внимание, което, според Тьопфлер, разказът му не заслужавате.

Служителят се запъти към походното си легло. Не можеше да заспи, измъчван от невероятна тъга. През поредицата врати, които беше оставил открити, в случай че имат нужда от него, се виждаха лампите в зала „Вилхелм Тел“ — те продължаваха да светят. След два часа той отново стана и отиде да попита дали нещо не може да направи.

— Нищо, благодаря — отговори мъжът с приятния си и много вежлив глас.

Седнал до леглото, на което спеше младата жена, той четеше на немски Омир в превод на Йохан Бодмер — книгата бе от личната библиотека на Алоис Кнап.

„Сигурен съм, че така ще прекара цялата нощ. Сутринта ще го заваря в същото положение...“

Когато рано на другия ден отново видя двойката, Тьопфлер установи, че младата жена, Чармиан Пейдж — изглежда, наистина така се казваше, — се намира горе-долу в нормално състояние, отначало леко изтощена, което обаче не отнемаше нищо от красотата ѝ, напротив, а после започна да си възвръща веселото настроение с характерния си рязък хумор. Нормална, с изключение на обезпокоителната трескава светлина в дъното на виолетовите ѝ очи.

Но вече беше третият ден — денят, в който милиардът бе събран.

Още предните дни в банката започнаха да пристигат блиндиращи камииони — някои идваха от други банки в самия Цюрих, които се бяха лишили напълно от американските си банкноти, но повечето

пристигаха от летище Клотен. Шествието стана още по-внушително на третия ден, но привлече малко чужди погледи, понеже банката затвори по-рано от обикновено.

Парите започнаха да се трупат.

Никой не беше в състояние с точност да определи размерите на мястото, необходимо за един милиард долара в банкноти. И за по-голяма сигурност вместо в обикновена стая, която би могла да се окаже малка, решиха да струпат пачките насред фоайето върху брезент.

Тадеуш Тьопфлер, за да запълни свободното си време, започна да прави изчисленията.

Пачка от десет банкноти по сто долара заедно с бандерола имаше дебелина едва седем милиметра и половина. Малко по-малко, ако банкнотите бяха нови, и малко повече, ако бяха използвани; той прие средните изчисления. Така установи, че един милион долара на пачки банкноти от по сто долара заедно с бандерола представлява куп с височина седем метра и половина.

После измери банкнота от сто долара. Откри, че тя е дълга сто и петдесет милиметра и половина и широка седемдесет.

Започна да изчислява колко купчини от 15,5 см на 6,66 (с височина седем метра и половина) се събират на един квадратен метър.

Отговор: деветдесет. „Деветдесет милиона долара на квадратен метър, милостиви боже! Питам се, колко ли квадратни метра щяха да са необходими за банкноти от по пет долара?“

... А едни милиард съдържаше хиляда милиона.

Така че хиляда, делено на деветдесет...

Единайсет квадратни метра, запетая, сто и единайсет.

При височина седем метра, естествено. Нямаше смисъл. Ако на някои места таванът на фоайето позволяваше такава височина, изкачването на седемметров куп рискуваше да бъде доста трудно. „Ако клиентът ни поиска да ги преброи, ще му трябва хеликоптер или поне алпенщок^[2].“

Реши, че вместо да има малко повече от деветстотин деветдесет и една купчини с височина седем метра и половина, по-добре ще е да се намали височината им. Например, като се разделят на пет. Получаваше се точно.

„Четиристотин петдесет и пет купчини... или четиристотин петдесет и шест“, сигурно някъде беше сбъркал.

Но резултатът му се стори напълно допустим и приличен — така разпределен, един милиард долара представляват купчина с височина метър и петдесет, разположена върху повърхност от около петдесет и шест квадратни метра.

„Във всеки случай събират се във фоайето, поне това е сигурно. Никъде другаде освен във фоайето.“

Научните изчисления на Тадеуш Тьопфлер се оказаха погрешни. Немного, но все пак доста.

Главозамайващият куп от банкноти покриваше повече от шейсет квадратни метра и на места леко надхвърляше два метра височина. Поради простата причина, че не бяха успели да съберат достатъчно банкноти от по сто долара и се наложи да прибегнат до пачки с по петдесет, двайсет, десет, пет и дори един долар.

Към седем часа вечерта на третия ден телефонът в зала „Вилхелм Тел“ иззвъня. Тьопфлер, който трескаво очакваше обаждането след заминаването на последния блиндиран камион, вдигна слушалката. Гласът на Кнап:

— Сега.

Слязоха и тримата, като прегърнатата двойка вървеше пред младия швейцарец.

В огромното пусто фоайе, с изключение на милиарда от банкноти се намираха само Алоис Кнап и Уважаемият Фюсли, облегнат на бастуна си.

Човекът, който казваше, че се нарича Климрод — поне за Тадеуш Тьопфлер, — дори не се приближи до богатството. Спря с разсеяни, леко разширени очи, а на лицето му нямаше и следа от шега или забавление.

Но младата жена обиколи бавно купчината.

— Един милиард долара?

— Един милиард три долара и четиридесет и пет цента — отговори Клан. — Молим да приемете искрените ни извинения за забавеното изплащане на чека ви.

Тя изчезна зад банкнотите. Но гласът ѝ отекна под свода от пари:

— Всичко твое ли е, Реб?

— Да — отговори мъжът невъзмутим.

— И колко още имаш по толкова?

— Не знам.

— Два пъти, Реб? Пет пъти? Десет пъти?

— Не знам.

Тя отново се появи пред погледа на четиримата мъже.

— Ами ако ги запаля, Реб? Реб, мога ли да подпаля всичко?

— Да.

— Наистина ли мога?

— Да.

Но той се усмихна и произнесе с нежност:

— Само че ще се подпали и банката.

— Купи я.

— Какво ще правим с нея, любов моя? Не намираш ли, че това е едно доста тъжно място?

Тя го погледна и неочаквано в очите ѝ се появиха сълзи.

— Реб, ти си невероятно нежен и внимателен. Обичам те.

— Аз също те обичам, Чармиан.

Тя се облегна на стената от банкноти и безшумно заплака.

Тьопфлер първи, а след него Кнап и накрая Фюсли извърнаха поглед — не смееха повече да я гледат, както и него. Изразът му бе като на разпнат.

— Отвели ме там, Реб, още сега. Нека отново ме затворят.

Големият брой въоръжени пазачи, пръснати навсякъде, но извън фойето, по даден знак на Кнап ги пуснаха да минат. Тьопфлер не помръдна дори след като вратите отново се затвориха. Кнап му каза:

— Приберете се вкъщи, момчето ми. Всичко свърши.

— Какво ще правим с парите?

— Ще ги върнем там, откъдето ги взехме. Какво друго може да направим?

Тадеуш Тьопфлер кимна с глава. Разбира се.

И се отправи към изхода.

— Тадеуш?

Тьопфлер само каза, без да се обръща:

— Знам — трябва да мълча.

Отиде си. Не искаше да говори с никого. Плачеше му се — и на него.

[1] Боже мой! (нем.). — Б.пр. ↑

[2] Бастун на алпинист. — Б.пр. ↑

37.

Чармиан Пейдж умря на 17 януари 1961 година.

Както обикновено, тя прекара в Съединените щати новогодишните празници сред семейството си, придружавана не само от своите етиопки, но и от една швейцарка, която се оказа лекар и винаги беше с нея. През двете седмици, прекарани отначало в Ню Йорк, после в Кънектикът, Чармиан изглеждаше жизнерадостна и дори весела, макар че понякога в очите ѝ се появяваше обезпокоителна трескавост. В такъв случай швейцарката, която се казваше Марта Ходлер, бързо, но много внимателно бе готова да се намеси. Нещата обаче спираха дотук и Чармиан усмихната казваше:

— Всичко е наред, Марта...

Тя обожаваше децата на Дейвид и Дайана Сетиниаци и тази година, както и миналите пристигна с невероятно количество подаръци, между които истинска швейцарска хижа, дървена, с шест стаи, изцяло мебелирана, и с една смешна кукувица, която приличаше на Уди кълвача и се показваше от къщичката си в най-неочакваните моменти, крещейки с фалцет на алкохолик: „Удари часът на децата! А децата са послушни, когато родителите са луди!“

Всичко в мащаб две към пет, заедно с камината.

Така че хавайските прислужници на Сетиниаци, когато започваха да чистят хижата, издигната в дъното на парка, трябваше да пълзят на четири крака и дори да се катерят {дърводелски екип, пристигнал с товарен самолет от Цюрих, беше монтирал хижата).

Децата страшно я харесаха. И, разбира се, с всички сили настояваха да прекарат ваканцията в тяхната си хижа заедно с разните му братовчеди и сродници и завъртваха ключа по време на своите купони. Крайният резултат бе, че измъкването им оттам за вечерната баня изискваше търпеливи преговори и участието на парламентъори. Естествено децата боготворяха леля си, възхищаваха се, че е адски находчива...

... Така както се възхищаваше от нея цялото семейство на сватозете и дори собствената жена на Дейвид Сетиниаци. Когато се

престрашаваха и докосваха това, което Дейвид тактично наричаше „нервността“ на Чармиан, останалите вдигаха рамене. Като че ли едва не го упрекваха за постоянството му при безкрайното подхващане на тази тема. Чармиан винаги е била ексцентрична, още от дете, това винаги е било известно и няма защо да се безпокоят. Разбира се, знаеха за сватбата ѝ с „онзи Климрод“, когото никой или почти никой не бе виждал освен Дайана — един или два пъти. Дори бяха научили за случката с пистолета, с който тя уж била стреляла по призрачния си съпруг на собствената ѝ яхта някъде из Средиземно море през пролетта на 1955 година. (Дейвид, поставен в течение на нещата от Джордж Тарас, бе споделил с жена си истинските обстоятелства около произшествието.) Но защо трябва да се прави от мухата слон; не е имало истинско полицейско разследване и впрочем знае ли човек какво наистина се е случило? „Този Климрод-или-както-му-е-името“ е просто един зестрогонец, примамен от десетте милиона на Чармиан, за когото тя се омъжила от прищявка и по същия начин се отървала от него — „тя е най-интелигентната в семейството и няма такъв мъж, който би я накарал да направи нещо, щом тя не иска“. При условие че „онзи Климрод“ е отишъл да проси пари, не биха се учудили, ако се окаже, че всъщност не тя по него, а той по нея е стрелял, а Чармиан не се е обърнала към полицията поради обичайното си великодушие.

И после, ако Чармиан наистина е неуравновесена, то щеше да си проличи. Тя се е консултирала с лекари както в Съединените щати, така и в Европа, но не скривала това. Били я затворили в лечебно заведение?! Нищо подобно. Тя си живее в Швейцария, в своето огромно и луксозно имение близо до Цюрих, и ако има един или двама лекари около себе си, това е поредната ѝ прищявка, така както други хора държат на служба звездобройци или астрономи.

„Но в края на краищата, Дейвид, кажете... В какво се състои нейната ненормалност? Живее сама, искам да кажа, без съпруг и деца, но нима това е забранено? Защо една жена да не може да живее, сама? Вие, мъжете, сте единомисленици: щом един от вас се откаже да се ожени и да има деца, вие сте готови да го смятате за герой. Но ако една жена стори същото, обявявате я за луда...“

Телефонът иззвъня през нощта на 16 срещу 17 януари към два часа сутринта, иди осем часа сутрешно време на същия ден в Европа. Сетинианц вдигна слушалката и гласът с немски акцент каза:

— Случи се нещо, господине. Сериозно.

В Цюрих Дайана и Дейвид наеха кола и се отправиха към Вадуц и Лихтенщайн, но не бе необходимо да стигнат до тях. Имението се намираше на великолепните възвишения над езерото Валенсе. Марта Ходлер ги чакаше при оградата с подути и зачервени от плач очи.

— Цял живот няма да си го простя, господин Сетиниак. Цял живот.

И пак заплака. Тя се грижеше за Чармиан от седем години заедно с още двама лекари — тримата се сменяха и дежуряха денонощно освен медицинските сестри. Луксозното имение с ненормално голям брой прислужници и тъй наречените секретарки не беше нищо друго освен частна психиатрична клиника с една-единствена болна, която пазеха от самата нея.

— Снощи гледахме филм, както често правим. Беше изключително спокойна, много повече от обикновено, и ужасно трезво мислеща. Не мога да си простя точно заради това: точно заради тази трезвомисленост трябваше да бъда нащрек.

Имала много краткотрайна криза след завръщането си от Съединените щати. Като всеки път. „Заради децата, които виждаше у вас. Те винаги имаха такъв ефект върху нея. Ако зависете само от нас, тя нямаше да пътува.“

Но много скоро като че ли започнала да се оправя. Най-тревожното и трудното в нейния случай били периодите ѝ на възстановяване, когато отново ставала нормална. „През последните две години все по-рядко изпадаше в онези състояния, когато забравяше имената дори на най-скъпите ѝ хора. Дори мъжа си не разпознаваше... Но сякаш отиваше на подобрене, миналата година двамата прекараха заедно три дни в Цюрих и той ни каза, че всичко е минало доста добре. Но след като се прибра, изпадна в криза, която продължи цял месец...“

Чармиан се прибра в стаята си към единайсет часа. Етиопките я сложили да си легне. Един от двамата лекари ѝ дал приспивателното и всички били сигурни, че ще спи непробудно най-малко осем часа.

„Намерихме хапчетата под възглавницата ѝ. Престорила се е, че ги е взела и че заспива...“

Две етиопки винаги прекарвали нощта при нея, когато мъжът ѝ не бил вкъщи. Но те нищо не чули, понеже Чармиан ги била упоила. „Тя предварително е била обмислила смъртта си и всичко е била подготвила... Излязла от къщата по нощница — открийме стъпките ѝ в снега. Най-малкото щеше да умре от студ, нощите сега са много студени, беше петнайсет градуса под нулата. Смятаме, че е било един часът през нощта...

Вървяла е по съвсем права линия под дърветата, отишла е чак в дъното на парка, в колибата на градинарите, а кучетата не са излаяли, понеже я познаваха. Седнала е направо на земята и вкочанена от студ, първоначално си е прерязала вените. Но понеже кръвта замръзвала, тя взела една коса и я забила в корема си...

Най-малко един час се е мъчила, докато умре...”

Диего Хаас беше тук, пристигнал цели два часа преди семейство Сетиниац, въпреки че те бяха скочили и първия самолет за Европа. И не само че бе тук, но и раздаваше заповеди като господар на имението и всички му се подчиняваха съвсем естествено. Прекомерно напрегнат, Дейвид Сетиниац за пръв път даде воля на антипатията си към дребния аржентинец:

— С какво право се бъркате навсякъде?

Жълтите очи студено се впериха в него.

— Изпълнявам заповедите на Реб.

— Чармиан Пейдж беше от нашето семейство — каза Дайана, разтреперана от възмущение. — Тя ми беше сестра.

— Тя беше жената на Реб — много спокойно отговори Диего. — Единствено това и нищо друго няма значение.

На Дейвид Сетиниац му се стори, че в жълтите зеници на Диего съзира саркастична ирония, която буквално го вбеси — чувство, изпитано само веднъж в живота — през онзи ден.

— Веднага изчезвайте оттук — каза Дейвид. — Това е къщата на Чармиан.

— Това е къщата на Реб — отговори Диего. — Всичко му принадлежи. Първо аз, а после и вие, Сетиниац. И ще сторя това, което Реб ми е казал да направя, дори ако трябва да ви убия, вас и жена ви. Ясен ли съм? А сега, понеже все още изпитвате някакви съмнения, адвокатът се нарича Карл Сиегварт. Адресът му е: Цюрих, „Мюхлебахрассе“ 7, телефонният номер: 33 85 44. Удоволствие ще е за

мен да ви избира номера. Очакват обаждането ви, само си кажете името. Говорят английски.

Диего наистина избра номера, произнесе няколко думи на немски и подаде слушалката на Сетиниац. Той я взе. Гласът му каза, че цялата къща и всичките неща, които са в нея, до най-малката мебел, са собственост на господин Хаас от Буенос Айрес; същият господин Хаас е човекът, който е плащал на лекарите, медицинските сестри, прислужниците и на целия персонал. Сиегварт добави, че ще бъде изключително признателен на госпожа и господин Сетиниац, ако след приключването на скръбните обреди се отбият в кантората му, за да уредят подробностите по наследството на госпожа Климрод.

Дейвид Сетиниац затвори. Хаас не беше мръднал. Аржентинецът каза:

— Погребението ще се извърши утре сутринта в девет часа. Госпожа Климрод желаше да бъде кремирана и така ще бъде сторено. Всичко е предвидено.

— Семейството ни няма да има физическата възможност да дойде навреме.

— Това пък е последното, което ме интересува — отговори Диего.

Джордж Тарас пристигна следобед на същия ден. Обясни, че Диего му е телеграфирал, за да го извести. Беше потресен.

— Дейвид, заклевам ви: не се поддавайте на злобата си към Хаас. Той се подчинява на Реб за всяко нещо и по закон Чармиан беше госпожа Климрод. Знаете това. Няма смисъл да се сърдите на Диего.

Бащата и майката на Чармиан, Дайана, както и майката на Дейвид Сетиниац пристигнаха по едно и също време вечерта заедно с трима-четирима по-близки или по-далечни роднини. Така че на следващия ден, когато отидоха в крематориума, те бяха повече, отколкото целият персонал, бдял над младата жена.

Но Реб го нямаше.

Сетиниац отново се спречка с Диего Хаас:

— Къде е той?

— Където му харесва.

— И дори няма да дойде, така ли?

При последните думи Сетиниац за малко да изкрещи.

— Прави каквото му харесва, Сетиниац!

Жълтият, постоянно саркастичен поглед в тези очи разкриваше както никога досега нечувана омраза и ярост. И нито за миг, когато изгаряха тялото на младата жена или след това, Диего не прояви никакво чувство. Дори наблюдаваше роднините — сълзите на жените и вълнението на мъжете — с нещо като присмех.

— Вие сте по-луд и от него — каза му накрая Сетиниац, който вече не се владееше.

Диего се усмихна с тънка и жестока усмивка:

— Никой не е нещо повече от Реб.

После добави:

— Следобед и през нощта ще уредя всичко, свързано с хората и къщата. Реб каза, че ако вие, жена ви... или те... — посочи с брада към няколкото души от семейство Пейдж — ако някой от вас желае нещо от къщата — моля. Вземете каквото искате. Всичко е предвидено. Прекратих застраховката.

— Вървете по дяволите — изхриптя Сетиниац.

— Надявам се да го срещна някой ден, макар че — уви! — не вярвам много в това — отвърна Диего. — С нетърпение очаквам да поговоря с него.

Начинът, по който Диего каза „през нощта“, събуди раздражено любопитство у Сетиниац. Следобед на 20 януари 1961 година той и Тарас се върнаха в имението над езерото Валенсе.

Преди това Сетиниац и семейство Пейдж присъства при отварянето на завещанието, което бе направила Чармиан. Младата жена оставяше почти дващест и три милиона долара. Десет милиона наследяваха племенниците ѝ — точно толкова, колкото тя бе получила, когато стана пълнолетна през 1947 година, — а останалото завещаваше на фонда „Детето“ към Обединените нации. „Добре поне, че онзи Климрод не е успял да измъкне парите ѝ“, отбеляза тъщата на Сетиниац.

Целият персонал беше освободен с много щедри възнаграждения. Къщата — голяма, бяла, триетажна, много красива — бе разположена сред парк от дванайсет хектара, с помещения за прислугата и конюшни; Дейвид Сетиниац, който бе идвал два-три пъти

през пролетта и лятото, знаеше, че в тези сезони тя потъваше сред цветя. Имаше около трийсет стаи, всичките великолепно обзаведени.

Беше вече тъмно, когато Тарас и Сетиниац навлязоха с колата по дългата алея сред огромни брястове. В къщата светеха всичките прозорци. Отначало си помислиха за някакво събиране. Спряха пред входа, украсен с двойна редица колони. Черните лакирани врати бяха широко отворени.

Влязоха.

Веднага усетиха миризмата. Спогледаха се разтревожени; и тревогата им се увеличи, когато видяха струйката бензин бавно да се стича по черния килим, покриващ част от белите стъпала.

Почти веднага в горния край на стълбището се появи и самият Диего. В ръката си държеше туба.

— Навреме идвате — рече той. — След няколко минути щеше да е твърде късно. Реб каза: „Ако нещо в къщата ги интересува, каквото и да е то, нека го вземат...“

Усмихна се:

— Хайде. Но бързо.

— Какво ще правите? — попита Сетиниац.

Диего вдиша тубата и изля зад перилата малкото бензин, който беше останал в нея. Течността изпръска панталоните на Джордж Тарас.

— Извинявайте, господин Тарас — каза Диего. — Разбира се, вие се досещате какво ще правя.

Сетиниац пристъпи към стълбището.

— Не! — каза Диего. — Вижте.

Вдигна дясната си ръка и показа златна запалка. Щракна. Появи се малко пламъче. Диего се усмихна.

— Сега в къщата има толкова бензин, че може да пламне цял Цюрих. Аз вече шляпам в него. Още крачка, Сетиниац, и изгаряме заедно. Качете се и ще видите...

— Дейвид, за бога, върнете се — извика Тарас.

Сетиниац неохотно се върна.

— Сега си тръгвате и двамата — каза Диего — и се отдалечавате с колата. Не искам тя или вие да се подпалите. Реб не ми е казвал да ви запаля.

Засмя се, а запалката продължаваше да гори над обилно разлетия бензин.

— Елате, Дейвид.

Тарас извлече приятеля си навън, в снега, който стъпките през последните дни бяха утъпкали.

— Качете се в колата и я откарайте малко по-надалече. Дейвид, моля ви...

— Трябва да го спрем — каза Сетиниаци, треперещ от гняв. — Трябва да предупредим полицията.

— Ученико Сетиниаци, затворете си шибаната уста и закарайте тая курвенска кола по-далече, ако обичате — много спокойно изрече Джордж Тарас, забравил изискания език, с който си служеше.

Изчака колата да тръгне и после отново се качи по стълбите. Озова се очи в очи с Диего, който тъкмо излизаше с две туби. Тарас вдигна ръце:

— Нямам никакво намерение да ви попреча.

— Знам — отговори Диего. — Реб ми го каза.

Мина покрай Тарас, като неволно го докосна.

— Внимавайте в краката си, професоре.

Бензинът потече. Диего изпразни тубите върху дървените капаци на прозорците. После се запъти към помещенията на прислугата и конюшните и в тази почти дневна светлина от запалени лампи Тарас го видя как излива тубите.

Тарас се отдалечи на около петдесет метра и се облегна на една борика. Тресеше го, но не знаеше от какво — от студа или от прекаленото вълнение. Дочу скърцащия сняг под стъпките на Сетиниаци, който безмълвно застана от лявата му страна.

— Дейвид, успокоихте ли се?

— Да.

— Сега разбирате ли?

— Мисля, че да. Но е ужасно.

— По дяволите, кой твърди обратното? — рече Тарас. И си помисли: „Може би Реб се намира недалеч от нас, някъде в нощта, безучастен, с разширени от тъмнината очи, вътрешно изгарящ в пламъците на ада. Господи, този човек сигурно е страдал повече от всеки друг...“

Първото пламъче се показва някак свенливо!

То пробягна със синкави стъпки по дървените балконски перила на помещенията за прислугата. После пожарът избухна с ослепителна жълта светлина. В същата секунда, колкото и неуместно да се стори това на Тарас, той чу цвилене й глухия тропот на конете.

Но шумовете бяха действителни. Появи се Диего, яхнал на голо дорест кон с три бели петна по краката, теглейки след себе си на дълъг юлар още осем коня. Отдалечи се в галоп от пламъците, бързо укроти животните и спря пред двамата мъже.

— Реб не ми каза нищо за конете. Но знае, че ги обичам.

Обърна се, погледна към бялата къща. Вдигна ръка и хвърли запалката в хола.

Огънят мигом избухна.

После нададе свиреп вик, конете се впуснаха в галон по снега и нощта бързо ги погълна.

38.

По-късно Диего Хаас отчасти разказа на Джордж Тарас какво се бе случило с Краля.

Въпреки че още много хора го бяха виждали и говорили с него.

Хора като братята Петридис, Алоис Кнап, Пол Субиз, китаеца Ханг, Роджър Дън, Ърни Гошиниак, Франциско Сантана, Хенри Ченс, Етел Корт и, разбира се, Сетиниак и Тарас, някои от които се срещаха доста често с Реб. През петте години след смъртта на Чармиан Реб Климрод пътуваше много и се появяваше в най-неочаквани места и без никакво предизвестие. Ханг например, чиято база беше Хонконг и Сингапур го посрещна няколко пъти в началото на 60-те години и особено през 1963, когато Климрод доразви вече построените заводи в Югоизточна Азия — първоначално текстилни, а по-късно за битова електроника.

В продължение на пет години, до 1966, той не спря да развива сложната си мрежа от предприятия. По същото време Сетиниак започна ново класифициране на досиетата, използвайки компютър. Пак тогава той увеличи площта за кабинетите си на 58-а улица и зае още един етаж от седемстотин квадратни метра, където разположи информационната си служба.

„При всички положения аз можех да проследя Реб. Когато се срещаме, а това беше рядко, или когато разговаряхме по телефона, той никога не споменаваше за своите пътувания. Започваше все по-често да действа посредством Черните кучета, чийто брой значително се увеличи и през 1965 и 1966 година стана двайсет и шест. По отношение на Черните кучета той всъщност продължаваше да усъвършенства техниката, използвана още в началото и донесла му толкова успехи. По-голямата част от тези хора (четирнадесет) имаха румънски произход, често пъти евреи, но не задължително, повечето американски граждани. Не знам кой знае колко за румънската колония, нито причините, които са ги подтикнали да емигрират в други страни между двете войни, а след 1945 година да напуснат Влахия, Молдова и Трансилвания. Но като слушах Реб, оставах с впечатлението, че тези

дяволи, румънците, са осеяли цялата земя. Веднъж дори в кабинета ми дойде някой си Димистрис — това не беше истинското му име, — който притежаваше австралийски паспорт, и ми съобщи за създадените от Реб три нови дружества — едното авиационно, другите две свързани с мините — в Южни Нови Уелс и в Пърт, тоест в района на Ханг. Каквито и да бяха произходът или националността им, те притежаваха една обща черта: бяха яростно, фанатично привързани към Климрод и ако минути след като ми бяха предали съобщението, исках да ми кажат нещо за Реб, те несъмнено щяха да ме погледнат с непроницаемите си очи и да ме попитат: «Как беше името?»

Колкото до всекидневния живот на Реб, разполагаме само със сведенията на Хаас.“

... И, разбира се, на Убалдо Роша. И на „южноамериканците“. Но по време на цялата Втора офанзива на Климрод, чак до 1967 година, Дейвид Сетиниак дори не бе чувал името на Роша. Така както не знаеше за съществуването на Жорж Сократес и Емерсон Коело, а следователно и за титаничната работа, която вече бе покълнала и мълчаливо растеше на южноамериканския континент.

Тъй че посредством Диего Хаас, а по-късно и от Джордж Тарас Сетиниак разбра за случката във Вако.

В Далас Реб преговаря два дни с петролни и банкови магнати. Използвайки обичайната си тактика — той не водеше преговорите, а остави тази грижа на двама млади адвокати — един тексасец, Гари Море (който никога не узна името на Климрод), и един гъвкав, расов мексиканец на име Франциско Сантана.

Сантана беше Човек на Краля и от юли 1964 година, откогато датираше случаят във Вако, той вече девет години работеше с Климрод. Все пак името му се появи във фишовете на Сетиниак през пролетта на 1953, придружено от неизбежното досие, което подчертаваше отсега нататък действителното или бъдещо значение на този човек: „Специално.“ С червено.

Въпреки външността си (висок и строен, много красив, с леко продълговати очи, които разкриваха индианската му кръв човек лесно можеше да се подведе, че е наследник на аристократична испано-мексиканска фамилия) той произхождаше от невероятно бедно

семейство, роден в затънтено селце, и извоюваните от него дипломи очевидно се дължаха на поредица от чудеса и на дяволски упорит труд. Джордж Тарас го нарече Матадора, Убиеца. И наистина по гъвкавата си походка, по небрежната точност на речта си, по студената неумолимост в преговорите той притежаваше нещо от един Ордонес или Луис-Мигел Домингуин на арената. Франциско Сантана бе Човек на Краля за всичко, свързано с данъчните закони, петролните сделки във Венецуела, Съединените щати и Карибите и — най-неочаквано — със заводите за обезсоляване на морска вода.

На преговорите в Далас той се представи на тексаските си събеседници като пълномощник на американо-мексиканска група, която притежава както в самия град, така и в близост до него и във Форт Уорт десетина хиляди хектара, някои закупени през 1952 и 1953 година, други след 1957. (За парцелите в Далас и Форт Уорт Сетиниак дава всъщност цифрата деветнайсет хиляди и петстотин хектара, собственост на сто подставени панамски дружества. 1957 година беше тази, когато Климрод осъществи операциите в Невада заедно с Тюдор Ангел.)

Събеседниците на Сантана бяха делови хора от двете най-големи местни династии, именно които Несим Шахадзе, действайки от името на Климрод, щеше да срещне като противници в гигантската операция с метала-пари — silver^[1].

Подпомаган от Морс, Сантана реализира преговорите по най-блестящ начин, като осъществи faenas^[2] на тореро и приложи буквално духа и буквата на указанията, получени от Реб. Реб присъстваше в качеството си на човек, който носи документите на мексиканеца, и с чувство за хумор се втурваше да пали дългите пури на „шефа“ си, който всеки път го призоваваше към ред. Действаха според предвидените размени: толкова хектара в околностите на Лейк Клиф Парк срещу сгради на „Комърс Стрийт“, парцели в околностите на Далас — Форт Уорт Търанайк — срещу участие в различни предприятия, а самото участие, разменено със или без внасяне на налични пари, този път срещу мажоритарно участие в друга група дружества. Сделка, която приключи през юли 1964 година, но всъщност започната от Морс и Сантана четиринадесет месеца по-рано.

Тя донесе общо стотина милиона долара.

— Наистина ли беше нужно да палиш пурите на онзи тъп мексиканец?

Диего беше зад волана на малък жълт камион. Три часа по-рано, призори, той и Реб напуснаха Далас и по неизвестни на Диего причини се движеха право на запад. Стигнаха до Абилийн.

— Единият от адвокатите срещу Франциско и Морс вече ме е виждал. В Хюстън преди пет години. За малко да ме познае. В Хюстън му казаха, че се наричам Дремлер, а сега Франциско ме представяте като Фуенте.

— *Madré de Dios!* — саркастично възкликна Диего. — Ето това вече щеше да е сериозна работа, искам да кажа, ако този Карлсън те беше разпознал. Какво прави тук между другото? Ел Гран Матадор трябваше да те предупреди, че Карлсън ще присъства. Щеше да си спомниш името му.

— Имаше промяна в последната минута и Морс забравил да предупреди Франциско. Морс повече няма да работи с нас. Диего, гладен съм.

Бяха подминали Абилийн и продължаваха да се движат право на запад към Пекос, в посока Ел Пасо. Диего все още не знаеше защо. Реб му бе казал: „Карай по този път“, и той подкара. От просто по-просто. При тръгването им от мотела в Далас, където прекараха две нощи, Реб също му беше казал: „Преобличаме се“ — и се преоблякоха; захвърляйки костюмите и вратовръзките, те нахлузиха изтъркани джинси, стари тексаски ризи и употребявани заострени каубойски ботуши. „В целия този боклук милите ми малки краченца, малкият ми дебел задник и малкото ми хубаво коремче се чувстват възможно най-зле. Приличам на онази мишка от комиксите, Спийди Гонзалес. Липсва ми само сомбрерото...“

— Между другото — рече Реб — трябва да си купиш шапка. Из тези места не се ходи гологлав...

— Хайде холан — изпъшка Диего, напълно разбит.

Отдясно се появи нещо като барака, на която с големи бели букви пишеше „FOOD“^[3].

— Спираме ли?

— Не.

— Мислех, че си гладен?

— Яденето ще почака. Още не сме пристигнали.

— Приятно съм изненадан да чуя, че все пак отиваме някъде. И къде е това някъде?

— Суитуотър.

Пристигнаха към единайсет часа на 2 юли. Според Диего градчето не си заслужаваше не само пътуването, ами дори и спирането в него. То беше малко, разположено край пътя, изпепелено от слънцето и сякаш заспало за вечни времена. Реб избра един ресторант, който не представляваше нищо особено. Поръчаха си пържолки и за милионен път, но без никаква надежда Диего обясни на безкрайно отегчения келнер, че обича недопечено месо, червено, много червено, напълно сурово отвътре, нали разбирате какво имам предвид? Но с примирението, че каквото и да кажеше, пържолата щеше да бъде прегоряла. Както се и оказа. Ядяха и тогава нещото се случи — докато погълщаха неизменното парче ябълкова торта.

Мъжът, който влезе, имаше мускулести татуирани ръце късо подстригана като на морски пехотинец коса, черна широкопола шапка, украсена с ивица гущерова или змийска кожа. В лявата си ръка държеше нещо като метално кошче за боклук, чийто капак бе затворен с кожен ремък.

Той остави кошчето на най-близкия стол и си поръча бира.

Диего, който познаваше Реб, улови погледа му. Запита:

— Какво става?

— Виж афиша над главата си — отговори Реб със странна весела искрица в светлите си зеници.

Диего вирна нос, но трябваше да се изправи, за да прочете. Най-важните думи бяха „Вако“, за която то Диего знаеше, че е град в Тексас между Далас и Хюстън, после „rattle-snakes round-up“ и накрая сумата, която щеше да получи победителят: „Триста долара.“ Тръпки побиха Диего Хаас.

— Заради това ли дойдохме, Реб?

— Ммммммм.

Диего знаеше какво означава „round-up“ — турнир. Знаеше също какво е „rattle-snake“ — гърмяща змия. Наричана още „змията със звънчетата“. Неочаквано изпита страх.

Страх, от който му се повдигаше.

— Сами трябва да хванете вашите животни — съобщи мъжът с татуираните ръце, който се казваше Джок Уилсън.

— Тези са си мои. Но ако искате да ни придружа, за да си уловите — съгласен съм. Двайсет долара.

— Шест — рече Реб.

Споразумяха се за дванайсет.

Потеглиха с жълтия камион през нагорещените хълмове, където температурата надхвърляше сигурно петдесет и пет градуса. Уилсън носеше със себе си необходимата екипировка: прътове, в чийто край бяха закрепени метални щипки от усукани железни телове, джобни огледалца, туба с бензин и неизбежното кошче за боклук.

За един час хванаха много бързо три — животните стояха на сянка под една скала, дори те не издържаха на яростното слънце. Но през следващите два часа нито една гърмяща змия не се показа.

— На това място имахме късмет — обясни Уилсън. — Но аз съм тук, за ваше голямо щастие, и дяволски добре познавам този шибан район. Няма да отидат зян петнайсетте долара, дето ми обещахте.

— Дванайсет — каза усмихнат Реб. — Плюс една бира, като се върнем.

С джобните огледалца улавяха слънчеви лъчи и осветяваха поред скалните цепнатини, докато накрая откриха гъмжащо гнездо. Уилсън отпуса малко медно маркуче от тубата с бензин и полека започна да излива течността.

— Внимавай, приятелче...

През следващите минути със специални щипци уловиха шест змии, като едната от тях за малко да захапне ботуша на Реб, изненадан от светкавичното ѝ изстрелване.

— Ей такива са гърмящите змии — сподели Уилсън. — Не се извиват като останалите животни, тяхната мама, а изхвърчат право встрани. С един отскок правят по миля и половина, трябва да видиш, за да го повярваш, състезателни змии, приятелю. Дяволски трябва да се внимава. Липсва ти само една, момче, и си готов със своите десет курвенски гърмящи змии...

Шест от уловените през този ден змии бяха от вида рогати, като най-дългата достигаше седемдесет-осемдесет сантиметра; една беше каскавел — метър и половина, развита и освен обичайната мозайка на

гърба си имаше слети в петна линии от двете страни на тила; последните три бяха диамантени гърмящи змии — най-голямата достигаше два метра.

Всичките имаха в края на опашките си известното звънче — клиновидна торбичка от рогово вещество.

Естествено всичките бяха опасни, но по различен начин: рогатите и диамантените пускаха хемотоксична отрова, която атакуваше стените на кръвоносните съдове и разрушаваше тъканите. Каскавел беше по-особена: нейната отрова (зъбите и, както при диамантените, достигаха четири сантиметра дължина) беше невротоксична и водеше до парализа на мускулите, включително и на сърдечния.

— Зависи от тези приятели, малкият — отговори Уилсън на въпроса, зададен му от Диего. — Ако наистина искаш някой от тези педераста да те ухапе, по-добре избери рогатите или диамантените. Каскавелите са гадни шибани курви. Но при всички случаи трийсет-четирийсет минути, и хвърляш топа. Най-много.

Последната змия — диамантена — я уловиха, когато се смрачи. Тъкмо беше подгонила заек. За да я задържат първоначално на земята, после да я вдигнат и накрая да я напъхат в кошчето, трябваша двама души — Диего и Реб. Уилсън само бързо затваряше капака.

— Тези животни не са за мен. Аз съм само водач. Не трябва да го забравяте. Тринайсет долара?

— Дванайсет и една бира.

Диего стоеше, замръзнал от страх. Качиха се в камиона. Уилсън попита:

— На турнира във Вако ли ще ходите?

Реб кимна. Уилсън го разглеждаше с любопитство.

— Преди играл ли си с гърмящи змии?

— Не, точно заради това — отговори Реб.

Турнирът щеше да се състои под огромен сайвант, разчистен за целта по средата, а големите селскостопански машини бяха подредени така, че образуваха седалки и ограничаваха малка арена. Сайвантът беше на една ферма край река Бразос, на десетина километра южно от Вако и на четиридесет и пет от Далас.

В средата на арената се намираше клетката, направена от много ситно изплетени метални мрежи — три на три метра, висока около метър и двайсет, но без похлупак. Двеста и петдесетте — триста зрители бяха платили по долар и половина, за да ѝ се радват.

— Диего, разбра ли какво искам от тебе?

— Да.

— Диего, ако мръднеш, преди да съм ти дал знак, няма да ти го простя.

— Разбрах, Реб.

Под сайванта настъпи тишина. От един железен сандък изсипаха в клетката десетте гърмящи змии, които веднага започнаха да се извиват и гърмят с опашките си. Дори една яростно се хвърли, отвори огромна паст и на два пъти клъвна металната мрежа. Тълпата издаде затаен шепот, както aficionados^[4] при излизането на арената на хубав бик от Миура.

... Ала щом първият екип се появи, шепотът секна. Двамата мъже бяха облечени в джинси и ризи, с широкополи шапки и ботуши с полегати токове. Ръцете им бяха голи. Единият държеше дебел ютен чувал, от тези, в които събират житото. Мрежестите стени на клетката им стигаха до кръста. Изчакаха сигналния вик на съдията и се впуснаха. Единият улавяше гърмящите змии с дълга щипка, натискаше главите им към дървения под, хващаше ги под челюстите и ги мятеше в чувала, който съотборникът му отваряше точно в необходимия момент, като междувременно размахваше чувала във въздуха, за да държи влечугите на разстояние.

Не бяха много чевръсти. Трябваша им повече от две минути и десет секунди, за да напъхат всичките змии и чувала.

— Не е зле, но може още по-добре — изкоментира съдията.

Напомни, че рекордът е минута и девет секунди.

— Реб?

— Не сега, Диего.

Реб стоеше съвсем изправен, с отпуснати ръце и зареян поглед.

— Реб, кой ще влезе в клетката с теб и ще държи чувала?

— Уилсън.

Тишина. В клетката влезе следващият екип.

— Уилсън да върви по дяволите — внезапно каза Диего с мрачна решимост. — Само аз и никой друг ще ти държи чувала.

— Не.

— Добре, Реб. В такъв случай ще трябва да ме убиеш. Защото ще скоча в клетката и ще се тропосам точно върху змиите.

Диего се разкъсваше между две чувства — и двете еднакво ужасни. От една страна, изпитваше истински кошмар от гърмящите змии, а, от друга — безумния страх, че Реб може да умре пред очите му, неспособен с нищо да му помогне, дори и да умре с него. Нито за миг не бе помислил да спре Реб „да си поиграе със змиите“, както казваше Уилсън. Но и дори да му беше дошла подобна мисъл, той, който толкова добре познаваше Реб, веднага би я отхвърлил. Диего разбираше своята мисия в живота на Реб като човек, който го придружава — при нужда насърчава и подтиква — чак до края на пътя му. Без значение какъв е този път. Накъдето и да се е отправил.

— Реб, умолявам те.

Трепереше, очите му бяха пълни със сълзи.

— Не ми отказвай, Реб.

— Джок — обърна се Реб със спокойния си глас към Уилсън, — Джок, има промяна — Диего ще държи чувала вместо вас. Колкото до останалото, Джок, всичко е извънредно просто: докато не ви погледна, няма да предприемате нищо. Нищо. Става ли?

— Ти си луд, приятелче — рече Уилсън.

— Щом ви погледна за няколко секунди, но само тогава, не преди това, ще се намесите.

— Става. Ако това искаш.

— Това искам.

Минаха под номер пет и точно преди тях екипът от съседното село Браунсууд постави нов и доста забележителен рекорд по пъхане на гърмящи змии в чувал: петдесет и девет секунди; наградата от триста долара почти им беше сигурна. Впрочем те се заеха с празнуването на предстоящата победа: убиха змиите, одраха ги, за да ги опекаат на жаравата и да ги изядат.

Предишният екип под номер три нямаше успех — притекоха се хора и с дълга куки удържаха змиите; човекът, който трябваше да ги улови, бе ухапан по крака и една от трите линейки под сайванта отфуча към болницата във Вако с виещи сирени.

Всичко вървеше добре при първите девет животни, макар че постигнатото време не бе от най-добрите. Когато деветата змия попадна в чувала, държан от плувналия в пот Диего, вече бе изтекла минута и половина. Но Реб със сигурност можеше и по-бързо. Всеки път без никакво колебание голямата му ръка хващате триъгълната глава точно под челюстите и спокойно, без бързана извършваше последното движение — пускаше бясно гърчещото се тяло в чувала. Лицето му оставаше безизразно, макар че на два пъти се усмихна на Диего. Дори за миг Диего искрено си помисли, че Реб се е отказал от намерението си.

Оставаше десетата змия. Диамантена, дълга метър и половина — красива, лъскава. При приближаването на Реб тя застана в бойна позиция — предната част на тялото ѝ имаше формата на вертикално S, а главата ѝ извършваше едва забележимо движение напред-назад, пускайки от време на време раздвоения си език...

... И когато прътът в дясната ръка на Реб се озова на двайсет сантиметра от нея, главата ѝ с мълниеносна скорост се стрелна напред. В следващата десета от секундата лявата ръка се спусна, обхвана горната част на тялото, много бързо се оказа зад главата, притисна я и блокира цялото тяло, което се мяташе във въздуха.

— Внимавай, Диего — каза Реб и се усмихна за трети път.

Пусна пръта и много внимателно дясната му ръка зае мястото на лявата. Стисна — челюстите се отвориха докрай, показаха се зъбите.

— Сега — рече Реб.

Протегна ляната си ръка пред змията и отпусна натиска. Тълпата изрева. Зъбите потънаха точно между палеца и показалеца.

— Диего, дръж здраво чувала, ако обичаш — каза Реб със стиснати зъби.

После вече не можеше да говори. Някакъв човек скочи в клетката и изтръгна чувала от Диего, който вече почти го беше пуснал. Друг човек, Уилсън, се озова до Реб и с един удар на ножа си отсече главата на змията, освободена от хватката на ръката. Уилсън и още двама хванаха Реб под мишниците и колената, изнесоха го от клетката и го положиха върху една маса. Всичките му крайници се тресяха, а лицето му бе тебеширенобяло.

Но със здраво стисната челюст, затворени очи и потръпващи ноздри, без да издава нито звук. Някой каза:

— Ще трябва да го режем.

Ухапаната ръка се подуваше, отокът вече обхващате китката и лакътя с умирането на кръвоносните съдове и некротизирането на епидермата. Под сайванта бе настъпила пълна тишина.

— Ще чакаме — рече Уилсън. — Каза да чакаме, докато ме погледне. Питайте приятеля му.

— Ще чакаме — потвърди Диего, а очите му безумно горяха.

Трийсет секунди.

— Пригответе линейката — нареди Уилсън. — Keep it cool, man.

[5]

— Четиридесет секунди, Реб — промълви Диего.

— Keep it cool, man.

— Петдесет — продължаваше Диего.

Реб вече се тресеше от спазми и ако не бяха двамата мъже да го държат, щеше да падне на земята.

— Keep it cool, man.

— Една минута — не преставаше Диего.

След двайсет и пет секунди Реб отвори очи, направи опит да се усмихне и сивият му, толкова ясен поглед първо потърси Диего и после, чак след това, Уилсън.

— *Seга!* — изрева Уилсън.

Тичешком го отнесоха в линейката — вратите ѝ вече бяха отворени, шофьорът зад волана, носилката и каишите готови. Един санитар се опита да не пусне Диего в линейката — към корема му се насочи дулото на „Колт 45“.

— Ако умре по пътя, amigo, всички поемаме с него. Миу pronto, rog favor.^[6]

В линейката с нож и без упойка изрязаха вече некротизираната плът — парче, което започваше между палеца, преминаваше през китката и стигаше почти до лакътя; около трийсет сантиметра дълго и при най-засегнатите места пет сантиметра широко. Раната беше дълбока половин сантиметър и кървеше сравнително малко.

Във Вако лекарите казаха на Диего, че от такова безобразно клане не е имало никакъв смисъл, „но тези луди се хвалят с белезите си и приятелят ви сигурно ще постави рекорд“.

При всички положения, естествено, той нямаше да умре.

- [1] Сребро (в оригинала на английски). — Б.пр. ↑
- [2] Дела, работи (исп.). — Б.пр. ↑
- [3] Закусвалня (англ.). — Б.пр. ↑
- [4] Запалянковци (исп.). — Б.пр. ↑
- [5] Стой спокойно, приятелче (англ.). — Б.пр. ↑
- [6] По-бързо, ако обичаш (исп.). — Б.пр. ↑

39.

Джордж Тарас смята за абсурдна идеята, че при случая във Вако (впрочем и при други, за които Диего отказа да спомене) Реб Климрод съзнателно е търсел смъртта.

„Той страдаше като безумен след загубата на единствената жена, която някога бе обичал. Но представата за един полудял от болка Климрод, който кръстосва света и при всеки удобен случай предизвиква смъртта, отнела му Чармиан, е прекалено романтична.

Това би означавало да поставим този необикновен човек в определени рамки.

Той беше най-богатият човек, раждал се някога на земята. Още през 60-те години притежаваше и управляваше богатство от седем до осем милиарда долара — толкова, ако не и повече, колкото Лудвиг и Гети имаха заедно по онова време. И в тази област той все още не бе достигнал тавана на възможностите си, далеч не го бе достигнал.

Но ако става дума за някакъв романтизъм, трябва да го търсим другаде, в съвсем друга орбита. Неговото предизвикателство с гърмящите змии — от гледна точка на житейското му поведение — е само един анекдот. Достатъчно е да си спомним първата му среща с Диего Хаас през ноември 1947 година, когато потънаха в най-необятната, най-непознатата и най-опасната джунгла на света, когато извървя самотен хиляди километри, а шансът му да оцелее бе един на един милион. И да изгради такова богатство, което надхвърля човешкия разум, оставайки в пълна сянка чак до края — дори и това не е достатъчно за пълното определение на неговата същност.

Истинските мащаби на Климрод са още по-огромни. Тях по-добре ги виждам в последното му невероятно експлодиране.“

Франциско Сантана пристигна в Ню Йорк през септември 1964 година. Това бе и първата му истинска среща с Дейвид Сетинианц, който го знаеше само по име. Двама от помощниците му дойдоха преди него, поотделно, без да се познават, всеки носеше различно

досие, но и двамата бяха убедени, че изпълняват тайна и изключителна мисия. Към собствените си подчинени Сантана прилагаше съвсем открито системата на непропускаемите прегради, така присъща на Реб Климрод.

Мексиканецът отказа да отиде лично в кабинетите на Източна 58-а улица. Една сутрин се обади по телефона, използвайки уговорените кодове, за да се представи, и много вежливо, на гладък английски с едва доловим акцент, попита Сетиниац дали ще се съгласи да дойде в апартамента му в „Плаза“, съвсем близо до него. Сетиниац благодарение на един доклад, предаден му от мистериозния Джетро, знаеше абсолютно всичко за събеседника си и, разбира се, че се изкачва все по-високо в генералния щаб на Реб. Прие, без да се колебае. Не му се случваше често да напуска кабинета си, а го подтикваше и любопитството — екипът на Сантана бе извършил работа от най-високо качество, бе разкрил нови и много ефикасни сделки за Климрод.

— Малко неща знам за вас — рече Сантана. — Просто Реб ми каза, че трябва да ви докладвам за всичко, за абсолютно всичко. Мога ли да задам един въпрос?

— Човек винаги може да зададе един въпрос — отвърна Сетиниац, който доста се забавляваше. Не за първи път някой пратеник на Реб, независимо от положението, което заемаше в тайната йерархия, се колебаеше да му се довери.

— Кой сте вие? — запита Сантана.

— Адвокат — отговори Сетиниац. — Като вас. Ни повече, ни по-малко.

И както при другите, отново отгатна въпроса или по-скоро въпросите, които вълнуваха мексиканеца: „Кой сте вие, че трябва да ви се отчитам до най-малките подробности?“, и още: „Кой е Реб Климрод? Не е ли самият той представител на някого? Ако да, на кого? Кой би могъл да бъде над Климрод, кой, по дяволите? Може ли да съществува на света човек, способен да командва Реб Климрод?“

Именно последният въпрос измъчваше най-много всички тези хора, които идваха при него. Често пъти във фанатичната си привързаност към Реб те побесняваха при мисълта, че някой друг освен тях има правото да знае всичките им толкова ревниво пазени тайни. И освен това нито един от тези хора, нито един нямаше

цялостна представа за Реб. Всеки от тях държеше само парче от гигантската мозайка... а човекът, който можеше да ги събере всичките в едно цяло, бе Сетиниац... Или почти всичките, тъй като през 1964 година той не знаеше абсолютно нищо за това, което се готвеше в Южна Америка...

В случай че Сетиниац би се възгордял от изключителното положение, което заемаше, подхвърленото коварно предположение на Джордж Тарас, че може би някъде по света, даже в самия Ню Йорк, съществува друг Сетиниац, също така възгордян и също така събирац в най-дълбока тайна парчетата на различна, но не по-малко гигантска мозайка, щеше да го върне обратно на земята...

Сетиниац каза на Сантана:

— Задачата ми е да документирам — нищо друго. Да речем, че съм нещо като писар.

Мексиканецът го разглеждаше с черните си, леко продълговати и много студени очи. Но като че ли се отпусна. Попита дали Сетиниац е успял да проучи досиетата, донесени от помощниците му. Сетиниац отвърна „да“.

— Това е огромна сделка — рече Сантана почти със съжаление. — Само операциите в Далас представляват повече от сто милиона долара.

— Наистина огромна — призна Сетиниац, като правеше всичко възможно да изглежда впечатлен.

И си мислеше: „Сега се правя на Реб — в известен смисъл. Аз, който нямам никакво чувство за хумор!“

— Но това не е всичко — продължи Сантана. — Трябва да се прибавят толкова, ако не и повече за петролните сделки в Маракайбо и в Карибите. Сто и петдесет допълнителни милиона са по-близо до действителността.

— Потресаващо — съгласи се Сетиниац, който в същото време бързо пресмяташе и мислено си казваше: „Общо това трябва да представлява три или четири процента от богатството на Реб. Или поне от богатството, което на мен е известно. При такова положение цифрите губят смисъла си.“

— И още нещо — продължаваше Сантана, — заводът за обезсоляване на морска вода...

Тази сделка Сетиниаци я знаеше още от самото му раждане — раждането на завода, не неговото собствено. Появи се в досиетата му през 1956 година, малко след като задейства Втората офанзива. Първоначално едно панамско, но всъщност климродовско дружество предостави на мексиканското правителство на три етапа близо сто хиляди хектара пустееща и поради това необитаема земя. Второ дружество, също толкова анонимно, колкото и първото, построи инсталация за едновременното получаване на питейна вода и сол, второто дружество се ръководеше от човек на име Елиас Бениш, за когото Сетиниаци по-късно научи, че е братовчед (емигрирал в Съединените щати) на Йоел. Трето дружество, със седалище на британския остров Джърси, построи евтини жилища. Четвърто се зае да облагородява парцелите под ръководството на пълномощник с мексиканска националност, посочен от Франциско Сантана; парцелите бяха продадени на фермери и мексикански дружества. Петото дружество, френско — Пол Субиз участваше с голям процент, — построи пристанище, в което можеха да акостират кораби с тонаж до сто и петдесет хиляди тона...

... И накрая шестото дружество, чийто собственик се оказа Франциско Сантана, се зае с продажбата на солта, чиято продукция достигаше петнайсет милиона тона годишно.

— Има нещо ново — каза Сантана — и предпочетох лично да ви го кажа, пък и да се запозная с вас. Ново, свързано със заводите за обезсоляване — подписахме договори за построяване на още такива заводи на Арабския полуостров при много изгодни условия. Един ливански банкер от Бейрут на име Шахадзе ни помогна да осъществим контакт с емирите и подхвърлих на Реб да го възнагради по някакъв начин. Но не това ме доведе тук. Точно в този момент преговаряме за откупуването на завода ни в Мексико. Почти сме постигнали съгласие за шестдесет милиона долара, което е много добра цена. Проблемът е другаде. Преди няколко години подписахме договори за солта с японска химическа групировка. Наскоро ги възобновихме и адвокатът им, някой си Ханг, е дяволски твърдоглав. Този китаец от Хонконг може с упоритостта си да подлуди всеки човек. Но както и да е. Исках да ви кажа за тази история с корабите. Малко ме притеснява. Изключителните права за транспортирането на солта бяха дадени на

либерийска компания при условия, които този път съвсем не ме задоволяват.

— Какво значение има това? — вметна Сетиниаци. — След като всичко ще бъде препродадено на една германска група?

— Вече най-малко от три години либерийската морска компания трупа огромни печалби на наш гръб.

— Говорихте ли с Реб?

— Много пъти. Съгласи се, че е направил грешка при установяването на първоначалните контакти. Но по мое изрично настояване все пак прие да продължи битката. Предпочитал сделката да мине в графата печалби и загуби. Сблъсках се с адвокатите на либерийската компания — гърци от Ню Йорк, братята Петридис. Истинска стена. Познавате ли ги?

— По име — отговори Сетиниаци. — Имат забележителна репутация.

А си мислеше: „Сега Хората на Краля се борят помежду си! Представям си физиономията, вероятно безизразна, която е направил Реб при съобщението на Сантана, че ще се хвърли в устата на такива вълци като Ник и Тони. Ама че луда история!“

— Сетиниаци — каза мексиканецът, — понякога трудно разбирам Реб. В повечето случаи е гениален, наистина гениален, а аз си меря думите. Само че понякога напълно изчезва. Дори не знам как да се свържа с него, ако стане нужда...

— Случвало ли се е досега? Искам да кажа: случвало ли ви се е досега да имате нужда от него и да не можете да го откриете?

— Никога. Но би могло да се случи. И не говоря само за физическите му отсъствия. Случва му се да сключва някои сделки през куп за грош, както при тази история с морския транспорт. Човек би си помислил, че парите въобще не го интересуват. Не се оплаквам, точно обратното. Но исках да поговоря с някого. Сетиниаци, има ли нещо, което трябва да знам, а не го знам? Не вярвам, не мога да повярвам, че Реб може да допусне грешка. Може би ще ви се стори смешно, но мисля, че Реб е непогрешим. Можете ли да отговорите на въпроса ми?

— Знаете всичко, каквото трябва да знаете.

Сетиниаци се усмихна. За малко да избухне в луд смях — вътрешен, — представяйки си всички тези Хора на Краля, споменати от Сантана: Ханг, Шахадзе, Субиз, Етел Корт (дружеството от

Джърси), братята Петридис и самия Сантана и дори Елиас Бениш (макар че той не бе Човек на Краля, а просто доверено лице, на което Реб бе предоставил едно дружество), да се борят и преговарят едни с друга, без да се познават и съвсем естествено всеки един да смята другия за „твърдоглав и упорит“. Под лукавото око на самия Реб, стоящ в сянка, „точно както и аз“.

Но неочаквано изповяданото смущение на впрочем блестящия мексиканец бе много сходно с това, което самият той изпитваше пред Реб, за да се подиграе с него.

— Франциско, и аз изпитвам същото чувство към Реб. Едно е сигурно — той не е обикновен човек.

Оттук започна приятелството им.

Франциско Сантана имаше още една, по принцип последна причина, за да се срещне със Сетиниац. По заповед на Реб вече близо от година работеше заедно с Джордж Тарас върху доста особена задача, наричана обикновено „данъчен рай“.

Още в началото на феноменалното Климродово богатство Джордж Тарас, подпомаган от цял отряд международни данъчни специалисти, лично се зае с тайните фондове на организацията (в известен смисъл тя имаше формата на множество пирамиди, издигнати една до друга с различна форма в зависимост от различните области и без връзка помежду си освен самия Реб — и сведенията на Дейвид Сетиниац).

И тъй като секретността беше самата същност на тази организация, те с пълни шепи се възползваха от възможностите, предоставени в началото на 50-те години, и от законодателствата на някои държави, които допускаха на тяхна територия напълно анонимни дружества. Всеки път, когато им бе възможно и полезно. Така че във фишовете си Сетиниац притежаваше цяла колекция от предприятия, чиито седалища бяха в Панама, Монако, Вадуц в Лихтенщайн, Джърси или Гуернеси.

От 1962 чак до 1968 година колкото колониалната система се разпаднаше и изчезваше, толкова повече имена се прибавяха към списъка, в повечето случаи доста екзотични: Бахамските острови, Кюрасао (бившите Холандски Антили), Кайман, Търкс и Кайкос,

Науру (микроскопичен атол наред Тихия океан), Гибралтар, Хонконг, остров Ман.

... И, разбира се — Либерия^[1].

Близо сто и осемдесет климатодовски дружества бяха регистрирани в Либерия. И повече от двеста, ако броим и разтурените в един или друг момент, по една или друга причина.

„Дейвид, беше казал Тарас, аз остарявам. Годишите се трупат върху крехките ми рамене и обикалянето на света с аероплан все повече ме уморява. Помолих Реб да прикрепи към мен някой, който покъсно ще ме замести изцяло. Не знам Реб кого ще избере...“

Франциско Сантана.

Сетинианц: „Той и още един човек, холандец, когото ще нарека Де Вриес, свършиха значителна работа. Задачата им не беше да създават дружества за Реб (с изключение на лично контролираните от Сантана), а по-скоро да бдят при възникването и стабилността на един данъчен рай. Най-малко три държави или острови, понеже става дума предимно за острови, често споменавани днес като данъчен рай, бяха изцяло «измислени» от Сантана и Де Вриес. Знаем го, понеже ръководех специален бюджет, кръстен от Реб с доста прозрачното кодово наименование «Милтън», алюзия за поета Джон Милтън, автор на «Изгубеният рай»... и «Намереният рай». Бюджетът служеше, да речем, за убеждаване на заинтересованите малки държави. Невинаги ставаше дума за обикновени бакшиши. В даден случай например желателните юридически разпоредения се приемат от новата държава в замяна на договор с една от нашите морски компании.“

Сетинианц покани Сантана на вечеря и мексиканецът с благодарност прие. Двамата мъже бяха на почти еднаква възраст, малко над четиридесетте, с един и същ вкус към нещата, които, ако вървят добре, без да се говори за тях, вървят още по-добре, когато се говори за тях; бяха еднакво старателни, точни, педантични във всички области и еднакво добросъвестни. Сетинианц не мразеше Ник Петридис въпреки буйното му гръцко въображение на радостен пират, още по-малко пък Пол Субиз; но не изпиташе приятелски чувства към тях, дори към французина, чийто език говореше. „Постоянната му ирония малко ме дразни.“ Сериозността на Сантана му допаднаше повече, но това не

учудваше Тарас, който казваше: „Ел Матадор притежава също толкова малко чувство за хумор, колкото и вие, Дейвид, и двамата притежавате еднакви качества на експерти — вие сте създадени, за да се разбирате...“

Сантана си замина от Ню Йорк и много скоро след това изпрати по един помощник ново досие на Сетиниац. Ставаше дума за друга сделка, при сключването на която мексиканецът бе играл второстепенна роля — Сатана бе преговарял за парцели в Ямайка, без дори да знае за какво щяха да му послужат. И наистина покупката влизаше в рамките на много по-обширна операция, проведена от двамата Хора на Краля — Филип Ванденберг и Етел Корт, — чиято цел бе да построят две хотелски вериги на Карибските острови. (Ванденберг и Етел Корт не се познаваха и Климрод се бе погрижил да ги постави в положение на конкуренция — всеки от тях отговаряше за едната от веригите.)

Досието на Сантана бе придружено с лично писмо: той канеше Сетиниац да му гостува в Мексико, в Мерида, провинция Юкатан.

След още няколко епистоларни контакта семейство Сетиниац в целия си състав — по онова време вече имаха пет деца — осъществи пътуването през пролетта на 1965 година. Прекараха две седмици в, общо взето, скромно имение, но географското му местоположение позволяваше да се посещават храмовете на майте и Сантана усмихнато твърдеше, че именно такава кръв тече във вените му.

На мексиканеца му бяха необходими цели десет дни, докато се осмели да зададе въпроса, но псе пак го зададе:

— Дейвид, сигурно няма да ми отговорите, по наистина има нещо, което страшно много ме интересува — за бога, какво смята да прави Реб с всичките тези осем милиона бора от Карибите?

— Какво? — възкликна Сетиниац стреснат.

— Борове. Дървета като тези около нас. *Pinus Carybea* — това е истинското им название.

— Каква цифра казахте?

— Осем милиона.

Сетиниац бе окончателно поразен. До такава степен, че не можеше да остане невъзмутим. Но Сантана очевидно по друг начин изтълкува мълчанието му.

— Извинете ме — рече той. — Не трябваше да ви задавам този въпрос, виждам, че с моята неделикатност ви поставих в затруднено положение. Да не говорим повече, моля си. Елате да видите Сепоте. Това е голям естествен кладенец, в който навремето моите прадеди са хвърляли изкупителните жертви, като преди това не са забравяли да ги обсипят с бижута. Не чак толкова лоша смърт.

„Осем милиона карибски бора! Какво ли пак е намислил?“ Мистерията буквално дълбаеше Сетиниац. Веднага щом се върна и Ню Йорк, той се зарови — с известно чувство на неудобство — и задълбочено изследване на всичките си фишове, които по онова време вече съдържаха повече от хиляда двеста и петдесет дружества. На Климрод, естествено. Компютърът през 1965 година не бе толкова усъвършенстван, колкото сегашните, но все пак достатъчен, за да разкрие, че никъде в паметта си няма и следа от сделка, свързана с „карибските борове“.

Сетиниац се опита да издири по друг начин — „дървета“.

Така откри или по-скоро си спомни, че Реб Климрод притежава големи дялове от горската промишленост в Норвегия, Швеция и особено във Финландия, Освен това едно от канадските му дружества, асоциирано с напълно непозната (във всеки случай поне за Сетиниац) аржентинска компания, бе сключило огромни сделки със Съветския съюз на Никита Хрущов; договорите бяха продължени без особени трудности (намеса на Пол Субиз) през следващата година — 1964 — след падането на Хрущов.

Така че там ставаше дума за дървета. И двете еднакви досиета, свързани с тази сделка, бяха предадени на Сетиниац — едното от Субиз, другото от швейцарско Черно куче, като отново бе използвана система на двойния контрол, практикувана от Реб.

Това не бе всичко — преди четири години френско-италианско предприятие бе отстъпило петдесет и един процента от дяловете си на типично климродовско дружество със седалище в Панама.

Все повече заинтригуван, Сетиниац продължи издирванията си.

И неочаквано се появи име, за което той не знаеше абсолютно нищо: *Жаим Роша*. Роша беше ръководителят на аржентинската компания, преговаряла с руснаците. Беше също юридически и финансов съветник на панамското дружество (това, което се

интересуваше от африканските гори). И пак той в Канада бе подписал около дузина договори.

Човек на Краля — с всичките му характерни черти. Само дето не фигурираше в нито един доклад „Строго поверително — да се предаде лично“, камо ли пък в някое от известните досиета „Специално“, написано с червено мастило.

Обикновено това означаваше, че лицето е от много малко значение. Но противоречието бе очевидно. „И тъй като й дума не може да става за грешка или пропуск от страна на Реб...“

В пустите кабинети (той винаги изчакваше да остане сам, за да се отдаде на издирванията си, и поради тази причина те му отнеха доста седмици) Сетиниац се впусна в действие. Започна да издирва всичко, свързано с Жаим Роша. Името му се появи още четиринайсет пъти, тоест в четиринайсет различни дружества. Очевидно Роша доста бе попътувал — освен в СССР, скандинавските страни и Африка следите му водеха към Индонезия, Индокитай и Китай, както и участието му във важни сделки в Южна Америка, по-точно Венецуела. По-голямата част от работата му бе свързана по един или друг начин със земеделието, с дървесината, но два пъти бе участвал в доста неясна сделка с каолин и изкупуване на комплекс от фабрики, произвеждащи хартия, във Франция. Пътят му много често се бе пресичал с Хората на Краля: Ханг в Китай и Индонезия, Субиз и Несим във Франция и в страните от Изтока, Сантана във Венецуела, Етел Корт в Африка, Ърни Гошиниац в скандинавските страни, и с други. Но винаги бе проявявал изключителна дискретност. И благодарение само на Франциско Сантана, който случайно спомена за Жаим Роша във връзка с осемте милиона бора, Сетиниац успя да измъкне това име от фишовете, които съдържаха повече от тридесет и пет хиляди имена.

Почувства, че е попаднал на страхотна следа...

През лятото на 1965 година Климрод не се появи. Есента и зимата — също. Доколкото знаеше Сетиниац, през 1966 година той бе идвал в Ню Йорк три пъти. Между другото въпросната година се отличаваше с изключителен разцвет на новосъздадени дружества: цифрата, която записа Сетиниац, надхвърляше хиляда и петстотин. Не минаваше работен ден, без някое Черно куча да донесе ново досие, и

именно по това време организационните качества на Дейвид Сетиниац проличаха най-ярко. Не успя да си вземе отпуска и дори бе принуден да увеличи помещенията си; стигна дотам, че поради липса на място вече мислеше да пренесе цялата си служба в друга сграда въпреки все по-големите улеснения от развитието на информатиката. Но Реб поклати глава:

— Няма смисъл, Дейвид. В последно време бяхте претоварен. Сега нещата вече ще се уталожат.

Потънал в работа по петнайсет часа на ден, Сетиниац нямаше кога да се занимава с мистерията „Жаим Роша“, между впрочем в застой, тъй като през последните месеци името му не беше се появявало никъде. Сякаш бе престанал да работи за Климрод — може би в това се криеше обяснението на загадката.

„А ми мина и мисълта за всички лейтенанти на Реб. Помислих си: Ако искаше да съм в течение...“ Замълчах си.

Всичко се случи през октомври 1967 година.

В получената от Сетиниац бележка се определяше среща в Хънтс Лейн, тоест в Бруклин Хейтс, от другата страна на Ийст Ривър. На посочения адрес се намираше елегантна къща brownstone^[2] от миналия век, чиито прозорци предлагаха великолепен изглед към Тъпър Ню Йорк Бей и Манхатън. „Попитайте за Али Данаан.“ Бащиното име звучеше малко по ирландски, докато малкото можеше да бъде и на лице от другия пол. По улицата имаше много дървета, нещо, което не се срещаше често в Ню Йорк, а Али Данаан се оказа млада, мургава, висока и впечатляващо красива жена. Очевидно художничка. Сетиниац я завари с четка в ръка, а престилката ѝ бе артистично изпръскана с разноцветни петна. Отправи му ослепителна усмивка:

— Той излезе, но сигурно няма да се забави — каза тя.

— Помоли да го извините и да го изчакате. Случайно да искате да бъдете ангелът?

— Ангел?

Тя вървеше пред него — а бедрата ѝ танцуваха под престилката — и го въведе в много красиво ателие. На платното върху статива се виждаха кръгове и черти, от които изплуваха контурите на детско лице.

— Имам нужда от ангел — ей там, и средата или почти в средата. Но вие пък сте рижав. Къде се е чуло и видяло рижав ангел?

— Не съм рижав — обиден отговори Сетиниаци. — Косата ми е венецианско руса.

— По този въпрос можем да поспорим. Както и да е, вие обичате хубаво кафе, добре изпечени, но не препечени пържоли, гъби червенушки с магданоз и чесън, ягоди с крем „Шантии“ и бургундско вино. Доколкото ми е известно. Поръчахме няколко каси „Бон Мар“ — той каза, че то е любимото ви вино. Обядът ще бъде готов след час и половина. Но седнете де. Чувствайте се като у дома си. Предупреди ме, че държането ви е доста официално. Ако искате да телефонирате или да вземете душ — не се притеснявайте. Само да нарисувам ангела, и съм на ваше разположение. Всъщност у вас наистина има нещо ангелско...

Тя мило му се усмихна. И отново същата история — за пореден път Дейвид Сетиниаци се оказваше в ситуация да не знае нищо за отношенията на Реб. Тя дори не беше споменала името му, всеки път казваше „Той“, а веднъж: „*Ние* поръчахме...“, което най-малкото означаваше някаква близост. „И дори не знам под какво име го познава! На всичкото отгоре разбирам, че ще трябва да обядвам тук, че всичко е приготвено в моя чест, чак до «Бон Мар», което наистина е любимото ми вино и чието име този дяволски човек е запомнил!“

— Налага ми се да телефонирам и да отменя една среща — каза Сетиниаци.

— Кабинетът е на горния етаж. Той каза, че ще искате да се обадите. Приготвила съм цял шейкър с мартини, както го обичате.

Изкачи се и се озова в бяла, почти празна стая, в която имаше не по-малко от осем телефона; освен маса и два стола — голям брой книги на английски, френски, немски, испански и италиански. Плюс един Исаак Сишър на идиш. Плюс съчинения по право, между които два тома на сър Джерълд Фицморис: „The General Principles of International Law“ и броеве на „German Book of International Law“ и „Jurnal of World Trade Law“, класическите „GYBIL“ и „JWTL“, над чиито страници Джордж Тарас го бе карал да стои толкова часове в далечното харвардско време.

„Не се е отказал да изучава право...“

Едва тогава забеляза зелената папка, макар и поставена на видно място — между телефонните апарати. Върху папката се четеше познатият надпис: „Строго поверително — да се предаде лично“...

... И още един, с много по-дребни букви: инициалите Д. Дж. С. „Дейвид Джеймс Сетиниац?“ Протегна ръка към зелената папка, докато обясняваше на личната си секретарка да отмени всичките му срещи до второ нареждане и да предупреди вкъщи, че няма да се прибере за обяд.

Но не я взе. Остави я и седна на другия стол. Взе една книга на Сол Белоу и започна да чете. Няколко минути по-късно чу лекото хлопване на входната врата, приглушени гласове, а накрая съвсем безшумно Реб се появи и високият му силует се очерта в рамката на вратата. Усмихна се:

— Съжалявам, че закъснях, Дейвид. Дойдох пеша от Манхатън, но надцених бързината си. Трябвало е да отворите папката.

Подтекстът беше ясен: „След като съм я оставил отгоре. Трябвало е да разберете, че е за вас. Или да си помислите, че съм допуснал грешка.“ А кой би се осмелил да си представи, че Реб Климрод би допуснал грешка? Сетиниац отново изпита раздражение, граничещо почти с истинско възмущение.

— Дейвид, извинявайте. Понякога ви поставям в мъчителни положения. Не ми се сърдете, моля ви.

Влезе в стаята, седна и зае една от обичайните си пози — ръцете в джобовете на сакото, краката протегнати, брадичката опряна на гърдите и очите със замечтан израз. Внимателно каза:

— Искате ли сега да вземете папката и да я прочетете?

Сетиниац остави Белоу и отиде до масата. Папката съдържаше само една машинописка страница. Прочете: „Сетиниац, Дейвид Джеймс, роден в Ню Йорк Сити, щата Ню Йорк, на 2 септември 1923 година. Виж предишното досие. В периода от 1 януари 1966 до 31 декември 1966 година: нищо за отбелязване. Спазвайки получените заповеди, от нула часа на 1 януари 1967 година всяко наблюдение е прекратено.“ Вместо подпис буквата „Дж“.

— Джетро — каза Реб. — Диего сигурно е говорил за него на Джордж Тарас, който пък сигурно е казал на вас. Естествено Джетро е този, който изготвя всичките ви досиета за един или друг човек. И ще продължи да го нрави.

— От колко време съм „под наблюдение“?

— От нула часа на 1 януари 1950 година. Но не знаехте.

— И какво е открил за мен?

— За голямо негово разочарование — нищо. Нищо важно. Джетро смята, че всеки човек на свобода е неразкрит престъпник. Вие и Тарас сериозно разклатихте фундаменталното му убеждение.

„Значи и Тарас“, помисли си Сетиниац почти успокоен.

— И Тарас — каза Реб с отчайващата си способност да чете мислите.

— И от него ли е вдигнато наблюдението?

— Да.

Реб вдигна ръка.

— Дейвид, без отговор на следващия ви въпрос: от колко време съм заповядал на Джетро да преустанови наблюдението над Тарас. Така че не го задавайте, моля ви. Не е толкова важно да знаете дали първо съм се доверил на Джордж Тарас и после на вас или обратното. Впрочем вие знаете как стоят нещата. А сега искам да ме попитате защо, след като съм наредил да ви наблюдават в продължение на петнадесет години, вече не го нравя. Отговор: не зная. Може би защото идва момент, когато човек изцяло трябва да се довери на някой друг.

— Вие ме отчайвате — каза Сетиниац.

— С това, че предугаждам въпросите и отговорите ли? Знам. Правя го несъзнателно.

Засмя се.

— Да речем, че понякога е несъзнателно.

Но много бързо престана да се смее. Погледът му отново стана замечтан. Наблюдаваше Сетиниац.

— Изминаха двайсет и две години сто петдесет и четири дни, Дейвид. Маутхаузен. Спомняте ли си?

— Да.

— Съвсем точно ли си спомняте?

— Сигурно не толкова, колкото вие.

Сивият поглед стана по-тежък, настойчив, почти хипнотизиращ.

— „Животът, боже, ей го тук — и прост, и лесен.“ Дейвид? Спомняте ли си по-нататък?

Сетиниац усети, че го обзема неочаквано вълнение, почувства се слаб.

— „и от града се носи звук на глъч и песен...“

— Да, Дейвид?

— „Какво си прегрешил, ей ти, / та в плач сега си, / кажи, какво направи ти / със младостта си?“

Мълчание. Реб кимна. Усмиваше се необикновено сърдечно.

— Не искам да... как да кажа... да ви развълнувам. Така се казва на френски, нали? Да ви накарам да изпитате тъга...

Размърда крака, извади ръцете си от джобовете на сакото, протегна ги; показа се дългият белег, който започваше между палеца и показалеца.

— Наистина си спомних за онзи майски ден през 1945 година, докато идвах насам. „Никога няма да забравя, че спасих живота ви.“ Това също е написано от французин. И вие наистина ми дължите нещо. Ако не бяхте вие, щях да съм мъртъв. Не съм го забравил.

— Вие никога нищо не забравяте.

— Това невинаги е предимство, Дейвид.

Думите му прозвучаха някак скръбно, а това бе непонятно. Сетиниак бе разтърсен от ново вълнение и си помисли: „А младата жена долу прилича на Чармиан...“ Отново настъпи мълчание. Климрод стана и започна да се разхожда.

— Жаим Роша — изрече той. — Питам се, колко ли време ще ви е необходимо, за да откриете името му? Оказахте се по-бърз, отколкото очаквах. А откакто разбрах, че вече сте го открили, нарочно започнах да ви избягвам. Не бях готов. Кой ви насочи по следата? Франциско Сантана?

— Да.

— Забелязах как се изненада, когато му казах за осемте милиона бора. А вие му гостувахте в Мерида. Логично е да ви е казал. Дейвид, двама души имат почти едно и също име: Жаим Роша и Убалдо Роша. Вторият е бразилец. Не бихте могли да ги сбъркате. Има още имена, които скоро щяхте да научите: Емерсон Коело и Жорж Сократес. Също бразилци. Енрике Ескаланте, Джим Мак Кензи, Жан Колцеско, Трайано да Силва, Юнг Сенг, Уве Собиески, Дел Хатауей, Хари и Етел Вайсман, Морис Еверет, Марни Оукс — но те всичките нямат толкова голямо значение, колкото първите четирима, макар в моите очи значението им да е огромно. Да, зная, Дейвид — нито едно от тези

имена не ви е известно. Не фигурират в нито едно от досиетата ви. И това е причината за днешната ни среща.

Реб отново седна. Силното слънце осветяваше Ийст Ривър и Манхатън и придаваше почти човешки облик на скупчените бетонни кули.

— Дейвид, през последните години работих върху доста сделки. Само вие и аз знаем колко много са те и често пъти колко сложни. И несъмнено по-добре от мен знаете с какво разполагам като пари. Никога не съм бил привличан от подобен род сметки. Не ме интересуват.

Усмихна се.

— И вие добре знаете, че това не е поза от моя страна.

— Бих могъл да ви приведа цифри — каза Сетиниаци. — При условие че разполагате с малко време. Четири-пет седмици. С отклонение в изчисленията от два процента.

— Изобщо не ме интересува, Дейвид.

— Вие сте най-богатият човек в света.

— Много добре — каза усмихнато Реб с едва забележимо весела, но в никакъв случай неучтива ирония.

Протегна големите си мършави и силно загорели ръце, освен на мястото на белега, чийто произход по онова време Сетиниаци още не знаеше. Не носеше часовник, нито пръстен.

— Дейвид, от много години насам подготвям нещо много важно, обичам го безкрайно повече от което и да е друго начинание, с което съм се захващал. Досега никога не съм ви говорил за него и не смятах да го правя преди следващата година. Дългосрочно начинание, Дейвид. Ако сте съгласен, ще ми се след две години сам да дойдете на място и да видите за какво наистина става дума...

„Все още се колебае да ми каже“, помисли си Сетиниаци, който твърде добре познаваше Реб, за да не различи в думите му някакво протакане.

— Така е — продължи Реб. — Колебая се дали да ви кажа.

— В такъв случай не ми казвайте нищо.

Големите ръце за пръв път се събраха.

— Дейвид, създавам държава.

Вече бил инвестирал осемстотин милиона долара, каза той. Но това е само началото. Смята, че ще са необходими поне четири

милиарда. Може би повече. Вероятно повече. Проблемите, които възникват, са доста значителни. Каза „доста значителни“ точно така, както преди няколко минути бе казал, че създадените от него през последните седемнадесет години дружества са „много и понякога сложни“.

Младата художничка влезе и съобщи, че обядът е готов, после през цялото време разговаряха за живопис, книги и кино, Реб яростно защитаваше някой си Никола Дьо Стал, когото пък Али Данаан нападаше...

Но веднага след обяда те отново се затвориха в белия кабинет.

Краля каза, че тази мисъл винаги се е въртяла в главата му, „още от 1949 или 1950 година. Но не преди това“. Може би не толкова ясно, толкова отчетливо. Дълго време не могъл да доведе заключенията си докрай. Но сега вече всичко е готово, иска да каже почти, знае ли човек?

— Така че мечтата ми вече придоби точната си форма. Що се отнася до осъществяването ѝ, все още съм далеч, имам милиони трудности и съпротива за преодоляване... И въпреки това имам право. Един свободен човек, който не може да достигне предела на справедливата си мечта заради такива пречки, заради намесата на държави или на една държава, такъв човек е посредствен, роб на деспотизма и най-дълбоко варварство. Дейвид, вие доста добре ме познавате... Бих ли могъл да приема подобно нещо?

Внезапно станал неизчерпаем, той говори в продължение на часове, а изуменият Дейвид Сетиниак ту му вярваше, ту разбираше невероятното безумие на проекта. До такава степен, че почти не обелваше дума, докато спокойният и приятен глас изброяваше вече направеното, предприетото в момента и бъдещите намерения.

Все пак попита:

— Говорихте ли с Джордж Тарас?

Усмивка:

— Да.

— Кой друг е в течение?

Мълчание. Неочаквано светлият поглед стана мрачен, за няколко секунди почти жесток, но после отново се успокои.

— Освен Джордж Тарас и вие, Дейвид, никой друг в тази част на света. Никой освен хората там.

— А Диего Хаас? — не можа да се стърпи Сетиниац.

Отново мълчание. Ноцта се спускаше.

— Засега това е всичко, Дейвид — каза Реб. — Запомнете: следващата година бих желал да ви кажа нещо повече, нещо вече наистина напреднало и много бих искал да дойдете. Когато ви е удобно, да речем, от края на април нататък. Обадете се на Диего в Рио и просто му кажете, че искате да погостувате в Ипанема. Но елате сам, ако обичате. Още нещо, Дейвид — отсега нататък ще разчитам много на вас, вече ви го казах. Ако сте съгласен, разбира се. И ако се съгласите, ще имате всички необходими правомощия. Аз ще бъда доста зает през следващите години...

Сетиниац нарочно отпътува за Нова Англия.

Познаваше добре интересната малка къщичка, боядисана отвътре в червено, в най-различни нюанси на червеното, която семейство Тарас притежаваше в Мейн. Беше идвал тук непосредствено след войната, още като студент в Харвард, а през онези години Джордж Тарас бе негов преподавател.

Къщата си беше същата освен новопостроените две стаи.

— За да подреда... — впрочем какво ти подреждане! — за да натрупам всичките тези книги, наистина не знам къде да ги туря.

— Сменете къщата.

Сетиниац не знаеше колко Тарас получава годишно от Реб, но познавайки щедростта му, не се съмняваше, че сумата сигурно е огромна. Във всеки случай достатъчна, за да може бившият професор да закупи три-четири графства.

— Не говорете глупости, ученико Сетиниац. Къде, по дяволите, ще намеря по-голямо спокойствие от тук? И освен това ми харесва пейзажът.

Погледът зад очилата бе особено жив.

— Дейвид, какво ви притеснява?

— Разказа ми за проекта си.

— Така ли? — само рече Тарас.

И продължи съвсем естествено:

— Време е за чая ми, искате ли една чаша?

И едва тогава засраменият Сетиниаци забеляза, че приятелят му е сам в къщата.

— Къде е Шърли?

— Ще отсъства за известно време — отговори Тарас.

Но начинът, по който отговори, привлече вниманието на Сетиниаци.

— Всичко наред ли е?

— Дребни неприятности. Бедната, та тя вече не е в първа младост, каквото и да си мисли. Но няма нищо сериозно. Да поговорим за вас...

Весело се усмихна, наглед също толкова саркастично весело, колкото и Диего Хайс.

— За вас, но не за Реб. Дейвид, аз вярвам безусловно в Реб. Както и вие впрочем, макар че се съпротивлявате с обичайната си доблест. Не обсъждам това, което прави. За мен всичко е много просто — имах късмет в живота си да срещна един гений. Луд гений или гениален луд — както ни харесва, едно и също е. Но гений. Със своя орисия. И страшно много го обичам. Каквото е направил досега, винаги добре го е правил. А дали го разбирам или не, няма никакво значение. Нека не се разпростирате в тази тема. Защо толкова се притеснявате? От новите отговорности, които Реб ще ви повери?

— Те са напълно достатъчни, за да не мога да спя — призна си Сетиниаци.

— Вие имате около себе си най-добрия екип от юристи и специалисти във всички области, който е възможно да се състави. Дейвид, вие притежавате фантастично чувство за организация. Изпитвах известни съмнения, но Реб съумя да го открие; заложи на вас и спечели. От петнайсет години...

— Седемнайсет.

— От седемнайсет години събирате и най-малкото количество информация за най-голямата империя, създадена никога от човек. Със сигурност сте единственият, който има цялостна представа за нещата. Дори Реб, колкото и феноменална памет да има, не би бил в състояние... Без мляко, нали?

— Без мляко, благодаря.

— ... не би бил в състояние да изреди пълния списък на създаденото от него. И той е човек, макар и понякога да си мисля, че

може би е извънземен. Захарта е в буркана, на който пише „Дафинов лист“. За мен не, благодаря, вече ми е забранена. И освен това... да отидем в кабинета ми, обожавам пиенето на чай и яденето на бисквити край огъня...

Напуснаха червената кухня и се отправиха към аления кабинет, като прекосиха карминовата трапезария, виненочервения хол и салона с цвят на мушката, зървайки пурпурно мокро помещение, една рубинена библиотека, втора тъмночервена, гараж в доматен цвят, килер в черешов и цикламена стая за гледане на телевизия.

— Тази стая е прищявка на Шърли — обясни Тарас. — Цикламено! Ама че работа!

Настаниха се край огъня.

— ... И освен това, скъпи ми Дейвид, защо, по дяволите, си мислите, че още през онези далечни години ви бях избрал за мой любимец измежду всички останали студенти? Може би защото съм бил влюбен във вас? Ставам язвителен. Така че Реб мисли за вас това, което самият аз мисля. Говорили сме за вас, ако искате да знаете. Но да, разбира се, понякога той се допитва до мен или размишлява на глас в мое присъствие. Не очаква от вас да увеличавате до безкрайност богатството му, няма нужда от такова нещо, то само ще се увеличава, докато придобие хималайски размери дори вие да не правите нищо друго, освен да седите отгоре му. Нямам нищо против скрупулите ви, но не си ги измисляйте. Опитайте бисквитите... Ще повярвате ли? Реб успя да докара цяло семейство от Ирландия, настани го и до известна степен го обезпечи само защото госпожа Гаванах, която всъщност е главата на семейството, нрави най-хубавите бисквити за чай в света. Което си е истина. И моля ви, не ми разправяйте, че е луд, че проектът му е налудничав или че аз съм луд, защото съм съгласен с него.

Джордж Тарас се отпусна в големия вишнев фотьойл.

— Дейвид, момчето ми, нямам представа кога той ще започне битката, но дори и предварително да знам изхода ѝ, това ще бъде дяволски красива битка. Да пием за безумието и мечтата, Дейвид, които са единствените разумни неща.

[1] Либерия в качеството си на място за развлечения видя бял свят през 1947 година благодарение на богатото въображение на бившия държавен секретар (министър на външните работи) на

Франклик Делано Рузвелт — Хари Стетиниус. Първият човек, възползвал се от предлаганите от „Либериън Тръст Къмпъни“ улеснения, бе Аристотел Онасис.

А предимствата не са малки: мита практически няма, либерийските дружества не са задължени да правят публично достояние списъка и самоличността на акционерите си, не са задължени да свикват управителни съвети или във всеки случай могат да ги свикват там, където си искат, било то на кораб в открито море, без да трябва да публикуват какъвто и да е протокол; дяловете са на вносителя и за разлика от панамските дружества вписването в търговския регистър не е необходимо. — Б.а. ↑

[2] Червеникавокафяв строителен камък, вид пясъчник. — Б.пр.

↑

ЕДНА КОСТЕНУРКА С ДЪРВЕН КРАК

40.

Убалдо Роша спря двигателя на моторницата и начаса настъпи тишина. Кафявата река сякаш не течеше; ако не бяха неочакваните водовъртежи и тихото плискане, човек би си помислил, че водата е мъртва. И както винаги при изгрев-слънце, натрупалата през нощта влага върху растителната стена се превръщаше почти в дъжд — големите и едри капки се стичаха по листата и с плясък падаха на земята. Но това бе единственият шум и дори туканите^[1] мълчаха.

Мак Кензи и Колцеско бяха вече будни, както Жауа и тримата му хора. Единият от тях дори се осмели да прекрачи борда на лодката и плъзна голото си тяло във водата, която му стигаше до кръста. Хвана носа на лодката, насочи я към невидим, но не и за него, естествен проход в реката, като от време на време минаваха под истински свод, много нисък и сенчест, така че мъжете трябваше да лягат на дъното.

— Ароами — каза индианецът.

— Внимавайте — змии — преведе Роша на двамата бели.

Извървяха около шестдесет метра; всеки се изтегляше с помощта на най-ниските клони, докато внезапно светлината на утрото се появи в края на растителния тунел. Излязоха при нещо, което приличаше на блато, заобиколено от джунглата. Ивици сива мъгла неподвижно висяха едва на метър от повърхността му и донасяха лек мирис на пушек, който чувствителният нос на Роша разпозна. А също и яномамите. Жауа кимна с почти незабележимо трепване на клепачите.

Акостираха на малък плаж. Тогава се появи охраната, материализирала се с почти магическа мигновеност; около трийсетина мъже с остриган като тонзура череп и съвършено голи, а членът им се държеше изправен и прилепнал към слабините с тънък колан от лиани, завързан в основата му. Всички носеха дълги бойни лъкове от черно дърво. Нито една дума не бе произнесена. Изтеглиха лодката от водата, свалиха мотора, покриха го с брезент и го заровиха в листака. Дори прикриха оставените върху меката земя следи от кила. Джунглата се затвори след групата, която започна да се придвижва в обичайния походен ред — две успоредни редици от двете страни на пътеката,

доколкото можеше да се говори за пътека; дори Убалдо Роша след двайсет години, прекарани в джунглата, не би могъл да посочи очертанията ѝ. В един момент се чу нещо като глухо трептене от внезапно отпускане на тетива, ударила се в дървената част на лъка.

Съгледвачите мигом замръзнаха тревожно на местата си, после неколцина се пръснаха, а колоната чакаше. Но се върнаха много скоро и с беззвучен смях показаха паяжината, която е трябвало да разкъсат, за да си проправят път — доказателство, че наоколо няма никаква засада. Роша добре разбираше — всичко това е игра. Повече от две години не бе чувал да се говори за кървави стълкновения. Ала, разбира се, човек никога не можеше да вярва със сигурност на яномамите: най-обикновената женска или ловна история бе достатъчна да ги предизвика; Роша често бе свидетел на потайни, светкавични схватки, когато дългите метър и половина стрели излитаха без никакво предизвестие от привидно лишената от всякакво човешко присъствие растителна стена.

Поеха отново и продължиха да се движат с часове. От време на време стада кресливи маймуни прекосяваха зеления свод над главите им, но бяха прекалено високо, за да бъдат улучени от стрелите. Все пак отчасти походът се бе превърнал в лов. Отначало откриха пресните следи на стадо диви прасета и трима-четирима мъже се отделиха от групата, като предварително намазаха раменете и гърдите си със силно миризлива смес. Преследването на диво прасе изискваше да си ухаещ и миризлив, както и никога да не произнасяш името на дивеча, иначе той веднага ще изчезне. Съгледвачът, който пръв забеляза фонжите^[2], само каза с точно определена интонация: „Видях птици“, и всички разбраха. Но след няколко часа още два патрула последваха първия; преследваха подгонен от кучетата тапир или претърсваха леговищата на семейство броненосци. Роша се озова почти очи в очи с бляскаво зелена, почти фосфоресцираща в зеленикавия полумрак змия и с един удар на мачетето я уби. Даде я на Жауа, който изтръгна отровните ѝ зъби, пхна ги в един дънер, после отрязва главата ѝ и завърза разрязаното тяло, за да спре изтичането на кръвта. Шаматари се засмя:

— Ако ловците не донесат нищо, все пак ще имаме месо за тази вечер.

Но всичките предзнаменования бяха благоприятни: не срещнаха никакво орихие (животно, умряло от естествена смърт), не чуха нито

един крясък на птицата кобари и ловците много грижливо „затвориха пътя“, като разпръснаха по пътечката начупени клони, за да задържат дивеча.

... Впрочем през следващите няколко часа ловците се присъединиха към колоната, натоварени с две диви прасета и други животни.

Вечерта спряха за почивка, накладоха огън и започнаха да опушват месото, докато младите индианци окачваха хамаците. Откриха пчели в дънера на кухо дърво, разтвориха меда във вода и така го пиха. Вечерята се състоеше от няколко сварени папагала ара и агами^[3], набодени на стрели, но най-вече от печени банани, орехи от анакарда, гъсеници и глави на гигантски термити. От последното Мак Кензи се въздържа. Специалистът ботаник по тропикално-овощно лесовъдство бе живял в Нова Гвинея и Африка, но проявяваше известни колебания по отношение на храната. Жан Колцеско обаче схруска термитите с голям апетит — като геолог той години наред беше кръстосвал Кордилерите и Централна Америка и бе свикнал с всичко много по-лесно, отколкото шотландеца.

Не докоснаха месото на убитите през деня животни — би донесло нещастие. На следващия ден тръгнаха рано сутринта; преди това Жауа раздуха жаравата, произнасяйки ритуалните думи: „Ще се върнем, ще се върнем, ти ще останеш да поддържаш огъня...“, иначе цялата експедиция щяла да бъде нападната от мъртвите души, които бродели из джунглата, неспособни да си накладат огън — едни от тях безобидни, но други готови да премажат бъбреците на ловеца, или още по-лошото — да повредят „жизнения му център“.

Следобед на следващия ден стигнаха до „шабоно“, където се намираше Реб.

Временният лагер, в който се намираха близо двеста и петдесет души, бе разположен на един хълм. Триъгълните колиби бяха подредени в кръг, заобиколен с гъст плет от трънливи клонаци, за да спират нападенията или промъкванията на духове и други *шавара*, демони, носители на болести и епидемии. А вътрешното пространство оставаше свободно. Покривите на колибите бяха направени от широки

бодливи листа, *мийома*, много по-устойчиви от използваните за нощните подслони *кетиба*.

Реб се приготви още преди изгрев-слънце под любопитния поглед на Жан Колцеско. Беше свършено гол, косите му стигаха почти до раменете, а около челото му — ивица кожа от малка, искрящозелена боа. Усмихна се на геолога:

— Вие трябва да си сложите пояс. Знае ли човек какво го очаква!

Посочи широките пояси от кора, с които майките увиваха кръста на децата, за да ги предпазят от изпаренията. Солцеско се поколеба: „Шегува ли се или не?“

— Сложете го — обади се мълчаливият Убалдо Роша.

Той произнесе няколко думи на яномами. Една жена избухна в смях, приближи се и постави кората над кожения колан на геолога.

Междувременно Реб взе от покрива на колибата си пакет, обвит в листа. Извади от него дървесна кора и лиани във вид на стърготини, добави различни накълцани растения — потопени в някаква течност, която наподобяваше млечен сок. И всичко това изсипа внимателно върху бананов лист. После откъсна влакна от стар хамак, запали ги и ги нареди в кръг около сместа. Тя припламна, но нощната влага скоро я угаси. Реб много търпеливо повтори операцията с други влакна, докато сместа стана достатъчно суха. От време на време разбъркваше малката купчинка с пръчица, без да я докосва с пръсти.

Разтри пепелта с камъни, изсипа я върху нов лист, притисна го силно между дланите и даже между бедрата си, като се поклащаше напред-назад и монотонно припяваше някакво заклинание на яномами.

Направи от други листа малка фунийка, изсипа в нея пепелта, която бе придобила цвят на охра. Междувременно съвсем близо до него запалиха огън, върху който сложиха кратуна от печена глина. Водата в кратуната започна да ври. Тогава Реб постави фунийката над друга, празна кратуна и точно както се прецежда кафе — бавно, капка по капка, — изсипа кипящата вода върху пепелта. В края на фунийката започна да се процежда отначало кехлибарена, а после все по-тъмна течност.

— Кураре — прошепна Мак Кензи, вторачено наведен напред.

Яномами бяха единствените, които добиваха кураре чрез филтриране. Всички останали индианци от Амазония го получаваха

чрез кипене. Растенията от типа страханацей^[4] и техните смеси дават индолов алкалоид при реакция със серип...

— Тихо, моля ви — каза Роша. — Това е церемония.

Воините ловци мълчаливо и сериозно се приближиха в настъпващата зора. Всеки носеше малка глинена купичка, в която получиха полагаемата им се част кураре. После се разпръснаха и със същата, почти религиозна бавност започнаха да мажат върховете на стрелите, като използваха снопове трева, а след това веднага ги изсушаваха на жаравата.

Сега Реб стоеше неподвижен, цялото му тяло бе еднакво загоряло. Гледаше Жал Колцеско, само него и никой друг, с още по-светли от обичайното очи, сякаш го предизвикваше да съзре във всичко това, което ставаше, място за някоя скептична усмивка...

... И в следващия миг, когато най-сетне слънцето се показва над безкрайното зелено море от дървета, се появи гигантският хеликоптер, анахроничен като халюцинация, един огромен „Сикорски“, покрит с антени, които го свързваха с целия свят.

Машината кацна точно в средата на мястото за лагеруване, което бе използвано за тази цел още от праисторически времена.

— Шестнайсет новоописани вида дървета — съобщи Мак Кензи с малко сухия си, с лек шотландски акцент глас. — Така общият брой на известните досега видове в района стават двеста четирийсет и девет. Но нито един не отговаря на вече определените критерии: различието при влакната и смолите е прекалено голямо, целулозата, която се получава от тях, ще бъде с по-ниско качество спрямо нормите и ще продължаваме да се сблъскваме с проблема на възпроизводството им. В най-добрия случай — четирийсет години. Ако не и петдесет или шейсет...

Кабината на хеликоптера беше достатъчно широка, за да може да се раздели на апартамент и на гараж, в който се намираха едни „Ланд Роувър“ и един джип. Самият апартамент се състоеше от четири стени: две стаи — едната запазена за Краля, а другата — с кушетки за шестима, баня с душеве и зала за събрания, където се помещаваше радиотелефонната централа.

В момента Реб говореше с Ню Йорк. Каза на английски:

— Тони, бих искал да получа цифрите, ако обичате. А след това ми дайте Ник.

Погледна към Мак Кензи.

— Достъпите?

— Ще трябва да се проправи път от около сто мили или сто и шейсет километра. С три моста по трасето. Да Силва ще ви представи подробен доклад.

Реб кимна. Изрече:

— Слушам те, Тони.

Изтекоха две минути, през които далечният глас изреждаше цифрите. После:

— Тони, съобщените от Кушида цени все още не са приемливи. Свържете се с него и узнайте причината за тези промени. Ще ви се обадя след два часа. Дайте ми сега Ник, ако обичате. Да, добър ден, Ник. Ник, искам да знам защо онзи товарен кораб е останал край нос Добра Надежда четири дни повече от предвиденото. И защо застрахователната компания закъснява с изплащането. Обадете се на Ланс Ловът в Чикаго да се заеме със случая. Още нещо; намерете ми Пол и го предупредете, че ще му се обадя след петдесет минути. Да, знам, че е във Ванкувър и че там сега е един часът сутринта. Но имам нужда от него. Благодаря, Ник.

Затвори.

— Защо сто и шейсет километра нов път? Може да се използва участъкът К 17.

— Това ще наложи прокарването на успореден път и повече работа. Но мога да попитам Да Силва...

— Аз лично ще го попитам, Джим. Жан?

— Каолин — веднага изрече Колцеско. — Извършените преди девет месеца първи проучвания бяха потвърдени. Качеството на находището е от най-добрите и е почти на повърхността. Разриваш с крак и го откриваш.

— Можахте ли да направите изчисления?

— На пръв поглед между трийсет и петдесет милиона тона най-малко. Оставих екип на мястото, както се разбрахме. Ще имам точни данни след шест седмици.

— На кое място ще се наредим в света? Второ?

— Трето. Но не трябва да губим надежда.

— Връзка с Хонконг — съобщи глас по високоговорителя. Реб вдигна слушалката.

— Да, Ханг. Разкажете ми за сделката в Сингапур, ако обичате. И едва след това за Уелингтън. Слушам ви.

На деветстотин метра под хеликоптера неочаквано се появи просека, на пръв поглед естествена. Но пистата за приземяване, дълга три и половина километра, все пак бе проправена сред гъстата плетеница от дървета. През правоъгълното прозорче Колцеско забеляза няколко постройки, боядисани в бяло и зелено. Отпусна се — прекараните два месеца наред джунглата изобщо не го бяха впечатлили и всъщност той бе изпитал удоволствие въпреки многобройните неудобства и най-вече различните дебнещи го опасности.

Но изпитваше ужас от хеликоптера.

Освен това имаше нужда от жена. За предпочитане облечена. Мечтаеше да е с жартиери и сутиен.

Пистата в сърцето на джунглата се намираше на четиристотин километра от Нанаос по права линия, на северозапад от старата каучукова столица.

През 1969 година броят на обслужваните от пистата сгради бяха около шестдесет, но без хангарите, в които се намираха дванайсет хеликоптера от всякакъв размер и седем самолета — един „Боинг 707“, два „ДЦ — 3“ и един „Каравел“, — както и огромният, също невидим под растителността гараж побрал стотици различни коли и строителни машини.

Малката термоелектрическа централа, построена почти изцяло под земята, бе още по-незабележима. Така че един наблюдател, летящ на ниска височина, със сигурност нямаше да добие точна представа за мащабите на строителството, а постройките щяха да му се сторят доста по-малки и по-малобройни, отколкото бяха в действителност, тоест — щеше да си помисли, че това е някаква хасиенда, малко по-голяма от другите.

Трайано да Силва много се гордееше с отличната маскировка. С напредването на работата през последните пет години той лично и редовно прелиташе над строителната площадка. Дори направи

огромно количество снимки, изследва ги под лупа в буквалния смисъл на думата, както би сторил някой шпионин; и много пъти промени първоначалните планове, разработени в генералния му щаб от осем архитекти и инженери (самият той бе и архитект, и инженер), и стигна дотам, че нареди да посадят нови дървета, като педантично следеше за цвета на листата им, за да се избегне всякакво прекъсване или празнина в зеления цвят на океана.

Единствено пистата за приземяване дълго време го измъчваше с неразрешимия проблем: как, по дяволите, дългата почти четири километра просека, естествено правоъгълна, но и с разклонения, може да се коригира така, че да не се вижда от небето? Реб беше категоричен: искаше на пистата да кацат и най-големите самолети денем или нощем. Да Силва направи всичко, което бе по силите му, за да разчупи, доколкото бе възможно, прекалено геометричния чертеж с напречни опожарени стърнища и даже с изкуствени дървета, боядисани върху рульожките, с пресичащи пистата изкуствени реки (пилотите побеснях), с изкуствени мочурища, които блестяха под слънцето като истински (по хрумването на Хърб Толивър, работил навремето за английските специални служби в Либия и през Втората световна война, като весело мамел армията на Ромел с многобройни танкове от дърво и картон).

Всичко това бе постигнато с подходяща бояджийска работа по цялата писта. Като цяло резултатът ги задоволяваше. С изключение на пилотите, които гневно твърдяха, че вече не знаят къде да допрат колесника. Така че заради тях трябваше да монтират разноцветни мигащи лампи, които да светят и посред бял ден, а също да поставят в контролната кула между дърветата на съседното изкуствено възвишение виртуози по сляпо кацане.

Основното обаче бе постигнато. И ако не си забиеш носа в земята или не се размотаваш между постройките, никой не би допуснал, че хиляда и четиристотин души, в зависимост от седмиците, живеят и работят тук.

Трайано да Силва плъзна картата и на нейно място се появи друга в мащаб две към един милион. Продължи:

— Това е Сера де Курунира. Рио Катримани е на юг, а ето и Мукажай. Вдясно са изворите на Аниау. Жан Колцеско е работил в този район — очерта Трайано с дебелия молив кръг върху прозрачната

термопластична повърхност. — Мислех да се възползвам от К 17, която е само на седемнайсет километра по права линия. Но това изисква огромна работа, теренът е прекалено неравен, намира се в подножието на Де ла Парима, чиито върхове достигат хиляда и четиристотин или хиляда и петстотин метра...

Продължи да говори, но очите на Реб останаха вперени в него и както винаги Да Силва изпитваше смущение, че Реб се догаждаше какво ще каже той, преди да го е изрекъл. Бразилецът Трайано да Силва бе нает от шестнайсет години, през 1953, от един адвокат в Рио, Жорж Сократес. По онова време Да Силва беше най-обикновен геометър и твърде доволен от първата си диплома. Нещата се разпиха много бързо — изпратиха го в политехниката в Цюрих, където бе преподавал самият Айнщайн, като всички разходи пое Реб. После пак на негови разноски и дори получавайки заплата, той изкара двегодишен стаж в „Строителни операции“ в Марсилия — едно от най-големите предприятия на света за държавни строежи — чрез намесата на някой си Субиз; после бе работил в Куба, на летището в Хонконг и в Съединените щати. Едва след това постъпи на служба при Краля.

По отношение на човека, когото наричаше Реб, както всички останали, той изпитваше уважение, граничещо с благоговение, безгранично възхищение и малко срамежливо, но ненакърнимо приятелство.

— Добре — рече Реб. — Направете пистата, както казвате. Съгласувайте нещата с Жан, той е правил немалко измерения, които биха могли да допълнят вашите. Трайано, сега за пристанището, ако обичате. Докъде стигнахме?

Реб говореше на португалски, като понякога използваше и думи на испански, английски и френски в зависимост от събеседниците си и езиците, които те владееха.

Да Силва извади други карти, всичките изработени през последните петнадесет години с екипи, съставени от най-добрите специалисти на „Ранд & Макнейли“ от Чикаго, „Тейкоку Шоин Къмпани“ от Токио, „Еселт Мап Сървис“ от Стокхолм, „Мондадори-Макнейли“ от Щутгарт и Отдела по география към университета в Сао Паоло.

Пристанището, което започваше да се строи, се намираше на Рио Negro — трийсетина километра северозападно от устието на Рио Арака. Третото от Генералния план. Съществуваха още две пристанищни съоръжения, едното в проект, другото доста напреднало с изграждането: първото се намираше пак на Рио Negro — стотина километра южно от Моура — родното място на Убалдо Роша, — а второто на самата Амазонка, по долното течение на Манаос, близо до Итапиранга. Да Силва направи изложението си по възможно най-точния, най-краткия и най-бърз начин.

Искаше да съобщи някои данни за базата в Каракараи, на север, на Рио Бранко...

Реб усмихнат поклати глава:

— Благодаря ти, Трайано, аз минах оттам преди известно време. Кога се връщате в Рио?

— Нямам бърза работа — отговори Да Силва усмихнато.

Преди шест месеца бе довел от Нитерон жена си и двете си деца, които посещаваха построеното миналата година училище. Така че Рио хич не му липсваше, пък и обичаше работата си.

Наближаваше осем часът сутринта. През следващите два часа Реб изслуша докладите на двамата агрономи, Енрике Ескаланте и Юнг Сенг, които си бяха поделили работата — венецуелецът се занимаваше с овощни култури: какао, каучукови и кестенови дървета от Пара^[5], а франкокамбоджанецът — главно с оризовите полета и животновъдството.

Роден в Компонг Чам в Камбоджа, кхмерът от френска националност, подобно на Да Силва, бе получил образованието си благодарение на една фондация, чийто президент се оказа някой си Джордж Тарас. Той и Ескаланте бяха работили заедно в Малайзия и Филипините за три дружества, управлявани от Ханг. Именно от Филипините той донесе разновидност на дългия ориз, J.P.22, който според него безпроблемно би могъл да се адаптира на амазонска почва.

Отбеляза с малко острия си глас:

— Предвиждам по две реколти годишно, през август и януари, с добив от около пет тона на хектар.

— Средният добив на Бразилия?

— Тон и половина на хектар. Освен филипинския ориз ще използваме и разновидността „анани“ от Суринам. Опитите са много

обнадеждаващи.

— Вижте се с Уве за силозите.

— Видях се. Ще ви докладва в самолета.

Уве — това беше Уве Собиески. По паспорт западногерманец, а всъщност от Източна Пруссия; той и семейството му бяха преминали желязната завеса със собственоръчно блиндиран камион. В амазонския генерален щаб отговаряше за всичко, свързано с техническите съоръжения — завод, язовири и централи. Разполагаше с около петдесет инженери от различни области и от всякакви националности.

За разлика от Ескаланте, Да Силва и Юнг Сенг, които този ден оставаха на земята, Уве се качи на боинга заедно с Дел Хатауей, северноамериканец, отговарящ за експлоатацията на подпочвените ресурси (работеха съвместно с Жан Колцеско, чиято задача бе предимно проучването на земните пластове), и още един човек на име Морис Еверет, географ, също северноамериканец, който от девет години координираше работата на картографите, осигуряваше самостоятелните проучвания на различните екипи и по този начин общият план оставаше в тайна.

В самолета се намираше и Марни Оукс — около четиридесет и пет годишна жена, руса, спокойна, немного красива, но невероятно експедитивна; тя отговаряше за транспортната техника, самия транспорт, пътуванията на всекиго, дори и на Реб, поне в района на Амазонка. Службата ѝ контролираше и комуникационните връзки. Именно тя бе изпратила в точно уречения час „Сикорски“, кацнал на една затънтена полянка в сърцето на джунглата.

Боингът излетя малко преди обяд. Пристигна в Рио в три часа следобед и кацна на летище Сантос-Дюмон. Летеше под панамски флаг и официално бе нает от една туристическа организация, собственост на лондонската милионерка Етел Корт.

В Рио беше Диего Хаас.

Но не сам.

Присъстваше и Жорж Сократес, но както обикновено, посрещането на Реб Климрод бе от най-дискретните. Той изрично изискваше да се избягва всякаква навалица по летища и други обществени места. При слизането му от самолета целият Генерален щаб, вместо да го придружи, бързо се разпръсна.

— Човек може да си помисли, че дори не се познават — пошегува се Диего.

Отведе Реб до колата, където Сократес вече го очакваше, а куфарчето на коленете му бе претърпкано с документи. Той беше чистокръвен кариока, роден в подножието на Корковадо. Малко по-висок от Реб, в него имаше нещо от нехайната, но и елегантна точност на Сантана. Работеше за Реб от 1952 година. Още преди срещата си с Климрод наследството по фамилна линия богатство беше значително, но след срещата то се удесетори. Освен португалски говореше още четири езика: английски, френски, испански и италиански. Диего Хаас го смяташе за интелигентен колкото Пол Субиз и почти колкото Джордж Тарас — като Тарас за Диего бе еманацията на човешката интелигентност, а Реб, естествено, беше над всякаква класация.

— Големи проблеми с Де Андраде — започна Сократес веднага щом колата потегли. — Както предвиждахте, той поднови атаката. Иска петстотин хиляди долара в швейцарска банка.

След летището Диего зави наляво. Мина със стария шевролет край Музея за съвременно изкуство, където имаше изложба на Миро, и продължи по авеню „Бейра Мар“ покрай плажа и залива Фламенго. Отзад Реб четеше докладите, които му бе дал Сократес.

— Вашето мнение? — запита Реб.

— Естествено не бих платил — отговори Сократес. — Не ги заслужава и самата постановка на въпроса е неприемлива. Мога ли да задам един въпрос?

— Да.

— Има ли начин да го вдигнете във въздуха?

Реб се усмихна и продължи да чете:

— Да. Какво заплашва, че ще направи?

— Един от чичовците му е важна клечка в Службата за защита на индианците. Де Андраде смята, че е в състояние да мобилизира цялата СЗИ срещу вас или поне, тъй като и не подозира за съществуването ви, срещу вашите представители, които са му известни като официални собственици. Заплашва, че ще си имат, че ще си имаме големи неприятности под предлог за предумишлена жестокост и геноцид.

Сивият поглед се отклони от документите на Сократес, който веднага вдигна ръце в усмирителен жест.

— Спокойно, Реб. Знам колко присърце взимате този въпрос. Само ви докладвам. Не ме смятайте за отговорен.

Срещу Захарния хляб и моро^[6] Урка Диего зави по „Ларго де Мачадо“, загърбвайки морето, и започна да се изкачва към Ларанхейрас и Козме Велхо. От време на време между сградите се мяркаше Корковадо, чийто трийсетметров бял Христос се открояваше на синьото небе. Реб запитва:

— Името на чичото?

— Жоао Гомес де Оливейра.

Реб беше прекъснал четенето и сега като че ли се интересуваше от пейзажа на дългата улица „Ларанхейрас“ и на едноименния квартал, където кафебароните бяха издигнали величествени домове, наричани „palacetes“^[7]. Но в този миг Диего срещна отнесеня поглед на Реб и не се излъга: „Бесен е.“

— Въпросният чичо освен другите недвижими имущества притежава малък... апартамент в този квартал. Онзи там, с ружите и голямата тераса. Мисля, че притежава и имения около Сао Паоло. Ако желаете, мога да получа подробни сведения.

— Не, Жорж, благодаря — каза Реб с огромно спокойствие, — няма да е необходимо. Аз ще се заема. Друго нещо?

— Хиляди друга неща.

Диего се движеше в самото подножие на Корковадо, недалеч от забавната малка зъбчата железница. Навлезе във великолепното семейно имение на Сократес (цялото име, на когото бе доста по-дълго) — тропически парк, населен с маймуни и невероятни двайсетсантиметрови гигантски пеперуди, сини и черни. Повери колата на любезния прислужник и понеже си имаше изградени навици в този дом — отпрати се към кинозалата. Чувстваше се успокоен и щастлив, щом Реб се беше върнал. Изглежда „Река без връщане“, после „Някои го предпочитат горещо“ и бе стигнал почти до средата на „Ниагара“, когато Реб се появи.

Този път Климрод седна отпред в шевролета.

— Вкъщи ли? — запитва Диего.

— Вкъщи.

Спуснаха се по Ботафого и Рио блестеше в настъпващата нощ — най-скъпият град за Диего.

— Уморен ли си?

— Да — отговори Реб.

„Но не е преглътнал яда си. Напротив, още повече побеснява. Вулканът тътне“, мислеше си Диего. Надяваше се, но не вярваше много да види предстоящото екзекутиране на Де Андраде и чичо му. Каза:

— Много се колебаех тази вечер: Джина, Сандра или Мелиса.

— Избрал си Мелиса.

— Дявол да го вземе, поне можеше да се направиш на изненадан.

Минаха под „Тунел Ново“ и излязоха на Леме и Кобакабана по авеню „Атлантика“. Къщата на Диего се намираше на следващия плаж, Ипанема — квартал без големи здания, който започваше вече да измества Кобакабана. Разположена на малка тиха уличка, вилата имаше около дузина стаи и гледаше към лагуната Родриго де Фрейтас и зеления хълм Корковадо, който се оглеждаше в големите прозорци.

Три великолепни и засмени мулатки обслужваха къщата под ритъма на самба. Прищявка на Диего, който обичаше екстравагантностите.

Реб и малкият аржентинец прекараха спокойна нощ; Мелиса беше друга мулатка, певица в своя щат, която дълго очакваше Реб в леглото (но беше свикнала), докато в звуконепроницаемия кабинет на партера той водеше безкрайни телефонни разговори.

На сутринта двамата мъже тръгнаха отново за летището.

Реб искаше лично да посрещне Дейвид Сетиниак при първото му посещение в Бразилия.

[1] Южноамериканска птица кълвач. — Б.пр. ↑

[2] Малка купчина от пръст или листа, направена от риеш с зурлата си глиган. — Б.а. ↑

[3] Амазонска птица с размера на фазан. — Б.пр. ↑

[4] Тропическо отровно растение, от което се добива стрихнин. — Б.пр. ↑

[5] Щат в Северна Бразилия. — Б.пр. ↑

[6] Хълм (португ.). — Б.а. ↑

[7] Малък дворец (исп.). — Б.пр. ↑

41.

— Аз съм Джетро — каза мъжът на Дейвид Сетиниац. — Предполагам, че поне сте чували името ми.

— Не „поне“ — отговори Сетиниац. — А доста често.

Разглеждаше събеседника си с любопитство, което дори не се опитваше да прикрие. Значи това бе човекът, който в продължение на почти шестнайсет години денонощно го беше следил, без той никога да почувства и сянка от наблюдението му. До известна степен Сетиниац беше разочарован, очакваше някакво особено лице, но основната характеристика на Джетро бе като че ли нарочно да няма нищо особено.

Дори и облеклото му с нищо не привличаше погледа.

— Има един въпрос, който бих искал да ви задам — рече Сетиниац.

Кафявите очи зад очилата станаха още по-безизразни.

— Какъв?

— Научих, че преди две години сте преустановили наблюденията си над мен...

Нарочно не довърши изречението, но малката и наивна клопка претърпя пълно фиаско — Джетро продължаваше да го наблюдава с разсеяния поглед на внимателен метрдотел, който очаква поръчката на клиента. Така че Сетиниац бе принуден да продължи:

— Реб... Господин Климрод ми съобщи, че нищо не сте открили. Той каза: „Нищо важно.“ Което означава, че все пак сте открили нещо.

Джетро любезно се усмихна.

— Господин Климрод... Реб, ме предупреди, че ще ми зададете този въпрос, и ми разреши да ви отговоря. Ще ви отговоря с едно двойно име: Елизабет-Мари, и една дата: 28 юли 1941 година.

Объркан, Сетиниац трескаво разрови паметта си и споменът неочаквано изплува: това се бе случило в Бостън, в Блек Бей Фенс, когато беше на осемнадесет години. Фенерът на полицая внезапно се бе насочил към вътрешността на колата, където той палуваше, не преставайки да говори — впрочем! — с Елизабет-Мари... „Господи,

вече не си спомнях името й!“ и обезумял, не можа да измисли нищо по-умно, освен да изпрати един ритник (позата му бе удобна) през отворения прозорец във фенера на полицая. После ужасен запали колата и избяга, като бутна преди това мотоциклета на представителя на реда. Той пък, естествено, му взе номера и, естествено, два часа по-късно измъкна от леглото мама Сетиниац, която веднага се обади на чичо Арнолд (той беше сенатор) и уредиха нещата, без случаят да добива официалност...

Дори след четвърт век добросъвестният Сетиниац усети, че го побиват тръпки. Все пак попита:

— И това ли е всичко?

— Няма друго — отговори Джетро. — Удивителното, господин Сетиниац, е, че вие сте човек, който няма тайни.

— Може би съм извършил нещо по-лошо, което не сте могли да откриете.

— Не ми се вярва — вежливо рече Джетро. — Наистина не ми се вярва.

Тапицираната врата на Реб се отвори и той каза:

— Дейвид, хиляди извинения, ще ви помоля само за още няколко минути.

Джетро стана и влезе, а вратата се затвори след него. Появи се една мулатка и попита Сетиниац какво ще пие. Чрез жестове стигнаха до споразумението за сода със зелен лимон. Момичето отново се появи босо по плочките и с танцуваща, сладострастна походка. Беше следобед, Сетиниац се намираше в Рио не повече от четири часа, бразилската есен се оказа много влажна и топла, температурата беше около трийсет и пет градуса.

На Кобакабана, където закусиха с Реб и Диего Хаас, развеселеният Сетиниац видя безброй изключително привлекателни жени в плитки черни бански, така че ханшовете им бяха съвършено голи чак до талията. Забеляза също, макар и по-малко развълнуван, великолепно босоноги футболисти, които играеха в пясъка, и това му напомни детството във Франция, когато и той риташе топката с приятелите си от Жансон дьо Сайи.

С едно малко уточнение — между тези поразителни артисти и него имаше същата разлика, както между Павлова и стриптийзърка от Енен-Лиетар.

Сетиниаци стана, излезе на терасата, откъдето се виждаха някаква лагуна и зелен конусовиден връх с гигантски Христос, чиито разперени ръце придаваха на тялото му кръстообразна форма. „Корковадо“, беше казал Диего. Диего, който никакъв не се виждаше.

„Сетиниаци, май не пи достатъчно мартини на закуската в Копакабана...“

Чувстваше се изнервен, притеснен. Преди година и половина в къщата с червени тухли в Бруклин Хейтс у художничката, която приличаше на Чармиан, Реб беше започнал да му разказва неразказваемото и да очертава контурите на фантастичния проект, който му бе толкова скъп. Оттогава бяха изминали осемнадесет месеца, през които Реб почти не се мяркаше.

В този период той го бе виждал два или три пъти, и то само за по няколко часа. Огромната дейност на Черните кучета, особено до 1966 година, внезапно намаля.

В края на 1969 Дейвид Сетиниаци се зае отново да изчисли богатството в различните области на Краля — преди четиринайсет години то възлизаше на около един милиард долара. Ето неговите бележки, с които не си послужи, но пък му помотаха да установи окончателното състояние на климродовската икономика, чиито сметки той тайно ръководеше:

„Хиляда и шестстотин дружества.

«Жауа Фууд» (без прикрепените към него дружества). Цена: милиард и половина долара.

Преса, радио, телевизия (Роджър Дън): един милиард.

Казина (Невада, Бахамските острови, Порто Рико, Атлантик Сити).

Администрация: Хенри Ч.^[1]

Хотелски вериги: три. Мотелски вериги: шест.

Железопътни и авиационни компании.

Флота: шест и половина милиона тона.

Корабостроене: дялове от предприятия от девет страни + дружества за наемане на кораби и превоз на стоки от кораба до кея.

Петролни рафинерии (Шотландия, Венецуела).
Участие в калифорнийски дружества и Мексиканския залив.

Предприятия в Близкия и Средния изток: Несим Шахадзе.

Банков и финансов сектор.

Застрахователни компании (Филип Ванденберг).

Недвижими имоти (САЩ, Европа, Южна Африка).

Мини (Южна Африка). Въглища (Австралия, Канада, Аржентина, Боливия).

Мини за добив на злато, сребро (Скалистите планини).“

Дейвид Сетиниак бе натоварен с ръководството на всичко това — доколкото въобще имаше нужда от ръководене; организацията бе толкова солидна, че и най-обикновеният контрол бе достатъчен.

В края на 1969 година Сетиниак изчисли богатството на Краля на около десет, дори единайсет милиарда долара.

Но механизмът бе далеч от оптималния си капацитет. Ако Реб Климрод бе продължил да му предава от мощните си импулси, вместо да се опира на придобитото, можеше да се стигне до главозамайващи суми: двайсет, двайсет и пет, дори трийсет милиарда долара. Или, само за пример, бюджета на френската държава за 1967 година, предвиден от парламента...

Всяко едно от тези хиляда и шестстотин дружества — дори и най-малко зрелищното, и най-малко дискретното — можеше съвсем спокойно да осигури богатството на един обикновен човек, който да бъде смятан за богат от съседите и bankerите от Парк Авеню или XVI район в Париж.

... Тъй като всички Хора на Краля, взети поотделно, съвсем официално бяха много известни милионери, дори милиардери, за които вестниците не преставаха да пишат.

— Дейвид, разбирам, че човек може да бъде очарован от Корковадо, но сега съм на ваше разположение...

В спокойния глас на Реб звучаха нотки на забавление. Сетинианц се изтръгна от изчисленията и вдигна глава. Реб стоеше на прага по бански и с кърпа в ръка.

Джетро се беше изпарил като дим и това бе първият и последен път, в който Дейвид Сетинианц го видя.

— Извинете ме, нещо се бях замислил — тихо отговори Сетинианц.

— Предлагам ви едно къпане в Атлантическия океан само колкото да се намокрим. И по-добре е да не вземате нищо ценно със себе си, защото ще ви го откраднат.

— А така ли ще ходим из улиците — по бански?

— Намираме се в Рио — каза Реб усмихнато. — Без бански ще ни арестуват. И няма нужда да слагате към тях вратовръзка.

Един час по-късно Реб разтвори картата на масата. Странна мозайка от бледи, полуизтрити корита на реки, граници на провинции (но Бразилия представляваше всъщност конфедерална държава) или международни граници, градове, селища и села, пътища.

Върху нея бяха положени родоиди^[2] в различни цветове, които си пасваха като картина от изрезки.

Общо може би около четиристотин парчета.

— В какъв мащаб е картата? — попита Сетинианц.

— Хиляда и петстотин към хиляда. Но притежавам и по-подробни естествено.

— Има ли ги тези карти в търговската мрежа?

— Официално не, Дейвид. Дори правителствата на тези страни не разполагат с тях. Мога ли да продължа?

Голямата загоряла ръка се премести.

— Това е Перу... Тук се намира голямо селище, казва се Бенжамен Констан^[3]. Не ме питайте какво търси авторът на „Адолф“ в амазонската джунгла, не бих могъл да ви отговоря. Но ето трите граници: Перу — Колумбия — Бразилия. Изкачваме се на север... Венецуела. Това е Рио Негро, а тук — Рио Бранко... Намираме се точно на екватора, Дейвид — ето тази сива линия. Вдясно е Република Гвиана, бивша британска колония, от миналата година независима... Навлизаме в планината Тумук Хумак и я подминаваме, макар че е великолепа. Пребродил съм я пеш... Суринам — бивша холандска колония, понастоящем с автономен вътрешен статут, която рано или

късно ще стане независима... И накрая Френска Гвиана, където по всяка вероятност френските ви братовчеди ще построят ракетна база сигурно през следващата година тук, в Куру...

Изрезките бяха в пет цвята: червено, синьо, виолетово, жълто и зелено.

— Дейвид, много е просто — всичко, което е в зелено, означава, че актовете за собственост вече са придобити и че по принцип не са оспорвани от никого; жълтото означава покупката, но тя не може да бъде смятана за окончателна поради различни причини; виолетовото са покупките в момента, но които евентуално ще изискват повече или по-малко време и пари; накрая червеното — това са териториите, които по принцип не се продават също поради различни причини. Което не означава, че сме се отказали да ги купим.

Дейвид Сетиниак много добре си спомняше точните думи. Осемнадесет месеца по-рано в малкия бял кабинет, който гледаше към Ийст Ривър и Манхатън, Реб беше казал: „Преди известно време купих няколко парцела.“

Няколко парцела!

— Реб, нима искате да кажете, че сте купили всичко това?

— Да.

Сивите зеници бяха непроницаеми. Никаква следа от ирония или дори най-бегла усмивка.

— Купили сте всичко това по вашия обичаен начин, с подставени лица?

— Да.

— И никой освен хората, на които сте се доверили, не знаят, че само един човек стои зад покупките?

— Никой.

— Дори и сред заинтересованите правителства?

— Дори и там.

— Използвали сте пълномощници?

— Сто и единадесет.

— А самите те ръководени от синдици?

— Трима, или поне бяха трима: Емерсон Коело, Жорж Сократес — бразилци, и Жаим Роша — аржентинец. Емерсон наскоро почина и синът му го замести. Жорж е с най-голямо значение от тримата и той ръководи цялата операция.

„Значи Човекът на Краля тук се нарича Жорж Сократес, помисли си Сетиниац, само дето нямам никакво досие за него.“

— Когато се приберете в Ню Йорк, пратеник на Джетро ще ви предаде досиета за всичките тези хора, най-вече за Жорж. Впрочем досиетата са почти празни, горе-долу като вашето.

Гласът на Реб бе все така спокоен и вежлив, но несъмнено вече я нямаше тази сдържаност и равнодушие, с която от 1950 година ръководеше дружествата си и обявяваше създаването им.

Само това откритие, само то бе достатъчно, за да вцепени Сетиниац и светлината на всичко, което знаеше — повече, отколкото всеки друг освен Джордж Тарас и Хаас — за мъжа срещу него. Но имаше и още нещо — странните разноцветни изрезки, сред които зеленото доминираше.

И, разбира се, Сетиниац запитва:

— Реб, каква е общата площ?

— На всичко ли?

Сетиниац кимна с глава и добави:

— Направо се обърквам сред толкова много цветове...

— Зеленият — рече Реб, — само зеленият: четиридесет и седем хиляди квадратни километра. Към него трябва да прибавим и жълтия: двайсет и седем хиляди. За виолетовия, като имаме предвид, че процентът за успех е около четиридесет, въпреки че ми се струва малко вероятно — още четиринадесет хиляди квадратни километра допълнително. Синият по всяка вероятност заема седем хиляди и петстотин. И понеже вярвам в невъзможното, Дейвид, бих прибавил още две-три хиляди в червените зони. Или общо — деветдесет и осем хиляди квадратни километра.

Отвикнал от френските мерки, Сетиниац се опита да ги прехвърли в квадратни мили, дори — което бе още по-налудничаво — в акри.

Реб се усмихна:

— Дейвид, струва ми се, че имате нужда от някаква ориентировъчна мярка за големина. Вместо да се занимавате с изчисления, което сигурно правите в момента, знайте, че тази територия по плот ще бъде почти еднаква с щатите Масачузетс, Върмонт, Ню Хемпшир, Роуд Айлънд и Ню Джърси, взети заедно. С малко повече късмет сигурно ще мога да прибавя към тях и площта на

Делауер и може би на Хаваите. В европейски или световен мащаб площта ще е по-голяма от Португалия или Австрия, или същата като на Тунис. Или едно последно сравнение, ако желаете, тя ще е еквивалентна, а след две години вероятно и по-голяма от Швейцария, Белгия и Холандия, взети заедно.

[1] Странното и спокойно съжителстване между Ченс (тоест Климрод) и хора като Майел Ленски, Лу Честър, Майк Копола и Уолас Гроувие шокираше Сетиниац. Дълго време то бе поддържано чрез посредничеството на Аби Левин, по това време частично заменен от «финансисти», за които ФБР и ЦРУ биха могли да разкажат доста неща... — Б.а. ↑

[2] Пластмаса, подобна на целулоид. — Б.пр. ↑

[3] Френски писател и политик (1767 — 1830). — Б.пр. ↑

42.

По време на разговора, който дочу между Реб и Жорж Сократес, Диего Хаас долови имената на Де Андраде и чичо му — Гомес де Оливейра. Диего си бе пожелал да присъства на това, което нарече „екзекуцията“ на двамата мъже, като думата екзекуция бе използвана в преносен смисъл. Всъщност нещата се развиха чака, че той почти никой не узна, и освен Сократес главният свидетел в тази история се оказа Дейвид Сетиницац.

Всичко започна с онези снимки, които четири дни след пристигането си в Рио Дейвид Сетиницац видя една сутрин върху бюрото на Реб. Оставянето им върху бюрото бе вече знак, но Реб каза:

— Дейвид, разгледайте ги, ако обичате.

На около шейсетте снимки с големина трийсет на четирийсет бяха заснети индианци — мъже, жени и деца, — мъртви или ужасно обезобразени с нечувана диващина и изтънчена жестокост, от която нийоркчанинът побледня.

— Ужасяващо.

— Зад вас има още. Дейвид, знам, че не е приятно, но бих искал да хвърлите един поглед и на тях.

Следващите снимки не бяха чак толкова непоносими, ако въобще можеше да се говори за поносимост. Повечето от тях показваха различни места за пазене на солено месо; там бяха нахвърляни десетки трупове на мъже, жени и деца, размесени в смъртта. Но това не бе най-ужасното — на следващите снимки се виждаха същите места за пазене на солено месо, но този път наобиколени от много мъже и някои от тях, доста развеселени, изливаха бензин от туби...

... а после мятаха факли, заели надменно героични пози.

— Трета поредица — каза Реб. — Десният рафт, в металния сандък. Дейвид, разберете ме, показвам ви всичко това неслучайно...

„Третата поредица“ представляваше други индианци, обезобразяващо разложени от проказа.

— Дейвид? Това не ви ли напомня нещо?

— Маутхаузен.

— Без проказата, да. Службата за защита на индианците съществува от 1906 година. Естествено не твърдя, че всички мъже и жени, които работят в нея, са мръсници и палачи като тези, които видяхте на снимките. Просто искам да кажа, че в Службата съществуват ненормално висок брой мръсници и палачи, брой, много по-висок от средния, който може да се открие в която и да е човешка общност, независимо от цвета на кожата, от езика, който се говори, от религията, която се изповядва или не, от политическата система, в която се членува или не. Използвам думите „мръсници“ и „палачи“, защото въпреки всички езици, които знам, не съм в състояние да намеря по-точни думи за гнева ми...

Усмихна се със замечтания си поглед...

— Дейвид, аз не обичам да приказвам. Освен за конкретни неща, когато трябва да кажа някому какво да ми купи или продаде. Не, не обичам да приказвам...

Спря, после отново се усмихна:

— Извинете ме, не исках да ви засегна. Вие сте ненормално нормален. Дори Джетро се убеди. Поверих ви една задача и нито за миг не съм съжалявал за стореното. Извършихте изключителна работа и вече повече от година, след като се заехте с финансовото управление на почти всичките ми сделки, вие още повече увеличихте признателността, която ви дължа. Но има и нещо друго, Дейвид, с което ви използвам. Използвам... вашата нормалност, за да жалонирам мечтите или лудостта си. Не си губя времето с празни приказки. Единият от двамата мъже са нарича Де Андраде. Много наивно се опита да ни изнудва. При обикновени обстоятелства бих се отървал от него, както съм се отървал от толкова други. Но той използва единствения аргумент, който наистина може да ме вбеси. Заплашил Жорж Сократес с намесата на един от чичовците си — той е вторият човек и се нарича Де Оливейра. Де Оливейра заема важна длъжност в Службата за защита на индианците. Поисках сведения за него и току-що ги получих.

— От Джетро.

— В известен смисъл. Част от сведенията са пред очите ви, Дейвид. Хората, които видяхте да палят трупове, са *garimpeiros*, търсачи на диаманти. Навремето си имах работа с тях, но не съм търсил отмъщение — тогава ставаше дума за едни нещастници. Този

път не съм засегнат лично, лично не. Но въпреки това съм побеснял, Дейвид...

Контрастът между думите, спокойния приятен глас и усмивката...

— Идентифицирахме мъжете от снимките. Знаем имената им, възрастта, родните места, но най-вече знаем кой ги е наел, кой е финансирал пътуването им от Белем до Рио Тапайос. Открихме дори фактурите. Били са наети от друг човек, който работи за една компания в Рио. И единият от главните акционери и тази компания е Жоао Гомес де Оливейра, висш служител в Службата за защита на индианците, който преди осем месеца е прехвърлил осемстотин седемдесет и пет хиляди долара на банкова сметка в Насау на Бахамските острови. Чийто номер знаем. Както знаем и всичко, свързано с господин Де Оливейра. А той далеч не притежава вашата чистота. Дейвид. Наистина далеч.

— Какво ще правите с него?

— Службата за защита на индианците е била създадена в началото на века от един човек, Мариано да Силва Рондону, който бил чист и благороден идеалист. Днес в същата тази Служба има негови следовници, някои от които са възхитителни хора. Но аз не съм идеалист. Поне не в този смисъл. Гаримнейросите са били тридесет и осем, организирани в дяволски отряд. Отначало убивали, като са предлагали отровни брашна и захар. След това лекарски екип — лекарски, Дейвид, сред техните редици е имало двама лекари — те ваксинирали и присадили проказа на деветстотин индианци. Оцелелите са били унищожени с картечници, напалм и газ. Нищо не си измислям, притежавам всички необходими доказателства и вие сам можете да прецените. Всъщност бих искал да го сторите. Казах ви, че чрез вас жалонирам собствените си чувства.

— Не правете от мен съдник.

— Аз и не го искам: единственото, което искам от вас, е да присъствате като безпристрастен свидетел на това, което ще се случи.

Жорж Сократес също споменава за танц на смъртта.

Сетиниац проследи различните етапи. Първото пътуване, което направи в Бразилия през април 1969 година, бе последвано от много други и броят им нарасна четири-пет пъти през следващите няколко години.

Всъщност те продължиха чак до края.

В течение на повече от шестнайсет години Сетиниаци бе само една „регистрираща машина“, прощурваща получаваните информации, понякога оставаше цели седмици без никаква вест и на няколко пъти му бе минавала мисълта, че Климрод би могъл да изчезне окончателно било нарочно, било като умре...

Нито един вестник, нито едно радио или телевизионна станция не биха си направили труда да съобщят за смъртта на някакъв си напълно непознат човек на име Климрод. А и кой впрочем би съобщил новината? Хаас? Но това предполага самият той да остане жив след смъртта на Реб, което е изключено. Кралят вероятно нямаше да му е оставил никакво указание по въпроса и следователно Хаас нямаше да съобщи никому.

Много от Хората на Краля се тревожеха подобно на Сетиниаци. Минавайки веднъж през Ню Йорк, Несим Шахадзе бе споделил тревогата си — не бе виждал Реб от пет месеца. Сетиниаци го успокои, като му каза, че се е срещал с него миналата седмица. А това не беше вярно — последната му среща с Климрод датираше отпреди доста седмици...

Единственият, който не се тревожеше от подобни въпроси, бе Джордж Тарас. Присмиваше се на страховете на Сетиниаци. За него Краля беше безсмъртен...

От 1967 година нещата се промениха.

Ролята на Сетиниаци се измени. От „писар“ той стана пълномощен администратор. Трябваше да управлява и най-вече да решава. Това означаваше по-тесни и особено по-редовни контакти с Климрод. Бе установена нова процедура, която елиминира „задължителното“ преминаване през филтъра, какъвто винаги е бил Диего Хаас.

Любопитното бе, че личните им взаимоотношения през този период не бяха толкова добри, както в началото. Може би поради неизлечимата рана от Маутхаузен, поради студената, почти ненавистна суровост, която започваше да се забелязва у него. Отдаваше на индианците все по-безгранична любов. Именно при тях той бе потърсил убежище след Богота. „Реб щеше да си остане самотник, каза Тарас, дори ако Чармиан не бе умряла. Единствените мигове на истински покой, който е имал, са били именно тези, прекарани при

шаматари, като и той бе станал шаматари. Връщаше се при тях всеки път, когато копнееше да «стъпи на земята».

Сетиниац изпитваше известно огорчение: „Това бе единственият въпрос, по който никога не можах да се съглася с Климрод: индианците. Отношението му към тях. Подобно на стотици други хора и аз бях смаян, съблазнен, подчинен на Краля; често пъти ме е довеждал до отчаяние, понякога, макар и много рядко, до някаква омраза. Той пораждаше такива крайни чувства именно защото бе човек, неподлежащ на никакви мерки. Истината е, че още в самото начало съществуваше трагическо, може би неизбежно противоречие между това, което той искаше да направи за индианците, и това, което реално направи за тях. Дори — и особено — когато човек не се съмняваше в обичта му към тях; и която, естествено, обяснява безпощадната му омраза към Де Оливейра. Не че съчувствам на този нещастник — той беше отвратителен боклук, няма съмнение по въпроса... Но все пак...”

43.

Човекът, който действаше — в разговорите си Сократес и Сетиниац са единомисленици по въпроса, — се наричаше Просер, но едва ли това е било истинското му име. Според Сетиниац Просер бе шеф на нещо като служба „Действие“, тоест допълнително да осведомява екипа на Джетро. Сетиниац е твърдо убеден в съществуването на подобна структурна организация. Според него тя много добре обяснява изключително ниския брой на синдици и пълномощници, изкушени да злоупотребят с положението.

Агентът по обмяната се наричаше Масейо. В началото на май 1969 година с него се свърза — и купи, няма по-точна дума — Просер. Той беше съветник по инвестициите на Жоао Гомес де Оливейра от петнайсет години. Направеното от Джетро разследване установи, че той работи на международния финансов пазар в сътрудничество с нюйоркската фирма, с друга в Лондон и с посредническа агенция в Цюрих.

Това първо разследване точно като рентгенова снимка даде първоначалната представа за богатството на Де Оливейра. Основната част на приходите му идваше от комисионерската продажба на диаманти; но притежаваше и наследствени имоти: palacete в квартала „Ларанхейрас“ в Рио, вила в близост до гората Тихюка, хасиенда за отглеждане на чай върху площ от триста и петдесет хектара в щата Сао Паоло и накрая два големи апартамента, давани под наем в една нова сграда на авеню „Атлантика“, сиреч на самия плаж на Копакабана. Ставаше дума за официални имоти на негово име. Освен тях притежаваше споменатите вече почти милион долара на банкова сметка в Насау, както и две малки сгради в Съединените щати под името на бахамско дружество.

Първият етап бе спечелването на доверието. Агентът по обмяната Масейо се свърза с Де Оливейра и му съобщи, че благодарение на поверителните сведения, предоставени от задграничните му партньори, на борсовия пазар би могла да се осъществи интересна спекулативна операция.

— Името сигурно ви е познато — нарича се „Интернешънъл Електрик“. Изготвил съм обичайния доклад. Сделката е чиста, изцяло под контрол. Дава ниши гаранции. Моите информатори са убедени, че много скоро тя ще бъде предмет на обществено предложение за покупка. Следователно акциите ще се качат. Това е и моето мнение. Предлагам ви да се възползвате от информацията: краткосрочна операция, за три месеца...

Де Оливейра прие. И се поздрави за решението. Въпреки че обявеното ОПП^[1] не бе направено, акциите (ставаше дума за стойности от втора величина, с по-ниско качество от тъй наречените „blue chips“^[2] — Ай Би Ем, Ай Ти Ти, Ексън, Дюпон и др. около трийсетина, които образуват индекса Доу Джонс, основен показател на пазара) на „Интернешънъл Електрик“ през следващите седмици се покачиха по сензационен начин под влиянието на мощни финансови групи, станали нейни купувачи.

Вторият етап бе залагането.

— Вижте — каза Масейо, изпратен от Просер, — вие вече спечелихте близо сто и петдесет хиляди долара. Може да спрете дотук. Но аз не бих го направил на ваше място. Лично аз бих продължил. Информацията ми от Ню Йорк, Лондон и Цюрих е пределно ясна: работата още не е приключила, акциите ще продължат да се покачват и, по дяволите, тези финансови групи не са казали още последната си дума. И ми се струва, че е настъпил моментът да се опита някакъв голям удар. Искате ли да чуете моето мнение? За шест месеца може да натрупате два, дори три милиона долара. Да, за шест месеца! Необходимото и достатъчно условие е до шест месеца да закупите значителна част от акциите на „Интернешънъл Електрик“, като се обвържете с отговорността да ги платите при изтичането на срока.

— Рисковете?

— Рисковете са обичайните — отговори Масейо. — Тези, които са свързани с депозирането на маржа, понеже в края на операцията рискът ще бъде сведен до нула. Можете да ми вярвате. Вече ви обясних какво означава депозиране на маржа, margin calls: когато се сключва договор на стойност, да речем, от десет милиона долара, за да може брокерът — комисионерът — да приеме предложението ви, достатъчно е да му изплатите гаранционен влог. Мисля, че ще успее гаранционният ви влог, депозитът, да бъде само десет процента от

истинската сума на сключената от вас сделка. Така че реално вие ще трябва да изплатите един милион, който пък ще ви осигури правото да купувате в продължение на шест месеца акции за десет милиона, но чиято стойност всъщност ще бъде дванайсет, тринайсет, дори четиринайсет милиона. И след шест месеца ще бъде достатъчен само един подпис, за да продадете практически същия ден вашите акции за дванайсет, тринайсет, даже четиринайсет милиона. И ще изплатите покупката си с продукта от продажбата. Печалба: два, три до четири милиона. Много е просто.

— Но депозирането на маржа?

— Съществува такава възможност — каза успокоително Масейо. — Теоретически. Ако колебанията на пазара през този период от шест месеца са такива, че рисковете надхвърлят сумата на депозита ви, брокерът би могъл да поиска да му се издължите. Но откровено казано, Жоао, не вярвам на такова развитие. Това е удар, който се явява на двайсет години веднъж. Познавам лично Несим Шахадзе, който заедно с американеца Ванденберг и нашия съотечественик Сократес ще направят своята ОПП за „Интернешънъл Електрик“. Този ливанец е финансист от изключително висока класа, способен е да ви сложи петшестстотин милиона на масата, ако не и повече — зад гърба му стоят всичките петролни емири. Правете каквото искате, но аз бих се възползвал от случая.

— Нямам един милион.

— Жалко. Но вижте мен — зложих всичко, каквото имам. Даже ипотекирах къщата си в Нитерон. Защо не направите същото? Имате онази чаена плантация край Сао Паоло. Ами апартаментите? Без да смятаме това, което сигурно някъде сте скрили, малки мошенико. Жоао, нямаме време, искате ли да ви намеря банка, която ще се съгласи да се намеси? Всеки ден е от значение. Риск губи, риск печели.

Седалището на банката, която прие ипотеката, се намираше в Сао Паоло. В сделката тя се представляваше от една от най-големите адвокатски кантори по сключване на търговски сделки „raulistas“: тази на покойния Емерсон Коело.

Под внушението на Масейо Де Оливейра сключи сделка за милион и шестстотин хиляди долара с една нюйоркска посредническа агенция, която — както и да я погледнеш — нямаше нищо общо с Реб Климрод.

Третият етап се разигра на съвсем друго място. Дейвид Сетиниац и Жорж Сократес не могат да кажат до каква степен Краля е изиграл някаква роля, даже дали е използвал огромната си мощ. Бразилецът, макар и бразилец, е склонен към положителен отговор, без обаче да привежда доказателства: „Вече повече от десет години етнолози и учени от всички области, включително и духовници, надаваха тревожни викове относно Службата за защита на индианците. До този момент протестите им не намираха отзвук сред правителствените среди. Все пак доказан е фактът, че правителството на Бразилия събра анкетна комисия, която постанови да бъде прекратена дейността на СЗИ и на нейно място да се създаде Национална фондация за индианците — ФУНАИ“.

Също бе доказан и фактът, че в по-ниските стълбици на йерархията стотина служители бяха уволнени и съдени, а стотици други — понижени в длъжност или преместени.

Жоао Гомес де Оливейра си подаде оставката, без да дочака преустановяването на СЗИ. Дори сметна за необходимо да обясни оттеглянето си е декларация в пресата, където говори за „възмущението, гнева и срама от това, че името ми — уважавано и носено с достойнство от семейството ни години наред в страната — е опетнено, макар и неволно, от недостойни машинации, за които естествено не съм имал никаква представа. В противен случай решително бих се намесил...“

Междувременно Сетиниац се върна в Ню Йорк. Същото лято получи без никакъв коментар преводи и фотокопия на извадки от пресата, които възпроизвеждаха добродетелното възмущение на Де Оливейра. Сетиниац си спомни за собствената си изненада — всичко се развиваше така, като че ли Де Оливейра накрая елегантно щеше да се измъкне от кашата.

Четвъртият етап се разигра на лондонска сцена. В Лондон „Сентръл Селинг Организейшън“ — търговският орган на компанията „Де Беерс“ — осъществяваше продажбата си на необработени диаманти. В тази продажба ССО контролираше седемдесет процента

от световния пазар. Продаваните от нея необработени диаманти идваха или от Южна Африка, или от страни производители, СССР и Централна Африка, а търговските цифри надхвърляха два милиарда долара годишно по онова време. Ритуалът при продажбите е неизменен и величествен: от целия свят пристигат търговски посредници; броят им е сравнително малък и те са подбрани от ССО единствено правоспособна да ги приема; репутацията им трябваше да бъде безупречна. Сядат пред въртяща се маса, подобна на тези в китайските ресторанти, полагат върху нея стоката от необработени диаманти на стойност сто — двеста хиляди долара. Не се допуска никакъв спор, единствено изборът на стоката е свободен. Всеки търговски посредник е длъжен да купи поне една партида.

Де Оливейра бе един от тези посредници.

Досиетата бяха доставени на шест различни места и всеки път от анонимни пратеници. Всяко едно съдържаше познатия на Сетиниац надпис: „Строго поверително — да се предаде лично.“ Всички имаха едно и също съдържание — три снимки, подбрани измежду тези, които Реб Климрод бе показал на Дейвид Сетиниац, плюс още три — с шефа на гаримпейросите в компанията на Де Оливейра. Част от фотокопията удостоверяваха, че гаримпейросът работи за Де Оливейра от четиринадесет години; че двамата лекари, извършили „ваксинацията“, са били заплатени от него и че самият той ги е качил на самолет за Ла Пас, а след приключването на операцията самолетните билети са били издадени от една агенция в Белем за сметка на Де Оливейра; че същият гаримпейрос през и в същата година е бил надзирател на хасиендата в щата Сао Паоло, където обаче никой никога не го бе виждал, макар че е получавал прекомерно високата заплата от дванайсет хиляди долара годишно или съответната им стойност в бразилска валута; че същият Де Оливейра два пъти с туристически самолет е ходил на мястото на клането и дълго време е летял над него, като е задавал въпроси на наемника си във връзка с тъй наречената от него „операция“ („виж тук приложените показания, дадени от пилота пред съдията в Белсем“); че между Де Оливейра и едно европейско дружество със седалище в Швейцария са разменени писма, в едно от които бразилецът съобщава четири дни след края на клането: „Пътят вече е свободен.“

Първото депозиране на маржа представляваше петият етап. Този margin calls бе от двеста и петдесет хиляди долара, изискани веднага от нюйоркската посредническа агенция. Достатъчно притиснат от безапелационното му изключване от елитарния клуб на комисионерите на диаманти ССО „Де Беерс“, Де Оливейра прие новия удар с чувство на примирение. На Масейо му бяха необходими много усилия, за да убеди клиента си да продаде на безценица за няколко часа една първа част от недвижимите си имоти и да събере сумата.

Първото депозиране на маржа се състоя на 14 ноември 1969 година, второто — за десет процента, сиреч сто хиляди долара — на 24 същия месец. Третото преди Коледа, четвъртото — отново за двайсет и пет процента — се появи на 19 януари 1970 година. Всичките преведени пари на Бахамските острови изчезнаха оттам, а Масейо казваше: „Жоао, или плащате, или сте разорен и ще изгубите всичко, което сте вложили дотук. Сигурно сте били непредпазлив, иначе откъде нюйоркските посредници биха могли да знаят, че имате недвижима собственост на американска територия? Както и да е, и аз не съм в по-добро положение от вас. Без чичо ми от Манаос, който се съгласи да ми помогне, отдавна да съм разорен. Но вече започвам да виждам светлина в края на тунела, ще се измъкнем, Несим Шахадзе е истински дявол, той нарочно понижава курса, за да може след това да изкупува по-лесно. Трябва да издържим и в крайна сметка ще спечелим...“

Междувременно финансово учреждение в Хонконг, представено от някакъв китайски милиардер на име Ханг, продаде всичките си акции от „Интернешънъл Електрик“. Европейска група под ръководството на някой си Субиз стори същото. Примера последваха едри мексикански собственици начело с човек на име Франциско Сантана...

„Жоао, трябва да издържим. Вижте сам: американската група на Ванденберг отново започна да купува. Вярно, на ниски цени, но все пак купува. Тя също има доверие на «Дженерал Електрик». Всичко е въпрос на време...“

Петото депозиране на маржа се състоя на 30 януари и бе за трийсет процента.

На шестия етап пресата се намеси. Тя си направи удоволствието да възпроизведе на една и съща страница в паралелни колони добродетелните изявления, направени от Де Оливейра, когато напуска СЗИ и „резултатите от разследването на нашите репортери“. Почти всички бразилски репортери, но и всички агенции по света се възползваха от случая — публикуваха онези документи, които бяха изпратени на „Де Беерс“ и търговския му орган.

Международният съд се появи на седмия етап: по стечение на обстоятелствата всички оцелели от клането индианци бяха поети от американска хуманитарна организация, ръководена от Джордж Тарас, бивш професор в Харвард. Въпреки полагащите грижи за нещастниците мнозина умряха от ужасните си рани. Санитарни самолети евакуираха оцелелите не само в Бразилия, но и в друга страна, включително и в Съединените щати. Смъртните случаи извън Бразилия и систематичното жестоко насилие на бразилска земя направиха от Жоао Гомес Де Оливейра криминален престъпник, обвинен, според терминологията на международното право, в „престъпления против човечеството“. Паспортът му бе отнет в очакване на съдебно решение.

Но това вече не бе необходимо. Постепенно той придоби известност почти като тази на Менгеле. Дори ако имаше пари за такси, шофьорът нямаше да го качи.

Осмият и последен етап ужаси най-много Дейвид Сетиниак с безмилостната си и студена жестокост.

Първите индианци се появиха през април 1970 година. Отначало бяха само двајсетина и не правеха нищо друго, освен да стоят неподвижни и мълчаливи пред къщата, където Де Оливейра бе намерил убежище — къщата принадлежеше на племенника му Де Андраде, също загубил всичките си пари, защото ги бе дал на чичо си за нещастната му спекулативна операция. Индианците бдяха денонощно — сменяха се, за да осигуряват непрекъснатата стража, с халюциниращо постоянство.

Скоро броят им нарасна до стотина и когато на два пъти полицията се намесваше, за да ги разгони, те покорно се оставяха да бъдат задържани и отведени в затвора. Но на тяхно място веднага се

появяваха други. И всеки път, когато Де Оливейра правеше опит да се измъкне от тях (а веднъж бе стигнал до малко село на юг от Куритиба, на хиляди километри от Рио), те го следваха и очевидно някои от тях разполагаха с всички необходими парични средства.

Де Оливейра се застреля с единайсетмилиметров куршум в устата.

Едва тогава индианците си отидоха.

[1] Обществено предложение за покупка. — Б.пр. ↑

[2] Ценни книжа (англ.). — Б.пр. ↑

44.

Годината 1969 беше решаваща в много отношения.

Най-напред Реб Климрод купи дружество на свое име.

Новината бе изумителна. Когато Дейвид Сетиниак научи за нея — остана слисан.

— Не вярвам нито на очите си, нито на ушите си. Искате да кажете, че за първи път в живота си вие официално сте собственик на нещо?

— В известен смисъл — отговори Реб.

Той и Сетиниак обядваха в една „charruscaria“, нещо като кебапчийница, на улица „Република до Перу“ — ядоха говежди ребра, „едва минали през скарата“ според бразилския израз, сиреч почти сурови. Изненадата дойде с десерта. Реб каза:

— Изяждаме си десерта, а safezinho ще го прием някъде другаде, ако нямате нищо против.

Той отведе нюйоркчанина през две улици, в Хиларио Гоувейа, и Сетиниак едва не получи удар, когато прочете надписа на сладкарницата, написан на десет езика: „При Реб — виенски и тиролски сладкиши“.

Салонът за чай бе препълнен, но имаше запазена маса. Реб небрежно взе едно меню, но не си направи труда да го прочете и без да му обръща внимание, изреди:

— Я да видим сега: Apfelstrudel? Това е тригуна с ябълки. Milchrahmstrudel? Тригуна, пълнена с подсладена извара, или иначе казано — с кисело мляко, крем и коринтинско грозде. Торта Sacher? Това е шоколадов сладкиш с желирани кайсии. Quetschen-Knodehi? Руло с небетшекер и счукани бадеми. Великолепно е. Или по едно „пиянско капучино“? Това са малки хлебчета от бадемово брашно и сухо грозде, печени във вино. Освен ако не предпочитате и заведението ви го препоръчва, Ischler Törtchen, прочутите тарталетки от Ишл, които са — както всеки знае — най-вкусните сладкиши в света?

И гледаше Сетиниак с любезното внимание на сервитьор, ала все пак в дъното на светлите му зеници се забелязваше весела искрица.

След което семейство Трап, състоящо се най-малко от шест момичета с руси плитки и лъчезарни усмивки, дойде и наобиколи масата на двамата мъже. Най-младите целунаха Климрод по бузите и при тази ситуация на нещата нацелуваха и Сетиниац.

— Моите съдружнички — представи ги Реб. — Възнамеряваме да се разширим. Вече имаме клон в Ипанема и друг в центъра. Мислим за Сао Паоло и Петрополис — това е туристическо градче северно от Рио. Алпинисткият курорт Тересополис също е в проект, това е нашият план; Зита, Мария, Режина и още две-три момичета дори мислят за създаване на верига. Но аз се колебая, тъй като не съм основният акционер, притежавам само четиридесет и девет процента от дяловете, а финансовите рискове вероятно ще бъдат значителни. Дори може би ще се наложи да взимаме заем от някоя банка. Какво мислите, Дейвид? Все пак вие сте човек на бизнеса, нали така?

Краля като че ли се забавляваше.

Според разбиранията на Сетиниац това бе първият признак, че след невероятния устрем, който го изпълваше цели деветнайсет години от стъпването му в Ню Йорк, той си бе дал известен отдих.

Пак по същото време Краля започна да говори за миналото си. Без да се съобразява с някаква хронология, а просто внезапно се връщаше назад. Това ставаше независимо от обстоятелствата; но обикновено по време на нощен полет със самолет той си спомняше за някоя случка, станала преди двайсет или двайсет и пет години, тоест когато е бил млад или когато е трябвало да се чувства млад — без никакво въведение или заключение. Всъщност Реб се доверяваше само на двама души: Джордж Тарас и Дейвид Сетиниац. На които впрочем им бяха нужни няколко години, за да скъсат с дискретността, на която ги бе научил Краля, и най-сетне да споделят сведенията, които всеки един от тях знаеше. И наслагдайки един до друг разказите на Реб заедно с тези на други свидетели, те почти успяха да реставрират живота на Краля.

1969 бе времето, когато на борда на огромния „Сикорски“ Дейвид Сетиниац три дни летя над Амазония, прехвърли дори Лано в Колумбия и венецуелската територия, наблюдавайки от ниска височина течението на Гуавиаре и Ориноко, чак до малкото селище Сан Фернандо де Атабоно. Тогава Реб Климрод равнодушно нахвърля със своя бавен глас спомените за безумното си пътешествие през 1947–

1948 година, изкачването по горното течение на Ориноко, прекосяването на Сиера Парима и срещата с гуахарибос.

Случката в Богота, където Реб уби двама души, бе разказана на Джордж Тарас от Диего Хаас.

През същата 1969 година Сетиниаци доби пълна представа какво създаваше Реб в Амазония. Едва бе преодолел изумлението си от гигантското начинание, което вече не бе проект, а действителност. Изумление, подсилвано още повече от факта, че Реб бе успял да предприеме и осъществява своя замисъл, а той, Сетиниаци, макар да знаеше почти всичко за сделките на Краля, дори не бе подозирал какво прави.

Реб лично бе придобил тази частна собственост, без да събуди подозрение у никого, без нито едно от заинтересованите правителства да изяви някакъв протест. Сетиниаци не бе наивник — той добре разбираше, че недобросъвестността също бе изиграла ролята си. Но подобно обяснение не го задоволи напълно. „В момента създавам държава“, му беше казал Реб. Жорж Сократес бе започнал да изкупува земите за Реб от 1954 година и според него преди това същото е вършел Емерсон Коело. По онова време територията вече е била 700 000 хектара.

Документите, които Сетиниаци притежава, доказват, че Климрод е направил първоначалните покупки на амазонски земи още през 1950 година, сиреч когато Реб е излязъл от джунглата и се е отправил към Съединените щати. Първите сделки е извършил Убалдо Роша и парите са идвали от продажбата на диаманти. Убалдо Роша мълчи по този въпрос. Ако основната черта на Хората на Краля винаги е била тяхната дискретност, то метисът от Моура Роша държи безспорния рекорд в това отношение.

Но през 1950 година Реб Климрод не е мислел за кралство. Несъмнено първоначалните му покупки не са имали друга цел освен осигуряването на „него и останалите шаматари“ официална и неоспорима собствена територия, на която са живеели.

Емерсон Коело — заекът на португалски — е служил като агент през втората вълна от покупки. Благодарение на една почти легендарна личност, някой си полковник от бразилската гвардия, бивш

производител на каучук, станал междуременно и сенатор — Хосе Хулио де Оливейра, — който нямаше никаква връзка с Гомес де Оливейра, „полковник Зе Хулио“ в края на XIX век и през трийсетте години на XX бе успял да създаде с невероятна енергия, насилие, подкупи и физическа издръжливост една истинска малка империя на север от Амазонка. Но проказата го надвива и през 1948 година той продава всичко на един бразилско-португалски търговски консорциум. От който Емерсон Коело (починал през 1966) закупил за два милиона и двеста хиляди долара площ от около три милиона хектара. Ако тази покупка (която обяснява защо при излизането си на сцената Сократес е знаел само за седемстотин хиляди хектара) е най-значителната, тя не е единствената; юристът от Сао Паоло купува чрез други дружества — трийсет и осем общо — имения и хасиенди в цялата огромна зона, криволичеца на север от Бразилия.

От 1956 година насам аржентинецът Жаим Роша от Буенос Айрес също извършва подобни операции в двете съседни испаноезични страни: Колумбия и Венецуела.

По същото време Жорж Сократес вече бе пуснат в действие. Макар че той работи главно след 1956 година, сиреч когато Реб Клямрод е излязъл от джунглата и е започнал „Втората си офанзива“. Например Сократес бе човекът, който реализира преговорите за огромното имение в Сармакора, чиито актове за собственост датираха от 1893 година — на площ от два милиона и шестстотин хиляди хектара.

Роша придобива на няколко последователни етапа близо един милион и осемстотин хиляди хектара.

Така че започнатата през 1950 и продължилата през 1969 ходила операция вървеше към своя край. Ставаше дума най-много за още двегодишна работа, с която щеше да приключи едно спокойно завоевание, продължило двайсет и една години. Сделките продължаваха да се осъществяват от канторите на Сократес и Роша и в по-малка степен от екипа в Сао Паоло въпреки смъртта на ръководителя му.

Бяха използвали сто и единайсет дружества, от които най-малко две трети бразилски (поне на пръв поглед), позоваващи се на всички възможни в бразилското, венецуелското, колумбийското, та дори и международното право. Така че за един страничен човек — или по-

точно за всички — и дума не можеше да става за една собственост, а за сто и единайсет различни собствениности без никаква връзка между тях. Освен странното им съседство...

Разбирателството между тези собственици беше наистина отлично. Пък и нито един закон не забраняваше подобно нещо.

През 1969 година и известно време след това Сетиниациц напълно вярваше, че Реб Климрод, подобно на „полковник Зе Хулио“, нямаше друга цел освен изграждането на собствено кралство. Впрочем всички външни признаци потвърждаваха това, както и размишленията на самия Реб.

45.

„Сикорски“ кацна в средата на площадката, която Сетиниац помисли, че е просто морава. Дори и от двайсет метра височина тя приличаше на най-обикновена поляна наред джунглата. Времето, когато сградите в джунглата се маскираха, впрочем не без успех, вече бе само спомен. Минало. През 1974 година Сетиниац посещаваше за пети път кралството. И можеше да прецени, че сградите вече нямаха нужда от прикритие.

Сега дори имаше асфалтиран път. И голям брой коли, заобиколени от мъже и жени, които дойдоха да посрещнат Реб. Повечето от тях Сетиниац познаваше: Ескаланте, Собиески, Трайано да Силва и естествено Марни Оукс с неизменния бележник в ръка.

Една двойка нарочно се отдели от другите и приближи Сетиниац.

— Надявам се, че ни помиите — рече жената...

— Етел и Елиас Вайсман. Много добре ви помня.

Беше ги срещнал за първи път преди пет години, когато самият той разбра за проекта. И двамата не бяха нито високи, нито млади. Може би петдесет или петдесет и шест годишни. Двамата общо говореха най-малко на двайсет езика. В продължение на години от 1946 насам те бяха работили отначало в Международния фонд за подпомагане на децата, после за УНИЦЕФ и накрая в Центъра за социални дела към Обединените нации в Ню Йорк.

— Колко мило, че не сте ни забравили! — каза Етел. — Знаете ли, вече станахме доста важни. Сега сме нещо като министри по Населението на Реб.

Тя се усмихна с измамния вид на срамежливо момиче. Тази малка четиридесет и няколко килограмова жена притежаваше феноменална енергия, динамичност, невероятна физическа и морална устойчивост (беше оцеляла от Берген-Белсен и от още три друга лагера). Вайсман, от американска националност, и тя се бяха запознали веднага след края на Втората световна война. Вайсман чак до смъртта си през 1980 година не я бе виждал в друго освен във весело

настроение, способна да работи двайсет часа непрекъснато или да кръстосва надлъж и шир Сиера Пакараима.

Тя продължи:

— Реб ни помоли да се погрижим за вас. Думата „министър“ ли ви изненада?

— Малко — призна Сетиниак. — Не знаех, че нещата са стигнали чак дотам. За какво население става дума?

— За индианците в кабокрос, разбира се. Кабокросите са метиси, които работят в джунглата и се занимават предимно със земеделие. Но не са само те, отговаряме също и за емиграцията.

Тя се засмя с очарователния си мелодичен смях.

— Изглежда, че изненадите следват една след друга, Дейвид. Разбира се, ние ще ви наричаме Дейвид, а вие нас — Елиас и Етел. Елиас не е от най-разговорливите. Вярно е, че не му давам възможност. Но все пак говори. От време на време, когато ме няма. Известно ли ви е, че той знае тринайсет езика? В момента учи виетнамски. И яномама, разбира се. Него вече почти го е научил, много по-добре от мен...

Тя седна зад волана и човек добиваше впечатление, че държи в ръцете си кормило на кораб. Реб и останалата част от посрещачите вече бяха тръгнали. Отправиха се към града. Ила Дурада, неофициалната столица на кралството, бе удивително преобразена за последните пет години. Сетиниак не бе идвал тук от три години и сега едва успяваше да разпознае селището: преброи стотици нови сгради, като най-високите не надвишаваха четири етажа. Но понеже вече бе посещавал подобни на тях, той знаеше, че към четирите етажа трябва да се прибавят две, ако не и три подземни нива.

— Колко души живеят тук сега?

— В самата Ила Дурада? Мъже, жени и деца — общо около седем хиляди и осемстотин. Искате ли точката цифра?

— Не, благодаря. А в другите селища?

— Шест хиляди и деветстотин души във Вердино, пет хиляди шестстотин и петдесет в Сан Жоао де Бейразал, хиляда и осемстотин в Диамантина. Както и доста хора в пръснатите почти навсякъде стопански центрове. Също така и в *silvivilas*, селата в джунглата. Средно по две хиляди жители на село, а на двайсет хиляди хектара джунгла се пада по едно село. Имаме шейсет села в проект, двайсет и

четири са напълно завършени, а деветнайсет почти. Ходили ли сте вече в тях?

— Един път.

През 1971 година. Хеликоптерът се беше приземил на едно футболно игрище. Сетиниац видя селище от правилно подредени самостоятелни домове, всичките от бетон, с изключение на три обществени сгради. Нищо изключително. Всичко беше чисто, функционално, но доста тъжно. Етел Вайсман се усмихна:

— Дейвид, това е една от причините, които ни накараха да приемем предложението на Реб. Инженерите и архитектите често пъти са прекалено систематични, стремят се към най-бързото и най-евтиното. В продължение на почти трийсет години ние с Елиас обикаляхме света и продължаваме да го правим, опитвайки се да ограничим наплива от мизерия. Поне тук резултатите от нашата работа са налице, а това вече не е чак толкова отчайващо. Пък и човек не би могъл да устои на Реб. Естествено, не става дума за парите...

Сетиниац започна да пресмята, Елиас Вайсман разбра и промълви в обичайния си стил:

— Не се мъчете, Дейвид — шейсет и девет хиляди шестстотин дваайсет и четири до днес. Плюс изследователските екипи на Жан Колцеско, Трайано да Силва и Уве Собиески и различните служби. Общо осемдесет и четири хиляди и триста души.

— Не го слушайте — весело забеляза Етел. — Винаги е бил слаб по аритметика. Той е лекар, а не счетоводител. Точната цифра в момента е седемдесет и пет хиляди, сто и осемнайсет. Ала само след известно време, до една година, с предполагаемото развитие на Сан Жоао и най-вече на Диамантина и новия център, който все още няма име, ще станем повече от сто хиляди души. Генералният план предвижда двеста седемдесет и пет хиляди жители след пет години. Лично аз мисля, че съвсем спокойно ще надхвърлим тази цифра.

Сетиниац я гледаше объркан. Тя го хвана за ръката:

— Елате, ще ви направя кафе. Струва ми се, че имате нужда.

„Генералният план“ се осъществяваше точно както бе предвиден, и потвърждаваше правилната прогноза на Етел Вайсман — през 1980 година в Кралството живееха триста и шестнайсет хиляди души, без да

се смятат индианците и две-три хиляди упорити кабоклоси, които не искаха да се присъединят; Генералният план предвиждаше общи инвестиции от четири милиарда и четиристотин милиона долара.

Сума, която естествено бе надхвърлена, и то с много.

Ето как живееше Кралството през май 1980 година:

— Всичките градове бяха построени на девствена земя, необитавана от началото на света. Бяха шест на брой. Нито един не надхвърляше дванайсет хиляди души, за да се избегне прекомерната нечовешка урбанизация. Най-големият от тези градове — понеже беше построен първи, Ила Дурада — бе изграден край бреговете на Рио Негро. Останалите пет бяха Сан Жоао де Бейразал, Вердино, Диамантина, Монте Гросо и Куарента (по номера на един километричен стълб, поставен от екипите за прокарване пътища на Трайано да Силва).

— Във всеки град имаше топлоелектрически завод, който захранваше с електричество мрежа от седемстотин до хиляди и сто километра водопроводи, канализационна мрежа и организация за поддържане на чистотата. Всеки град имаше поне една болница с капацитет от сто и петдесет до двеста и петдесет легла, пълно хирургическо оборудване и болничен персонал, състоящ се от сто и шейсет лекари, зъболекари, осемстотин санитарни и медицински сестри. Всяко село в джунглата имаше диспансер, ръководен от двама лекари и шест души персонал, а броят на селата през 1980 година достигна седемдесет и две; същото се отнасяше и за всеки по-важен минен, стопански или индустриален център. Службата за спешна помощ разполагаше с два самолета и четири хеликоптера; когато се налагаше, пациентите биваха транспортирани в Ила Дурада и Вердино, където болниците бяха най-добре оборудвани — те разполагаха с центрове за реанимация и имаха възможност за специални санитарни полети до Белем, Рио и дори Съединените щати.

— Образователната система се състоеше от шестдесет и шест начални и дванайсет основни училища. Преподаването се извършваше на португалски, но английският език бе включен в програмата още от първата година. На 30 април 1980 година детските градини бяха петдесет и две. Двайсет и шест служби за огромяване работеха с възрастните. Освен тях в Ила Дурада и Диамантина се намираха две международни училища с преподаване само на английски, като

обучението в тях се извършваше по образователната програма на Съединените щати и последният клас се равняваше на американските senior high schools^[1]. Преподавателите получаваха три пъти по-голямо възнаграждение от средната бразилска заплата. Образованието беше безплатно. Общият брой на учениците през април 1980 година: трийсет и девет хиляди.

— Всеки град или по-голямо селище се обслужваше от супермаркет. Само фактът, че работят за едно от сто и единайсетте дружества, официални собственици на територията, хората получаваха карта, с която купуваха стоките на костуема цена. През 1980 година системата създаваше търговски центрове от същия тип, макар и по-малки, за селата в джунглата.

— Във всеки град имаше поща, банка, вселенска църква, библиотека, най-малко два киносалона, хотел (до 1975 година посетителите бяха сравнително малко или въобще не бяха допускани) и полицейски участък. До 1970 телефонните връзки бяха добри във вътрешността на Кралството, но доста лоши извън него; съществуваха само няколко линии с Белем, Манаос и Рио. Положението значително се подобри, след като се прокара първият кабел, който свърза Кралството с Джорджтаун, столицата на бивша Британска Гвиана, а чрез втория — с Парамарибо в Суринам. Подписаният през 1976 година договор с бразилската компания „Ембрател“ доусъвършенства механизма.

— Транспортът беше безплатен, с редки изключения, допускани единствено от службите на страшната Марни Оукс. Създадена беше доста интересна система на сигнализация: всеки, който искаше да отиде някъде, трябваше да постави пред вратата на къщата си или на мястото, където се намира, малко флагче с различен цвят. Зелен — за супермаркета, жълт — за центъра (поща, банка, библиотека и т.н.), син — за спортните комплекси, карирано флагче — за повикване на службите за поддръжка и повреди... та чак до черно флагче — за църквата... или за гробищата. Пристигаха минибуси, които се движеха непрекъснато и безплатно.

Заплатата на реоес (пеоните) беше калкулирана на базата на средната бразилска, увеличена с четиридесет процента. Един инженер през 1980 година получаваше около три хиляди долара на месец. Наемите бяха от един до петдесет долара в зависимост от категорията.

Ресторантите бяха отворени за притежателите на покупателни карти, независимо от тяхното положение. Само тарифите бяха различни: шест долара месечно за реоес, шейсет за служителите — и това за храна три пъти дневно.

— Ако броят на личните превозни средства бе изключително малък, то на обществените беше голям. Движението се осъществяваше върху мрежа от пет хиляди и четиристотин километра пътища с настилка, използвани през всички сезони, и от деветстотин километра черни пътища. По тях бяха изградени хиляда седемстотин и петдесет моста и различни съоръжения.

— Местата за отдих: през април 1980 година при план от сто двайсет и пет басейна деветдесет и един вече бяха отворени. Основните спортни центрове бяха кортовете за тенис, залите за скоуш, гимнастика и синтетични лекоатлетически писти. Естествено и игрища за волейбол, баскетбол и най-вече футбол. Всяко село в джунглата и а fortiori^[2] всеки град имаше най-малко по един отбор, понякога и повече, за трите дисциплини. През 1969 година по предложение на Траяно да Силва, който на младини бе играл в известния клуб „Флуминензе“, беше организиран футболен шампионат в три дивизии. Подбрал от него отбор, Да Силва изживя звездния си миг в равен мач с големия футболен клуб „Сантос“ — клуба на самия Пеле. Само за едно нещо съжаляваше Да Силва: Краля, който присъстваше на приятелската среща някъде из трибуните, отказа да връчи купата на двата отбора, като остави тази грижа на бразилски директор на едно от сто и единайсетте дружества.

— В Кралството живееха хора от трийсет и девет националности. Ако бразилците бяха най-многобройни, то американците от Съединените щати образуваха най-голямата чуждестранна колония. Според Сетиниак броят на сънародниците му беше девет хиляди и шестстотин души.

— Два телевизионни канала, единият на английски, другият на португалски език, излъчваха програми двайсет часа в денонощието, допълвани от четири радиостанции. В периода от 1968 — датата на първия появил се вестник — до 30 април 1980 излизаха два всекидневника и един двуезичен седмичник.

— До 5 май 1980 година бразилското, венецуелското и колумбийското правителство не проявиха никаква съпротива.

-
- [1] Горен курс (англ.). — Б.пр. ↑
- [2] Толкова повече. — Б.пр. ↑

46.

— Имаме немалко проблеми за решаване — каза Етел Вайсман. — Но тези, които най-много ни притесняват, идват от gatos и от така наречения град Порто Негро.

Сетиниак нямаше ни най-малка представа какви са тия gatos. Колкото до Порто Негро...

— Gatos означава котки. Това е прякор. Не особено ласкав. Става дума за трафиканти на работна ръка, да не кажа трафиканти на човешка плът. Дейвид, преди да дойдем тук, хората минаваха през частни агенции за набиране. Те си имаха други проблеми и не упражняваха достатъчен контрол. Резултатът: реоес бяха и все още са експлоатирани, макар и в по-малка степен. Някои гатоси, които докарват хора от североизток, удържат до петдесет процента от надниците им, за да ги допуснат на наша територия.

— Говорихте ли с Реб?

— Да. Даде ни картбланш. И не се излъга — иначе щяхме да си заминем. В момента се стараем да прекъснем каналите на gatos. Създадохме агенции за набиране в Белем и Сао Люис, провинция Маравхао — това е на юг от Белем. Друга две скоро ще бъдат отворени в Рио и Сао Паоло — за подготовка на техници. В тях ще работят сигурни хора, но които все пак ще държим под око, може да бъдете сигурен в това...

Но проблемът в Порто Негро изглежда неразрешим. Причината е в бидонвила, който вече наброява петнайсет хиляди души и непрекъснато се увеличава.

— Дейвид, за това също говорихме с Реб. Но той не иска нищо да направи. Казва — и, по дяволите, прав е, — че Порто Негро е разположен извън границите и в географско, и... в политическо, ако мога така да се изразя, и дори в икономическо отношение; и че той няма нищо общо с проекта му. Не успяхме да го убедим...

Бидонвилът се бе образувал хаотично — това бяха бедни преселници от цяла Североизточна Бразилия, които агенциите по набиране не са ги приемали поради ниската им квалификация или

други причини. Тези хора се бяха наблъскали в набързо построените наколни жилища — почти срещу Ила Дурада, но на петнайсетина километра от другата страна на Рио Негро — с надеждата един ден да се промъкнат в новото Елдорадо, където се намираше работа, или най-малкото да изкарат някоя и друга пара.

— Дейвид, това е проказа, която много скоро ще стане напаст и вече става. Виждали сме ги по света и знаем как ще се развият нещата. След три години всичко ще е уродливо. Но нищо не можем да сторим, Реб не иска и да чуе. Според него не само бразилската армия на Порто Негро носи отговорността, понеже се намира в гранична зона, но и бразилското правителство. Казва, че каквото и да направи, утре те ще станат сто хиляди, един милион или повече, привлечени от щедростта му. Казва също, че не може да поеме грижата за всички клетници на планетата. Дейвид, Реб се променя, нещо става с него, все повече се отдалечава, чувстваме го недостъпен. Личната му мечта е в състояние да вземе връх над всичко останало. Искате ли да чуете нашето мнение? Мислим, че той не е чак толкова недоволен от непрестанния растеж на тази язва срещу собствената му територия, защото по такъв начин целият свят ще може да сравни и оцени разликата между онова, което е направил той, и това, което другите са се отказали или не са имали средства да направят...

След 1974 година Дейвид Сетиниац доста често се виждаше със семейство Вайсман. Понякога и в Ню Йорк, където те имаха малък апартамент, пълен със снимки на деца от всякакви раси (самите те имаха двама синове, три дъщери и учудващ брой внуци). Доколкото знаеше, Етел и Елиас Вайсман бяха единствените хора в света, които, познавайки Реб Климрод, огромното му богатство и неговата гениалност, си запазваха свободата да го преценяват, да се съмняват в непогрешимостта му по някои въпроси.

Всички останали Хора на Краля дълбоко в себе си се страхуваха от него, но преди всичко те му оставаха фанатично верни.

Иначе човек не би могъл да си обясни невероятното им настървение от 1967 до 1980 година, когато Кралството се изграждаше и чийто привилегирован свидетел бе Дейвид Сетиниац.

В периода от 1950 до 1980 година в Амазония бяха инвестирани общо девет милиарда сто и петдесет милиона долара. Такава е поне сумата, съобщена от Дейвид Сетиницац. Впрочем той е единственият (Климрод едва ли е водил толкова точни сметки), който е имал възможността да извърши подобни изчисления. Шест милиарда идваха от самия Реб, а останалите от самофинансиране, тъй като с откриването на различни ресурси Кралството задоволяваше собствените си нужди.

Това поне изглеждаше правдоподобно.

Един ден Краля сподели със Сетиницац и Тарас, че първоначалната му идея, която е породила всичко останало, била констатацията, че развитието на средствата за комуникация в целия свят неминуемо ще предизвика през 80-те години, ако не и по-рано, недостиг на хартия. И следователно горското стопанство — производството на целулоза — е единственият изход, при условие че се прилага в голям мащаб.

По-нататъшното развитие на нещата доказва неговите предвиждания.

Още през 50-те години желанията му да завладее света и да спаси индианците бяха вече в противоборство. През цялото време той щеше да преследва двете си антагонистични цели: за да намери нужните гори, а после и земята, където да създаде свой собствен свят, той се насочи към горите и земята, представляващи естествената среда на същите тези индианци, които искаше да защитава. Как е живял с това противоречие? Тайна. При него яростта да създава взема връх над хуманитарното чувство.

Енрике Ескаланте, специалист по лесовъдство, още от 1953 година започна издирването на бързорастящи дървета. Теорията беше проста: амазонската джунгла се състои от стотици дървета, по-голямата част от които не стават за целулоза, от която пък се произвежда дървесинната каша за хартията. Освен това на дърветата от първичната джунгла им бяха необходими половин век и повече, за да се развият. След като приключиха изследванията, Ескаланте и екипът му подбраха карибския бор, срещан в Хондурас, евкалипта (*Eucaliptus deglupta*) и главно *Gmelina arborea*, азиатско дърво, с което те постигнаха изненадващо добри резултати в Нигерия и Панама. А

ритъмът на растеж бе повече от задоволителен — двайсет години за евкалипта, шестнайсет за карибския бор и най-важното — шест-седем за Gmelina. Започвайки още през 1954 година да разработват сто хиляди хектара (върху парцели, закупени от Убалдо Роша срещу диаманти), след четвърт век насажденията достигнаха близо един милион хектара, като само Gmelina заемаше две трети от тях.

Фабриците за производство на дървесинна каша и топлоелектрическите централи (на дърва), които ги захранваха с енергия, първоначално бяха създадени на принципа раздробяване. Така стигнаха до четиринайсет на брой. Но през 1978 година Уве Собиески ги допълни и отчасти замени с огромни постройки, което за първи път щеше да привлече общественото внимание и, в по-малка степен, международната преса — ставаше дума за четири гигантски постройки, в които се помещаваха завод за целулоза и топлоелектрически централи с дължина двеста и четиридесет метра, широчина четирийсет и пет и височина петдесет и седем, мащабно на дванайсететажна сграда, разположена върху две и половина футболни игрища.

Строежът на сградата финансираха три дружества, управлявани от Пол Субиз, Ханг и Тадеуш Тьопфлер; той бе осъществен в Япония в една корабостроителница в Кюре — същата, с която през 1951 година Джордж Тарас бе сключил договор. Японците построиха всичко направо върху плаващите платформи...

... Поради невъзможност да ги прекара през Панамския канал и предпочитащ да избегне Ревящите четиридесет покрай нос Хорн, Ник Петридис, който бе натоварен с доставянето им до устието на Амазонка, предпочете тримесечно пътуване от двайсет и шест хиляди километра през Японско море, канала Кий, Тихи, после Индийски океан, нос Добра Надежда и накрая южния Атлантически океан.

В крайна сметка те бяха застопорени наред Рио Negro в специално издълбани от екипите на Да Силва басейни и поставени върху повече от седем хиляди и петстотин кола macarenduba — изключително здраво и почти негниещо амазонско дърво. Бяха построени шлюзове, които изпразваха или пълнеха изкуствените басейни, като по този начин можеха да пускат заводите във вода, а в случай на нужда да ги преместят и изпратят в която и да е част на света.

Вместо с камиони трупите вече се извозваха по железопътни линии, построени през 1967 година. Дължина на железопътната мрежа към 1 май 1980 година: четиристотин и осемдесет километра, като Генералният план предвиждаше хиляда.

Балите с целулоза се товареха на кораби, които принадлежаха на компании, управлявани от братята Петридис, и се изнасяха за Европа, Съединените щати, Япония и Венецуела. Производствен капацитет на заводите: две хиляди и двеста тона на ден, или осемстотин хиляди тона годишно.

От 1954 година започнаха да се строят първите дъскорезници. Но най-модерната, използваща лазерно рязане, бе завършена през февруари 1979 година, като само тя произвеждаше четиридесет хиляди тона дъски и брикети.

Фабриката за печатарска хартия — двеста и петдесет хиляди тона — бе построена през 1976 година.

Що се отнася до подпочвената експлоатация, заводът за преработка на каолин (огнеупорна глина, използвана за облицоване, както и в козметичното и фармацевтичното производство) влезе в действие през 1972 година — заводът произвеждаше двеста и петдесет хиляди тона годишно от находище, изчислено за шестдесет милиона и с резерви за около сто милиона.

През същата година бе построена и фабриката за бокситни брикети за доменни пещи.

На следващата година бе пуснат в действие комплексът за алуминиева валцувана стомана, построен извън Кралството, близо до Белем, с цената на инвестиции от три милиарда долара. В които взеха участие освен девет холдингови дружества на Краля, една северноамериканска, една канадска и най-сетне една бразилска компания от Сао Паоло. Макар и изграден извън Кралството, комплексът работеше със свои суровини и с капацитет двеста и шестдесет милиона тона.

Напредвайки в проучванията, които извършваха екипите на Жан Колцеско, трябва да се прибавят и първите разработки на фосфат, флуорни, никел, торий, цирконий, редки минерали и уран. И естествено — на злато, диаманти, изумруди и полускъпоценни камъни.

Но това бе секретна област на Краля и Колцеско предаваше цифрите единствено на Реб Климрод.

С които сигурно е попълвал това, което Сетиниац нарича „спестовна касичка“.

В областта на селското стопанство осемнайсет дружества, управлявани от Ескаланте и Юнг Сенг, но всичките начело с бразилски пълномощници (подчинени на Жорж Сократес и Себастиао Коело, син на Емерсон), свършиха огромна работа. Оризът, предвиден в началото като основна хранителна провизия за Кралството, бързо се превърна в базов продукт. Още през 1965 година започна износ за бразилския пазар, който беше и си оставаше дефицитен. Генералният план предвиждаше отглеждането му върху двеста и дваисет хиляди наводнени или наводними хектара при добив от пет тона на хектар, два пъти годишно според изчисленията на Юнг, които се оказаха верни. През май 1980 година почти половината от тази сякаш неизпълнима програма се оказа изпълнена; през 1969 година сто и четиридесет силоза, всеки от по дваисет хиляди тона вместимост, и два завода за олющване на ориз с капацитет на обработване тридесет тона за час допълниха производството.

Скотовъдството — сто и дваисет хиляди глави добитък през 1980 година — се развиваше във всички райони, където бе залесено с карибски бор, а по на юг, около бреговете на Амазонка, се отглеждаха прасета и птици. През 1972 година производството бе напълно достатъчно за покриване на вътрешния пазар и още на следващата година започна износът му.

Селскостопанският експериментален център бе създаден през 1966 година от Ескаланте и един забележителен бразилски експерт на име Мадейра. Основната им задача бе какато, за чието отглеждане се установи, че е възможно сред насажденията от *gmelina* — традиционното каучуково дърво, — кестени от Пара, цитрусови плодове, палмово олио, захарна тръстика, маниока и соя.

През 1974 година бе създаден изследователски център. От 1975 година започна да се изследва карбохимично съединение на дървесна основа с цел производство на гориво за превозни средства чрез смес от захарна тръстика и маниока и — най-сетне — добив на метанол и метан. Общият принцип — пълно самозадоволяване, включително и с петролни продукти чрез рационално развитие.

Първият петгодишен план бе изработен и приложен точка по точка през 1962 година. А през май 1980 година влезе в действие петият план, който изпълни шестдесет процента от поставените задачи.

В същата година на 1 май освен Тарас, Сетиница, Хората на Краля и може би шейсетина мъже и жени, висококвалифицирани техници, пилоти и радиотелеграфисти, никой друг не знаеше какво всъщност представлява Реб Михаел Климрод.

Никакъв вестник, никакъв репортаж от какъвто и да е характер никога не бе цитирал името му, а още по-малко — публикувал негова снимка.

Тюдор Ангел, лосанджелиският адвокат от румънски произход, който бе Човек на Краля в много сделки, но най-вече в златните мини, умря през юни 1976 година от сърдечен удар, шофирайки колата си по булевард „Каюенга“ в Санта Моника, Калифорния.

Шърли Тарас почина девет дни по-късно, на 28 същия месец, след като повече от десет години се беше борила с рака.

Дейвид Сетиниац научи вестта от Краля.

Той развълнувано попита:

— Кога се случи това?

— Преди три часа.

Гласът на Реб Климрод звучеше странно и на Сетиниац му бе необходимо известно време, за да разбере причината.

— Със самолет ли дойдохте?

— Да. Напуснахме Рио в два часа. Дейвид, отивам направо в Бостън. Искате ли да дойдете с мен?

Тези думи на Реб може би развълнуваха най-много Дейвид Сетиниац. Смъртта на Шърли Тарас, която той познаваше от тридесет години и я обичаше като родна майка, дълбоко го разтърси, въпреки че вестта не го завари неподготвен: още преди четири години лекарите я смятаха за обречена.

Но и друго нещо развълнува Сетиниац — Краля отиваше лично.

„До онзи момент не го бях виждал повече от петнайсет месеца. Съгласно личните му указания предадох на Марни Оукс документите, които трябваше да получи (в тях излагах основните трудности от финансов характер поради тегленето на все по-големите суми). Документите ми бяха върнати три дни по-късно, предадени-лично-строгово-поверително от анонимен пратеник на Джетро. Придружени с кратка бележка: «Знам. Направете всичко възможно.» Спомних си как изглеждаше тогава: гол, с ивицата от змийска кожа около челото и дълги до раменете коси сред негостоприемната във висша степен джунгла и въпреки това чувствайки се като у дома си при неграмотните индианци, хранейки се бог знае с какво, но способен

винаги да изреди по памет: «Удружена Полиобанка» в Загреб, сметка 583453 AM 67, не е превела 112 600 долара. Защо? — Р.М.К.“ Или: „Вече поисках изтеглянето на всички капитали от «Тоси Кешаварзи Иран» в Техеран; не е направено докрай. Сторете го, ако обичате — Р.М.К.“

... И ето, сега неочаквано се бе появил само за да придружи приятеля си на погребението на жена му в едно малко гробище някъде из Мейн...

Джордж Тарас също си спомня.

Смъртта на Шърли настъпи към девет часа сутринта. В известен смисъл това бе облекчение. Повече от шест седмици тя бе почти в безсъзнание, изнемощена от количествата морфин, които не престанаха да ѝ инжектират в огромни дози. В последните дни сигурно не тежеше повече от трийсет килограма и по странна аналогия на паметта Тарас видя под клепачите ѝ признаците от Дахау и Маутхаузен.

Когато всичко свърши, той не заплака и по никакъв друг начин не показва чувствата си. Намеренията му бяха ясни и отдавна уточнени в съзнанието му — нямаше да съобщи за смъртта на никого. Прекалено добре знаеше какво щеше да се случи: бившите му студенти и колеги от Харвард щяха да се втурнат насам, както и многобройните приятели на Шърли от пресата и издателствата. Някои днес вече известни автори, които тя страстно бе поддържала или весело им бе видяла сметката в своите рубрики, щяха да сметнат за свой дълг веднага да дотичат в Нова Англия.

Поколеба се само за един човек — Дейвид Сетиниак.

„Шърли го приемаше като наш син.“ Дори вдигна слушалката, за да му се обади в Ню Йорк, но в последния момент промени решението си. Въпреки унието и смазващото чувство на самота, което изпитваше — „Защо, по дяволите, та аз знаех, че тя ще умре, впрочем тя вече бе мъртва от шест месеца“, — въпреки състоянието си той все още можеше да бъде саркастичен към себе си, но определено не можеше да си представи, че ще говори по телефона. „Тарас, всеки момент можеш да избухнеш в плач, което ще бъде много глупаво.“

Като противодействие на състоянието си той потъна в непосредствено предстоящите практически неща: нае самолет за катафалката в Бангор; зае се с необходимите формалности за пренасянето на тялото от един щат в друг. Пристигна в Мейн два часа по-рано, отдели други два часа за уточняване на подробностите около погребението, което трябваше да се състои на следващия ден. Към пет часа се прибра в самотната къща, сега по-самотна от всякога, разположена на високия нос между заливите Бей Хил и Пинобекот. И там вече, докато си приготвяше чай, нещо в него се пречупи. Изживя двайсет мъчителни минути, докато успя да се освободи от мисълта за хапчетата в шкафа на банята, обикаляйки празната къща. В крайна сметка изостреното му чувство за смешното надделя — утре госпожа Гаванах щеше да му донесе бисквитите за чай, както правеше три пъти в седмицата, и добрата жена рискуваше да изпадне в шок, ако откриеше, че е преминал в друг свят точно в петък, когато по необясними причини бисквитите бяха най-вкусни.

Излезе. Двата корморана Адолф и Бенито бяха тук, тези двама глупаци, кацнали на понтона, толкова тъжно лишени от хумор, колкото можеше да бъде едно живо същество. Те идваха всяка година и неизменно летуваха тук. Може би не бяха Адолф и Бенито от 40-те години, но със сигурност техни преки потомци. Кои корморани от друго потекло биха могли да имат толкова глупав вид?

— Лично аз — каза бавният и спокоен глас — не си спомням някога да съм виждал животни с по-глупаво изражение.

— Бяхме се споразумели с тях за дългосрочен ипотечен договор — даване под наем за деветдесет и девет години — отговори Тарас. — Подновяван чрез мълчаливо съгласие от двете страни.

Освен присъствието на Реб Михаел Климрод той почувства и нечие друго. Обърна се — на няколко метра зад себе си видя Дейвид. И тогава наистина се заплака.

На следващия ден след погребението, на което присъстваха само тримата, Реб каза, че много би искал да остане ден-два в червената къща.

— „Червена“ е само начин на изразяване, разбира се. Но аз в известна степен се натрапвам.

— Предупреждавам ви, че хъркам — рече Тарас.

— Но не по-малко от ягуара, който си имам за приятел. И мустаците ви не са толкова дълги.

Дейвид Сетинианц си тръгна за Ню Йорк. Останали сами, двамата мъже дълго се разхождаха около къщата. Макар и през юни, въздухът бе хладен и ако все още не валеше, то бе въпрос на минути. Реб потръпна под бялата памучна фланелка.

— Студено ли ви е?

— От смяната на климата е. Ще свикна.

— Или е малария.

— Ние, шаматари, не познаваме маларията.

Но влязоха в къщата и дори запалиха камината. Разговаряха за Монтен, Стирон, Па Кин, Непол, за живопис и маса други неща, но Тарас забеляза, че Реб говореше за всичко друго, но не и за нещата, които пряко го засягаха. Като че ли самата дума „Амазония“ се бе изличила от паметта му. Госпожа Гаванах пристигна с колата си към три и половина и донесе съвсем пресни бисквити. Направи им чай и ги обяви за луди, че седят край огъня при такова хубаво време, може би малко влажно (в момента валеше като из ведро), но то ѝ напомняло за родната Ирландия. Предложи да остане и да приготви вечерята, но Реб ѝ благодари и каза, че той ще се оправи с всичко. Ирландката си тръгна.

— Щял да се оправи с всичко! — възкликна Тарас. — Като че ли аз съм на сто години!

— На седемдесет и пет.

Кабинетът с алени стени се осветяваше само от светлината през прозореца и огъня в камината. Полумракът придаваше вълнуващ израз на мършавото лице на Реб Климрод. „Почти не се е променил от Маутхаузен. Ще си умре непроменен. Шърли често ми казваше, че той е най-привлекателният и най-отдалечен човек, който някога е ходил по земята, и че може би е дошъл от друга планета.“ Тарас попита:

— Реб, как научихте, че тя е починала? Чрез Джетро?

— Няма значение. Освен ако наистина желаете да говорим за това.

— Прав сте — няма значение.

— Разкажете ми за книгата, която пишете.

— Разкажете ми за Амазония.

— Не съм дошъл заради това.

— Много добре знам защо сте дошли. И точно заради това бих искал...

— Не — усмихна се Реб.

Той остави чашата с чай, отиде и взе отнякъде платнената си торба, върна се и извади от нея три-четири бутилки.

— Наистина ли ви се пие този китайски чай?

— От петнайсет години не съм пил водка.

— А аз съм пил може би три пъти през живота си.

Отвориха първата бутилка. Реб започна да разказва, но този път за себе си, за скритото си минало, за Сицилия, където отишъл с Дов Лазарус и който пред очите му убил двама души — Ланген и Де Гроот. И как в същия ден Дов стрелял по чайките край фара на Малабата в Танжер и го карал да убие за отмъщение. Не беше пиан, всъщност едва бе докоснал с устни грузинската водка и със сигурност не алкохолът го караше да си припомня всичко това. За Тарас нещата бяха ясни: „Той никога не можеше да говори за любовта или за приятелството; в това отношение той сякаш изпитваше парализираща го свенливост. Но съм сигурен, че именно това се опитваше да направи, доверявайки ми се толкова много — да изрази приятелството си към мен...“

— Не се опитвайте да ме напиете — заяви Тарас, който до този момент бе изпил сам почти три четвърти от бутилката. — По произход съм грузинец, сиреч почти руснак. В жилите ми тече кавказка и украинска кръв, макар че е американска, по дяволите. И водката ви, въпреки че е грузинска и много хубава, няма да...

— Несим я донесе от Тбилиси.

— Великолепна е.

— Не исках да ви отегчавам с моите истории.

— Не се правете на магаре, ученико Климрод. Много добре знаете, че тези ваши истории ме интересуват и дори вълнуват. Как казахте, че се изрича онзи човек от Нюрнберг, който искал да унищожи триста-четиристотин хиляди нацисти?

— Бюним Аниелевич. Той умря. Един ден се върнал в страните от Източна Европа, но не могъл да си намери своето място и заминал за Израел. Бил убит в Йордания по време на Шестдневната война. Под друго име, разбира се.

Нощта настъпи и към десет часа Реб каза, че е гладен. Тарас се опита да стане, но след няколко крачки стигна до заключението, че

къщата, както по всяка вероятност и целият скалист нос в Атлантическия океан, е легнала на дрейф. Така че остана във фотьюла си, като си мислеше, че в момента има най-богатия прислужник на света. Дъждът престана, като по този начин най-малкото успокои океана, който вече почти не се чуваше, или поне не повече от дъха на заспало куче.

Реб поднесе омлет със сланина и босилек. Разделиха си го, поливайки го с водка, вече от втората бутилка, която Джордж Тарас бе наченал.

— Още истории, Реб? Измислете ги, ако трябва.

— Но аз си ги измислям, Джордж, какво друго мислите, че правя?

Започна разказът за преследването в Австрия, посещението при Симон Визентал, хайката между Залцбург и Мъртвите планини чак до езерото Топлиц, чак до смъртта на Дов Лазарус и чак до срещата си с тероризирания мъж, който притежавал четири паспорта с четири различни имена...

— Айхман, давате ли си сметка?

Тарас вече заспиваше. Дори съвсем заспа. Събуди се следобед на другия ден с надебелял език и по пълната тишина в къщата реши, че е сам. Слезе почти тичешком и завари Реб на телефона да говори на португалски, а при следващите си обаждания...

— Направих кафе — рече Реб с длан върху слушалката. — Още е топло. В кухнята.

... на английски, немски, испански и френски. Времето беше отново хубаво, небето безоблачно, подухваше лек ветрец. Излязоха и повървяха малко по песъчливия бряг.

— Сам ли стигнах до леглото си, или вие ме занесохте?

— По малко и от двете в известен смисъл.

Адолф и Бенито стояха на поста си с по-кретенски вид от всякога.

— Реб — неочаквано каза Тарас, — бих искал да участвам.

Срещна сивия поглед и у Тарас се появи същата странна срамежливост, изпитана преди трийсет и една години в Маутхаузен. Но продължи:

— Не съм чак толкова стар. И вие отлично знаете за какво говоря — за битката, която рано или късно ще започнете или ще трябва да

започнете... Това е единственият неизяснен за мен въпрос — дали вие ще я започнете, или ще бъдете принуден. Склонен съм на първия вариант.

Реб се наведе, взе едно морско камъче и го хвърли. Камъкът падна върху водата между двата корморана, които го подминаха с величествено презрение.

— Сигурен ли сте, че те са живи?

— Напълно. Както и аз.

Реб си събу обувките и нагази във водата, без да обръща внимание, че долната част на платнените му панталони се намокри. Поклати глава.

— Все още не съм решил — каза той. — Засега хората от Бразилия не ме закачат. Както и тези от Каракас и Богота.

— Няма да продължава все така и вие го знаете.

Мълчание.

Реб съблече фланелката си, отпусна се много спокойно във водата и се потопи до лицето — само очите му останаха широко отворени, много широко, малко като на удавник. Тарас седна на любимата си скала.

— Реб, не ме оставяйте извън играта, моля ви. Моля ви.

Плувайки, Реб изчезна под водата и изтекоха две безкрайни минути, преди отново да се появи. Изкачи се на скалата, съблече се изцяло, изстиска мокрите дрехи и отново ги облече.

— Джордж, вие сте ходили там само веднъж.

— Изпитвам ужас от горещината. И ви предлагам услугите си не като дървосекач.

Отново мълчание. Реб завърза кецовете си. Но внезапно спря, с поглед, като че ли насочен вътре в себе си.

— Казах ви, че все още не съм решил. Наистина е така. Бих могъл да продължа да живея както досега, да оставя нещата в сегашното им състояние.

— Колко дружества използвахте този път?

— Сто и единайсет.

— Като нищо официално не ги свързва едно с друго?

— Нищо.

— Съществува ли риск макар и минимален някой някога да разкрие, че вие сте единственият и истински собственик?

— Не ми се вярва.

Тарас размишляваше. Най-сетне каза:

— Прав сте. Наистина бихте могли да продължите да живеете по същия начин, както казахте. В най-лошия случай биха могли да упрекнат за едно или друго някое от вашите сто и единайсет дружества, но предполагам, че всяко от тях разполага със собствена глутница един от друг по-известни адвокати. И май си спомням, че няколко от вашите собствени хора се намират в самите правителства. Нямахте ли даже един, който е личен съветник на бразилския президент?

Реб се усмихна:

— Да.

— Единствената истинска опасност — продължи Тарас — би била някоя революция от типа на кубинската в Бразилия, Венецуела или Колумбия. Но по принцип е малко вероятно, поне за следващите двайсет години. А освен това винаги съществуват приятели на небето, било то и червено. Все още ли имате великолепни отношения с хората от Кремъл?

— Все още.

— Чрез посредничеството на Пол, Несим, американския колекционер на картини и онзи французин с груб акцент?

— Да. И чрез други.

Тарас успя дори да се засмее:

— Господи, Реб, вие сам по себе си сте многонационален. Какво говоря, многонационален! Вие сте множество пъти многонационален! Вероятно бихте могли да купите „Дженеръл Мотърс“ иди „Ексън“. Или и двете. Така ли е?

— Никога не съм мислил по този въпрос.

Тръгнаха един до друг обратно към къщата.

— Реб, много е просто — всъщност вие трябва да решите. Ако продължавате да мълчите, да пазите анонимността си, нищо няма да се получи, нищо съществено.

Влязоха и къщата.

— Но знам, че нещата няма да се развият така — рече Тарас.

— Няма ли?

— Не. Вие сам го казахте: „Все още не съм решил.“ Значи мислите по въпроса. И зная, че ще го направите. Мисля, че вие ще

започнете битката. Вие създадохте държава, а го знаем шепа хора. Задължително ще дойде моментът, когато ще проговорите. И когато този момент настъпи, мога — мисля, че мога — да ви помогна. В последно време доста мислих. Както и вие, предполагам.

Реб се усмихна с непроницаем поглед.

— Елате — каза Тарас.

Отиде до бюрото. Върху него книгите и бележките бяха натрупани в безпорядък, от който Сетиниаци би се ужасил.

— Снощи — продължи Тарас, — преди така позорно да ме напиете, ми зададохте въпрос, на който не отговорих. Помолихте ме да ви разкажа за книгата, която пиша...

Той взе една капка и я разтвори.

В нея имаше само един лист.

— Всичко е тук, Реб. Съмнявам се, че някога ще бъде публикувано. Но въпреки това го завърших. Всичко е тук. Мога да ви го прочета, ако желаете.

— Буквално изгарям от нетърпение — отговори Реб усмихнат.

— Първо заглавието: „За пълната глупост от легитимността на държавите“ от Джордж Тарас. Сега текстът. Ето първата глава. Впрочем друга няма. Първата и последната глава гласи следното:

„Принципите за легитимността на държавите е странно и напълно безсмислено понятие. Няма никаква обосновка за юридическо основание. В основата на създаването на всяка държава съществува исторически факт, че в определен момент някое племе е разполагало с по-големи каменни бравди от съседното, благодарение на които го е унищожило. Следователно по категоричен начин става ясно, че нито една от сегашните държави няма и най-малкото право на съществуване от юридическа гледна точка.“

— Това е всичко, Реб. Намирам заключението си за напълно задоволително.

— Бих желал да прочета няколко книги по въпроса.

— „General Principles of International Law“ от сър Джералд Фицморис; „The International Society as a Legal Society“ от Мослер; „Принципи на международното обществено право“ от Пол Гугенхайм; „Устав на мирното право“ от Кавалиери; „Трактат за човешките права“ от Ределоб; общите курсове, публикувани от Академията по международно право в Хага; „American Journal of International Law“ —

ние му казваме A.J.I.L. така както казваме G.J.B.I.L. за „German Yearbook“, J.W.T.L. за „Jurnal of World Trade Law“, R.S.A. за „Сборник от помирителни присъди на ООН“... и, разбира се, мога да ви цитирам още Уестлейк, Уийтън, Рено, Алварес с изключителното му „Международно американско право“... И Тункин, който е руснак, Жименес де Арешага от Монтевидео, „Ведрос & Сима“, появил се съвсем наскоро и от който още нямам екземпляр, но бих могъл да получа... Без да говоря за О’Конъл, Келсен, Фон дер Хейд, Шварценберг, Браунли, за...

— Поемете си дъх...

— Ще ви трябват много години, Реб. Дори за вас, който чете със скоростта на светлината.

Тарас докосна една купчина сред стотици други, която се срути.

— Много от това, което ви е необходимо, се намира тук, Реб, ще трябва да се доверите на някого.

— На вас.

— На мен например. На мен и на всички юристи, които ще успеем да съберем, от всякакви националности, разбира се. Дори бих могъл да ви осигуря един автентичен руснак, гарантирано червендалест, който даже не е дисидент, макар че си тежи на мястото и има достъп до Кремъл, но иначе живее в Лондон и Финландия. Ще влезе в екипа и ще си мълчи, честна Тарасова дума.

— И какво ще прави този екип?

— Каквото вие искате да прави, Реб — опитайте се да докажете, че създадената от вас държава може и трябва да съществува, има това право, така както вие сте я замислили.

Сивите очи се разшириха още малко.

— Нима съм достатъчно луд, за да го направя, Джордж?

— Мисля, че сте много по-луд, Реб.

А Джордж си мислеше: „В крайна сметка у мен има нещо от един Диего Хаас. Като че ли и единият, и другият сме били създадени на този свят, за да подтикваме Реб Михаел Климрод да осъществи мисията си...“ Но в следващия миг се усети — това означаваше да придава на себе си и на Диего прекалено голямо значение. Внимателно продължи:

— Реб, аз вече съм на седемдесет и пет години. Не искам подаяние от вас само защото вече съм сам или в името на

приятелството, което може би изпитвате към мен. Наистина мога да създам такъв екип и да го държа в готовност до момента, когато решите, че трябва да се намеси.

Мълчание. После Реб каза:

— Бих искал да отидете на самото място. Поне още веднъж. Единственото ви посещение беше през 1964 година.

— 1965.

— 1964 — каза Реб и се усмихна. — 23 ноември 1964. Искате ли да се басираме?

— Велики боже, не — рече Тарас. — Прекалено добре познавам вашата памет. Способен сте да ми опишете как съм бил облечен през онзи ден.

— Бял костюм, зелена вратовръзка, кърпичка в джобчето и сламена шапка, която поразил Жауа и синовете му. Още се смеят, като си спомнят за нея. Джордж, бих искал да дойдете следващата година. Да речем, през февруари. Тогава може би ще вали по-малко.

— Ще дойда. Ако съм все още жив, разбира се.

— Ако умрете, никога няма да ви го простя.

Мина известно време. Погледът му ставаше сякаш по-дълбок.

— Наистина ли може да се изгради солидна аргументация?

— Държавата е същност, която притежава територия, население и правителство. Която освен това е суверенна и независима и като такава не е подчинена на никоя друга държава и на никоя друга същност, но в същото време е пряко зависима от международното право. Само това като материя е достатъчно за поколения юристи, които да се избиват помежду си в продължение на петстотин години.

— Вероятно няма да чакам толкова дълго.

— Реб, но наименованието „международно право“ няма никакво сериозно основание. Превод е от „International law“, израз, използван за пръв път от някой си Бентхам преди около двеста години. А Бентхам сигурно го е измислил по време на алкохолна криза. Преди него то не е съществувало. Говорело се е за *jus inter gentes*, латинска формулировка, приета от друг един чуждак на име Витория през 1500 и някоя си година. През 1720 година французинът Агесо превежда *jus inter gentes* с „право между нациите“. Което е доста надуто и най-вече идиотско, когато човек знае малко латински. Добрият Агесо вече е работил за господаря си и за Франция, по онова време в пълна империалистическа

експанзия. А англосаксонските юристи, също толкова загрижени да оправдаят националните завоевания и да им измислят някакъв претекст, побързали да го подкрепят. Така че когато добрият стар Кант излага проекта си за постоянния мир...

— Джордж?

— ... за постоянния мир, публикуван през 1795 година, той заменил думата „нации“ с „държави“, международното право...

— Джордж?

Мълчание.

— Така мога да продължа още сто четиридесет и три часа — каза Тарас. — Най-малко.

— Територия, население и правителство.

— Имате територията и както изглежда — населението. Сложете Жауа за министър-председател или президент, както на него или на вас ви харесва. Никой не би могъл да оспорва правата му на първи човек в държавата, освен ако се върне във времето, когато континентите още са се премествали, и преди образуването на Беринговия проток, когато американските индианци са били още азиатци. Що се отнася до територията, естествено, ще трябва да разкриете пред света, че сто и единайсетте дружества представляват парчета от една и съща мозайка, съставена от вас самия. Което пък ще означава, но за това сигурно сте мислили преди мен и може би то е причината за колебанието ви, да разкриете всичко, каквото сте създали досега, Реб, и не само в Амазонията. Всичко. Тогава целият свят ще научи — и от изненада ще падне на задника си, — че съществува някой си Реб Михаел Климрод.

Реб стоеше с гръб към него.

— Дяволски висока цена, Реб. Ще трябва да излезете от сянката. В известна степен това ще е равно на самоубийство. След толкова много години...

Реб мълчеше и не помръдваше.

— Реб, най-невероятното е, че аз съм убеден, че вие ще го направите, каквато и да е цената. Не защото аз съм ви говорил. Нито за миг не вярвам, че бих могъл да ви повлияя. От колко време тази мисъл се върти в главата ви?

— От години — много спокойно отговори Реб. — В известен смисъл.

Обърна се с лице към Тарас.

— Наистина ли искате да се заемете с тази работа?

— Сигурно няма нищо друго на света, което да желая по-силно — отговори Джордж Тарас с почти свирепа решителност. И веднага добави: — И със сигурност не защото се оказах сам. Реб, искам да се заема с тази работа, защото искрено вярвам, доколкото ми е възможно, че аз съм най-подходящият човек. Познавам ви малко...

— Доста добре — изрече Реб усмихнато. — В момента го доказвате.

— Мога да я свърша, Реб. Вече съм мислил за няколко души. Пет или шест. Поне в началото. Впоследствие ще увеличим екипа, когато докрай изстискаме мозъците си. Плюс документалисти. Познавам една великолепна жена, която би могла да сформира екип. Ще се заемем с цялото международно законодателство и ще го минем под луна. Реб, откакто свят светува, в същия този свят няма нито една държава, която да е легитимна. Законността не съществува — тя е едно измамничество. „Ubi societas ibi jus“: „Където съществува общество, там се ражда правото.“ Празни приказки. Думи. В такива случаи ние, юристите, боядисваме празното в различни цветове и после твърдим, че сме издигнали стени. А останалите хора се правят, че ни вярват, понеже като Агесо леем песента на кралете. Вижте, точно до лявото ви рамо е книгата на Хол. Отворете я и прочетете страница 127, мисля: „Една държава може да придобие територия с едностранно действие по собствена инициатива чрез окупация, чрез преотстъпване от страна на друга държава или заедно с някоя общност, или с отделен индивид чрез дарение, чрез давност в резултат на изтичане на време или чрез увеличаване на територията, дължащо се на природни действия...“

Цитирам по памет. Реб, нали чухте: „едностранно действие по собствена инициатива...“ Това не е нищо друго освен описанието на кражба, на завоевание чрез насилие, на ограбване. Законност, суверенитет и ужасяващият фарс на светейшото право — колкото щете цветове, имащи за единствена цел украсяване на войните, властването, налаганите или понасяните договори или пък договори, произтичащи от равновесието, установено между двама еднакво страхливи и изтощени противници. Белгия се е родила от свирепия антагонизъм между Франция и Обединеното кралство, а последните две нации са продукт на последователни неприятелски нашествия; африканските страни са извадени от дяволски разпокъсани парчета, които само по

една случайност отговарят на коренните етнически групи, а какво да кажем за Южна, Централна и дори за Северна Америка: какво щеше да стане, ако испанците, завоеватели на Мексико, при Алмо не бяха отмъкнали кокала на англичаните, завоеватели на сегашните Съединени щати? И какво е СССР, ако не империя на руснаците, на тези между Балтика и Украйна, които стигнаха с големите си лапи чак до Япония, Монголия, Афганистан, Китай, да не продължавам, без да споменавам за казаците, които руснаците от трийсет години весело изстребват, или за мургавите кубинци, които им служат за Гурки^[1], или за сенегалските стрелци? Къде е светейшото право на турците, които след завоюване на стените в Централна Азия стигнаха чак до Средиземно море и които решиха арменския проблем почти по същия начин, както ние решихме проблема с нашите индианци? Колко време окупация е нужна, за да стане човек коренен жител? Срещал съм в Мексико, Алжир и Виетнам хора, които се възмущават, че са били колонизирани, но Гонсалес от Мексико Сити произлиза по права линия от кастилските или араганските прадеди, Мохамед от Тизи Узун^[2] е дошъл от Арабия, за да прекръсти с удари по главата берберите, обитаващи преди него тази територия, като самите те имат във вените си малко висготска или Аллах знае каква кръв, а Нгуен Не Знаем Кой си от делтата на Меконг е произлязъл от чамси^[3] или някакви други кхмери, предишни обитатели на мястото. Човек не може да ги изброи всичките. Светейшо право! Просто ще се спускам от смях. Милиарди неща могат да се кажат по този въпрос.

— Напълно достатъчно е, лекцията беше изчерпателна — каза Реб Климрод на френски.

— Реб, не съществува и никога няма да съществува никаква теория, никакво правило. Тази година например ще откажат признаването на Транскай и не без известни основания впрочем, защото има съмнения относно истинската ѝ независимост по отношение на Южна Африка; но кой някога е дискутирал факта, че в Организацията на обединените нации Съветският съюз разполага с три гласа: на Русия, Украйна и Белорусия? Кой, по дяволите, би твърдял, че Белорусия е независима?

— Така че?

— Така че още милиарди неща има за казване, Реб, случаят може да се пледира. При условие че намерите трибуна и си направите

харакири или най-малко пожертвите абсолютното си инкогнито, което е като ваша втора кожа. Реб?

— Да.

— Бихте ли могли да произведете една или няколко атомни бомби?

— Да.

— Наистина ли притежавате средствата?

— Да.

— Мислили ли сте за такова нещо?

— Естествено, че няма да я произведа, но съм мислил. Да кажем, нещо като интелектуална игра, чисто умозрително.

— Това е другото решение, сигурно го знаете. Обявете война на Бразилия, Колумбия и Венецуела; направете така, че двамата сегашни Кръстници на световната Велика мафия — имам предвид Съединените щати и Съветския съюз — да имат някаква облага, да се хванат за оръжието и...

— Втора Катанга^[4]?

— Сравнението изобщо не ви облагодетелства. Така наречените катанги защитаваха колониални придобивки, докато вие създадохте държава, тръгвайки от нулата. Освен това сте безкрайно по-хитър от тези, които измислиха Чомбе. Но вие също няма да го направите.

— Няма.

— Точно от това се страхувах — саркастично въздъхна Тарас, както в най-добрите си дни. — Жалко: а трябваше само една хубава война, едно красиво клане и голяма кървава баня, за да се създаде неоспорима „юридическа“ държава — обърнете внимание на кавичките.

Видя, че Реб взема торбата си и се готви да тръгва. Но неизбежното му отпътуване никак не го натъжи, за разлика от вчера, когато би могло да го смаже, съзнавайки още по-болезнено новата си самота. „Ще каже «да», вече каза «да» и аз ще дам тази битка...“

— Естествено, добре знаете какъв тип досие бих искал да изготвите.

— Свобода на личната инициатива и творчество, приоритет на индивида пред държавата, несъответността на всички сегашни системи, на всички, необходимостта от нов опит, имащ стойността на примера, изобличаването на всички цинизми, на всички „изми“. В този

свят от двеста и повече държави съществуват дваисет, които могат да се нарекат горе-долу свободни. Но една страна никога не е „горе-долу свободна“, както една жена никога не е „горе-долу бременна“. Друго нещо, Реб?

— Засега това е достатъчно.

Реб се отправи към вратата. Тарас знаеше, че някъде невидим, но непреходно присъстващ, Диего Хаас го чака.

— Започвам веднага — каза Тарас. — Не, моля ви, не ми говорете за пари. С това, което ми дадохте през всичките тези години, бих могъл да наема шестстотин от най-висококвалифицираните юристи; банкерът ми смята, че се занимавам с контрабанда на наркотици. А за семинарите бих могъл да ангажирам Версай. Реб? Не ме попитахте какви са шансовете ви да бъдете разбран, когато настъпи денят...

— Знам отговора. Както и вие.

— Никакви — рече Тарас. — Абсолютно и безвъзвратно никакви. Но кой някога се е нахвърлял срещу вятърни мелници от такъв мащаб?

[1] Непалска индуистка каста, известна с елитните си войници.
— Б.пр. ↑

[2] Град в Алжир. — Б.пр. ↑

[3] Източноазиатска народност на територията на Виетнам и Камбоджа. — Б.пр. ↑

[4] Район в Южен Заир. — Б.пр. ↑

48.

— Бях в Куала Лумпур в Малайзия — каза Елиас Вайсман. — Джордж, не успявам да се оправя. Броят, който той ни определи, е пет хиляди. Един милион няма да е достатъчен.

— Винаги е така — отговори Тарас.

— Големият корабоприитежател Ник Петридис предостави три от корабите си на мое разположение за три месеца. Това е и много, и нищо. Сиамският залив и Китайското море гъмжат от нещастници, които бягат от делтата на Меконг, трябва да видите при какви условия: срещнахме лодки, на които имаше умрели от глад и изтощение хора; ако преди това не са били заклани от местните пирати — а сме 1977 година!

— Винаги ще има пирати.

— Колкото до задачата ми да подбирам хора, да избира от тях само пет хиляди — това е едно от най-ужасните неща, които някога съм правил. Сума ти пъти се опитвах да се свържа с него, за да ни разреши увеличаването на броя. Не успях да го убедя и даже не мога да му се разсърдя. Знам, че е невероятно богат или във всеки случай разполага с огромни суми, откъдето и да идват те, но естествено не можеш да искаш от него да поеме грижата за всички нещастни хора по земята. Предполагам, че той самият е наел корабите на онзи грък.

— Ник Петридис е американец. Да, предполагам, че може да се говори за наемане. Ходихте ли и в Тайланд?

И в Тайланд ходил, каза Вайсман. Два месеца прекарал в лагерите край границата с Камбоджа, пак за да набере контингент от пет хиляди кхмери, съгласни да заминат за Амазония.

— Дори ме обвиниха в трафик на човешка плът и с невъзможните указания за мълчание, които Реб ми даде, въобще не можех да се защитя. Добре, че съществуват фондациите, които вие ми посочихте; те поръчителстваха за мен. А онзи вестникарски и телевизионен милиардер Дън се намеси в моя полза пред Държавния департамент и френското външно министерство. Дън има ли нещо общо с Реб?

— Не, доколкото знам — изрече Тарас, засрамен от лъжата си.

— Успокойте се, с никого не съм говорил за Реб.

— Мисля, че дори и споменаването на името му няма да послужи кой знае колко.

— Така е. Етел си има теория за Реб. Вярно е, че тя си има теории за всичко: Етел смята, че той има още по-голямо значение, отколкото изглежда на пръв поглед, и че не е само един изпълнител. Мисли, че е пълномощник на гигантски консорциум, който обхваща може би двеста американски или бразилски дружества.

— Доста слабо познавам Реб — каза Тарас, като се чувстваше все по-неудобно.

Той се намираще в Ню Йорк от една седмица и се запозна с Вайсман в качеството си на президент на една от фондациите, за чиято роля в Югоизточна Азия бе споменал бившият служител в УНИЦЕФ. През лятото на 1977 Джордж Тарас бе предвидил екип за бързо реагиране от международни юристи. Операцията бе проведена в пълна тайна. Нае кабинети на Медисън Авеню, пак под прикритието на фондацията си, настани в тях трийсетина специалисти, от които само трима знаеха крайната цел на операцията — създаването на нова държава.

Както Реб го бе помолил, Тарас, преодолявайки свещения си ужас от тропиците, посети за втори път Амазония. Прелетя над Амазонка, Рио Негро и Рио Бранко, но разсеяно слушаше приказките на Собиески, който му обясняваше новия си проект — чудовищна водоелектрическа централа, по размерите си сравнима с квебекската корабостроителница в залива Джеймс. Тарас изпитваше пълно безразличие към техниката — смяната на изгоряла електрическа крушка беше върхът на възможностите му в тази област. Но пък си отбеляза трудностите с адвокатите в управляваната от Собиески компания — един национален закон, енергично размахван от Съвета за национална сигурност на Бразилия, забраняваше чуждестранно дружество да притежава енергиен източник в граничната зона. Впрочем проектираната свръхмощна централа (броят на мегаватите не бе дискутиран) поставяше под въпрос монопола на държавната компания „Електробрас“. За случая с Бразилия се говореше надълго и нашироко и въпреки всичката подкрепа, която Климрод имаше, и дори очертаващото се съгласие Тарас виждаше предвестниците на сблъсъка

между Реб и равнодушната до този момент бразилска държава — сблъсък, който рано или късно щеше да стане.

Което означаваше, че времето не чака — за него и екипа му.

Да накара Елиас Вайсман да говори, влизаше в подготовката на досието. С вярата си, която повдигаше планини, семейство Вайсман обикаляше снета и набираще хора, които живеят сред мизерия и ужас. Ако Елиас идваше от Азия, след като бе набрал южновиетнамци и камбоджанци, прогонени от токийското присъединяване, ако преди това бе действал в Индия, Афганистан, Пакистан и Филипините, то Етел от своя страна обикаляше Африка, черпейки от отвратителния кладенец на гонени, убивани или измъчвани хора, „както бе в Руанда, Етиопия, Гвинея-Бисау, Уганда, Ангола и не знам още в колко друга страни. Уви, изборът с голям.“

В крайна сметка по един наистина невероятно дискретен начин благодарение на Реб — на неговите кораби и самолети — Амазонията, в която той бе установил Кралството си, добиваше вида на гигантско международно убежище.

И понеже трябваше да разглежда нещата като юрист — безстрастно, трезво и студено, — важен аргумент в досието бе фактът, че държавата, която се ражда, е наистина единствената, където всички противоречия и омрази между раси и култури изчезват веднага щом човек влезе и нея.

Това, разбира се, бе една мечта, но понякога той вярваше в нея...

— Познавате Етел — рече Елиас Вайсман. — Не знам как да го кажа, нито дори на кого да го кажа, но Етел и аз сме погълнати от една идея, която ни хрумна...

— Да? — каза Тарас, разбрал вече какво ще каже събеседникът му и предварително ужасно притеснен.

— Питахме се — колебливо продължи Вайсман — дали не си служат с нас и най-вече с всички тези хора, които събираме и изпращаме в Амазония, като претекст...

Усмихна се срамежливо:

— Извинете ме, но животът ни е научил, че щедростта рядко се среща без заден умисъл. А случаят с Амазония е толкова фрапантен, че човек започва да си задава въпроси.

— Споделихте ли опасенията си с Дейвид Сетиниац?

— Още преди пет месеца, точно преди да замина за Азия. Етел също беше там.

— И той какво ви отговори?

Този път Вайсман се усмихна доста весело:

— Винаги съм смятал Дейвид Сетиниац за най-честния човек, когото познавам... В тази връзка не сте ли забелязали, че човек е склонен много лесно да взима за глупак някого, който хабер си няма от агресивност? Джордж, Дейвид ни остави да си кажем всичко, каквото мислим. После побесня. Тоест повдигна вежди, стана и обиколи кабинета си, преди отново да седне. А след това каза, че страховете ни са напълно необосновани във всяко отношение и че залага честната си дума.

— И от мен очаквате да ви вдъхна подобна увереност — рече Тарас, но вече знаеше, че каквото и да каже, нямаше да е достатъчно.

— Джордж, Етел и аз ръководим почти секретна организация, чрез която с течение на годините изпратихме в Ила Дурада, Вердино и Диамантина повече от сто и петдесет хиляди мъже, жени и деца. От всички краища на света. И всяка година сме отговорни за двайсет и пет или трийсет хиляди нови преселници. Сега сме 1977 година, а след три години на територията определено ще има повече от триста хиляди човешки същества, които по един или друг начин ще зависят от сто и няколко дружества, съвместно управляващи... как се нарича въпросната зона? Дружествата действат фантастично целенасочено и съгласувано, което доказва, че зад тях се крие изключителна обща координация. И с точно определена цел... Не, почакайте, оставете ме да довърша... Отначало Етел и аз мислехме, че става дума за намирането на евтина работна ръка. И в това имаше смисъл — достатъчно бе да се черпи от огромния бразилски резервоар, десетки милиони хора търсят добра работа или просто работа. После се успокоихме — хората, за чието намиране поехме отговорността, при пристигането си биваха посрещани великолепно: жилища, работа, материална културна среда. В известен смисъл — Обетованата земя.

— И е прекалено хубаво, за да е вярно.

— Има и такова нещо. Джордж, започваш да си мислиш, че някой или по-скоро няколко души (не виждам как сам човек може да притежава финансовите и дори интелектуалните възможности, за да

замисли толкова монументален проект)... че няколко души се опитват да създадат държава. И я населяват с бегълци. Поставяйки Бразилия и общественото мнение пред свършен факт, служейки си с бегълците като със заложници... И не става дума само за Бразилия — някои от дружествата, които ни използват, притежават земи в Колумбия, Венецуела и Гвиана. Но това не е всичко — открихме, че нашите преселници не получават никакъв друг документ освен прословутата зелена карта за работа, чрез която се ползват от всички предимства на територията. Никакъв друг. Нито паспорт, нито карта за самоличност. Знаете какво означава това: в очите на бразилските, венецуелските, колумбийските и гвианските власти нашите хора са нелегални емигранти.

— Израел бе създаден по същия начин.

— Казвам се Вайсман и знам как се роди Израел. Но емигрантите в Израел бяха израилтяни, тях ги свързваше обща религия, да не говорим за общия език, за хилядолетните традиции и споделянето на една голяма мечта. Между нашите преселници няма нищо общо, освен че са били изгонени от собствените си страни.

— И това е нещо.

— Джордж, американски, бразилски, френски и не знам още какви журналисти дойдоха да ни видят — Етел и мен. Надушват нещо. Задаваха ни въпроси, от които ние всячески се опитвахме да се измъкнем. Понеже бяхме обещали на Реб дискретност. Но не гарантирам, че ще издържим още дълго време. Цялата работа придобива прекалено гигантски размери. Велики боже, давате ли си сметка — един от помощниците ми, датчанин на име Нилсен, в момента се намира в Бейрут и снове между Ливан и Сирия; и се занимава ни повече, ни по-малко с набирането на пет хиляди палестинци точно както аз в последно време правя с южновиетнамци и камбоджанци. Представяте ли си ефекта, който ще произведе едно такова заглавие в някой вестник: „Американски евреин изпраща пет хиляди палестинци в Амазония“? Представяте ли си?

— Първо ще трябва да направят връзката между вас и Нелсен.

— Изпълних указанията на ужасната Марни Оукс: по принцип тайната ще бъде запазена. Но точно това е проблемът, Джордж — всички сме принудени да действваме като шпиони. Двайсетте или трийсетте фондации, които ни финансират, четиридесетте морски

компаниите, които ни заемат корабите си, авиокомпаниите, които предоставят самолетите си на наше разположение, едно дружество от Сингапур, друго от Хонконг или Банкок, или от Либерия, Кайманите, Бахамските острови, Лихтенщайн, които винаги се намесват в необходимия момент, хотелските вериги, които ни подслоняват, банките, които тутакси ни деблокират кредити — всичко това е прекалено необхватно... Защо толкова различни хора — като китайския богаташ от Хонконг, Роджър Дън, или онзи ливанец на име Несим Шахадзе, братята Петридис, които, изглежда, са по-богати от Ниаркос, ами този Субиз, дето е бил министър в страната си, швейцарските банкери от Цюрих, аржентинския милиардер Роша, да не изброявам повече, — защо ни помагат с такава самоотверженост и с такава невероятна съгласуваност? За какъв вид международен заговор става дума? Направо не е за вярване — преди три седмици бях в Ханой и установих връзка с един руснак от посолството им. Виетнамското ръководство ми създават трудности и не ми разрешаваше да отида в Сайгон, искам да кажа Хо Ши Мин — е добре, моят високопоставен съветски служител с едно намигване уреди всичко. Етел пък ми каза, че Дел Хатауей — той сам управлява седем-осем минни дружества — е личен приятел на калифорнийския губернатор, който по всяка вероятност ще стане президент на Съединените щати. Етел ми каза също, че Хатауей редовно посреща самолети, пълни със сенатори от моята страна...

Малкият и слаб Елиас Вайсман поклати глава:

— И искате да не си задаваме въпроси?

Тарас си мислеше: „Рано или късно това трябваше да се случи.“

Промърмори:

— Значи Дейвид не е успял да ви убеди?

— Нито за миг не сме се съмнявали в неговата честност. Но може би е манипулиран, както и ние?

— И както самият аз, нали?

Вайсман направо се отчая:

— Джордж, съжалявам, но нещата отиват твърде далеч. Едно просто уверение, дадено дори от Дейвид и от вас, вече не е достатъчно. Предпочетох аз да ви го кажа, преди Етел да го стори. Тя понякога е крайна в приказките си.

Тарас преброи до десет, колкото да убеди себе си, че решението му отдавна е узряло.

— Дайте ми два дни.

— Утре сутринта Етел пристига в Ню Йорк. Вчера ми се обади от Найроби. Не си правете илюзии — тя ще дойде със свити юмруци, готова за бой. В състояние е да избухне пред журналистите. Веднъж зашлеви един генерален секретар на Обединените нации, който ѝ отговаряше „пари“ и „национален суверенитет“, докато тя му говореше за умиращи деца.

— Два дни — рече Тарас. — Можете ли да я успокоите до другиден следобед?

Свърза се с ледената, но ефикасна Марни Оукс и ѝ каза:

— Бих искал да говоря с него. Спешно е.

— Ще предам — отговори Марни. — Ще се свърже с вас най-късно утре.

— Става въпрос за часове.

Кратко мълчание. После:

— Къде сте?

— В Ню Йорк, хотел „Алгонкуин“.

— Идете на Източна 58-а улица. Без имена по телефона, знаете за кого говоря.

Дейвид Сетиниак, помисли си той.

— Добре — каза Тарас. — Благодаря.

Затвори. Въпреки треската, която изпитваше, и предчувствието, че нещо важно ще се случи, Тарас се забавляваше като старо дете, каквото си беше. Отиде пеша до Източна 58-а. Същия ден в кабинета на Сетиниак се намираше едно от Черните кучета — Лернер. Тарас почака навън. Построените преди двайсет и шест години кабинети невероятно много се бяха увеличили и променили; разпростираха се върху повече от две хиляди квадратни метра. Плюс светая светих — информационната служба, — по-зорко пазена и от Белия дом (тя не бе отворена за посещения), за нея Тарас знаеше само, че в огромния брой кодове се съдържа пълният и изчерпателен списък на хиляда и петстотинте или шестстотинте дружества на Краля. „А сигурно и

подробното ми животоописание, включително датата кога са ми поникнали мъдреците.“

Лернер си тръгна, без да обърне внимание на Тарас.

— Дори не знаех, че сте в Ню Йорк — забеляза Дейвид Сетиницац, който изглеждаше — колкото и необичайно за него — в лошо настроение.

Тарас бе запитал Реб дали трябва да постави в течение Сетиницац за съществуването на специалния отряд от Медисън Авеню. Реб никак не се колеба; „Не още, Джордж, моля ви. Казах ви, че все още не съм решил. Аз самият не знам дали планът ви ще има продължение. Няма смисъл да занимавате Дейвид с нещо, което може би никога няма да види бял свят.“

— Малко бързичко остарявам в Мейн — отговори Тарас, отново ужасно притеснен от поредната си лъжа, която Реб го принуждаваше да изрича. И то на Дейвид.

В същия миг телефонът иззвъня. Сетиницац вдигна слушалката, чу гласа и остана изненадан. Остави я.

— Човек може да си помисли, че тайнственият Джетро отново е започнал да ни следи — каза той с горчивина. — Джордж, току-що ме предупредиха, че точно след четири минути ще ни свържат с Него. Искате да говорите с вас. Само с вас.

Тарас отчаяно потърси задоволителен отговор, но нищо не успя да измисли.

— Елате — каза му Сетиницац.

В кабинета, скрит зад обикновена на пръв поглед врата, се намираще малък асансьор. Двамата мъже влязоха в него. Асансьорът стигаше само до две места извън кабинета — стая в информационната служба, два нормални етажета по-надолу, и до апартамент на върха на сградата. Празен.

— Тук — рече Сетиницац.

Посочи една претъпкана с апарати, очевидно обезшумена стая и покани Тарас да влезе.

— Когато червената лампичка светне, бутнете ръчката надолу. Той ще е на линията. Говорете в микрофона. След като свършите разговора, върнете ръчката в същото положение. На връщане отново използвайте асансьора: всичко е кодирано и няма къде другаде да се озовете освен в кабинета ми. Ако все пак желаете да си отидете, без

отново да се видим, използвайте вратата на стълбищната площадка. Не я затваряйте, тя сама ще се прибере, външната дръжка и ключалката са фалшиви. Може да се отвори само отвътре или чрез електронни сигнали, които смятам, че не ви интересуват. Оставям ви, тъй като той пожела да разговаря единствено с вас.

— Дейвид, нещата май не вървят.

— Остават ви седемдесет секунди преди обаждането му.

Сетиниак си отиде със странно затворено лице. Тарас чу шума на малкия асансьор, после отново настъпи тишина.

Червената лампичка светна.

— Реб?

— Да, Джордж. Слушам ви.

„Сигурно се намира в гигантския хеликоптер някъде из джунглата или над нея“, помисли си Тарас. Предаде накратко разговора си с Елиас Вайсман и подчерта опасността, която кипящата Етел представлява.

Мълчание.

— Реб?

— Чух какво ми казахте, Джордж — отговори спокойният и далечен глас и в буквалния, и в преносния смисъл. — Добре, ще се заема с Етел и Елиас.

— Времето напредва.

— Знам. Благодаря, че се обадохте.

Тарас се поколеба, после каза:

— Нещо не върви и при Дейвид. Да не би да сте се скарали?

— В известен смисъл. Това няма нищо общо с вас, Джордж, не сте вие причината. Нито вие, нито нещо, което зависи от вас. Докъде стигнахте?

— Напредваме.

— Кога мислите, че ще бъдете готови?

Сърцето на Джордж рисковано прескочи на два пъти — от юни миналата година Реб за първи път споменаваше за работата на специалния екип от Медисън Авеню като за нещо, което наистина ще се осъществи.

— Няколко месеца — отговори Тарас. — Шест или осем.

— Разполагате с повече време. Най-малко две години. Естествено във вашето досие ще засегнете аспекта „международно

убежище“ без значение на раса, религия или политически убеждения, нали?

— Това беше и причината за срещата ми с Елиас. Както ме бяхте помолили, много отблизо следя работата им — тяхната и на екипите им. Това е нещо огромно, Реб.

Тарас се колебаеше: „Макар да знам, че това не е алиби...“

Мълчание. След което Реб произнесе учудващата, поразителна фраза, почти невъзможна за него, понеже даваше да се разбере, че в страхотния мозък на Краля се бе появил непонятен пропуск.

— В такъв случай — каза Реб — вие знаете повече от мен...

Мълчанието продължи, въпреки че се чуваше почти недоловимото бучене на моторите в големия „Сикорски“ на осем хиляди километра от Ню Йорк. И ако не беше все още светещата червена лампичка, която показваше, че връзката продължава, Тарас щеше да си помисли, че е прекъсната. Но Реб каза:

— Друг елемент, който бих желал да присъства в досието — оцеляването на Амазония. Това не е само проблем на Бразилия или на съседните страни. Амазонията е белият дроб на планетата Земя, Джордж, практически единственият, който ѝ е останал. Нека част от екипа ви да работи в тази насока, ако обичате. Да помислят за нещо от типа на това, което се прави за полюсите — стигнало се е почти до международно сътрудничество.

— Но без да обвиняват бразилците.

— Естествено, че не. Те правят всичко, което е по силите им, и никоя страна при същите условия не би направила повече. Но проучете всички възможности за... международната ѝ независимост в полза на бъдещите поколения. Дори ако трябва да се обезщетят нациите, които поради историческа или колонизаторска случайност са станали официални — законни в смисъла, в който вие го схващате — собственици на тези територии.

— Разбирам — отговори Тарас.

Беше развълнуван от умората, която долавяше в гласа на Реб Климрод. Каза:

— Споменахте две години.

— Вероятно малко повече.

— Вече сте решили, нали?

— Почти.

— И имате предвид определена дата?

— Да.

Този път Тарас млъкна за известно време, преди да попита:

— Искате ли да се заема с още нещо? Например с начина, по който всичко би могло да протече в определения ден?

— Няма нужда. Благодаря, Джордж.

— Ще ви е необходим възможно най-голям отзвук.

— Мисля, че вече съм го намерил — отговори Реб.

49.

Сетиниаци:

„В светлината на това, което се случи впоследствие, естествено, че се ядосвам на себе си. Но фактите са следните: 1977 и 1978 бяха годините, когато би могло да се каже, че опозицията ми към Реб бе най-силна. През януари 1977 направих едно пътуване до Амазония, което се оказа, че е предшествано с един месец от това на Джордж Тарас. Но аз дълго време не знаех за посещенията на Джордж, той ми каза за тях по-късно. По онова време няхах и най-малка представа какви са замислите в сградата на Медисън Авеню и смятах Тарас повече или по-малко изтеглен от работа. Името му не се появяваше в нито една от операциите, които водеха Ник и Тони Петридис, а само във връзка с онези фондации, в които Роджър Дън и други, като калифорниеца Жюбал Уайн, приемника на Тюдор Ангел, изливаха почти цялата печалба на съответните дружества.

Много добре си спомням посещенията, което Етел и Елиас Вайсман ми направиха. Техните въпроси ме накараха да изляза от кожата си. Но поводът за избухването ми не беше този, който мислех. Те смятаха, че подскачам от възмущение, защото се съмняват в искреността на Реб. (Казано между другото, те ме посетиха около пет месеца по-късно и ми съобщиха, че са се срещнали с Реб и той «уредил всичко». Нищо не ги запитах, но само от начина, по който ме гледаха, по който разглеждаха кабинетите ми, разбрах, че Реб вероятно им е казал всичко — за себе си и за моята организация. Във всеки случай те не ни създадоха повече никакви трудности до края и всъщност по онова време станаха Хора на Краля, почти толкова добре запознати с тайните му, колкото Тарас и аз.)

Но всъщност те се заблуждаваха относно причините за гнева ми — за да бъда толкова ядосан, причините бяха други, много по-сериозни от обикновено възмущение.

Пътуването ми през януари 1977 година нямаше друга цел, освен да се опитам да си изясним нещата — тези между Реб и мен...“

— Разполагам с цифри, Реб. Тегленията, които извършвате през последните години, поставят по-голямата част от предприятията ви в опасност. Помощниците ми и аз сме принудени да извършваме странни акробатически изпълнения.

— Дейвид, работата, която вършите, във всяко отношение е забележителна.

— Не съм дошъл, за да получавам комплименти. Преди три дни Ник беше в кабинета ми. Няма нито един долар в касите на либерийските и панамските си дружества, затънали са до гуша в дългове. Миналата седмица Роджър Дън ми каза абсолютно същото. И Уайн, макар и да не е от калибъра на Тюдор Ангел, има огромни проблеми в Калифорния. Несим не е човек, който се оплаква, но достатъчно е да се проследят сделките му на финансовите пазари, за да си дадем сметка: и на него му свършват патроните. Ако не беше операцията му с руснаците и страните от Източна Европа, сега щеше да е без работа. Същото се отнася за Пол Субиз и Сантана, като последният направо се е побъркал от рисковете, които го карате да поема в Далас. Дори Ханг се обади — последната му сделка с китайците от Пекин е била на загуба и понеже Ханг не е пълен идиот, стигнах до заключението, че е действал по ваша заповед с единствената цел да ви достави налични пари. Да не би да се лъжа?

— Не.

— Ако не бяха капиталите, които получаваме от казината, вашите двеста и няколко хотела щяха още преди две години да фалират — прекалено много ги използвахте, а не им оставихте време да се съвземат; Етел Корт също не е от хората, дето циврят, но има дяволски много грижи и се пита на какво разчитате. Във всеки случай дори и парите от хазарта в скоро време няма да стигат. До една година, ако не и по-рано те изобщо няма да са достатъчни. Досега заемахме само от собствените, си банки, има деветстотин и дванайсет сделки с текущ кредит и заинтересованите предприятия повече няма да ви правят подаръци.

Час преди това огромният „Сикорски“ бе оставил Дейвид Сетиниац край брега на голяма река с почти черни води. Дори гигантската машина не бе в състояние да накара шаматари да потрепнат, измежду които Реб се появи подобно на титан. Индианците се занимаваха с устройството на бивака и Сетиниац, когото цялата тая

джунгла докарваше едва ли не до физическо страдание, се питаше как сред този зелен океан Убалдо Роша успя веднага да открие Климрод.

— Ние ще закусим — каза Реб.

Погледът му буквално се вдълба в очите и лицето на Сетиниаци.

— Ще закусите ли с нас, Дейвид? Не се чувствайте задължен. Приятелите ми няма да се шокират, ако разделите сандвичите с пилотите.

— Това, което е добро за вас, е добро и за мен — отговори Сетиниаци със спотаен гняв. — И мога да ви дам оставката си, когато пожелаете.

— Пак ще поговорим, Дейвид.

Гласът звучеше с онова вежливо спокойствие, понякога толкова отчайващо — както и в момента. До такава степен, че Сетиниаци разсеяно проследи приготовленията на яденето. Индианците разтърсиха няколко дървета, събраха падналите от тях гъсеници, обелиха ги, разтвориха ги с нокът или със зъби, увиха ги в листа и ги сложиха да се варят.

— Дейвид, исках страшно много от вас и се надявам, че ще приемете извиненията ми. В последните години наистина затруднявах задачата ви. Нека да уредим проблемите веднага — вземете всички мерки, за да излезе „Жауа“ на борсовия пазар. Операцията трябва да донесе около два милиарда долара. Тези червеи се наричат мана. Опитайте, ще видите: сладки са и много хранителни...

От изненада гласът на Сетиниаци секна. Но много бързо се съвзе и си помисли: „Това е истинска лудост — намирам се сред девствена джунгла и говоря за милиарди долари с един гол човек, който ме кара да ям гъсеници!“

— Всичко ли да продавам?

— Както прецените, Дейвид. Или котирайте само част от дружествата. Колкото е необходимо за уравнивяването на сметките.

— Свързаните с „Жауа“ дружества са повече от триста.

— Мога да ви ги изброя — спокойно каза Реб.

Сетиниаци почувства как малко по малко гневът го обзема, а той изобщо не бе свикнал с толкова бурни чувства.

За момент го отдаде на обстановката, с която въобще не можеше да свикне.

— Реб, вие изхарчихте повече от шест милиарда долара... за това...

Жестът му включваше индианците, поляната, „Сикорски“ и целия свят, създаден насред Амазония.

— Продължавайте, Дейвид.

— Докъде смятате да стигнете? Един ден ми казахте, че първите земи сте купили чрез Убалдо Роша с единствената цел да направите индианците законни собственици. Спомняте ли си?

— Не забравям нищо и вие го знаете — отговори спокойният глас.

— Знам — вие сте непогрешим. Но заради земята, която твърдите, че сте купили за вашите приятели индианци, вие опустошихте джунглата, отсякохте дърветата, разрушихте естествената среда на тези хора, за които твърдите, че искате да ги защитавате.

Сивите очи оставаха вперени в него, напълно непроницаеми. Но Сетиниац изпитваше нещо като опияняваща ярост. Той продължи:

— Президент на ФУНАИ — Фондацията за индианци — е някой си генерал Бандейра де Мело, или е бил, вече не си спомням. Във всеки случай той е или е бил човекът, официално натоварен да „зачита индианския народ и неговите институции“ и да му гарантира, продължавам цитата, „изключителната собственост върху земите им и природните ресурси“. Така ли е, или се лъжа?

— Не се лъжете.

— Преведоха ми една от неговите декларации, пак цитирам: „Да се закрилят индианците срещу трудностите на националното развитие.“ Спомняте ли си това изречение, Реб?

— Да.

— Съвсем спокойно бихте могли да го кажете и вие. Само че от вашата уста някои думи несъмнено щяха да бъдат променени. Например щеше да звучи така: „Ще се грижа за приятелството или любовта ми към индианците и ще ги закрилям от трудностите при развитието на държавата, която създавам в момента или която вече създадох.“

Никаква реакция. Реб просто не помръдваше — седнал на петите си, отпуснал големите си ръце, той продължаваше да наблюдава Сетиниац, но като че ли не го виждаше. Около двамата мъже индианците говореха на своя език и се смееха. Жените влязоха да се

изкъпят в реката, протягайки се, с мелодичен смях. Някои от тях бяха много млади и дори в очите на Сетиниац — с великолепни голи и гладки тела, а розовите устни под корема им ясно се виждаха. Трайано да Силва беше разказал на Сетиниац, че в съвкупляването индианците също се различавали от останалите хора — проникнал в жената, мъжът повече не мърдал, избягвал всякакво движение на таза; жената трябвало да направи останалото чрез бавни вътрешни движения (които младите момичета научавали още преди пубертета), с невидими движения; така че любовният акт, започнал на здрачаване, в най-добрия случай трябвало да свърши призори...

— Нищо не оттеглям от това, което казах — продължи Сетиниац с глух глас.

— Понеже наистина го мислите.

— Мисля го.

— Ваше право е, Дейвид.

— Както и мисля, че това, което правите тук, в Амазония, е лишено от мисъл. Господи, започнах да работя за вас през 1951 година, преди двайсет и шест години, без нито за миг да съм чувствал, че аз искам да го правя. Сякаш бях погълнат от някаква вълна и вече повече от четвърт век не върша нищо друго, освен да се опитам да изплувам. Несъмнено вие сте гений, може би виждате неща, които аз не виждам. Аз съм един обикновен човек. Уморен. На петдесет и четири години. За да ви следвам във всичко, ми трябва сляпата вяра на фанатик. Джордж Тарас успява. Аз не. Не съм способен. Имам нужда да разбирам. Натрупахте невъобразимо богатство, без никога да излезете на преден план, и аз ви помогнах за него, доколкото можах. Благодарение на вас сега съм толкова богат, колкото никога през живота си не съм мислил, че ще бъда. Но не разбирам какво става днес, нито какво искате да постигнете. Опитах се да ви бъда приятел и понякога ми се струваше, че успявам. Сега вече не знам. Даже не знам дали имам желание да си подам оставката или не.

— Бих предпочел да не го правите — много тихо каза Реб.

— Ако го сторя, всичко ще си остане така, както е било. Взел съм необходимите мерки; оттеглянето ми в случай на нужда да бъде при условия, които ви задоволяват. Дали ще умра, или ще си отида — сделките ви няма да пострадат. Чудовищната машина, която построихте...

— Построихме я заедно, Дейвид.

— Може би да. В много малка степен може би и аз съм изиграл някаква роля. Но каквото и да стане, тя ще продължи да работи при всякакви обстоятелства. Дори съм убеден, че ще продължи да го прави и без вас.

Отговор не последва. Именно това мълчание, което в момента си обясни като безразличие, най-много нарани Сетиниац. „Какво друго можех да очаквам? Той е неспособен на човешки чувства и с течение на годините става все по-луд.“

Вярно е, че от 1977 година насам Сетиниац създаде свой собствен генерален щаб на Източна 58-а улица. По такъв начин, че всичко да функционира и без него. Природното му благоразумие, старателността му, честността му и — независимо какво мислеше за себе си — изключителните му организаторски качества го накараха още в началото, през 50-те години, да вземе подобни мерки. В голямата си прецизност бе стигнал дотам, че в кабинетите си въведе система за непропускаемите дружества, толкова добре развита от Климрод; раздели сделките на Краля на осем отдела, независими един от друг, и единствено паметта на компютрите можеше да направи връзката между тях. През 1952 година той предложи на Реб да постави на сигурно място всички важни документи — включително и многобройните тръстови актове; Реб купи малка банка в Колорадо, която имаше предимството, че подземията ѝ бяха толкова добре защитени от природата, колкото командният пост на Стратегическото въздушно командване. Нещо повече — той бе убедил Реб да обезпечи първата мярка за сигурност с още една — „за която дори аз не трябва да знам нито, Реб“, — така че някъде по света, може би в Швейцария при цюрихчаните на Тьопфлер или в Лондон под надзора на Несим, или пък в Хонконг при Ханг, а може би и при всички едновременно, съществуваша копия от документите, складирани в Скалистите планини на четиристотин метра под земята.

По време на срещата си с Климрод през януари 1977 година Сетиниац наистина за малко да не подаде оставката си.

Но овладя гнева и яда си. Замълча.

Прибра се в Ню Йорк и се залови с обичайната си ефикасност да изпълнява разпорежданията на Реб за „Жауа“ и неразгадаемата мрежа

(неразгадаема за всеки друг освен за него и Реб Климрод) от свързаните с нея дружества.

В пълно съгласие с Ърни Гошиниак, с когото Реб междуременно се бе свързал, той осъществи обединението на всички дружества в едно холдингово и поиска консигнацията — чрез audit — един вид финансов ревизор. В дадения случай се обърна към една от най-известните и надеждни фирми, „Прайс Уотърхауз“, която след направената оценка определи стойността на акциите в така създаденото огромно анонимно дружество. Борсовата комисия по сигурността даде зелена улица, а банката „Лазард Брадърс“ направи необходимото за излизането му на борсата. Това бе едно от големите събития на финансовата година. А Сетиниак, чрез подставения Гошиниак, се погрижи да запази петдесет и един процента от дяловете за Реб Климрод и операцията донесе един милиард деветстотин четиридесет и три милиона долара.

Достатъчно, за да бъде горе-долу уравновесен общият баланс на сделките на Краля.

Всъщност това представляваше временна отсрочка. Постоянните тегления на Климрод и огромните изплащания на текущите банкови заеми отсега нататък показваха, че отсрочката ще бъде доста краткотрайна. Ала това не можеше да успокои Дейвид Сетиниак, чиито грижи впрочем не бяха финансови. Нищо в конфликта между Реб и него не бе уредено. Амазонското начинание все така му изглеждаше бездънна пропаст, която рано или късно щеше да погълне всичко, освен ако Бразилия и другите засегнати държави не прекратят и осъдят тези инвестиции без никакви съображения, че те се използват за индианците, чийто защитник Реб твърдеше, че е. За Сетиниак всичко това бе една мегаломания, и то още по-нетърпима, понеже Краля дори не се опитваше да даде някакво обяснение.

„Поне на мен, който управлявах сделките му от толкова време. През 1978 година едва ли неслучайно разбрах от пресата за гигантските платформи, докарани от Япония до устието на Амазонка с цената на огромна обиколка. А аз бях човекът, който за всичките тези безумия трябваше да се разправя с банките!

Всъщност мислех, че това е единствената причина за оставането ми: с всеки изминат месец положението ставаше все по-сложно и

трудно и смятах, за добро или за зло, че хората, които бяха подготвени да ме заместят, щяха да се объркат. Добър предлог...“

Дейвид Сетиниак продължи да бъде несигурен по отношение на себе си и чувствата си към Краля чак до пролетта на 1980 година.

50.

Това, което Диего Хаас нарича „прощална обиколка на Краля“ и чиито перипетии впоследствие разказа на Джордж Тарас, започна през 1979 година.

„Обиколката“ се появи като допълнение към спомените на Краля, изповядани пред Тарас и Сетиниац, и даде възможност на двамата мъже да възстановят пътя на Реб Михаел Климрод почти от раждането му във Виена, та чак до април 1980 година. С неизбежните празноти, общо взето, обясними.

И това бе направено, без Климрод да спазва някакъв хронологичен ред. Той не се връщаше истински във времето. Изглежда, е имал просто необходимостта да се върне в този период от живота си, когато според Джордж Тарас наистина бе взел решение да сложи край на приключението си — да се върне към няколко епизода, случайно припомняйки си един или друг, или за чисто географските си премествания.

През 1979 година Анри Ард все още беше жив и ръководеше на Френските Антили малка компания за даване под наем на платноходки и екипажи на туристи, пътешестващи из Карибите.

Усмихна се на Диего.

— Това е едно от нещата, за което най-много съжалявам в живота си. Ако тази зловеща личност (той посочи Реб) бе останала да работи с мен, щяхме да натрупаме колосално богатство.

— С контрабандата на цигари ли? — попита Реб, също усмихнат.

Разговорът се водеше на френски, който Диего знаеше по-добре, отколкото преди, но не толкова, колкото би му се искало.

— Точно така — с контрабандата на цигари. Имаше луди мангизи за правене. И между другото аз ги направих. По едно време имах един милиард стари френски франка. Които впрочем побързах да загубя.

— А присъствието ми щеше ли да промени нещо?

— Абсолютно съм убеден — отговори Ард, като взе Диего за свидетел. — Той притежаваше това, което винаги ми е липсвало — акъл, колкото и невръстен да беше. И какъв акъл, господи!

— Que sorpresa!^[1] — каза Диего. — Вие ме учудвате, mucho, mucho^[2].

Французинът погледна стария платнен панталон и избелялата фланелка на Реб Климрод.

— Странно — рече той. — Бях готов да си заложа главата, че по един или друг начин ще станеш познат на всички човек.

— Аз го познавам — каза Диего на английски. — И познавам един, който също го познава. Продавач на хамбургери в Гринуич Вилидж. Голям почитател на Реб, никога не ни кара да плащаме.

Ард избухна в смях. Няма предвид такава известност, каза той. Покани на вечеря двамата си посетители. Беше женен и вече пет пъти дядо, а работите му, макар и да не вървяха блестящо, не отиваха и на зле. Банките го мразеха заради тъмни истории с ипотекы и заеми, но той обичаше живота си такъв, какъвто го водеше, какъвто винаги беше водил; обичаше да живее сред морето и, боже мой, ако оставим настрана банките, той приемаше старостта си без особена меланхолия. Вдиша чашата с креолски пунш:

— Да прием за здравето на несретниците като нас, които въпреки всичко не са се отчаяли!

Преди известно време Анри Ард бе имал клиент — богат френски турист на име Пол Субиз, — когото наричали „господин председател“, понеже бил министър в правителството. По една случайност този Субиз притежавал известни дялове в банката, която най-много мразела бившия контрабандист на цигари от Танжер...

„Господине, може да ви изглежда смешно — каза Ард по-късно на Джордж Тарас, чиято фондация сключи чудесен договор с компанията на французина за детски пътешествия по море. — Може да ви изглежда смешно, но в един момент даже си помислих, че съществува някаква връзка между Реб Климрод, когото казвате, че малко познавате, и въпросния Субиз, толкова щедър към мен.“ „Наистина изглежда смешно“ — невъзмутимо отговори Тарас.

В Ерусалим прекараха три-четири дни в доста скромния апартамент на Йоел Бениш, който, макар и да не носеше вратовръзка,

беше депутат в Кнесета и се готвеше за поста държавен секретар. Бениш попита Реб:

— Тези дни си бил в Танжер, така ли?

— Помъкна ме из разни сукове, които смърдяха на мента — обади се Диего. — Дори посетихме стария му първокласен хотел със стая три на три метра на улица „Султан Риад“ в Казбах. Сега вече знам къде е научил испанския си — на улица „Ес Сиагин“ с помощта на един идалго от Горна Кастилия, понастоящем покойник, и дори наместих дебелия си задник във фотьойла на „Кафе дьо Пари“, където някога е изпил чаша чай. Много бях развълнуван, *Madré de Dios*. Даже отидохме до фара на Малабата.

Още преди отпътуването си за Ерусалим през 1979 година Диего добре познаваше Бениш, или поне така твърди. Но винаги отказваше да посочи на Тарас датата, мястото и обстоятелствата на хипотетичната среща. За Бениш Тарас не знае почти нищо, а Сетиниак малко повече. За себе си нюйоркчанинът е убеден, че Бениш винаги е знаел защо, как и какво прави Климрод; вярва в редовните връзки между двамата мъже, например „мрежата на Джетро“, на която Бениш като специалист съвсем спокойно би могъл да е създател. А в тайнственото съобщение през 1956, предупредило Реб за неминуемата атака на Суецкия канал, той вижда неопровержимо доказателство за постоянните им връзки.

В Израел Реб откри някои стари свои следи от 1945–1946 съвсем неочаквано — един ирландец от Ълстър на име Парнел, Джеймс Парнел, който преди трийсет и три години бе служил в английската армия в Палестина. Парнел разказа на Диего в присъствието на развеселения Реб за атаката срещу полицейския участък в Ягур на 1 март 1946 година. Поради някаква причина, която никой не си направи труда да обясни на Диего, през всичките тези години Парнел и Бениш бяха поддържали връзка — понастоящем Парнел бе журналист.

— Щях да ви позная и без Йоел — каза Парнел.

Вдигна показалеца и средния си пръст и ги насочи към лицето си.

— По очите. Все още вярвам, че те ми вдъхваха по-голям ужас, отколкото експлозивите, които се предполагаше, че носите. Блъфирахте ли, или наистина имаше двацет кила ТНТ в торбите?

— Трийсет кила — отговори Реб. — Съвсем истински.

— Наистина ли щяхте да ни хвърлите във въздуха?

— А вие как мислите?

За няколко секунди Парнел издържа странния сив поглед.

— Мисля, че да — рече той.

Заедно отидоха да закусят в „Сен Жан д’Акр“ на площад „Хан ел Амдан“. Следобед на същия ден Реб и Диего взеха самолет от Тел Авив за Рим.

В Италия изминаха стария път на францисканските манастири, по който се бе измъкнал Ерих Щайер заедно с други бягащи от Европа нацисти. В Рим прекараха само една нощ. Бяха им необходими два дни, за да стигнат с кола под наем, карана от Хаас, до Решен Пас, а по време на пътуването Реб разказваше чудатата история за 412-а кралска транспортна бригада и Диего се смееше...

... Но когато навлязоха в Австрия, настроението на Реб се промени. Млъкна и само от време на време отваряше уста, за да посочи пътя.

— И никога не си се връщал в Австрия за трийсет и четири години?

— Не.

— По дяволите, все пак ти е родина!

Нямаше отговор. А Диего си мислеше: „Родина и въпреки това е убила майка му, сестрите му, баща му, а за малко да убие и него. Човек може да мине и без такава родина. Пък и какво всъщност означава за Реб Климрод една страна? Но все пак трийсет и четири години...“

Цял ден се разхождаха из Залцбург и Реб отново започна да разказва — за какво ли не — с още по-далечен глас, сякаш се обръщаше към себе си. Възстанови цялата история — от пристигането си в града до смъртта на Енке и Лотар — фотографа от замъка Хартхайм.

В Хартхайм Диего не спря, както впрочем и в Линц и Маутхаузен.

Всъщност всичко, каквото бе сторил Реб от първото си напускане на лагера в Леондинг до тръгването с Йоел Бениш за Палестина, всичко, свързано с ожесточеното търсене на баща му, разкриването на това, което му се бе случило, цялата тази част от историята беше известна единствено чрез трите общи свидетелствания на Сетиниак, Тарас и Диего. Епизодът в Залцбург е основният принос

на Диего, този от замъка Хартхайм дължим на Дейвид Сетиниак (както и посещението призори на 19 юни 1945 година в къщата на Йохан Климрод); а Тарас събра сведенията за Реб, когато е преследвал Щайер в Австрия...

От Залцбург отидоха направо във Виена на „Инер Щад“ пред красива къща. Диего спря.

— И какво ще правим сега?

— Нищо.

Диего изключи мотора и зачака. Реб не помръдваше. Гледаше луксозната входна врата с атлантите — неподвижен, вцепенен. Диего запита:

— Родната къща?

— Да.

В същия миг от нея излязоха деца и се отдалечиха с притиснат към ушите транзистор. Стотина метра преди да спре, Диего бе забелязал голямото колело на Пратера.

— Няма ли да влезеш?

— Не.

Все пак Реб леко се извърна на седалката и проследи с поглед децата, които се отдалечаваха в посока на Чешкото министерство. Бяха две, момче и момиче, между дванайсет и петнайсет години. „Биха могли да бъдат децата на Реб“, внезапно си помисли Диего в миг на просветление и остана потресен.

Мълчание.

Реб отново се обърна към предното стъкло.

— Тръгвай, отиваме си — каза той с много нисък, дрезгав глас.

Следващият етап бе едно място, наречено Райшеньо, след като във Виена Реб го накара да мине по „Шенкенхасе“ — „едно време тук имаше книжарница“. Райшеньо беше най-обикновено село. Реб поиска да отидат в една уединена ферма. Попита за някаква жена. Семейството, което живееше там, много смътно си спомняше за нея. „Ема Дониц“, каза Реб. Отговориха, му, че отдавна е умряла. Реб продължи:

— При нея имаше и три деца, три малки руси момченца със сини очи — сега трябва да са трийсет и пет — четиридесет годишни.

Семейството едновременно поклати глава: не знаеха нищо за Ема Дониц, също и за децата, които са живели тук в 1945 година.

На същите въпроси и в селото нямаше отговор. Покойната Ема Дониц не била много известна. Пък и доста деца били живели при нея — по време и след войната. Реб седна в колата, отпусна големите си костеливи ръце на колената и наведе глава.

— На път, Диего.

Малко по-нататък спряха за кратко в Пайербах. Тук живееше семейство Доплер. Реб заговори за някакъв старец с каруца, който едно време му бил приятел и дори го поканил да вечеря у тях...

Не, Доплерови не си спомняха. Да, дядото си го спомняха, но не и Реб Климрод...

— Хубаво беше да се видите с Гюнтер и сестра му, които живееха тук по онова време. Но вече не са в Австрия. Сега са в Бразилия, в Рио, и трупат големи пари, държат верига от заведения за австрийски сладкиши. Ако един ден отидете в Рио...

И накрая — последният австрийски етап.

Човекът беше около четиридесетгодишен и ръководеше кантора на нотариуси. Казваше се Келер и както се уговориха по телефона, той ги очакваше в Бад Шил. Качи се в колата — Диего веднага потегли.

Келер с любопитство разглеждаше Реб.

— Баща ми казваше, че ви е виждал само веднъж — през 1947 или 1948...

— 1947 — отговори Реб. — 24 март 1947.

Келер се усмихна:

— Или аз не си спомням добре, или баща ми. По онова време съм бил на четири години. Баща ми обаче много добре си спомняше за вас. Преди шест години той почина; много настойчиво ми бе заръчал да изпълнявам каквото и да е ваше желание. Трябва да си призная, че съм озадачен. Трийсет и две години постоянно не се среща чак толкова често.

Наместо отговор Реб му се усмихна. Колата навлезе в Алтаусес. Спря пред „Парк-хотел“. Келер слезе.

— Имаме работа за около два часа — каза му Реб. — Естествено, вие сте мой гост за закуска. Много държа, моля ви.

— Разполагайте с времето си, без да се съобразявате с мен — отговори Келер.

Колата отново потегли, този път към малкото селце Грюндлее. Накрая стигна до едно езеро, разположено между мрачни върхове и с не особено веселото име Мъртвите планини...

— Ще повървим, Диего.

— И таз хубава!

Не само че повървяха, ами и бая се покатериха, докато малкият аржентинец, който се отвърщаваше от всякакво физическо натоварване — и по тази причина най-вече от алпинизма, — едва не рухна, нямаше повече сили. Видя как Реб продължи да се изкачва по индианския си маниер, понякога заставаше неподвижно, сякаш търсеше стара пътека, а после продължаваше, воден от нечовешката си памет. Докато стигна до нещо, подобно на скалист еркер. Там той коленичи, взрян в грапавините. Най-сетне се изправи, остана неподвижен, загледан в черното езеро, което се намираще почти отвесно под него.

Десетина минути по-късно се върна при Диего. Като че ли държеше нещо в ръката си и, разбира се, задоволи любопитството на приятеля си. Разтвори длан — ръждясали гилзи от „Колт 45“.

— Как се казва това очарователно място? — запита Диего.

— Топлиц.

Върнаха се в Алтаусес за закуската с Келер. Той се оказа запален колекционер на стенни часовници и през цялото време говори за тях. После отидоха на гробището. Гробът се намираще встрани — черен мрамор, без никакъв кръст или какъвто и да е знак, освен няколко стръка свежи цветя, а на плочата изписани само две букви „Д.Л.“

— Предполагам — срамежливо започна Келер, — че няма никакъв смисъл да ви питам за името на този непознат, за когото се грижите от трийсет и две години насам?

Келер беше среден на ръст. Сивият поглед се спусна до него с разширени от мъчителна тъга очи.

— Какъв смисъл наистина? — отговори Климрод. — Аз съм единственият, който си спомня за него.

Преди да се върнат в Южна Америка, минаха през Екс Ан Прованс, където Реб посети гроба на Сюзан Сетиниац; а после през Париж, където срещнаха един французин на име Жак Майзел, който — както разбра Диего — някога се запознал с Реб в Лион. Реб и Майзел

се разговориха за Бюним Аниелевич и Диего си припомни тайнствената личност с тъжни очи, когато бе попитан дали говори лапландски в едно кафене на площад „Насион“ през 1951 година, точно преди Реб да отиде на закуска с Йосиф Сталин.

Едва след това се качиха на самолета за другото полукълбо.

Отидоха в Аржентина, в Буенос Айрес, където Мамита, с истинско име Мария-Игнация Хаас де Карбаял, бе починала преди десет години, отчаяна, че никога няма да види законни внучета, „горката Мамита, никога не пожела да приеме съществуването на моите девет истински деца, родени от, така да се каже, морганатичните^[3] ми съпруги. Когато реших да ѝ представя тричетири от тях само за да ѝ доставя удоволствие, тя ми тресна вратата под носа“.

В Буенос Айрес отидоха на кале Флорида и галерията „Алмейрас“. Старият Аркадио отдавна бе починал, но внучката му зашеметено гледеше картината на Кандински.

— Какво желаете?

— Да ви направя подарък — отговори Диего с най-очарователната си усмивка. — И не ми благодарете, аз съм само изпълнител. Просто си представете, че преди трийсет и няколко години дядо ви се е държал като истински идалго. А човекът, когото представявам, е от тези рядко срещани хора, сеньорита, които никога нищо не забравят. Между другото, свободна ли сте тази вечер?

Оказа се свободна.

Той попита Реб:

— А сега?

— Зби във Флорида, няколко човека в Ню Йорк, Чикаго и Монреал, Ангелови в Калифорния и това ще е всичко.

Ледена тръпка разтърси Диего.

— А после, Реб?

— После е краят, Диего.

Беше ноември 1979 година.

[1] Каква изненада! (исп.). — Б.пр. ↑

[2] много, много (исп.). — Б.пр. ↑

[3] Казва се за брак, при който съпругата няма общественото положение на мъжа. — Б.пр. ↑

51.

— Казвам се Арнолд Балм — представи се мъжът на Джордж Тарас. — Аз ви се обадох тази сутрин от Ню Йорк и преди два часа от Бангор.

Огледа се и забеляза:

— Обичате червения цвят, нали?

— Тоалетните са бели — отговори Тарас, като си мислеше: „Приличаме на двама шпиони, които си разменят тъпи кодове“.

Обърна се към посетителя си:

— Мога ли да ви предложа чай? Имам също и съвсем пресни бисквити, понеже е петък. Бисквитите ми ги носят в понеделник, сряда и петък.

— С удоволствие — отговори Балм. — Ако трябва да бъда откровен, премръзнал съм.

През прозореца на кабинета той хвърли поглед към Атлантическия океан отвъд Блу Хил Бей и потръпна.

— Ако при нас — каза посетителят — имаме море с такъв цвят, всички ще скочим в леглата и няма да мръднем оттам до пролетта.

— При вас?

— Кайман Брак. Но всъщност аз съм от Малък Кайман.

Атласът, който Джордж Тарас бързешком беше прегледал след обаждането на Блам, бе неприятно лаконичен.

— Сега пък, ако аз трябва да бъда откровен — рече Тарас, — ще ви призная, че знам забележително малко за Кайманите, малки или не.

— Не се извинявайте, нормално е. Ние сме колония на Короната от 1670 година и когато се представих за първи път на Форейн Офис^[1] в Лондон, високопоставеният служител ме изгледа подозрително и попита: „Сигурен ли сте, че това нещо съществува и че е наше?“ Между другото ние сме били открити лично от Христофор Колумб през 1503 година.

— Дяволски снобско — отбеляза Тарас.

Балм се усмихна:

— Нали? Много е просто да ни намерите — поставяте Куба на север, Юкатан на запад, Хондурас на юг и Ямайка на изток. В средата виждате голяма част от Карибско море, на пръв поглед пуста. Но не се лъжете — ние сме там, точно в центъра. Имаме три острова: Голям Кайман, Кайман Брак и Малък Кайман. Столицата ни е Джорджтаун — на Голям Кайман. Седем хиляди шестстотин седемдесет и седем жители според преброяването на населението миналата година само в Джорджтаун и шестнайсет хиляди шестстотин седемдесет и седем общо на трите острова. Проблемът е, че Голям Кайман е на сто четиридесет и три километра от Малък Кайман, който пък се намира на седем километра от Кайман Брак... Бисквитите са великолепни, наистина невероятни!... И това естествено не ни дава възможност да вземем автобуса и да отидем в града на пазар. За щастие притежавам личен самолет, както доста хора. Банкер съм. Както почти всички — на нашата територия имаме петстотин четиридесет и две банки. Или горедолу по една банка на всеки трийсет жители, включително и невръстните дечица. Основните ни ресурси са банките и прясната или сушена костенурка, която изнасяме за супа. Има ли друго нещо, което бихте желали да знаете?

— Струва ми се, че е достатъчно — отговори Тарас, леко смаян.

— А, да! Знамето. Франциско Сантана, който ми даде името и адреса ви, ми каза, че при всички положения на нас ни трябва национално знаме. Дяволски много ни затрудни. Ние наистина нямаме национално знаме, освен Юниън Джек^[2] — или поне нямахме до последната седмица. Много своеременно на сестра ми, която е нещо като министър на външните работи, ѝ хрумна идея — откъсна едно парче от знамето, което се вееше на фронтоната на парламента ни. По него готвачката на сестра ми изработи копие на шевната си машина. Ето го.

Постави куфарчето си върху бюрото на Тарас и извади късче плат. Разгъна го.

— Небеса! — възкликна Тарас. — Какво е това?

„Това“ представляваше костенурка, облечена като пират, с превръзка през едното око и с дървен крак.

— Националният ни герб — отговори Балм.

И приятелски се усмихна:

— Да, зная, изглежда чудновато, но сестра ми постави въпроса пред Народното събрание и всички се съгласиха, че този национален герб не е по-лош, от който и да е друг. Всички, с изключение на Чип Фицсимънс. Но Чип по принцип винаги гласува против — за каквото и да е. Освен това ми е зет и е скаран със сестра ми. Мисля, че ще се разведат.

Тарас седна. Разкъсваше се между гибелната опасност да се разсмее като луд и много сериозното предчувствие, че посетителят му, колкото и да беше симпатичен и забавен, можеше да предизвика изключително важно, дори може би трагично събитие. Ала все пак при следващия въпрос запази английския тон на светски разговор:

— Мляко в чая?

— Една капка.

... Но въпросът, който малко по-късно зададе Джордж Тарас, бе от съвсем друг характер. Той попита:

— И за какво точно се споразумяхте с Франциско Сантана?

— Господин Сантана, който е стар приятел, ни убеди и увери, че вие, господин Тарас, ще ни помогнете за всичко, свързано с приемането ни като свободна и независима държава в лоното на Организацията на обединените нации. Всички финансови проблеми са уредени, нямаме никакви безпокойства в тази област, наистина никакви. Дружеството, чийто юридически съветник е господин Сантана и чието седалище е у нас, любезно ни предостави цял етаж с кабинети в Манхатън. Всъщност ние нямаме нужда от чак толкова много място — аз ще бъда ръководителят на делегацията, но без никакви други членове, освен мен. Разпределението на времето ми изобщо няма да пострада от тази задача, понеже редовно пътувам до Ню Йорк във връзка с моите работи. Можете ли да се заемете с всички процедури, господин Тарас?

— Несъмнено.

— Днес сме 9 ноември 1979. Мислите ли, че е възможно процедурата да приключи през май следващата година?

Джордж Тарас почувства, че го обзема нервна възбуда.

— Да — отговори той. — Това е напълно възможно. Сантана спомена ли ви някаква точна дата?

— Изключително много държи на 5 май 1980 година — отговори Балм.

Посетителят спокойно пиеше чая си и любопитно се оглеждаше — най-много бе впечатлен от купищата книги. Ала ръцете на Тарас трепереха до такава степен, че трябваше да остави чашата си. „5 май 1980: трийсет и седем години по-късно, до ден.“ Пак попита:

— И какво ще се случи на 5 май 1980 година?

— На този ден ще се състои събрание на Генералната асамблея. Без съмнение ще има представители на сто шейсет и няколко държави освен наблюдатели от дваайсет страни, като Швейцария, Родезия и двете Кореи — изброявам само най-важните. Като представител на нова държава-член ще имам определено време за пледиране, а също и правото да направя предложение на всички делегации, които са ме удостоили с честта да ме изслушат. Ще направя предложението и след това ще предоставя част от времето си на един човек, за когото — съвсем откровено — не знам почти нищо.

— Но все пак знаете името му — забеляза Тарас с подскачащо сърце.

— Все пак да.

[1] Външното министерство на Великобритания. — Б.пр. ↑

[2] Националното знаме на Обединеното кралство. — Б.пр. ↑

В края на зимата на 1980 година Пол Субиз почувства първото предупреждение. От известно време бе успял да откаже цигарите и правеше физически упражнения. Без да стига до гротескното навличане на анцузи и съответните маратонки и да ситни по алеите на Булонския лес. Но започна да прави разходки, а това не бе вършил от времето, когато бе скаут под абсурдния псевдоним „Броненосец кози цицки“, който на всичкото отгоре сам бе избрал не без неприятни спорове с шефката му, която той в края на краищата успя да убеди, че „кози цицки“ е другото име на бялата козя брада, иначе казано, двуседелно растение, или накратко — баналното насаждение, което обикновено украсява селските писоари.

Това се случи, когато, решил отсега нататък да извае тяло на атлет, той (почти) тичешком изкачи стълбите в дома си на авеню „Франше д’Еспери“ в XVI район на Париж. Отначало болката бе страхотна и пароксизмална. Появи се в областта на стернума, малко над него, разпространи се към лявото рамо, към вътрешността на лявата ръка, чак до последните два пръста. И мигом го обзе страх, помисли си, че ще умре тук, на стълбите, като последен глупак само защото презря асансьора, който му струваше цяло състояние.

Личният му лекар, естествено от академията, без колебание постави диагноза ангина пекторис. Сметна, че е добре да си придаде известна строгост.

— Пол, можехте да умрете. Очевидно това е първата криза. Спряла е, както е започнала, но чувството за спокойствие, което сте изпитали след нея, следващия път няма да се повтори. Защото ще има и други. Носете винаги със себе си тринитроглицерин. И най-вече почивка, абсолютна почивка.

— Мога ли да пътувам?

— Можете да участвате в нийоркския маратон, но ще умрете още на първата трета от моста „Верацано“. Да, можете да пътувате. Зависи къде и как.

Субиз се залежа няколко дни и му доскуча до смърт. Стигна дотам, че повдигаше чаршафите на леглото, за да види дали няма погрешка оставено някое женско тяло в него. Още през първите часове той се свърза — денем със собствения си екип — с Дейвид Сетиниак в Ню Йорк и го предупреди, че временно напуска бойното поле. Обади се също и на Ник Петридис в Ню Йорк и на Несим в Лондон.

... Така че когато личният му таен, поставен близо до леглото телефон иззвъня, чийто номер знаеха само Дейвид, Ник и Несим, той си помисли, че един от тези трима души го търси.

— Пол?

Но гласа, който до април 1980 не бе чувал близо три години, спокойния и приятен глас моментално разпозна.

— Пол — каза Реб, — разбрах какво ви се е случило. Наистина страшно съжалявам. Казаха, че за щастие не е кой знае колко опасно и че се намирате в добри ръце. Казаха ми също, че можете да пътувате, макар и с необходимите предпазни мерки. Така че не бих искал от вас да обикаляте света и понеже сте във Франция, във Франция ще се видим. След десет дни. И бих се радвал на вашето присъствие. Ще можете ли да дойдете?

— Кога и къде желаете да дойда?

— Самолетът ще ви чака в Тусю льо Нобл на 21 този месец в осем и половина сутринта. Елате сам, ако обичате, и без много да се разчуват нещата.

Субиз бе французин до мозъка на костите. Макар и малко леконравен, макар и да подскачаше от една дума, той притежаваше вулканическа интелигентност и дарбата за светкавична последователност на мисълта.

Твърди, че мигновено е усетил скорошното разпадане на цял един свят.

Тадеуш Тьопфлер се намираше в Цюрих, когато му се обади по телефона. Нещо повече — намираше се в същия кабинет, където двайсет години по-рано — без няколко дни — той се бе срещнал с Алоис Кнап и едва овладял безумния си нервен смях, бе успял да промълви на Брокман: „Долу има един мъж по ескадрили, който ни представи чек за един милиард долара.“ От тази случка му бе останал

спомен, обагрен в горчива и нежна тъга. Но всичко мина нормално, а последствията за него бяха от най-щастливите. Личното му издигане в йерархията на банката, където работеше с рядко усърдие, започна именно по онова време. И когато стана дума за приемника на Алоис Кнап и Тьопфлер получи назначението, заповедта дойде като гръм от ясно небе.

Три души, между които и старият му противник (но сега негов подчинен) Отмар Брокман, се намираха в кабинета му, когато започна да мига лампичката на свръхсекретната телефонна линия. Изчака да остане сам, вдигна слушалката и просто каза; „Слушам ви. Не бях сам.“

Изслуша съобщението.

Реши да пътува с кола. В последно време изпитваше все по-голям страх от самолетите. А влакът представляваше все пак прекалено голяма публичност.

На 11 април Дейвид Сетиниак напусна кабинета си и отиде да вечеря с намерението бързо да се върне и несъмнено да прекара част от нощта в работа. Баснословната операция със златото приключваше и несъмнено фантастичните финансови спадове изискваха изключително точни изчисления и най-вече разпределянето им сред шестстотин и няколко дружества, които имаха нужда от наличност.

Заповедта — във всяко отношение идентична с тази, която бе предизвикала „Жауа Фууд“ и принадлежащите ѝ дружества да се появи на борсата — бе получена седем месеца по-рано. Реб установи радиовръзка: „Дейвид, знам, че отново имате огромни финансови проблеми. Направете така, ако обичате, че всичко да е готово за първите дни на януари 1980 година. По същия начин, както преди — групирайте всички дружества за златни мини в холдингово и се подгответе за излизане на борсата.“

Много пъти преди това Сетиниак очакваше Реб да ликвидира или предложи за обществена продажба на борсата акциите от златните мини в Скалистите планини или просто да разреши на Несим продаването на огромните запаси от злато, които ливанецът държеше от името на Краля. През септември 1969 например, когато от 35 долара унцията злато достигна 41, Реб каза „не“. Отново каза „не“ през

декември 1974, когато на лондонската борса златото стигна удивителната за онова време сума от 197,50. „Не, Дейвид. Ще изчакаме.“ И не без основание, понеже четири години по-късно, през октомври 1978, цената достигна 254 долара. „Няма да правим нищо, Дейвид. Имаме нужда от налични пари. Не нравим нищо.“ Главозамайващото покачване продължи: 317,75 през 1979, 437 на 2 октомври същата година, 508,75 на 27 декември!

А на тази дата всичко бе готово за предварително замисления холдинг. „Реб, можем да започнем, когато кажете.“ „Няма да правим нищо, Дейвид. Макар че изпитваме известни затруднения, нали?“ „Огромни, Реб!“ „Съжалявам, Дейвид. Ще трябва да издържите още известно време. Не много...“

И на 18 януари 1980 година... Радиовръзка: „Дейвид? Моментът настъпи. Започвайте.“ Сетиниац искаше потвърждение на вече получените указания, които му се струваха изненадващи, тъй като за първи път Краля изоставяше част от собствените си авоари: „Реб, наистина ли да предложи абсолютно всичко на пазара? Нищо ли няма да запазите?“ „Нищо, Дейвид. Наясно сме по въпроса. Продаваме всичкото злато, където и да се намира. Съобщете на Несим, Ханг, Пол, Тадеуш, Жюбал в Сан Франциско, Жаим в Буенос Айрес. Веднага, ако обичате.“

Сетиниац разказва: „Почти от трийсет години работех за него, но сега за пръв път се освобождавах изцяло от всичко, без да запази нито един дял в създаденото от него определено предприятие. Само това бе достатъчно, за да ми послужи като предупреждение. Но тогава бях затрупан с проблеми...“ Обърканите финансови проблеми на Сетиниац бяха разрешени по чудодееен начин на 21 януари, когато унцията злато достигна историческата, невероятната цена от осемстотин и петдесет долара.

Операцията донесе чиста печалба от четири милиарда триста четиридесет и пет милиона долара. Така богатството на Краля достигна максималното си котиране: в края на месец януари 1980 година. Ако вземеше предвид и амазонските инвестиции, които вече носеха печалба (впрочем самата тя реинвестирана), Сетиниац съобщава цифрата седемнадесет милиарда триста и петдесет милиона долара.

Той напусна кабинета си и се спря за малко във фоайето на партера, където размени няколко думи с един от помощниците си. После успя да направи само три крачки:

— Сетиниац.

Някой го докосна по ръката. Обърна се и видя Диего Хаас.

— Искате да говорите с нас — съобщи му той. — Веднага.

Погледите им се срещнаха. Диего се усмихна:

— Заповед, Сетиниац.

Навън, точно обратно на нийоркските правила за движение, ги чакаше кола. Диего подхвърли няколко думи на испански към един полицаи наблизо и той избухна в смях. Аржентинецът седна зад волана, като също се усмихваше, но погледът му оставаше студен.

— Къде е той?

— Отиваме при него.

Колата се спусна към центъра на Манхатън и спря пред Уошингтън Скуеър.

— Слизайте — рече Диего, а жълтите му очи излъчваха обичайната саркастична ирония.

— Къде е той?

Хаас поклати глава и само посочи с показалец към триумфалната арка. Отново потегли и бързо изчезна в потока от коли. Сетиниац тръгна по алеята. Откри Реб малко по-нататък — седнал на една пейка, той ядеше сандвич, който си поделеше със забавните черни катерички. Реб беше с джинси и риза от грубо необработено платно. Сакото и платнената торба се намираха до него. Косата му бе по-дълга от всички предишни посещения в Ню Йорк, но все пак не стигаше до раменете му. Сетиниац го виждаше малко в гръб и внезапно го обзе странно чувство. „От него се излъчваше такава самота... И гледаше в земята на няколко метра пред себе си със замечтания си поглед... Не знам какво става с мен...“

Сетиниац се приближи и спря. Едва след известно време Реб забеляза присъствието му и се усмихна:

— Не ми се искаше да идвам на 58-а улица — каза той. — Извинете ме, но имах причини. Сериозни. Чакаат ли ви някъде?

— Щях да се прибирам вкъщи за вечеря.

— А после щяхте да се върнете в кабинета си?

— Да.

Реб премести торбата и сакото — Сетиниац седна. Катеричките, които се бяха отдалечили при появата на натрапника, отново се приближиха. Реб им подхвърли остатъка от хляба си. Много внимателно и нежно каза:

— Дейвид, преди повече от три години вие ми предложихте оставката си.

— Предложението ми остава в сила — отговори Сетиниац и в същото време съжали за отговора си, който му се стори неуместен.

Реб се усмихна и поклати глава:

— Не става дума за това или поне за такъв вид оставка. Дейвид, нещата скоро ще се променят... по доста сензационен начин. Всичко, което направихте в продължение на трийсет години, ще бъде разрушено. Вие сте първият човек, на когото го казвам. Така е справедливо.

Пулсът на Сетиниац неочаквано се ускори. Зададе следващия въпрос с чувството, че не трябваше да го произнася, не това бе важното:

— Дори не и на Джордж Тарас?

— Джордж знае какво ще се случи, но аз имах нужда от него. Не бих могъл да постъпя другояче, Дейвид, между вас и мен съществува някаква сянка и бих искал тя да изчезне. В последно време трябвате да взема извънредно трудно решение и се осланях на вас за много, прекалено много неща. Простете ми.

Сетиниац се чувстваше необяснимо развълнуван. Разглеждаше мършавото лице и не бе далеч от мисълта, че въпреки всичко изпитва неподозирано приятелство към този човек.

— И сега вече сте взели това трудно решение.

— Да. Всичко е в ход. Именно по този въпрос исках да говоря с вас, Дейвид.

После разказа какво и как ще се случи и най-вече защо се смята за длъжен да направи такова нещо. Изразяваше се с обичайния си бавен и спокоен глас, без никоя дума да застъпва следващата, на гладкия си и почти маниерен английски, който винаги бе използвал.

— Това е самоубийство — глухо изрече Сетиниац след безкрайно мълчание.

— Въпросът не е в това. Става дума за вас.

— Разрушавате всичко, което изградихме в продължение на трийсет години — каза Сетиниациц напълно отчаян.

— Става дума за вас. Прекадено много исках от вас, за да се примирия да продължите да се намирате в затруднение, в най-голямо затруднение, поради моя вина. Сега можете да се оттеглите, да пътувате, да изчезнете за известно време, докато нещата се успокоят. Мисля, че трябва да го направите. След 5 май вие буквално ще бъдете обсаден, няма да имате секунда спокойствие, ще се озовете под огъня на прожекторите, с всичките неприятни последствия, които произтичат от това обстоятелство. Прекалено дълго ме прикривахте; във вашата страна може да не ви го простят.

Сетиниациц затвори очи.

— Да напусна кораба преди самопотопянето му.

— В известен смисъл.

Реб отново започна да говори за всички неща, които Сетиниациц би могъл да направи, за да избегне по най-добрия начин нападенията. Сетиниациц едва слушаше. Чувстваше се смазан. След това неочаквано бързо решението бе взето, без самият той да си даде сметка, и поне веднъж в живота си напълно сигурен в себе си каза:

— Реб, бих искал да отида във Франция.

Реб внимателно го погледна.

— Вие не сте човек, който взема необмислени решения.

— Така е.

Мълчание.

— Нима лудостта е заразна?

Очите му се смееха. Сетиниациц почувства облекчение. И на свой ред се усмихна.

— Според Тарас това е единственото разумно нещо.

Заминаха за Франция на 20-и, и директно кацнаха на летище Маринян в Марсилия. Голямата вила на Сюзан Сетиниациц, разположена в имение от шест хектара, се намираше на двайсетина километра от Екс Ан Прованс. Близко до нея имаше малка рекичка, пълна с пъстърва.

— Не знаех, че сте я купили след смъртта на баба ми. Всъщност се упреквах, че съм допуснал да бъде продадена.

— Не е на мое име, а на най-малката ви дъщеря Сюзан.

За момент объркан, Сетиниац не знаеше какво да каже.

Внезапно си спомни за писмото, което Сюзан Сетиниац му бе написала преди трийсет и няколко години: „Срещнах най-странното, най-невероятно интелигентното момче... Ако можеш да направиш каквото и да било за него, Дейвид...“

— Баба ми беше безкрайно по-прозорлива по отношение на вас. Много ви обичаше, без всъщност да ви познава. Често ме е питала за вас...

Вървяха по алея с двувековни гигантски явори и отведнъж — както човек осъзнава съвсем очевидни неща, макар те винаги да са присъствали около него, без да ги вижда — Дейвид Сетиниац осъзна ужасяващата самота на Климрод, в която той винаги бе живял. Нещо го стегна за гърлото и почти го разкъса — тук, в парка, навяващ хиляди спомени от едно щастливо детство, което сякаш бе илюстрация на собствения му живот, толкова подреден и спокоен.

— Реб, ако мога да направя нещо за вас, каквото и да било...

— Вие направихте страшно много.

— Бих искал още повече. Ако искате, ще продължа да се занимавам със сделките ви — дребните неприятности нямат значение — толкова дълго, колкото мога.

Искаше да каже още нещо, по-скоро нещо друго. Например да му предложи покоя на собственото си семейство, нещо, което Климрод никога не бе имал, да му предложи най-сетне приятелството си, за което сега добре разбираше, че през всичките тези години скъпернически бе измервал или направо пренебрегвал. „За него винаги съм бил обикновен счетоводител, и то по моя вина, докато може би е трябвало една дума, в един момент... Това е най-болезненото съжаление, което съм изпитвал в живота си — че не се опитах да направя крачката отвъд любезността. По отношение на него, боже, колко е глупаво, винаги съм се държал хладно, от духовна ограниченост и инстинктивно отхвърляне на величието, от идиотско честолюбие, може би също и от страх да не изглеждам жалък, нищожен в сравнение с неговата индивидуалност. Завиждам на Джордж Тарас, който се отдаде на обичта си към Реб без излишни въпроси и който, макар че го виждаше много по-рядко от мен, много по-добре го познаваше от мен.“

На 20 април отидоха да вечерят в Екс, на големия площад с фонтана, а в нощта вече се усещаше лятната топлина. Именно тази вечер Реб разказа за посещението си в бащината къща, за нейната пустота, с изключение на инвалидната количка, забравена в малкия асансьор, скрита зад крилото на дарохранилницата, донесена от Тирол или Чехия.

А на следващия ден — пристигащи един по един от почти всички точки на планетата, отзоваха се на Реб — те се появиха, удивени, че са заедно, учудени от своята многобройност, изумени от страхотната мощ, която — събрани за първи път от трийсет години — представляваха те, Хората на Краля.

На Ханг и Несим Шахадзе, на Пол Субиз, Жорж Сократес, Етел Корт, Нелсон Коело, Тадеуш Тьопфлер, Ник и Тони Петридис, Жюбал Уайн, заместил Тюдор Ангел, Франциско Сантана, Филип Ванденберг, Ърни Гошиниак, Жаим Роша, Хенри Ченс, човека за казината, Роджър Дън, Ким Фойси, отговарящ за банковите кредити — и най-незначителните сред тях, управляващи за сметка на Краля богатство на стойност сто и повече милиона долара, — на всички до един Реб Климрод съобщи какво ще направи.

Той уточни, че по отношение на собствените им интереси нищо няма да се промени и че освен незабавното им отпътуване и преустановяване на сътрудничеството си с него те ще продължат да управляват съответните си владения.

И че отсега нататък ще се знае, че те работят от свое име.

Каза им, че наистина ще разкрие лицето си, ще разкрие кой е и степента на баснословното си богатство. Естествено не поради гордост от извършеното, която не му е присъща, а защото ще трябва да обясни как е създал кралството в сърцето на Амазония, чието съществуване сега трябва да обяви, изисквайки то да бъде признато от тъй нареченото Събрание на нациите, което често пъти звучеше толкова какофонично.

Каза им, че не храни никаква илюзия за шансовете си да бъде изслушан и разбрал, когато ще поиска официалното признаване на новата държава от равнодушните закони и мнимите традиции — които той оспорва и отрича чрез собствената си постъпка. Не се съмнява, че

ще се присмиват на лудостта му, с която той твърди, че отхвърля всякакво понятие за легитимност, суверенитет, неприкосновено право и други празни приказки, целящи всъщност да се оправдае смазването на личността и нейната свобода.

Най-накрая, усмихвайки се и разглеждайки ги един по един, Реб каза, че ако между тях има някой, който не разбира причините му — той винаги може да смята жеста му за предизвикателство към света.

53.

Към два часа през нощта на 4 срещу 5 май 1980 година Джордж Тарас окончателно стигна до убеждението, че не ще може да затвори очи. Запали лампата за шести път, откакто си бе легнал, зарови се в купищата книги, с които бе наблъскал апартамента в „Плаза“, и измъкна добрия стар Мишел дьо Монтен — същия екземпляр, който някога бе дал на едно по чудо оцеляло момче от лагера Маутхаузен в Австрия. „Кръгът се затваря.“

Хвърли поглед през прозореца, откъдето се виждаше черният под лунната светлина Сентръл Парк, чиито гъсталаци и алеи в момента определено бяха по-несигурни от амазонската джунгла. Разтвори Монтен наслуки. Том III, глава II:

„Аз познавам един обикновен и лишен от блясък живот, което впрочем е едно и също. Цялата морална философия би могла да бъде успешно приложена към един прост и обикновен живот така, както и към един по-съдържателен и по-богат; на всеки човек е свойствено всичко, което е свойствено на човека — изобщо...“

Превод Тодор Чакъров, М. дьо Монтен, „Опити“, т.3, стр. 29, изд. „Наука и изкуство“, София, 1980 г.

Върна се няколко реда назад:

„... Светът не е друго освен едно вечно люлеене. Всичко в него се клатушка непрекъснато: Земята, скалите на Кавказ, египетските пирамиди; люлее се и общо с другите неща, и сам по себе си. Дори постоянното не е друго освен едно по-бавно колебание. Аз не мога да закрепя на едно място моя предмет. Той се движи

безпорядъчно, люшкайки се насам-натам, опиянен от самата природа...“

Превод Тодор Чакъров, М. дьо Монтен, „Опити“, т.3, стр. 29, изд. „Наука и изкуство“, София, 1980 г.

„Колко време той чете тази книга, в продължение на колко години я носеше със себе си, преди да ми я върне?“ Тарас застана в средата на стаята и забеляза, че червената лампичка на телефонния апарат свети, което означаваше, че някой го е търсил, но не са го свързали, понеже са сметнали, че спи. Вдиша слушалката и попита кой го е търсил. Казаха му, че господин Дейвид Сетиниаци се е обадил само няколко минути преди това, но допускайки, че Тарас може би спи, просто оставил известие, че се е обаждал.

— Свържете ме с него, ако обичате — поръча Тарас на телефонистката.

Сетиниаци вдигна слушалката.

— Джордж, не мога да спя. Въртя се като на шиш.

— По едно много странно съвпадение, ученико Сетиниаци, и аз съм в същото състояние. Може би е от пролетта. Имам лед и чаши и ако донесете една бутилка...

— Двайсет минути.

Бяха му необходими само петнадесет. Пиха, без да стигат до крайност, успокоени от взаимното си присъствие в нощта. Но все пак с отброяването на часовете свършиха бутилката и проследиха ражданото на деня над пролетния листак в парка. Разговаряха малко, понеже нямаха какво да си кажат освен това, което вече знаеха за себе си или за Реб, а времето, когато скриваха нещо един от друг заради тайните на Краля, бе отминало.

Не се питаха къде може на е сега. Нямаха представа. Преди седмица Тарас помоли да му отнесат изчерпателно тълкуване на собствената му работа на юридическа компилация, която извърши специалният екип от Медисън Авеню. Оттогава нямаше вести. Сетиниаци не беше в по-добро положение — не го бе виждал след Екс Ан Прованс.

Но нито единият, нито другият бяха изненадани или пък огорчени. Като направиха сметка, те откриха, че за трийсет и пет

години без дванайсет часа, събирайки времето от всичките си срещи с Реб, те общо бяха се виждали сто или сто и двацет часа. И ако все още можеха да се учудят на нещо, свързано с него, то именно тези часове бяха повлияли върху живота и на двамата. И не само върху техния, а и върху живота на стотици хиляди мъже и жени, чиято съдба бе променил. В това бяха единомушни.

... И още нещо, за което и двамата бяха съгласни — ако се приемеше, че той напълно изчезне, може би още през следващите десет-дванайсет часа създадената от него чудовищна машина щеше да продължи да се върти, произвеждайки съвсем напразно богатства, тъй като Реб изобщо не се интересуваше от тях.

Всъщност не бе изключено посредством така добре усъвършенствания механизъм седемнайсетте милиарда долара през 1980 година и през следващите десетилетия да станат трийсет или четирийсет; или още повече към края на века. Изглеждаше налудничаво, но много вероятно, дори съвсем възможно.

При условие, че системата, създавала такова богатство, оцелееше дотогава.

— Ето че започнахме да философстваме — рече Тарас.

— А моментът никак не е подходящ. Време е да се обличаме, ученико Сетиниац. Иначе ще изглеждаме така, че... и сега не изглеждаме кой знае колко добре — продължи Тарас. — Ако сте дори наполовина нервен, колкото съм аз, искрено ви съжалявам.

Той поне имаше убежището на сарказма и иронията. А не можеше да се каже същото за Сетиниац, който беше пребледнял.

Към девет часа таксито ги остави недалече от входа за интеркофесионалното религиозно събиране. Площадът на Обединените нации бе оживен, но не повече от обикновено. Колите на делегациите с развети знаменца пристигаха една след друга на кръглата площадка.

Първият, когото Сетиниац видя, бе Диего Хаас.

Малкият аржентинец стоеше сам близо до библиотеката „Даг Хамаршелд“, облегат на една стена, и разглеждаше приближаващата тълпа с блестящите си жълти очи, изразяващи презрение. Сетиниац за малко да не отиде при него, превъзможвайки антипатията си, за да

получи някаква информация. „Но той нищо няма да ми каже. Ако имаше някакво известие за мен или за Джордж, вече щеше да го е предал. Сигурно ни е видял, като пристигнахме, макар и да се прави, че не ни забелязва...“

5 май се очертаваше като истински летен ден въпреки леката мъгла, която се стелеше от Ийст Ривър. Тарас и Сетиниац тръгнаха право към подножието на трийсет и девет етажната кула от стъкло и стомана — творението на Льо Корбюзие.

Но не влязоха в сградата; обърнаха се с лице към площада и зачакаха пред Камбаната на свободата.

— Кога трябва да дойде този Арнолд Балм?

— След двацет минути. Господи, Дейвид, погледни...

Сетиниац се обърна към гъстата тълпа, посочена от Тарас. Тънкият и елегантен силует на Пол Субиз се откри сред пъстрите африкански делегации. Субиз се усмихваше, но сдържано, почти притеснено — нещо много странно за французина.

Не беше сам — с него се приближаваха Несим Шахадзе и братята Петридис. В следващата минута всички Хора на Краля се появиха едновременно и сплотено, сякаш готови за отпор — лицата им изразяваха едно и също вежливо и напрегнато фалшиво безразличие. Сетиниац произнесе със стиснато гърло:

— Не знаех, че ще дойдете...

Субиз поклати глава:

— Самите ние не знаехме, Дейвид.

Той се усмихна, а интелигентните му очи за пръв път изглеждаха срамежливи.

— По дяволите осмиването.

После на свой ред от тълпата, без да се познават (единствено Сетиниац ги познаваше), се появиха Черните кучета начело с Лернер и Берковичи — безизразни лица, тъжни очи, невероятно еднакви във фанатичното си, потайно старание и като че ли колебаещи се да излязат от анонимността. Чувството, което разтърсваше Сетиниац, още повече се усили: „Значи той е предупредил и тях, за да им съобщи края на историята. Може би ги е събрал или по-вероятно да се е обадил на всеки поотделно.“ Второто обяснение като че ли беше по-вероятно, понеже освен Берковичи и Лернер всичките тези мъже и жени, които Сетиниац в продължение на години бе виждал в кабинета си, се

разминаваха като непознати и стояха разпръснати. Общо бяха около трийсетина и само хвърляха бегли погледи около себе си, а никои бяха дошли от Европа, Азия или Африка.

— Ето го Балм — каза Тарас. — В уречения час.

Беше точно девет и половина и вдясно делегатите на почти сто и шестдесет държави вече се отправяха към голямата и хубава сграда с купол, където се провеждаха генералните асамблеи.

— Ще придружа Балм и ще ви чакам вътре — рече Тарас.

Сетиниац кимна, неспособен да произнесе нито дума и едва успяващ да контролира разтрепераните си ръце. Тарас се отдалечи с човека от Карибите, който — подобно на търговски представител — носеше екстравагантното си знаме, сгънато в черен калъф. Почти в същия миг се забеляза някакво оживление около библиотеката „Хамаршелд“. Сетиниац сякаш бе забравил, че делегацията се водеше от Марни Оукс и Трайано да Силва, следвани от Маккензи, Колцеско, Ескаланте, Юнг Сенг и Уве Собиески, Дел Хатауей, Етел и Елиас Вайсман, Морис Еверет и още много други, чиито имена повече или по-малко си спомняше — но всички несъмнено пристигаха от Амазония.

Сега, с приближаването на часа, в който се открива асамблеята, площадът бе вече пълен. Подтикван от неочаквано предчувствие, Сетиниац потърси с поглед Диего Хаас, но малкият аржентинец беше изчезнал или във всеки случай го нямаше на същото място. Неговата изнервеност се превръщаше в нарастваща тревога: „Скоро ще настъпи моментът.“ Вдясно от него Субиз трескаво говореше на френски — просто по навик.

Колата се появи.

После още една.

И на двете имаше зелено знаменце и небесносиният пропуск на Обединените нации.

От първата слязоха четирима яномами, от втората — Реб Климрод и още двама индианци. Сетиниац разпозна Жауа. Всички тръгнаха, начело с Реб, единственият, който носеше обувки, а спътниците му бяха боси, макар и облечени в панталони и платнени ризи.

Тогавата се случи нещо необяснимо — сред пълна тишина се образува двойна верига от хора, двойна верига, през която Реб и

индианците минаха с непроницаеми лица. Малката група се отправи към сградата на Генералната асамблея и след като представи необходимите документи на охраната, влезе вътре.

— Да тръгваме — каза Субиз.

Той закрачи и всички го последваха.

Сетиниац остана сам, вкаменен, отчаяно питащ се какво изпитва — с вечната му необходимост от разяснение. Най-сетне проумя, че изпитва гордост, необикновена, помитаща всичко пред себе си гордост.

Изведнъж площадът се оказа празен.

Сетиниац дълго време се колебаеше. Не беше сигурен дали иска да присъства на това, което щеше да се случи — а знаеше със сигурност какво ще се случи, — тъжен и печален, и спомена за него щеше да пази до края на дните си. Липсваше му смелост. Най-сетне се реши. Реб беше казал: „Не знам нито руски, нито китайски и съвсем малко арабски. Но ще говоря на английски, френски и испански, които са другите три официални езика. Може би изглежда лекомислено, Дейвид, сигурно е така, но ако съществува някакъв език, който да не посочва никаква националност, именно него щях да използвам.“

Сетиниац се отправи към стаите за симултантен превод. Вратата му отвори Тарас и каза:

— Отчях се, че няма да дойдете. Време е. Арнолд Балм почти приключва словото си и после е той.

— Аз няма да остана — рече Сетиниац, който най-накрая бе взел решение.

Проницателните очи на Тарас приятелски се вглеждаха в него.

— Не знаех, че сте сантиментален до такава степен.

— Самият аз не го знаех — отговори Сетиниац с дрезгав глас.

Остана на прага на малката стая за преводачите. Те бяха двама, мъж и жена, а пред тях през голямото стъкло се открояваше ярко осветената в жълто огромна зала. Право пред себе си Сетиниац виждаше огряната от множество прожектори трибуна, а зад нея — електронните табла, върху които бяха изписани имената на страните участнички.

— Сега — каза Тарас...

... в мига, когато в залата Арнолд Балм приключи с краткото си изложение.

Джордж Тарас се наведе напред с ново и допълнително напрежение в тялото и погледа си — с нещо от ненаситната свирепост на Диего Хаас. Няколко ръкопляскания изпратиха оттеглянето на Балм.

И после, сред внезапно настъпилата, но тръпнеща и през микрофоните тишина, Сетиниац видя високия и мършав силует на Реб, който се изкачи на ярко осветената трибуна. Около челото си носеше зелената лента и в един безкраен миг светлите му и замечтани очи обходиха дъгообразните редици с фотьойли.

— Казвам се Реб Михаел Климрод...

Сетиниац отстъпи крачка назад и затвори вратата на стаята. Повървя малко из коридора, после се облегна на стената. Един човек от охраната забеляза пребледнялото му лице и се разтревожи:

— Добре ли сте?

— Да.

Отново закрачи. Слезе до кафенето и си поръча чаша пода. Едва отпи от нея, и му се доповръща. Слей малко излезе.

Издигнало се над стъклата и стоманата на огромната кула, майското слънце осветяваше площада. 5 май.

Преди трийсет години без шест часа той влезе в Маутхаузен. Съвпадението беше прекалено голямо, за да е случайно.

Седна на едно стъпало, без да го е грижа за мнението на околните.

Почувства върху себе си нечий поглед.

Обърна глава — Диего Хаас се намираще на около трийсетина метра с разширени жълти очи и с презрителна усмивка. Двамата бяха почти единствените хора на площада.

Но аржентинецът и не понечи да се приближи, Сетиниац също не помръдна, а само от време на време хвърляше по някой поглед към Хаас, който продължаваше да се усмихва.

Разбира се, няма никакъв смисъл да се предава това, което Реб Михаел Климрод каза в онзи ден. То е от апотеозите с вкус на пепел, красиви и кратки думи, които вече не принадлежат даже и на този, който ги е произнесъл, и в крайна сметка се превръщат в негов враг, и

няма да се намери нито един човек на света, който да ги повтори, нито един няма да си спомня за тях; думите ще си отидат подобно на този, който ги е изрекъл — кратка намеса в разговора с вековете, думи, направени от мълчание, Крал завинаги без държава.

В преводаческата кабина се получи известно объркване, всеки се чудеше какво да прави с този човек, който всъщност въплъщаваше трима с непрекъснатата смяна на езиците. Да, може би първият резултат от речта на Краля бе съвсем лека досада за преводачите — смущение, притеснение, нервен тик, който се предаде на всички делегати, всеобщо брожение, изпълнено с малко скука и страх, но твърде далечен страх, за да бъде действителен.

Когато свърши, за няколко секунди погледът му се отправи към залата, търсейки очи, които да срещнат неговите. Очи сиви като неговите или черни, или сини, очи, които разбират въпроса, очи, които не бягат. Напразно.

Гласуването бе най-бързото в историята на асамблеята. Сто петдесет и четири гласа против исканото на Арнолд Балм за създаване на нова държава. За: нито един. Въздържали се — нито един.

Джордж Тарас плачеше.

Двайсетина минути бяха изминали от началото на мълчаливия сблъсък между Сетиниац и Диего Хаас.

Диего реагира първи, след като погледна часовника си. Отдалечи се от стената, на която се бе облегал, и се отправи към един от подземните паркинги. Изчезна.

Изминаха пет-шест минути.

Отдясно се забеляза някакво движение. Жауа и останалите индианци излязоха. Веднага се появи една кола, в която се качиха всичките. Колата тутакси се отправи към Източна 48-а улица, а оттам към летище „Дж.Ф.Кенеди“ — Сетиниац бе убеден в това.

... И все още продължаваше да гледа натам, когато Реб се появи. Сам. Сетиниац се изправи, но без никакво друго движение. Както и нищо не каза. Реб бързо закрачи през площада. Стигна до другата кола, зад волана на която се намираше Диего Хаас, преди глутницата от фотографии да излезе от залата и да се спусне по петите му.

Само първите от тях успяха да използват фотоапаратите си и единствените снимки, които получиха, бяха в гръб или в три четвърти. Диего вече бе потеглил със свирещи гуми.

Някой застана до Сетиниаци и го заговори. Той даже не обърна глава, разкъсвай от страшна мъка, поразителна и за самия него. Но се владееше и очите му останаха сухи.

Сетиниаци:

„Повече никога не видях Черните кучета. Повече никога не се появиха в кабинета на 58-а улица.

По един или друг начин бях осигурил заместването ми в деня, когато щях да се оттегля. И, разбира се, всички Хора на Краля бяха сторили същото, вземайки необходимите мерки. Машината щеше да продължи да се върти на празни обороти може би завинаги.

Нищо не бе докоснато в Амазония. Но Кралството е без крал, макар и за момента да е оцеляло.

Нямам представа къде е Реб. От 5 май 1980 година изтекоха деветнайсет месеца и двайсет и пет дни. Нито веднъж през това време не се е свързал с мен, както и с Джордж Тарас. Дори отидох да видя онази художничка от Уошингтън Хейтс, който толкова много приличаше на Чармиан Пейдж, но тя знаеше още по-малко от мен. Във всеки случай повече не го бе виждала.

Не мисля, че се е върнал някъде в амазонската джунгла, между Рио Негро и Бранко или още по на север, при гуахарибосите от своята младост. Диего нямаше да го придружи, Диего бе изчезнал; нямаше го в къщата в Ипанема, край плажа на Рио, вече обитавана от други хора, на които имената — Климрод и Хаас не им говореха нищо.

Много трудно ми беше да открия Убалдо Роша. Трябваше да отида до водопадите на Каракараи. Той и Жауа не знаеха нищо и не допускам да са ме излъгали. Бяха много тъжни.

Всъщност не знам дали все още е жив. Тарас е убеден — Джордж Тарас вярва в това, в което има желание да вярва. Според мен всичко е въпрос на време. Онзи ден, три дни преди Коледа, когато бях длъжен да говоря публично, не казах нищо друго освен за несигурността, която изпитвам. Никога не съм бил романтична натура, за което доста са ме упреквали...

Казах това, което мисля.

И докато се намирах пред камерите, много вероятно беше Краля, чието лице толкова малко хора познават, да ме е слушал и гледал със

замечтаните си сиви очи някъде по света, сред нас.“

Издание:

Пол-Лу Сюлицер. Зеленият крал
Френска. Първо издание
ИК „Библиотека 48“, София, 1993
Редактор: Катя Витанова
Коректор: Ана Лазарова
ISBN: 954-8047-16-0

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.